MOOCAANI IIJɨ

El Nuevo Testamento
en el idioma muinane de Colombia, S.A.

Segunda edición
© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Primera edición
© 1981, Sociedad Bíblica Internacional

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons
Atribución-No Comercial-No Derivadas 3.0 Unported

Eres libre de:
copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra

Bajo las condiciones siguientes:
- **Atribución** — Debes reconocer la autoría de la obra en los términos especificados por el propio autor o licenciante.
- **No comercial** — No puedes utilizar esta obra para fines comerciales.
- **No Derivadas** — No está permitido que alteres, transformes o generes una obra derivada a partir de esta obra.

Entendiendo que:
- **Renuncia** — Alguna de estas condiciones puede no aplicarse si se obtiene el permiso del titular de los derechos de autor.
- **Otros derechos** — Los derechos siguientes no quedan afectados por la licencia de ninguna manera:
  - Los derechos derivados de *usos legítimosu* otras limitaciones reconocidas por ley no se ven afectados por lo anterior;
  - Los derechos *morales* del auto;
  - Derechos que pueden ostentar otras personas sobre la propia obra o su uso, como por ejemplo *derechos de imagen* o de privacidad.
- **Aviso** — Al reutilizar o distribuir la obra, tiene que dejar bien claro los términos de la licencia de esta obra.

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

ÍNDICE

San Mateo	Mt	1
San Marcos	Mr	59
San Lucas	Lc	94
San Juan	Jn	153
Hechos	Hch	194
Romanos	Ro	244
1 Corintios	1 Co	267
2 Corintios	2 Co	289
Galatas	Ga	304
Efesios	Ef	313
Filipenses	Fil	321
Colosenses	Col	327
1 Tesalonicenses	1 Ts	333
2 Tesalonicenses	2 Ts	338
1 Timoteo	1 Ti	341
2 Timoteo	2 Ti	348
Tito	Tit	353
Filemon	Flm	356
Hebreos	Heb	358
Santiago	Stg	376
1 San Pedro Aame	1 Pe	382
2 San Pedro Aame	2 Pe	389
1 San Juan Aame	1 Jn	393
2 San Juan Aame	2 Jn	399
3 San Juan Aame	3 Jn	400
San Judas Aame	Jud	401
Apocalipsis	Ap	403

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

SAN MATEO

Jesucristo Siicijeminaa.
(Lc 3.23-38)

1 Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David,
Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.
2 Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi
Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho
inahabomi. 3 Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi
seejiu Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo
Esrom seemevauhi Aram onooboco. 4 Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco.
Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco.
5 Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo
Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed
seemevauhi Isai onooboco. 6 Jaabo Isai seemevauhi aivojiibo Davidco.
Jaabo aivojiibo David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco
udumitiiciugo Salomon onooboco seemevauhi.
7 Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia
onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco. 8 Jaabo Asa seemevauhi
Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi
Uzias onooboco. 9 Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo
seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco.
10 Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi Amon
onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco. 11 Jaabo seemevauhi Jeconia
onoobo, bu inahabomi icamoco Israel cuumiminaaco Babilonia jiinijevi
asatyuudiihivi.
12 Jaanobuunati Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo
seemevauhi Zorobabelco. 13 Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco.
Jaabo seemevauhi Eliaquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco.
14 Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco.
Jaabo seemevauhi Eliud onooboco. 15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar
onooboco. Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob
onooboco. 16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago
Maria Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.
17 Jaamaño Abraham iicaunoti David ifiivuunovi icamo fahuseeci siino
igueenemeheje idiimobacajeva. Jaanoti bu siino tonoodibacajevaro,
bu israelmico babiloniami iguiinoniumoro aamocasiunovi. Jaamo
nanivaminaaco iicanicibadi. Babilonia jiinijevi satyuumo. Jaanoti bu siino
tonoodibacajeva nigaciti jari Cristo fiivuuhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesucristo Ifiivuuno.

(Lc 2.1-7)

18 Jillɨ Jesucristo fiivuuhi seejɨ Maria Joseque itajevaqui icacuuhi.
Jaarugo diibomahi iicautɨnaacaro seemene ijeebɨɨfaño icacuuhi Moocaani
Gaija mitya noojɨri. 19 Jaanaa Jose aijɨ ijeebɨɨ imino iicahicaumaño
imuguutɨɨbo miyamɨnaaco diigo tollɨ iicaunoco uguubusunoco. Jillɨ llɨɨvɨ
diigotɨ gaajacɨratɨno idugaavequi omoonɨjiruno, 20 esamaajeri icahicaubovɨ
fucu tɨgafañodɨ Moocaani toomomɨnaafi diibovɨ ajafeveuboro diiboco
nuuhi: Jose David iyaachi, igototɨɨboro Mariaco diitaabatɨ gaayɨcɨ
oono diigofaño seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene. 21 Jaasee
ifiivoseeque Jesutɨ momonɨ. Jillɨ diibo momo icaji diibo cuumimɨnaaco
iimitɨtɨ ataajasujiibo iicamaño, nooboro.
22 Jillɨ icauno johono Moocaani ihiimaamɨnaafi Isaia onoobofeenedɨ
unuuno imiyacafetequi:
23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji,
Emanuel, nooboro. Jaano jino momo Emanuel onoono:
Moocaani mɨɨhaivɨ gasecuhi, eneejiruno.
24 Jaabo Jose aaicuudɨ, Moocaani toomomɨnaafi diiboco unuubadɨ
moonɨubo Mariaco mogaitɨ gaayɨcɨubo. 25 Jaarugoma icautɨɨbo
iseemeneque ɨɨcɨugoro Jesutɨ omomonɨutɨnohachuta.

Jiinɨjeo Maaimomɨ Jesuco Emeecɨvauno.

2 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivɨ Judea jiinɨjevɨ. Jaasumi
Herode onoobo toojiinɨje aivojɨɨbou.[a] Jaanaa Jerusale cuumivɨ
gaseumo oriente aamɨjɨtɨ asaaumo maaimomɨ gaseuhi. 2 Jaamo dilluuhi:
¿Cuuca iicaabo judiomɨ aivojɨɨbo ifiivoobo? Mɨɨro mɨɨhai orientetɨ
imeecɨrɨgaico maatyɨmemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.
3 Diito jillɨ unuunoco ihaivojɨɨbo Herode uguubuuboro nɨjɨ nɨjɨ
minifutuuhi, bu paryɨ Jerusale cuumi miyamɨnaa icano. 4 Jaaboro
ihaivojɨɨbo paryɨɨcɨno sacerdotemɨ aivojɨtoco ucuuhuvauboro, bu Moise
tajɨɨbaco miyamɨnaaco ɨjɨɨbeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco
dilluubo: ¿Naa, conoovɨ fiivejiibo Cristo? nooboro.
5 Jaanegui nuumo: Belen de Judeavɨ fiivejiibo tollɨ nooboro Moocaani
iimaamɨnaafi caatɨnɨuhi:
6 Ɨjoho Belen Juda jiinɨje cuumi, aivo obocɨgotɨrucuumi,
bu toojiinɨjeo aivojɨtoguiinovɨ diicarahi. Jaarunaa
Moocaani bocɨgusuhi. Mɨɨro difañotɨ aivojɨɨbo fiiveji
taacuumimɨnaa israelmɨnaaco eteemejiibo, noono, noomoro.
7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomɨco toovono ucuuhuvauboro
imino dilluuhi diitoco imeecɨrɨgaico cofucu aatyɨmeunoco. 8 Jaaboro
diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahɨ mofoo. Jaamoro imino
midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyɨmedɨ uco mɨjɨɨbogo uujoho bu
tollɨro imetequi, nooboro.
9 Jillɨ nooboro diitoco maaimomɨco ihaivojɨɨbo ɨjɨɨbuguuneri
fuumo. Jaanaaca diibo imeecɨrɨgaico aamɨjɨtɨ aatyɨmeubo diito ɨmega
feehicauhi. Jaanofeenevɨ jari imeecɨrɨgai samañovɨro minifutuuhi
toosee iicaunohallɨvɨ. 10 Jaagai imeecɨrɨgaico imaaimomɨ aatyɨmeumoro

---

a 2.1: Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

sihidɨ imo imo minifutuumo. 11 Jaadɨ toojafaño ajaaheveumo
tooseeque atyɨmeuhi, bu seejɨ Mariaco icano. Jaamoro tooseeguiino
ememuɨivuumoro tooseeque imuumo. Jaadɨ isatyotaaco afaayɨumoro
tooseeque acɨumo oro, insienso, mirra icanoco. 12 Jaadɨ tɨgafañodɨ diitoco:
Herode iicahɨgodɨ muhuumidino, noonoro afaguunegui, siijɨriro uumiumo
ijiinɨjejaago.

Jesuma Caanimɨsi Egipto Jiinɨjejaago Agaauno.

13 Jaamo diito maaimomɨ ufuunobuunatɨ tɨgafaño Moocaani
toomominaafi Josevɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro
seemeneque seejɨma dɨicɨibo Egipto jiinɨjevɨ digaa. Jaaboro tahɨ diica jari
ɨco onoonohachuta Herode amɨisi seemeneque guiinejiibo igaicaauqui,
nooboro.
14 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseema seejɨco ɨicɨuboro fucufeenevɨro
fuuhi Egipto jiinɨjevɨ. 15 Tahɨ icaumo Herode iguijeveutɨnohachuta. Jillɨ
icauno Moocaani ihiimaaminaafifeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
Egipto jiinɨjetɨ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicɨsuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomɨ diibo iijɨco agañiɨunoco agaajacɨuboro
sihidɨ sɨfiiratuubo. Jaaboro seemeque paryɨicɨno gaisiraicɨsuubo
mificabacɨtɨ guiinovɨ iicaumoco paryɨ Belen cuumiri icaumo seemeque,
bu paryɨ ihallɨdɨ iicaucuumije miyaminaa seemeque icano, maaimomɨ
diiboco unuusumi paryɨ ifiivuusehejeque. 17 Jillɨ miyaavuuno, Moocaani
iimaaminaafi Jeremia acaatɨnɨuno:
18 Guubuvusuno ico Rama onoohɨgovɨ ataacasino sihidɨ ɨjɨjovoonino;
Jaago Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotɨhi diigoco
ajacusunoco ochoomocɨnɨcuuneguiiha, nooboro.
19 Jaanobuunatɨ Herode iguijeveunobuunatɨ siino Moocaani toomominaafi
Josevɨ siino jafeveuhi tɨgafañodɨ Egipto jiinɨjevɨ. Jaabo diiboco nuuhi:
20 Goova gañiivoobo seemeneque seejɨma dɨicɨibo dojɨcuvɨro duhuumi Israel
jiinɨjevɨ guijevecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.
21 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque seejɨma satyuuhi Israel
jiinɨjejaago. 22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavɨ aivojɨiɨbotɨ
iicaunoco Jose agaajauboro tahɨ ufuunoco iguiubo. Jaaboco tɨgafañodɨ
ɨjɨiɨbuguunoma iicaubo Galilea jiinɨjejaagovɨro fuubo. 23 Jahɨgo ɨifutuudɨ
Nazare cuumivɨ icatuubo. Jillɨ icauno Moocaani iimaaminaa unuuno
imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noocɨnɨji, unuuno.

Jua Nitɨminaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨiɨbeguehi.

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

3 Tusumi Jua Nitɨminaafi saauhi Judeatɨ iicano sɨcaihɨgovɨ jɨiɨbogooboro
jillɨ neehicauhi: 2 Amɨihai imitɨco mejeevesucu, jino Moocaani aivojɨ
iicajino fiitɨvucuuhi, nooboro.
3 Jaabo jaanɨ Jua, johono diibotɨ Moocaani iimaaminaafi Isaia jillɨ
nooboro acaatɨnɨubo:
Saatoho ico guubuvusuhi sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnino: Moocaani
jɨihaico mihimibachu; sano tɨcovoro jɨihaico meheetavo, onoono.
4 Jaabo Jua gaachehuu camellomɨ ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau
chahacamɨ, bajɨo iimɨ icanoro. 5 Jaaboco uguubunɨcɨvamo saahicauhi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jerusale cuumiti. Paryi Judeao jiinijeminaa, bu Jorda teehi fiitino
iicano jiinijeminaa icamo diiboco uguubunicivamo. 6 Jaamo iimitico
ijiibogonobuunati Jua diitoco Jorda onoohifaño nitihicauhi.
7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutimo fariseomioto, saduceomioto icamo
diibojaa initiquimaaivamo asaahicaunoco aatyimeuboro diitoco nuuhi:
¡Jiinimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Miijoho amiihaico ijiibogonoti
mataajaji ñihicuno Moocaani omoonijino ifiitivonoti? 8 Jaanegui imino
mihica miyaano amiihai eedeehifiico mejeevesuno foovono ihifuvusuqui.
9 Jaamoro miihai Abraham iyaachimihai, noomoro mihiimaadino. Miiro
jino amiihaico neehi: Jiba guiisiba icarubati Abraham iyaachimihaiti
Moocaani fiivusujirahi. 10 Miiro jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco
iquitiqui. Jaabadi paryi imohono iiminoco onoovatihehejeque miquitimoro
ciijigaifaño mijigasutahi. 11 Miyaano naha uujoho nifaihuri nitihicahi
amiihai imitico mejeevesucuuno jiibogobadi iicano. Jaanoti naha
taabuunati asaabo amiihaico nitiji Moocaani Gaijari, ciijigairi icano. Diibo
tajanaanicivi mityahi. Jaamaño uujoho aivo ifototihi diibo tihaipaajeque
asatyejirunovi. 12 Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco
iimibachuuboro ibeevaco aicujiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño
ficujiibo. Jaaboro ibeevanoco jigasujiibo ufucuro ajabaavejitino ciijigaifaño.

Jesuco Initiuno.

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Jaanaaca Jesu saauhi Galileati Jorda onoohijaago Jua iicauhigo
diiboco Jua initiqui. 14 Jaarunaaca Jua iticoni imuguutihi. Jaaboro Jesuco
nuubo: ¿Uco naha iijoho nitijirahi milliti bu ico uujoho nitijirahi? nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihiica tolli icano, tolli
Moocaani atajiibanoco imino momooniqui, nooboro.
16 Jaadi Jesuco initiubo iteehifañoti iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi.
Jaanofañoti Jesu atyimeuhi Moocaani Gaija nimiihubadi jeevaabo diibohalliviı
iniitovaunoco. 17 Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Jaani
Taseemene aivo agaijiibo diiberi sihidi uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

4 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihi sicaihigovi, iji
diiboco inisuqui.
2 Jaabo tahigo icaubo cuarentadi cuujeva, bu cuarentadi fucuva icano
machutiibo. Jaanobuunati jari diibo ajeba aivuuhi. 3 Jaaneguiiha ihiji Jesujaa
asaauboro diiboco nisuvauhi jilli nooboro: Miyaano Moocaani Seemene
idiicahachiiji jiba guiisibaco tajiiba maahunoti iminifetequi, nooboro.
4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Miiro Caatinihaame neehi: Idiinoro
maahu sefari miyaminaafi icajitihi, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo,
noono, nooboro.
5 Jaadi ihiji Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihalliviı. Jaaboro
diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevi. 6 Jaaboro
diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachiiji juugati
baavi casiniivo. Miiro Caatinihaamefaño noono:

Moocaani itoomominaaco tajiibaji ico iteemequi ihusenehalliviı
ico gaayicinijimo. Jaabo guiisiba sefavi ditihaiño aivovotino
iicaqui, noono, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Miiro tolliro noono
Caatinihaamefaño: Moocaanico nisudino, noono, nooboro.
8 Jaanaaca bu siino ihiji diiboco satyuuhi caamovobai nijequevi.
Jaaboro paryi diiboco iifusuubo fanoojiinijeneque paryi ihaivojinoma.
9 Jaaboro diiboco nuubo: Meeci, paryi jinooco ico uujoho aciji,
taaguiino ememuiivooboro uco idiimohachiiji, nooboro.
10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, miiro
Caatinihaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro
deecivo, noono, nooboro.
11 Jaadi jari ihiji Jesuditi buhigovi minifutuuhi. Jaadi Moocaani
toomominaa asaaumoro diiboco jeecivovauhi.

Jesu Ticonihi Ijiibogoobo Galileavi.

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua civojafaño iicaunoco uguubuuboro fuuhi
Galilea jiinijevi. 13 Jaaruubo Nazare cuumivi icautiiboro ufuubo icatuuhi
Capernau cuumivi, Zabulon, Neftali icamisi jiinije onoohigo muuaijiniri
iicaucuumivi. 14 Tolli icauno, Moocaani iimaaminaafi Isaia acaatiniuno
imiyaacafetequi:
15 Zabulon jiinije, Neftali jiinije icano muuaijinidi iicano jiihairi,
Jordanti aamijijaagovi, Galilea iicahigo judiomi iicatimo iicahigo.
16 Civono jiinijeguiino iicaumoco achiciuno seseene. Jaabadiro
bu guijeve civo jiinijeguiino iicaumoco sesee achicihi, nooboro.
17 Jaadi jari Jesu ticoniuhi miyaminaaco ijiibogoobo: Amiihai imitico
mejeevesucu jino Moocaani aivoji fiitivucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedimo Fiiciminaaco.

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijinidi. Jaabo atyimeuhi
miimisiici inahaboma icamisico. Saafi momou Simon onoobo bu samomou
Pedro. Jaanoti saafi momou Andre onoobo. Jaamisi fiiciminaatisi
iicaumaño isinicuuhuneri muuaifaño fiicihicaumisi. 19 Jaamisico Jesu
nuuhi: Tadyojicuti masaa amiisico miyaminaa fiiciminaatisiti eetavequi,
nooboro.
20 Jaasumiro isinicuuhunoco ejeevesuumisiro diibo dojicuti fuumisi.
21 Bu jaano janaanici Jesu siino sitisico atyimeuhi: Jacoobo onoobo, bu
Jua icano iicamisi Zebedeo achimisico, imeenegafaño caanima iicaumisi
isinicuuhunoco amaahuniumisico. 22 Jaamisico Jesu ucuuhuvaunegui
caanico imeenegafaño ejeevesuumisiro diiboma fuumisi.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jiibeguehi.

(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahigovadi Galilea jiinijeri feehicauhi faacuumiva
sinagogajanofaño jiibogooboro. Moocaani aivoji jiibogo iimino jiibogoco
jiibogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.
24 Jaanoco Jesuditi guubucuumo paryiicino Siria jiinijeri. Jaamoro
diibojaa sivaumo paryiicino fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova
aivoneri, bu emeimivatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco, bu
idiino isifañiimehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi. 25 Jaaboco
bucasihicaumo sihidi miyaminaa Galileaoto, bu Decapoli jiinije

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

cuuminooto Jerusale cuumioteheje, bu Judea jiinɨjeoteheje, bu Jordan aamɨjɨjaagoteheje icamo.

Ifabaɨhallɨvɨ Jesu Ɨjɨɨbuguuno.

(Lc 6.20-23)

5 Jaanaa Jesu sihidɨ miyaminaa iicaumoco aatyɨmeuboro caamo ifabaɨ nijequevɨ ufuuboro casɨɨvutuubo. Jaabo cojɨvɨ ijɨɨbogominaa igaivuuhi.
2 Jaadɨ Jesu tɨcovauhi diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebɨino ɨɨdaasumaño. Jaamaño niquejefaño mihicaji.
4 Imicani icamo ɨɨdaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.
5 Imicani icamo, ijeebɨino ɨsɨɨcumo. Diito jiinɨjeque Moocaani aacɨguujeque gaayɨcɨji.
6 Imicani icamo iiminoco omoonɨjirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.
7 Imicani icamo sitaaco ɨɨdaasugomo. Diitoco Moocaani ɨdaasugueji.
8 Imicani icamo ijeebɨɨ ɨmɨhɨnivatɨmo. Diito Moocaanico atyɨmeji.
9 Imicani icamo sajeebɨɨ icaco omoonɨmo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.
10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonɨnohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveme. Diitononeji niqueje aivojɨ.
11 Imicani amɨɨhai tahallɨtɨ amɨɨhaico miyaminaa aivonoono onoomoro ɨdaasuno omoonɨmo, amɨɨhaihallɨvɨ sɨcamañehejeque ɨjɨɨbocasimo.
12 Jaasumi sihidɨ imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefaño sihidɨ jeevano ijaadaco magaayɨcɨji. Mɨɨro tollɨro amɨɨhai ɨmegavɨ iicaumo Moocaani iimaaminaaco ɨdaasuno moonɨumo.

Jiinɨje Ɨmuhu Ohoovɨcɨno.

(Mr 9.50; Lc 12.34-35)

13 Amɨɨhai jiinɨje ɨmuhu. Jaano ɨmuhu ijeevetecuuruva, ¿jinejeri bu mɨhɨmuhunɨjirahi; jinejebaguiiha imicuujitɨruno? Jaanoco buhɨ magañɨɨnoco miyaminaa quicujirahi.

Jiinɨje Aachɨcɨnɨta Ohoovɨcɨno.

14 Amɨɨhai jiinɨje aachɨcɨnɨminaa. Mɨɨro ifabaɨhallɨri iicacuumi toovono icatatɨhi. 15 Bu jaabadɨro cuugahuco mɨnɨɨmoro siinerihallɨvɨ mafabaacutatɨhi. Jillɨro ofoovomañovɨ caamo mificutahi paryɨ jaahe iicamoco ihachɨcɨnɨqui. 16 Jaabadɨ amɨɨhai momoonɨ amɨɨhai foovo miyaminaa ɨmefeenevɨ foovono ihɨfuvusuqui. Jaamoro amɨɨhai imino momoonɨnoco aatyɨmemere, Moocaani niquejefaño iicaaboco iimequi.

Jesu Tajɨɨbaco Ɨjɨɨbogono.

17 Uco mehesɨcɨnɨdino, Moise tajɨɨbaco, bu Moocaani iimaaminaa jɨɨbogoco icano finɨsuvaabo, noomoro. Jillɨ toono unuuno imiyacafetequi saahi. 18 Mɨɨro miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Niqueje, jiinɨje icano iicanohachuta tajɨɨbahaame naavutusutɨ sanooba gañɨɨcafetejitɨhi, ufucu iicajino iicanohachuta. 19 Jaamaño tajɨɨbatɨ sanoogayɨ ajashurunoco miyaano nootɨɨbo tollɨ omoonɨɨbo, bu jaaboro sitaaco tollɨro imitɨno imoonɨqui agaajasuuboco ufucu niquejefaño tollɨro jillɨ imɨhɨɨfoobotɨ noocafetejiibo. Jaanotɨ imityagooboro imino omoonɨɨboro sitaaco tollɨro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imoonɨqui ɨjɨɨbogoobo ufucu niquejefaño aivo miyaabotɨ noocafeteji.
20 Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ ɨcamo
ɨicabadɨro mihicamoro Moocaani ɨimogonoco momoonɨtɨhachiijɨ bu
niquejefaño mefeejitɨhi.

Icajɨɨsuditɨ Jesu Ɨjɨɨbogono.

(Lc 12.57-59)

21 Amɨɨhai muguubuhicacuuhi, amɨɨhai eedeetemɨhaico jillɨ unuunoco:
Gaicaaudino; cajaanɨhacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro.
22 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho inahabojaago
ɨsɨfiiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitɨno onoomoco
aivo isefa aivojito castigaji. Jaanotɨ bu inahaboco: Miyaaboɨvɨdɨ, onoomo
infierno cɨɨjɨgai ñɨhicuguiino guiinovɨ minifeteji.
23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitɨno idiicanoco
edeesafotooboro, 24 siino uduumiiboro ɨtɨconɨ dinahabojaagovɨhi difoo.
Jaaboro diibo dimijɨɨvotoobo sajeebɨɨ minifototo. Jaadɨ jari duhuumiibo
Moocaanico diimoto.
25 Jaanotɨ bu cajaatyohacho dihallɨvɨ ɨjɨɨbogomoro ɨco isisɨsuqui
asatyohachiijɨ, dinahaboma jɨɨhaivɨro dimijɨɨvo. Ɨco dugaacumɨnaafico
acɨtotɨɨbo iicaqui. Jaabo diibo sisɨmɨnaaco ɨco acɨjiruubo. Jaamo ɨco
cɨvojafaño jɨɨhacujirahi. 26 Miyanotɨro ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi
niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

Jesu Jɨɨbeguehi Sifigoma Mihicajirunohallɨvɨ.

27 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi sɨɨcɨje unuucuunoco: Sifigoma
diicadino. 28 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho gaigooco
imogomoro emeecɨmo ɨjeebɨɨfañodɨ diigoma icacuuhi.
29 Jaanegui dimiyanaagohaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ, toollɨɨco
dɨɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ; imijirunaa difiitɨ samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono.
Jaanotɨ imijitɨruno faabohoro difi cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono. 30 Jaanotɨ
bu dihuse dimiyahuse ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨɨbo tehesino
gañɨɨ; imijiruno samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ aivo imijitɨruno
faabohoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.[b]

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallɨvɨ.

(Mt 12.9; Mr 12.11-12; Lc 12.18)

31 Tollɨro bu sɨɨcɨje nuumo: Cajaanɨhacho mogaico ejeevesumo, diigoco
ejeevesucuunohaameque ihacɨqui, noono. 32 Jaarunofaño uujoho neehi:
Cajaanɨhacho mogaico ajevahallɨtɨ icatɨno ejeevesuhachiijɨ diigoco ajeva
imitɨco ɨcɨsuubo. Jaamaño sifi ejeevesucuugoco ɨɨcɨɨbo diigofañodɨ ajeva
imitɨco ɨcɨhi.

Jesu Moocaani Momofañodɨ Monoonɨcɨnohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

33 Tollɨro bu muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨjemɨnaaco unuunoco:
Moocaani momofañodɨ unuucuunoco bañɨdino diibo ɨmefeenevɨ, noono.
34 Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico neehi: Moocaani momofañodɨ
mohoovɨcɨdino, niquejefañodɨ oovɨcɨmoro meneedino, toono Moocaani
aivojɨ icaga iicahɨgo. 35 Tollɨro bu jiinɨjefañodɨ mohoovɨcɨdino, toojehallɨvɨ

---

b 5.30: Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitico deetavedino, eneejiruno.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaani itɨhaico ificuunɨcije iicamaño; bu Jerusale cuumifañodɨ
mohoovɨcɨdino, tuucuumi Aivojɨibo Jesu cuumi iicamaño. 36 Tollɨro
bu oovɨciɨboro: Tañigaɨ seseeteji, needino. Tollɨ eneeneri sajebaco
diinigaɨjeque seseetesujirahi, nacu bu cɨvutusujirahi jaanucuhu. 37 Jillɨ
tɨcovonoro: Jɨihɨ, Chahano, monoo. Jaanotɨ janaanɨcɨvɨ mejeenesucuuno,
toono ɨjɨtɨ asaacuuno.

Mɨino Mɨnaafico Magaijɨno.

(Lc 6.29-30)

38 Amɨihairyo muguubuhicacuuhi, sɨicije jillɨ unuunoco: Saafi aallɨico
ifinicaruhachiijɨ, bu diibo aallɨico finicarujirumo. Tollɨro iigaico
igañɨisuruva, bu diibo iigaico gañɨijirumo. 39 Jaarunofaño uujoho
amɨihaico neehi: Iimitɨiboma mɨhɨibacasidino. Ɨvɨnaaca jillɨro saatoho
amɨihai ɨmetɨ agabacuhachiijɨ, saanaagohɨmeque bu mahacɨ tollɨro bu
igabacuqui. 40 Tollɨro bu cajaatyohacho ɨco ahaamɨmoro dicaamoojaco
udumɨtɨicigohachiijɨ, tollɨro bu disacoco daacɨ. 41 Jaanotɨ bu tollɨro saatoho,
fiisetaco minoocɨ kilometro tɨcovovɨ satyequi atajɨibahachiijɨ igueeneme
kilometro tɨcovovɨ satyo. 42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho ɨco siinoco
idillumoco daacɨ, bu duvuduuvedino sita ɨco: Uco tooneguiiha presta,
noomoro idillumedɨtɨ.

Dɨmɨnaaco Gaijɨ

(Lc 6.27-28, 32-36)

43 Tollɨro bu sɨicije unuunoco muguubucuuhi: Digataavomɨnaafico
gaijɨ. Jaaboro dɨmɨnaafico dɨihegue, unuunoco. 44 Jaarunofaño uujoho
amɨihaico neehi: Amɨihai mɨnaafico magaijɨ, Moocaanima mihiimaa
amɨihaico aivonoono onoomoro ɨdaasuno omoonɨmohallɨvɨ.[c] 45 Jaachiijɨ
amɨihai Caani niquejefaño iicaabo seemetɨ mihicaji. Mɨiro diibo
inɨhɨbaco iinusuhicahi iimitɨmohallɨvɨ, bu iimimohallɨvɨ icano, bu tollɨro
niijabaco galluhicaabo iimihiijɨmohallɨvɨ, bu iimitɨ iijɨmɨnaahallɨvɨ icano.
46 Jaanotɨ bu amɨihaico agaijɨmocoro magaijɨhachiijɨ, ¿mɨillɨ bu ijaadaco
magaayɨcɨjirahi? Mɨiro bu impuesto jaadusumɨnaa imitɨmo iicarumo
tollɨro moonɨnɨcɨhi. 47 Jaabadɨro bu dinahabocoro idilluhachiijɨ, ¿mɨnoodɨ
imico toono edeetavono? Mɨiro bu tollɨro Moocaanico agaajatɨmeheje
tollɨro moonɨfɨhi. 48 Jaanegui amɨihaico neehi: Imimo mihica oono amɨihai
Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadɨ.

Jesu Jɨibeguehi Imihusene Mihicanohallɨvɨ.

6 Amɨihai imino momoonɨnoco miyamɨnaa ɨmega momoonɨdino; jillɨ
amɨihaico imityaguequiguiiharo. Jaanotɨ tollɨ momoonɨhachiijɨ
amɨihai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amɨihaico acɨjitɨhi.
2 Jaaneguiiha siinotɨ ucuujɨvaachumoco siineri adaamususumi
faacuumimɨnaacoro gaajasudino: Oono bañɨsumɨnaa sinagogajanofaño,
callenefeenevɨ icano omoonɨfibadɨ. Jaamo jillɨ moonɨnɨcɨmo miyamɨnaa
diitotɨ imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotɨro amɨihaico
neehi: Jaamaño miyamɨnaa ɨco iimono toonorucu dijaada. 3 Jaanotɨ naha
ɨijoho ɨidaasumoco siinoco adaacɨhachiijɨ, toovono daacɨ, dimiyahuse
omoonɨnoco dinanihuse gaajacɨtɨno iicaqui. 4 Jillɨ toovonoro deetavo,

---

c 5.44: Sahaamefaño janaanicɨ jillɨ ficuumo: imino monoo amɨihaico imitɨno onoomoco, imino momoonɨ amɨihaico ɨjɨihegueme que.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jaachiiji diicaani niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco aatyimeebere ico ijaadaco ihaciqui.

Jesu Jiibeguehi Moocaanima Iimaaco.

(Lc 12.2-4)

5 Jaamo bu amiihai Moocaanima mihiimaasumi bañisuminaafi
iicabadi mihicadino. Diibo imeguefihi julleecinii boro sinagogajanofaño
ihiimaabo, bu callenejininovi jilli miyaminaa diiboco ihatyimequiguiiharo.
Miyanotiro amiihaico neehi: Toono miyaminaafi obocigoneriro
jaaducafutucuuno. 6 Jaanoti naha iijoho Moocaanima idiimaajisumi,
dimecufaño idicafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa
Moocaanima iiro idiicahigo. Jaachiiji diicaani niquejefaño iicaabo toovono
omoninoco aatyimeebere ico ijaadaco aciji ibo.
7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jilli mihiifoneheje sicamañeheje
samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatimo
iicanicibadi: Fine jilli: sihidi ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro
eesicinifimo. 8 Jaamobadi mejeevadino. Miiro Moocaani imegaviro amiihai
midillutinaacaro gaajacuuhi amiihai mucuujivaachunoco. 9 Jaaneguiiha
amiihai jilli noomoro Moocaanima mihiimaa:

Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi
ficucafetehi. 10 Jaafa dihaivoji saahi. Jaafa dijeebii onoobadi
eetavocafetehi jiinijehallivi, oono niquejefaño iicabadi.
11 Miihaico daaci machutaati fafucuvaaciviro. 12 Jaaboro
miihaico mohimitico buusu, oono bu miihai, miihaico imitino
omoonimoco toonoco mihimibachubadi. 13 Jaaboro miihaico
inisunofaño gañiisudino. Miihaico imiti iji useti taajasu.[d] Fine.

14 Miiro amiihaico sita imitino omoonimoma toonoco
mihimibachuhachiiji, bu tolliro amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai
imitico imibachuji. 15 Jaanoti amiihai sitaama mihimibachucasitihachiiji,
bu amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai imitico imibachujitihi.

Jesu Jiibeguehi Aigahallivi.

16 Jaabadiro bu amiihai safucuco mahaigasumi amiihai imeque idaasuno
miminiiyudino, oono bañisuminaa omoonicibadi. Diito tolli moonifihi
amachutinoco miyaminaa ihatyimequi. Jaanegui amiihaico neehi:
Toono ijaadaco mihicicuuhi miyaminaa obocigoneriro. 17 Jaanoti iijoho
machutiibo adaigasumi dihimeque nitiibo imino feedamaje, 18 miyaminaa
machutiibo adaigaiñoco gaajacitimo iicaqui, idiiboro niquejefaño iicaabo
Moocaani ijeevadi samisi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo ico toono
jaadaco aciji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.

(Lc 12.33-34)

19 Jiijehallivi sihidi busumijeeneque mititibaanidino, deeira
ifinisufijehallivi, bu tolliro paryi busumijeene unucufijehallivi, bu tolliro
nanivaminaa ananinicinehejehallivi icano. 20 Ivi idihigoro niquejefaño
sihidi busumijeque mititibaani, deeira ifinisutihigo, fanoova unucutatihigo,

---

d 6.13: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Miiro paryiicinoro diino aivoji, mitya dihovosii ufucuro ifinijitino icano, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu nanivaminaa ananifitihigo icano. 21 Miiro amiihai busumijeene
iicahigovi, bu amiihai jeebii icajirahi.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.
(Lc 12.34-36)

22-23 Miiro saafi ihaallii iimitiibo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeebii
iimitiibo imihusetihi. Jaabo iimitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebiico
iimibachuhachiiji imihusetejiibo. Moocaani iimogobadi icacujiibo. Jaanoti
miino imitico iminobadi mehesicinihachiiji, janaanicivi aivo imitino.

Moocaani, Bu Nihibami Icano.
(Lc 12.13)

24 Miihaiñooba miimisiici ihaivojitisima icajitirahi. Miiro saafiico
ijiihegueebere saafiicoro gaijijiruubo. Jaabadiro bu sano nihibamico,
Moocaanico icano magaijijitirahi.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Lc 12.22-31)

25 Amiihaico neehi: Niji niji amiihai jeebiinoco momoonidino toono
sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu
tolliro mijiicinijino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanicivi
jaaducafototihi? 26 Eneecau oono joomi caamodi agahafomoco mihiifinici,
basutirumo, bu abasuno noovaco icitirumo icano. Jaarumoco amiihai Caani
niquejefaño iicaabo[e] diitoco machuco acifihi. Jaamo diito joomi janaanicivi
amiihai majaaducafetehi. 27 ¿Nacu amiihaiti cajaani siino janaanici ticovovi
macaamevetejirahi toono fanoovari niji niji mihicahicanoti?
28 ¿Jaamo collihi amiihai gaachehuri niji niji mihicahicahi? Eneecau
oono deecanoco mihiifinici, dudicamaaitiruno gaachehunoco eetavotiruno
icano. 29 Jaarunaa amiihaico neehi: Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma
icauruubo toono deecanobadi jeevautihi. 30 Jaabo Moocaani, buhicaga toono
ñaavahu jaachiiji bajifaño icano, civohogo iquiticafotonoro ciijigaifaño
jigasucafotono icarunoco Moocaani imino gaachehuco mijiihacubadi moonihi.
Jaanegui amiihaico gaachehunoco jicujiibo, ajashucani amiihai miyaavogo
mihicano miyaminaaco. 31 Jaanegui niji niji mihicadino jilli noomoro: ¿Jinejeque
jana mamachuji? ¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mijicafeteji?
noomoro. 32 Miiro jihomonehejequere imiyaavogotimo guiinehicahi. Jaanoti
naha amiihai, amiihai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi
amiihai paryi tonehejeri mucuujivaachunoco. 33 Jaaneguiiha Moocaani
aivojijaagoviro dijeebiico ficu, jaaboro diibo iimogonocoro deetavo icano.
Jaadi jari paryi tonehejeque bu gaayiciji. 34 Jaaneguiiha civohogo iicajinehejeri
amiihai jeebiico niji niji momoonidino. Toono amiihaiti civohogoro finijitihi.
Fafucuvaaciviro iima ajashutino icahicacuuno toono niji niji idiicano.

Sifi Imitico Needino.
(Lc 6.37-38, 41-42)

7 Sitaaco iimiti meneedino, jaachiiji amiihaico bu Moocaani amiihai
imiti needino. 2 Toono amiihai sitaaco meneehicabadiro bu amiihaico
moonijiibo, bu oono amiihai sitaaco mohoovicihicaneriro amiihaico

---

e 6.26: Moocaani

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ooviciiibo. 3 ¿Jaabo milli bu dinahabo aallifaño iicano beevagayico
daatyimejirahi, dihaallifaño bu iicatuuci cutuucico atyimetiiboro? 4 Jaabo
iijoho dihaallifaño cutuucima idiicaabo, ¿milli bu dinahaboco neejirahi:
Juugavi disaa oono dihaallifaño iicano beevagayico ico iciqui, nooboro?
5 ¡Bañisuminaafi idiicaabo! Iticoni toono dihaallifaño iicatuucico diici.
Jaadi jari imino adaatyimeebere dinahabo aallifaño iicano beevagayico
diiciji.
6 Iiminoco imiyaavogotimo jicubadi iicamoco mahacidino, amiihaijaagovi
emecafotomoro amiihaico dedaahenidimo. Bu amiihai iimogonoco diito
iimitimo faafaimibadi iicamoco mahacidino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.

(Lc 12.9-13; 62.31)

7 Midillu amiihaico Moocaani ihaciqui. Miguiino, jaamo mahatyimehi.
Tollíro bu guhugati mocoova amiihaidi ifaayiciqui. 8 Miiro idilluubo
gaayicifihi, bu iguiinoobo atyimefihi; bu guhugati ocoovaaboco faayicifimo.
9 ¿Nacu icamo saatohoba amiihaiti amiihai seemeneque maahuco
idillusumi guiisibaco mahacijirumo? 10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi
jiinimocoro mahacijirumo? 11 Miiro amiihai mihimifitirumo iiminocoro
amiihai seemeque mahacinoco magaajahi. ¡Jaanegui imi amiihai Caani
niquejefaño iicaabo iiminoco aciji midillumoco!
12 Jaaneguiiha amiihai sitaama imino mihica oono amiihaima diito
imino iicanoco mihimogobadi; Miiro tolli Moise tajiiba neehi, bu Moocaani
iimaaminaa aamene neehi icano.

Ijene Jiihai Aamiji.

(Lc 12.24)

13 Ijene jiihai aamijiriro mijicamaaje. Jaanoti oono guijevefaño asatyono
jiihai aamiji guiraahi, jiihai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahigoviro
sihidi miyaminaa feehicahi. 14 Jaanoti naha fiivojaa asatyono jiihai aamiji,
bu fiivojaa asatyono jiihai icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño miidimoro
atyimehicahi.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.

(Lc 6.43-44)

15 Amiihai ifiico magaihuini oono abañififimo uujoho Moocaanijaagodi
iimaahi eneehicamoti. Diito amiihaijaago saaji ovejamibadi iminifotomoro.
Jaarumo fañooto jicumi sifiirafiimo. 16 Jaamoco magaajaci omoonínehejeti;
miiro miijoho baacuco jaanoti icitatihi, bu añaajeque jariimohoti icitatihi
icano. 17 Miiro paryi iimino imohono iiminocoro noovafihi. Jaabadiro
bu iimitino imohono iimitinocoro noovafihi. 18 Iimiho imoho iimitinoco
noovajitirahi, bu iimitiho iiminoco noovajitirahi icano. 19 Jaano paryiicino
iiminoco onoovatino imohonoco mihillumoro ciijigaifaño mijigasutahi.
20 Jaaneguiiha diitoco magaajaci omoonínotiro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitihi.

(Lc 12.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojiibo, Aivojiibo, eneehicamo niquejefaño
feejitihi. Idiimoro Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonihicamo
feeji. 22 Tufucu agasedi ajashutimo uco neeji: Aivojiibo, Aivojiibo, miihai

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodɨ mɨɨhai iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ
magañɨɨhicahi, bu dimomofañodɨ mɨɨhai guiraano sihidɨ ejeevanehejeque
meheetavehicahi icano, noomoro. 23 Jaarumoco uujoho neeji: Amɨɨhaico
uujoho gaajatɨhi. Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco
momoonɨhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajɨno Icano.
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadɨ omoonɨɨbo,
oono saafi agaajaabo guiisibanohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
25 Jaajahallɨvɨ aiguuruno, sihidɨ teehino machituurahi, bu sefano
guibuhuba toojahallɨvɨ saaurahi icano. Jaarunofaño tooja acutuutɨhi,
tano cuhufono guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño. 26 Jaanotɨ
uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omoonɨtɨɨbo agaajatɨɨbobadɨ
jiinɨgaibaahohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi. 27 Toojahallɨvɨ aiguuno,
teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano
acutuuhi. ¡Jaano sihɨdaasu! nooboro.
28 Jesu ɨjɨɨbuguunoco iimivuudɨ sihidɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi,
29 fariseomɨbadɨ icatɨɨbo, aivojɨɨbo mityama iicaabo iicanɨcɨbadɨ
ɨjɨɨbeguehicauneri.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 Jaabo Jesu tobaɨ nijequetɨ iniituuboco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi.
2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro
Jesuguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo idiimogohachiijɨ
uco dimibachu taguihuvatɨ, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi, buheetecu,
nooboro.
Jaasumiro diibo toono ifoojohotɨ buheetecuuhi. 4 Jaaboro Jesu diiboco
nuuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino, jillɨro foobo sacerdoteque
difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto
Moise atajɨɨbaubadɨ, toonotɨ famooro igaajaqui toono diguihuvatɨ
idihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa
Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jɨcafutuubaaca romanomɨ
amocasimɨnaa aivojɨɨbo diibojaago asaauboro diiboco noovauhi: 6 Aivojɨɨbo,
tacojɨmɨnaafi jaahe ɨdaasuno icahi aiveneri isifañɨɨbo acahi, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.
8 Jaarunaa ihaivojɨɨbo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, sihidɨ jeevahi jaabo
iijajaagou efeejiruno. Jillɨro tajɨɨba dihiijɨco jaaneri tacojɨmɨnaafi
ibuheetequi. 9 Mɨɨro bu uujoho icaruubo aivojɨto iijɨguiino icahi, bu
jaaruubo amocasimɨnaa aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saafiico: Difo, unuusumi
foonɨcɨɨbo. Jaanotɨ bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanɨcɨɨbo. Tollɨro bu
tacojɨmɨnaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonɨcɨɨbo.
10 Jillɨ diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro
diibo dojɨcutɨ ufuumoco nuubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Paryɨ Israel

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

cuumiminaafeenevi aivo jaani miyaavogobadi iicamoco atyimetihi.
11 Amiihaico neehi, ajashutimo saaji nijequejaagoti, aamijijaagoti icano.
Jaamoro niqueje aivojifaño Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acasiivomoro
machujimo. 12 Jaanotinaa niqueje aivojifaño efeejirumo jilliro jahisi
icivohigoviro gañiicafeteji tahigo ataacasimoro igaiñooco oojisujihigovi.
13 Jaaboro Jesu ihaivojiiboco nuuhi: Fuucu diijajaagovi jaafa
dicojiminaafi buheecuji iijoho imiyaavogobadi, nooboro.
Jaasumiro tolli diibo unuuno ticovovi diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jaadi Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyimeuhi Pedro baabo sinafeteri
iguihuvaugo acaugoco. 15 Jaagoco ihuseti ududiiciuneriro iguihuva diigoco
buuhi. Jaasumiro diigo agañiivuugoro ticovaugo diitoco ejeecivuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutimo Iguihuvamoco.

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Jaanaa mihiijicuudi diibojaa sivaumo sihidi iimitino meimi ijeebiifaño
iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryi famoocoro buhi
gavaracuubo, bu tolliro iguihuvaumoco paryi buheesuubo. 17 Jaano jilli
icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jilli unuuno:
Diibo icihi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.

(Lc 9.57-62)

18 Jaanaa Jesu atyimeuhi diibohallidi sihidi miyaminaa emecuvuunoco.
Jaanegui tajiibaubo onogoomuuaivi ifatyequi. 19 Jaanaa Moise tajiiba
gaajaminaafi Jesujaago asaauboro diiboco noovauhi: Jiibogominaafi, iima
uujoho feejirahi iijoho ofoohigovi, nooboro.
20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, bu joomi
ihiicunoma icahi icano. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
iinigaico conoovi isiucarujirumaño chahahi, nooboro.
21 Jaadi bu saafi ijiibogominaaototi diiboco nuuhi: Aivojiibo, jaafahiica
iticoni guihirubi iguijevedihivi iciidihiica, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Iijoho tadyojicuti disaa. Jaanoti jaafa
tahi diito ifinijitino fiivoma iicatimo iguijevemeque ciiji, nuuruubo.

Jesu Siicutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jaaboro Jesu imeenegafaño jicafutuuhi ijiibogominaama. 24 Jaanaaca
sefano guibuhuba saauhi imuuaihallivi. Jaano ityuucari imeenega
niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cigahicauhi. 25 Jaanegui
ijiibogominaa diiboco aaicusuumoro nuuhi: ¡Aivojiibo, miihaico taajasu!
Jino miniitucuuhi, noomoro.
26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collihi mihiguetehi? ¡Ajashucani amiihai
miyaavogo! nooboro.
Jaadi agañiivuuboro iguibuhubaco iibaubo, bu imuuaico iibaubo icano.
Jaasumiro sano paryi siicutuuno. 27 Jaaneri diito sihidi ajabafiituumoro
nuumo: ¿Coyomo miyaminaafi fine jaani jino guibuhuba, bu muuai
icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Gadara Miyaminaa Emeimivatuumo.

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jaabo onogoomuuaivi Gadara jiinijevi iifutuubaaca miimisiici
gaifiimisi ciihojinojaa iicahicauhigoti diibojaagovi saauhi, iimitino
ijima ijeebiifaño iicaumisi. Jaamisi sihidi jeevano sifiiramisi. Jaamaño
miihaiñooba toojiri feehicautihi. 29 Jaamisi asaaumisiro ticovauhi
ocoovadiivomisi: ¿Collihi mojaago saahi, iijoho Jesu Moocaani achi
idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi miihaico imegaviro idaasunisiici gaifiimisi
ciihojinojaa iicahicauhigoti diibojaagovi saauhi, iimitino ijima ijeeo
mooniqui? noomisiro.
30 Jaamañoti fiitino icaumo sihidi faafaimi machumoro iiguumo;
31 Jaamoro diito iimitino ijimi Jesuco dilluuhi: Miihaico buhigovi
agañiijihachiiji, jaatyo faafaimifañoro miihaico gallu, noomoro.
32 Jaanegui Jesu: Jii tahi diitofaño mofoo, nooboro iimusuuhi.
Jaanegui diito iimitino ijimi diitisifañoti ihiinuumoro ifaafaimifaño
fuuhi. Jaasumiro diito paryi ifaafaimi ifagajiti muuaifaño aaifuumoro
paryi macaniuhi imuuaifaño.
33 Jaamo diito ifaafaimi toomominaa diito tolli iicaunoco aatyimeumoro
jinoomoro cuumijaago ufuumoro jiibugutuuhi tolli ifaafaimi iicaunoco,
bu diitisi ijimima iicaumisi tolli iicaunoco icano. 34 Jaanegui tuucuumioto
paryi Jesujaagovi asaaumoro diiboco galluumo, ijiinijeti buhigovi ifeequi.

Jesu Buheesuhi Idiino Isifañiiboco.

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

9 Jaanegui Jesu meenegafaño ijicafutuuboro ufuubo ifutuuhi
onogoomuuaivi iicacuumi iicauhigo. 2 Jahi diibojaago sivaumo
saafiico idiino isifañiiubo icigaiijefaño siuciniuboco. Jaamo miyaavogoco
Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimiti ico
imibachucafutucuuhi, nooboro.
3 Jaanoco tajiiba caatiniminaati saatoho uguubuumoro ijeebiifañodi
nuuhi: ¿Milli jaani Moocaanico imitino moonihi ihiimaari? noomoro.
4 Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihiica imiticani mehesamaaihi?
5 ¿Tihiicani jana amiihaidi, dihimiti imibachucafutucuuhi onoono,
gañiivoobo diigo onoono? 6 Eneecau bu amiihaico iifusuqui uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiinijehalliviimiti imibachu mityama iicanoco,
nooboro, idiino isifañiiuboco nuubo: Gañiivoobo dicigaiijeque diiciibo
diijajaago fuucu, nooboro.
7 Jaasumiro idiino isifañiiubo icigaiijeque iiciuboro iijajaago fuucuuhi.
8 Jaanoco miyaminaa aatyimeumoro sihidi iguiumo. Jaamoro Moocaanico
imuumo miyaminaafico tomityaco aaciunohalliviimi.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañoti Jesu ufuubo, atyimeuhi Mateo onooboco, impuestoco
ajaadusuhicaumañeri giciniuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojicuti
disaa, nooboro.
Jaanegui Mateo agañiivuuboro diibo dojicuti fuuhi.
10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo giciniubo cojiri, bu sihidi saatoho
impuesto jaadusuminaa, bu saatoho imitiminaa icamo asaaumoro Jesu

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ijiibogominaama icaubo cojivi casiicamaaivauhi. 11 Jaanoco fariseomi
aatyimeumoro ijiibogominaaco dilluuhi: ¿Milli jaabo oono amiihai
jiibogominaafi machuhi impuesto jaadusuminaama, bu saatoho
imitiminaama icano? noomoro.
12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatimo,
taabuminaafico imogotatihi, iguihuvamoro taabuminaafico imeguefihi,
nooboro. 13 Eneecau mofoomoro jino Caatinihaamefaño jilli onoonoco
magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco mihidaasugonoco. Jaanoti imogotihi
jeecivo asimico magaicaaumoro mejeecivonoco. Miiro: Uujoho imino
icahi, onoomoco cuuhuvaqui saatihi. Iimitimeguiiha saahi iimiti ifiico
ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitiminaafi jiibogominaa Jesujaago asaaumoro diiboco
dilluvauhi: ¿Jana millíti miihai, bu fariseomi jiibogominaa icamo
machutimo mahaiganicinaaca dita aigahicatihi? noomoro.
15 Jaanegui Jesu diitoco oovicuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava
jiibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri machutimo icanicijirahi; diitofeeneri
aiji iicanohachuta? Jaanoti naha icajinehiica uujoho udumitiicicafotodihivi
idaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
16 Miiro miihaiñooba bobaryuri eedeechehu gaachehuco maahunitatihi
bobaryu fañoviro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri
toopaaje janaanicivíro guiraatejirahi. 17 Jaabadiro bu miijoho bofaihu
aivofaihuco eedeejutafaño ficutatihi. Jaanoti tolli momoonirruva tujutaje
jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañiicafetejirahi.
Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoociro icafihi,
nooboro. Jilli Jesu nuuhi eedeejiibogonoco mejeevesumoro bohono
jiibogoco meheetavequi.

Jairo Aicigai, Bu Jesu Gaachehuco Ududiiciugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jilli Jesu nuunaaca judiomi aivojiibo agaseuboro diibo imegavi
ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicigai jaachiijiro guijevecuuhi. Jaarunaaca
iijoho ofooboro diigohallivi dihuseque ificuuneri siino dojicuviro
buheetejirugo, nooboro.
19 Jaanegui Jesu agañiivuuboro diiboma fuubo ijiibogominaama.
20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseeci motihaiti mificabaci idiinohachuta
tiijeheri iicaugo ibujinaagoti asaaugoro Jesu gaachehujinibaco
dudiicivauhi. 21 Jilli igaachehujinibaco ududiicineriro: Buheeji, noogoro
eesamaaihicaumaño. 22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco
aatyimeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi,
nooboro.
Jaasumiro diigo buheetecuuhi.
23 Jaanaa Jesu ihaivojiibo iijafaño iifutuubo atyimeuhi masiminaaco
diigoco iciiqui iigaiyiiciumoco, bu miyaminaa ataacasimo
ocoovadiicininoco icano aatyimeuboro 24 diitoco nuuhi: Jahisivi mihiino
miiro guijevetigo bagocaja jilliro cigago, nooboro.
Jaaneri diibediti miyaminaa jejebacasiuhi. 25 Jaarunaa Jesu
diitoco jahisivi ihiinusuuboro fañoojavi ufuuboro diigoco ihuseti

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

agaayɨciuboro gañiiyɨciuhi. Jaasumiro diigo gañiivuuhi. [26] Jaano paryɨ
toojiinɨjeri gaajacafutuuhi diibo tollɨ omoonɨuno.

Jesu Buheesuhi Aatyɨmetɨmɨsico.

[27] Jaabo toojatɨ ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimɨsiicɨ aatyɨmeutɨmɨsi
bucasiuhi coovadiicɨnɨmɨsiro: Mɨsico dɨdaasugo David Iyaachi, noomɨsiro.
[28] Jaanaa Jesu jaahevɨ jɨcafutuubojaago fuumɨsi. Jaamɨsico dilluubo:
¿Nacuhu amɨɨsi mimiyaaveguehi toonoco omoonɨjirunoco? nooboro.
Jaanegui diitɨsi: Jɨihi Aivojɨibo, noomɨsiro iimusuuhi.
[29] Jaanegui Jesu diitɨsi aallɨinoco ududɨicɨuboro nuuhi: Jaafa amɨɨsi
miyaavogobadɨ icano, nooboro.
[30] Jaasumiro diitɨsico ihaallɨino iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitɨsico
faguuhi: Jeedɨcahi mɨihaiñoobaco muguubusudino, nooboro.
[31] Jaarunofaño ufuumɨsiro jɨibuguumɨsi paryɨ toojiinɨjeri Jesu omoonɨunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatɨiboco.

[32] Jaamo iinuumaacaro saatoho sɨvauhi Jesujaago ihiimaatɨibo iimitɨno
ɨjɨma iicauboco. [33] Jaaboco Jesu buhɨ agañɨiudɨ jari diibo ihiimaahicautɨibo
jari iimaauhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ ajabafiituumoro nuuhi: Aivo
Israelfaño atyɨmeratatɨno jillɨ iicano, noomoro.
[34] Jaarunofaño fariseomɨ neehicauhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ
gañɨihicahi, diito aivojɨibo mityariro, noomoro.

Jesu Miyamɨnaaco ɨdaasuguehi.

[35] Jaanaa Jesu fahɨgovadɨ feehicauhi faacuumivariro, bu imɨidɨ cuumineri
icano ɨgooboro sinagogajanofaño jɨibogooboro. Moocaani aivojɨ iijɨco
jɨibogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco
buheesuuboro icano. [36] Jaabo miyamɨnaaco aatyɨmeuboro diitoco ɨdaasuguubo,
ɨdaasuno iicaunotɨ, niinovano iicaunotɨ, bu oono ovejamɨ itoomomɨnaafima
achahamo icanɨcɨbadɨ iicaumaño icano. [37] Jaaboro itoomomɨnaaco nuubo:
Miyanotɨro, imiyaavogotɨmo ajashutɨhi. Jaarunofaño idudɨcamaajemɨnaa
mɨidɨhi diitoco ɨicɨjirumo. [38] Jaaneguiiha ihabajaabo Moocaanico midillu
dudɨcamaajemɨnaatɨ igalluuqui ihɨcɨvaqui, nooboro.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨino.

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 Jaaboro Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamo ɨjɨibogomɨnaaco
ucuuhuvauboro imityaco acɨubo, iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igañɨihicaqui,
bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicaqui.
[2] Jaamo ɨjɨibogomɨnaa momono jino. Itɨconɨ Simon icaruuboco Pedrotɨ
omomonɨubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua
icano Zebedeo seemenetɨsi. [3] Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto
jaadusumɨnaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco
Tadeotɨ omomonɨubo, [4] bu Simon onoobo cananistamɨoobo, bu Juda
Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icano.

Jesu Iminɨsumɨnaaco Jɨibogovɨ Galluuhi.

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

[5] Jesu iminɨsumɨnaaco jillɨ nooboro galluuhi: Judiomɨ iicatɨmo jiinɨjejaago
mefeedino, bu tollɨro samaritanomɨ cuumico majaahevedino. [6] Israel cuumi

miyaminaa ovejamibadi imitaumojaagoviro mofoo. 7 Jahigo jiibogomoro
mofoo; Moocaani aivoji fiitivucuuhi, noomoro. 8 Iguihuvamoco buheesumoro
mofoo, bu uchuumucuumoco buheetesumoro mofoo, foojohoma iicamoco
imibachumoro mofoo, bu iimitino ijimico buhi gañiimoro mofoo. Amiihai
jilli ticovono jino mityaco magaayicihi; jaaneri momooninoco majaadusudino.
9 Jaamo oroco, bu nihibamico, bu cobrebaco icano masatyedino, 10 bu
lleegucubaco jiihaiguiiha masatyedino icano ivi idiijacoro masatyo
sajaacoro caamoojaco. Bu tihaipaajebaco, queseibaco icano masatyedino.
Miiro dudicamaajeminaafi imachutaama icafihi.
11 Jaamo amiihai cuumivi mihifutusumi, bu allio cuumivi mihifutusumi
icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo iijafañoro mihica
tuucuumiti mofootinohachuta. 12 Jaajafaño mijicafotomoro sajeebii icaco
imogomoro midillu. 13 Jaano toojaminaadi iimihachiiji diitedi mejeevesu
toono sajeebii ica dilluco. Jaanoti iimogotihachiiji toono sajeebii ica
dilluco dojicuviro mihici. 14 Jaanoti bu amiihaico agaayicigotihachiiji, bu
uguubugotihachiiji icano, toojati mihiinomoro tuucuumiti mihiinomoro
amiihai tihaiñoguiino jiinico diitojaagovi matatacu iibabadi iicano.
15 Miyanotiro amiihaico neehi. Jaadufucu iicadi aivo tuucuumi sihidi
jeevano aamicafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyaminaa janaaniciviı.

Ijiihevejineheje.

16 Memeeci, uujoho jino amiihaico galluuhi oono ovejami jicumifeeneri
icaniciba di. Jaanegui mihimibaicinicu oono jiinimo iicaniciba di. Jaarumo
imimoro mihica nimiihumi iicaniciba di. 17 Esicinino mihica, amiihaico
miyaminaa aciji aivojito usenefaño. Jaamoro amiihaico aamijimo
sinagogajanofañovi. 18 Jaamoro amiihaico satyejimo tajiibaminaa imegavi,
bu imiya aivojito imegavi icano tahalliti. Jaamo uuditi mihiimaahi diito
judiomi imefeenevi, bu judiomi iicatimo imefeenevi icano. 19 Jaamo
amiihaico aivojito imegavi aacisumi: ¿Milli neeji? noomoro gaihuiba
mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidi Moocaani amiihai jeebiifaño
mihiimaajinoco ficuji. 20 Jaamo amiihai mihiimaajino icatino jilli
amiihai jeebiifañoti amiihai Caani niquejefaño iicaabo Gaija iimaaji,
nooboro. Jaadi nuubo mohimegavi iicajinehejediti
21 Miyaminaa inahabomicoro moonisuji, bu caanimi iseemequere
moonisuji. Jaabadiro bu iseeme caanimijaagovi isifiiratomoro chuumusujimo.
22 Jaasumi faaboho miyaminaafi amiihaico jiiheveji tahalliti: Jaaruno tolli
icarunofaño ejenaauboro allibavi afatyotoobo taajaji. 23 Jaamo saacuumifaño
amiihaico ubucasisumi siicuumijaagovi magaa. Jino miyanotiro amiihaico
neehi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaji amiihai paryi Israel jiinije
cuumineri mofoomo tuucuumijeque mihimivotinaacaro.
24 Miiro cajaani ijiibogominaafi allinohocivi jeevatatihi, bu
cojeecivominaafi ihaivojiibo janaaniciviı jeevatatihi. 25 Jaanegui
ejeevamaaisuubo ijiibogominaafi ticovovi iicacuuneriro imo imo iicaqui,
bu ijeecivominaafi ihaivojiibobadi iicacuuneri icano. Miiro iijaminaa
aivojiibo icaruuboco ijimi aivojiibo neehicamo, imi fi jaana, ¿milli iyotoco?

Miico Fine Mihiguijirahi.

(Lc 12.2-9)

26 Jaanegui miyaminaaco mihiguidino miiro chahano aivo otoovono
agaajaciratino, bu chahano afataniciniino gaajaciratino iicano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

27 Jino cɨvohɨgo uujoho amɨɨhaico onoonoco amɨɨhai cuuje eseseehɨgovɨ
monoo. Jaanotɨ bu toovono onoonoco amɨɨhai foovono mocoovadiivo
iija niibahucuvɨ mofoomoro. 28 Mihiguijirahana oono miyaminaa ifiico
agaicaaufimoco. Jaarumo ɨjeebɨico gaicaaujitɨrumo. Jaanotɨ naha
ɨdɨɨbocoro mihigui allɨo ifiico agaicaauboro, bu tollɨro ɨjeebɨico cɨɨjɨgaifaño
ɨguijenɨjiruuboco.
29 Mɨɨro miimɨsiicɨ jooɨmɨsico sajehegayɨriro manaajenɨcɨhi. Jaarumɨsitɨ
saafiba guijevetatɨhi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo onootɨmañohiica.
30 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari.
31 Jaanegui mihiguijirahana. Mɨɨro amɨɨhai janaanɨcɨ majaaducafetehi
ajashutɨrumo joomɨ allɨnohocɨvɨ.

Jesucristoco Miyaminaafeenevɨ Miyaabo Onoomo.

(Lc 12.8-9)

32 Paryɨ famooro miyaminaa ɨmefeenevɨ uudɨtɨ imino ihiimaamodɨtɨ,
bu uujoho ufucu imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi ɨmefeenevɨ.
33 Jaanotɨ miyaminaa ɨmefeenevɨ uco utuunamaaimodɨtɨ, bu ufucu uujoho
tuunamaaiji Guihirubi niquejefaño iicaabo ɨmefeenevɨ.

Jesu Dugaacusuminaafi.

(Lc 12.51-53; 12.26-27)

34 Uco jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨdino.
Uujoho sajeebɨɨ icaco sɨvatɨhi moonɨcasicoro sɨvahi. 35 Mɨɨro gaifiico
caanima moonɨcasisuvahi, bu gaigooco seejima moonɨcasisuvahi, bu
iiyaajaco ibaaboma moonɨcasisuvahi. 36 Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro
iyotomaryo minaa taavacasiji.
37 Jaanotɨ bu tajanaanɨcɨvɨ caanico, seejɨco icano agaijɨibo tatyahe
iicajitɨhi, bu illico, illeque icano tajanaanɨcɨvɨ agaijɨmo tatya icajitɨno.
38 Jaanotɨ bu ifiico sefano eesɨcɨnɨibo tadyojɨcutɨ ofootɨibo tatyahe
icajitɨhi. 39 Jillɨ ifiicoro ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ tahallɨtɨ
ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayɨcɨjino.

(Mr 9.41)

40 Moocaani iijɨ jɨɨbogominaaco agaayɨcɨmo, bu uco gaayɨcɨji. Jaamo
uco agaayɨcɨmo, bu uco agalluuboco gaayɨcɨji. 41 Jaanotɨ bu Moocaani
iimaaminaafico Moocaani gallumɨnaafi iicaaboco imino agaayɨcɨɨbo,
Moocaani iimaaminaafico ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji. Jaabadɨro bu
imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño imino
agaayɨcɨɨbo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji. 42 Jaanotɨ
bu cajaatyohacho tatyatɨ obocɨgotɨruubo tadyojɨcutɨ ofooboco sɨɨcufaihutɨ
iisumo miyanotɨro ijaadama icaji.

Jua Nitɨminaafi Agalluumo.

(Lc 7.18-35)

11 Jaabo Jesu motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicaumo iminɨsuminaaco
ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuubo toojiinɨjeo cuuminovɨ jɨɨbogooboro
ifeequi.
2 Jaanaaca Jua cɨvojafaño iicaumañotɨ guubuuhi Cristo imino
moonɨɨboro efeehicaunoco. Jaaboro saatohotɨ ijɨɨbogominaatɨ galluubo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesuco imeecɨtequi. 3 Diiboco idillutequi: ¿Naa ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo?
¿Naacu sifiiquehiica meteemeji? noomoro.
4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mɨjɨɨbogoto
mahatyɨmeneque, muguubunoco icano. 5 Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo
aatyɨmeneque, ɨɨgotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo iguihuvatɨ
imibachucafetehi, bu inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme
siino buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasumo jɨɨbogocafetehi taajasujɨɨbogoco.
6 Imicani icajiibo uuvɨ ejeevevetɨɨbo.
7 Jaamo ufuunobuunatɨ miyamɨnaaco Jesu Juaditɨ neehicauhi: ¿Jinejeque
nacu amɨɨhai memeecituuhi sɨcaihɨgo iicahɨgo? ¿Saafi noofaijɨcuco
guibuhuba iguibuhucɨnɨcɨbadɨ iicaaboco? 8 ¿Nacu, miyamɨnaafi
iminoonoco jɨɨcɨnɨuboco? Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi iminoono ɨjɨɨcɨnɨmo
aivojɨto iijanofaño icafihi. 9 Jɨɨ, ¿jinejeque nacu memeecijeuhi? ¿Nacu
Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano, Moocaani iimaamɨnaafi
janaanɨcɨvɨ iicaaboco. 10 Diibo Juaditɨ Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo:
Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico tahɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨɨhaico
iimibachuqui.
11 Miyanotɨro neehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaa iicaumotɨ, bu iicamo Jua
Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨvɨ aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ
ejeevatɨɨbo niqueje aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
12 Jua Nitɨmɨnaafi asaaunobuunatɨ jisumihachuta niqueje aivojɨ
iminootɨneheje icahi, bu imityariro gaayɨcɨguehicamo icano. 13 Mɨɨro
paryɨɨcɨno Moocaani iimaamɨnaa, bu Moise tajɨɨba icano aivojɨtɨ iimaauhi
Jua agaseunohachuta. 14 Jaanoco mimiyaavogohachiijɨ, mɨɨro diibo Jua,
jaadi Moocaani iimaamɨnaafi Elia saajiibo unuubo. 15 Amɨɨhai nohojɨma
mihicamo uco muguubu.
16 ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? Jɨɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨhi
oono seeme anaajenɨcɨhasifaño acasɨɨcamaaimoro abañamaaimo
igataavomɨnaaco ocoovadiicɨnɨfibadɨ: 17 Amɨɨhaidi siruuco
miguisɨcuurahi. Jaarunaa mɨjɨɨbaimɨnɨtɨhi, bu ɨdaasu masinoco amɨɨhaidi
mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatɨhi, noomoro iicanɨcɨbadɨ
jeevamo. 18 Mɨɨro Jua asaaubo aaigafiiboro machuutɨrahi, bu aivofaihuco
adutɨrahi icano. Jaaruuboco amɨɨhai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
19 Jaanobuunatɨ bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaaboco machuubo,
aduubo icano. Jaaboco amɨɨhai uco: Machufifiibo, adufifiibo imitɨmɨnaa,
bu impuesto jaadusumɨnaa gataavomɨnaafi icano, meneehicahi.
Jaarunofaño Moocaani gaaja ɨfusucafetehi omoonɨnofañodɨ.

Aivo Uguubutɨno Cuumimɨnaa.

(Lc 12.13-15)

20 Jillɨ nooboro Jesu tɨcovauhi ɨhɨɨbaabo tuucuumijevɨ aivo sihidɨ
ejeevano aatyɨmerafitɨno mityaco omoonɨhicau cuuminoco, tuucuumije
miyamɨnaa iimitɨco ejeevesuutɨnoma iicaubo. 21 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho
Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cuumi! Mɨɨro Tiro, Sidon
icauno cuuminovɨ, amɨɨhaifeenevɨ eheetavocafetehinino mitya
iheetavocafuturuva, sɨɨcije imitɨco jeevesucuujirumo. Jaamoro
ɨɨfusucuujirumo ɨdaasu gaachehunoco ɨjɨcamaaimoro, bu baiguiijɨnoco
ejeemere icano iimitɨco ejeevesucunoco ɨɨfusumo. 22 Jaarunofaño
amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ amɨɨhai aivo Tiro, Sidon
icano miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ mahaamɨcafeteji. 23 Jaanotɨ ɨɨjoho

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Capernau cuumi; ¿fine uujoho niquejefaño gañiiyicicafeteji, noonoro deesicinihi? Jaarunofaño guiinoviro niitusucafeteji guijeveminaa iicahigovi. Miiro Sodoma cuumivi ivi eheetavocafutuuno aatyimerafitino mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi.
24 Jino amiihaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amiihai Sodoma jiinijeo miyaminaa janaanici momooniicafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisi.

(Lc 12.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ico imehi, Moocaani niqueje Aivojiibo, bu jiinijeo Aivojiibo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaajaminaaditi, bu jijeohesicinima iicamediti icano afataninoco, jilli ticovo jeebiiba iicamocoro dihifusuhi. 26 Jiihi, Guihi, iijoho tolli idiimogobadi.
27 Guihirubi uco paryi fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotiro aivo miihaiñooba Illico gaajatihi. Idiiboro Caani gaajahi. Jaabadiro Caanico miihaiñooba aivo gaajatihi. Idiiboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco. 28 Tajaa masaa oono paryiicino amiihai amiihai dudicamaajeneri, amiihai fiisetaneri icano miniinovatomo, amiihaico uujoho jaguisisuqui. 29 Magaayici amiihaico uujoho atajiibanoco. Jaamoro uuti magaaja, ajaabicifififinoco, bu tajeebii isiicunoco icano. Jaamo amiihai jeebiico majaguisisujinoco mahatyimehi. 30 Uujoho amiihaico atajiibano, sihidi jeevatihi isatyo, bu amiihaihalliivi ificuuno aivo ijeevesutihi icano.

Ijiibogominaa Jaguisifucusumi Arrozbadi Ejeevano Trigo Noovataco Icihi.

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

12 Toodihivi Jesu jaguisifucu basutafeenedi igooboro feehicauhi. Jaanaaca ijiibogominaa ajeba aivuunegui ticovaumo trigo noovataco iicimoro ifayiinoco amachumo. 2 Jaanoco fariseomi aatyimeumoro Jesuco nuuhi: Meeci, dijiibogominaa jaguisifucu eheetavusutatinoco dudicamaajeque eetavehi, noomoro.
3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amiihai aamefaño memeecihicatihi safoono David inahabonimínaama aajebavausumi omooniunoco? 4 Miiro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeecivo imimaahunoco, miijoho amachutatirunoco diibo, bu igataavominaa icamo amachujitirunoco idiimoro sacerdotemi amachufinoco. 5 ¿Nacu bu Moise tajiiba aamefaño onoonoco memeecihicatihi, sacerdotemi Moocaani iijafaño jaguisifucu icarunaaca jaguisitimo iicaniicinoco? Jaaruno imiti iicatinoco. 6 Miiro amiihaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaaniciviı ejeevano. 7 Miiro amiihai magaajatihi Caatinihaame jino jilli eneejirunoco: Uujoho imeguehi mihidaasugonoco. Jaanoti asimico magaisiraicimoro mejeecivonoco imogotihi, onoonoco. Miiro toonoco magaajaruva oono milli imitico omoonitirumoco iimiti meneejitirahi. 8 Miiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo bu tolliro jaguisifucuhalliviı mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaadi Jesu toonoti ufuubo sinagogajafaño jicafutuuhi. 10 Jahigo icaubo saafi miyaminaafi ihuse ifiigatyuubo. Jaanaa Jesuco siibadi iicanoco omooninoco aatyimemere iifurumo toonohalliti diiboco imooniqui

iimuguumoro diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguisɨfucusumi iguihuvaabo
buheesuco meheetavejirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaatyo amɨɨhaitɨ
saatoho amɨɨhai jooɨ oveja jaguisɨfucusumi jacohojɨfaño ihacuturuva
mofoomoro mɨhɨcitejitɨrahi? 12 ¡Jaanotɨ mɨɨro miyamɨnaafi oveja
janaanɨcɨ jaaducafetehi! Jaamaño jaguisɨfucusumi imino momoonɨnoco
meheetavejirahi, 13 nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru,
nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afalliricaruuneri tusumiro imituuhuse
saanaagohuse iicabadɨ. 14 Jaasumiro ifariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi
Jesuco iguijenɨqui.

Jesuditɨ Onoono.

15 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro toonotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaabo sihidɨ
miyamɨnaa bucasiuhi. Jaamo paryɨ iguihuvamoco Jesu buheesuuboro
feehicauhi. 16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco mɨɨco mɨjɨɨbeguedino,
nooboro diitoco faguehicauhi. 17 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia
jillɨ unuuno imiyacafetequi:
18 Jaanɨ tajeecɨvomɨnaafi uujoho ɨɨcɨɨbo. Jaaboco uujoho
agaijɨɨboro diiberi imo imo iicaabo. Diibohallɨvɨ tagaijaco ficuji.
Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino miyamɨnaaco
jɨɨbegueji. 19 Jaaruubo ñaaɨjitɨɨbo, coovadiinamaaijitɨɨbo
icano. Mɨɨhaiñooba ihiimaaco guubujitɨhi cuumino jɨɨhaiñovɨ.
20 Aivo gañɨɨcafetejitɨno buiga mɨɨvɨ iquisivuruno, bu jaabadɨro
jabacarurajitɨno cuugahuba jari ɨnɨfuturuno. Jarihiica iimi
aivojɨco eheetavusunohachuta. 21 Jaadɨ naha jari paryɨ jiinɨje
miyamɨnaa diibocoro esɨcɨnɨcuuji, unuuno.

Jesuco Ɨjɨ Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 12.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sɨvaumo ihaallɨino aatyɨmetɨɨbo, ihiimaatɨɨbo
icano, iimitɨno ɨjɨma iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuuhi. Jaaneri
atyɨmecuubo, bu iimaacuubo icano. 23 Jaaneri paryɨ miyamɨnaa
ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu fɨne jaanɨ David Iyaachi fɨne? noomoro.
24 Jaanoco fariseomɨ uguubuumoro nuuhi: Jillɨ jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco
buhɨ gañɨɨhicaabo, diito aivojɨɨbo Beelzebu mityariro, noomoro.
25 Tollɨ noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: Sahaivojɨ
minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icatɨnoro
goovano finɨjirumo. Jaabadɨro bu cuucuumihacho, bu sajamɨnaaro icano
fahɨgovavɨ idugaavuruva gueenene icajitɨrahi. 26 Jaabadɨ ¿mɨllɨ bu Satanas
ifiicoro buhɨgovɨ gañɨɨjirahi? Jaanotɨ jillɨ imoonɨruva, ¿mɨllɨ bu imitya
gueenene icajirahi? 27 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi uujoho iimitɨno
ɨjɨmɨco Beelzebu mityari buhɨ agañɨino meneehicahi; ¿Jaano bu tollɨ
iicahachiijɨ, mɨɨjoho nacu oono amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco mityaco acɨhicahi
diitoco buhɨ igañɨɨhicaqui? Jaamaño bu diito tolliro omoonɨmaño imino
gaajaveechuno amɨɨhai guiraano aivo mɨmɨtanoco. 28 Jaanotɨ naha uujoho
imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi Moocaani Gaija mityafeenedɨ. Jaamaño
toono gaajasuhi Moocaani aivojɨ mitya amɨɨhaivɨ agasecuunoco.
29 ¿Mɨllɨ bu sifi esefaabo iijafaño ofooboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjirahi
itɨconɨ diiboco sisɨtɨɨboro? Jarihiica naha diiboco isisɨɨboro inehejeque
dumɨtɨɨcɨjiruubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

30 Jaamaño tajaagodɨ iicatɨmo tamɨnaa. Jaabadɨro bu tajaagovɨ
mɨsɨvatɨmo buhɨgovɨro magavaracusuhi.
31 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨ fanoova imitɨco
unuuruno buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨmo
ihiimaano toono naha aivono ufucuro buusurajitɨhi. 32 Jaabadɨro bu
cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno ihiimaaruno
buusucafeteji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno ihiimaamoco toono aivo
buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu siijehallɨvɨ icano.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.

(Lc 6.43-45)

33 Mɨɨro iimino ɨmoho, iiminocoro noovanɨcɨhi. Jaabadɨro bu iimitɨho
iimitɨnocoro noovahi. Jaamaño ɨmohoco inoovatɨro magaajatahi.
34 ¡Jiinimomɨ cuumi mihicamo! ¿Mɨllɨ bu iiminoco mihiimaajirahi,
imitɨmɨnaa mihicamo? Mɨɨro iijɨ iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfaño agahafɨcɨninotɨ.
35 Mɨɨro iimino miyamɨnaafi iiminocoro iimaanɨcɨhi iimino ijeebɨɨfaño
iicanotɨ. Jaanotɨ bu iimitɨno miyamɨnaafi imitɨno iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfaño
iimitɨno iicamaño. 36 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ,
famooro magaajaji oono iminootɨno mihiimaahicanehejeque. 37 Mɨɨro
dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitɨɨbo noocafeteji.

Imitɨno Miyamɨnaa Aatyɨmerafitɨno Mityaco Dilluhi.

(Mr 8.12; Lc 12.29-32)

38 Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomɨoto, bu Moise tajɨɨba
gaajamɨnaaoto icamo: Gaajamɨnaafi, mɨɨhai mihimeguehi aatyɨmerafitɨno
mityaco gaajabadɨ iicanoco edeetavonoco, noomoro.
39 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedɨ fɨne iimitɨno miyamɨnaa
saafiicoro imiyaavogotatɨmo dilluhi aatyɨmerafitɨno mityaco gaajatabadɨ
iicanoco; Jaaruno gaajata acɨrajitɨhi, ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi
Jonas gaajata acɨcafeteji. 40 Mɨɨro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebɨɨfaño
mifucucɨ, safucu cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu fucuo fucuva icano
iicaubadɨro, bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨje cɨɨdɨɨfaño
icaji mifucucɨ, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu icano fucuo
fucuva icano. 41 Jaadɨ Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji.
Jino jisumio miyamɨnaaco udugaacudɨ. Jaamoro diito ɨdaasuno iicajihɨ
diitoco oovɨcɨjimo; Mɨɨro Ninive miyamɨnaa iimitɨco ejeevesuumoro imino
icauhi Moocaani jɨɨbogoco agalluunoco diitoco Jonas ɨjɨɨbuguusumi. Mɨɨro
Jonas janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi. 42 Tollɨro bu ufucu
tehesino jiinɨje aivojɨgo gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyamɨnaa
imitɨco emeecɨdɨ. Jaagoro diitoco ɨdaasuno iicajihɨgo oovɨcɨjigo; Mɨɨro
diigo aivo tehesino jiinɨjetɨ saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Mɨɨro
Salomon janaanɨcɨvɨ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitɨno Ɨjɨ Siino Uhuuminɨcɨno.

(Lc 12.24-26)

43 Mɨɨro iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinooboro foonɨcɨɨbo
ifihigaimañehejedɨ ijaguisɨqui guiinooboro. Jaarunoco aatyɨmetɨɨboro siino
esamaaifiibo: 44 Siino dojɨcuvɨro tahɨgotɨ asaahinɨhɨgo taajajaagovɨ uumiji,
nooboro. Jaabo dojɨcuvɨro agaseebe miyamɨnaafi jeebɨɨco atyɨmefihi, iija
sɨcaija, imibachucɨnɨja, iguijaacɨnɨjabadɨ iicaaboco. 45 Jaanegui ofooboro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino aivo diibo janaanɨcɨvɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamoro paryɨ sahɨ diibofaño ofoomoro icatonɨcɨmo. Jaaneri diibo ɨtɨconɨ iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno minifetefihi. Jaabadɨ icajimo jito iimitɨno miyamɨnaa.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jaabo Jesu miyamɨnaamahiica ihiimaaunaacarehiica gaseumo seejɨma
inahabomɨ. Jaamo diiboma ihiimaaqui omoonɨumo jahisiro icauhi.
47 Jaanaa saatoho diiboco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, bu dinahabomɨ icamo oono
jahisi icahi. Jaamo ɨɨma iimaajirahi, noomoro.
48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tollɨ nooboro ɨjɨɨbuguuboco: ¿Mɨɨjoho
taaseejɨ, mɨɨjoho tañahabomɨ? 49 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco ɨtɨduuboro
nuubo: Jito taaseejɨ, tañahabomɨ icano. 50 Mɨɨro cajaatyohacho Taacaani
niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonɨmo, diito naha tañagomɨ,
tañahabomɨ, taaseejɨ icano, nooboro.

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 Tufucu Jesu iihatɨ ihiinuuboro muuaijɨnivɨ casɨɨvutuuhi. 2 Jaanaa
diibo cojɨvɨ sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo iijeuneguiiha Jesu
meenegafaño ɨjɨcafutuuboro imuuaifaño casɨɨvutuuhi. Jaanaa imiyamɨnaa
isiro fitafutuuhi, jiinɨgaibaahohallɨvɨ. 3 Jaaboro diitoco sihidɨ sinehejeque
jɨɨbeguehicaubo siinovɨ oovɨcɨɨboro jillɨ nooboro: Basumɨnaafi fuuhi
abasutuubo. 4 Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jɨɨhaifaño aifuuhi.
Jaarunoco joomɨ asaaumoro faayɨsujenɨuhi. 5 Jaanotɨ samañoono
guiisihallɨvɨ aifuuhi, miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ. Jaanoro goovano
iinucuuno miyaadɨ ijiinɨje afaicuvautɨmaño. 6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri
chuumucuuno abacocoovautɨmaño fiigatyuuno. 7 Jaanotɨ samañoono
aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano ijarɨɨmɨhoono toonohallɨvɨ ujusiuneri
toono macanɨuhi. 8 Jaanotɨ samañoono iimino jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi.
Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano sagahaisaro ifiivuuno noovauhi
ciendɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi sesentadɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa
noovauhi treintadɨgaiva icano. 9 Jinooco muguubu amɨɨhai nohojɨma
mihicahachiijɨ, nooboro.

Mɨllɨtɨ Siinovɨ Oovɨcɨubo.

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaagovɨ asaaumoro diiboco dilluvauhi:
¿Collɨhiica miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro dɨɨbeguehicahi? noomoro.
11 Jaanegui iimusuubo: Amɨɨhaico naha Moocaani niquejeo aivojɨ
otoovonoco imino gaajasuhicahi. Jaanotɨ diito imino gaajajitɨrahi. 12 Mɨɨro
sihidɨ icanoma iicaabo siino janaanɨcɨ acɨcafeteji, guiraanoma iicaqui.
Jaanotɨ chahanoma iicaaboco ajashunogayɨ iicaruno dumɨtɨɨcɨcafeteji.
13 Tooneguiiha diitoco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicahi, atyɨmecuurumo
atyɨmetɨmobadɨ iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatɨhi
inohojɨma achahamobadɨ iicahicaneguiiha. 14 Jaamaño diitovɨ
nijequevavano Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno:
Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarumo magaajajitɨhi; Fɨne
mahatyɨmejirahi. Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi. 15 Amɨɨhai jeebɨino

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ucuhufunuutucumaño, imitɨno muguubuhicahi, bu ihaallɨino
manihicinɨhi, ihaallɨineri atyɨmetɨmo iicaqui, bu inohojɨneri
guubutɨmo iicaqui, bu ijeebɨiri gaajatɨmo iicaqui. Jaamoro
tajaagovɨ uumitɨmo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.
16 Jaanotɨ naha imicani amɨihai mihicahi amɨihai aallɨineri
mahatyɨmemaño, bu amɨihai nohojɨneri muguubumaño icano. 17 Mɨiro
jino miyanotɨro jino amɨihaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaaminaa,
bu ajashutɨmo iimino miyaminaa icamo jino amɨihai mahatyɨmeneque
atyɨmegueuhi, bu jino amɨihai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo
guubuutɨmoro, bu aatyɨmetɨmoro guijevecuuhi.

Jesu Jɨibeguehi Basuminaafivɨ Ohoovicɨunoco.

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basuminaafivɨ ohoovicino jillɨ eneejirunoco. 19 Jino
niqueje aivojɨ iijɨco guubucuurumo agaajatɨmo johono abasuuno jɨihaifaño
aacotonobadɨ jeevahi. Mɨiro ɨjɨ asaaboro ijeebɨifañotɨ icicuuhi ijeebɨifaño
jɨibogoco abasucuurunoco. 20 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aifuuno onoono oono
jɨibogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayicimo. 21 Jaaruno miyaadɨ
abacocoovatɨmaño gueenene icatɨno. Mɨiro diitovɨ nɨsu agasesumi, bu
tobogohallɨtɨ ɨjɨihevesumi icano toonoco jeeveyɨicifimo. 22 Jaanotɨ
jarɨimihoonofeenevɨ abasuuno onoono, oono jɨibogoco guubucuurumo
sinehejejaagovɨro ijeebɨino iicamoro jijeo nehejeriro nɨjɨ nɨjɨ iicamaño nɨhɨbamɨ
diitoco bañɨfihi. Jaano paryɨ jinehejere tojɨibogoco amacanɨsumaño diitofaño
toonoco noovasutatɨno. 23 Jaanotɨ naha iimino jiinɨjehallɨvɨ abasucafutuuno,
onoono jɨibogoco uguubumoro agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo
saatoho jeevahi oono ciendɨyɨva sayɨ ifiivuuno onoovabadɨ. Jaanotɨ saatoho oono
sesentadɨno onoovaubadɨ jeevahi, bu saatoho treintadɨno onoovaubadɨ icano.[f]

Trigofeenevɨ Iimitɨno Ñaavahu Iicanovɨ Ohoovicino.

24 Jaadɨ bu Jesu jino siino jɨibuguuhi siinovɨ ohoovicɨuboro: Niqueje aivojɨ
jeevahi oono miyaminaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadɨ.
25 Jaarunaaca paryɨ cigaumaaca diibo minaafi ɨjɨcafutuuboro iimitɨno ñaavahuco
abasujeuboro fuuhi. 26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeenetɨ, bu
tollɨro toono iimitɨno ñaavahu fiivuuhi. 27 Jaanegui ijeecivominaa ufuumoro
abajaaboco nuutuuhi: Aivojɨibo mɨiro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi.
¿Cuucatɨ jana bu jino iimitɨno ñaavahu fiivehi? noomoro. 28 Jaanegui abajaabo
nuuhi: Cajaanihacho taminaafi tollɨ moonɨhi, nooboro. Jaanegui ijeecivominaa
nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucɨtonoco? noomoro.
29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucɨhigo, bu
itrigohiibaimaryo magaijucijirahi, nooboro. 30 Jaafa sano fanoociro jusihi. Jaadɨ
dudɨcamaajeminaaco tajɨibaji itɨconɨ toono iimitɨno ñaavahuco ihɨciqui, jaamoro
faasɨhije isisɨqui ciijɨgaifaño mɨjɨgasuqui. Jaadɨ itrigoco ɨicimoro tamachuta
iijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooivɨ Ohoovicino.

(Mr 4.30-32; Lc 12.18-19)

31 Jaadɨ bu Jesu siino jillɨ ohoovicɨiboro nuuhi: Niqueje aivojɨ jeevahi oono
miyaminaafi ifaguifaño mostaza tooico abasuno iicanicɨbadɨ. 32 Mɨiro jaagai

---

f 13.23: Jino miyaavogoditɨ ɨjɨibogono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

paryɨ fanoova tooɨnoguiinovɨ sihajashugayɨ. Jaarugai ujusidɨ fahoova janaanɨcivɨ iminifotohoro ɨmohodiho minifotonɨcihi. Jaaho aivo aajashutɨmaño joomɨ agahafomo asaamoro ihaafenevɨ iicuvanɨcihi, nooboro.

Levaduraguiijivɨ Ohoovɨcino.

(Lc 12.20-21)

33 Tollɨro bu siino jillɨ ohoovɨciuboro nuubo: Niqueje aivojɨ jeevahi oono gaigo levaduraco minoocɨ, sano icano oovodino harinaco ɨicɨgoro toonoma acaɨsenino toosɨhima imino acaɨsecafotonɨcino iicabadɨ.

Jesu Sano Oovɨcɨriro Eneehicauno.

(Mr 4.33-34)

34 Jesu jillɨ paryɨ miyamɨnaaco siinovɨ oovɨciɨboro jɨɨbeguehicauhi, siinovɨ oovɨcɨtɨɨboro jɨɨbeguehicautɨɨbo. 35 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi unuuboro acaatɨnɨuno imiyacafetequi:

Siinovɨ ohoovɨcinofeenedɨro iimaaji; Sɨɨcɨjetɨro Moocaani jiinɨjeque ifiivusunotɨro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Iimitino Ñaavahuvɨ Ohoovɨcinoco.

36 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco agalluuboro jaahevɨ fuubojaago ijɨɨbogomɨnaa ifiitɨvuumoro diiboco dilluuhi: Mɨɨhaico dɨɨbogo oono iimitino ñaavahu faguifaño iicanedɨtɨ, noomoro.

37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo. 38 Jaanotɨ fagui onoono jiinɨje. Jaanotɨ oono iimino toogaiño, onoono Moocaani aivojɨ seemetɨ onoono. Jaanotɨ iimitino ñaavahu onoono ɨjɨ seemedɨtɨ iicamedɨtɨ onoono. 39 Jaanotɨ mɨnaafi iicaabo diibo ɨjɨ. Jaanotɨ ibasutaaco ɨicɨjino onoono ufucu jiinɨje ifinɨjinotɨ onoono. Jaanotɨ toono ibasutaaco ɨicɨjimo Moocaani toomomɨnaa. 40 Jaanotɨ oono iimitino ñaavahuco mɨhicɨmoro mɨjɨgasunɨciradɨ, bu tollɨro ufucu jiinɨje ifinɨdɨ icajino. 41 Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ihaivojɨfañotɨ inanɨqui oono sitaaco imitɨco ɨicisuhicamoco, bu imitɨco omoonɨhicamoco icano. 42 Jaamoco cɨjɨgaifaño gañɨɨjimo tahɨ ataacasijihɨgo, ɨdaasuno iicaneri igaiñonoco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo. 43 Jaanotɨ Moocaani iimogonoco omoonɨhicamo nɨhɨba iicanɨciradɨ achɨcinɨji Moocaani aivojɨfaño. Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu.

Nɨhɨbamɨ Jiinɨjefaño Toovono Iicanovɨ Ohoovɨcino.

44 Niqueje aivojɨ oono nɨhɨbamɨ toovono jiinɨjefaño afatanɨcɨnɨbadɨ jeevahi. Jaanoco saafi miyamɨnaafi aatyɨmeebere siino dojɨcuvɨro siino toonovɨro fatanɨnɨcihi. Jaaboro imo imo ofooboro paryɨ inehejeque anaajeebere toono nɨhɨbamɨri tomaño jiinɨjeque naajenɨcɨhi, fanooro tomañonɨhɨbamɨ diibediro iicaqui.

Perla Guiisiyɨ Sihidɨ Ijaadama Iicanovɨ Ohoovɨcino.

45 Bu tollɨro niqueje aivojɨ jeevahi naajemɨnaafi oono perla guiisiyɨ iimiyɨco guiinooboro ofoonɨcibadɨ. 46 Jaayɨco aatyɨmesumi ofooboro paryɨɨcino inehejeque anaajeebere tooneri tooyɨco naajenɨcɨhi.

Sinɨcuuhuvɨ Ohoovɨcino.

47 Jaabadɨro bu niqueje aivojɨ oono sinɨcuuhuco muuaifaño magañɨino faaboho taavaaboco ɨicɨnɨcino iicabadɨ jeevahi. 48 Jaano isinɨcuuhu

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

agahafucuudɨ ifiicɨmɨnaa jiinɨgaibaahohallɨvɨ isi guiiyɨcɨnɨcɨhi. Jaadɨ ututuuvomoro itaavaco nanɨnɨcɨmo. Jaamoro iimifiimoco jɨɨibaiñofaño ficunɨcɨmo. Jaamo iimitɨmoco buhɨ gañɨɨnɨcɨmo. 49 Jillɨ icajino ufucu jiinɨje ifinɨdɨ; Moocaani toomomɨnaa asaamoro dugaacujimo iimitɨmoco iimifiimofeenetɨ. 50 Jaamoro iimitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo, tahɨgo ataacasijihɨgo, bu igaiñooco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryɨ jinooco magaajahi? nooboro. Jaanegui diito nuuhi: Jɨɨhɨ, noomoro.
52 Jaanegui nuubo: Mɨɨro Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi imino niqueje aivojɨ jɨɨbogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadɨ jeevahi. Mɨɨro toojamɨnaafi fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ɨɨcɨjiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadɨro diibo niqueje aivojɨ jɨɨbogoco agaajaabo jɨɨbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevɨ Icahi.

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadɨ Jesu siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuucuubo. 54 Jaabo ijiinɨjevɨ ɨfutuuhi. Jahɨgo paryɨ famaño sinagogajanofaño jɨɨbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyamɨnaa ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Cuucatɨ jaanɨ gaajahinɨhi jino jityɨgaba gaajaco? ¿Millɨ jaabo jino sihidɨ ejeevanoonoco eetavehicahi? 55 Mɨɨro jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi achi, jaanotɨ seejɨ Maria icano. Jaanotɨ bu inahabomɨ Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo. 56 Mɨɨro bu inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucatɨ jana gaajaabo paryɨ jityɨgabajeque? noomoro.
57 Jaamaño diiboco miyaavuguutɨmo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaamɨnaafico imino gaayɨcɨhicahi. Jaanotɨ ɨdɨɨmoro iicuumimɨnaa, bu iijamɨnaa icamo gaayɨcɨtɨhi, nooboro.
58 Jaamaño sihidɨ toonovɨ sihidɨ ejeevanehejeque eetavuutɨɨbo diito diiboco imiyaavuguutɨneguiiha.

Jua Nitɨmɨnaafi Guijeveque Ɨjɨɨbogono.

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaabo guubuuhi Jesuditɨ. 2 Jaaboro iicojɨri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino ubuuheteebe guijevetɨ. Jaamaño jino sihidɨ ejeevano mityama icaabo, nooboro.
3 Mɨɨro diibo Herode Jua Nitɨmɨnaafico isisɨsuuboro cɨvojafaño ficusuuhi. Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha. 4 Jaabo Jua Nitɨmɨnaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.
5 Jaanegui Herode Juaco guijenɨujirahi. Jaaruubo miyamɨnaaco ñɨhicuguehicauhi; famooro miyamɨnaa: Juaco Moocaani iimaamɨnaafi, noomoro eneehicaunotɨ. 6 Jaanaa ifiivu ficabavɨ ɨɨfutusumi jɨɨbaimoco Herode eheetavuuhɨgo Herodia aicɨgai diibo ucuuhuvaumo ɨmegavɨ gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidɨ iimuguubo. 7 Jaaboro diigoco Moocaanifañodɨ unuuboro acɨguubo fanooco conoocohacho diigo idilluguunoco. 8 Jaanegui diigo seejɨ diigoco afajɨɨnɨubadɨ, ufuugoro Herodeque nuutuuhi: Uco butajefaño Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco daacɨ, noogoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

9 Jillɨ unuuno diibo aivojɨɨbo Herodeque sihidɨ ɨdaasuvusuuhi.
Jaarunofaño Moocaani momofañodɨ unuucuumaño, bu diibo cojɨri iicaumo
jaanoco uguubucuumaño icano, tajɨɨbaubo ihacɨqui. 10 Jaanegui tajɨɨbaubo
Jua nigaɨco iquitɨcɨqui cɨvojafaño icauboco. 11 Jaayɨco ɨsɨvaumoro
tobagocajaco acɨvauhi. Jaanoco bu diigo seejɨco acɨtuuhi.
12 Jaanoco ɨjɨɨbogomɨnaa uguubuumoro Jua Nitɨmɨnaafi ifiico
asatyumoro cɨɨjeuhi. Jaadɨ ufuumoro Jesuco jɨɨbugutuumo.

Jesu Cinco Mildɨmoco Machusuhi.

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihɨgovɨ tehesino fuuhi meenegari.
Jaarunoco miyamɨnaa agaajacɨumoro cuuminotɨ diiboco bucasiuhi
isidɨ. 14 Jaanaa Jesu imeenegatɨ ihiinuuhɨgo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa
iicaunoco. Jaaboro diitoco ɨdaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco
diibojaa ɨsɨvamoco buheesuhicaubo. 15 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa
diibojaa asaaumoro diiboco noovauhi: Aivo mihiijɨcuuhi, bu mɨɨhaiñooba
jimañeri chahahi. Jaanegui miyamɨnaaco galluucu ofoomoro cuuminotɨ
maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨllɨ bu feejirumo amɨɨhai mahacɨ
imachuqui, nooboro.
17 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨro mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro jino
sahusedɨbava momaahuno, bu miimɨsiicɨro taavaabomɨsi icano, noomoro.
18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa mɨsɨva, nooboro.
19 Jaaboro miyamɨnaaco tajɨɨbaubo ñaavahuhallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui.
Jaaboro ihusefaño ɨcɨubo toono sahusedɨbava imaahunoco, bu
itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque emeecɨuboro Moocaanico
toonohallɨvɨ iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo.
Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi. 20 Jaanoco famooro amachuumoro
tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨɨibaiñooco fahuseecɨ
motɨhaitɨ siino miibaicɨ ɨdɨino. 21 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou
sano gaifiimɨro. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco imeenegafaño ɨjɨcuuboro galluuhi
ihɨmega oonogoomuuaivɨ ifeequi, diibo miyamɨnaaco ifitacuunohachuta.
23 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabaɨ nigacɨvɨ Moocaanima
ihiimaaqui. Jaadɨ mihiijɨcuunaaca Jesu tahɨ iinoro icauhi. 24 Jaanaaca
imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi
togahallɨvɨ. 25 Jaanaaca Jesu cuujetavɨ jari diitojaagovɨ saauhi,
nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro. 26 Jaaboco ijɨɨbogomɨnaa nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro
asaaunoco aatyɨmeumoro gaihivuumo iigutuumoro: ¡Ajaanɨ ɨjɨ! noomoro.
27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguetedino, uujoho,
nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, miyaano ɨɨjoho idiicahachiijɨ
taca, tajɨɨba bu uujoho dijaa saaqui nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro, nooboro.
29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegatɨ iniituuboro tɨcovauhi
nɨfaihuhallɨdɨ ɨɨguubo Jesujaagovɨ ifeequi. 30 Jaarunaaca guibuhuba sefano
iguibuunoco aatyɨmeuboro igutuubo. Jaasumiro tɨcovaubo inɨfaihufaño
iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojɨɨbo, uco taajasu! nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

31 Jaasumiro Jesu diiboco ihuseti iguiiyiciuuboro diiboco nuuhi:
¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Collihi miyaavogotihi? nooboro.
32 Jaadi diitisi imeenegafaño ijicafutuusumiro iguibuhuba lliiviuhi.
33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino ememuiivuumoro nuuhi:
Miyaano iijoho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevi.

(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudi iifutuumo Genesare jiinijevi. 35 Jaanaa
toojiinijeo miyaminaa Jesu iicaunoco agaajaciumoro paryi toojiinijeri
jiibohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovi sivaumo paryi iguihuvamehejeque.
36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jilli igaachehujiniba nijequegayico
idudiicitequi. Jaanoco paryi famooro ududiiciudimo buheeuhi.

Miyaminaaco Imihininisuno.

(Mr 7.1-23)

15 Jaadi fariseomiti saatoho, bu caatiniminaa icamo Jerusale
cuumiti asaaumoro Jesuco dilluvauhi: 2 ¿Milliti dijiibogominaa
moheedetemihai jeevamaaje iicabadi moonitihi? Miiro momooniniciba di
moonitimoro ihuseneque nitamaaitimoro machuhicahi, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Milliti bu jana amiihai Moocaani
tajiibaco mejeevesumoro amiihai jeevamaajequere momoonihicahi?
4 Miiro Moocaani jilli nuuhi: Diicaani, diiseeji icamoco bocigo. Jaanoti
caanico, seejico icano imitino onoomo iguijevequi, nooboro. 5 Jaaruno
icanaaca amiihai meneehicahi jilli, miino caanico, bu miino seejico icano
meneejirahi: Ico acijitihi: Miiro paryi tañehejeque uujoho Moocaanico
ijibaicuuno, noomoro. 6 Jaamaño tolli onoomo caanimico, jinehejebaco
acihicacuutihi. Jilli momoonimaño Moocaani tajiibaco jihovonobadi
momoonihicahi. Amiihai jeevamaajequere moonimoro mihicamaño.
7 Amiihai bañifiiraminaa mihicamo. Miiro miyaanoco nuubo Moocaani
iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaatiniusumi:

8 Jiicuumi uco jilli ticovono iijiriro bociguehicahi.
Jaarumo jeebiino uuditi tehesino icahi. 9 Jilli sicamañovi
iigaivomoro uco imehicahi. Jilli amiihai jiibogono,
ticovono miyaminaa jiibogonoro iicamaño, nooboro.

10 Jaadi Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro
imino magaaja: 11 Miiro miyaminaafi iijiri ijicafotono diiboco mihininitihi.
Jaanoti naha iijifañoti asaano diiboco mihininihi, nooboro.
12 Jaanegui ijiibogominaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomi
iijoho tolli onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.
13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo
abasutihoco paryi ibacoconomaryo agaijuyiciiboro gañiijiibo. 14 Jaafa tahi
iimaamo jilli ihaalliinoma chahamo, bu sita ihaalliinoma achahamoco
siiguehicahi. Miiro ihaalliinoma achahaabo sifiico isiiguruva faamisiciro
ifahojifaño aquetejirahi, nooboro.
15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tolli odoovicinoco miihaico
diibogo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunaji amiihai tolliro magaajatihi?
17 Miiro paryi miyaminaa iijiri ijicafotono moobafaño feehi. Jaadi
mofiiti inoonicino. 18 Jaanoti naha miyaminaafi iijifañoti asaano diiboco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mɨhininihi, ijeebɨɨfañotɨ asaamaño. 19 Mɨɨro ijeebɨɨfañotɨ iimitɨnoono
esamaajene saanɨcɨhi, bu gaicaauneheje, bu gaigoomɨco ɨɨcɨmoro
ejeevesuneheje, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaneheje, bu nanivaneheje,
bu bañɨfiiraneheje, bu sitaaditɨ sɨcamaño jɨɨbogoneheje icano. 20 Jineheje
naha miyamɨnaafico mɨhininihi. Jaanotɨ nitamaajehene moonɨco
eetavotɨmo amachuno miyamɨnaaco mɨhininɨtɨhi.

Siijiinɨjeo Miyamɨnaago Jesuco Imiyaavuguumo.

(Mk 7.24-30)

21 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinɨjejaagovɨ.
22 Jaanaaca Canaan jiinɨje miyamɨnaago toojiinɨjeri iicaugo saauhi
Jesujaago coovadiicɨnɨgoro: ¡Aivojɨɨbo, David Iyaachi, uco dɨdaasugo!
Aicɨgai iimitɨno ɨjɨma icago sihidɨ ɨdaasuno icahicahi, noogoro.
23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutɨhi. Jaanegui jɨɨbogomɨnaa
asaaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojɨcutɨ
coovadiicɨnɨgoro saago, noomoro.
24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumimɨnaa ovejamɨ
ɨmɨtamobadɨ iicamojaagovɨro galluuhi, nooboro.
25 Jaarunofaño diigo asaaugoro diiboguiino ememuɨɨvovaugoro diiboco
nuuhi: ¡Aivojɨɨbo, uco daamusu, noogoro!
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitɨruno iseeme machutaaco
udumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco aacɨno, nooboro.
27 Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojɨɨbo; Jaarunofaño jɨcumɨ
machufihi iguiinotɨ ihabajato amachuno suuvɨco, noogoro.
28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa
ɨɨjoho idiimogobadɨ icano, nooboro. Jaanoco tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨro
diigo aicɨgai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutɨmo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijɨnidɨ.
Jaadɨ ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro casɨɨvutuuhi. 30 Jaabojaago sihidɨ
miyamɨnaa ufuumoro ɨfutuuhi diibo iicauhɨgo. Jaamoro diibojaago
sihidɨ sɨvahicauhi ɨɨgotɨmehejeque, bu ihaallɨino aatyɨmetɨmehejeque, bu
ihiimaatɨmehejeque, bu imitɨno ihusene iicamehejeque icano, bu sihidɨ
saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo. 31 Jaaneri
miyamɨnaa sihidɨ jabafiitehicauhi ihiimaahicautɨmeheje ihiimaauneri,
bu imitɨno ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu
ɨɨguehicautɨmehejeque ɨɨgucuuneri, bu ihaallɨino aatyɨmeutɨmeheje
aatyɨmecuuneri icano. Jaamoro tɨcovaumo Moocaanico Israel cuumi Dios
icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildɨ Miyamɨnaaco.

(Mk 8.1-10)

32 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito
miyamɨnaaco ɨdaasuguehi. Mɨɨro jino mifucucɨ, safucu icano icacuumo
uuma jinoovɨ. Jaamo amachujirunobama chahacuuhi. Jaanegui imogotɨhi
machutɨmoco iijanojaago agalluunoco ofoomo jɨɨhaivɨ nacatejirahi, nooboro.
33 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Cuucatɨ bu mɨllɨ
mɨhɨcɨjirahi jino mɨɨhaiñooba iijano achahahɨgo mihicamo jityɨgaba
miyamɨnaa iicamoco mutuvasuqui? noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu minoodino amiihai machutaano
icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti minooci idiinoro
momaahugayino icahi, bu ajashuno motaavagayi iicanoro, noomoro.
35 Jaanegui tajiibaubo imiyaminaa jiinijehallivi icasiicamaaiqui. 36 Jaadi toono
sahuse juugahuseti minooci, bu itaavagayi icanoco ihusefaño agaayiciuboro
toonohallivi Moocaanico graciaco aciuhi. Jaadi toonoco iquisicuuboro
ijiibogominaaco aciuhi. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi. 37 Jaanoco paryi
famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadi ihatyuuvoco ananiumo gahafusuuhi
sahuse bu juugahuseti miibaici idiino jiibaiñooco. 38 Jaanoco amachuumo cuatro
mildimo gaifiimiu. Jaano gaigoomi, bu seeme icamo oovorautihi. 39 Jaadi Jesu diitoco
ifitacuuboro meenegafaño ijicafutuuboro fuuhi Magdala onoocuumi jiinijejaagovi.

Fariseomi, Bu Saduceomi Icamo Aatyimeratatino Eetavoco Tajiibahi.

16 Jahigo fariseomi, bu saduceomi icamo fuuhi Jesuco emeeciituumo.
Jaamoro diiboco iifurumo iimitinofaño igañiisuqui dilluuhi:
Miihaico niquejefañoono aatyimeratatinoco dihifusu, noomoro.
2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijicuuvi niqueje tifaiño iicasumi amiihai:
Aiguejitino miiro oono niqueje tifaihi, meneefihi. 3 Jaabadiro bu fucuro
meneefihi: Jaachiiji imijitifucu, miiro oono niqueje tifaiño niijama icahi, noomoro.
Bañifiiraminaa mihicamo, amiihai magaajahi niquejeque memeecimoro aiguejino,
bu aiguejitino icano monoonoco. Jaarunaa magaajatihi milli jisumio miyaminaa
imiti eheetavoneheje ijiibugurunoco. 4 Jaamo jito iimitino miyaminaa sanofañoro
imiyaavogonofaño iicatatimo, dilluhicahi aatyimeratatineheje eetavoco. Jaarumoco
acirajitino ivi idiinoro Jonas gaajataro ifusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro
fuubo.

Fariseomi Juurisutaguiiji.

(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavi afatyumo ijiibogominaa jabajeeveuhi pan
añiminaa maahuco asatyujirumo. 6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuini
fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguiijinoti, nooboro.
7 Jaanegui ijiibogominaa noocasiuhi: Añiminaa maahunoco
misivatineguiiha olli noobo, noomoro.
8 Jaanoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma
machahanoco monoocasihi? Ajashucani amiihai miyaavogo. 9 ¿Nacu magaajatihi,
mehesicinicuutihi oono cinco mildimoco sahusedibavariro amachusunoco,
bu ihatyuuvoco minoodibaiva jiiibaiñooco magahafusuunoco icano? 10 ¿Bu
mehesicinitihi sahuse juugahuseti miibaaci idiineri cuatro mildimoco
amachusunoco, bu ihatyuuvoco minoodibaiva jiiibaiñooco magahafusuunoco
icano? 11 ¿Jaamo bu milliti amiihai magaajacitihi uujoho machutaati onootinoco
oono fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguiijiti onoonoco?
12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añiminaa maahuno juurisutaguiijiti
unuutinoco, ivi jilli fariseomi, bu saduceomi icamo jiibogoti mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipo onoocuumi jiinijevi iifutuudi
ijiibogominaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti, ¿nacu
milli miyaminaa uuditi neehicamo? nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

14 Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitɨminaafi, neehicahi. Jaanotɨ
saatoho: Elia, neehicahi. Jaanotɨ bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanotɨ
saatoho: Cajaanihacho sɨicɨjeototɨ Moocaani iimaaminaaivɨoobo, neehicahi,
noomoro.
15 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɨihai, ¿mɨijoho uujoho iicanoco
meneehicahi? nooboro.
16 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ɨijoho Cristo Moocaani iicaabo
Seemene, nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ɨijoho Simon
Jona achi idiicaabo. Mɨiro cajaanɨ miyaminaafi ɨco jinooco gaajasutɨhi
ɨdɨiboro Guihirubi niquejefaño iicaabo. 18 Jaaneguiiha uujoho ɨco jino
Pedrotɨ momonɨhi, guiisiyɨ eneejiruno. Jaaba jiba guiisibahallɨvɨ uujoho
taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya icaruno guiinonɨjitɨhi. 19 Ɨco
uujoho jino niqueje llaveneque aciji. Jaabo ɨijoho jiijehallɨvɨ isisino, bu
niquejefaño sisɨcafetejino. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ isinaayuno, bu niquejefaño
sinaayucafetejino, nooboro.
20 Jaadɨ Jesu ijɨibogominaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco
mɨihaiñoobaco jɨibogotɨmo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu tɨconɨuhi ijɨibogominaaco agaajasuubo Jerusalevɨ
ofooboco quillahuto, bu sacerdotemɨ aivojito, bu caatɨnɨminaa icamo
diiboco sihidɨ ɨdaasuno omoonɨujinoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo
mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro. 22 Jaaneguiiha Pedro
sihɨ Jesuco asatyuuboro ɨibauhi: Jaanova Moocaani ɨco tollɨ
moonɨsujitɨrahi, tollɨ icatɨibo diicaqui, nooboro.
23 Jaarunaaca Jesu dojɨcuvɨro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uutɨ
buhɨgovɨ minifoto ɨijoho ɨji idiicaabo. Fɨne, ɨijoho uco acasivusuno.
Dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ icatɨhi. Jillɨ miyaminaa
esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
24 Saatoho ijɨibogominaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo
ifiico ajabajevemere tadyojɨcutɨ isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco
iguitɨmo.[g] 25 Mɨiro ifiico agaijɨmo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ naha tahallɨtɨ
ifiico ɨmɨtasumo ifiico taajasuji. 26 Mɨiro saafi miyaminaafi paryɨ jiinɨje
busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨico ɨmɨtasuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ
imijiruno? ¿Nacu minoodɨno fɨne miyaminaafi ijeebɨico itaajasuqui
jaadujirahi? 27 Mɨiro uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo saaji Caani
ovosɨima, bu itoomominaama icano. Jaasumi paryɨ famoovaaco itɨcovocɨvɨ
jaadujiibo omoonɨhicanehejeque. 28 Miyanotɨro neehi: Jino iicamotɨ
saatoho guijevejitɨhi uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo ihaivojɨri asaaboco
aatyɨmetɨmoro, nooboro.

Jesu Ihaivojɨri Asaauno.

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 Toonobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu ɨcɨuhi Pedroco, bu Jacooboco,
bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi
aivo acaamovobaɨ nijequevɨ. 2 Jaabaɨ nijequevɨ diito ɨmefeenevɨ ifi siibadɨ
minifutuuhi. Ihɨme arɨcuno minifutuuhi nɨhɨbaco memeecɨbadɨ, bu

---

g 16.24: Sahaamefaño noono: diguijeve ɨmohobujeque dɨicɨibo tadyojɨcutɨ disaa.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

igaachehu seseene minifutuuhi nihiba aachicibadi. 3 Jaanaa diibo uufocovi
atyimeumo Moise, Elia icamisi Jesuma iimaamisico.
4 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojiibo, imicani jimañovi mihicano.
Idiimogohachiiji masii nijeganoco migaaci, saga idiino meheetavequi, iidi
saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.
5 Jaanaaca Pedro tolli nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano ihaimuufaifañoti
guubuvusuuno: Jaani Taseemene agaijiibo. Diibo onoonoco muguubunici, unuuno.
6 Jaanoco uguubuumoro ijiibogominaa jiinijehalliivi javucamaaiumo
sihidi iguituumoro.
7 Jaanegui Jesu asaauboro diitoco ududiiciuboro nuuhi: Magañiivo
mihiguetedino, nooboro.
8 Jaadi siino emeeciurumo miihaiñoobaco atyimeciutihi idiiboro Jesu icauhi.
9 Jaamoco tobaiti iniituhigo Jesu faguuhi: Jino mahatyimeneque
miihaiñoobaco mijiibeguedino jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
iguijeveebe siino ubuheetedi, nooboro.
10 Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Milliti jana bu caatiniminaa nuuhi:
Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jiihi, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco
imibachujiibo. 12 Jaarunofaño amiihaico uujoho jino neehi Elia saahinicuhi. Jaaruuboco
gaajacihinitimo. Jaamoro diiboco jilli iimogobadi moonihinimo. Jaabadiro bu uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo diito useti idaasuno icaji, nooboro.
13 Jaanoti ijiibogominaa esafutuuhi Jua Nitiminaafiditi Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sicafefi Ijima Iicauboco.

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadi miyaminaa iicauhigo iifutuumaaca saafi miyaminaafi asaauboro
Jesuguiino ememuiivuuboro nuuhi: 15 Aivojiibo, taseemeneque didaasugo,
idaasuno icahicaabo imimañobati ochoomooboro, fiiva foova ciijigaifaño
aquetehicaabo, bu teehifaño aquetehicaabo icano. 16 Jaaboco jino
dijiibogominaajaago sivarahi. Jaarumo diiboco buheesutihi, nooboro.
17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ii jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito
iimitimo, ¿mihachuta fine amiihaico jaabiciiboro icaji? nooboro diiboco:
Juugavi daachico siva, nuuhi.
18 Jaaboro Jesu iimitino ijico ihiibauboro diibediti iinusuuhi. Jaasumiro
diibo isicafefi buheetecuuhi.
19 Jaadi ijiibogominaa ijeevadi Jesuma ihiimaaumoro diiboco dilluuhi:
¿Milliti jana miihai diibo imitino ijico buhi magañiitihi? noomoro.
20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amiihai miyaavogo aajashumaño. Miyanotiro
amiihaico neehi, amiihai miyaavogo mostaza noovata tooigayidino iicaruva jigajico
meneejirahi: Jinooti sihigovi deene, noomoro. Jaaneri sihigovi jeenejiruno. ¿Conooba
amiihaidi sihidi jeevajitirahi miyaano miyaavogoma mihicaruva?[h]

Jesu Iguijevejinoco Siino Ijiibogono.

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Jaanobuunati Galilea jiinijeri saamo igomoro efeehicauhigo Jesu
diitoco nuuhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño

---

h 17.20, 21: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanoti jiyoomo ijimico idiineriro buhi magañiitahi mahaigamoro Moocaanima mihiimaaneri, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

acɨcafeteji. 23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ siino
buheeteji, nooboro. Jaanoco uguubuumoro sihidɨ ɨdaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu ijɨɨbogomɨnaama Capernau cuumivɨ ɨɨfutuunaaca
templojaguiiha impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro
diiboco dilluuhi: ¿Amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi templojaguiiha impuestoco
jaadujitɨhi? noomoro.
25 Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.
Jaadɨ Pedro jaahe ɨɨfutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, ɨɨdi mɨllɨ jiijiinɨje
aivojɨto mɨɨco impuestoco jaadusunɨcɨmo; iyotocoro nacu siicuumiotoco?
nooboro.
26 Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicuumiotoco, nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatɨhi.
27 Jaarunofaño mɨɨhaiñooba mɨɨditɨ imitɨno eneejiruneguiiha johono
caasifaño foobo difiicɨgaico gañɨɨto. Jaabo itɨconɨ uduuboco dɨɨcɨɨbo iijɨfañotɨ
nɨhɨbajeque dɨɨcɨ. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

18 Jaasumi ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaanɨ fɨne
aivo imiyaabo icaji niqueje aivojɨfaño? noomoro.
2-3 Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevɨ ificuuboro nuuhi:
Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, amɨɨhai jeebɨɨco bohonotɨ miminiiyumoro
seemenebadɨ miminifototɨhachiijɨ niqueje aivojɨfaño mefeejitɨhi. 4 Mɨɨro
niqueje aivojɨfaño imiyaabo iicajiibo oono guiinovɨ ifiico iminiiyuuboro
jiisee seemenebadɨ iminifotoobo. 5 Jaanotɨ bu cajaatyohacho seemeneque
tamomofañodɨ agaayɨcɨmo uco gaayɨcɨhi.

Imitɨfaño Mahaquetejiruno Ñɨhicu.

(Mr 9.42-48; Lc 12.1-2)

6 Jaanotɨ seeme jino uco imiyaavogomoco imitɨco omoonɨsuvaaboco aivo
imijiruno ajashutɨno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ uduujenɨmoro muuaifaño
iniitusuno. 7 Jiinɨjemɨnaadɨ imitɨcani icano miyamɨnaaco imitɨfaño
agañɨɨsuno. Jaano jillɨ fahiijɨvaro icajino. Jaarunofaño ɨdaasucani icajiibo
diibofeenedɨ imitɨ asaabo.
8 Jaaneguiiha dihuse, ditɨhai icano ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ
quitɨcɨɨbo sihɨ gañɨɨ. Imijiruno ɨɨdi ditɨhaima, dihusema chahaabo
fiivofaño ɨdɨɨfotono. Jaanotɨ ɨɨdi imitɨno dihusenema, ditɨhaiñoma icano
diicaabo ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono. 9 Jaanotɨ bu oono dihaallɨɨ
ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ toohaallɨɨco buhudaruubo tehesino gañɨɨ.
Imijiruno ɨɨdi sayɨɨmaryo diicaabo fiivofaño ofoono. Jaanotɨ imijitɨruno
fahaallɨɨcɨmaryo diicaabo cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.[i]

Oveja Ɨmɨtaabovɨ Ohoovɨcɨno.

(Lc 12.3-7)

10 Tollɨro bu jito seemetɨ saatohobaco mɨtɨɨmejetasudino. Mɨɨro jino
amɨɨhaico neehi: Mɨɨro oono diitoco otoomomo Moocaani toomomɨnaa

---

i 18.9: Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

fahiijɨvaro Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo ɨmefeeneri icahicahi.
11 Miɨro uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo saahi ɨmɨtacumoco taajasuqui.[j]
12 ¿Jinooco milli mehesicinihi amiihai? Saafi joomi ciendimo ovejami
iicamoti saafi imitaruva, ¿nacu fine saatoho noventa y nuevedimo
aatyuvomoco tomañovi ejeevesuhiniiboro ɨmɨtaaboco guiinetejitirahi?
13 Jaaboco aatyimeebere janaanici aivo imo imo minifetejiruubo oono
noventa y nuevedimo ɨmɨtatimo janaanicivi. 14 Jaabadiro amiihai Caani
niquejefaño iicaabo[k] imogotihi jitoti saseba ɨmɨtanoco.

Jilli Miino Nahaboco Meperdonano.

(Lc 12.3)

15 Jaanoti bu dinahabo ico imitino omoonihachiiji diiboma iiro ijeevadi
diimaabo diiboco gaajasu imitino omooninoco. Jaabo ico uguubuhachiiji
diiboco dimijiicarucuuhi. 16 Jaanoti ico uguubutihachiiji sitati cuuhuva
miimisiiciti. Jaamo miimisiici, saafi idiimo onoono imino igaajacafetequi.
17 Jaamoco: Jii, onootihachiiji Moocaani iijaminaaco diibogo. Jaamo
onoonoco bu: Jii, onootihachiiji oono Moocaanico imiyaavogotiiboco
mihicaniciibadi mehesicini, bu impuesto jaadusuminaafico
mehesicinicibadi icano.
18 Miyanotiro amiihaico neehi jino jiinijehallivi mafatyusutino, bu
tolliro niquejefaño fatyusurajitihi. Jaanoti bu jiinijehallivi mafatyusuno
niquejefaño fatyusucafeteji.
19 Tolliro bu jino amiihaico neehi: Jino jiinijehallivi amiihaiti miimisiici
mehesamaaimisiro mihimogonohallivi Moocaanico midilluhachiiji
Guihirubi niquejefaño iicaabo aciji. 20 Miiro miimisiici tamomofeenedi
igaivomofeeneri bu uujoho icaji.
21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojiibo, tañahabo uco
imitino omooninoco, ¿minoodifoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse
juugahuseti mifooci idiino ticovovi? nooboro.
22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodifoova icatino.
Janaanici setentadifoova sietedino.

Jeecivominaafi Imuguutihi Sifiico Eperdonaunoco.

23 Jaamaño niqueje aivoji jeevahi oono saafi aivojiibo ijeecivominaama
idudicamaajeque iimibachubadi. 24 Jaabo iimibachunoco jari ticovaubaaca
diibojaa sivaumo saafiico ajashutino millones ticovovi edebeuboco.
25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojiibo tajiibauhi
diiboco inaajequi paryi mogaima iseemema, bu paryi inehejema icano
toonoco ijaaduqui. 26 Jaaneguiiha ijeecivominaafi ihaivojiiboguiino
ememuiivuuboro ihaivojiiboco neehicauhi: Aivojiibo, uco didaasugo
ico paryi faneeri jaaduji, nooboro. 27 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco
iidaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhi.
28 Jaabo diibo ijeecivominaafi ihiinuuboro ufuubo atyimeteuhi saafi
inahabonimɨnaafi diiboco miidino edebeuboco. Jaaboco icodaaheti
agaayiciuboro sefano dusuuciubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.
29 Jaanegui inahabonimɨnaafi iguiino ememuiivuuboro diiboco nuuhi:
Uco didaasugo ico paryi jaaduji, nooboro.

---

j 18.11: Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.
k 18.14: Moocaani

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootɨibo ufuuboro diiboco cɨvojafaño jɨihacuuhi
paryɨ diiboco ajaadutɨnohachuta. 31 Jaanoco saatoho aatyɨmeuno diitoco
aivono ufuuneguiiha ufuumoro ihaivojɨiboco paryɨ jɨibugutuumo.
32 Jaaneguiiha ihaivojɨibo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imitɨcani
jeecɨvomɨnaafi. Ɨco uujoho didebeque paryɨ perdonahinɨhi uco idilluuneguiiha.
33 Jaabadɨro bu ɨijoho dinahabonɨmɨnaafico dɨdaasuguejirahi ɨco uujoho
iicahinɨbadɨ, nooboro. 34 Ihaivojɨibo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro tajɨibauhi diiboco
cɨvojafaño ificusuuboro ihaamɨsuqui paryɨ idebeque ajaadutɨnohachuta.
35 Jillɨ nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadɨ jillɨ Guihirubi
niquejefaño iicaabo amɨihaico moonɨji amɨihai nahaboco amɨihai
jeebɨimaryo meperdonatɨhachiijɨ, nooboro.

Jesu Jɨibeguehi Gaigooco Mejeevesunoditɨ.

(Mr 12.1-12; Lc 12.18; tolliro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

19 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ fuubo Galilea jiinɨjetɨ. Jaabo ɨfutuuhi
Judea jiinɨjevɨ, Jordan teehitɨ baagovɨ iicajiinɨjevɨ. 2 Jaabo dojɨcutɨ
sihidɨ miyamɨnaa fuuhi. Jahɨgo iguihuvaumoco buheesuubo.
3 Jaanaaca saatoho fariseomɨoto asaaumoro diiboco dilluuhi ɨifurumo
iimitɨnofaño diiboco igañɨisuqui: ¿Nacu fɨne tajɨibabadɨ imijiruno mɨino
taabaco jillɨ siinohallɨtɨ mejeevesuno? noomoro.
4 Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amɨihai Caatɨnɨhaamefaño onoonoco
memeecɨhicatɨhi? Mɨiro itɨconɨ miyamɨnaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico,
bu gaigooco icano. 5 Jaaboro nuubo: Jillɨtɨ gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji
mogaima iminifetequi. Jaamɨsi saafiibadɨro minifutucuji, nooboro. 6 Jaamaño
miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi ifibadɨro icacuumɨsi. Jillɨ iicamaño miyamɨnaa
dugaacucuujitɨhi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Mɨillɨtɨ janabuu Moise tajɨibauhi mɨino
taabaco jeevesuhaameque mahacɨmoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.
8 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Etɨ bu mucuhufojeebɨimaño Moise tajɨibauhi
amɨihai taabamɨ jeevesuco. Jaanotɨ itɨconɨ tollɨ icautɨno. 9 Jaanotɨ jino
uujoho amɨihaico neehi: Mogaico sifiima icatɨgoco ejeevesuuboro sifigooco
ɨiciibo ajeva imitɨco ɨcɨhi. Jaabadɨro bu sifi ejeevesugooco ataabavaabo
ajeva imitɨco ɨcɨhi, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaa diiboco nuuhi: Jaanegui tollɨ icamaño,
¿collɨhiica bu mataabavajirahi?
11 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitɨrahi.
Ɨdɨimoro jaatyo Moocaani agaajasumo gaajajirahi. 12 Mɨiro saatoho
ifiivuunotɨro caanimɨ oovɨcɨcubadɨ taabavajitɨibo unuubadɨ
icanɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho iguiraacuneguiiharo tollɨ oovɨcɨnɨcɨhi.
Jaanotɨ saatoho jillɨ taabavatɨmo icanɨcɨhi niqueje aivojɨguiinodɨ.
Jaamaño jinooco agaayɨcɨgomo jaafa gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mr 12.13-16; Lc 12.15-17)

13 Jaanaaca Jesujaa seemeque sɨivaumo diitohallɨvɨ ihuseque ificuuboro
Moocaanima iimaaqui. Jaarunofaño ijɨibogomɨnaa ɨibahicauhi iseemeque
diibojaa ɨsɨvamoco.
14 Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fɨne mɨhɨibano. Mɨiro
niqueje aivojɨ seemebadɨ iicamono, 15 nooboro toseehejehallɨvɨ ihuseque
ficuhicaubo. Jaadɨ toonotɨ sihɨgovɨ fuubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mr 12.17-31; Lc 12.18-30)

16 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesuco emeecituuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo
Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono iiminoco moonɨjirahi uujoho ifinɨjitɨno fiivoma
icaqui? nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collɨhi uco idiimiibo neehi?
Chahamo imimo ɨdɨɨboro Moocaani imiibo. Jaanotɨ ifinɨjitɨno fiivofaño
ofoonoco idiimogohachiijɨ tajɨɨba onoobadɨ diica, nooboro.
18 Jaaneguiiha sɨcafefi diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu noono? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco moonɨdino,
nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, 19 diicaanico, diiseejɨco
icano bocɨgo, sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, nooboro.
20 Jaaneguiiha isɨcafefi nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tonehejeque
imino moonɨhicahi. ¿Cono fɨne siino tahɨme icahi? nooboro. 21 Jaaneguiiha
Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiijɨ, foobo paryɨ
dinehejeque naajeebe ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ
nɨihɨbamɨvaji. Jaaboro sihidɨ inɨbɨbamɨma iicaumaño.
22 Jillɨ unuunoco isɨcafefi uguubuuboro ɨɨdaasuvuuboro fuuhi sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicaumaño.
23 Jaanehuiiha Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi,
aivo sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo niqueje aivojɨfaño ofoono.
24 Siino bu jino neehi: Tɨhɨino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano
janaanɨcɨ aivo sitɨhɨɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño
ofoono, nooboro.
25 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro
noocasiuhi: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
26 Jaaneguiiha Jesu diitoco emeecɨɨboro nuuhi: Miyamɨnaa toonoco
moonɨjitɨrahi. Ɨdɨɨboro naha Moocaani paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi,
nooboro.
27 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨro paryɨ mɨɨhai
monehejeque mejeevesuhinɨmoro didojɨcutɨ masaahi. ¿Jaano jaada nacu
jinehejema mihicaji? nooboro.
28 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi
ufucu paryɨ fanoova bohonotɨ eheetavocafotoodɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ acasɨɨvoodɨ, bu amɨɨhai tadyojɨcutɨ
masaamo aivojɨ icaganohallɨvɨ macasicamaaiji, paryɨ Israel cuumimɨnaaco
mudugaacuqui. 29 Jaamo paryɨ tahallɨtɨ inehejeque ejeevesumo iijanoco,
inahabomɨco, inagomɨco, caanimɨco, seejɨmɨco, mogaimɨco, iseemeque,
bu ijiinɨjenehejeque icano ejeevesumo toono jaada sihidɨ janaanɨcɨ
gaayɨcɨjimo, tollɨro bu ifinɨjitɨno fiivoco gaayɨcɨjimo icano. 30 Jaanotɨ
jisumi oono ajashutɨno sihidɨ ejeevamo iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji.
Jaanotɨ jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji.[l]

Dudɨcamaajemɨnaavɨ Oovɨcɨno.

20 Mɨɨro niqueje aivojɨ jillɨ jeevahi oono fagui abajaabo
omoonɨnɨcɨbadɨ. Mɨɨro ibasutaaco ihɨcɨsuqui fucuro fuubo

---

l 19.30: Griego iijiri noono: jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

dudɨcamaajemɨnaaco ɨcɨtuubo. 2 Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadɨno
amɨɨhaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudɨcamaaiqui.
3 Jaanobuunatɨ siino fuubo baagotɨrehiica icaaberi. Jaabo atyɨmeuhi
saatohoco tɨcovono goohasiri iicamoco. 4 Jaamoco nuubo: Amɨɨhai tollɨro
tafaguifaño tabasutaaco mɨhɨcito. Imino amɨɨhaico jaaduji, nooboro.
Jaaneguiiha diito fuuhi. 5 Jaanobuunatɨ bu siino diibo fuuhi gadɨcɨɨba.
Jaadɨ bu siino fuubo ɨmohonohallɨtɨ icacuuberi. Jaabo bu tollɨro moonɨuhi.
6 Jaanobuunatɨ bu siino fuubo ɨmohonofeenedɨ icacuuberi. Jaabo
atyɨmeuhi saatoho tɨcovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collɨhi amɨɨhai
jinoovɨ tɨcovono dudɨcamaaitɨmo mihicahi? nooboro. 7 Jaaneguiiha diiboco
nuumo: ¿Etɨ bu mɨɨjoho mɨɨhaico atajɨɨbatɨneguiiha? noomoro. Jaaneguiiha
diitoco nuubo: Amɨɨhai bu tollɨro tafaguifaño mududɨcamaaito, nooboro.[m]
8 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibo nuuhi dudɨcamaajemɨnaa aivojɨɨboco: Paryɨ
famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojɨcutɨ asaamotɨ tɨconɨ.
Jaaboro itɨconɨ asaahinɨmovɨ dallɨ baanɨ, nooboro. 9 Jaaneguiiha tɨconɨubo
ɨmohonofeenetɨ iicaaberi ufuumotɨ. Jaamo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi
safucuo jaadadɨnoco. 10 Jaanobuunatɨ jaaduubo ɨmegavɨ ufuumoco.
Jaamo esamaaiuhi: Mɨɨhai fɨne janaanɨcɨ magaayɨcɨji, noomoro. Jaarumo
itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco. 11 Jaanoco agaayɨcɨumoro
iimaafivumo toono abajaabedɨtɨ: 12 Jito dojɨcutɨ agaseme sano nɨhɨba
oovoro dudɨcamaaihi. Jaarumoco mɨɨhai tɨcovovɨro daaduhi, mɨɨhai
sihidɨ mududɨcamaaimoro sihidɨ aiguucutaco majaabɨcɨmo tɨcovovɨro,
noomoro. 13 Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañɨ, ɨco uujoho imitɨno
moonɨtɨhi. Mɨɨro ɨɨjoho safucuo jaadadɨneri uuma dudɨcamaaihivahi.
14 Jaaneguiiha jino dijaadaco dɨɨcɨɨbo fuucu. Jaanotɨ bu uujoho imeguehi
jino dojɨcutɨ asaaboco bu tonoodɨnoro ajaadunoco. 15 ¿Nacu uujoho
iimogobadɨ moonɨjɨtɨrahi tañɨhɨbamɨco? ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi uujoho
iimihuseneque? nooboro. 16 Jaabadɨreji jisumi oono guiinovɨ iicarumo
ufucu sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ bu sihidɨ ejeevamo jisumi
iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji.[n]

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.

(Mr 12.32-34; Lc 12.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jɨɨhairi ufuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo
iicamoco ijeevadɨ asatyuuboro nuuhi: 18 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino
Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
acɨcafeteji sacerdotemɨ aivojito usefaño, bu caatɨnɨmɨnaa usefaño
icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji. 19 Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo
uco idejecuqui, bu ihaamɨqui icano. Jaamoro ɨmohovɨ tetecujimo icano.
Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamɨsi Seejɨ Idilluuno.

(Mr 12.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamɨsi Zebedeo seemenetɨsi
seejɨ. Jaago illimɨsima asaaugoro Jesuguiino memuɨɨvovauhi siinoco
diiboco idilluqui.
21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.

---

m 20.7: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhaico imino jaaduji, onoonoco.
n 20.16: Sahaamefaño janaanici jillɨ ficuumo: Mɨɨro guiiramo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño mɨɨdɨmoro nanɨcafetehi, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajɨɨba dihaivojɨfaño jitɨsi taseemenetɨsi dihufocovɨ icasɨɨvequi, saafi dimiyanaagonovɨ, bu saafi dinaninaagonovɨ icano.
22 Jaarunaa Jesu diitɨsico iimusuuhi: Amɨɨsi magaajatɨhi midillunoco. ¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi? nooboro.[o]
Jaaneguiiha diitɨsi: Jɨɨhɨ, nuuhi.
23 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano amɨɨsi jino ɨɨdaasunofañodɨ mafatyeji.[p] Jaanotɨ naha oono tamiyanaagonovɨ, tañaninaagonovɨ icano macasɨɨvejinoco, ¿mɨllɨ bu acɨjirahi? Jaatyo ɨdɨɨmocoro Guihirubi acɨji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.
24 Jaanoco sajɨɨbogomɨnaa uguubuumoro diitɨsijaago sɨfiiratuumo.
25 Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa aivojɨto iyotoco sefano atajɨɨbanɨcɨnoco, bu tollɨro saatoho obocɨfimo miyamɨnaaco ɨdaasugotɨmo moonɨfihi. 26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jillɨro ɨvɨ amɨɨhai miyaavogomɨnaafeenevɨ sihidɨ ejeevaabobadɨ diicaqui, jillɨ saatoho diitotɨ jeecɨvomɨnaafibadɨ miminifoto. 27 Jaanotɨ bu amɨɨhaifeenevɨ imiyaabo iicagoobo saatoho jɨjovonotɨ iicaqui. 28 Mɨɨro jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro saauhi tafiico aacɨqui ajashutɨmohallɨvɨ diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimɨsiicɨ Aatyɨmetɨmɨsico.

(Mr 12.46-52; Lc 12.35-43)

29 Jaamo Jerico cuumitɨ iinuumaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesu dojɨcutɨ fuuhi. 30 Jaanaa jɨɨhaijɨniri miimɨsiicɨ ihaallɨino ɨɨfuvusuutɨmɨsi gicɨnɨuhi. Jaamɨsi Jesu toonodɨ ufuunoco uguubuumɨsiro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
31 Jaaneguiiha miyamɨnaa diitɨsico ɨɨbauhi illɨɨvequi. Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
32 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitɨsico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨsico omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.
33 Jaaneguiiha nuumɨsi: Aivojɨɨbo mahatyɨmeneque mihimeguehi, noomɨsiro.
34 Jaaneguiiha Jesu diitɨsico ɨdaasuguuboro ihaallɨinoco dudɨɨcɨuhi. Jaasumiro aatyɨmeumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.

(Mr 12.1-11; Lc 12.28-40; Jn 12.12-19)

21 Jaamo ɨfuutuuhi Olivohono iicagajɨguiino iicacuumi Betfaje cuumivɨ Jerusale cuumi fiitɨno. Jaamañotɨ Jesu galluuhi miimɨsiicɨ jɨɨbogomɨnaatɨsico jillɨ nooboro: 2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivɨ mahatyɨmeji burra duujecɨnɨgo iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumɨsiro uudi mɨsɨva. 3 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨsico: ¿Mɨllɨ? onoohachiijɨ, Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

---

o 20.22: Sahaamefaño janaanicɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.
p 20.23: Sahaamefaño janaanicɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

4 Jillɨ icauno johono Moocaani iimaaminaafi acaatiniuno imiyaavequi:
5 Sion cuumico jillɨ monoo: Meecɨ oono dihaivojɨibo dijaa saahi,
oono siicujeebɨiba icaabo, burrahalliri gicinɨibo,
burrogayɨhalliri fiiseta, burro seemenehalliri, nooboro.
6 Jaaneguiiha ijɨibogominaatisi ufuumisiro Jesu unuubadɨpi moonɨuhi.
7 Jaamisi iburraco sivauhi iseemenema. Jaagohallivɨ igaachehunoco
ificuumoro Jesuco casɨihacuuhi. 8 Jaanaa sihidɨ miyaminaa iicaumo
igaachehuneri jɨihaico jeebuuhi. Jaanotɨ saatoho jaaineri jɨihaico
jeebuuhicauhi. 9 Jaanaa ɨmegavɨ ufuumo, bu dojicutɨ asaaumo icano
ticovauhi asaagomo: ¡Aivojɨibo David Iyaachico mihimo! ¡Imicani
Mohaivojɨibo memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.
10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ɨifutuudɨ paryɨ tuucuumi miyaminaa
ñaaivuuhi. Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Mɨijoho fine ajaanɨ? noomoro.
11 Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaaminaafi Galilea jiinɨje
cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mr 12.15-19; Lc 12.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadɨ Jesu Moocaani templojafaño jicafutuuhi. Jaabo paryɨ toojafaño
naajeteque eheetavuumoco isivɨ inuusuubo. Miyaminaa nihibamico
ubuunanihicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimɨihumico anaajehicaumo
icaganoco gavaracuubo. 13 Jaaboro diitoco nuubo: Mɨiro Caatinihaamefaño
noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amɨihai
nanivaminaa iijatiro miminiiyuhi.
14 Jaajafaño diibojaa saaumo aatyimetimeheje, ɨigotimeheje icano.
Jaamoco buheesuubo. 15 Jaanoco sacerdotemɨ aivojito, caatiniminaa icamo
sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonihicaunoco aatyimeumoro, bu templojafaño
seeme coovadiinamaaiuhi: ¡Aivojɨibo David Iyaachico mihimo! noomoro
asahaguehicaunoco icano aatyimeumoro sihidɨ sifiiratuuhi. 16 Jaamoro
Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuhi jito jillɨ onoonoco? noomoro.
Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨihɨ, guubuhi. ¿Nacu amɨihai
Caatinihaamefaño toonotɨ ollɨ onoonoco memeecitihi? Mɨiro jillɨ noono:
Ɨijoho deetavehi seeme, bu mifañoco aaduseheje imino cahacisu
masico imasivaqui, noonoro.
17 Jillɨ nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumitɨ fuubo Betania
cuumijaago. Jaacuumivɨ cigaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.

(Mr 12.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba
aivuuhi. 19 Jaabo atyimeuhi higuerahoco jɨihaijɨniri icahoco. Jaahoco
meeciturubaaca inoovatama chahauho jillɨ botɨ aamenereu. Jaaneguiiha
Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujitihi, nooboro.
Jaasumiro tooho chuumucuuhi. 20 Jaanoco aatyimeumoro ijɨibogominaa
sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Millɨ jaaho tooho
goovacani cheemehi? noomoro.
21 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amɨihaico neehi, miyaano
miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootimo mihicahachiijɨ
jino uujoho higuerahoco omoonibadɨ momoonɨji. Tolliro bu jiibaico
meneejirahi: Jinootɨ eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

22 Jaabadiro bu paryiicino Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiiji
magaayiciji.

Jesu Mitya Iiji.
(Mr 12.27-33; Lc 22.1-8)

23 Jaadi Jesu templojafaño ufuuboro jiibeguehicaunaaca diibojaago
saaumo sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icano. Jaamoro diiboco
dilluumo: ¿Jineje mityari iijoho jilli moonihicahi? ¿Miijoho ico tomityaco
acihi? noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amiihaico tolliro
dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiiji amiihaico neeji comityari jilli
omoonihicanoco. 25 ¿Miijoho nacu Juaco galluuhi initiqui? ¿Moocaani,
nacu miyaminaa? nooboro.
Jaaneguiiha sanomiro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva,
miihaico: ¿Collihi janabuu mimiyaavogotihi? neejiruubo. 26 Jaanoti bu:
Miyaminaa, munuuruva, miihaico miyaminaa moonijirahi. Miiro paryi
miyaminaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaaminaafi iicaunoco, noomoro.
27 Jaamaño Jesuco: Magaajatihi, nuumo.
Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jii, jaaneguiiha bu uujoho amiihaico neejitihi
jineje mityari jilli omoonoco, nooboro.

Saafi Seemenemisi Miimisiici Icamisivi Ohoovicino.

28 Jaadi Jesu nuuhi: ¿Naa amiihaidi jino milli? Saafi seemenetisi
miimisiici icauhi. Jaamisiti saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco
diicito, nooboro. 29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotihi, nooboro.
Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi iicituubo. 30 Jaaneguiiha bu caani saafi
illijaago ufuuboro tolliro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji,
nooboro. Jaaruubo fuutihi. 31 Jaaneguiiha amiihaidi, ¿cajaani fine caani
iimogonoco eetavuuhi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Iticoni unuubo, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, impuesto
jaadusminaa, bu ajeva gaigoomi icamo Moocaani aivojifaño jicamaaiji
amiihai imegaviro. 32 Miiro Jua Nitiminaafi: Jilli imino mihica, nooboro
amiihaico ijiibogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutihi. Jaanoti naha
impuesto jaadusminaa, bu ajeva gaigoomi icamo diiboco miyaavuguuhi.
Jaanoco amiihai mahatyimecuurumo amiihai imitico mejeevesumoro
mimiyaavuguutihi, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.
(Mr 12.1-12; Lc 22.9-19)

33 Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidi baacuco
abasuuborohallidi cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamitahojico
eetavuubo, bu torrehacico eetavuubo tohaciti toonoco iteemequi.
Jaaboro tofaguico dudicamaajeminaaco ificuuboro sihi fuubo. 34 Jaadi
toono onoovauno anaamucuudi iicojiminaaco diitojaa galluubo imañoco
diibojaago igalluuqui. 35 Jaarumoco tofagui dudicamaajeminaa diitoco
agaayiciumoro saafiico aamiumo. Jaanoti saafiico gaicaaumo, bu saafiico
guiisiri aamiumo icano. 36 Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano
itoomominaaco. Jaarumoco idudicamaajeminaa diitoco iticoniomoco
omooniubadiro mooniuhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

37 Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fine achico bociguejimo, nooboro.
38 Jaaruuboco aatyimeumoro idudicamaajeminaa noocasiuhi: Jaani
paryi ibusumijeque agaayiciijiibo. Masii magaicaauqui. Jaamoro paryi
jinoma mihicaqui, noomoro 39 diiboco agaayiciumoro tofaguiti buhigovi
asatyumoro gaicaaumo, 40 nooboro. Unuudi Jesu diitoco dilluuhi: Fine
jaadi tofagui abajaabo asaadi, ¿milli fine diitoco moonijiibo? nooboro.
41 Jaaneguiiha nuumo: Eti bu diitoco agaisiraiciiboro sitaaco tofaguifaño
ficujiibo ibasuta noovaco onoovano ticovovi diiboco imañoco ihacihicaqui,
noomoro.
42 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amiihai jilli Caatinihaamefaño
onoonoco memeecihicatihi? Miiro jilli noono:

Guiisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco itihisumoro gañiihi.
Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihi toba
iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo.
Jinooco Aivojiibo eetavehi. Jaano miihaidi aivo sihidi jeevahi,
noono Caatinihaamefaño.

43 Jaaneguiiha jino amiihaico neehi: Amiihaiditi Moocaani ihaivojico
dumitiicijiibo. Jaaboro sitaaco acijiibo diibedi imino iicamoco. 44 Jaanoti
bu oono guiisiba onoobati neehi: Cajaatyohacho tobahallivi aacotomo
gafaryunamaaiji. Jaanoti toba cajaatyohallivihacho aacotomoco
quicheyiicijiiba, nooboro.[q] Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco
ufucu omoonijinoco.
45 Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo Jesu oovicinoco
uguubuumoro gaajaciumo diitediti tolli unuunoco. 46 Jaamoro diiboco
gaayiciujirumo. Jaarumo miyaminaaco iguiuhi Jesu Moocaani
iimaaminaafi iicaunoco imino agaajaumaño.

Taabava Jiibaimovi Ohoovicino.

22 Jaadi bu Jesu siino ticovauhi siinovi ooviciiboro diitoco
ijiibogoobo jilli nooboro: 2 Niqueje aivoji jeevahi oono aivojiibo illi
taabava jiibaimoco eheetavuubobadi. 3 Jaabo ijeecivominaaco galluubo
imogaibico aacicuumoco ihicitequi. Jaarunofaño diito imuguutihi
asaanoco. 4 Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo jilli nooboro: Nooto
diitoco machuta paryi eetavocinicuuhi. Tañiivimico gaisiraicisucuuhi,
bu saatoho idiiribasuhicamehejeque icano. Jaano paryi imibaicinicuuhi
ijiibaiminivacuuqui, nooboro. 5 Jaarunoco diito ihimuhuminaa: Jii,
nuutihi. Jilliro sihigueheje foocinimo, saafi ifaguinojaago. Jaanoti
saafi inaajetejaago fuuhi. 6 Jaanoti sanodimo ihaivojiibo jeecivominaaco
agaayiciumoro ahaamiumoro gaicaauhi. 7 Jaaneri ihaivojiibo sihidiro
isifiiratuuboro isoldaomico galluuhi diito gaicaauminaaco agaisiraicimoro
tuucuumije iijanoco ijigasuqui. 8 Jaadi ijeecivominaaco nuubo: Paryi
jino imibaicinicuuno mijiibaiminiqui. Jaarunofaño jaatyo imuhuminaa
imitimaño saatihi. 9 Jaaneguiiha cuumifeenedi imiya jiihaiñeri mofoo
mahatyimemeque jiibogomoro jiibaimovi isaaqui, nooboro. 10 Jaaneguiiha
ijeecivominaa miya jiihaiñeri ufuumo igaiyiicuhi paryi aatyimeudimoco
imihusemehejeque, imitimehejeque icano. Jaaneri tooja sihidi gahafuuhi.
11 Jaadi ihaivojiibo fuuhi ijiibaimoco emeecituubo. Jaabo atyimeuhi
saafiico, jaaruubo jiibaimo gaachehuco iimogotiiboro jicafututiiboco.

---

q 21.44: Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaabo juuga saahi jɨɨbaimo
gaachehufaño jɨcafototɨɨbo? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo ijɨɨcavomɨnaaco nuuhi: Ajaanɨco magaayɨcɨmoro
misisɨ ɨtɨhaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhɨgo ɨcɨvohɨgo
magañɨɨ. Tahɨgo ataajihɨgo, igaiñooco ojɨsujihɨgo icano. 14 Mɨɨro sihidɨ
cuuhuvacafetejimo. Jaarumotɨ mɨɨdɨmoro ɨcɨcafeteji, nooboro.

Impuestoditɨ Ihiimaano.

(Mr 12.13-17; Lc 22.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi diibohallɨvɨ diiboco
ɨɨfurumo imitɨno inuusuqui. 16 Jaamoro diitoototɨ saatohoco galluumo,
sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai
magaajahi ɨɨjoho miyaanoco eneehifinoco, bu tollɨro miyanotɨro ɨɨjoho
Moocaanijaa ofoono jɨɨhaico dɨɨbeguehicahi miyamɨnaa ihiimaanoco
jeecɨvotɨɨboro. Miyamɨnaaco jillɨ jeebɨɨbatɨro, onootatɨmaño. 17 Jaaneguiiha
jinootɨ mɨɨhaico dinoo: ¿Naa ɨɨdi imino romanomɨ aivojɨɨboco impuestoco
majaaduno? ¿Nacu mɨllɨ? noomoro.
18 Jaarunofaño Jesu diito imitɨno eesamaaiumoro unuunoco
agaajacuuboro nuuhi: ¡Bañɨfiiramɨnaa mihicamo! ¿Collɨhi uco imitɨnofaño
magañɨɨsujirahi? 19 Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco
mɨhɨfusu, nooboro.
Jaaneguiiha sɨvaumo safucuo jaada tɨcovovɨ ijaada iicajeque. 20 Jaajeque
emeecɨuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Mɨɨjoho ɨme nacu jihɨme, bu jino
imomo icano? nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Romanomɨ aivojɨɨbo ɨme, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahacɨ diibono iicanoco.
Jaanotɨ Moocaanico mahacɨ Moocaanino iicanoco, nooboro.
22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro diiboco
ejeevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluno.

(Mr 12.18-27; Lc 22.27-40)

23 Tufucuro bu saatoho saduceomɨoto fuuhi Jesuco emeecituumo. Jaamo
saduceomɨ uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonɨcɨhi.
Jaamaño Jesuco jillɨ nuumo: 24 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise tajɨɨbauhi: Saafi
ataabavaabo seemevatɨɨboro ochoomohachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco
ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro. 25 Jaabadɨ
mɨɨhaifeenevɨ iicaumo sahinooto sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno
iicaumo. Jaamotɨ ɨtɨconɨoobo ataabavaubo seemevatɨɨboro guijeveuhi.
Jaaneguiiha inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi. 26 Jaabo bu tollɨro icauhi. Jaano
allɨvɨoobo bu diigoco ɨɨcɨuboro tollɨro icauhi. Jaabadɨro parɨ famooro
saafigomaryo imivocafutuhi. 27 Jaanobuunatɨ bu diigo tollɨro guijeveuhi.
28 Jaamo guijevefañotɨ siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? fɨne, parɨ
diito diigoco ataabavacuumaño, noomoro.
29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi
Caatɨnɨhaame onoonoco magaajatɨhi, bu Moocaani mityaco magaajatɨhi
icano. 30 Mɨɨro iguijevecuumo siino ubuheetedɨ taabavacujitɨmo, bu
iseemeque tajenɨcɨjitɨmo icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaa niquejefaño
iicamobadɨro jeevacujimo. 31 Jaanotɨ oono uchuumucuumo siino
ubuheetejinotɨ neehi: ¿Nacu amɨɨhai memeecɨtɨhi Caatɨnɨhaamefaño
Moocaani amɨɨhaico onoonoco? Mɨɨro jillɨ noobo: 32 Uujoho Abraham,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo
Aivojɨɨbo icatɨno, ubuheeme Aivojɨɨboro, nooboro.
33 Jillɨ unuunoco miyamɨnaa uguubuumoro sihidɨro jabafiituuhi
ijɨɨbegueri.

Ibocɨma Iicano Tajɨɨba.
(Mr 12.28-34)

34 Jaabo Jesu saduceomɨco ɨllɨɨnocɨunoco fariseomɨ uguubuumoro
igaivuuhi. 35 Jaamotɨ saafi Caatɨnɨmɨnaafi iicaubo Jesuco ɨɨfuruubo ɨnɨsuubo
dilluuhi: 36 Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono aivo tajɨɨbatɨ aivo obocɨno? nooboro.
37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ
dijeebɨɨmaryo, paryɨ difiimaryo, bu paryɨ dihesamaajemaryo icano,
noonoro. 38 Jino aivo ibocɨma iicano tajɨɨba, aivo imiyaano. 39 Jaano
allivɨono bu aivo tobadɨro jeevahi. Jano jillɨ neehi: Sitaaco gaijɨ difiico
agaijɨbadɨro, noonoro. 40 Jinoocɨvɨ Moise tajɨɨba tanoocɨnɨhi, bu Moocaani
iimaamɨnaa jɨɨbogo tanoocɨnɨhi icano, nooboro.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 22.41-44)

41 Jaamo ifariseomɨ tooneriro iicaumoco 42 Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨhai
mehesɨcɨnɨhi Cristoditi? ¿Mɨɨjoho iyaachi fɨne? nooboro.
Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.
43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu mɨllɨ David icaruubo
Moocaani Gaijafeenedɨ iimaaubo: Tahaivojɨɨbo, nuuhi? Mɨɨro bu nuubo:
44 Mohaivojɨɨbo Moocaani nuuhi Tahaivojɨɨbo Cristoco:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo ditɨhaiguiino dimɨnaaco
uujoho ificuunohachuta, nooboro.
45 ¿Jaabo bu mɨllɨtɨ Cristo David iyaachi iicajirahi, David iicaruubohacho
diiboco: Aivojɨɨbo, unuuno? nooboro.
46 Jaarunaa diiboco mɨɨhaiñooba ajashuno iimusuutɨhi. Toonotɨro ɨvɨ
mɨɨhaiñooba diiboco ajashuno dillucuutɨhi.

Jesu Fariseomɨ, Bu Caatɨnɨmɨnaa Icamo Imitɨco Neehi.
(Mr 12.38-40; Lc 12.37-54; 22.45-49)

23 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco, bu miyamɨnaaco icano nuuhi:
2 Oono fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Moise tajɨɨbaco
magaajasuhicano mityama mihicahi, noomoro esɨcɨnɨhicahi. 3 Jaaneguiiha
amɨɨhai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito onoonoco paryɨ
momoonɨhica. Jaarumo iicabadɨ mihicadino. Diito: Imino mihica,
nuurumo imitɨno icahicahi. 4 Mɨɨro sihidɨ jeevanoco miyamɨnaahallɨvɨ
ficuhicamo miyamɨnaa imoonɨqui. Jaarumo diitoco ajashunogayɨ
amusuhicatɨmo. 5 Jillɨ miyamɨnaa ihatyɨmequiro fanoovaaco moonɨhicamo.
Mɨɨro imeguehicamo ihɨmecunohallɨdɨ, bu ihusequejenehallɨdɨ icano
satyehicamo gaachehubaryunohallɨvɨ tajɨɨba onoonoco acaatɨnɨnehejeque,
bu gaachehunoco jɨcamaaihicamo fanoovano janaanɨcɨvɨ ifallahino
acaamovonoonoco. 6 Jaamoro bu imeguehicamo jɨɨbaimonofaño
aivo iimimañejeri iicanoco, bu sinagogajanofaño imiya icaganofaño
ɨgɨcɨnɨnoco icano. 7 Bu tollɨro cuuminofaño diitoco miyamɨnaa aivo
bocɨgomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco: Gaajamɨnaa, onoonoco
imeguehicamo icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

8 Jaanoti ivi amiihai mihimeguedino amiihaico miyaminaa: Gaajaminaa,
onoonoco. Miiro saminaaro amiihai idiiboro amiihai gaajaminaafi Cristo.
9 Bu jiinijehalliví miihaiñoobaco: Caani, meneedino, idiiboro amiihai
Caani niquejefaño iicaabo. 10 Bu mihimeguedino amiihaico saatoho:
Aivojiibo, onoonoco. Miiro idiiboro amiihai Aivojiibo Cristo. 11 Sitaaco
ejeecivoobo amiihaifeenevi diibo aivo sihidi ejeevaabo. 12 Miiro: Uujoho
sihidi jeevahi, onoobo guiinonicafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevatihi, onoobo
sihidi jeevano miniiyucafeteji.
13 Jaanoti idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo
mihicaji. Bañifiiraminaa mihicamo. Miiro amiihai niqueje guhugaco
cuhufono mafabaacuhicahi sita tahi jicafototimo iicaqui. Bu amiihai
mijicafetehicatihi, bu ijicafetejirumoco mijicafutusuhicatihi icano.
14 Idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji.
Bañifiiraminaa mihicamo. Miiro gaigoomi fibaijito iicamo iijanooco
mudumitiicihicahi. Jaamoro jilli iifurumo Moocaanima gueenene
mihiimaahicahi. Jaamaño amiihai aivo guiraano mahaamicafeteji.[r]
15 Idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji,
bañifiiraminaa mihicamo. Amiihai jiinijeneri, muuaiñeri icano tehesino
mihiguehicahi saatohoco mihicimoro amiihai iijico mijiibeguequi.
Jaamoco mahatyimesumi aivo diitoco amiihai imiti janaanicivi
meheetavehicahi ciijigaifaño ifeequi.
16 Idaasucani amiihai mihicaji agaajatino jiibogominaa, aatyimetimo
siigominaabadi mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodi:
Aivo miyaano, onoono, toono sihidi jeevatihi. Jaanoti naha toojao orofañodi:
Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidi jeevahi, meneehicahi.
17 Gaajaticanimo, amiihai aalliinoma machahamobadi mihicamo. ¿Cono
nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?
18 Tolliro bu meneehicahi: Saatoho jeecivojicicifañodi: Aivo miyaano,
onoono sihidi jeevatihi. Jaanoti naha tojicicifaño iicano ijeecivofañodi: Aivo
miyaano, onoono toono naha sihidi jeevahi, meneehicahi. 19 Gaajaticanimo,
amiihai aatyimetimobadi mihicamo tolli meneehicahi. ¿Cono nacu aivo
imiyaano ijeecivo, nacu ifajicici ijeecivoco Moocaanidi iimibachuno?
20 Miiro tojicicifañodi: Miyaano, onoobo, bu tojicicifaño iicanomaryo bu
neehi. 21 Jaabadiro bu templojafañodi: Miyaano, onoobo, bu Moocaani
toojafaño iicaabofañodi bu neehi. 22 Jaabadiro bu niquejefañodi: Miyaano,
onoobo, bu toojefaño Moocaani aivoji icagafañodi neehi, bu togafaño
igiciniibo Moocaanifañodi neehi.
23 Jaamaño idaasucani mihicaji amiihai fariseomi, caatiniminaa
icamo. Bañifiiraminaa mihicamo. Amiihai Moocaani onoobadi diiboco
paryi mahacihicahi mentahiibai aamenegayimaryo, bu anisiibai
aamenegayimaryo, bu cominohiibai aamenegayimaryo icano. Jaarumo
tajiibati aivo imiyaano onoonobadi momoonihicatihi. Jaano jino toono imi
ica, idaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonijirahi sanoocoro
momooninoguiinodi siino jeevesutimo. 24 Amiihai aatyimetimobadi
mihicamo saatohoco misiiguehicamo jootobaco magañiimoro guiraaruubo
camelloma mafaayihicahi amiihai jeebiifaño.
25 Idaasucani mihicaji amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo:
Bañifiiraminaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allicoro

---

r 23.14: Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

minitiihicahi. Jaarumo amiihai jeebiifaño sano nanivariro magahaficinihi,
fanoova imogori magahaficinihi, icano. 26 Fariseomi amiihai aalliinoma
machahamobadi mihicamo amiihai jeebiinoco miniti iticoni oono
guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitinicibadi. Jaadi jari bu
amiihai alliomo imiteji.
27 Idaasucani amiihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo:
Bañifiiraminaa mihicamo, ciihojihalli imino iimibachucinibadi mejeevamo.
Miiro alliohoji imino imibachucinirahi. Jaaruno fañoohoji idicuno
uchuumucuumo bacinoma fanoo idicu gahaficinihi. 28 Jaabadi amiihai
mejeevahi. Jilli amiihai alliotoro miyaminaa imefeenevi imimobadi
mejeevahi. Jaarunofaño amiihai jeebiifaño sano bañifiiraro gahaficinihi,
bu sano imitiro gahaficinihi icano.
29 Idaasucani amiihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo:
Bañifiiraminaa mihicamo. Amiihai Moocaani iimaaminaaivi ciihojinoco
mihimibachumoro alliico minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi
imihuseuno miyaminaa ciihojinoco. 30 Jaamoro jilli meneehicahi:
Miihai siicije moheedetemihai iicausumi mihicauruva jino Moocaani
iimaaminaaco agaicaaumobadi mihicaujitirahi, noomoro. 31 Tolli
monoomaño amiihai Moocaani iimaaminaaco agaicaaumo iyaachimihai
mihicanoco magaajasuhi. 32 Jaaneguiiha suufeniitimo momooni oono
amiihai eedeetemihai iticoniunoco.
33 Amiihai jiinimomi, jiinimomi cuumiotobadi mihicamo. ¿Milli mataajaji
ciijigaifaño agañiijinoti? 34 Tooneguiiha amiihaijaago uujoho galluuji
Moocaani iimaaminaaco, gaajaminaaco, jiibogominaaco icano. Jaamoco
amiihai saatohoco magaisiraiciji, bu saatohoco imohovi metetecuji. Jaanoti
bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamiji. Jaamoro diitoco siicuumiti,
siicuumiti icano mubucasiji. 35 Jaamaño amiihaihalliivi icajino paryi
imifiiuno miyaminaaco agaisiraiciuno tiijoho jaada, Abel guijeveti iticovano
Zacariaco Berequia achico iguijeniunovi. Miiro amiihai diiboco magaicaauhi
templojafaño iimimaño, jeecivomaño icanofeeneo situvi. 36 Miyanotiro jino
amiihaico neehi, paryi diito jaada jisumio miyaminaahalliivi minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihalliivi Taahi.

(Lc 12.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amiihai Moocaani iimaaminaaco
agaicaauficuumi, bu Moocaani amiihaijaago jiibogominaaco agalluumoco
guiisibaneri mahaamifihi. Jaanoti uujoho fahiijivaro imeguehicahi
tuucuumi seemeque tajaagovi iigaiyiicinoco oono catava iseemeque
ijijecuguiino iigaiyiicinicibadi. Jaarunoco amiihai mihimeguehicatihi.
38 Eneecau bu magaaja amiihai iijano jihovonedi fiiveteji. 39 Jino amiihaico
neehi: Uco siino mahatyimecujitihi jari johono uco: Imicani Aivojiibo
momofeenedi asaabo, meneejifucu agasedi.

Jesu Temploja Ifinisucafetejinoco Neehi.

(Mr 12.1-2; Lc 22.5-6)

24 Jaanaa Jesu templojafañoti ihiinuuboro ifeequi mooniubojaago
ijiibogominaa asaaumoro diiboco ifusuuhi temploja guiisibanoco.
2 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeeci paryi tonehejeque. Miyanotiro
amiihaico neehi: Jimañeri chahajino sababa guiisiba sibahallidi,
sibahallidi icano. Paryi faneeri finijino, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jiinije Ifinijino Gaajata.
(Mr 12.3-23; Lc 22.7-24; 12.22-24)

3 Jaadi fuumo Olivohono iicagajivi. Jahigo Jesu gicinibojaago
ijiibogominaa ufuumoro toovono dillutuuhi: Mihimeguehi miihaico
idiibogonoco ¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milli magaajaji iijoho siino
asaajinoco, bu jiinije ifiniijinoco icano? noomoro.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini miihaiñooba amiihaico
bañidino. 5 Ajashujitimo tamomofañodi asaano: Uujoho Cristo, noomoro.
Jaamoro sihidi miyaminaaco bañijimo. 6 Bu minaano icaji juuga, jahigo
icano. Jaarunoti mihiguetedino, miiro tolli icajino. Jaaruno toono jiinije
ifiniijino icatino. 7 Tusumi siijiiniijeoto siijiiniijeotoma moonicasiji, bu
siicuumioto siicuumiotoma moonicasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidi
guihuvano icaji. Jaabadiro bu jiinije maryibaji fahigovavi. 8 Jaano jino
idaasuhiica iticovajino.
9 Jaasumi amiihaico acijimo idaasuno momoonicafetequi, bu amiihaico
gaicaaujimo. Paryi jiiniijeminaa amiihaico jiiheveji tahalliti. 10 Jaasumi
ajashutimo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro jiihevecasijimo, bu
fahigovavi inahabomico idaasuno moonisujimo. 11 Bu sihidi bañiminaa
icaji: Miihai Moocaanifañodi mihiimaahi, noomoro ajashutino
miyaminaaco bañijimo. 12 Jaano sihidi imiti iicaneri fahigovavi
gaijicasijitimo. 13 Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro
nijequevi iifotoobo taajaji. 14 Jaanoti jino aivoji jiibogo iimibogo
fanoojiiniijeriro jiibogocafeteji. Jaadi jari jiinije finiji.
15 Miiro Moocaani iimaaminaafi Daniel caatiniuhi: Jaadi idicuno
imitino omooniiboro ifinisujiibediti. Jaano iimimañovi iifutucuunoco
mahatyimedi jihaamefaño onoonoco mihiifinicihicamo magaaja.
16 Jaamoro Judeari mihicamo ifabaijaagovi magaa. 17 Jaanoti bu amiihai
iijahalliri mihicamo fañoojavi mefeedino siinoco mihiciqui. Toonotiro
magaacu. 18 Jaanoti bu faguifaño iicamo muhuumidino amiihai
gaachehuco mihicivamo. 19 Jaanoti idaasucani icajimo gaigoomi tusumi
oovato iicamo, bu mifañotio seehejema iicamo icano. ¿Milli bu goovano
gaajirumo? 20 Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amiihai magaajifucu
jiinijafucu icadino, bu jaguisifucu icadino icano. 21 Miiro jino sihidi
ejeevano idaasu icaji eedeevi jiinije ifiivuunotiro achahanicino, bu siino
ufucuro achahacujino icano. 22 Jaarunoco Moocaani gueenene icasujitihi
gueenene iicaruva tusumi iicajimoti miihaiñooba ataajajitiruneguiiha.
Jaanoti diibo iicicuumo gaijirari toono idaasuno gueenene icasujitiibo.
23 Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Memeeci jaani Cristo, memeeci
jaadi Cristo, onoodi: Miyaano, meneedino. 24 Miiro saajimo bañiminaa:
Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, noomoro.
Jaamoro sihidi ejeevanehejeque iifusujimo miyaminaaco ibañiqui,
bu tolliro Moocaani iicimoco bañijirumo icano. 25 Tooneguiiha jino
amiihaico imegaviro nuucuuhi. 26 Jaaneguiiha amiihaico: Memeeci johono
sicaihigoti saabo, onoodi memeecitedino. Jaanoti bu: Juuga jino mecufaño
icaabo, onoodi mimiyaaveguedino. 27 Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji; oono sisi anamebano aamijiti nijequevi
aachicinicibadi icajino. Jaanoco faaboho miyaminaafi atyimeji.
28 Miiro chuumuhu iicahigo añimi igaivefihi. Jaabadi niinofucuuvi
imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jillɨ Siino Saajiibo Cristo Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.

(Mr 12.24-37; Lc 22.25-33; 12.26-30, 34-36)

29 Jaano toono ɨdaasuhicafucuje afatyonobuunatɨro cuujeo nɨhɨba
jabaaveji, bu fucuo nɨhɨba achɨcɨcujitɨhi, bu meecɨrɨ niquejefañotɨ
aifeji, bu niquejefaño iicano sefano maryɨbaji. 30 Jaadɨ naha jarihiica
ɨɨfuvusujino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino. Jaaneri paryɨ bu
jiinɨje cuuminomɨnaa ataacasimoro atyɨmejimo uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo niqueje aimuufairi sihidɨ mityano, ovosɨino asaanoco. 31 Jaaboro
tatyoomomɨnaaco galluuji paryɨicino fanoojiinɨjetɨ tatya iicamoco mɨriicu
sefano ojɨdɨ iigaiyɨɨcɨqui.
32 Jaaneguiiha oono higuerahotɨro magaaja; mɨiro ficaba ifiitɨcusumi
bohono aamevafiho. Jaanotɨ magaajanɨcɨhi ficaba ifiitɨcunoco. 33 Jaabadɨro
bu paryɨ jineheje iicacuudɨ magaajacu finɨfucu ifiitɨcunoco. 34 Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Paryɨ jillɨ icajino tusumio miyamɨnaa guijevetɨnaacaro.
35 Niqueje, bu jiinɨje icano finɨji. Jaanotɨ taajɨ ufucu finɨjitɨhi.
36 Jaaruno jiinɨje ifinɨjifucuco mɨɨhaiñooba ajashuno gaajatɨhi Moocaani
toomomɨnaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano,
ɨdɨɨboro Moocaani tufucuco gaajahi.
37 Mɨiro johono Noe iicausumi iicaubadɨro icajino uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaano. 38 Mɨiro toodɨhivɨ johono nɨfaiba
chahaunaacahiica miyamɨnaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro,
illemɨhaico tajenɨmoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño
jɨcafutuuhi; 39 Jaamo gaajacɨutɨmoco nɨfaiba macanɨsuuhi famoocoro.
Jaabadɨreji bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaadɨ
icajino. 40 Jaasumi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi bajɨfaño iicaji. Jaamɨsitɨ saafi
imiyaaveguehicatɨibo satyocafeteji diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno
imoonɨqui. Jaanotɨ saafi imiyaavogoobo fitafeteji. 41 Jaabadɨro bu
miimɨfeecɨ icaji acaasumɨfe. Jaamɨfetɨ saafigo imiyaaveguehicatɨgo
satyocafeteji diigoco sihidɨ ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafigo
imiyaavogogo fitafeteji.
42 Jaaneguiiha amɨɨhai mehesɨcɨnɨmoro motoomo gaajaratɨno
cusumihacho Aivojɨibo saaji. 43 Jaanegui jinooco magaaja. Iija abajaabo,
nanivamɨnaafi fucu toonotɨ icaaberi asaajinoco igaajaruva cɨgatɨibo
icajiruubo iijaco afaayɨcɨmoro nanitɨmo iicaqui. 44 Jaabadɨro bu amɨɨhai
mihimibaicɨnɨ. Mɨiro mehesɨcɨnɨtɨnaacaro uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.

(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecɨvomɨnaafi agaajaaboco ihaivojɨibo iijamɨnaaco
tuumusuhinɨnɨcɨhi imino machutaaco diitoco ihacɨqui. 46 Jaabo imicani
icajiibo ihaivojɨibo onoonoco imino omoonɨibovɨ ihaivojɨibo agaseebe.
47 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, diiboco ihaivojɨibo ficuji paryɨ inehejema
iijamɨnaa toomomɨnaafitɨ. 48 Jaanotɨ saafi imitɨibo: Tahaivojɨibo
goovajitɨno asaano, nooboro. 49 Saatohoco ahaamɨiboro jillɨ tɨcovono
guiriicavomɨnaama aaduuboro, amachuuboro icaabaaca 50 gaajacɨratɨno
ihaivojɨibo gaseji. 51 Jaaboro diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno moonɨji,
bu oono bañɨmɨnaaco omoonɨjibadɨro. Jahɨgo ataacasimoro igaiñooco
oojɨsujihɨgo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Fahuseecidimo Bagocajamivi Ohoovicino.

25 Miiro niqueje aivoji jeevahi fahuseecidimo bagocajami
iciijigaimeecunoco iiciumoro fuuhi taabava jiibaimojaago
ataabavaaboco inahaboniqui. 2 Jaamoti sahusedifigova imino
imibaivuutihi. Jaanoti sahusedifigova imino imibaivuuhi. 3 Jaamo imino
iimibaivuutimo siino iciijigaimeecunoco ifañoniqui satyuutihi. 4 Jaanoti
imino iimibaivuumo iciijigaimeecunofaño ifafaihunoco satyuuhi, bu
botellanofaño satyuumo icano. 5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano
agaseutimaño diitoco cigara aivuuneguiiha cigacuumo. 6 Jaanaaca
fucufeenevi guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo taabavaminaafi
mutuumutucu! noomoro. 7 Jaaneguiiha paryi tobagocajami agañiivuumoro
iciijigaimeecunoco nifutusuhi. 8 Jaanaaca iimibaivuutifigueheje oono
iimibaivuufiguehejeque nuuhi: Miihaico amiihai ciijigaifaihunoti
ajashunogayi mahaci. Jino mociijigaimecuno jabaacamaaicuuhi,
noomoro. 9 Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco iimusuuhi: Chahano,
miihaidi iifetejitiruno, bu amiihaidi iifetejitiruno icano. Amiihairyo
mofoomoro amiihaiñoti manaajete, noomoro. 10 Jaaneguiiha sahusedimo
iimibaivuutimo ciijigaifaihuti inaajequi ufuunobuujinaago taabavaminaafi
gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo toojafaño jicafutuuhi igaasequi. Jaadi
iguhugaco fabaacucuumo. 11 Jaanobuunati saafigova agaseumoro nuuhi:
Aivojiibo, aivojiibo, miihaico faayici, noomoro. 12 Jaarunaa diibo diitoco
iimusuuhi: Miyanotiro uujoho amiihaico gaajatihi, nooboro.
13 Jaaneguiiha jino uujoho amiihaico neehi: Cigatimo mehesicini,
gaajaratino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajifucu.

Nihibamivi Ohoovicino.

14 Miiro niqueje aivoji jeevahi saafi miyaminaafi siijiinijevi ifeequi
ijeecivominaaco ucuuhuvauboro inihibamico diitoco ificusuubadi.
15 Diitoti saafiico cinco mildijeva aciubo. Jaanoti sifiico aciubo
dos mildijeva. Jaanoti saafiico mildijeva aciubo. Diitoco iticovoocivi
aciubo isefadino sahaje. Jaaboro fuucuubo. 16 Jaanobuuna cinco
mildijevaaco agaayiciubo tooneri naajeteque eetavuuhi. Jaaneri iiciubo
siino tonoodinoro. 17 Jaabadiro bu dos mildijevaaco agaayiciubo tolli
omooniuboro, bu tonoodinoro siino gaayiciuhi. 18 Jaanoti mildijevaaco
agaayiciubo ufuuboro jiinijeque eseediuboro ihaivojiibo nihibamico
ficuuhi.
19 Jaanobuunati goovacuutinoti siino diito aivojiibo gaseuhi. Jaaboro
diitoma toonoco imibachuvaubo. 20 Ticoniubo oono cinco mildijeva
aaciuboti. Jaabo ihaivojiiboco aciuhi diez mildijevaaco: Aivojiibo, uco
daaciuhi cinco mildijeva. Jaaneri jino siino tonoodinoro iicino, nooboro.
21 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco nuuhi: Aivo imino moonihi. Ijoho aivo
imino jeecivominaafi idiimihuseebe. Miidirunoco imino omoonimaño
ico siino janaanici aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.
22 Jaanobuunati gaseubo dos mildijeva bu agaayiciubo. Jaabo nuuhi
ihaivojiiboco: Aivojiibo, uco dos mildijeva daaciuhi. Jino jaaneri siino
tonoodinoro iicino, nooboro. 23 Jaaneguiiha ihaivojiibo nuuhi: Aivo imino
moonihi. Ijoho aivo imino jeecivominaafi idiimihuseebe. Miidirunoco
imino omoonimaño ico siino sihidi aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma
imo imo diicahi, nooboro. 24 Jaanoti mildijeva agaayiciubo agaseuboro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ihaivojiiboco nuuhi: Aivojiibo, iijoho sihidi edeevanoco uujoho gaajahi.
Miiro iijoho sihinicihi abasutiruhigoti, bu tolliro nihibamico diicinicihi
ududicamaaitiruhigoti icano. 25 Jaamaño ico iñihicugooboro dinihibamico
jiinijefaño ciijehinihi. Jaano jino paryi faneeri dinihibami, nooboro.
26 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco iimusuuhi: Iijoho agaiquiibo idiimitino
jeecivominaafi, iiro gaajacuuhi uujoho abasutiruhigoti isihinicinoco, bu
ududicamaaitiruhigoti nihibamico iicinicinoco icano. 27 Jaaneguiiha,
¿collihi jana tañihibamico dusisutihi? Jaabo uujoho asaadi toonohallivi
janaanicivi siino agaayicijirunaaca, nooboro 28 tooneri iicaumoco nuubo:
Diibediti mudumitiici inihibamico. Jaamoro oono diez mildijevama
iicaaboco mahaci. 29 Miiro sihidi iicanoma iicaaboco siino janaanici
acijiibo sihidi icanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboti oono miidino
iicarunoco dumitiicijiibo. 30 Jaanoti ajaani imitino jeecivominaafico
magaayicimoro buhigo icivohigovi magañii. Tahigo ataaboro igaiñooco
oojisujihigo, nooboro.

Jiinijeminaaco Udugaacujino.

31 Jaadi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani toomominaama
Aivojiiboti iicavaabo asaaboro tahimi aivoji icagahallivi casiiveji. 32 Jaadi
paryi jiinijeminaa tahimefeenevi igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacuji, oono
ovejami toomominaafi ovejamico cabramiditi sihigovi udugaacunicibadi.
33 Jaaboro tahovejamico tamiyanaagonovi ficuji. Jaanoti cabramico
tañaninaagonovi ficuji. 34 Jaadi uujoho Aivojiibo neeji tamiyanaagotoco:
Juugavi masaa. Amiihai Guihirubi amiihaico imino omoonimo
jino tahaivojifaño mijicafoto siicije jiinije ifiivuunotiro amiihaidi
eheetavuunofaño. 35 Miiro ajebavauboco uco machutaati mahaciuhi, bu
adufirari iicauboco mihisuuhi, bu siicuumioobobadi amiihaifeeneri
iicausumi uco amiihai iijafaño magaayiciuhi, 36 bu tagaachehuma
achahauboco uco magaachehuniuhi, bu iguihuvauboco uco memeecituuhi,
bu civojafaño iicauboco uco memeecituuhi icano, nooboro. 37 Jaadi uco
iimimo dilluji: Aivojiibo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ico miihai
mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ico miihai mihisuuhi?
38 ¿Bu cusumi nacu siicuumioobobadi idiicauboco ico miihai moojafaño
magaayiciuhi? ¿Bu cusumi ico sicaibo diicaaboco magaachehuniuhi?
39 ¿Bu cusumi nacu ico guihuvauboco mahatyimeumoro mabaauhi? ¿Bu
cusumi ico civojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro. 40 Jaamoco
uujoho Aivojiibo diitoco jilli iimusuji: Miyanotiro, amiihaico neehi:
Imiyaavogomoco[s] sihidi jeevatirumoco tolli momooniumaño, uco tolli
momooniuhi, nooboro.
41 Jaadi bu tañaninaagonovi iicamoco neeji: Uuti buhigovi miminifoto
imitino monoocinicumo ciijigaifaño mofoo Satanasguiiha, bu
paryi ihijimiguiiha icano eheetavunofaño. 42 Miiro ajebavauboco
uco mamachusuutihi. Adufirama icauboco uco mihisuutihi.
43 Bu siicuumioobobadi amiihaifañodi iiguusumi uco amiihai iijafaño
majaahevesutihi. Bu agaachehuvautiiboco uco gaachehuti mahaciutihi.
Bu iguihuvauboco, bu civojafaño iicauboco icano uco mabaautihi,
nooboro. 44 Jaanoco diito iimusuji: Aivojiibo, ¿cusumi nacu ico ajebama
diicaaboco, bu adufirama diicaaboco, bu siicuumioobobadi diicaaboco,

---

s 25.40: tañahabomico.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu gaachehuma chahaaboco, bu iguihuvaaboco, bu cɨvojafaño diicaaboco
icano mahatyɨmeuhi? noomoro. 45 Jaaneguiiha uujoho iimusuji:
Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Imiyaavogomoco sihidɨ ejeevatɨmoco
tollɨ momoonɨutɨmaño, uco tollɨ momoonɨutɨhi, nooboro. 46 Jaamo diito
ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño feeji. Jaanotɨ iimifiimo feeji ifinɨjitɨno fiivofaño.

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.

(Mr 12.1-2; Lc 22.1-2; Jn 12.45-53)

26 Jaabo Jesu jillɨ unuunoco paryɨ iimivuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
2 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino mifucucɨrucu Pascua jɨɨbaimo
iicajinoco. Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco acɨjimo, uco
ɨmohovɨ itetecuqui, nooboro.
3 Jaasumi sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto
icamo igaivuuhi Caifas onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iijatyɨgaba goohasivɨ.
4 Jaamoro iimaacasiumo Jesuco abañɨmoro, agaayɨcɨmoro igaicaauqui.
5 Jaamo neehicauhi: Jɨɨbaimofeenevɨ tollɨ momoonɨjitɨhi miyamɨnaa
mojaago ɨsɨfiiratomoro ñaaɨvedino, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesugo.

(Mr 12.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiiha
diibo iijafaño ɨɨfutuubo. 7 Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro
eetavotapaajefaño ifacɨcɨfaihu sihidɨ ijaadama iicano gatyuucɨ icanoma.
Jaabo Jesu imachuqui mesavɨ casɨɨvuubo nigaɨhallɨvɨ tofaihuco tucaruugo.
8 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa atyɨmeuhi. Jaamoro ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi:
¿Collɨhi jinooco bañamaaihi? 9 Ajashutino nɨhɨbamɨri manaajemere
ɨɨdaasufiimoco mahacɨtanoco, noomoro.
10 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi diigoco mɨhɨɨbahi?
Imino uco moonɨgo. 11 Mɨɨro fahiijɨvaro ɨɨdaasumo amɨɨhai mihicaji.
Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro amɨɨhaima icajitɨhi. 12 Jaamo jino tahallɨvɨ
facɨcɨfaihuco utucaruneri tafiico imibachugo cɨɨhojɨfaño ɨcɨcafetejino
ɨmegavɨ. 13 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, fahɨgova jino taajasu jɨɨbogoco
faajiinɨjeri ijɨɨbogohɨgo jino diigo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ
diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mr 12.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jaanaaca ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi
sacerdotemɨ aivojɨtoma ihiimaatuubo. 15 Jaaboro jillɨ diitoco nuubo:
¿Mɨnoodɨno uco majaaduji, Jesuco amɨɨhaico aacɨhachiijɨ? nooboro.
Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi treintadɨjeva nɨhɨbamɨco.
16 Jaasumitɨro Juda guiinehicauhi Jesuco diito usefaño aacɨujifucuco.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.

(Mr 12.12-25; Lc 22.7-23; Jn 12.21-30; 1Co 12.23-26)

17 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno jɨɨbaimo
ɨtɨcovaufucu Jesujaago ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovɨ
diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.
18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amɨɨhairyo
magaajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi:

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Tahoovovɨ ɨɨfutucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño tajɨɨbogomɨnaama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.
19 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro Jesu unuubadɨ moonɨuhi. Jaamoro toojafaño Pascua machutaaco eetavuuhi.
20 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesu docedɨmo ijɨɨbogomɨnaama mesavɨ casɨɨvuuhi. 21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi, amɨɨhaitɨ saafi uco acɨji igaicaauqui, nooboro.
22 Jaaneri diito sihidɨ ɨɨdaasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.
23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefañoro uuma amachuubo diibo uco acɨji. 24 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ feehi. Jaarunaaca ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo. Aivo imijiruno diibedi fiivuutɨɨbo icaruva, nooboro.
25 Jaaneguiiha Juda diiboco aacɨujiibo nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uujeheji? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjeheji, nooboro.
26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro, Moocaanico graciaco aacɨudɨ tohɨcaco iquisicɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo: Ɨfaaji, jino tafiico mamachu, nooboro.
27 Jaadɨ bu ihadufaihuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro diitoco acɨuhi: Paryɨ famooro jifaihutɨ mahadu. 28 Mɨɨro jino tatyɨɨjoho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino tatyɨɨjoho gañɨɨcafetehi ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ buusu iicano. 29 Jino amɨɨhaico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amɨɨhaima johono Moocaani aivojɨfaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mr 12.26-31; Lc 22.31-34; Jn 12.36-38)

30 Jaadɨ amasivaunobuunatɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago. 31 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryɨ amɨɨhai uco mejeevesumoro mofoocɨnɨji. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaauji. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro. 32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amɨɨhai ɨmega feeji Galileavɨ, nooboro.
33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ɨco jeevesurunaaca, uujoho ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, jaafañiinofucu catava ojitɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano: Diiboco gaajatɨhi, bu diibo jɨɨbogomɨnaafi icatɨji, neeji, nooboro.
35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijevehi. Jaaruubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu paryɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovɨ.

(Mr 12.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama Getsemani onoomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuuhi: Jinoovɨ mɨgɨcɨnɨ, uujoho johonovɨ Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.
37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimɨsico icano asatyuuboro tɨcovauhi ɨñɨhicuguuboro sihidɨ ɨɨdaasuvuubo. 38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidɨro tajeebɨɨfaño ɨdaasu icahi miguijevejibadɨ. Jaaneguiiha jino mihica uuma cɨgatɨmo mubuhee, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

39 Jaadɨ Jesu janaanɨcivɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanima
iimaauhi: Guihi, idiimogohachiijɨ uco taajasu jino ɨdaasuno iicajinotɨ.[t] Jaaruno
uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨgo asaaubo cɨgamovɨ gaseuhi. Jaaboro
Pedroco nuubo: ¿Collɨhi jaabo uuma sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ buheetɨhi?
41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ amɨɨhaico ɨnɨsunofaño
mahaquetedino. Miyanotɨro amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco imogorahi.
Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi niinovahi, 42 nooboro siino fuubo dojɨcuvɨro
Moocaanima ihiimaatuubo. Jillɨ nooboro: Guihi, uujoho ɨdaasuno iicanoco
idiimogohachiijɨ etɨ idiimogobadɨ moonɨ, nooboro.
43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijɨɨbogomɨnaa cɨgamoco atyɨmeuhi
aivo sihidɨ cɨgarari icacuutɨneguiiha. 44 Jaamoco ejeevesuuboro siino
fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tollɨro nooboro. 45 Jaadɨ bu
siino ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨ ufuuboro diitoco nuuhi: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu,
majaguisɨcu. Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa
usefaño aacɨcafetejino. 46 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨɨgucu mee oono
uco aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.

(Mr 12.43-50; Lc 22.47-58; Jn 12.2-11)

47 Jaanaaca tollɨ iimaaubaacaro Juda gaseuhi ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo
iicahicaurumoobo. Jaaboma saaumo sihidɨ miyamɨnaa niisuganoma,
cudaahenema icano; sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo
agalluumo. 48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco
ɨnɨnɨɨcɨɨboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisɨmoro masatyo, nooboro.
49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi,
Jɨɨbogomɨnaafi? nooboro Jesuco nɨnɨɨcɨuhi.
50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañɨ, jinejefiri saahi? nooboro.
Jaasumiro diito Jesuco agaayɨcɨumoro Jesuco sisɨuhi isatyequi.
51 Jaaneguiiha Jesu nahabonɨmɨnaatɨ saafi iniisugaco iguiiyɨcɨuboro
sacerdotemɨ aivojɨibo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi. 52 Jaaneguiiha
Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño dɨɨhacu. Mɨiro oono niisugari
omoonɨcasimo, bu niisugari guijeveji. 53 ¿Nacu ɨɨjoho gaajatɨhi uujoho
Guihirubico dilluruva jaachiijɨgayɨro tajaa galluujiruubo itoomomɨnaatɨ aivo
ajashutɨmo fahuseecɨ motɨhaitɨ miihaicɨ ɨdɨino dɨhaivaco? 54 Jaano tollɨ iicaruva,
¿mɨllɨ bu Caatɨnɨhaamefaño jillɨ icajiibo onoono miyaavejirahi? nooboro.
55 Jaadɨ Jesu diito miyamɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo amɨɨhai tatyɨcovodɨ
masaahi cudaahenema, niisuganoma icano nanivamɨnaafico magaayɨcɨqui
mihicanɨcɨbadɨ? Mɨiro fafucuvavɨro amɨɨhaifeenevɨ uujoho templojafaño
casɨɨvooboro jɨɨbeguehicahi. Jaaruuboco du uco magaayɨcɨhicatɨhi.
56 Jaarunofaño jaafa tollɨ icano johono Caatɨnɨhaamefaño Moocaani
iimaamɨnaa acaatɨnɨuno imiyaavequi, nooboro.
Jaasumiro ijɨɨbogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.

(Mr 12.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 12.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisɨumoro sacerdotemɨ aivojɨibo Caifas onoobo
ɨmefeenevɨ satyuuhi. Tahɨ caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo

---

t 26.39: Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iigaicinɨuhɨgo. 58 Jaanaa Pedro ɨfutuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbo goohasivɨ:
¿Naa mɨllɨ fɨne moonɨjimo? nooboro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨuboro ufuubo. Jaabo
policiamɨ cojɨvɨ casɨɨvutuuhi.
59 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto, bu paryɨ
imiyafagomɨnaa icamo guiinehicauhi Jesuhallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨɨbogonotɨ
diiboco igaicaausuqui. 60 Jaarunofaño tonoogayɨjehallɨtɨ gaicaaujitɨrumo
guiiraamo saatoho diibohallɨvɨ sɨcamañooco jɨɨbeguehicaurunaaca.
Jaanofeenevɨ miimɨsiicɨ gaseuhi diibohallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨɨbuguumɨsi:
61 Jaanɨ neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco fɨnɨsuji. Jaaboro siino
boojatɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨro eetaveji, nooboro, noomɨsiro.
62 Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨɨbo agañiivuuboro Jesuco nuuhi:
¿Aivo ajashuno diimusutɨhi? ¿Mɨllɨ nacu jino jito dihallɨvɨ neehi? nooboro.
63 Jaarunofaño Jesu diiboco iimusuutɨhi. Jaaneguiiha diibo
isacerdotemɨ aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedɨ
miyaanocoro mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo Moocaani Achi
idiicaabo? nooboro.
64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, uujoho diibo, ɨɨjoho toono
onoobadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico jino neehi: Ufucu mahatyɨmeji uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ejeevaabo Moocaani miyanaagonovɨ
gɨcɨnɨɨboco, bu niqueje aimuufaifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.
65 Jaaneri sacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ
ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaanɨ iijɨri Moocaaniditɨ aivo imitɨno
iimaahi. ¿Collɨhi bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amɨɨhairyo
muguubucuuhi imitɨno ihiimaanoco. 66 ¿Nacu mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollɨ ihiimaamaño guijevejiibo, 67 noomoro
Jesuco ihɨmefaño ɨjɨɨrebamaaiumoro ganɨɨcɨumo. Jaanotɨ bu saatoho
diiboco ihɨmefaño agabejenɨumoro nuuhi: 68 Ɨɨjoho Cristo idiicaabo ene
gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatɨhi, Nuuhi.

(Mr 12.66-72; Lc 22.56-62; Jn 12.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño gɨcɨnɨunaaca sacerdotemɨ
aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago asaaugoro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu
Galileaooboma idiicahicaabo, noogoro.
70 Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatɨhi jinejetɨhacho
toono diimaahi, nooboro.
71 Jaanaaca Pedro toonotɨ fuucuuboco saafigo aatyɨmeugoro tooneri
iicaumoco nuuhi: Jaanɨ bu tollɨro oono Jesu Nazareooboma ɨguehicaabo,
noogoro.
72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodɨ: Miyanotɨro
uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
73 Jaanobuunatɨ bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaaumoro diiboco
nuuhi: Miyaano jahi, ɨɨjoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadɨ
jeevahi, noomoro.
74 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodɨ neehi: Miyanotɨro,
uujoho diiboco gaajatɨhi. Jaanotɨ jillɨ onoobo abañɨhachiijɨ jaafa uco
Moocaani guijenɨhi, nooboro.
Jaasumiro catava ojɨuhi. 75 Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi
Jesu diiboco: Catava oojɨtɨnaacaro uco mifoocɨ safo ɨdɨɨno tuunamaaiji,
unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonotɨ ufuuboro aivono taauhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Pilato ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mr 12.1; Lc 22.1-2; Jn 12.28-32)

27 Jaanaaca eseseeveudɨ paryɨ famooro sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ
quillahuto icano sabadɨro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui.
2 Jaamoro diiboco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro toojiinɨjeo aivojɨɨbo Poncio
Pilato onooboco acɨuhi.

Juda Iguijeveuno.
(Hch 1.16-19)

3 Jaanaaca Juda, miyamɨnaa usefaño Jesuco aacɨuboco guijevefaño
ificuunoco aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuuhi. Jaaboro treintadɨjeva
iicaunoco inɨhɨbamɨco uumisuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco, bu judiomɨ
quillahutoco icano jillɨ nooboro: 4 Uujoho imitɨco ɨcɨhi aivo imiiboco
guijevefaño aacɨmaño, nooboro.
Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano mɨllɨ mɨɨhaidi? Toono diino,
noomoro.
5 Jaaneguiiha Juda inɨhɨbamɨco templojafaño gavaracuuhi. Jaadɨ
ufuuboro gaibaɨri icodaaheti uduujecafutuuboro lluhivuuhi.
6 Jaadɨ sacerdotemɨ aivojɨto inɨhɨbamɨco ɨicɨumoro nuuhi: Jino
nɨhɨbamɨco Moocaaniguiiha ificunɨcɨnofaño mificujitɨhi tɨɨjoho jaada
iicacumaño, noomoro.
7 Jaadɨ ihiimaacasiumoro tooneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi
faguico naajeumo, tomañovɨ siijiinɨjeoteheje ochoomomoco icɨɨhicaqui.
8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tɨɨjohomaño, noocɨnɨhi. 9 Jillɨ
miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨniuno: Ɨcɨumo
treintadɨjeva inɨhɨbamɨco Israel cuumimɨnaa diibo jaadaco ificuunoco.
10 Jaaneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, oono uco
Aivojɨɨbo atajɨɨbabadɨ, nooboro.

Jesu Pilato ɨmefeenevɨ Icahi.
(Mr 12.2-5; Lc 22.3-5; Jn 12.33-38)

11 Jaadɨ Jesuco aivojɨɨbo Pilato ɨmegavɨ ɨɨfutusuumo. Jaaboco dilluubo:
¿Naa ɨɨjoho oono judiomɨ Aivojɨɨbo idiicaabo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, tollɨ icano toono ɨɨjoho onoobadɨ,
nooboro.
12 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icamo diibohallɨvɨ
imitɨno ɨjɨɨbeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutɨhi oono dihallɨvɨ
imitɨno ihiimaanoco? nooboro.
14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutɨhi. Jaaneri diibo
Pilato sihidɨ eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautɨhi.

Jesuco Iguijenɨqui Ificuuno.
(Mr 12.6-20; Lc 22.13-25; Jn 12.38-19.16)

15 Jaasumi mɨɨro aivojɨɨbo Pilato omoonɨnɨcɨbadɨ cɨvojamɨnaafitɨ saafiico
sinaayujibuuhi miyamɨnaa idilluuboco. 16 Jaanaa icaubo saafi cɨvojafaño
Barraba onoobo sihidɨ ejeevaabo iimitɨɨbo. 17 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa
igaicɨnɨumoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanɨco mihimeguehi, amɨɨhai, uujoho
isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onooboco? nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

18 Tollɨ nuubo jillɨ Jesuco ɨjɨɨheveumoro diibo usefaño aacɨunoco
agaajacɨuboro.
19 Jaabo Pilato ihaivojɨ icagahallɨri gɨcɨnɨunaaca diibojaago mogai
saatohoco galluuhi jillɨ noogoro: Mɨllɨ moonɨdineheje diibo iimino
miyamɨnaafico, fone fucu ñɨhicuno tɨgahi diibo Jesuditɨ, noogoro.
20 Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo
miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanotɨ: Jesuco guijenɨ,
monoo, noomoro. 21 Jaanaaca bu siino miyamɨnaaco Pilato dilluuhi:
¿Diitɨsitɨ cajaanɨco isinaayunoco mihimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.
22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨllɨ moonɨji
oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.
Jaaneguiiha paryɨ famooro iimusuuhi: ɨɨmohobujehallɨvɨ tetecu!
noomoro.
23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitɨnoco moonɨɨbo?
nooboro.
Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ɨɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
24 Jaanegui Pilatoco diito sihidɨ ejenaauumoro janaanɨcɨvɨro aivo
añaaɨvuunoco aatyɨmeuboro, tajɨɨbaubo nɨfaihuco isɨvaqui. Jaafaihufaño
ihuseneque nitamaaiubo diito ɨmefeenevɨ, jillɨ nooboro: Uujoho jaanɨ
iimiibo guijevefañodɨ icatɨhi. Jillɨ toono amɨɨhai iimaa, nooboro Pilato.
25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mɨɨhai, bu paryɨ moseeme
icamohallɨvɨ jaafa minifotono, noomoro.
26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamɨsuuhi.
Jaadɨ diitoco acɨubo diiboco itetecuqui.
27 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago.
Jaamoro igaiyɨɨcɨumo paryɨ amocasimɨnaaco Jesuhallɨvɨ. 28 Jaamoro
diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jɨɨhacuumo gachicohai
deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco. 29 Jaamoro bu iinigaɨhallɨvɨ
javucaruumo januutuno aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavuumoro,
bu jaamoro gaayɨcɨsuumo imiyanaagohusefaño ɨmeico icano. Jaadɨ
diiboguiino ememuɨɨvomoro diiboco dejecuhicauhi: ɨImicani ɨɨjoho
judiomɨ Aivojɨɨbo! noomoro.
30 Jaadɨ bu ihɨmeico agaayɨcɨmoro tohiri diiboco iinigaɨtɨ
gafucuhicaumo. 31 Jaadɨ diiboco jillɨ omoonɨhicaudɨ jujuyaacuumo diiboco
tɨfaihɨba icacheuco ɨjɨɨhacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jɨɨhacuumo.
Jaadɨ ɨvɨ satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.

(Mr 12.21-32; Lc 22.26-43; Jn 12.17-27)

32 Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyɨmeuhi Cirene cuumioobo Simon
onooboco. Jaamoro diiboco tajɨɨbauhi Jesu ɨmohobujeque isatyequi.
33 Jaadɨ ɨɨfutuumo nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ; jaanotɨ hebreomɨ iijɨri
Golgota onoobaɨ. 34 Jaabaɨhallɨvɨ Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco.
Jaarunoco inɨsucuuruhɨgotɨ adutɨubo.
35 Jaaboco etetecuumoro ihamocasimɨnaa suerteque eetavuuhi
Jesu gaachehuhallɨvɨ: ¿Cajaanɨ fɨne tochehuma icaji? noomoro.[u]

---

u 27.35: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno: Tagaachehuco ɨfocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

36 Jaamoro ifiitino casiicamaaiumo diiboco otoomomo. 37 Jaamoro
ijiibogoco ihimohobujeti iinigaihallivi caatiniumo: JAANI JESU JUDIOMI
AIVOJIIBO, onoono.
38 Tolliro bu diibo uufocovi tetecuumo miimisiici nanivaminaatisico,
saafiico imiyanaagonovi, bu saafiico inaninaagonovi icano. 39 Jaanaaca
toonodi afatyomo diiboco ihiibamoro ihuseneque gavaracumoro
iibajirubadi iicano iinigaicoro garya garya moonihicaumo, 40 jilli noomoro:
¿Naa iijoho oono templojaco acallajaruuboro siino dojicuviro mifucuci,
safucu idiinoti boojati edeetavejiruubo? ¡Eneecata iiro difiico taajasu!
¡Bu miyaano Moocaani Achi idiicahachiiji, toono caamoti niito! noomoro.
41 Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu fariseomi,
bu judiomi quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi: 42 Sitaaco
taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifiico taajasuubova? Eneecata
miyaano Israel Aivojiibo iicahachiiji, toono ihimohoti iniitequi
maatyimemere diiboco mimiyaaveguequi. 43 Miiro Moocaaniviro
ifiico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasuvahi
iimogohachiiji. Jaadi jari magaajaji miyaano Moocaani Achi iicanoco,
noomoro.
44 Jaabadiro bu nanivaminaatisico diibo uufocovi etetecuumisi diiboco
iibahicauhi.

Jesu Iguijevene.

(Mr 12.33-41; Lc 22.44-49; Jn 12.28-30)

45 Jaadi ivi paryi jiinije civono minifutuuhi gadiciibati. Jaano seseeteuhi
imohonohalliti nihiba icaaberi. 46 Jaasumiro Jesu hebreo iijiri sefano
gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani,
¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.
47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeeci
johono Moocaani iimaaminaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
48 Jaasumiro diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faasihi iicanoco.
Jaaboro toosihico vino aivo quigañofaño matyusuuhi. Jaaboro toosihico
imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.
49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonidino, jaafa Elia saahi diiboco
ataajasuvaabo mahatyimequi, noomoro.
50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi. 51 Jaano
ticovovi temploja ofoboociniuchehu gaachehujetuno feemene iicano
gallivuuhi feenedi caamoti sano guiinovi. Bu jiinije sefano maryibauhi.
Jaaneri guiisihacino dujavanamaaiuhi. 52 Bu tolliro ciihojino
faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaanico imiyaavuguumo iguijevecініumo
ajashutimo siino buheeteuhi. 53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunati
iciihojinofañoti ihiinuumoro iimicuumi Jerusale cuumifaño fuuhi.
Jaamoco tahi sihidi miyaminaa diitoco aatyimeumoro gaajauhi.
54 Jaanoti bu ihamocasiminaa aivojiibo ihamocasiminaama Jesuco
utuumuumo jiinije amaryibaunoco, bu sanehejeque icano aatyimeumoro
sihidiro igutuuhi. Jaamoro nuuhi: Miyanotiro, jahi jaani Moocaani Achi,
noomoro.
55 Jaabadiro bu sihidi icaumo gaigoomi tehesinotiro iifiniciumo Galileati
Jesu dojicuti asaaumo diiboco jeecivomoro. 56 Jaamofeeneri icaugo Maria
Magdalena onoogo, bu Jacoobo, Jose icamisi seeji Maria onoogo; Zebedeo
seemenemisi seeji icamife.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesuco ɨciɨuno.

(Mr 12.42-47; Lc 22.50-56; Jn 12.38-42)

57 Jaanaaca mihiijɨcuudɨ saaubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo Jose onoobo
Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo. 58 Jaabo
Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha Pilato
tajɨɨbauhi diiboco ihacɨqui. 59 Jaadɨ Jesu ifiico Jose ɨɨcɨuboro mɨhɨnivatɨno
gaachehuri mibocɨuhi. 60 Jaaboro icɨɨhojɨ bohojɨ guiisigajɨfaño
eheetavusuhojɨfaño jɨɨhacuuhi. Jaaboro tohojɨco guiisibatyɨgabari
amaninɨuboro fuuhi. 61 Jaanaaca tohojɨ tɨcovo icaumɨfe Maria Magdalena
onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe gɨcinɨuhi sinaagobaɨtɨ tohojɨco
ɨhɨɨfinɨcɨumɨfe.

Jesu Cɨɨhojɨ ɨmega Amocasimɨnaa Teemehi.

62 Jaano seseevedɨ, Pascua jɨɨbaimoguiiha iimibaivuunobuunatɨ,
sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo fuuhi Pilatoma ihiimaaqui.
63 Jaamoro diiboco nuumo: Aivojɨɨbo, mehesafetehi oono tobañɨfiiboba
ubuheeusumi: Ochoomodɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji,
unuunoco. 64 Jaaneguiiha tajɨɨba icɨɨhojɨco cuhufono imoonɨqui mifucucɨ
safucu ɨdɨino tɨcovovɨ ijɨɨbogomɨnaa fucu asaamoro ichuumuhuco
ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro miyamɨnaaco jɨɨbeguedimo.
Jaanotɨ tollɨ omoonɨhachiijɨ tobañɨ aivo itɨconɨono janaanɨcɨvɨ jeevajirahi,
noomoro.
65 Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaatyo toomomɨnaaco mɨhɨcɨmoro
amɨɨhairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.
66 Jaaneguiiha ufuumoro tohojɨco cuhufutusuuhi. Jaamoro bu
igaajataaco ficuumo tohojɨco ofoboocɨuba iguiisibahallɨvɨ. Jaamoro
tohojɨhallɨvɨ itoomomɨnaaco ficuumo.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

28 Jaanaaca judio jaguisɨfucu sabado icafucu afatyuno seseevedɨ
fucugayɨro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe
fuuhi icɨɨhojɨco emeecɨtuumɨfe. 2 Jaanaaca sefano jiinɨje maryɨbauhi
Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ iniituuneri. Jaaboro tohojɨ ɨmegavɨ
agaseuboro tohojɨ guiisibaco buhɨgovɨ ɨɨcɨuboro tobahallɨvɨ casɨɨvuuhi.
3 Jaabohallɨ arɨcuuhi sisi anamebano arɨcubadɨ, bu igaachehu seseene
seseeuhi cuugaihallɨbadɨ. 4 Jaaboco amocasimɨnaa tohojɨco utuumuumo
aatyɨmeumoro sihidɨro igutuumoro iñɨhicuri uchuumucumobadɨ
minifutuuhi. 5 Jaaboro Moocaani toomomɨnaafi diitɨfeque nuuhi:
Mihiguetejirahana uujoho gaajahi amɨɨfe Jesu etetecucafetehinɨɨboco
miguiinonoco. 6 Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadɨ.
Eneecau bu jino diiboco ificuhinɨmañooco memeecɨva. 7 Jaaneguiiha
goovano mofoomɨfere ijɨɨbogomɨnaaco mɨjɨɨbogoto jillɨ noomɨfere:
Guijevefañotɨ siino buheetecuubo. Jaaboro amɨɨhai ɨmega sɨɨgucuubo
Galileavɨ. Tahɨgo diiboco mahatyɨmeji. Jinooco amɨɨfeque neequi saahi,
nooboro.
8 Jaaneguiiha diitɨfe toonotɨ fuucuuhi. Goovano sihidɨ igutuumɨfere, bu
imo imo icano fuuhi. Jaamɨfere diitɨfe Jesu jɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
9 Jaamɨfevɨ Jesu ajafeveuboro diitɨfeque dilluuhi. Jaaneguiiha diibojaago
ufuumɨfere itɨhaiñoco ihiibɨcɨmɨfere diiboco imuuhi. 10 Jaaneguiiha diibo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

diitɨfeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomɨfere tañahabomɨco mɨjɨɨbogoto Galileavɨ ifeequi tahɨgo uco atyɨmejimo, nooboro.

Amocasimɨnaa Jillɨ Jɨɨbuguuhi.

11 Jaanaaca diitɨfe ufuunobuunatɨ tohojɨco utuumuumotɨ saatoho amocasimɨnaa cuumifaño ufuumoro sacerdotemɨ aivojɨtoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco. 12 Jaaneguiiha diito sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ quillahutojaago ufuumoro diitoma iimaajeuhi. Jaamoro sihidɨ nɨhɨbamɨco ihamocasimɨnaaco jaaduumo. 13 Jillɨ diitoco noomoro: Miyamɨnaaco monoo: Mɨɨhai fucufeene mɨciganaaca ijɨɨbogomɨnaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro. 14 Jaanoco aivojɨɨbo uguubuuboro amɨɨhaijaago ɨsɨfiiratohachiijɨ mɨɨhai diiboma mihiimaaji amɨɨhaihɨ aivojɨto judiomɨ quiallɨvɨ. Jaamo ¿mɨllɨ icatɨmo mihicahi? noomoro.

15 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa inɨhɨbamɨco agaayɨcɨumoro diito unuubadɨ moonɨuhi. Jaabadɨ judiomɨ jɨɨbeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Atajɨɨbano.

(Mr 12.14-18; Lc 22.36-49; Jn 22.19-23; Hch 1.8)

16 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ sɨ aivojɨto judiomɨ quiaafi ɨdɨɨmurucu fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaɨjaagovɨ. 17 Jahɨgo Jesuco aatyɨmeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadɨ miyaavuguutɨhi. 18 Jaadɨ Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayɨcɨcuuhi paryɨ aivojɨ iijɨco niquejefaño, jiinɨjehallɨvɨ icano. 19 Jaaneguiiha paryɨ faajiinɨjeriro mofoomoro tajɨɨbogomɨnaatɨ meheetavo. Jaamoco minitɨ Moocaani momofeenedɨ, bu Illi momofeenedɨ, bu Igaija momofeenedɨ icano. 20 Jaamoro diitoco mɨjɨɨbogo amɨɨhaico paryɨ uujoho ɨjɨɨbeguehicanoco imino imoonɨqui. Jaamoro imino magaaja uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji jiinɨje ifinɨjinovɨ, bu janaanɨcɨ icajinovɨ, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

SAN MARCOS

Jua Nitiminaafi Sicaihigovi Jiibeguehi.
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jilli ticovauno Jesucristo Moocaani Achi jiibogoco. [2] Miiro jilli
Moocaani iimaa jiibogominaafi Isaia caatinicuuhi, Moocaani unuunoco:
Dihime galluuhi tajiibogominaafico, dihime jiihaico iimibachuqui,
nooboro. [3] Jaanaa guubuvusuuno sicaihigoti ocoovadiiciniuno:
Mihimibachu Mohaivojiibo jiihaico sano ticovoro meheetavo,
onoonoco, Isaia caatiniuhi.
[4] Jilli saaubo Jua sicaihigovi miyaminaaco nitiiboro. Jaabo neehicauhi:
Minitisuquimaje jaamoro amiihai eedeehifiico mejeevesu, amiihai imiti
ibuuqui, nooboro. [5] Jaanegui Judeao jiinijeoto, bu Jerusale cuumioto icamo
feehicauhi diiboco uguubunicitomo. Jaamoco iimitico ijiibeguehicauno
bujinagoti diitoco Jua nitihicauhi Jorda onoohifaño.
[6] Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanoti iniivigai
meeheu jilli asi meehe. Jaabo chahacamicoro duuhicauhi, bu bajio
iimicoro nejeecuhicaubo icano. [7] Jaabo jiibeguehicauhi jilli nooboro:
Taabuunati saajiibo tajanaanici sihidi imityaabo diibobadi uujoho jeevatihi.
Jaamaño diiboguiino idijiivooboro itihaipaaje duujeque sinaayujitirahi.
[8] Uujohonaha, amiihaico miyaano nifaihuri nitihi. Jaanoti diibo amiihaico
Moocaani Gaijari nitiji, nooboro.

Jesuco Initiuno.
(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

[9] Jaasumivi Jesu fuuhi Nazare cuumiti Galilea jiinijeri iicacuumiti.
Jaaboco Jua nitiuhi Jorda onoohifaño. [10] Jaabo Jesu iteehifañoti ihiinuubo
atyimeuhi niqueje afaayicafutuunoco. Jaanofeenedi nimiihubadi jeevaabo
Moocaani Gaija ihallivi niitovauhi. [11] Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti
unuuno: Iijoho agaijiibo taseemene, iiri sihidi imo imo icahi, unuuno.
[12] Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sicaihigovi miyaminaa
achahauhigovi. [13] Jaabo Jesu tahigo icauhi sanihiba, siino fahuseeci icano
fucuva asimifeeneri. Jaaboco Satanas nisuuhi. Jaanobuunati Moocaani
toomoninaa asaaumoro diiboco jeecivehicauhi.

Jesu Idudicamaajeque Ticoniihi.
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

[14] Jaanobuunati Juaco civojafaño ificuunotiro Jesu Galileavi fuuhi
jiibogooboro taajasu jiibogoco Moocaani aivoji iijico. [15] Jaabo jilli

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

neehicauhi: Tusumi mihicacuuhi, jino Moocaani aivoji fiitivucuuhi.
Jaaneguiiha amiihai imitico mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino
imino mataajajino jiibogoco, nooboro. 16 Jaabo Galilea muuaijinidi
igooboro ufuuhigo atyimeubo Simon, inahabo Andre icamisi fiiciminaatisi
iicaumaño muuaifaño isinicuuhuri sinihicaumisico. 17 Jaamisico Jesu
nuuhi: Tadyojicuti masaa, amiisico miyaminaa fiiciminaatisiti eetavequi,
nooboro.
18 Jaanegui tusumiro isinicuuhunoco ejeevesumisiro diibo dojicuti
fuumisi.
19 Jaadi toonoti janaanicivi afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamisi
Sevedeo achimisico tolliro imeenegafaño isinicuuhuco amaahuniumisico
atyimeteuhi. 20 Jaamisico bu tolliro coovaubo. Jaanegui caanico
idudicamaajeminaama imeenegafaño ejeevesuumisiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Iicaubo.

(Lc 4.31-37)

21 Jaadi Capernau cuumivi iifutuudi, judiomi jaguisisumi Jesu
sinagogajafaño ufuuboro jiibeguehicauhi. 22 Jaaneri miyaminaa
sihidi eetyehicauhi diibo jiibegueri diitoco aivojiibo iicanicibadi
ijiibeguehicauneri, caatiniminaa ijiibogonicibadi iicatineri.
23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitino ijima iicaubo icauhi. Jaabo
gaihivuuhi: 24 Iijoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ico gaajahi.
¿Jaabo jinejeque diimeguehi iijoho miihaima Jesu Nazareoobo idiicaabo?
¿Naa miihaico finisuqui asaabo? nooboro.
25 Jaanegui Jesu diibo iimitino ijico ihiibauboro nuuhi: Lliivi diica.
Jaaboro diiboti diino, nooboro.
26 Jaanegui ihiji diiboco baavi agañiiboro ifiico vivi vivi iminiiyuuboro
sefano agaihivuuboro diiboti iinuuhi. 27 Jaaneri famooro miyaminaa
sihidi eetyeuhi. Jaamoro dillucasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jiibogo?
Jaani iiji aivo sefahi aivo ijimi iicarumoco atajiibanoco: Jii, noomo,
noomoro noocasihicauhi.
28 Jaanoco Jesuti ijiibocasiuno paryi Galilea jiinijeri goovano
gaajacafutuuhi.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadi sinagogajati iinuudi Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamisima Simon,
bu inahabo Andre icamisi iijafaño. 30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidi
guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jiibuguumo diigo iguihuvaunoco. 31 Jaanegui
Jesu diigojaa ufuuboro ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiiyiciuhi.
Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadi diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuuhi.

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Jaadi iijicuuvi nihiba jabaavucuunaaca sivahicaumo diibojaa paryi
iguihuvamoco, bu emeimivatomejeque icano. 33 Jaanaa paryi miyaminaa
asaauneri guhugavi gahafuuhi. 34 Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri,
bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadiro bu emeimivatomoco
imeimico buhi gañiihicaubo. Jaamo imeimi iimaajirumo iimaahicautihi
diiboco agaajahicaumaño.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.

(Lc 4.42-44)

35 Cuujetavɨro Jesu agañiivuuboro fuuhi tuucuumitɨ sɨcaihɨgovɨ
Moocaanima ihiimaaqui. 36 Jaaboco Simon, inahabonɨmɨnaa icano
guiinutuuhi. 37 Jaamo diiboco aatyɨmeudɨ nuuhi: Famooro miyamɨnaa ɨco
guiineri icahi, noomoro.
38 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masɨɨgo siicuumijaago ifiitɨcuumijaago
tahɨ tollɨro jɨɨbeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu paryɨ Galilea jiinɨjeri sinagogajafaño jɨɨbogooboro
feehicauhi ɨjɨmɨco gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguiino
ememuɨɨvuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.
41 Jaanegui Jesu diiboco ɨɨdaasuguuboro ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi,
buheetecu, nooboro.
42 Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo. 43 Jaadɨ Jesu
diiboco afaguuboro galluuhi jillɨ nooboro: 44 Mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino.
Jillɨ ofooboro sacerdoteque dɨhɨfusuto. Bu jaaboro ɨco iimibachuno
jeecɨvoco asimɨco ficuuto Moise atajɨɨbaubadɨ toono jɨɨbogobadɨ iicanoco.
Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ɨɨjoho ubuheecunoco, nooboro.
45 Jaarunaa ufuuboro sihidɨ miyamɨnaaco jɨɨbogooboro feehicauhi
diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofañodɨ
ɨgucutɨɨbo, jillɨ buhɨgueejere miyamɨnaa achahahɨguejere iicaaboro
feehicauhi. Jaarunaa fahɨgovatɨ saahicaumo diiboco emeecɨvamo.

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 Toonobuunatɨ siino Jesu Capernau cuumivɨ fuuhi goovajɨsutinotɨ.
Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco. 2 Jaanegui miyamɨnaa diibojaago
ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuucɨ. Jaamoco iimaaco jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaanaa igueenemejedɨmo diibojaa sɨvauhi ihiibɨmoro idɨɨno isifañɨɨboco.
4 Jaarumo miyamɨnaa agahafɨcɨnɨuneri Jesuvɨ ɨɨfutuutɨmo. Jaanegui caamotɨ
tooja niibahucuco afaayɨcɨumoro Jesujaago diiboco nitusuumo icɨgaiijema.
5 Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajacɨɨboro Jesu nuuhi
iguihuvaaboco: Guihi, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
6 Jaarunaa saatoho caatɨnɨmɨnaa onoomo ɨgɨcɨnɨmañotɨ ijeebɨɨfañodɨ
esamaaiuhi: 7 ¿Collɨhi jaanɨ jillɨ imitɨcani iimaahi? ¿Mɨɨjoho nacu imitɨco
buusujirahi? Ɨdɨɨboro naha Moocaani, noomoro.
8-9 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi tollɨ amɨɨhai
jeebɨɨfañodɨ mehesamaaihi? Tɨhɨcani jana iguihuvaaboco: Dihimitɨ
imibachucafutucuuhi, onoono; gañiivoobo dicɨgaiijema fuucu, onoono.
10 Jaamo magaajahi jiijehallɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨ
imibachu mityama iicanoco, nooboro, 11 idɨɨno isifañɨɨuboco nuubo: Ɨco
neehi: Gañiivo, jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo fuucu diijajaago, nooboro.
12 Jaasumiro diibo agañiivuuboro icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro fuucuuhi
ɨɨfɨnɨcɨmofeenedɨ. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro
Moocaanico imehicaumo: Mahatyɨmetatɨhi aivo jillɨ iicanoco, noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Coovahi Levico.
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jaanobuunati siino Jesu fuuhi muuaijinivi. Jaabojaa sihidi miyaminaa
saahicauhi. Jaamoco jiibeguehicaubo. 14 Jaamañoti janaanici afatyuhigo
atyimeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhicajafaño gicініuboco.
Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.
Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.
15 Jaanobuunati Jesu Levi iijafaño jiibogominaama amachuubo
gicініunaaca sihidi impuesto jaadusuminaa, bu iimitifimo icano gaseuhi.
Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojicuti sihidi ufuumo
icano. 16 Jaanaa fariseo caatinimінaa iicamo Jesuma diito amachunoco
aatyimeumoro jiibogominaaco nuuhi: ¿Milli jaabo amiihai jiibogominaafi,
impuesto jaadusuminaama, bu saatoho iimitiminaama icano acasiivooboro
machuhi, aduhi icano? noomoro.
17 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabuminaafico
imogotatihi. Jaanoti iguihuvamo taabuminaafico imeguefihi. Jaabadiro
uujoho: Imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saahinitihi. Iimifiitimeguiiha
saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Jaanaaca Jua jiibogominaa, bu fariseomi jiibogominaa icamo
machutimo aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi:
¿Naa, collihi jana fariseomi, Jua icamo jiibogominaa aaiganaa dita
aigatihi? noomoro.
19 Jaanegui Jesu oovicіuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro
jiibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri aigajirahi diitoma diibo
iicanohachuta? Miiro diitoma diibo iicanohachuta aigajitirumo. 20 Jaanoti
naha icajinehiica jari uco tajiibogominaati udumitiicino. Jaadi jari
idaasuno iicaneri aigajimo.
21 ¿Miiro miijoho eedeechehuco bobaryuri maahunitatihi? Jaanoti
imaahuniruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohoji janaaniciro
guiraatejirahi. 22 Jaabadiro bu, ¿miijoho bohaivofaihuco eedeejutafaño
ficutatihi? Jaanoti ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi.
Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi, nooboro.[a]

Ijiibogominaa Trigo Noovataco Icihi Jaguisifucusumi.
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Jaanaa judiomi jaguisisumi Jesu basutafañodi igooboro feehicauhi.
Jaanaa ijiibogominaa toono basuta noovataco icimoro feehicauhi.
24 Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Meeci ¿collihi dijiibogominaa olli
moonihi jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.
25-26 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatihi amiihai,
johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujivaachuusumi diitoco ajeba
aivusuneguiiha omooniunoco? Miiro Moocaani iija tabernaculojafaño David
ufuuboro Moocaani jeecivo maahunoco machuuhi miijoho amachutatirunoco,

---

a 2.22: Jilli Jesu nuuhi eedeejiibogoco mejeevesumoro bohono jiibogocoro meheetavequi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Aviata onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iicaujiibo icaunaaca. Jaaboro bu
diiboma iicaumoco acɨubo saatohoro sacerdotemɨ amachufirunoco, nooboro.
27 Jaadɨ bu siino Jesu nuuhi: Mɨɨro jaguisɨfucu miyamɨnaadi
eetavocafutuuhi. Jaanotɨ miyamɨnaa jaguisɨfucudi eetavocafutuutɨhi.
28 Jaamaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jaguisɨfucu aivojɨɨbo, nooboro.

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 Jaadɨ siino Jesu sinagogajafaño fuuhi jahɨ icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo.
2 Jaaboco ɨɨfɨnɨcɨmoro feehicaumo: ¿Naa jeedɨ jaguisɨsumi buheesujiibo?
noomoro ɨɨfurumo diibohallɨvɨ jjɨɨbeguequi. 3 Jaanoma iicaubo Jesu ihuse
ifiigatyuuboco nuuhi: ¡Gañiivo! ¡Jaaboro feenevɨ dulleeve! nooboro.
4 Jaadɨ diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisɨsumi moonɨsunɨcɨmo
iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubuheesunoco?
nooboro. Jaarunaa diito iimusuutɨhi. 5 Jaanegui diito jeebɨino cuhuferi
ɨɨdaasuvuuboro, sɨfiirano ihuufococo emeecɨuboro ihuse ifiigatyuuboco
nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaru! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruhi.
Jaasumiro diibo use dojɨcuvɨro imituuhi. 6 Jaasumiro toonotɨ ifariseomɨ
ufuumoro Herodianomɨma fitacucasiuhi Jesuco igaicaauqui.

Muuaijɨnivɨ Miyamɨnaa Iicauno.

7-8 Jaanaa Jesu ijɨɨbogomɨnaama muuaijɨnivɨ fuuhi. Jaamoco sihidɨ
miyamɨnaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu
Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon icano jɨninooto icamo diibo sihidɨ
ejeevanoonoco omoonɨhicaunoco uguubumoro. 9 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaaco
nuubo: Uco miyamɨnaa ijene eñeñejeruujiruneguiiha momeenegaco
mihimibaicɨnɨ, nooboro. 10 Jaabo Jesu miyamɨnaaco ubuheesuhicaunegui
sihidɨ iguihuvanoma iicadɨmo diiboco idudɨɨcɨqui ijene ñeñejeruhicauhi.
11 Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ diiboco aatyɨmemere diibo ɨmega baavɨ aquetehicauhi.
Jaamoro gaihivehicaumo: Ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
12 Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaajasudino, nooboro.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨino.

(Mt 12.1-4; Lc 6.12-16)

13 Jaanobuunatɨ Jesu ifabaɨvɨ fuuhi. Jahɨgo iimuguudɨmoco coovaubo.
Jaanegui diibojaa saaumo. 14 Jaamoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco
ɨcɨubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi icano.
15 Jaamoco iijɨco acɨubo ɨjɨmɨco igañɨɨhicaqui.[b] 16 Jaamo jinoodɨmou fahuseecɨ
motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimo iicaumo; Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo.
17 Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamɨsico momonɨubo
Boaneegemɨsitɨ, sisiseememɨsi eneejirunoco. 18 Andre, Felipe, Bartolome,
Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo, Simon cananista, bu 19 Juda
Iscariote diiboco aacɨujiibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.

(Mt 12.22-32; Lc 12.14-23; 12.10)

20 Jaanaa siino sihidɨ miyamɨnaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri
Jesu ijɨɨbogomɨnaama ajashuno jinejebaco machuhicacutɨhi.

---

b 3.15: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

21 Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco ɨicɨvamo, jillɨ
jeegavoobo eneehicauneguiiha.
22 Jaabadɨro bu caatɨnɨmɨnaa Jerusaletɨ asaaumo neehicauhi:
Beelzebuma icaabo ɨjɨmɨ aivojɨiboma. Jaamaño diibo mitya iijɨri ɨjɨmɨco
buhɨ gavaracuhicaabo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovɨ oovɨcɨiboro neehicauhi:
¿Mɨllɨ jaabo Satanas bu ifiicoro buhɨ gañɨɨjirahi? 24 Mɨiro saafi aivojɨfaño
minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva sanomɨro finɨsucasijirahi.
Jaamaño tohaivojɨ gueenene icajitɨrahi. 25 Jaabadɨro bu sajaotoro sanomɨro
imoonɨcasiruva gueenene icajitɨrumo. 26 Jaabadɨro Satanas iinoro ifiimaryo
imoonɨcasiruva, ¿mɨllɨ bu gueenene icajiruubo? Iinoro ifiico finɨsujiruubo.
27 Jaabadɨro ¿mɨijoho esefaabo iijafaño ofoomoro inehejeque ɨcɨjitɨrahi
abajaaboco sisitɨmoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisɨdɨ ɨcɨjirumo.
28 Miyanotɨro jino amɨihaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨicɨno imitɨno
ihiimaaruno buusucafeteji. 29 Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ imitɨno
ihiimaaboco toono aivo buusuracujitɨhi ufucuro. Jillɨ tohimitɨnoma
iicacujiibo, nooboro.
30 Jillɨ diitoco nuubo, diiboco ɨjɨma icaabo, eneehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Jaanobuunatɨ Jesujaa seejɨ, inahabomɨ icamo asaaumoro jahisitɨro
diiboco cuuhuvasuuhi. 32 Jaanegui Jesuhallɨdɨ emecucɨnɨumo diiboco
nuuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo ɨco jahisitɨ cuuhuvahi, noomoro.
33 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨijoho gaharubi? ¿Mɨijoho tañahabomɨ?
nooboro 34 ihallɨdɨ emecucɨnɨumoco emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jino
tacojɨri iicamo gaharubimɨ, tañahabomɨ icano. 35 Jarihiicanaha jino
Moocaani iijɨco omoonɨmo tañahabomɨ, gaharubimɨ, tañagomɨ icano
iicajimo, nooboro.

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.

(Mt 12.1-23; Lc 8.4-15)

4 Jaadɨ siino Jesu miyamɨnaaco jɨibeguehicauhi muuaijɨnivɨ. Jaabojaago
sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo meenegafaño
ɨjɨcafutuuboro diitotɨ tehesijɨsuno ufuuboro casɨivutuuhi. Jaanotɨ diito
ijɨnivɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨro icauhi. 2 Jaaboro diitoco sihidɨ siinovɨ
oovɨcɨiboro jɨibeguehicauhi 3 jillɨ nooboro: Jinoco muguubu: Basumɨnaafi
fuuhi abasutuubo. 4 Jaabo abasuuno samañoono jɨihaifaño acutuuhi.
Jaanoco joomɨ asaaumoro machujeuhi. 5 Jaanotɨ samañoono acutuuhi
guiisihallɨvɨ miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ. Jaanoro goovano
iinucuuno ijiinɨje miyaadɨ efeemeutɨmaño. 6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri
aryɨvucuuno, chuumucuuno icano abacocoovautɨmaño. 7 Jaanotɨ
samañoogahaije aifuuhi jarɨimɨhoonofeenevɨ. Jaano toono ihallɨvɨ
ujusiuno toono ihiinuurunoco macanɨsuuhi. Jaamaño noovautɨno.
8 Jaanotɨ samañoono acutuuhi imino jiinɨjevɨ. Jaano ihiinuunoro jusicuuno.
Jaanoro imino noovacuuno saheeje treintadɨgaiva noovacuuhi, bu saheeje
sesentadɨgaiva noovacuuhi, bu saheeje ciendɨgaiva noovacuuhi icano.
9 Jaaboro neehicaubo dinohojɨma idiicaabo jinoco guubu, nooboro.
10 Jaanobuunatɨ iinoro iicacuudɨ ɨjɨibogomɨnaama iicaumo diiboco dilluuhi:
¿Mɨllɨ toono eneejiruno? noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

11 Jaanegui nuubo: Amɨɨhaico naha uujoho imino gaajasuhicahi
Moocaani aivojɨ agaajaratɨnoco. Jaanotɨ buhɨ iicamoco jillɨ siinovɨ
oovicɨɨboro neehicahi. 12 Jaamo emeecɨrumo atyɨmetɨmo iicaqui,
bu guubucurumo guubutɨmo iicaqui. Mɨɨro uguubumoro iimitɨco
jeevesujirumo. Jaamoco bu iimitɨ buusucafetejirahi, nooboro.
13 Jaadɨ bu ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi jino
jillɨ ohoovɨcɨnoco? ¿Jaana mɨllɨ magaajaji paryɨ toonoco? 14 Mɨɨro
basumɨnaafi, oono Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo abasuubo. 15 Mɨɨro jino
jɨɨhaifaño aacotono onoono; mɨɨro saatoho jeebɨɨfa abasucuurunoco
ɨjɨɨbugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebɨɨfañotɨ dumɨtɨɨcɨcuuhi.
16 Jaabadɨro bu oono guiisihallɨvɨ abasuuno onoono; mɨɨro saatoho
uguubusumiro imo imo gaayɨcɨfimo. 17 Jaaruno imino abacocoovatɨmaño
gueenene icatatɨno nɨsuhifiivɨ agasesumi uhuuchuvomoro toonoco
jeevesufimo. 18 Jaanotɨ sano jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno tobogoco
gaayɨcɨcuurumo 19 jiije busumije jaagovɨro ijeebɨino nɨjɨ nɨjɨ iicamaño,
bu iimitɨnocoro iimogomaño icano sanooro toono diito jeebɨɨfaño
agahafonoguiinodɨ toono miyaajɨ iicarujɨco fiivusutɨmo. Jaamaño
noovasutɨmo. 20 Jaanotɨ jino imino jiinɨjevɨ abasuuno onoono; oono
miyanotɨro agaayɨcɨmoro imino omoonɨmofaño fiivono jaanoro
noovacuuno saatohofaño treintadɨno, saatohofaño sesentadɨno, bu
saatohofaño ciendɨno icano.

Cɨɨjɨgaimecuvɨ Ohoovɨcɨno; Toovono Icaruno Buhugaaveji.

(Lc 8.16-18)

21 Jaadɨ bu nuubo: Cɨɨjɨgaimecuco mɨnɨfutusumoro baavɨ guirihilluguiino,
bu cɨgaiijeguiino icano mificutatɨhi. ¿Ɨvɨnaaca mɨnɨfutusumoro
caamovɨ mificutahi foovono ihɨfuvusuqui, etɨ? 22 Jaabadɨ mɨɨro chahano
afatanɨcɨnɨno atyɨmeratɨno iicajino. Bu tollɨro chahano agaajaratɨno
gaajacafototɨno iicajino. 23 Jaanegui jinooco amɨɨhai nohojɨma mihicaamo
muguubu, nooboro.
24 Jaadɨ bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco. Mɨɨro
oono amɨɨhai mohoovɨcɨhicaneriro ufucu amɨɨhaico Moocaani oovɨcɨji.
Jaaboro oono uguubumoco janaanɨcɨ acɨjiibo. 25 Tollɨro bu iicanoma
iicaaboco siino janaanɨcɨvɨ acɨjiibo. Jaanotɨ chahanoma iicaaboco mɨɨdɨno
iicarunoco dumɨtɨɨcɨjiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovɨ Ohoovɨcɨno.

26 Jaadɨ bu tollɨro neehicaubo: Jiibadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi;
miyamɨnaafi jiinɨjefaño siino toogaico abasuuboro cɨgatoobo, 27 bu
seseevedɨ agañiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano
sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaanaa toogai mɨllɨ acho ihiinogairo jusihi
diibo gaajacɨtɨnaaca. 28 Jiinɨje toohoco fiivusuhi itɨconɨ ifahooco.
Jaadɨ ideecanoco. Bu jaadɨ ifagaiño ifallahifaño gahafonɨcɨhi. 29 Jaano
ifagaiño ujusicuudɨ ɨcɨnɨcɨcuumo niisugari ihɨcɨfucu agasecusumi.

Mostaza Tooivɨ Ohoovɨcɨno.

(Mt 12.31-32, 34; Lc 12.18-19)

30 Jaadɨ bu neehicaubo: ¿Jinejebadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi?
¿Jinejevɨ fɨne mohoovɨcɨji? 31 Fɨne mostaza noovata tooɨco jiinɨjefaño
mabasunɨcɨyɨbadɨ jeevano. Mɨɨro tooyɨ aivo jiinɨjehallɨri iicano noovata

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ajashuyɨgaiyɨ. 32 Jaaruho abasucafutucuudɨ jusifihi guiraaho tyɨgaba.
Jaahoro coohafeene lliicuvafihi. Jaaho aafeneguiino joomɨ iicuvajirahi.
33 Jillɨ nooboro Jesu jiɨbeguehicauhi miyabogoco siinovɨ oovɨciɨboro diito
agaajajidɨnoro. 34 Tɨcovono nootɨibo, jillɨ siinovɨ oovɨciɨboro neehicaubo.
Jaanotɨ naha ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ paryɨ imino jiɨbeguehicaubo.
35 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨ onago muuaivɨ
mafatyequi, nooboro.[c]

36 Jaadɨ imiyamɨnaaco agalluudɨ Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma
bu sagaaje diito dojɨcutɨ fuuhi. 37 Jaanaa sefano guibuhuba diitoco
feene muuaivɨ ɨciuhi. Jaano sihidɨ tyuucai iicauneri diito meenegafaño
nɨfaihu gahafehicauhi. 38 Jaanaa Jesu dojɨcuogavɨ iinigaɨ jeebutahaallɨvɨ
cɨgahicauhi. Jaaboco aaicusuumoro nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, ¿naa
diimeguehi miguijeveneque? noomoro.

39 Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ɨbauhi. Jaadɨ bu muuaico
nuubo: ¡Lliivicu toonovɨro siicuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba llɨivicuuhi.
Jaanoro paryɨ imino siicutucuuno. 40 Jaadɨ ijɨibogomɨnaaco nuubo:
¿Collɨhi sihidɨ mihiguetehi? ¿Nacu Moocaanico mimiyaavogotɨhi? nooboro.

41 Jaaneri sihidɨ diito igutuumoro noocasihicauhi: ¿Miijoho fɨne jaanɨ
jino guibuhubamaryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onoono? noomoro.

Gadarenomɨoobo.

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 Jaadɨ fuumo onagoo muuaivɨ Gadarenomɨ jiinɨjejaago. 2 Jaabo
Jesu imeenegafañotɨ iinuubaacaro ciɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ
emeimɨvatuubo diibojaa saauhi. 3 Jaabo ciɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro
feehicauhi. Jaaboco miɨhaiñooba jɨgaiñehineri duujenɨcutɨhi. 4 Fiiva
foova ihuseneque, itɨhaiñoco icano jɨgaiñehineri sisɨcuurumo. Jaarunoco
ihusenehonoco dubaiciubo, bu itɨhaiñonoco ɨdɨdaheje moonɨubo icano.
Jaaboco miɨhaiñooba guiinonɨcutɨhi. 5 Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta
icano ifagajɨneri ciɨhojɨnohallɨdɨ coovadiicɨniɨboro feehicauhi. Jaabo
inoro ihallɨco guiisibaneri tujaacuuboro feehicauhi. 6 Jaabo Jesuco
tehesinotɨro aatyɨmeuboro diibojaago ijinafatyuuboro iguiino
memuiivutuuhi. 7 Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi ɨijoho
Jesu caamovohɨgo iicaabo Moocaani Achi? Moocaanifañodɨ ɨco neehi:
Ɨdaasuno uco moonɨdino, nooboro.

8 Jillɨ nuubo ɨmegavɨro Jesu diiboco: Diinucu idiimitɨno ɨjɨ,
eneehicauneguiiha.

9 Jaanegui Jesu diiboco dilluuhi: ¿Jineje dimomo? nuubo.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiiha, nooboro.

10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Miɨhaico jiicuumitɨ buhɨ galluudino,
nooboro. 11 Jaanaa ifagajɨ fiitɨno sihidɨ faafaimɨ amachumo icauhi.
12 Jaanegui paryɨ famooro ihɨjɨmɨ Jesuco nuuhi: Miɨhaico jaatyo
faafaimɨjaa gallu diitofaño mefeequi, noomoro.

13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahɨ mofoo, nooboro. Jaanegui tohɨdicu ɨjɨmɨ
diibo Gadarenomɨnaafitɨ ihiinoomoro ifaafaimɨfaño fuuhi dos mildɨmofaño.
Jaamo ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro macanɨuhi.

14 Jaanotɨ diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifaño, bu
buhɨgueeje iicajaajefaño icano jɨibogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro

---

c 4.35: Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

meecivaumo jineje fine onoomaño. 15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyimeuhi
meimi cuumima iicaubo gicinijbo gaachehufaño jijicinijboco, bu imino
iicacuuboco icano. Jaaboco aatyimeumoro sihidi iguiumo. 16 Jaamoco
toonoco aatyimeumo jijbuguuhi ihijimima iicauboco omoonijunoco, bu
ifaafaimico omoonijunoco icano. 17 Jaanegui Jesuco ijiinijeti galluumo:
Fuucu, noomoro.
18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jicafutuuboco ihijimima
iicaubo neehicauhi: Ijma saahi, nooboro.
19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro
diyotoco dijbogo guiraano Aivojijbo Moocaani ico ijdaasugooboro
ubuheesunoco, nooboro.
20 Jaanegui ufuuboro paryi Decapoli cuumineri jijbogooboro feehicauhi
Jesu diiboco ubuheesuunoco. Jaaneri paryi miyaminaa jabafiitehicauhi.
21 Jaadi siino Jesu meenegari onagoo muuaivi fatyuuhi. Jahigo
sihidi miyaminaa iicojivi igaivuuhi muuaijiniri icaubo cojivi.[d] 22 Jaanaa
sinagogaja aivojijbo Jairo onoobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco
aatyimeuboro iguiino ememujivutuuboro nuuhi: 23 Aicigai aivo
niinovacuuhi goova foobo diigoco dudijicito ubuheeteguere iicaqui,
nooboro.
24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyaminaa sihidi ubucasiumo ijene
ñeñejeruhicauhi. 25 Jaamofeenedi saafigo gaigo tijjeheri fahuseeci
motihaiti mificabaci idijno iicaucuugo. 26 Jaago fiivaamo taabuminaa
ataaburunofaño buheetigofañoviro feehicaugo. Paryi inihibamico
ajaaduhicauhigo finisucuugo. 27 Jaago Jesuti ijijbocasinoco uguubuugoro
miyaminaafeenedi asaaugoro ibujinaagoti igaachehuco dudijicivauhi.
28 Jilli igaachehuco ududijicineriro buheeji, noogoro esamaaihicaumaño.
29 Jaasumiro itijjoho diigoco fiigatyuuhi. Jaanoti gaajaciugo
ubuheetecuunoco. 30 Jaasumiro Jesu gaajaciuhi ififañoti
imitya mihiinobadi iicaunoco.
Jaanegui imiyaminaajaagovi ijimeveuboro diitoco nuuhi: ¿Mijjoho
tagaachehuco dudijicihi? nooboro.
31 Jaarunaa ijijbogominaa diiboco nuuhi: Miyaminaa oono ico
ijimatajerunoco daatyimehi. Jaanegui ¿milli: ¿Mijjoho uco dudijicihi?
neehi? noomoro.
32 Jaarunaa Jesu fahigovaco ijifinicihicauhi ihatyimequi: ¿Mijjoho
fine dudijicihi? onoomaño. 33 Jaanegui diigo sihidi vivi vivi iigutuugoro
ubuheeteunoco agaajaciugoro diibojaa saauhi. Jaagoro iguiino
ememujivuugoro paryi imino jijbuguugo.
34 Jaanegui diigoco nuubo: Niba ico dimiyaavogo buheesuhi.
Jaaneguiiha sajeebij fuucu, diguihuvati buheetecuuhi, nooboro.
35 Jilli iimaaubaacaro sinagogaja aivojijbo iijati saatoho jilli noomoro
saauhi: Daicigai guijevecuuhi. Fine Mojijbogominaafico acasivusuno,
noomoro.
36 Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojijboco nuuhi:
Diguetejirahana, jilli miyaavogo, nooboro fuubo.
37 Jaaboro mijhaiñooba diiboma ufuunoco imuguutijbo idijmomaryo
Pedro, Jacoobo, Jua Jacoobo nahabo icamomaryo fuubo. 38 Jaamo
isinagogaja aivojijbo iijavi ijfutuuhi atyimeuhi gañuhusuno omoonijunoco,

---

d 5.21: Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

miyaminaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano. 39 Jaanegui Jesu
ijicafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani gañuhusuno
misiramaaihi? ¿Collihi mataacasihi? Guijevetigo. Jilli cigago bagocaja,
nooboro.
40 Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu paryiicino
famoocoro jahisivi ihiinusuuboro caani, seeji iicamisicoro satyuubo, bu
diiboma asaaumo iicamomaryo fuubo tobagocaja iicauhigo. 41 Jaaboro
diigoco ihuseti agaayicuboro hebreo iijiri nuuhi: Talita, cumi. nooboro.
Jilli, bagocaja, ico neehi: Gañiivo, eneejiruno.
42 Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro igucuuhi. Jaago tusumi fahuseeci
motihaiti mificabaci idiino ficabava icacuuhi. Jaaneri miyaminaa sihidi
igutuuhi. 43 Jaamoco Jesu imino faguuhi: Miico mijiibeguedino, nooboro.
Jaaboro tajiibaubo: Tobagocajaco mamachusu, nooboro.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 12.53-58; Lc 4.16-30)

6 Jaadi Jesu toonoti ufuuboro ijiinijejaagovi siino uumiubo. Jaaboma
ijiibogominaa fuuhi. 2 Jaadi judiomi jaguisifucu iicacuudi ticovaubo
ijiibogoobo sinagogajafaño. Jaanoco sihidi miyaminaa uguubumo sihidi
ajabafiituumoro neehicauhi: ¿Cuucati fine gaajaabo paryi jinehejeque?
¿Milli fine diibo igaajaco gaayiciuhi? Mee jino agaajaratinehejeque
mooniibo, noomoro. 3 Miiro du jaani imohobujene dudicamaajeminaafi
Maria achi, Jacoobo, Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tolliro bu jino
inagomi miihaifeeneri icahi, noomoro diiboti sifiiratehicaumo.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaaminaafico fahigovaoto
bociguefihi. Jaanoti ijiinijeoto, iyoto, iijaoto icano bocigotatihi, nooboro.
5 Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutiibo, miidimocoro iguihuvaumoti
buheesuubo ihuseque ihalli ificuuneri. 6 Jaamo imiyaavuguutineri sihidi
eetyehicaubo. Jaanobuunati Jesu ifiiti cuumijeri feehicauhi jiibogooboro.
7 Jaadi coovaubo ijiibogominaaco fahuseeci motihaiti miimisiici
idiimoco.[e] Jaaboro diitoco galluubo miimisiicisaajeri. Jaaboro iimitino
ijimico buhi igavaracuqui mityaco aaciuboro 8 diitoco nuubo: Jinejebaco
masatyedino. Jiihaivi idiinocoro queseico masatyo. Jaanoti lleegucubaco,
duviricubaco, nihibamibaco icano masatyedino amiihai niivigai meehevi.
9 Bu saapaajequere tihaipaajeque mijicafoto, bu michehuci mijicafetedino
saachehumaryo mofoo. 10 Jaamo coojaavihacho mihifotojafañoro mihica,
siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino.
11 Jaanoti comañovi acho amiihaico agaayicitihachiiji, uguubutihachiiji
icano toonoti mihiinomoro amiihai tihaipaajeguiino jiinico toonovi
matatacu jei diito iimitico ijiibeguequi, nooboro.
12 Jaanegui ufuumoro miyaminaaco jiibogomoro feehicauhi iimitico
ijeevesuqui. 13 Bu tolliro sihidi buhi gañiihicaumo iimitino ijimico, bu
iguihuvamoco diiribari ejeesumoro buheesuhicaumo icano. 14 Jaanaaca
toojiinijeo aivojiibo Herode[f] guubuuhi Jesuditi fahigovadi ijiibocasihunoco.
Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuheeteebe.
Jaamaño sihidi mityama icaabo, noomoro.

---

e 6.7: Mt 12.5-15; Lc 9.1-6
f 6.14: Mt 12.1-12; Lc 9.7-9 Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

15 Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Moocaani iimaaminaafi Elia,
noomoro.
Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani siicije Moocaani iimaaminaa iicaubadi
iicaabo, noomoro.
16 Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uujoho iinigaico
iquiticisuubo dojicuviro siino ubuheeteebe, nooboro.
17 Miiro Herodia noojiri Herode atajiibauneguiiha Juaco isisimoro
civojaniumo. Herode inahabo Felipe taaba Herodiaco iciubo. 18 Jaanegui
Jua Herodeque: Imitino dinahabo taabama idiicano, neehicauhi.
19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ijiihegueguere gaicaausuhicaujirahi.
20 Jaarunaa Herode Jua jeebii iticovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi.
Jaanoti iigotooboro diiboco milli moonihicautihi. Diibo onoonoco
gaajatiruubo jilli imino guubunicihicaubo. 21 Jaana Herodia diiboco
agaicaausuujifucuvi ifutuuhi. Miiro Herode ifiivu ficabavi iifutufucu
iicauneguiiha jiibaimoco eetavuuhi. Jaaboro imiyaminaaco cuuhuvaubo
ihamocasiminaa aivojitoco, bu Galilea jiinije bocifimoco, bu
tajiibaminaaco icano diitoma imachuqui. 22 Jaanaa Herodia aicigai
ufuugoro diito imefeenevi gaaseteuhi. Jaanoco Herode, bu diiboma
iicaumo icano imuguuhi. Jaaneguiiha ihaivojiibo Herode tobagocajaco
nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ico aciqui. 23 Miyanotiro Moocaani
momofeenedi ico neehi: Paryi uco idillunoco ico aciji, paryi tabusumije
icarunotifeenedi, nooboro.
24 Jaanegui ufuugoro seejico nuutugo: ¿Jinejeque dilluji? noogoro.
Jaanegui seeji nuuhi: Jua Nitiminaafi nigaico dillu, noogoro.
25 Jaanegui tobagocaja ihaivojiibojaa goovanogayi ufuugoro diiboco
nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua Nitiminaafi nigaico uco
adaacinoco, noogoro.
26 Jaaneri Herode sihidi idaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani
momofeenedi unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha
icano diigoco unuunoco bañisugutiibo. 27 Jaanegui Iherode tusumiro
amocasiminaafico atajiibauboro galluuhi Jua Nitiminaafi nigaico isivaqui.
28 Jaanegui ihamocasiminaafi ufuuboro civojafaño icaubo nigaico
iquiticiuboro butajefa sivaaubo. Jaayico tobagocajaco aciubo, bu jaayico
diigo seejico acituuhi icano.
29 Jaanoco Jua jiibogominaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico
iicijeumoro ciihojifaño ficuuhi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildimoco, Aivo Ajashutimoco.

(Mt 12.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadi Jesujaa iminisuminaa iigaivuumoro diiboco jiibeguehicauhi
paryi omooniuno ijiibuguno iicanoco. 31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi:
Masii majaguisitequi sihigo sicaihigovi, nooboro. Miiro diitojaa sihidi
miyaminaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba
chahahicauhi. 32 Jaanegui Jesu ijiibogominaamaryo meenegari sihigo
sicaihigovi fuuhi. 33 Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyimeuhi. Jaamoro
Jesumi iicaunoco agaajaciumoro faacuumivaoto isidi diito dojicuti
jinoociniuhi. Jaamo ihimegaro tomañovi ifutuumo. 34 Jaanaa Jesu
imeenegafañoti iinuubo sihidi miyaminaaco atyimeuhi. Jaanoma iicaubo
diitoco sihidi idaasuguuhi ovejami itoomominaafima achahamobadi
iicauneguiiha. Jaaboro fanoovaco sihidi diitoco jiibeguehicauhi. 35 Jaanaa

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mihiijɨcuuhi.
Jaanomaryo bu jimañovɨ mɨɨhaiñooba iijano chahahi. 36 Jaaneguiiha
gallucu miyamɨnaaco ifiitɨcuumijaago, bu ifiitɨjajejaago icano ofoomoro
machutatɨ inaajequi. Mɨɨro imachutama chahamo, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro maahunoco
manaajeteji paryɨ diitoco mamachusuqui? noomoro.
38 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨnoodɨno nacu amɨɨhaima maahuno
icahi? Ene, memeecɨto, nooboro.
Jaanegui emeecɨjeumoro nuumo: Sahuse ɨcava, bu miimisiicɨ
taavaabomɨsi icano, noomoro.
39 Jaanegui famoocoro tajɨɨbaubo saatoho simañovɨ, saatoho simañovɨ
icano icasɨcamaaiqui ñaavahuhallɨvɨ. 40 Jaanegui casɨɨcamaaiumo
ciendɨmova saaje, cincuentadɨmova saaje icano. 41 Jaadɨ Jesu gaayɨuhi
ihusefaño sahusedɨno imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomɨsico icano.
Jaaboro niquejeque emeecɨɨboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ
tohɨcajeque iibacuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo miyamɨnaama ihɨfequi.
Jaadɨ bu itaavaabomɨsico tollɨro ɨɨfuumo paryɨ famoomaryo. 42 Jaanoco
amachuumoro paryɨ tuvaumo. 43 Jaano atyuuvoco ananɨumo jɨɨibaiñoco
gahafusuuhi fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨino, bu itaavaabomɨsi atyuuvo
icanoco. 44 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou gaifiimɨ.

Muuaihallɨdɨ Jesu Ɨigono.

(Mt 12.22-33; Jn 6.15-21)

45 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco galluuhi ihɨmega imeenegari onagoo
muuaivɨ Betsaida cuumijaagovɨ ifatyequi miyamɨnaaco diibo
ifitacuunohachuta. 46 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro ifagajɨjaago fuubo
Moocaanima ihiimaaqui. 47 Jaanaa cɨvucuhɨ ijɨɨbogomɨnaa imeenegari
ufuumo feene muuairi icacuuhi. Jaanotɨ diibo inoro tahɨ isi icauhi.
48 Jaabo atyɨmeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba
sihɨgovɨro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavɨ diitojaago
saauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro. Jaabo diitoco fatyuujirahi. 49-50 Jaabo
nɨfaihuhallɨdɨ asaaunoco paryɨ famooro aatyɨmeumoro gaibacasiuhi:
Fɨne ɨjɨ, noomoro igutuuhi.
Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho,
nooboro diitojaa jɨcafutuubo imeenegafaño.
51 Jaasumiro iguibuhuba sɨɨcutuuhi. Jaaneri diito sihidɨro eetyeuhi.
52 Jillɨ bu gaajacurumo esɨcɨnɨutɨhi maahunoco iguiraatusuunoco, jillɨ
diitoco ijeebɨɨno ucuhufunuutumaño.

Genesarevɨ Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.

(Mt 12.34-36)

53 Jaamo imuuaico oonegueehivɨ afatyuudɨ ɨɨfutuumoro cañavutuuhi
Genesare cuumi nagueehivɨ. 54 Jaamo imeenegafañotɨ iinuumaacaro
Jesuco miyamɨnaa gaajacɨuhi. 55 Jaamoro faacuumivariro jinoocɨnɨumo.
Jaamoro tɨcovaumo iguihuvamoco cɨgaiijeneri acañɨmo Jesu tahɨ icahi
onoohɨgo. 56 Jaabo fahɨgovadɨ ofoohɨgo imɨɨdɨcuumijeri, iguiraacuumijeri,
bu buhɨ iicajajeri icano ofoohɨgo goohasinofaño iguihuvamoco ificuumoro
Jesuco neehicauhi: Jillɨ digaachehujɨnibaco dudɨɨcɨsu, noomoro. Jaamo
paryɨ diibo gaachehujɨnibaco ududɨɨcɨmo buheetehicauhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Miyaminaaco ɨmiɨhininino.
(Mt 12.1-9)

7 Jaanaa Jerusaleti asaaumo fariseomi, bu caatiniminaaoto icamo
Jesujaa igaivuuhi. 2 Jaamo atyimeuhi Jesu jiibogominaa mihiniva
usejeri nitamaaitimo amachuunoco. 3 Miiro jaamo fariseomi, bu
paryi judiomi icamo siicijeminaa jeevamaajequere isivamoro iticoni
iminehihiica initamaaitisumi machutatimo. 4 Jaamo bu naajete asijaagoti
asaamo iticoni initamaaitisumihiica machutatimo. Miiro jilli siicijeminaa
jeevamaajequere sivamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu
aaricuhilluneje icano nitinejequere moonimo. 5 Jaamaño fariseomi, bu
caatiniminaa icamo Jesuco dilluuhi: ¿Collihi dijiibogominaa amiyato
jeevamaajebadi moonitimo mihiniva usejeri machuhi? noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amiihaiti Isaia caatiniuhi
amiihai bañisuminaa mihicamoco. Jilli caatiniubo:

Jiicuumi uco jilli ticovono iijiriro bociguehicahi. Jaarumo jeebiino
uuditi tehesino icahi. 7 Jilli iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa
uuri bañisuquimaaimo. Jilli amiihai jiibogono, ticovo miyaminaa
jiibogonoro. Jaarunoco Moocaani tajiibaji, meneehicahi, nooboro.

8 Miiro amiihai Moocaani tajiibajico mejeevesumoro miyaminaa iijicoro
magaayicihi. Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitinehejequere aivo
guiraano meheetavehicahi, nuubo Jesu.
9 Jaaboro bu nuubo: Jilli toono amiihai jeevamaajequere misivamoro
Moocaani tajiibaco uufocovi mejeevesuhi. 10 Miiro Moise nuuhi: Gaiji
diicaanico, diiseejico icano. Jaanoti caanico, seejico icano imitino
onooboco miyanotiro guijevesu, nooboro. 11 Jaanoti amiihai monoonicihi
miyaminaaco: Amiihai caanimico monootahi: Ɨco amusujitihi, paryi uuma
iicano Corban, noomoro Moocaanico ɨjibaicuuno eneejiruno. 12 Jilli amiihai
monoomaño caanico, seejico icano mahamususuhicatihi. 13 Jaamaño
amiihai Moocaani iijico majabatusuhi amiihai jeevamaajequere sifiiti,
sifiiti icano mafatyusumaño. Jaamo jiibadije iicanehejequere guiraano
aivo meheetavehicahi, nooboro.
14 Jaaboro siino Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco
muguubunici. Jaamoro magaaja:[g] 15 Chahano aivo isiti miyaminaafaño
ofoonoro diitoco ɨmiɨhininijiruno. Jaanoti naha ijeebiifañoti asaano
miyaminaaco mihininihi. 16 Jinoco amiihai nohojima mihicamo muguubu,
nooboro.[h]
17 Jaadi imiyaminaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco ijiibogominaa
toonoti dilluhi. 18 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tolliro amiihai,
amiihai esicinibama machahahi? ¿Nacu magaajatihi? Miiro oono paryi
isiti miyaminaafaño ofoono diitoco mihininitihi 19 ihesamaajefaño
ofootimaño. Miiro jilli iibafañodi ofoonoro miyaminaafañoti iinonicihi.
Jilli neehicaubo, paryi machuta mihinivatihi eneejirunoco. 20 Jaanoti
naha: Miyaminaa jeebiifañoti ihiinono miyaminaaco mihininihi. 21 Miiro
miyaminaa jeebiifañoti saanicino iimitinoono esamaajene, ajevaneheje,
nanivaneheje, gaicaauneje, 22 sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje,
sitanoco imogoneheje, paryi imitineheje, bañifiirano, fanoova imiti

---

g 7.14: Mt 12.10-20
h 7.16: Sahaamefaño ficuutimo: Jinoco amiihai nohojima mihicamo muguubu, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imoyɨicɨneheje, sɨcamaño jɨɨbocasineheje, iino allɨtɨro jɨɨheveneheje, quehe quehe icaneheje, ihesɨcɨnɨbama achahaneheje icano. 23 Jaano paryɨ jino imitɨ ijeebɨɨfañotɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨnɨnɨcɨhi, nooboro.
24 Jaadɨ toonotɨ Jesu fuuhi Tiro cuumijevɨ.[i] Jahɨ saja iijafaño jɨcafutuubo: Mɨɨhaiñooba uco gaajacɨdino, nooboro. Jaarunaa tahɨ diibo iicaunoco gaajacɨumo. 25 Bu tollɨro saafigo gaigo ille emeimɨvovatuugo Jesutɨ guubuuhi. Jaanegui diibojaa ufuugoro diiboguiino memuɨɨvutuugo.
26 Jaago siicuumiogo griegomɨogou, sirofenicia icano jiinɨjemɨnaagou. Jaago Jesujaa asaaugoro diiboco dilluvauhi illefañotɨ ihɨjɨco iinusuqui.
27 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme itɨconɨ amachumoro tuvahi imijitɨruno iseeme machutaaco mudumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco mahacɨno, nooboro.
28 Jaanegui diigo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano tollɨ Aivojɨɨbo. Jaarunaaca iseeme suuvɨco guiinotɨ jɨcumɨ machufihi, noogoro.
29 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jɨɨ, miyaanoco neehi. Fuucu, daicɨgaitɨ ihɨjɨ iinucuuhi, nooboro.
30 Jaanegui ufuugo iijavɨ ɨɨfutuudɨ atyɨmeteugo illeque icɨgaiijefaño icagoco diigotɨ ihɨjɨ ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatɨɨboco.

31 Jaadɨ siino Jesu Tiro cuumijetɨ uhuumiubo Sidon jiinɨjefeenedɨ fatyuuhi, bu Decapoli cuuminofeenedɨ icano. Jaabo asaaubo gaseuhi Galilea muuaijɨnivɨ. 32 Jahɨ diibojaa sɨvaumo inohojɨno uguubutɨɨbo llaallabano ihiimaauboco. Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohallɨ ificuqui. 33 Jaanegui Jesu ijeevadɨ diiboco asatyuuboro inohojɨnoco ihusegaiñeri guryiinɨuhi. Jaadɨ ɨjɨɨrebamaaiuboro inejebaco dudɨɨcɨuhi.
34 Jaaboro niquejeque emeecɨuboro sefano ajaguisɨuboro hebreo iijɨri: Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.
35 Jaasumiro diiboco inohojɨno faayacafutuuhi, bu inejeba ɨmɨtauno sinafutuuhi icano. Jaaneri imino iimaacuubo. 36 Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro. Jaarunaaca afaguurunofaño janaanɨcɨvɨro jɨɨbogomoro feehicaumo. 37 Jaaneri sihidɨ ajabafiituumoro neehicaumo: Paryɨ fanoovaco imino moonɨɨbo, uguubutɨmejeque guubusuubo, ihiimaatɨmejeque iimaasuubo icano, noomoro.

Jesu Siino Sihidɨ Miyamɨnaaco Machusuhi.

(Mt 12.32-39)

8 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama chahauhi. Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
2 Ɨdaasuguehi jito miyamɨnaaco mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jino uuma icacuumo. Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi. 3 Jaamo machutɨmoco ijaanojaago galluuruva jɨɨhaivɨ ajebari nacatejirumo. Mɨɨro diitotɨ saatoho tehesinotɨ saahinɨhi, nooboro.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ bu mamachusujirahi jino mɨɨhaiñooba iijano achahɨgo mihicamo? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai maahuno icahi? nooboro.

---

i 7.24: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevɨ, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti mihicaci idiino, noomoro.
6 Jaanegui tajiibaubo miyaminaa baavi icasiicamaaiqui. Jaaboro
imaahunoco ihusefaño agaayiciuboro Moocaanima tohicajehalliviiimaaubo. Jaadi tohicajeque iquisicuuboro ijiibogominaaco aciubo.
Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi. 7 Jaabadiro bu miidino taavati
iicaumoco Jesu tolliro Moocaanima ihiimaauboro diitoco aciuhi
imiyaminaama ihifequi. 8 Jaanoco famooro amachuumo sihidi tuvauhi.
Jaadi ihatyuuvoco naniumo gahafusuuhi sahuse juugahuseti miibaici
idiino. 9 Jaanoco amachuumo cuatro mildimo janaanici iicaumo. Jaadi
jari diitoco Jesu galluuhi. 10 Jaadi ijiibogominaama meenegafaño
ijicafutuumoro fuuhi Damanuta jiinijevi.

Fariseomi Niquejeo Jiibogoco Dilluhi.

(Mt 12.1-4)

11 Jaana fariseomi asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jilli
ifurumo inisumo diiboco dilluuhi: Eneecata niquejeo mityaco miihaico
dihifusu, noomoro.
12 Jaanegui Jesu ijeebiifañodi sefano ajaguisiuboro nuuhi: ¿Colliihi
jisumio miyaminaa niquejeo mityaco dilluhi? Miyanotiro, amiihaico neehi:
Jimiyaminaaco niquejeo mitya iifusurajitihi, nooboro 13 diito ifariseomico
ejeevesuuboro siino meenegafa ijicafutuuboro onagoo muuaivi
ijiibogominaama fatyuubo.

Fariseomi Juurisutaguiiji.

(Mt 12.5-12)

14 Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutimo. Sahicagayiro imaahuhica
diitoma imeenegafaño icauhi. 15 Jahi diitoco Jesu nuuhi: Magaihuini
icigusuno mihica fariseomi, Herode icamo juurisutaguiijinoti, nooboro.
16 Jaaneri ijiibogominaa sanomiro noocasihicauhi: Fine añiminaa
maahunoco misivatineguiiha olli noobo, noomoro.
17 Onoocasinoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Colliihi maahunoma
machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magaajatihi, mehesicinicuutihi?
Cuhufocani amiihai jeebiino fine. 18 Amiihai aalliinoma mihicarumo
mahatyimetihi, monohojivarumo muguubutihi. Jaana mehesicinitihi
sahusedino maahunoco cinco mildimoma iifuusumi. 19 ¿Nacu
minoodiibaiva ihatyuuvoco mananiuhi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Fahuseeci motihaiti miibaici idiino, noomoro.
20 Jaadi bu nuubo: Jaana sahuse juugahuseti miibaicico cuatro mildimoma
iifuusumi. ¿Nacu minoodiibaivaco mananiumo magahafusuuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahuseti miibaici idiino, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesicinitihi, nooboro.

Jesu Betsaidavi Aatyimetiiboco Buheesuhi.

22 Jaanobuunati Betsaidavi iifutuumo. Jahi Jesujaa aatyimetiiboco
sivaumo: Diiboco dudiici, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diiboco ihuseti agaayiciuboro tuucuumigayiti buhigovi
satyuuhi. Jaaboro ihaalliicico ijiireri amaisuuboro ihuseque ihalliviificuuhi. Jaaboro diiboco dilluuhi: ¿Naa, miivigayi daatyimehi? nooboro.
24 Jaanegui diibo emeeciuboro nuuhi: Miyaminaaco imohonobadi
jeevamoco atyimehi. Jaarumo iguehi, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

25 Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallɨihallɨvɨ ficuuhi. Jaadɨ siino
emeecɨuhɨgo ɨvɨ diiboco ihaallɨi imitucuuhi. Foovono paryɨ imino
atyɨmecuubo. 26 Jaadɨ Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi:
Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro Jɨibeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Iicanoco.

(Mt 12.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jaanobuunatɨ Jesu ijɨibogomɨnaama fuuhi Cesarea de Filipo
cuuminojaago jahɨ jɨihaivɨ dilluubo ijɨibogomɨnaaco: ¿Nacu uuditɨ, mɨllɨ
miyamɨnaa neehicamo? nooboro.
28 Jaanegui nuumo: Jua Nitɨmɨnaafi, saatoho neehicahi. Jaanotɨ saatoho:
Elia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨicɨjeototɨ Moocaani
iimaamɨnaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.
29 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amɨihai, mɨijoho uujoho iicanoco
meneehicahi? nooboro.
Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Ɨijoho Cristo, nooboro.
30 Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mɨihaiñoobaco mɨjɨibeguedino,
nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.

(Mt 12.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jaadɨ tɨconɨubo diitoco ɨjɨibuguubo. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo guiraajino ɨdaasuno iicano. Quillahuto iijɨtɨ sacerdotemɨ
aivojɨtotɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo guiraano uco jɨiheveji. Jaamoro uco
gaicaausujimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji,
nooboro. 32 Jillɨ diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhɨgovɨ ijeevadɨ
Jesuco asatyuuboro tɨconɨurahi ɨibaabo. 33 Jaarunaa Jesu acajebeveuboro
ijɨibogomɨnaaco emeecɨuboro Pedroco ɨibauhi: ¡Uutɨ buhɨgovɨ minifoto
ɨijoho Satanas idiicaabo! Jillɨ dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ jeevatɨhi.
Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro. 34 Jesu ijɨibogomɨnaa, bu
miyamɨnaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaanoco
idiimogoobo difiico guiinodɨ ficu. Jaaboro ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco
iguitɨibo tadyojɨcutɨ disaa.[j] 35 Mɨiro ifiico agaijɨibo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ
taajɨguiinodɨ, bu tajɨibogo ijɨguiinodɨ icano ifiico imɨtasuubo, ifiico
taajasuji. 36 ¿Nacu mɨllɨtɨ imijiruno miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque
gaayɨcɨruubo ijeebɨico imitasuruva? 37 ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne jaadujiruubo
ijeebɨico itaajasuqui? 38 Jaabadɨ cajaanɨhacho uutɨ, tajɨibogojɨtɨ icano
jisumio miyamɨnaa jino Moocaani jeevesumɨnaafeenevɨ unucufeveebetɨ,
bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji johono Guihirubi
aivojɨri itoomomɨnaama asaadɨ, nooboro neehicauhi.

9 Jaadɨ bu neehicaubo: Miyanotɨro, amɨihaico neehi: Jineeri jino
iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi Moocaani aivojɨ imityama asaanoco
aatyɨmetɨnohachuta, nooboro.

Jesu Siibadɨ Iminifotooboro Moocaani Aivojɨco Ɨifusuno.

(Mt 12.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo
Jesu fuuhi caamovo baɨ nijequevɨ. Jahɨ diito ɨmefeene siibadɨ minifutuubo.

---

j 8.34: Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve ɨmohobujeque dɨcɨibo tadyojɨcutɨ disaa.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

3 Igaachehu arıcuno minifutuuhi seseene nitımınaatı cajaatyoba aivo
tollı eseseetesujitırubadı. 4 Jaabovı Elia, Moise icamısi jafeveuhi. Jaamısi
diiboma iimaahicauhi. 5 Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojııbogomınaafi,
Imicani jineeri mihicano. Masıı migaacı, saga icano nıjeganoco
mınıjeganıqui ııdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro. 6 Jaaneri
diito ıjııbogomınaa sihidı igutuumoro mıllı eneejiruno achahauneguiiha
Pedro tollı nuuhi.
7 Jaasumiro aimuufai ihallıvı iniituuno diitoco fabaacuuhi. Jaanaa
ihaimuufaifañotı guubuvusuuno: Jaanı taseemene agaijııbo. Jaabo
onoonoco imino muguubunıcı, unuuno.
8 Jaanegui emeecıurumo mıihaiñoobaco atyımecuutıhi ıdıibocoro Jesuco
atyımeumo.
9 Jaadı tobaı nijequetı iniituudı Jesu diitoco nuuhi: Mıihaiñoobaco
mıjıibeguedino mahatyımeneque jari uujoho Miyamınaafibadı Ifiivuubo
iguijeveebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.
10 Jaanegui mıico jıibuguutımo, jillı sanomıro dillucasihicauhi: ¿Jineje fıne
oono guijevefeenetı siino ubuheetejino onoono? noomoro. 11 Jaamoro Jesuco
dilluumo: ¿Mıllıtı jaana caatınımınaa: Elia ıtıconı saaji, neehicahi? noomoro.
12 Jaanegui Jesu nuuhi: Jıihı, miyaano Elia ıtıconı saaji. Jaaboro
paryı fanoovaaco imibachujiibo. ¿Mıllı nacu Caatınıhaamefaño
uujoho Miyamınaafibadı Ifiivuubedıtı noono? Mıiro ıdaasuno
icajiibo, jıihevecafetejiibo icano noono. 13 Mıiro jino amıihaico neehi:
Miyaano Elia saahinıcuuhi. Jaaruuboco iimogobadı moonıumo diibotı
Caatınıhaamefaño: Jillı icajiibo unuucuubadı, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Sıcafefi Ɨjıma Iicauboco.

(Mt 12.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jaadı ıfutuumo saatoho ijıibogomınaa iicauhıgo. Jaamo atyımeuhi
sihidı miyamınaa diito uufequeri iicaunoco, tollıro bu caatınımınaa
icauhi diitoma ejenaaucasimo. 15 Jaanaa Jesuco miyamınaa aatyımeumoro
sihidı jabafiituuhi. Jaamoro diibojaa jinoocınıuhi idillutuumo. 16 Jaamoco
dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaaucasihi? nooboro.
17 Jaanegui diitofeenetı saafi iimusuuhi: Jıibogomınaafi, dijaa
taseemeneque sıvahi iimitıno ıjıma iicaabo, diiboco iimaasuhicatıhi.
18 Jillı fahiijıvaro diiboco agaayıcıiboro baavı gañıihicahi. Jaaboro diiboco
iijıtı jıvaasecuco iinusuuboro igaiñooco ojısusuhicaabo. Jaadı diiboco
sifañısuhicaabo. Jaanegui dijıibogomınaaco tajıibacurahi ihıjıco diibotı
buhı igañıiqui. Jaarumo fiivototıhi agañıinoco, nooboro.
19 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨı, jeedı fıne amıihai miyaavogoma machahano
miyamınaa mihicamo. ¿Mıhachuta fıne, amıihaima icaji? ¿Mıhachuta fıne,
amıihaico jaabıcıji? Ene juugavı sıva tosıcafefico, nooboro.
20 Jaanegui diibojaa sıvaumo. Jaarunaa ihıjı Jesuco aatyımeuboro
tosıcafefico vıvı vıvı miniiyıubo. Jaaneri baavı cavirinamaaiboro
acutuubo iijıtı jıvaasecunoco gañıiboro. 21 Jaanegui Jesu caanico dilluuhi:
¿Mıhachuta jillı icacuubo? nooboro.
Jaanegui caani nuuhi: Seemenetıro. 22 Fiiva foova ihıjı diiboco
cıijıgaifaño, nıfaihufaño icano gañıisuhicahi, ıfuruubo diiboco igaicaauqui.
Jaanegui mıihaico dıdaasugoobo mıllıhacho mıihaidi moonı, nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Etı naha imiyaavogohachiijı.
Imiyaavogobedi fanoova sihidı jeevatıhi, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

24 Jaanegui diibo gaihivuuhi: ¡Jiihi, miyaaveguehi! Uco daamusu
janaanici miyaaveguequi, nooboro.
25 Jaanaa Jesu miyaminaa sihidi iigaivuunoco aatyimeuboro tohimiti
ijico ibauhi jilli nooboro: Idiimaasutino iji, uguubusutino iji, ico uujoho
tajiibahi dihiino diiboti. Jaaboro siino diibofaño dicafutucuudino, nooboro.
26 Jaanegui ihiji agaihivuuboro diiboco siino vivi vivi miniiyiuhi. Jaadi
diiboti iinuubo miguijevecubadi diiboco omoonihiniuboro. Jaanoco
guiraamo saatoho: Guijevecuubo, neehicauhi. 27 Jaarunaa Jesu ihuseti
agaayiciuboro diiboco gañiiyiciuhi. Jaaneri diibo julleeveuhi.
28 Jaadi Jesu iijafa ijicafutuuhigo ijiibogominaa ijeevadi diiboco dilluuhi:
¿Milliti jana miihai magañiitihi tohimiti ijico? noomoro.
29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ijimi ticovono iinotatihi. Jilli
Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.[k]

Siino Jesu Iguijevejinoco Jiibeguehi.

(Mt 12.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadi toonoti ufuumo Galileafañodi fatyuuhi. Jaamoco miihaiñooba
agaajaciinoco Jesu imuguutihi, 31 ijiibogominaaco ijiibuguumaño. Jaabo
neehicauhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño
acicafeteji. Jaaboco uco guijenijimo. Jaaruuboco uco iguijenicuruubo
mifucuci, safucu icano nijequeti siino buheeteji, nooboro. 32 Jilli diitoco
ijiibugurunoco gaajahicautimo, bu idilluqui omoonirumo iguihicauhi.

¿Cajaani Fine Imiyaabo?

(Mt 12.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadi Capernau cuumivi iifutuuhi jaahe iicacudi Jesu ijiibogominaaco
dilluuhi: ¿Jinejeque jana jiihaivi amiihai ihiimaacasimoro masaahicahi?
nooboro.
34 Jaarunaa diito iimusutihi: ¿Cajaaniji fine aivo miihaiti imiyaabo?
noomoro jiihaivi ihiimaacasiumaño.
35 Jaanegui Jesu acasiivuuboro fahuseeci motihaiti miimisiici idiino
iicaumoco ocoovaaboro nuuhi: Cajaanihacho amiihaiti imiyaaboti
iicagoobo, famooguiinovi iminifotooboro famoocoro ijeecivequi,
36 nooboro seemeneque iiciuboro diitofeenevi ficuuhi. Jaaboro tooseeque
ihiibiciuboro diitoco nuuhi: 37 Cajaanihacho tamomoco imiyaavogomaño
jiibadi seemeneque agaayicimo uco gaayicihi. Jaamo bu uco agalluuboco
tolliro gaayicihi, nuubo ijiibogominaaco.

Mominaafi Iicatiibo Mojaagodi Iicaabo.

(Lc 9.49-50)

38 Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojiibogominaafi, meeci, saafiico miihai
mahatyimehi dimemeri iimitino ijimico buhi agavaracuuboco. Jaaruuboco
miihai mihiibahi, miihaima iigotineguiiha, nooboro.
39 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mihiibajirahana. Miiro saafi tamomofañodi
niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditi imitino iimaajitiibehiica. 40 Miiro
mojaagodi iicaabo mominaafi iicatiibo. 41 Jaanoti cajaatyohacho amiihaico
Cristooto mihicaneguiiha nifaihuco aacimo miyanotiro toono jaadaco gaayiciji.

---

k 9.29: Sahaamefaño noono: Jilli machutimo mahaigomoro Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Imitɨfaño Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 12.6-9; Lc 12.1-2)

42 Jaanotɨ cajaatyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomotɨ
saseeque imitɨfaño agañɨɨsumoco aivo imijiruno guiisibatyɨgabari
icodaahetɨ mudujenɨmoro muuaifaño magañɨɨno. 43 Jaanegui dihuse
ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo buhɨ gañɨɨ. Mɨɨro imijiruno
sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ imijitɨrumo
fahuseecɨma diicaabo cɨɨjɨgaifaño ofoono tahɨ ufucuro icɨɨjɨgai
ajabaavejitɨhɨgo, 44 bu jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo icano. 45 Jaanotɨ
bu ditɨhai ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo gañɨɨ. Mɨɨro imijiruno
satɨhaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ fatɨhaicɨma idiicaabo
cɨɨjɨgaifaño gañɨɨcafetejirahi. 46 Tahɨgo jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo,
icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo icano. 47 Jaanotɨ bu dihaallɨɨ ɨco imitɨfaño
agañɨɨsuhachi buhudaruubo gañɨɨ.[l] Imijiruno Moocaani aivojifaño
sahɨɨmaryo diicaabo ofoono. Jaanotɨ faayɨcɨmaryo diicaabo cɨɨjɨgaifaño
gañɨɨcafetejirahi. 48 Tahɨ jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro
ajabaavejitɨhɨgo icano.
49 Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi ɨmuhunɨcafetejimo.[m] 50 Imiruno
ɨmuhu jaaruno iimo afatyucuudɨ, ¿jinejeri dojɨcuvɨro mihimutusujirahi?
Jaanegui amɨɨhai imoma mihica. Jaamoro fahɨgova sabadɨro sajeebɨɨ
mihicacasi, nooboro.

Jesu Judea Jiinɨjeri, Bu Perea Jiinɨjeri Icano Ɨguehi.
(Mt 12.1-12; Lc 12.18)

10 Jaadɨ Jesu Capernautɨ ihiinuudɨ fuubo Judea jiinɨjevɨ Jorda
onegueehi iicano jiinɨjevɨ. Jahɨ siino miyamɨnaa diibojaa igaivuuhi.
Jaamoco jɨɨbeguehicaubo iicahicaubadɨ.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigoomɨco Ejeevesufinoditɨ.
(Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

2 Jaanaa fariseomɨtɨ saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco dilluvauhi
ɨɨfurumo diiboco igaayɨcɨqui: ¿Naa fɨne imijiruno aijɨ mogaico ejeevesuno?
noomoro.
3 Jaaneguiiha diitoco nuubo: ¿Mɨllɨ nacu Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi?
nooboro.
4 Jaanegui nuumo: Mɨɨro Moise tajɨɨbauhi jeevesuhaameque mahacɨmoro
amɨɨhai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro amɨɨhaico Moise tollɨ tajɨɨbauhi
amɨɨhai cuhufojeebɨɨco aatyɨmeuboro. 6 Jaanotɨ itɨconɨ Moocaani paryɨ
fanoovaco ifiivusuusumi gaifi, gaigo icano fiivusuubo. 7 Jillɨ iicamaño
gaifi caanico, seejɨco icano jeevesunɨcɨhi mogaima iminifetequi. 8 Jaamɨsi
saafiibadɨro icanɨcɨcuuhi. Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafiirucu. 9 Jillɨ
iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyamɨnaa mudugaacucuudino,
nooboro.
10 Jaadɨ jaahe iicacuudɨ ɨjɨɨbogomɨnaa siino diiboco toonoditɨ dilluuhi.
11 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨicɨɨbo

---

l 9.47: Jino jillɨ imitɨco deetavedino eneejiruno.
m 9.49: Sahaamefaño noono: Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi imibachucafetefihi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iticoniogohallivi ajeva imitico icihi. 12 Jaabadiro bu gaigo aijico
ejeevesugoro sifiico atajevago tolliro ajeva imitico icihi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 12.13-15; Lc 12.15-17)

13 Jaanaa seemeque sivaumo Jesujaago diitoco idudiiciqui. Jaarunaaca
ijiibogominaa toseejeque isivaumoco iibahicauhi. 14 Jaanoco Jesu
aatyimeuboro sifiiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa tajaa seeme
saahi fine mihiibano. Miiro Moocaani aivoji diito seemebadi iicamono.
15 Miyanotiro amiihaico neehi: Jino seemene iicabadi Moocaani
aivojico agaayicitiibo ufucu feejitihi Moocaani aivojifaño, nooboro.
16 Jaaboro toseejeque ihiibiciiboro ihalliviihuseque ficuhicaubo.
Jaaboro diitoco imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 12.16-30; Lc 12.18-30)

17 Jaamañoti Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyaminaafi iticovodi
ijinafatyuuboro iguiino ememuiivuuboro diiboco dilluuhi: Idiimiibo
Jiibogominaafi, ¿jinejeque fine, uujoho moonijirahi ifinijitino fiivoma
icaqui? nooboro.
18 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti uco idiimiibo neehi? ¿Miijoho,
nacu, iimiibo? Idiiboro saafiiro Moocaani iimiibo. 19 ¿Nacu gaajahi
Moocaani tajiibajico? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino,
sitaaditi sicamañooco diibeguedino, bañisudino, diicaanimisico gaiji,
nooboro.
20 Jaanegui diibo nuuhi: Jiibogominaafi, seemenetiro paryi toonoco
uujoho imino moonininicihi, nooboro.
21 Jaanegui Jesu emeeciuboro diiboco gaijiuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu
aivo dihimega iicano; paryi dinehejeque naajete. Jaaboro iidaasumoco
daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihibamivaji. Jaaboro tadyojicuti disaa,
nooboro.[n]
22 Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuuboro, idaasuno fuubo sihidi
inihibamima iicaubo. Jaabo inihibamico gaijiuhi.
23 Jaanegui Jesu ihuufococo emeeciuboro ijiibogominaaco nuuhi: ¡Aivo
sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono! nooboro.
24 Jaaneri ijiibogominaa sihidiro jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco
nuuhi: ¡Taseeme, tihiicani Moocaani aivojifaño ofoono![o] 25 Miiro sihidi
jeevajitiruno camello januutupaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo sihidi
jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.
26 Jaaneri imi janaanici ajabafiituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana
cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco emeeciuboro nuuhi: Miyaminaadi aivo sihidi
jeevano. Jaanoti Moocaanidi sihidi jeevatino. Miiro diibedi jineje
itihiinoba chahahi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Miiro miihai paryi mubusumijeque
mejeevesuhinimoro iima mihiguehi, nooboro.

---

n 10.21: Sahaamefaño noono: Diguijeve imohobujeque diiciibo tadyojicuti disaa.
o 10.24: Sahaamefaño noono: ¡Tihiicani sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono!

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

29-30 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi,
cajaatyohacho iijaco, inahabomico, inagomico, seejico, caanico, iseemeque,
ijiinijeque icano taguiinodi, bu tahalliti taajasujiibogoguiinodi icano
ejeevesumo gaayiciji jino jiijiinijehallivi ciendifova janaanici iijanoco,
inahabomihaico, inagomihaico, seejico, seemeque, jiinijeque icano
idaasuno omooninofeeneti, bu jaadi ufucu asaajino niquejevi ifinijitino
fiivoma icajimo icano. 31 Jaanoti guiraamo jisumi sihidi ejeevamo iicarumo
guiinovi minifeteji. Jaanoti guiraamo jisumi guiinovi iicarumo tusumi
sihidi ejeevamoti minifeteji, nooboro.[p]

Jesu Iguijevejinoco Siino Jiibeguehi.

(Mt 22.17-19; Lc 12.31-34)

32 Jaanaa jiihairi icacuumo Jerusalejaagovi ufuumo. Jaanaaca Jesu
ijiibogominaaco imegavi siiguehicauhi. Jaamo diito sihidi jabafiituumo.
Jaarunaa saatoho diibo dojicuti ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo
Jesu siino diitoco fahuseeci motihaiti miimisiici idiino iicaumoco
ijeevadi ocoovauboro ticovauhi ijiibuguubo diibo idaasuno iicaujinoco.
33 Jilli nooboro: Memeeci, jino Jerusalejaago mefeehi. Jahigo uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo sacerdotemi aivojito usefaño, caatiniminaa
usefaño icano acicafeteji. Jaamo uco guijevefaño ohoovicimoro sihigootoco
acijimo. 34 Jaaboco uco diito dejecumoro aamijimo, jiirebamaaijimo icano.
Jaadi uco guijenijimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanobuunati
guijevefañoti siino buheeteji, nooboro.
35 Jaanaa Zebedeo achimisi Jacoobo, Jua icamisi Jesujaa asaaumisiro
diiboco nuuhi: Mojiibogominaafi, mihimeguehi ico midillunoco misico
adaacinoco, noomisiro.[q]
36 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Milli amiisico uujoho omooninoco
mihimeguehi? nooboro.
37 Jaanegui nuumisi: Mihimeguehi misico dihaivojifaño acasiiacunoco
saafiico dinaninaagonovi, saafiico dimiyanaagonovi icano, noomisiro.
38 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Jilli aivo amiisi toono magaajatinoco
midilluhi. ¿Nacu amiihai uujoho idaasuno iicajihilluti mahadujirahi?
¿Bu idaasuno iicajifaihuri uujoho initicafotofaihuri minitícafetejirahi?
nooboro.[r]
39 Jaanegui: Jiihi, nuumisi.
Jaarunaa Jesu diitisico nuuhi: Miyaano fine uujoho aaduhilluonoti
mahaduji, bu uujoho initicafetejibadi minitícafeteji icano. 40 Jaanoti naha
oono tañaninaagonovi, bu tamiyanaagonovi icano macasiivejinoco uujoho
acijitirahi. Jaanoti jaatyo idiimeguiiharo iimibachucininoco diito gaayiciji,
nooboro.
41 Jaanoco saatoho ijiibogominaa uguubumoro Jacoobomisijaago
sifiiratuuhi. 42 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amiihairyo
magaajacuuhi jiinijeminaa aivojito ijiinijeque atajiibafinoco. Jaamofeeneri,
bu iicamo imityafimo imityari miyaminaaco guiinonifihi. 43 Jaabadi
amiihaifaño tolli icajitino. Jaanoti amiihaifañoti sihidi ejeevaaboti iicaqui,
jilli saatoho jeecibominaafiti miminifoto. 44 Jaanoti bu cajaanihacho

---

p 10.31: Griego iijiri noono: Jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuvi minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvi iicamo tusumi imegavi icaji.
q 10.35 Mt 22.20-28
r 10.38: Jilli eneejiruno: ¿Nacu amiisi uujoho idaasuno iicajibadi mihicajirahi?

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amɨɨhaifañotɨ imiyaabotɨ iicagoobo paryɨ amɨɨhai jeecɨvominaafitɨ minifeteji. 45 Jaabadɨ mɨɨro uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo, uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro miyaminaahallɨvɨ tafiico aacɨnofeenedɨ guiraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyɨmesuhi.

(Mt 22.29-34; Lc 12.35-43)

46 Jaanobuunatɨ ɨɨfutuumo Jerico cuumivɨ. Jaacuumitɨ Jesu ijɨɨbogominaa, bu sihidɨ miyaminaa icamoma tuucuumitɨ fuunaaca Bartimeo onoobo ajashuno aatyɨmeutɨɨbo Timeo achi jɨɨhaijiniri gɨcɨniuhi nɨhɨbamico idilluubo. 47 Jaanaa Jesu Nazareoobo asaaunoco agaajacɨuboro tɨcovaubo sefano ocoovadiicuubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.

48 Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illɨɨvequi, noomoro ɨɨbauhi.

Jaarunofaño janaanɨcivɨro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedɨ dɨdaasugo! nooboro.

49 Jaanegui Jesu ugucɨɨvuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.

Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo ɨco coovaabo, noomoro.

50 Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleeveuboro Jesujaago fuuhi. 51 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Millɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo diiboco nuuhi: Jɨɨbogominaafi, aatyɨmeneque imeguehi, nooboro.

52 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomaño, nooboro. Jaasumiro diibo imino atyɨmecuuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ jɨɨhairi fuubo.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.

(Mt 22.1-11; Lc 12.28-40; Jn 12.12-19)

11 1-2 Jaadɨ Jerusale fiitɨno ɨɨfutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jɨnivɨ Olivohono iicagajɨ tɨcovovɨ. Jaamañotɨ Jesu ijɨɨbogominaatɨsitɨ miimɨsiicico galluuhi: Mofoo, oono motɨcovo iicacuumijaago. Jahɨ mahatyɨmeji burrogayɨ duujecɨnɨɨboco mɨɨhaiñooba diiberihi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco misinaayumɨsiro juu mɨsɨva. 3 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba amɨɨsico: ¿Collɨhi misinɨɨhi? onoohachi, monoo: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

4 Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeteuhi burrogayɨco guhugajɨnivɨ jahisivɨ jɨɨhaifaño duujecɨnɨɨboco. Jaamɨsiro diiboco sinaayumɨsi. 5 Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonɨhi? ¿Collɨhi muburroco misinɨɨhi? noomoro.

6 Jaanegui diitɨsi diitoco Jesu unuubadɨ nuuhi. Jaanoma iicamo satyusuumo. 7 Jaaboco Jesujaa ɨɨfutusuudɨ igaachehunoco diibohallɨvɨ ificuudɨ Jesu ihallɨ casɨɨvuuhi. 8 Jaanaaca bu sihidɨ saatoho igaachehuneri jɨɨhaico jeebuhicauhi. Jaanotɨ saatohosa ɨmoho jaaɨnoco iquitɨmoro jɨɨhaifa tafusuhicauhi.

9 Jaanaaca ɨmegavɨ ofoomo, bu dojɨcutɨ asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana! Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo. 10 Imicani aivojɨ asaano; mootadi sɨɨcɨjeobo David aivojɨbadɨ asaano. ¡Tollɨro niquejefa Hosana Moocaanico masahago! noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

11 Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jɨcafutuubo.
Jaadɨ fanoovaco fahɨgovavɨ emeecɨhicaudɨ fuucuubo paryɨ
ijɨɨbogomɨnaama Betaniavɨ mihiijɨcuneguiiha.
12 Jaano seseevedɨ Betaniatɨ ufuuhɨ Jesuco ajeba aivuuhi.[s] 13 Jaanaa
tehesinotɨ atyɨmeubo higueraho sihidɨ aamevahoco. Jaanegui meecɨtuubo:
Fɨne inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jillɨ botɨ
aamenereu noovautɨho onoovafisumi iicautɨmaño. 14 Jaanoma iicaubo
Jesu toohoco nuuhi: Mɨɨhaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitɨhi,
nooboro. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 22.12-16; Lc 12.45-48; Jn 2.13-22)

15 Jaanotɨ ufuumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi. Jaadɨ Jesu Moocaani iijafaño
ufuuboro toojafaño naajeteque eheetavuumo isivɨ gavaracuubo. Jaabadɨro
bu nɨhɨbamɨco uhuumisuhicaumo mesanoco baavɨ gavaracuubo, bu
tollɨro nimɨɨhumɨco anaajehicaumo icaganoco moonɨubo icano. 16 Jaaboro
imuguutɨɨbo mɨɨhaiñooba siinoco toojafañodɨ acañɨunoco. 17 Jaadɨ jillɨ
nooboro diitoco jɨɨbeguehicauhi: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja
Moocaanima iimaajareji paryɨ faacuumivadiro, noonoro. Jaarujaco amɨɨhai
nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
18 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo uguubumoro
diiboco toonohallɨtɨ igaicaauqui ituma ɨfehicauhi: ¿Naa fɨne, mɨllɨtɨ
momoonɨji? noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryɨ miyamɨnaa diibo
ɨjɨɨbegueneri ajabafiitehicaunoma iicaumo. 19 Jaadɨ mihiijɨcuneguiiha Jesu
tuucuumitɨ fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.

(Mt 22.20-22)

20 Jaano seseevedɨ siino fucuro tomañodɨ afatyumo atyɨmeuhi
tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco. 21 Jaanoco Pedro
esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi, mee oono
higuerahoco ɨɨjoho afaijahinɨho chuumucuhi, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaanico mimiyaavogo. 23 Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho jigajɨco: Jinootɨ eedeenenere muuaifaño
difoo, onoomoro agalluhachiijɨ tollɨ icajino. Jaamo ijeebɨɨfañodɨ
guucɨbatɨmo jino onoobadɨ iicajinoco imiyaavogohachiijɨ onoobadɨ icajino.
24 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Paryɨ Moocaanico midillunoco, magaayɨcɨji,
noomoro midilluhachiijɨ amɨɨhaidi tollɨ icajino. 25 Jaamo bu Moocaanima
mihiimaasumi cajaatyomahacho imitɨno mihicahachiijɨ diitoma
mihimibachucasihachiijɨ niquejefaño iicaabo amɨɨhai Caani amɨɨhai
imitɨco buusuji. 26 Jaanotɨ mihimibachucasitɨhachiijɨ amɨɨhai Caani
niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco buusujitɨhi, nooboro.[t]
27 Jaadɨ uumiumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi.[u] Jaadɨ Jesu templojafañodɨ
ɨgooboro feehicaunaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu tomaño
quillahuto icamo diibojaa asaaumoro 28 diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya
iijɨri ɨɨjoho jinehejeque jillɨ moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco jillɨ
moonɨqui aacɨneri? noomoro.

---

s 11.12: Mt 22.18-19 **t 11.26:** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.
u 11.27: Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

29 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu tollɨro amɨɨhaico dilluji.
Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ, amɨɨhaico neeji comityari uujoho jino
omoonɨnoco. 30 ¿Nacu Jua nitɨhiijɨ cuucatɨojɨu? ¿Niquejejaagotɨojɨ, nacu
miyamɨnaajaagotɨojɨ? mihiimusu, nooboro.
31 Jaanegui sanomɨro noocasihicauhi: Niquejeojɨ munuuruva du
mɨɨhaico: ¿Jaanoco bu collɨhi mimiyaavogotɨhi? neejiruubo. 32 Jaanotɨ
bu miyamɨnaajaagotɨojɨ munuuruva, imijitɨruno noomoro, noocasiumo
miyamɨnaaco iguiumoro. Mɨɨro paryɨ famooro miyamɨnaa Juaco
miyaano Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco agaajauneguiiha. 33 Jaamoro:
Magaajatɨhi, nuumo Jesuco.
Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho
amɨɨhaico jillɨtɨ moonɨhi eneejiruno, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 22.33-46; Lc 22.9-19)

12 Jaadɨ Jesu tɨconɨuhi siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbuguubo: Saafi
miyamɨnaafi baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallɨdɨ
mecunɨuhi, bu ifafaihuco ɨɨcɨjinoco eetavuubo, bu tollɨro tofaguifeenetɨ
torrehacɨco eetavuubo tohacɨ nijequetɨ toonoco iteemequi icano. Jaaboro
dudɨcamaajemɨnaaco tofaguico utuumusuhinɨuboro sihɨ tehesino fuubo.
2 Jaano ibaacu onoovacudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diito tofagui
dudɨcamaajemɨnaajaago: Tamañoco dɨɨcɨto, nooboro. 3 Jaaruuboco
diito agaayɨcɨumoro ahaamɨhicaudɨ botɨɨboco dojɨcuvɨro galluumo.
4 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tollɨro iinigaɨtɨ
agafucuhicaumoro diiboco aivonoono eneehicaumoro botɨɨboco galluuhi.
5 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha
bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumotɨ saatohoco aamɨumo, jaanotɨ
saatohoco gaisiraicɨumo icano.
6 Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijɨubo. Jaaboco
niinoonoro galluubo achico: Fɨne bocɨguejimo, nooboro.
7-8 Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo.
Masɨɨ miguijenɨqui. Jaadɨji mɨɨhai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro
diiboco agaayɨcɨumoro guijenɨumo. Jaamoro diiboco toonotɨ buhɨgovɨ
gañɨɨumo, nooboro 9 diitoco Jesu dilluuhi: ¿Fɨne mɨllɨ tofagui abajaabo
diitoco moonɨjirahi? Mɨɨro asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco
ifinɨsuuboro ifaguico sidudɨcamaajemɨnaaco acɨjirahi. 10 ¿Nacu
memeecɨtɨhiica Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco?
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imi guiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi.
Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba
iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. 11 Jinooco
Aivojɨɨbo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mɨɨhaidi sihidɨ jeevahi,
noono Caatɨnɨhaamefaño, nooboro.
12 Jaanoma iicamo Jesuco igaayɨcɨqui moonɨumo diitoco eneejirunoco
siinovɨ oovɨcɨɨboro onoonoco agaajacɨumoro. Jaarumo miyamɨnaaco
iiguiumoro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.
13 Jaanobuunatɨ Jesujaa galluumo fariseomɨoto, Herodianomɨoto
iicamoco ɨɨfurumo diiboco mɨllɨhacho onoonotɨ igaayɨcɨqui.[v] 14 Jaamo
asaaumoro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨjoho miyamɨnaa onoonoco

---

v 12.13 Mt 22.15-22; Lc 22.20-26

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jeecivotiibo miyaabo idiicanoco miihai magaajahi, bu paryi miyaminaa
sabadiro desicinifinoco magaajahi icano. Jaamaño Moocaani jiihaico
miyanotiro diibeguehicahi. ¿Naa iidi imino Cesar ajaadusunoco
majaaduno? ¿Nacu majaadujitihi? noomoro.
15 Jaarunaa ibañifiira jeebiico agaajaciuboro diitoco nuubo: ¿Collihi
uco minisuhi? Ene sajeeti nihibajeti misiva meeciqui, nooboro.
16 Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaajeque emeeciuboro diitoco nuuhi:
¿Nacu miijoho imene jino, bu jino imomono icano? nooboro.
Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.
17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahaci. Jaanoti
Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro. Jaaneri sihidiro
eetyehicaumo.
18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomi iguijevecumo siino buheetejitihi
onoonicimo asaaumoro diiboco dilluvauhi:[w] 19 Jiibogominaafi, Moise
miihaidi jilli caatiniuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti
iguijevehachiiji inahabo ifibaijigoco iiciiboro inahabobuuna eseemevase
caani momofaño icaji, nooboro Moise. 20 Miiro saatohoti sano nahabomiro
icauhi sahuse juugahuseti miimisiici idiimo. Jaamoti saafi taabavauhi.
Jaaruubo seemevatiiboro guijeveuhi. 21 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco
iciuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiiboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu
allivioobo. Jaaruubo bu tolliro icauhi. 22 Jaamo famooro tolli diigoma
icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevautihi. Jaano nijequeti bu tolliro diigo
guijeveuhi. 23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedi, ¿cajaani taabaji?
fine famooro diigoco ataabavacuumaño, noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Jilli amiihai mitihiivehi
Caatinihaamefaño onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaajatimaño.
25 Miiro guijeveti siino ubuheetedi gaifiimi, gaigoomi icamo
taabavacasicujitihi niquejefaño iicamo toomominaabadiro icacuujimo.
26 ¿Nacu toono guijevominaa ubuheetejinoti Moise aamefaño, onoonoco
amiihai memeecitihiica? ¿Milli nacu Moocaani diiboma iimaauhi imoho
ijigaunofeeneti? Miiro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo
Aivojiibo, nooboro. 27 Jaamaño Moocaani guijeve aivojiibo icatino.
Moocaani ubuheeme Aivojiiboro. Jaamaño aivo amiihai jilliro guiraano
mitihiivehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajiiba.

(Mt 22.34-40; Lc 12.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatinimінaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco
uguubuuboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusuunoma iicaubo diiboco
dilluubo: ¿Cono aivo tajiibati aivo obocino? nooboro.
29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya tajiiba jino; muguubu Israel
idiiboro saafiiro Mohaivojiibo Moocaani. 30 Jaabo Moocaani Dihaivojiiboco
gaiji paryi dijeebiimaryo, paryi difiimaryo, paryi dihesamaajemaryo,
bu paryi disefamaryo icano. Jino aivo imiya tajiibaji. 31 Jaano allivíono
bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoono.
Chahano satajiiba aivo jino janaanici iicano, nooboro.
32 Jaanoma iicaubo icaatinimінaafi diiboco iimusuhi: Jiihi
jiibogominaafi, miyaanoco aivono neehi, saafiiro Moocaani iicanoco,
chahaabo sifi diibo janaanici iicaabo. 33 Jaaboco magaijino paryi

---

w 12.18: Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mojeebiimaryo, mohesamaajemaryo, mosefamaryo, mofibadiro sitaaco
magaijino icano aivo imino. Jaabadiro asimico agaicaaumoro jeecivonoco
ifajicicivi ificuunicino tolli imino. Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano
magaijino imino fanoo janaanicivi, nooboro.
34 Jaanegui imino iimusuunoco Jesu aatyimeuboro diiboco nuuhi: Jii,
tehesitihi iijoho Moocaani aivojiti, nooboro. Jaanotiro miihaiñooba siino
diiboma dillamaaicuutihi igutumaño.

¿Miijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Lc 22.41-44)

35 Jaanaa Jesu Moocaani iijafaño ijiibogoobo neehicauhi: ¿Milli jaamo
caatiniminaa Cristoco David iyaachi neehicahi? 36 Miiro David icaruubo
Moocaani Gaijafeenedi ihiimaausumi nuuhi:
Mohaivojiibo Moocaani Tahaivojiibo Cristoco nuuhi:
Tamiyanaagonovi casiivo, diminaaco ditihaiguiino
uujoho ificuunohachuta, nooboro.
37 ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco:
Aivojiibo, unuuno icanaaca? nooboro.
Jaanoco sihidi miyaminaa iicaumo imono guubunicihicauhi.
38 Jaabo Jesu diitoco ijiibogoobo neehicauhi: Icigusuno mihica
caatiniminaati, oono caamovonoono gaachehunoma iigomoco,
goohasinofeenevi aivo imino idillunoco iimoyiicifimoti.[x] 39 Bu jaamo
sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimoti,
bu machusumi iimimañejeviro iicafimoti. 40 Bu fibaijito gaigoomi iijanoco
udumitiicimoro ifurumo, toonoco utuvuusumo caamovono Moocaanima
iimaanicimo sitaaco ibañiqui. Jaamaño guiraajino aivo ciijigaifaño
ijaadaco agaayicino, nooboro.
41 Jaanobuunati safoono Jesu Moocaani iijafaño nihibamico
ijicuhicauno imega igicinimañoti iifinicihicauhi miyaminaa tobafa
nihibamico ijicumoco. Jaamo saatoho sihidi inihibamima iicameheje
guiraano jicuhicauhi. 42 Jaanaa saafigo idaasuno fibaijigo agaseugoro
tobafa mijeegayiicico jiihacuvauhi miidino ijaada iicajecico.
43 Jaanoco Jesu aatyimeuboro ijiibogominaaco ocoovauboro nuuhi:
Miyanotiro amiihaico neehi: Ajaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova
nihibamico tobafa ijicumo janaanicivi aivo ficuuhi. 44 Miiro paryi
aacimo diitoma ucuujivaachutinoti acihi. Jaanoti diigo ihidaasuti paryi
acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Neehi Temploja Ifinisucafetejinoco.

(Mt 22.1-28; Lc 22.5-24)

13 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañoti inuuboco saafi
ijiibogominaafi nuuhi: Meeci mojiibogominaafi, bañifiira guiisibano
bañifiira iijanotyigaba, nooboro.
2 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyimehi jino iijanotyigabajeque.
Jaaruno toonovi iguiisibano siibahallivi, siibahallivi icano atyuuvotino
paryi sahi callajaavejino, nooboro.
3-4 Jaadi fuumo Olivohono iicagajijaago tooja Moocaani iija oonegueehivi.
Jaanaaca Jesu giciniuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluuhi:

---

x 12.38: Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Mihimeguehi mɨɨhaico ɨdɨɨbogonoco cusu ɨɨjoho onoono iicaji. ¿Mɨllɨtɨ
magaajacɨji paryɨ toneheje ɨtɨcovanoco? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esɨcɨnino mihica mɨɨhaiñooba amɨɨhaico
bañɨdino. 6 Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.
7 Jaabadɨro bu mɨnaano jɨɨbogonotɨ muguubusumi, ɨmucugai ñɨhicunejetɨ
muguubusumi icano mihiguetejirahana, tollɨ icajino. Jaaruno toono
inijequeevacuujino icatɨno. 8 Mɨɨro siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji,
sihaivojɨ sihaivojɨma moonɨcasiji. Jaasumi fahɨgovavɨ jiinɨje maryɨbaji,
ajebano iicaji icano. Jino ɨdaasu iicajino ɨtɨcovano.
9 Jaasumi amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ amɨɨhaico aivojɨto iigaivomoco
acɨjimo. Jaamo amɨɨhai uco mimiyaavogomo tajɨɨbamɨnaa aivojɨteje
ɨmefeenevɨ masatyocafeteji. Jaamo uutɨ diitoco mɨjɨɨbeguehi. 10 Mɨɨro
jiinɨje ifinɨcuujino ɨmegavɨ taajasujɨɨbogo paryɨ faajiinɨjeriro jɨɨbogocafeteji.
11 Jaasumi amɨɨhaico aivojɨtoco ihacɨqui diitojaa asatyusumi: ¿Mɨllɨ
fɨne meneeji? noomoro mehesamaaijirahana. Tollɨ iicacuudɨ Moocaani
amɨɨhai jeebɨɨfaño ificuunocoro monoo. Amɨɨhairyo mihiimaano
icajitɨno jillɨ Moocaani Gaija amɨɨhaifañotɨ iimaaji. 12 Jaasu inahaboro
inahaboco igaicaauqui acɨji. Jaabadɨro bu caaniro iseemenequeji iseemere
caanijaagovɨ iminifotomoro caanico acɨjimo sita igaicaauqui icano.
13 Jaasumi faaboho amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ. Jaarunaa tollɨ
icarunofa ejenaaubo taajaji.
14 Mɨɨro Moocaani iimaajɨɨbogomɨnaafi caatɨnɨuhi: Johono imitɨno
ɨɨdicunoco omoonɨɨboro ifinɨsufinotɨ jaano templojafaño iicamaño
iimimañeri iicacuutɨnoco mahatyɨmecuudɨ, aameque mɨhɨɨfɨnɨcɨhicamo
magaaja. Jaadɨ Judeao jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaacɨnɨ.
15 Jaanotɨ bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiijɨ miniitomoro
fañovɨ mɨjɨcafetedino siinobaco mɨhɨcɨqui. 16 Jaanotɨ bu buhɨ faguifaño
mihicamo amɨɨhai gaachehuco mɨhɨcɨqui jaahevɨ muhuumidino. 17 Jaanotɨ,
ayɨ, fɨne ɨdaasucani icajimo gaigoomɨ tusumi oovato iicamo, bu imɨfañotɨ
aduseejema iicamo icano. ¿Mɨllɨ bu gaajirumo? 18 Jaanegui Moocaanico
midillu jaamo iimitɨfucuje sɨɨcurasumi gaatɨmo mihicahi. 19 Tusumiji sihidɨ
aivo ɨdaasuno mihicaji fucuje icaji jiinɨjeque Moocaani ifiivusuunotɨro
aatyɨmeratɨfucuje. Jaarunobuunatɨ siino ufucu atyɨmeracuujitɨhi.
20 Jaafucujeque Mohaivojɨɨbo ibaaresutɨruva tusumi iicajimotɨ mɨɨhaiñooba
taajajitɨrahi. Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadɨmo diibo ɨɨcɨumo
toono ɨdaasunotɨ itaajaqui.
21 Jaanotɨ amɨɨhaico saatoho: Memeecɨ jaanɨ Cristo, memeecɨ jaadi Cristo,
onoohachiijɨ: Miyaano meneedino. 22 Jillɨ jihovoto saaji Cristo ifibadɨ
iminifotomoro, bu Moocaani iimaajɨɨbogomɨnaabadɨ icamo. Jaamo sihidɨ
ejeevanoonoco eetavejimo niqueje mitya iijɨnobadɨ iicanehejeque ɨɨfurumo
miyamɨnaaco ibañɨqui, bu Moocaanita iicacuurumoco ijishɨtɨhachiijɨ
bañɨjimo. 23 Jaanegui amɨɨhai mityano mihimibaicɨnɨcu amɨɨhaico jino
uujoho ɨmegavɨro jɨɨbugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.

(Mt 22.29-44; Lc 22.25-33)

24-25 Jaasumi toono ɨɨdaasufucujebuunatɨ nɨhɨba jabaaveji, bu fucuo nɨhɨba
achɨcɨcujitɨhi, bu meecɨrɨ niquejefañotɨ aifeji, paryɨ niquejefaño iicano mitya
maryɨbaji icano. 26 Jaadɨ jarihiica mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo aimuufaifeenedɨ sihidɨ mityama, tahaivojɨma icano asaanoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

27 Jaaboro uujoho tatyoomomɨnaaco atajɨɨbamo tañanɨtamoco igaiyɨɨcɨjimo
fahɨgovatɨ jiinɨjejɨnibaacɨtɨ, niquejejɨnibaacɨtɨ icano.
28 Jaanegui oono higuerahotɨro magaaja mɨɨro igacano afaivunusumiro
ihaamene ruutunɨcɨhi. Jaanotɨ ficaba ifiitɨcunoco magaajanɨcɨhi.
29 Jaabadɨ amɨɨhai magaaja paryɨ fanooro jino uujoho onoono iicanoco
mahatyɨmecudɨ mehesɨcɨnɨcu jiinɨje ifinɨjino ifiitɨcunoco. 30 Miyanotɨro
jino amɨɨhaico neehi, paryɨ jineheje icaji miyamɨnaa toonoco aatyɨmejimo
guijevetɨmaacaro. 31 Niqueje, bu jiinɨje icano fatyeji. Jaanotɨ jino uujoho
onoono sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
32 Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco mɨɨhaiñooba gaajatɨhi. Moocaani
toomomɨnaa niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo
gaajatɨhi icano ɨdɨɨboro Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.
33 Jaanegui amɨɨhai mihimibaicɨnɨcu toomomoro magaajatɨhi
ihoovofucu cusumihacho iicajinoco. 34 Saafi tehesino ifeequi iicojɨmɨnaaco
idudɨcamaajeque aacɨɨboro iguhugaco ofoonobuuna saafiico utuumusuuboro,
diibo iicanɨcɨbadɨ uujoho feejihiica. 35 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu magaajatɨhi
aivojɨɨbo cusumihacho agasejinoco ɨjɨcuuvɨbahacho, fucufeenevɨbahacho,
catava ojɨɨberibachacho, fucurobahacho. 36 Jaanegui mihimocɨsu amɨɨhaico
imimañobatɨ asaaboro mɨcɨgamoco atyɨmevadiibo. 37 Jino amɨɨhaico
onoonoco famoocoro neehi mihimibaicɨnɨcu, nooboro.

(Mt 22.1-5; Lc 22.1-2; Jn 12.45-53)

14 Jaanaaca mifucucɨrucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu
ɨjɨcutaama achahano maahuno jɨɨbaimoco eheetavuujino icano.
Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo guiinehicauhi mɨllɨhacho
ɨɨfurumo sɨcamañooco abañɨmoro toonohallɨtɨ Jesuco igaicaauqui.
2 Jaarumo neehicauhi: Jɨɨbaimofa momoonɨjitɨhi miyamɨnaa ñaaɨvotɨmo
iicaqui, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.

(Mt 22.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo
imachuqui acasɨɨvuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro
eetavotapaajefaño facɨcɨfaihu nardo onoofaihu gatyuucɨ sihidɨ ijaada icanoma.
Jaagoro toopaajeque agasucuugoro ifacɨcɨfaihuco Jesu nigaɨhallɨvɨ tucaruugo.
4 Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi oono
facɨcɨfaihu bañamaaiquifetehi? 5 Tofaihuco trescientos denario janaanɨcɨvɨ
manaajemere ɨɨdaasufiimoco mahacɨtanoco, noomoro diigojaa sɨfiiratuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collɨhi macasivusuhi?
Imino uudi moonɨgo. 7 Ɨdaasufiimo fahiijɨvaro amɨɨhaima icaji. Jaamoco
mihimugusumi imino momoonɨ. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro
icajitɨhi. 8 Ajaamo ɨdɨɨgoro imino uco moonɨhi tafiico afacɨcɨsugo cɨɨhojɨfaño
ɨcɨɨcafetejino ɨmegavɨ. 9 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cuucahacho fahɨgova
jino taajasujɨɨbogoco faajiinɨjeri ɨjɨɨbogohɨgo tollɨro jino diigo omoonɨno
jɨɨbogocafeteji, toonotɨ diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mt 22.14-16; Lc 22.3-6)

10 Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoobo fuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco emeecɨtoobo diitoma

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ihiimaaboro Jesuco diito usefaño ihaciqui. 11 Jaanoco diito uguubuumoro
sihidi imo imo minifutuuhi. Jaamoro nihibamico diiboco aciguumo.
Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito usefaño ihaciqui moonihicauhi.

Aivojiibo Niinoono Amachuuno.

(Mt 22.17-30; Lc 22.7-23; Jn 12.21-30; 2Co 12.23-25)

12 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jiibaimo ticovacuuhi, bu
Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijiibogominaa
dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo
machuhi? noomoro.
13 Jaanegui ijiibogominaati miimisiicico agalluuboro nuubo: Cuumifaño
mofoo. Jahi mahatyimeji gaifi iciñuuri nifaihuco asatyooboco. Diiboma
mofoo. 14 Jaabo ijicafotojaoboco monoo: Mohaivojiibo jilli neehi: ¿Comecufaño
tajiibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo. 15 Jaadi
amiihaico iifusujiibo guiraamecu caamovohi iicamecu imibachucinicumecuco.
Jahi Pascua machutaaco meheetavo miihaidi, nooboro.
16 Jaanegui ijiibogominaatisi ufuumisi tuucuumivi ifutuuhi. Jaamisi
atyimeteuhi Jesu unuubadi iicanoco. Jaamisiro tomañovi Ipascua
machutaaco eetavucuumisi.
17 Jaadi jarihiica iijicuuvi Jesu ijiibogominaama fahuseeci motihaiti
miimisiici idiimoma gasevauhi. 18 Jaamo amachumo giciniumaaca
Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Jino amiihai uuma
mamachumooti saafi uco aciji igaicaauqui, nooboro.
19 Jaaneri sihidi iidaasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhicahicaumo:
¿Uujoho icatino, eti? noomoro.
20 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amiihai fahuseeci motihaiti
miimisiici idiino mihicamoti saafi uuma butajefaño maahuco efeeyacuubo
diibeji. 21 Jaaruno jilli Caatinihaamefaño uuti onoobadi uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo feehi. Jaarunofaño idaasucani iicajiibo uco
aaciibo. Aivo iimijiruno diibedi fiivuutiibo iicauruva, nooboro.
22 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro Moocaanico
graciaco aciuhi. Jaadi iquisiciuboro diitoco aciubo: Ifaaji, mamachu. Jino
tafi, taahucu icanoco, nooboro.
23 Jaadi adutahilluco gaayiciubo. Jaanoco tolliro graciaco aaciuboro
ifuuhi. 24 Jaanoco famooro aaduudi nuubo: Jino tatyiijoho, jino bohono
iimaaco imiyacarunoro ajashutinohallivi agañiicafotono. 25 Miyanotiro
amiihaico neehi: Siino aducujitihi jino vinofaihuti jari bofaihuti Moocaani
aivoji iicadihivi aduji, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mt 22.31-35; Lc 22.31-34; Jn 12.36-38)

26 Jaadi Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagaji
onoohigo. 27 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi amiihai uco mejeevesuji.[y]
Miiro Caatinihaamefaño noono: Itoomominaafico gaicaaujimo. Jaaneri
ihovejami fahigova gavaranamaaiji, noonoro. 28 Jaaruubo siino
ubuheetenebuunati amiihai imega Galileavi feeji, nuubo Jesu.
29 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ico jeevesurumaaca uujoho
ico jeevesujitihi, nooboro.

---

y 14.27: Sahaamefaño janaaniciví jilli ficuumo; Jifucu, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

30 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaafañiino fucu
mifooci catava ojitiibaacaro mifooci, safo icano uco agaajaruubo uco
tuunamaaiji, nooboro.[z]
31 Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa iima iguijevehachiiji guijeveji.
Jaaruubo ico tuunamaaijitihi, nooboro.
Jaabadiro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovi Moocaanima Iimaahi.

(Mt 22.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

32 Jaadi gaseumo Getsemani onoomañovi. Jahi Jesu ijiibogominaaco
nuuhi: Jinovi migicini uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica,
nooboro.
33 Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadi ticovaubo sihidi
iidaasuvuuboro ataafiraruhifico. 34-35 Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebii
sihidi uco idaasuhi miguijevejibadi esicinihi. Jinooviro mifitafotomoro
mihica cigatimo mubuhee, nooboro Jesu janaanicivi ufuuboro jiinijehallivi
ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono idaasuno iicaujineri idaasuno
icatiibo iicaqui. 36 Jaabo Moocaanima iimaabo jilli neehicauhi: Guihi,
fanoova iidi sihidi jeevatihi. Jaanegui jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.[a]
Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa iijoho idiimogobadi icano,
nooboro.
37 Jaadi ijiibogominaajaa asaaubo cigaumoco aatyimevauboro Pedroco
nuuhi: ¿Simon, nacu cigahi? ¿Jilli sano nihiba oovo ticovovi aivo
buheetihi? 38 Moocaanima mihiimaamoro mubuhee Satanas amiihaico
inisunofaño jaamo aacototimo mihicahi. Miyaano amiihai jeebii imino
iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amiihai allio ifi niinovahi, nooboro.
39 Jaadi siino fuubo dojicuviro Moocaanima iimaatuubo siino tolliro
nooboro. 40 Jaadi siino asaaubo tolliro cigaumoco atyimevauhi, sano
cigararo ihaalliino iicacuumaño. Jaanoco iimusujirumo esicinihicautimo.
41 Jaadi siino asaauboro diitoco nuubo: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu.
Jino gasecuuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño
aacicafetejino. 42 Jaaneguiiha magañiivomoro masiigucu, mee oono uco
aacivaabo fiiticuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 22.47-56; Lc 22.47-53; Jn 12.3-12)

43 Jesu iimaaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseeci motihaiti
miimisiici icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidi saaumo
miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemi
aivojito, caatinimina, quillahuto icamo diitoco agalluumo. 44 Jaabo diibo
aciminaafi iicaabo Juda diitoco imino jiibuguuhi diito igaajaqui: Oono
uujoho diibo iicaaboco ininiiciiboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisimoro
masatyo, nooboro.
45 Jaadi agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jiibogominaafi? nooboro Jesuco
niniiciuhi. 46 Jaasumiro Jesuco gaayiciumo isatyequi.
47 Jaanegui tomañeri iicaumoti saafi iniisugaco iguiiyiciuboro
sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi nijimeehuco buiyaacuuhi. 48 Jaanaa

---

z 14.30: Sahaamefaño ficuutimo: mifooci ojitiibaacaro, onoonoco.
a 14.36: Griego iijiri: Jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo amiihai tatyicovodi masaahi niisuganoma,
cudaahenema icano nanivaminaafico magaayiciqui mihicanicibadi?
49 Miiro fafucuvaaciviro amiihaifeenevi Moocaani iijafaño icahicahi
jiibogooboro. Jaaruuboco du magaayicihicatihi. Jaarunofaño jaafa tolli
icano johono Caatinihaamefaño onoono inijequeevaqui, nooboro.
50 Jaasumiro ijiibogominaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaaciniuhi.

Sicafefi Agaaubo.

51 Jaanaaca saafi sicafefi Jesu dojicuti fuuhi gaachehubaryuriro
miniciniibo. Jaaboco gaayiciurumo. 52 Jaarunaaca igaachehuco
ejeevesuhiniuboro sicaibo gaaubo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mt 22.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 12.13-14, 19-24)

53 Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemi aivojiibo imiyaabo imegavi. Jahi
paryi sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatinimінaa icamo igaicamaaiuhi.
54 Jaanaaca Pedro tehesinoti iifiniciuboro ufuubo sacerdotemi miya aivojiibo
goohasifeeneri casiivuuhi sacerdote toomominaama ciijigaiti efeemeubo.
55 Jaanaa sacerdotemi aivojito, paryi fagominaa icamo guiinehicaurahi
sicamañooco Jesuhallivi ibañiqui diiboco toonohalliti iguijenisuqui. Jaarumo
atyimehicautihi. 56 Fiivaamo sicamañooco diibohallivi neehicaurumo.
Jaarumo sabadiro neehicautihi. 57 Jaanaaca saatoho agañiivuumoro
diibohallivi sicamañooco bañiuhi: 58 Miihai muguubuhi jilli diibo onoonoco:
Uujoho jiija temploja gaifiimi usetio eetavotajaco acallajaniiboro mifucuci,
safucu idiinotiro boojati boobaniji useri eheetavoratijaco onoonoco, noomoro.
59 Jaarunofaño diito jiibogo sabadiro iicatimaño miyaavehicautihi.
60 Jaanegui isacerdotemi aivojiibo famoofeeneti agañiivuuboro Jesuco
dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutihi? ¿Jinejeque nacu jino iiti dihalliviі
ijiibocasimo? nooboro.
61 Jaarunofa Jesu iimusutiibo. Jilli lliivi moonicinihicauhi.
Jaanegui bu siino isacerdotemi aivojiibo dilluuhi: ¿Naa miyaano iijoho
Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.
62 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, uujoho diibo. Eneecau bu
jaamo jinooti mohimegavi mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri giciniiboco, bu ufucu niqueje
aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.
63 Jaanoma iicaabo isacerdotemi aivojiibo igaachehuco gallicuuhi sihidi
isifiiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collihiica bu sita diibohalli onoonoco
mihimoyiicicuujirahi? 64 Mee, amiihairyo muguubucuuhi Moocaaniditi
aivo imitino ihiimaanoco; ¿Naa milli amiihaidi? nooboro.
Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuhi.
65 Jaasumiro saatoho ticovauhi diiboco ijiirebamaaimoro ihimeque
afabaacumoro ganiicihicaumo. Eneecata miya iijoho Moocaani
jiibogominaafi idiicahachiiji gaajaci: ¿Naa miijoho ico ganiicihi? noomoro.
Jaabadiro bu toomominaa diiboco aamihicauhi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 22.69-75; Lc 22.56-62; Jn 12.15-18, 25-27)

66 Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemi aivojiibo
jeecivominaago agaseugoro 67 ciijigaijiniri efeemeebe iicauboco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

aatyɨmeugoro diiboco gueenene ɨhɨɨfɨnɨcɨhicaugoro nuugo: ɨɨjoho bu tollɨro
Jesu Nazareooboma ɨdɨguehicaabo, noogoro.
68 Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatɨhi, bu
¿jinejetɨhacho fɨne toono uco neehi? nooboro iinehɨnɨubo jahisitɨ ɨjɨcafetefi
uuga ɨmegavɨ. Jaanaacaro catava ojɨcuuhi. 69 Jaanobuunatɨ bu siino diigo
diiboco emeecɨugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaanɨ diitoobo,
noogoro.
70 Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.
Jaanobuunatɨro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano
ɨɨjoho diitotɨobo Galileaoobo idiicamaño, noomoro.[b]
71 Jaanegui Pedro tɨcovauhi ɨɨbacasiiboro ihiimaaubo Moocaani
momofañodɨ oovɨcɨɨboro: Gaajatɨhi uujoho diiboco diibotɨ toono
mihiimaaboco, nooboro.
72 Jaasumiro catava allɨnɨuhi mifoocɨ ojɨubo. Jaanotɨ jari Pedro Jesu
diiboco catava mifoocɨ ojɨtɨɨbaacaro siino mifoocɨ, safo ɨdɨino uco
tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro taacuubo tusumiro.

Jesu Pilato ɨmega

(Mt 22.1-2, 11-14; Lc 22.1-5; Jn 12.28-38)

15 Jaanaaca eseseeveudɨ siino sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto,
caatɨnɨmɨnaa icamo igaivuuhi paryɨ fagomɨnaama iimaacasiqui.
Jaamoro Jesuco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro Pilatoco acɨtuumo. 2 Jaaboco
Pilato dilluhi: ¿Naa ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
3 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto sihidɨ diibohallɨvɨ iimitɨnoono
jɨɨbeguehicauhi. 4 Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo
diimusutɨhi? Eneecau, meecɨ mɨnoodɨno jino dihallɨvɨ ɨjɨɨbocasinoco,
nooboro.
5 Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutɨneri Pilato sihidɨro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevefaño Ificuuno.

(Mt 22.15-31; Lc 22.13-25; Jn 12.39-19.16)

6 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi cɨvojamɨnaatɨ saafiico miyamɨnaa
idilluuboco sinaayuhicauhi. 7 Jaanaa Barraba onoobo cɨvojafa icauhi
sano ihaivojɨtohallɨtɨ saatohoma omoonɨcasiuhɨgo miyamɨnaaco
agaicaaunohallɨtɨ ɨcɨvojanɨubo. 8 Jaanaa imiyamɨnaa asaaumoro Pilatoco
dilluvauhi fafoova jɨɨbaimosumi omoonɨhicaubadɨ imoonɨqui. 9 Jaanegui
Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco
amɨɨhaidi isinaayunoco? nooboro.
10 Jillɨ sacerdotemɨ aivojɨto diiboco ataaquivomoro aacɨunoco Pilato
agaajauboro diitoco tollɨ nuubo. 11 Jaarunaa isacerdotemɨ aivojɨto
miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi: Barrabacoro midillu diibocoro isinaayuqui,
noomoro.
12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana mɨllɨ judiomɨ Aivojɨɨbo
amɨɨhai meneehicaaboco moonɨji? nooboro.
13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi: ¡Guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.

---

b 14.70: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Diitobadɨ idiimaaño, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaarunaa diito siino janaanicivɨro coovadiivuuhi: ¡Guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
15 Jaanoma iicaubo Pilato miyamɨnaama imino iicanoco iimuguuboro
Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivɨgai meeheri
ahaamɨsuhicaudɨ ihamocasimɨnaaco acɨubo diiboco itetecuqui.
16 Jaasumiro diiboco ihamocasimɨnaa satyuuhi aivojɨɨbo iijafa poetorio
onoonofañovɨ. Jaamoro paryɨ ihamocasimɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro
gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco jɨɨhacuumo. 17 Jaamoro
ijanuutunoma iicanoco aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavumoro
diiboco javucaruumo. 18 Jaamoro tɨcovaumo sahagomoro: ¡Imino diica
judiomɨ Aivojɨɨbo! 19 noomoro diiboco ɨmeiri iinigaɨtɨ gafucuhicaumo
jɨɨrebamaaimoro iguiino ememuɨɨvomoro diiboco mihimobadɨ
dejecujicaumo. 20 Jaamoro jillɨ diiboco edejecuhicaunobuunatɨ diiboco
ɨjɨɨhacuuchehuco ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco ɨjɨɨhacuumoro
diiboco satyucuumo itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.

(Mt 22.32-56; Lc 22.26-49; Jn 12.17-30)

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamɨsi caani
buhɨgotɨ isitɨ asaaubo tomañodɨ fatyuuboco ocoovaumoro Jesu guijeve
ɨmohobujeque satyusuumo.
22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovɨ, nigaɨpaajebaɨ
eneejiruno. 23 Jahɨgo diiboco isuurumo facɨcɨfaihuma vinoco ificuumoro.
Jaarunoco Jesu adutɨuhi. 24 Jaadɨ diiboco etetecucuudɨ ihamocasimɨnaa
diibo gaachehunoco sanomɨro itɨcovoocivɨ ɨfocasiuhi suerteque
abañamaaiumoro: ¿Naa cajaanɨ cochehuco satyeji? noomoro.
25 Jaasu baagotɨrehiica nɨhɨba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve
ɨmohovɨ. 26 Jaamoro toonohallɨtɨ diiboco omoonɨunoco iguijeve ɨmohovɨ
inigaɨhallɨtɨ acaatɨnɨumoro ficuumo: JAANɨ JUDIOMɨ AIVOJɨBO,
onoonoco. 27 Jaabo uufocovɨ bu tollɨro miimɨsiicɨ nanivaminaatɨsico
tetecuumo saafiico imiyanaagonovɨ, sifiico inaninaagonovɨ icano.
28 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnino nijequevauhi; iimitɨfimofeenedɨ
oovocafutuubo, onoocɨnino.[c]
29 Jaanaa tomañodɨ afatyumo Jesuco ɨhɨɨbamoro ihuseneque
gavaracumoro ɨɨbajirubadɨ iicano inigaɨnocoro garya, garya
omoonɨhicaumoro neehicauhi: Ajaanɨvahaduhu oono templojaco
acallajaruuboro siino dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ
edeetavejiruubo. 30 Eneecata ɨɨro difiico taajasu, toono diguijeve ɨmohotɨ
iniitoobo, noomoro.
31-32 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨminaa icamo edejecumo
noocasihicauhi: Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi
ifiicoro taajasunoova. Miyaano ɨɨjoho Cristo Israel Aivojɨɨbo idiicahachiijɨ
jisu diguijeve ɨmohotɨ niito, maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi,
noomoro. Jaabadɨro bu diiboma etetecucɨnɨmɨsi diiboco gubuubusuhicauhi.
33 Jaanaa gadɨcɨiba paryɨ jiinije cɨvono iijɨuhi. Jaano jari sano iijɨcuuvɨ
ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaabovɨ seseeveuhi. 34 Jaasumi toonotɨ nɨhɨba
icauberi Jesu hebreo iijɨri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nooboro.
Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.

---

c 15.28: Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu,
oono Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
36 Jaanegui diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faasihi iicanoco iimitino
aivofaihufaño ichimayaacuuboro imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño
cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyimequi,
nooboro.
37 Jaarunaa Jesu sefanotyigaba agaihivuuboro chuumucuuhi.
38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboociniu chehu gaachehujetuno
feemene iicano gallivuuhi sanoodinoociro nijequeti sano baavi. 39 Jaanaa
ihamocasiminaa aivojiibo Jesu imega julleeciniunaa uchuumuunoco
aatyimeuboro: Miyanotiro jahi jaani Moocaani Achi, nuubo.
40 Jaabadiro bu tomañeri gaigoomi iicaumo tehesinotiro iifinicihicauhi.
Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo
Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamisi seeji.
41 Jaamo igaigoomi Galileari iicahicausumi Jesuco jeecivomoro diibo
dojicuti efeehicaumo. Jaabadiro bu sihidi tomañeri saafigova icauhi
Jerusalevi diiboma sano ufuumo.

Jesuco Ici̇iuno.

(Mt 22.57-61; Lc 22.50-56; Jn 12.38-42)

42-43 Jaanaa mihiijicuunaa imibaivofucusumi judiomi jaguisifucu
imegavi iicaunegui Jose Arimatea cuumioobo fagominaati imiyaabo
iicaubo Moocaani aivojico tolliro eteemehicaubo asaauboro iguitiibo
Pilatojaa ufuuboro Jesu ifiico dillutuuhi. 44 Jaaneri Pilato sihidi Jesu
uchuumucuneri eetyeuboro amocasiminaa aivojiiboco coovauhi idilluqui:
¿Naa miya chuumucuubo? onoomaño.
45 Jaanoco diibo ihaivojiibo ijiibuguunegui jari Joseque Jesu ifiico
Pilato acisuuhi. 46 Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu
ifiico iniitusuuboro tochehuri mibociuhi. Jaaboro guiisigajifaño
seedicinihojifaño iciuboro iguhugaco guiisibatyigabari fabaacuuhi.
47 Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seeji icamife
atyimeuhi iciunoco.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 22.1-8; Lc 22.1-12; Jn 22.1-10)

16 Jaano judiomi jaguisifucu sabado iicafucu afatyuno seseevedi
Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seeji icamo
faciciifaihunoco anaajeumoro fuuhi Jesu ifiico ijeesutequi. 2 Jaamoro
fucugayiro jaguisi afatyuno seseevedi tohojivi ifutuumo nihiba iinucuuberi.
3 ¿Miijoho miihaima iguiisibaco tohoji imegati faayiciji? noocasimoro.
4 Meeciirumaaca tobatyigaba iicahicaumañeri icacutihi. 5 Jaadi
tohojifa ijicafutuumo atyimeuhi sicafefi seseechehu caamovochehufa
jiicinii̇bo imiyanaagueneri giciniiboco. Jaaneri sihidi igutuumo.
6 Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amiihai Jesu Nazareoobo
etetecucafetehiniiboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri.
Eneecau, memeeci jino diiboco ificuhinimañooco. 7 Jaanegui mofoomoro
ijiibogominaa, Pedro iicamoco mijiibogoto amiihai imegavi Galileavi
fuucuubo tahi diiboco mahatyimeji amiihaico unuubadi, nooboro.
8 Jaaneri sihidi iigutuumoro tohojiti gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno
miihaiñoobaco jiibuguutimo sihidi iiguiumaño.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafevehi.[d]
(Mt 22.9-10; Jn 22.11-18)

9 Jaanaa fucuro mɨihai jaguisɨfucu iicauno seseevedɨ ubuheeteubo
tɨconɨuhi Maria Magdalena onoogovɨ ajafeveubo diigotɨ sahuse
juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco ɨjɨmɨco agavaracuugovɨ.
10 Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihɨdaasuri taajeheri
iicamoco jɨibugutuuhi. 11 Jaano Jesu ubuheeuno diiboco
diigo aatyɨmeuno iicanoco guubucuurumo miyaavuguutɨhi.

Jesu Jafeveuhi Ijɨibogomɨnaatɨ Miimɨsiicɨvɨ.
(Lc 22.13-35)

12 Jaanobuunatɨ bu siino Jesu siibadɨ jafeveuhi diitotɨ miimɨsiicɨ
sihɨ buhɨgo ufuumɨsivɨ. 13 Jaanegui uhuumiumɨsiro saatoho
ijɨibogomɨnaaco jɨibugutuumɨsi. Jaarumɨsico tollɨro
miyaavuguutɨmo.

Jesu Ijɨibogomɨnaaco Minɨsuhi.
(Mt 22.16-20; Lc 22.36-49; Jn 22.19-23; Hch 1.8)

14 Jaanobuunatɨ Jesu siino jafeveuhi ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ
motɨhaitɨ saafi icamo machumovɨ. Jaabo diitoco
icuhufojeebɨihallɨtɨ buheetecuuboco aatyɨmeumo ɨjɨibuguunoco
imiyaavuguutɨnohallɨtɨ ɨibaubo. 15 Jaaboro diitoco nuubo:
Faajiinɨjeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco fanoo
miyamɨnaaco mɨjɨibogo. 16 Jaanoco imiyaavogooboro
initɨsuquimaaibo taajaji. Jaanotɨ imiyaavogotɨibo taajajitɨhi.
17 Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadɨ
iicano icaji; tamemeri buhɨ ɨjɨmɨco gavaracujimo, bojɨijeri
iimaajimo, 18 ihusenefa jiinimomɨco gaayɨcɨjimo, namitaco
aadurumo mɨllɨ icajitɨhi. Jaabadɨro iguihuvamohallɨvɨ ihuseque
ificuuneri buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Feehi.
(Lc 22.50-53; Hch 1.9-11)

19 Aivojɨibo Jesu jillɨ ijɨibogomɨnaama ihiimaahicauno nijequetɨ
gañiivuubo niquejefaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ
casɨivutuubo. 20 Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco
faajiinɨjeri jɨibogomoro fuuhi. Jaamoco diiboro Ihaivojɨibo
ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi niqueje mitya
iijɨ sihidɨ ejeevanoco omoonɨhicaunofeenedɨ.

---

d 16.9: Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficucuutimo. Jimañovɨro ɨfotono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatɨnɨhi.

1 Fiivaamo miyamɨnaa caatɨnɨujirahi tanootɨ nijequevɨ, mofeenevɨ
iicauno jɨɨbogoco. 2 Jaanoco imino aatyɨmeumo mɨɨhaico jɨɨbuguuhi
tanootɨ nijequevɨ. Jaamo bu tollɨro tobogotɨ ɨjɨɨbugumoco amusuuhi.
3 Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatɨnɨhi
tanootɨ nijequevɨ ɨɨdi agaijɨɨbo Teofilodi. 4 Jaabo imino gaajahi, ɨco
miyabogotɨ ɨjɨɨbeguehicanoco.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jua Nitɨmɨnaafi Ifiivejinoco.

5 Jaanaa Herode[a] Judeavɨ aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaasumi tollɨro icaubo
sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodɨ iicaubo. Jaabo taaba
Elizabe onoogo Aaron iyaachimɨhai cuumimɨnaago. 6 Jaamɨsi sabadɨro
Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icahicaumɨsi. Jaamɨsi imino icahicaumɨsi
Moocaani atajɨɨbauboro unuubadɨ. Jaamaño mɨɨhaiñooba diitɨsico mɨllɨ
neehicautɨhi. 7 Jaarumɨsi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba
iicaumaño, aivo bu famɨsicɨro amiyatɨsi iicacuumaño icano.
8 Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemɨ Zacariamɨoto Moocaanico
ejeecɨvefifucu iicauno. 9 Moocaani jeecɨvomɨnaa jeevamaaje iicanɨcɨbadɨ
omoonɨjifucu Zacariavɨ ɨfutucuuhi templojafa ofooboro Aivojɨɨbo Moocaani
ɨmefeenevɨ aimoguiijɨco ijɨgasuqui. 10 Jaanoco ɨjɨgasunohachuta paryɨ
miyamɨnaa jahisi icauhi Moocaanima ihiimaaumo. 11 Jaanaa Moocaani
toomomɨnaafi Zacariavɨ jafeveuhi fañoojavɨ aimoguiijɨnoco ɨjɨgasufino
cojɨvɨ momiyanaagonovɨ. 12 Jaaboco Zacaria aatyɨmeuboro guucɨbauhi
sihidɨ iigutuuboro. 13 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Zacaria,
diiguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tollɨro
diitaaba Elizabe seemeneque ɨcɨji. Jaaseeque Juatɨ momonɨji. 14 Jaaneri
sihidɨ imo imo diicaji. Tollɨro bu saatoho sihidɨ imo imo icaji diibo
ifiiveneri. 15 Jaabo diseemene Moocaani ɨmefeene sihidɨro jeevajiibo.
Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitɨɨbo. Jaabofa Moocaani Gaija
gahafɨcɨnɨji seejɨ jeebɨɨfaño icaabomaryo. 16 Jaabo Israel cuumimɨnaaco
sihidɨ uumisujiibo dojɨcuvɨro Ihaivojɨɨbo Moocaanijaagovɨ. 17 Jaabo
Jua feeji Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino ɨmegavɨ. Jaabo icaji Moocaani
iimaamɨnaafi Elia imityama icaubadɨ. Jaaneri caanimɨco iseemema
sajeebɨɨ ificuqui, bu tollɨro iicajɨɨsufiimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui.
Jillɨ imibachujiibo miyamɨnaaco Mohaivojɨɨboco igaayɨcɨqui, nooboro.

---

a 1.5: Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaanoco uujoho imino gaajaji?
Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu ɨcano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Uujoho Gabriel
Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨfiibo. Jaabo uco galluuhi ɨco jɨɨbeguequi
jino imino jɨɨbogoco. 20 Jaabo jino ɨco onoonoco miyaavogotɨɨbo
idiicamaño dihiimaa ɨco buuji. Jaaneri iimaatɨɨbo diicaji gueenene toosee
ifiivotɨnohachuta. Jillɨ nijequeevajino tusumi, nooboro.
21 Jaanohachuta miyamɨnaa iicaahicauhi jahisi Zacariaco otoomomo,
esamaaihicauhi toojafañotɨ diibo goovano iinutɨneguiiha. 22 Jaaruubo
tahɨgotɨ ihiinuudɨ iimaacuutɨɨbo. Jaanotɨ gaajacɨumo toojafaño
Zacaria gaijaco aatyɨmeunoco. Jaabo ihiimaajirubadɨ iicano ihuseriro
jɨɨbeguehicaubo ihiimaacuutɨmaño.
23 Jaadɨ templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecɨvuujifucu
afatyunobuunatɨ fuucuubo iijafaño. 24 Jaanobuunatɨ mogai Elizabe
oovago iicacunegui sihɨ iijatɨ fuucuutɨgo sahuse nihɨbavahachuta toono
esamaajeriro iicacuugo: 25 Jisumi fɨ miyamɨnaa uco achiba nuucutɨhi
Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ uudi omoonɨmaño, noogoro.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jesu Ifiivejinoco.

26 Jaano Zacariama ihiimaaunobuunatɨ sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba icano
nigacɨtɨ Moocaani siino galluuhi itoomomɨnaafi Gabrielque Galilea jiinɨje
cuumi Nazare onoocuumivɨ, 27 gaifiiquehi agaajatɨgo bagocaja Maria onoogoco
imeecɨtequi. Jaago Jose onoobo David iyaachimɨhai cuumimɨnaafico
itajevaqui icacuugo. 28 Jaagojaagovɨ Moocaani toomomɨnaafi ɨjɨcafutuuboro
diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi ɨco Moocaani agaijɨgo? Jaabo Aivojɨɨbo Moocaani
ɨɨma icahi. Moocaani famoogaigoomɨ allɨnoocivɨ ɨco imino moonɨhi, nooboro.
29 Jaaboco Maria aatyɨmeugoro sihidɨ eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro
iinoro neehicaugo: ¿Collɨhi fɨne ollɨ uco idilluuboro noobo? noogoro.
30 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco nuuhi: Maria,
diiguetejirahana, Moocaani ɨco agaijɨnoco daatyɨmecuhi. 31 Jisumi doovaji.
Jaago gaifiico seemevaji. Jaaboco Jesutɨ momonɨji. 32 Jaabo sihidɨ jeevaji.
Jaabo caamovohɨ iicaabo Moocaani Achi noocɨniji. Jaaboco Moocaani
ficuji aivojɨɨbotɨ iheedeebe Davidco iicaubadɨ. 33 Jaabo israelmɨ cuumico
tajɨɨbaji. Jaano ufucuro finɨjitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaano icajirahi
uujehehiicaduhu tajevatɨhi? noogoro.
35 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco iimusuuhi: Moocaani Gaija
dihallɨvɨ niiteji. Jaaneri caamovohɨ iicaabo Moocaani mitya ɨco mibaacuji
aimuufaibadɨ. Jaamaño ɨɨtɨ seemene ifiivosee ijeevadɨ Moocaanidi
ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo. 36 Jaabadɨro bu
ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji amiyago icacuurugo. Jaagoco
achiba eneehicarugo sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba ɨdɨino icacuuhi oovago.
37 Moocaanidi chahano jineje ɨtɨhɨino, nooboro.
38 Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojɨɨbo Moocaani jɨjovogo. Uco
onoobadɨ jaafa Moocaani uco moonɨhi, noogoro.
Jaanotɨro Moocaani toomomɨnaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

39 Jaanobuunatɨ Maria fuuhi goovano Judea gajɨhallɨ iicaucuumijaago.
40 Jaago Maria Zacaria iijafa ɨjɨcafutuugoro Elizabeque dillutuuhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

41 Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebɨɨfaño iseemene maryɨbauhi.
Jaasumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi. 42 Jaanegui
sefano nuugo: Moocaani ɨco guiraano imino moonɨhi, famoova
gaigoomɨhallɨnoocɨvɨ tollɨro diseemeneque imino moonɨɨbo. 43 ¿Mɨllɨ
jaago sihidɨ ejeevatɨgoco Tahaivojɨɨbo seejɨ uco baavahi? 44 Uco idillunoco
uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebɨɨfaño maryɨbahi. 45 Imicani
ɨɨjoho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivojɨɨbo eneehinɨbadɨ ɨɨma
icajino, noogoro.

46 Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebɨɨma Moocaanico imehi. 47 Tollɨro imo
imo icahi Moocaani Tatyaajasumɨnaafivɨ, 48 Moocaani uujoho
ɨɨdaasugo ijɨjovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitɨro
paryɨɨcɨno miyamɨnaa fahiijɨvaro iicamo uco: Imino iicago, neeji,
49 Moocaani sihidɨ ejeevaabo uudi sihidɨ jeevanoco omoonɨmaño.
Jaabo Moocaani momo iimiibo. 50 Jaaboco famooro agaijɨmoco
fahiijɨvaro ɨdaasugoobo. 51 Sihidɨ jeevanoco moonɨɨbo. Guiinonɨɨbo
ifiicoro: Mityahi, noomoro iicamoco. 52 Imityafiirumoco
guiinovɨ niitusuubo. Jaaboro ijeebɨino sɨɨcuno iicamoco sihidɨ
ejeevamotɨ ficuubo. 53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco
sihidɨ sinehejeri gahafusuubo. Jaanotɨ sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvamoco
sɨcaihusejema galluubo. 54 Ijeecɨvomɨnaafi Israel cuumico
amusuubo. Jabajeevetɨɨbo diitoco ɨɨdaasugonoco. 55 Mootadi
Abrahamco iseemema fahiijɨvareji unuucuubadɨ, noogoro.

56 Jaadɨ Maria gueenene icauhi Elizabema minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano.
Jaanobuunatɨ jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitɨmɨnaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunatɨ icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico
seemevauhi. 58 Jaanegui ifiitɨno iicaumo, itehesino nagomɨ icamo
fuuhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agaijɨunoma iicaumo.
59 Jaanobuunatɨ fuumo sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano
nigacɨtɨ toosee meehe nigacɨco iquitɨcɨqui. Jaamoro iquitɨcɨnobuunatɨ
momonɨujirahi caani Zacaria momoco. 60 Jaarunaa seejɨ nuuhi: Chahano,
jaafa Jua imomo, noogoro.

61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collɨhiica? Diyototɨ chahamo saatoho tollɨ
imomo iicamo, noomoro.

62 Jaanegui caanico dilluumo uguubutɨneguiihahica ihuseneri caani
omomonɨnoco igaajaqui. 63 Jaanegui caani ɨmohobujeque idilluuboro
caatɨnɨuhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi. 64 Jaasumiro
ɨvɨ Zacariaco jari siino iijɨ jafeveuhi. Jaaneri ihiimaauboro tɨcovaubo
Moocaanico iimuubo. 65 Jaaneri paryɨ icojɨneri iicaumo sihidɨ jabafiituuhi.
Jaanoco paryɨ Judea jiinɨje gajɨneri jɨɨbocasiumo. 66 Jaanoco paryɨ
uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ
fɨne jusijisee? noomoro Aivojɨɨbo Moocaani miyanotɨro tooseeque imino
omoonɨuneri.

Zacaria Masi.

67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahafɨcɨnɨɨbo iimaauhi Moocaani
diibo jeebɨɨfaño ificuunoco nuuhi:

68 Jaafa imocɨnɨɨbo israelmɨ Aivojɨɨbo Moocaani. Mɨɨhai diibo
cuumimɨnaa mihicamojaa asaaboro mɨɨhaico taajasuubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

69 Miihaico aciibo sihidi jeevaabo Motaajasuminaafico
ijeecivominaafi David iyaachimihaifañoti. 70 Tolli nuubo iimimo
ihiimaaminaafeenedi siicijetiro: 71 Miihaico mominaafañoti,
ataajasujinoco, bu paryi miihaico ijiiheguemeti icano, 72 tollirovaha
bu moheedetemihaihivico: Ididaasugueji, nooboro imino unuunoco
ajabajeevetinoco. 73 Jilli mootadi Abrahamco miyanotiro Moocaani
nuuhi: 74 Miihaico mominaati ataajasujinoco, diiboco mejeecivequi
ñihicugotimo, 75 imino ijeevadi mofiino diibedi icaqui jiijehallivi
mihicanohachuta. 76 Jaanoti iijoho, taseemene, Moocaani
caamovohigo iicaabo iimaaminaafi, noociniji. Jaamaño feeji
Mohaivojiibo imega ijiihaico iimibachuuboro, 77 iicuumiminaa
igaajaqui mataajajinoco, mohimitico ubuusujinoco icano. 78 Jaabo
Moocaani igaijifañodi iidaasugooboro miihaico acihi Cristoco.
Diibo asaajifucuco meteemehi, imitifucu niija iicafucu nihibaco
motoomonicibadi. 79 Jaabo seseeque sivaji civohigo iicamedi,
guijeve civoguiino iicamedi icano. Tolliro bu mohigoco siigueji
sajeebii iicano jiihairi, nooboro.

80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadiro bu Moocaani iimogobadi
ijeebii sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunati sicaihigovi icahicaubo. Jaadi
jari Israel cuumiminaavi ifiico jafeniubo.

Jesu Fiivuuhi.

(Mt 1.18-25)

2 Tusumi aivojiibo Augusto onoobo tajiibauhi paryi jiinije miyaminaaco
iheevequi. 2 Jilli ohoovonoco ticoniumo, iticoni Cirenio onoobo
Siria aivojiiboti icaunaaca. 3 Jaanegui famooro fuuhi iicuumijejaago tahi
imomonoco icaatiniqui. 4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinijeti Nazare
cuumiri iicaumañoti Judea jiinijevi Belen cuumijaagovi, tuucuumivi David
ifiivuuhigo, Jose diibo iyaachimihai cuumioobo iicaumaño. 5 Jaanegui
fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatinisutuumisi Mariama, diigoco
ataabavaujigo oovago icacuugoma. 6 Jaamisi Belen cuumiri icaumaaca
Maria iseemevaqui aivucuuhi. 7 Jaago iticonioseeque seemevauhi. Jaagoro
gaachehubaryuneri iimibociugoro faiji iibañeri ejeebunohallivi tooseeque
siucaruuhi miyaminaa icigafija diitisivi iifutucutimaño.

Toomominaa.

8 Jaanaa Belen cuumiti sihigovi icahicaumo fiitijiisuno joomi
toomominaa fucuhachuta cigatimo icahicauhi ihovejamico otoomomo.
9 Jaamovi imimañobati Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro
Aivojiibo Moocaani imi diitohallidi aricuno achiciuhi. Jaaneri sihidi
iguiumo. 10 Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino,
amiihaidi imibogoco sivahi. Jaaneri famooro imo imo icaji. 11 Jaachiiji
fiivoobo amiihaidi David cuumivi Taajasuminaafi Aivojiibo Cristo.
12 Jaano gaajabadi iicanoco mahatyimeji seemeneque gaachehubaryuneri
minicinisee faiji iibañeri ejeebunohalliri siuciniseeque, nooboro.

13 Jaasumiro sihidi saatoho Moocaani toomominaa niquejeoto diibo
cojivi jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:

14 ¡Imicani Moocaani caamovohigo iicaaboco mihimo! Jaanoti
jiinijehallivi gaifiimi diibo onoobadi imino iicamo sajeebii
iicajino, noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunati ijoomi toomominaa
sanomiro noocasiuhi: Masiigo Belenjaago jino iicanoco memeecitequi
Aivojiibo itoomominaafeenedi miihaico ijiibogonoco, 16 noomoro goovano
ufuumo atyimeteuhi Jose, Maria, bu seemene faijiihuri ejeebunohalliví
siucinisеema icamisico. 17 Jaanoco aatyimeumoro jiibuguumo Moocaani
toomominaafi diitoco tooseeti ijiibuguunoco. 18 Jaanoco paryi uguubuumo
diito eneeneri eetyehicauhi. 19 Jaarunoco lliivi Maria ijeebiifañodi
guubunicihicauhi toonoco esamaaigoro. 20 Jaanoti ijoomi toomominaa
dojicuviro uumicuuhi. Moocaanico agaijimoro, imehicauhi uguubuunoti
aatyimeunoma iicamo, diitoco ijiibuguubadi icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Iifusumisi.

21 Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icanoti toosee
meehe nigacico quiticisuumisi. Jaamisiro tooseeque momoniumisi Jesuti
Moocaani toomominaafi Maria oovautigocoro unuumomoco.
22 Jaanobuunati Moise tajiiba onoobadi ifiico iimibachufucuva
iifiniudi tooseeque satyuumisi Jerusale cuumijaago Aivojiibo
Moocaanidiro ificuuqui. 23 Jilli mooniumisi Moocaani tajiiba jilli
noonoro acaatinicinineguiiha: Paryi gaifiimi iticoni ifiivomo Moocaanidi
ijeevadi ficucafeteji, eneeneguiiha. 24 Jaaneguiiha fuumisi Moocaani
tajiiba onoobadi, iicanoco jeecivo asimico ficutuumisi: Namuduucumisi
iicahachiiji, nimiihumisi iicahachiiji onoobadi iicanoco.
25 Jaasumivi icahicaubo Jerusalevi Simeon onoobo imihusene
miyaminaafi. Jaabo Moocaanico ejeecivoobo teemehicauhi Israel
cuumiminaa ataajajinoco. 26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi.
Jaabo diiboco jiibuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco
aatyimetinohachuta iguijevejitinoco. 27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani
Gaija noojiri. Jaanaa Jesuco caanimisi satyuuhi templojafaño tajiiba
onoobadi imooniqui. 28 Jaaseeque Simeon ihiibiciuboro Moocaanico
imuuhi jilli nooboro:
29 Aivojiibo, ivi sajeebii jaafa chuumucuuhi. Daatyimesucuuhi uujoho
dijeecivominaafico unuunoco: 30 tahaalliiri imino atyimecuuhi
taajasuminaafico 31 paryiicino miyaminaa imefeenevi ificuuboco.
32 Diibo seseehachici. Jaabo israelmi iicatirumoco achicijiibo,
iicuumiminaa israelmico cahacisusujiibo, nooboro.
33 Jilli tooseeti eneeneri caanimisi Jose, Maria icamisi sihidi
jabafiitehicauhi. 34 Jaadi Simeon caanimisico imino unuuboro, seeji
Mariaco nuuhi: Meeci jiisee seemene icahi diibofeenedi Israel
cuumiminaati sanoodimo aaifomo finiji. Jaanoti saatoho taajaji. Jaabo
jiibogobadi iicaabo. Jaaboco sihidi saatoho jiiheguejimo. 35 Jilli
gaajacafetejino paryi famoova ijeebiinofaño esamaaino. Jaanotiji iidi paryi
toono aamigari dijeebiico miquiticibadi jeevajino, nooboro.
36 Jaanaa bu tolliro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco
ihiimaahicaugo Ana onoogo; Famuel onoobo Aser cuumioobo aicigai.
Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobagocaja iicausumi atajevaugo
sahuse juugahuseti mificabaci idiinoro aijima icaugo. 37 Jaanoti jisumi
ochenta y cuatrodino ficabava icacuugo fibaijigoti. Jaago templojafañoti
iinehicautigo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeecivehicaugo
machuco aaigagoro Moocaanima iimaahicaugo. 38 Jaago tahi
iicaumojaagovi gataavugo. Jaagoro Moocaanico iticoni iimuudi ticovaugo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesuditi ijiibuguugo paryi famooro Jerusale miyaminaa ataajajinoco
eteemehicaumoco.

Josemi Nazarevi Dojicuviro Uhuumiuno.

39 Jaadi aivojiibo Moocaani tajiiba onoobadi omoonihicaunoco
iimivuuno nigaciti uumicuumo dojicuviro Galilea jiinijevi iicuumi Nazare
cuumijaago. 40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanici
gaajaseere. Jaaseeque sihidi Moocaani imino moonihicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

41 Jaanobuunati caanimisi fanooficaba ticovovi Jerusalejaa feehicauhi
Pascua jiibaimofiiri. 42 Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci
iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijivaro tojiibaimojaa ofoonicibadi.
43 Jaanaa tobaimo ifinicuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro
fitafutuuhi seejimisi gaajaciutinaaca. 44 Fine miyaminaafeenedi saabo,
noomisiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guiinuurumisi iyotofañodi,
agaajamehejefañodi icano. 45 Jaaruumisi aatyimeutineguiiha dojicuviro
Jerusalejaa uumiumisi, tahi diiboco iguiinutuumisi.
46 Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyimeumisi templojafaño,
Moise tajiiba gaajaminaafeeneri gicinîba icauboco. Jaaboco diitoco
uguubunicîiboro dilluhicaubo. 47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano
iimusuhicauneri sihidiro jabafiitehicauhi, sihidi diibo agaajaneguiiha.
48 Jaaboco caanimisi aatyimeumisiro sihidi guucibauhi. Jaanegui seeji
nuuhi: Besha, ¿collihi misico jilli moonihi? Diicaani, uujoho icano
gaihuinimisiro ico miguiinehicahi.
49 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu
magaajatihi Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.
50 Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo unuunoco.
51 Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino
icahicauhi. Jaarunoco seeji lliivi ijeebiifaño ficuhicauhi. 52 Jaanaa Jesu
jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani,
tolliro bu paryi miyaminaa icano gaijihicauhi.

Jua Nitiminaafi Jiibeguehi Sicaihigoti.

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiiboti
icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojiiboti icauhi. Jaanoti Herode
onoobo[b] Galilea aivojiiboti icauhi. Tolliro inahabo Felipe Iturea,
Traconite onoojiinije aivojiiboti icauhi. Jaanoti Lisania onoobo Abilinia
jiinije aivojiiboti icauhi. 2 Jaanoti Anas onoobo, Caifas onoobo icamisi
sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco
Moocaani ijiibogoco aciuhi sicaihigovi. 3 Jaabo Jua fahigovadi fuuhi
Jordan onoohijinidi miyaminaaco: Minitisuquimaje. Jaamoro amiihai
eedeehifiico mejeevesucu amiihai imitico ibuusuqui, nooboro. 4 Jilli icauno
Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatiniuno:

Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu
Aivojiibo jiihaico; ticovoji meheetavo. 5 Ifagajinoco sanoticovoro

---

b 3.1: Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

magahafusu. Paryɨ ifabaɨno, ifagajɨno icano sanotɨcovoro
moonɨcafeteji. Jɨɨhaiño cɨryu cɨryu iicajɨɨje tɨcuvusucafeteji.
Iimitɨjɨje imibachucafeteji. 6 Jaanoco paryɨ jiinɨjemɨnaa
atyɨmeji taajasuco Moocaani aacɨnoco, noonoro.
7 Jaabo Jua, miyamɨnaa diibojaa ifiico initɨsuqui asaamoco neehicauhi:
¡Amɨɨhai jiinimomɨbadɨ mihicano miyamɨnaa! ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico
jɨɨbeguehi ɨñɨhicuno ifiitɨvonotɨ magaaqui? 8 Jaanegui imino mihica,
amɨɨhaitɨ, amɨɨhai eedeehifiico mejeevesuno, foovono ihɨfuvusuqui.
Jaamoro monoocasidino: Mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai, noomoro.
Amɨɨhaico neehi: Jiba guiisiba icarubatɨ Moocaani fiivusujirahi Abraham
iyaachimɨtɨ. 9 Jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui. Jaamaño
iimitɨnoco onoovaho quitɨcafeteji cɨɨjɨgaifaño ijɨgasucafetequi. Jaabadɨro
iimitɨmo cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafeteji, nooboro.
10 Jaanegui miyamɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jana momoonɨjirahi?
noomoro.
11 Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaacɨ caamoojama
mihicaabo sajaatɨ mahacɨ icaamoojama achahaaboco. Jaabadɨro
machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mɨhɨfocasi, nooboro.
12 Jaabadɨro Impuesto jaadusumɨnaatɨ saatoho saauhi
initɨsuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ jana
mɨɨhai momoonɨji? noomoro.
13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajɨɨbafaño onoonobadɨ majaadusu.
Jaanotɨ toono janaanɨcɨ miyamɨnaaco majaadusudino, nooboro.
14 Jaabadɨro saatoho amocasimɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨɨhai
mɨllɨ momoonɨji? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitɨno momoonɨmoro, sɨcamañohallɨtɨ
saatohohallɨvɨ mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumɨtɨɨcɨdino.
Jillɨ amɨɨhai dudɨcamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.
15 Jaanaa miyamɨnaa esamaaihicauhi sɨɨcujeebɨɨje teemehicauhi: Fɨne
Jua diiburucu Cristo, noomoro. 16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho
miyaano amɨɨhaico nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ saajiibo saafi Moocaani Gaijari,
cɨɨjɨgairi icano initɨjiibo. Diibo tajanaanɨcɨ sihidɨ mityahi diibobadɨ uujoho
jeevatɨhi. Jaamaño conovaha bu diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujirunova.
17 Ihusefaño ibususba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibususqui
ijeevadɨ itoogaiñotɨ. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafaño. Jaanotɨ
iimeehunoco ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño jɨgasujiibo, nooboro.
18 Jiibadɨ, bu siibadɨje icano fajɨɨnɨɨboro Jua miyamɨnaaco
jɨɨbeguehicauhi iimino jɨɨbogoco. 19 Tollɨro aivojɨɨbo Herode onooboco
ɨɨbaubo Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco udumɨtɨɨcɨunohallɨtɨ,
tollɨro sihidɨ iminootɨno omoonɨhicaunohallɨtɨ icano. 20 Jaarunoco Herode
guubutɨɨbo janaanɨcɨ imitɨno moonɨubo. Juaco cɨvojafaño ficuubo.

Jesuco Initɨuno.

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Jaano ɨmega paryɨ miyamɨnaaco Jua initɨhicausumi, tollɨro bu
Jesu nitɨsuquimaaiuhi. Jaabo iteehifañotɨ ihiinuuboro Moocaanima
ihiimaaunaaca niqueje faayacafutuuhi. 22 Jaanofeenedɨ Moocaani Gaija
foovono niituuhi diibohallɨvɨ nimɨɨhubadɨ jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno
niquejefañotɨ unuuno: Ɨjoho Agaijɨɨbo Taseemene, Ɨiri sihidɨ imo imo icahi,
unuuno.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Eedeetemɨhaitɨ ɨjɨibogono.
(Mt 1.1-17)

23 Jaadɨ Jesu saafi, siino fahuseecɨ icano ficabava iicacuudɨ
idudɨcamaajeque tɨconɨubo. Jaabo Jose seemeneu tollɨ esɨcɨnɨhicaurumo.
Jaabo Jose Eli seemeneu. 24 Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu.
Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose.
25 Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum.
Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai. 26 Jaabo caaniu Maat. Jaabo
caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu
Juda. 27 Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel.
Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri. 28 Jaabo caaniu Melqui. Jaabo
caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu
Er. 29 Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim.
Jaabo caaniu Matat. 30 Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo
caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu
Eliaquim. 31 Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu
Matata. Jaabo caaniu Natan. 32 Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai.
Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo
caaniu Naaso. 33 Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo
caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda. 34 Jaabo caaniu
Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare.
Jaabo caaniu Nacor. 35 Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo
caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo. 36 Jaabo caaniu
Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe.
Jaabo caaniu Lamec. 37 Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc.
Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan.
38 Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan
Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumaño.

Jesuco ɨjɨ ɨnɨsuuno.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 Jaadɨ Moocaani Gaija Jesu ififaño gahafɨcɨnɨibo Jordan onoohifañotɨ
uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sɨcaihɨgovɨ satyuuhi. 2 Jahɨ icaubo
sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva, jinejebaco amachutɨɨboco ɨjɨ
nɨsuuhi. Jaadɨ jari diiboco ajeba aivuuhi. 3 Jaanegui ihɨjɨ diiboco nuuhi:
Miyaano Moocaani Achi idiicahachiijɨ jiba guiisibaco dinoo, maahutɨ
ifiivetequi, nooboro.
4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatɨnɨhaamefaño noono:
Miyamɨnaafi sano maahu sefariro icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ sefari
icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovogajɨ nijequevɨ. Jaaboro
diiboco ɨifusuubo goovanogayɨ paryɨ jiinɨje miyamɨnaa cuuminoco.
6 Jaaboro diiboco ihɨjɨ nuuhi: Ɨco uujoho acɨji paryɨ jino mityaco. Jaabo
tuucuumijeque tajɨibahi uujoho gaayɨcɨuhi paryɨ jinoco. Jaanoco uujoho
acɨji uujoho iimogomoco. 7 Jaanegui taaguiino ememuɨivooboro uco
idiimooboro edeecɨvohachiijɨ paryɨ diinejeji, nooboro.
8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ diica Satanas,
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Aivojɨibo Moocaanicoro diimo. Jaaboro
saafiicoro diiboco deecɨvo, noono, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

9 Jaadɨ siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago.
Jaaboro temploja niibahucuvɨ caamo diiboco asatyuuboro nuuhi:
Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ daacoto baavɨ, 10 miiro
Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨibaji ɨco iteemequi.
11 Ɨco ihusenehallɨvɨ gañiiyɨcɨjimo. Jaabo guiisiba
sefavɨ nanigaivatɨibo diicahi, nooboro.
12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tollɨro bu Caatɨnɨhaame neehi:
Dihaivojɨibo Moocaanico nɨsujirahana, noono, nooboro.
13 Jaarunaa ihɨjɨ diiboco siino ɨnɨsujiruno achahacuunegui diibotɨ
buhɨgovɨ minifutuubo gueenenehachuta.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi Galileavɨ.

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadɨ Jesu uumiuhi Galileavɨ Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuucɨ
icaabo. Jaabotɨ paryɨ toojiinɨjemɨnaa jɨibocasihicauhi. 15 Jaabo paryɨ
tuucuumije sinagogajanofaño jɨibogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro
imehicauhi.

Jesu Nazarevɨ Icahi.

(Mt 12.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivɨ ifiivuuhɨgo. Jaaboro
judiomɨ jaguisɨfucu sinagogajafaño jɨcafutuubo, ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ.
Jaaboro julleeveubo Caatɨnɨhaameque ihiimaasuqui. 17 Jaaboco Moocaani
iimaamɨnaafi Isaia aameque acɨumo. Jaahaameque faayɨcɨubo jillɨ
noonoco atyɨmeuhi:
18 Aivojɨibo Gaija tahallɨvɨ icahi. Uco ijeevadɨ ficuuhi iimino
jɨibogoco ɨidaasufiimoco acɨqui. Uco galluubo ijeebɨino
ɨidaasufiimoco buheesuqui, cɨvojafa iicamoco taajasubogoco
jɨibeguequi, aatyɨmetɨmo aallɨinoco faayɨqui, ɨidaasuno
omoonɨmoco taajasuqui, 19 Aivojɨibo imino omoonɨjisumico
jɨibeguequi, onoonoco.
20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusumɨnaafico
aacɨuboro casɨivuuhi. Paryɨ toojafaño iicaumo imino diiboco
ɨifɨnɨcɨhicauhi. 21 Jaadɨ tɨconɨubo onoobo: Jifucu icacuuno amɨihai
ɨmefeenevɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono, nooboro.
22 Jaanaa paryɨ famooro Jesuditɨ iimino iimaahicauhi. Jaamoro
jabafiituuhi ovosɨino iimaaco diitoco eneehicauneri. Jaamoro
noocasihicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jose achi icatɨno? noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fɨne amɨihai uco meneeji onoonɨcɨbadɨ:
Taabumɨnaafi idiicaabo tahɨ ɨiro difiico buheesu, noomoro. Jaamoro uco
meneeji: Capernauvɨ omoonɨunoco muguubuubadɨ jino dimiya jiinɨjevɨ
moonɨ, meneeji, 24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Miyanotɨro
amɨihaico neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ imino
agaayɨcɨcafotoobo. 25 Miyaano, aivo sihidɨ fibaijɨto gaigoomɨ icaurahi
Israel cuumivɨ; Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo iicausumi aiguutɨno
mificabacɨ, saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano tɨcovovɨ. Jaaneri toojiinɨjevɨ
sihidɨ ajeba icauhi. 26 Jaarumo Israel cuumi fibaijɨtojaa Moocaani Eliaco
galluutɨhi, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fiitɨno iicaucuumiri
iicaugojaa galluubo. 27 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo Israel jiinɨjevɨ foojohori
iguihuvaumo Moocaani iimaamɨnaafi Eliseo iicausumi. Jaarumotɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

saafiiba buheesurautɨhi ɨdɨɨboro Naaman onoobo Siria jiinɨjeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.
28 Jillɨ unuunoco uguubuumoro paryɨ sinagogajafaño iicaumo sihidɨ sɨfiiratuuhi. 29 Jaamo agañiivuumoro Jesuco tuucuumitɨ buhɨgovɨ gañɨɨuhi. Jaamoro diiboco satyuumo ifagajɨ nijequevɨ togajɨ nijequetɨ diiboco igañɨɨqui togajɨhallɨvɨ tuucuumi iicaugajɨfaño. 30 Jaarunaa Jesu diitofeenedɨ afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.

(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvɨ Galilea jiinɨje cuumivɨ. Jahɨ jɨɨbeguehicaubo miyamɨnaaco jaguisɨfucusumi. 32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojɨɨbo iijɨbadɨ icaneri ɨjɨɨbeguehicauneri.
33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitɨno ɨjɨma iicaubo. Jaabo gaihivuuhi: 34 Mɨɨhaico suufenɨ. ¿Collɨhi mɨɨhaijaa saahi ɨijoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mɨɨhaico finɨsuqui? Ɨco uujoho gaajahi. Ɨijoho idiimiibo Moocaani, nooboro.
35 Jaanegui diiboco Jesu ɨɨbauhi: ¡Llɨɨvɨ diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.
Jaanegui ihɨjɨ imiyamɨnaafico baavɨ gañɨɨuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaruubo diiboco mɨllɨ moonɨtɨɨbo diibotɨ iinuuhi.
36 Jaaneri famooro iigutuumoro fahɨgova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajɨno? Jaanɨ aivo mityano aivojɨɨbo iijɨri tajɨɨbahi ɨjɨmɨco. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.
37 Jaanoco Jesuditɨ jɨɨbocasicuumo fahɨgovadɨhallɨdɨ iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadɨ Jesu sinagogajafañotɨ ihiinuudɨ fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidɨ guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma iimaaumo diigohallɨvɨ. 39 Jaanegui Jesu diigojaagovɨ ɨdɨjɨɨvuuboro iguihuvaco ɨɨbaubo. Jaaneri iguihuva diigotɨ bucuuhi. Jaasumiro agañiivuugoro diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihiijɨcuudɨ fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sɨvahicaumo. Jaamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicaumo. 41 Jaamo paryɨ iguihuvamotɨ, tollɨro saatohofañotɨ imitɨno ɨjɨmɨ ihiinomoro gaibacɨnɨmoro neehicauhi: Ɨijoho Moocaani Achi, noomoro.
Jaarumoco Jesu ɨhɨɨbauboro iimaasuhicautɨhi, diibo Cristo iicanoco diito ihɨjɨmɨ agaajahicauneguiiha.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.

(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa meseseevecuudɨ Jesu fuuhi tuucuumitɨ buhɨgovɨ. Jaaruuboco miyamɨnaa iguiinuumo diibovɨ ɨfutuuhi. Jaamoro diiboco gaijɨurumo footɨɨbo iicaqui. 43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tollɨro bu siicuumijeque acɨji Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.
44 Jillɨ ɨguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofaño jɨɨbogooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Sihidɨ Ejeevano Fiicɨ.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

5 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijɨniri. Jaanaa miyamɨnaa
sihidɨ gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi Moocaani
jɨɨbogoco uguubunoco iimugumaño. 2 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi migaacɨ
meenegaacɨco jiinɨgaibaahojɨniri icanoco. Jaanaa togaje abajato fiicɨmɨnaa
ihiinuumoro isinɨcuuhunoco nitɨhicauhi. 3 Jaanegui Jesu sagafa jɨcafutuuhi
Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajɨɨbaubo tehesijɨsuno imeenegaco
ijɨnitɨ iminiiyuqui. Jaadɨ Jesu ifagafaño acasɨɨvuudɨ tɨconɨubo ɨjɨɨbuguubo
tahɨgotɨ. 4 Jaabo ihiimaanoco iimivuudɨ Simonco nuubo: Dimeenegaco
satyo janaanɨcɨ amachimañovɨ. Jaaboro disinɨcuhunoco gañɨɨ. Jaabo
taavaco diicɨhi, nooboro.
5 Jaanegui Simon nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai fucuhachuta
dudɨcamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mɨhɨcɨtɨhi. Jaarunaa ɨɨjoho
eneenegui gañɨɨji tasinɨcuhunoco, nooboro saatohoma 6 gañɨɨumo.
Jaabo sihidɨ taavaco baasuuhi. Jaaneri isinɨcuuhu gallicamaaiuhi.
7 Jaanegui saatoho igataavomɨnaa sigafaño iicaumoco coovaumo
diitoco ihamusuvaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacɨcoro gahafusuuhi
taavari. Jaaneri togaacɨ niituurahi. 8 Jaanoco Simon Pedro aatyɨmeuboro
Jesuguiino memuɨɨvuuhi. Jaaboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uutɨ buhɨ
difoo, uujoho imitɨmɨnaafi, nooboro 9 sihidɨ taavaco ɨɨcɨuneri sihidɨ
ajabafiivutuumaño. Bu tollɨro famooro igutuuhi. 10 Tollɨro bu Zebedeo
seeme igutuuhi Jacoobo onoobo, bu Jua icamɨsi Simon gataavomɨnaatɨsi.
Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitɨro miyamɨnaa
fiicɨmɨnaafitɨ diicaji, nooboro.
11 Jaadɨ imeeneneque isi asatyuudɨ fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo
Jesu dojɨcutɨ.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo.
Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro memuɨɨvuubo, jiinɨjejaagovɨro dɨjɨɨcɨnɨɨboro
diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, idiimogohachiijɨ uco buheesu, nooboro.
13 Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Imeguehi.
Buheetecu, nooboro.
Jillɨ unuusumiro ifoojoho diibotɨ buuhi. 14 Jaaboro Jesu tajɨɨbauhi
mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨɨbo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo. Jaaboro
sacerdotejaa difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro toono ɨco iimibachuno jaadabadɨ
iicano asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise atajɨɨbaunobadɨ
iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ubuheecunoco,
nooboro.
15 Jaanaa Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno janaanɨcɨvɨro feehicauhi. Jaabojaa sihidɨ
miyamɨnaa igaivehicauhi diiboco uguubunɨcɨvamoco iguihuvanotɨ
ibuheesuqui. 16 Jaarunaa Jesu miyamɨnaa achahahɨ ofooboro Moocaanima
iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi. Jaanaa diibo fiitɨno
gɨcɨnɨumo saatoho fariseomɨoto, caatɨnɨmɨnaa icamo Galilea,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Judea, Jerusale icacuumijeti asaaciniumo. Jaamofeenevi Moocaani mitya
ifusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeenedi. 18 Jaanaa gaseumo
saatoho gaifiimi idiino isifañiiuboco cigaiijeri ihiibimoro fañoojavi
ijiihacumoro Jesu imefeene ifaduqui moonihicaurumo. 19 Jaarumo
ijicafetequi imoonicuuruhi sihidi miyaminaama etetecíniunegui caamo
ufuumoro iniibahucuco afaayiciumoro iguihuvauboco icigaiijema caamoti
niitusuumo miyaminaa uufocodi. Jaamoro Jesu imefeenevi faduumo.
20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuubo:
Miyaminaafi, dihimiti ico buusucafutucuuhi, nooboro.
21 Jaanoco uguubuumoro fariseomi, caatiniminaa icamo ticovauhi
esamaaiumo: ¿Miijoho jaani jilli onooboro Moocaanico ihiimaari imitino
omooniibo? ¿Miijoho imitico buusujitirahi? Saafiiro Moocaani imitico
buusujirahi, noomoro.
22 Jilli noomoro esamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi
amiihai tolli mehesamaaihi? 23 Fameediro itihiirunoco dihimiti
imibachucafutucuuhi neehi, tolliro bu gañiivoobo, diigo onoono.
24 Jaaneguiiha amiihaico gaajasuji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
jiinijehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro.
Jaadi nuubo idiino isifañiiuboco: Ico neehi, gañiivo. Jaaboro
dicigaiijeque diiciibo, fuucu diijajaago, nooboro.
25 Jaasumiro idiino isifañiiubo gañiivuuhi diito imefeenevi. Jaaboro
icigaiijeque toonohallivi isiucinihicaunoco iiciuboro fuucuubo iijajaago
Moocaanico imooboro. 26 Jaaneri famooro ajabafiituumoro Moocaanico
imehicaumo. Jaamoro sihidi iigutuumoro nuumo: Jaachiiji mahatyimehi
aivo ajabafiiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunati Jesu fuuhi impuesto jaadusuminaafi Levi onoobojaago,
ajaadusuhicaumañeri gicíniba icauboco nuutuubo: Tadyojicuti disaa,
nooboro.
28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryi fanoocoro toonovi ejeevesuuboro.
29 Jaanegui toonobuunati Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guiraajiibaimoco.
Jaanaa sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa imachuqui gicíniniciniuhi
diitoma, bu sihidi saatoho miyaminaa icano. 30 Jaanoma iicamo fariseomi,
caatiniminaa icamo Jesu jiibogominaaditi imitino iimaauhi: ¿Collihi
amiihai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusuminaama, bu
saatoho imiti miyaminaa icamoma? noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatimo taabuminaafico
imogotatihi. Jaanoti iguihuvamoro imoyiicifihi taabuminaafico.
32 Jaabadiro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinitihi.
Iimifiitimegui saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collihi jana Jua jiibogominaa,
fariseomi jiibogominaa icamo machutimo aaigamoro sihidi Moocaanima
iimaahicamo? ¿Jana millíti dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.
34 Jaanegui Jesu oovicíuboro iimusuuhi: Taabava jiibaimovi oovicihi. ¿Nacu
amiihai taabava jiibaimojaa mucuuhuvamoco machusutimo mahaigasujirahi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tojaabo icanaaca? Tobadɨ tajɨɨbogomɨnaama icahi. 35 Jaanotɨ icajinehiica
diitediti uco udumɨtɨɨcɨjino. Jaadɨ jari ɨɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi jillɨ
ohoovɨcɨuboro nuubo: Mɨɨhaiñooba aivo bochehu gaachehutɨ quitɨcɨtatɨhi
eedeechehuco imaahunɨqui. Jaanotɨ tollɨ imoonɨruva bochehu icaruno
eedeechehubadɨ icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedeechehufañotɨ
imijitɨrahi. 37 Jaabadɨro bofaihu aivofaihuco asimɨ meehe eetavota
eedeejutafaño mificutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tofaihu tujutaco
ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañɨɨcafetejirahi.
38 anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoocɨro imino
ficucafetefihi.[c] 39 Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo,
bofaihuco imogotatɨhi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.[d]

Jɨɨbogomɨnaa ɨcɨhi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisɨfucusumi.

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

6 Safoono Jesu jaguisɨfucusumi basutaanofeenedɨ ɨgooboro feehicauhi.
Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa trigo noovataco ɨcɨmoro feehicauhi. Jaamoro
ifagaañooco ihuseneri iquichecɨmoro ifagaañooco machuhicauhi.
2 Jaanegui saatoho fariseomɨoto diitoco dilluuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai
mududɨcamaaihi jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amɨɨhai magaajatɨhiica aamefa
onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma omoonɨunoco?
4 Mɨiro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecɨvo maahunoco ɨɨcɨuboro machuubo,
jaaboro bu tollɨro acɨubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico
ejeecɨvucuuno maahunoco ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ machujirahi, nooboro.
5 Jaadɨ bu tollɨro nuubo: Jaguisɨfucuco mityano mehesɨcɨnɨhi. Miyaano
tollɨru. Jaaruno janaanɨcɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo mityahi,
nooboro.

Ihuse Ifiigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Jaadɨ sifoo jaguisɨfucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro
tɨcovauhi miyamɨnaaco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamɨnaafi
imiyanaagohuse ifiigatyuubo. 7 Jaanaa caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo
ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Jesuco: ¿Naa jaguisɨfucusumi buheesujiibo? noomoro
siibadɨ iicanohallɨtɨ diibohallɨvɨ ihiimaaqui.
8 Jaamo tollɨ eesamaaiunoco agaajacɨuboro ihuse ifiigatyuuboco
nuubo: Gañiivoobo joono diitofeenevɨ dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo
agañiivuuboro feenevɨ julleeveuhi. 9 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Ene amɨɨhaico
dilluji: ¿Jinejeque Moise tajɨɨbauhi jaguisɨfucusumi momoonɨqui iiminoco,
nacu iimitɨnoco? ¿Mububheesunoco, nacu miguijenɨnoco? nooboro.
10 Jesu ihuufocori iicaumoco fahɨgovaco emeecɨuboro nuubo ihuse
ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.
Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi. 11 Jaaneri saatoho
sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne
momoonɨjirahi? noomoro Jesuditɨ.

---

c 5.38: Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetaveji.
d 5.39: Jillɨ nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejitɨnoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ ɨdɨino.

(Mt 12.1-4; Mr 3.13-19)

12 Jaasumi Jesu fuuhi ifabaɨjaago Moocaanima ihiimaaqui. Jaabo icauhi
fucuhachuta cɨgatɨibo Moocaanima ihiimaaboro. 13 Jaanaa meseseeveudɨ
coovaubo ɨjɨibogomɨnaaco. Jaamotɨ ɨcɨubo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ
ɨdɨimoco. Jaamoco momonɨubo minɨsumɨnaatɨ. 14 Jaamo momono jino
Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo, Andre onoobo Simon nahabo,
Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome, 15 Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo
achi, bu Simon onoobo cananistamɨoobo, 16 Jacoobo achi Juda, bu sajuda
Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icamo.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨibeguehi.

(Mt 4.23-25)

17 Jaamoma Jesu togajɨ nigacɨtɨ iniituuboro nametɨje iicaumaño
ɨjɨibogomɨnaama fitafutuumo, tollɨro bu sihidɨ fahɨgovao miyamɨnaa
icauhi, Judea jiinɨjeo miyamɨnaa, Jerusale miyamɨnaa, Tiro, Sidon icano
muuaijɨnioto icamo. Jinoodɨmo gaseuhi Jesu iijɨco uguubunɨcɨvaumo,
bu diitoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui icano asaaumo. 18 Iimitɨno ɨjɨma
iicaumo tollɨro buheesucafetehicauhi. 19 Jillɨ famoova Jesuco idudɨicɨqui
moonɨhicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, ɨdaasuno Mihicano Icano.

(Mt 5.1-12)

20 Jaanoma iicaabo Jesu ɨjɨibogomɨnaaco nuuhi: Imicani amɨihai
Moocaanico mihimogomo mɨhɨdaasufimaño. Jaamaño amɨihai Moocaani
aivojɨfaño mihicaji.
21 Imicani amɨihai jisumi Moocaanico magaajanoco aivo mihimogomo.
Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.
Imicani amɨihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri
mejejebacasiji.
22 Imicani amɨihai mihicahi miyamɨnaa amɨihaico ɨjɨihevesumi,
buhɨ amɨihaico agañɨisumi, amɨihaiditɨ imitɨno ihiimaasumi, amɨihai
momoco iimitɨnobadɨ ɨjɨihevesumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
momoco imiyaavogonohallɨtɨ. 23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo
mihicacu guiraano amɨihai jaadama niquejefaño mihicajineguiiha.
Tollɨro tuucuumijeo eedeetemɨhai Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno
moonɨhicauhi.
24 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨihai mihicaji sihidɨ mɨnɨhɨbamɨvamo, amɨihai
imino imo imo jisumiro mihicacuumo.
25 Ɨdaasucani amɨihai jisumi mutuvacɨnɨmo, ufucu sihidɨ mahajebavajimo.
Ɨdaasucani amɨihai jisumi mejejebacasimo, ufucu ɨdaasuri mataacasijimo.
26 Ɨdaasucani amɨihaiji, amɨihaitɨ famooro miyamɨnaa iminoono
ihiimaasumi. Bu tollɨro diito eedeetemɨhai imitɨ jɨibogomɨnaaditɨ: Imimo,
noomoro iimaahicauhi.

Momɨnaaco Magaijɨno.

(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanotɨ amɨihai uco muguubunɨcɨmoco neehi: Amɨihai mɨnaaco
magaijɨ. Imino momoonɨ amɨihaico ɨjɨiheguemeque. 28 Imino monoo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amɨɨhaico imitɨno onoomoco. Moocaanima mihiimaa amɨɨhaico imitɨno
onoomohallɨvɨ. 29 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico, amɨɨhai ɨme saanaago ɨmetɨ
agabavacuhachiijɨ tollɨro saanaago ɨmeque mahacɨ tollɨro bu igabacuqui.
Jaanotɨ saatoho amɨɨhai caamoojaco udumɨtɨɨcɨhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai
sacoco mahacɨ isatyequi. 30 Jillɨ daacɨ cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco.
Jaanotɨ bu sita diinoco ɨɨcɨcuunoco dihiimaasucuudino. 31 Amɨɨhaico sita
imino omoonɨnoco mihimogobadɨ, sitaaco imino momoonɨ.
32 Jaanotɨ amɨɨhaico agaijɨmocoro bu magaijɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne
toono? Jillɨ famoova tollɨ moonɨfiihi, iimifiitɨmo bu tollɨro moonɨfiihi icano.
33 Jaanotɨ bu amɨɨhaico imino omoonɨmocoro, imino momoonɨhachiijɨ,
¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo tollɨ moonɨfiihi. 34 Jaanotɨ:
Diitotɨ siinoco ɨciqui, noomoro siinoco mahacɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne
toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo iimitɨmoco siinoco acɨfihi; Diitotɨ siinoco
mɨhɨciqui, noomoro. 35 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ, sinehejeque
diitoco mahacɨ: Diitotɨ siinoco toono jaada mɨhɨciqui, nootɨmo. Jaachiijɨji
guiraajino amɨɨhaico niquejefaño ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohɨ
iicaabo seemetɨ mihicahi. Jaabo diibo tollɨro imino moonɨɨbo famoocoro, bu
aacɨnohallɨvɨ cahacɨsutɨmo iicahicarumoco, iimitɨmeheje iicarumoco icano.
36 Jaanegui amɨɨhai sitaaco mɨhɨdaasugo amɨɨhai tahe Moocaani iicabadɨ.

Amɨɨhai Sitaaditɨ Imitɨno Mehesɨcɨnɨmoro Mihiimaadino.

(Mt 7.1-5)

37 Sitaaditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨmoro mihiimaadino, jaachiijɨ Moocaani
amɨɨhaico tollɨro neejitɨhi. Sitaaco iimitɨco meneedino, jaachiijɨ Moocaani
amɨɨhai imitɨco neejitɨhi. Sifiima mɨhɨɨbacasinoco imino mihimibachucasi
amɨɨhai imitɨco Moocaani ibuusuqui. 38 Sitaaco siinoco mahacɨ.
Jaaneguiiha amɨɨhaico bu Moocaani tollɨ acɨji; illeegucufaño imino
oovɨcɨɨboro, imino gatyuucɨ cuhufono cabɨɨcɨɨboro tetecuuboro. Jaanotɨ
amɨɨhai sitaaco mohoovobadɨro Moocaani amɨɨhaico eeveji, 39 nooboro
Jesu jillɨ oovɨcɨuhi: ¿Nacu ihaallɨɨma achahaaboco bu sifi ihaallɨɨma
achahaabo sɨɨguejirahi? ¿Nacu famɨsɨcɨro ifapaajefaño aquetetejitɨrahi?
40 Jaabadɨro cajaatyo miyamɨnaa ijɨɨbogomɨnaafi janaanɨcɨ jeevatatɨhi. Jari
ɨjɨɨbogonoco iimivucuudɨ ijɨɨbogomɨnaafibadɨ jeevajirahi.
41 ¿Millɨ jaabo dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨcoro adaatyɨmeebe,
dihaallɨɨfaño cutuucɨdino iicanoco daatyɨmetɨhi? 42 ¿Millɨ jaabo
dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ɨco dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco
ɨcɨqui, neejirahi dihaallɨɨfaño cutuucɨdino iicanoco daatyɨmetɨɨbo? Tajeebɨɨ
imihi, nooboro sitaaco abañɨfiibo, itɨconɨ dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ.
Jaadɨ jari imino daatyɨmeji dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco. Jaadɨ
diiboco adaamusuubo gañɨɨji.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Chahaho ɨmoho iimiho iimitɨnoco onoovaho. Jaabadɨro chahaho
iimitɨho iiminoco onoovaho. 44 Jaamaño inoovatatɨro siyomo ɨmohonoco
magaajatahi. Jarɨɨmɨho añaajebaco noovajitɨrahi. Tollɨro sisimɨcoohai
baacuhico noovajitɨrahi. 45 Jaabadɨ iimihuseebe iiminocoro neefihi
miyaano ijeebɨɨfaño iicamaño. Jaabadɨro iimitɨɨbo imitɨno iimaanɨcɨhi,
ijeebɨɨfaño iimitɨno iicamaño. Jaamaño iijɨri ihiimaano ijeebɨɨfaño
agahafɨcɨnɨnotɨ saahi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Iija Tano Eetavovɨ Oovɨcɨno.

(Mt 7.24-27)

46 ¿Collɨhi amɨɨhai uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, monoomoro uujoho
onoonoco meheetavehicatɨhi? 47 Amɨɨhaico neeji: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevaabo
tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho atajɨɨbanoco eheetavoobo?
48 Fɨne saafi miyamɨnaafi iijaco eheetavuubobadɨ itɨconɨ seediubo
faicuvano. Jaadɨ tanooco nicuubo guiisibanohallɨvɨ. Jaanobuunatɨ teehi
amachituuno inɨfaihu sefano toojaco ɨcɨhinɨurahi. Jaaruno toojaco
maryɨbasuutɨhi, guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
49 Jaanotɨ uco guubucuruubo uujoho atajɨɨbarunoco omoonɨtɨɨbo jillɨ
jeevahi; tɨcovono iijaco jiinɨgaibaahohallɨvɨ cahajɨno ificuubobadɨ jeevahi.
Jaaja teehi amachituuneri inɨfaihu toojaco sefano ɨɨcɨhinɨuneri tooja
acutuuhi. Jaaneri tooja paryɨ imivocafutuuhi ifinɨja.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.

(Mt 8.5-13)

7 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaahicaunobuunatɨ fuucuubo Capernau
cuumivɨ. 2 Jahɨ icaubo aivojɨɨbo romanomɨoobo. Jaabo icojɨmɨnaafico
sihidɨ agaijɨubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi. 3 Jaabo ihaivojɨɨbo
Jesutɨ ihiimaaunoco uguubuuboro judiomɨfeenetɨ iquillahutoco galluubo
Jesuco ijɨɨbeguetequi asaaboro diibo jeecɨvomɨnaafico ibuheesuvaqui.
4 Jaamo Jesujaa ufuumoro tɨcovauhi diiboco onoomo: Romano aivojɨɨboco
daamusu, aivo imihuseebe 5 muucuumico aivo gaijɨɨbo. Jaaboro mɨɨhaidi
sinagogajaco eetavusuhinɨɨbo, noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitɨvucunaa romano aivojɨɨbo
saatoho inahabonɨmɨnaaco galluuhi Jesuco ineetequi: Ɨjoho Aivojɨɨbo,
jaafa icacuuno sihidɨ jeevahi jaabo iijafaño asaajiruno. 7 Cono bu uuro
dijaago ɨco ɨɨcɨtoobo foonova. Jaaneguiiha saatɨɨboro tahɨgotɨro dinoo.
Jaaneri tacojɨmɨnaafi buheeji. 8 Uujoho bu icaruubo aivojɨto tajɨɨbaguiino
icahi. Jaabadɨro bu amocasimɨnaahallɨvɨ uujoho aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ
saatohoco: Difoo, unuusumi foonɨcɨmo. Jaamotɨ saatohoco: Disaa,
unuusumi saanɨcɨmo, tollɨro tacojɨmɨnaafico: Siinoco deetavo, unuusumi
eetavonɨcɨɨbo, nooboro.
9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ
sihidɨ asaaumoco emeecɨuboro nuubo: Miyanotɨro aivo Israel cuumimɨnaa
icarumofaño atyɨmetɨhi jaanɨ janaanɨcɨ miyaavogoco, nooboro.
10 Jaamo ihaivojɨɨbo agalluumo iijajaa dojɨcuvɨro uhuumiumo atyɨmeuhi
icojɨmɨnaafi ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijɨgo Achico.

11 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo
ijɨɨbogomɨnaa, sihidɨ miyamɨnaa icamo. 12 Jaabo tuucuumitɨ ifiitɨvuubo
atyɨmeuhi chuumuhuco icɨitequi asatyumoco fibaijɨgo seemene ɨdɨɨboro
iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidɨ tuucuumio miyamɨnaa fuuhi.
13 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ɨdaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:
14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudɨɨcɨtuubo.
Jaasumiro tuuhuco ihiibɨumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu
ichuumuhuco nuuhi: Sɨcafefi, ɨco neehi: ¡Gañiivo! nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

15 Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casɨivuuhi. Jaaboro
iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejɨco acɨuhi. 16 Jaanoco aatyɨmeumo
sihidɨro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidɨ jeevaabo aivo Moocaani
iimaamɨnaafi mɨihaivɨ jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi
iicuumico itaajasuqui, noomoro.
17 Jaanoco guubuumo paryɨ Judea jiinɨjeri ihallɨdɨ iicaucuumineri Jesu
omoonɨunoco.

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.

(Mt 12.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryɨ jɨibugucuuhi Jesuditɨ.
Jaanegui diitotɨ miimɨsiiciti ocoovauboro, 19 Jesujaa galluubo idillutequi:
¿Naa miyaano ɨijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanotɨ diibo iicatɨhachiijɨ
sifiico iteemequi? 20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi:
Jua Nitɨmɨnaafi mɨihaico galluuhi ɨco midilluqui: ¿Naa miyaano ɨijoho
oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.
21 Jaamo diito diibovɨ ɨifutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidɨ miyamɨnaaco
iguihuvanotɨ, iimitɨno ɨjɨmitɨ icano, tollɨro aatyɨmetɨmehejeque ihaallɨinoco
imitusuhicaubo. 22 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua
Nitɨmɨnaafico mɨjɨibogo mahatyɨmeneque, muguubunoco icano. Mɨjɨibogo
millɨ aatyɨmetɨmo atyɨmeneque, ɨigotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo
buheesucafetehi, inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino
buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨidaasufiimoco taajasujɨibogoco jɨibeguehi.
23 Imicani icajiibo uuvɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨiboro imiyaavogoobo, nooboro.
24 Jaadɨ Jua Nitɨmɨnaafi agalluumo ufuunobuunatɨ Jesu miyamɨnaaco Jua
Nitɨmɨnaafiditɨ nuuhi: ¿Jinejeque amɨihai memeecɨjeuhi sɨcaihɨgovɨ? ¿Saafi
noofaijɨcuco guibuhuba ejebehininobadɨ iicatɨiboco, etɨ? 25 ¿Nacu, jinejeque
memeecɨjeuhi? ¿Saafi miyamɨnaafi iminoono gaachehunofaño jɨicɨniuboco?
Jillɨ icautɨno. Amɨihairyo magaajahi iminoonofaño ɨjɨicɨnɨmo aivojɨto
iijanofaño icanɨcɨhi sinehejeri imo imo iicamo. 26 Jaanotɨ ¿jinejeque nacu
memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨihɨ, miyaano, saafi
janaanɨcɨ Moocaani iimaamɨnaa janaanɨcɨ ejeevaabo. 27 Diibo Jua, diiboco
tahɨmega agalluujinoco Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoobo:

Uujoho tajɨibogomɨnaafico, dihɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨihaico
iimibachuqui.

28 Amɨihaico neehi: Paryɨicɨno miyamɨnaafeenetɨ chahamo Moocaani
iimaamɨnaa Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨ iicamo: Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ
ejeevatɨibo Moocaani aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi, nooboro.
29 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa impuesto jaadusumɨnaa icamo Jua nitɨco
agaayɨciumo miyaavuguuhi Moocaani tajɨiba miyaano iicaunoco. 30 Jaarunaa
fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨciutɨmo tɨhɨsuuhi Moocaani
iimuguuboro diitedi omoonɨujirunoco. 31 Jaanoma iicaubo Aivojɨibo Jesu
nuuhi: ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨciji? ¿Jinejebadɨ fɨne jeevamo?
32 Jɨihɨ, jillɨ fɨne oovɨciji oono seeme goohasinovɨ acasɨivomo abañamaaimoro
igataavomɨnaaco ocoovadiinamaainɨcɨmobadɨ jeevamo: Amɨihaidɨ siruuco
miguisɨcuurahi. Jaarunaa mihimogotɨhi magaaseneque, noomo. Jaanegui
ɨidaasujɨijeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotɨhi, noomo.
33 Jaabadɨ iicano Jua Nitɨmɨnaafi saauhi machutɨiboro aigafiibo, aivofaihuco
adutɨibo icano. Jaaboco amɨihai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
34 Jaanobuunatɨ saahi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amachuubo, aaduubo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

icano. Jaaboco amiihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto
jaadusuminaa, imitiminaa icamo gataavominaafi uco meneehicahi. 35 Jaarunaa
Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacicafetehi diiboco agaajamofañodi, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomioobo Simon Iijafaño.

36 Jaanaa saafi fariseomioobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui.
Jaanegui Jesu jaahe ufuuboro imachuqui casiivuuhi. 37 Jaanaa saafigo
gaigo tuucuumiogo imitino iicahicaugo Jesu Simon fariseomioobo
iijajaa amachutuunoco agaajaciugoro saaugo, alabastro paaje gatyuuci
diiriba imono facicisucinifaihuma. 38 Jaago taagoro Jesu tihai cojivi
iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihaiñoco ihaallii tofaihuneri ejeesugo.
Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totihaijeque niniicihicaugo. Jaadi
ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo. 39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo
ifariseomioobo aatyimeuboro esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani
iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo miijoho diiboco coyomo miyaminaago
ududiicinoco miiro diigo imitino iicafino gaigo, nooboro ijeebiifañodi.
40 Jaanegui Jesu ifariseomiooboco nuuhi: Simon eneecau ico siinoco
neequi, nooboro.
Jaanegui ifariseomioobo iimusuuhi: Dinoo, jiibogominaafi, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimisiicico saafi nihibamico aaciunoco
debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi
cincuentadi aameva iicano. 42 Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo
famisicicoro ideudaco jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaani fine
diitisiti janaanici diiboco gaijihi? nooboro.
43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaanici guiraano
edebeuruubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, jahi, 44 nooboro diigoco emeeciuboro
Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi.
Jaaruuboco nifaihuti daacitihi tatyihaico nitiqui. Jaanoti jaamo gaigo
uco tatyihaico ihaallii tofaihuri nitihi. Jaagoro imeebaiguiri filluugo.
45 Uco niniicitihi. Jaanoti diigo agasenetiro suufenitihi tatyihaico
ininiicigo. 46 Uco deesutihi facicifaihuri taañigaico. Jaanoti diigo diiriba
facicinoco tatyihaico jeesuhi. 47 Jaanegui ico neehi: Sihidi iimitico
ubuusucuuneguiiha uco sihidi agaijinofeenedi gaajacafotono. Jaanoti
saafiico ajashunoco uujoho ubuusuubo ajashuno uco gaijihi, nooboro.
48 Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuuhi, nooboro.
49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igiciniumañoti ticovauhi
onoocasiumo: ¿Miijoho fine jaani imiti icarunoco ubuusuubo? noomoro.
50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomaño,
sajeebii fuucu, nooboro.

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

8 Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jiibogooboro acihicauhi
Moocaani aivoji iijico. Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo
iminisuminaa. 2 Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo,
diitoco iimitino ijimiti, iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri
icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici
icano iimitino ijimi ihiinuugo; 3 tolliro Chuzo Herode cojiminaafi
taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidi saatoho diitoco
amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 12.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa faacuumivatɨ saahicauhi Jesuco
emeecɨvamo. Jaamo sihidɨ iigaivuumoma iimaahicaubo siinovɨ
oovɨcɨɨboro nuuhi: 5 Saafi basumɨnaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco.
Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jɨɨhaifaño. Jaanoco
quicuhicaumo, bu jaanoco joomɨ asaaumoro machuuhi. 6 Jaanotɨ
samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ. Jaano ihiinuuruno chuumuuhi
amaiutɨmaño. 7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ.
Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijarɨɨmɨ macanɨsuuhi toonohallɨvɨ
ujusiuneri. 8 Jaanotɨ samañoono aifuuhi iimino jiinɨjevɨ. Jaano ifiivuuno
sihidɨ noovauhi ciendɨgaiva tɨcovovɨ.
Jillɨ nooboro Jesu sefano nuuhi: Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ
muguubu, nooboro.

Jesu Jɨɨbuguuhi Mɨllɨtɨ Tollɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 12.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jaanegui diiboco ijɨɨbogomɨnaa dilluuhi: ¿Mɨllɨ eneejirunoco tollɨ
dohoovɨcɨhi? noomoro.
10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico imino Moocaani aivojɨ
agaajaratɨnoco gaajasuhicahi. Jaanotɨ sitaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro uujoho
neehicahi. Jaamo emeecɨrumo aatyɨmetɨmobadɨ iicaqui. Bu oovɨcɨhi
jaamo uguubucuurumo guubutɨmobadɨ iicaqui.

Jesu Jɨɨbuguuhi Jillɨ Eneejirunoco Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 12.18-23; Mr 4.13-20)

11 Jillɨ eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iijɨ, eneejiruno. 12 Jɨɨhaifaño
ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro
ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨhi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.
13 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayɨcɨrumo
imino abacocoovatɨmaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco ijɨ
ɨnɨsusumi ejeevesumoro dojɨcuvɨro minifotomo, eneejiruno. 14 Jaanotɨ
jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene
icatɨno toonoco macanɨsuno sinehejejaagoro ijeebɨɨ iicamaño nɨhɨbamɨ
imiguiiharo, jiinɨjemɨnaa iimogono jaagovɨro ijeebɨɨ iicamaño noovasutɨmo,
eneejiruno. 15 Jaanotɨ iimino jiinɨjevɨ aacutuuno onoono imino jeebɨɨma
iicamo imino uguubunɨcɨmoro miyaaveguehi Moocaani iijɨco. Jaamo imino
ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

Cɨɨjɨgai Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.21-25)

16 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro siineri fabaacutatɨhi,
cɨgaiijeguiino ficutatɨhi icano? Caamo mificutahi toojaco aachɨcɨnofaño
ɨjɨcafotomo ihatyɨmequi. 17 Jaabadɨ chahano otoovono ɨɨfuvusutɨno iicano,
jisumi agaajaratɨno ufucu paryɨ fanooro foovono gaajacafeteji.
18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijɨco agaayɨcɨmoco siino
janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ toonoco imiyaavogotɨɨbotɨ dumɨtɨɨcɨji: Uuma icano,
unuurunoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jaanaaca saaumo Jesu nahabomɨ, seejɨ icamo diibo iicauhɨgo ifeequi.
Jaarumo diibovɨ ɨfutuutɨhi sihidɨ miyamɨnaa iicaumaño. 20 Jaanegui
saatoho Jesuco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo jahisi icahi. Jaamo
dijaa saajirahi, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijɨco uguubumoro omoonɨmo,
diito naha gaharubi, tañahabomɨ icano, nooboro.

Jesu Llɨɨcaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ijɨɨbogomɨnaama jɨcafutuuhi muuaifaño iicauga
meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masɨɨgo onagoojɨnivɨ, nooboro.
23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cɨgauhi. Jaanaa fuumoco
guibuhuba sefano ɨcɨuhi. Jaaneri imeenegafa sihidɨ nɨfaihu gahafuuhi.
Jaaneri imeenega niituurahi. 24 Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo:
¡Mojɨɨbogomɨnaafi, Mojɨɨbogomɨnaafi, miniituucuuhi! noomoro.
Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco ɨɨbauhi.
Jaasumiro ɨllɨɨvuunoro paryɨ sɨɨcutuuno. 25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaaco
nuuhi: ¿Mɨllɨ jana amɨɨhai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.
Jaarunaa diito iigutuumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasɨuhi sanomɨro:
¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ? Guibuhuba, nɨfaihu icarunoco atajɨɨbano diiboco: Jii,
neehi, noomoro.

Gadarenomɨoobo Ɨjɨmɨma Iicaubo.

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeenevɨ ɨɨfutuumo gadarenomɨ jiinɨjevɨ Galilea jiinɨje cojɨvɨ.
27 Jaabo Jesu imeenegatɨ isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumioobo,
sɨɨcɨjetɨro ififaño ɨjɨmɨma iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutɨɨbo, jaahe
icacuutɨɨbo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicaubo. 28 Jaabo Jesuco
aatyɨmeuboro diiboguiino memuɨɨvuubo gaibacɨnɨɨboro, sefano nuuhi:
¿Collɨhi tajaa saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani caamovohɨ iicaabo Achi? Ɨco
Moocaanifañodɨ neehi: Ɨdaasuno uco moonɨdino, nooboro.
29 Jillɨ nuubo Jesu ihɨjɨco: Diibotɨ dihiino, nooboro, atajɨɨbahicauneguiiha.
Fiiva foova ihɨjɨ diiboco gaayɨcɨhicauhi. Jaaneguiiha miyamɨnaa diiboco
agaayɨcɨmoro jɨgaiñehiri sisɨuhi ihusene, itɨhaiño icanoco sama iicaqui.
Jaarunoco udubaicɨuboro ihɨjɨ diiboco gaasuhicauhi sihɨguehejevɨ.
30 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨɨjoho dimomo? nooboro.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.
Jillɨ nuubo diibofaño sihidɨ iimitɨno ɨjɨmɨ ɨjɨcafutuumaño. Jaamo
ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi; 31 Moocaani eheetavuuhojɨ ɨjɨmɨco igañɨɨqui
iguiraahojɨfaño diitoco gañɨɨtɨɨbo iicaqui. 32 Jaanaa sihidɨ faafaimɨ icauhi
ifagajɨvɨ amachuumo. Jaanegui ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi ifaafaimɨfaño
ijɨcafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo. 33 Jaasumiro diibotɨ ihiinuumoro
ifaafaimɨfaño jɨcafutuumo. Jaaneri paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ imuuaifaño
aaifuumoro paryɨ macanɨumo.
34 Jaanoco ifaafaimɨ toomomɨnaa aatyɨmeumoro iigutuumoro goovano
fuumo ifaacuumifaño buhɨ iicameheje icamoco jɨɨbogomoro. 35 Jaanegui
miyamɨnaa fuuhi: ¿Mɨllɨ iicano? noomoro emeecɨtuumo. Jaamo Jesu

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iicauhɨgo ɨɨfutuumo ɨjɨmɨma iicauboco atyɨmeuhi ihɨjɨmɨma chahacuuboco.
Jaabo Jesu cojɨvɨ gɨcinɨubo imichehufaño jɨɨcinɨɨbo imino icacuuboco.
Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa iguiuhi. 36 Jaanoco aatyɨmeumo diitoco jɨɨbuguuhi,
mɨllɨ ɨjɨmɨma iicauboco ubuheesuunoco. 37 Jaanoma iicaumo gadarenomɨnaa
tɨcovauhi Jesuco agalluumo ɨjiinɨjetɨ ifeequi diibo tollɨ omoonɨunotɨ sihidɨ
iiguiumoro. Jaanegui Jesu meenegafaño jɨcafutuuhi ifeequi. 38 Jaarunaa
ihɨjɨmɨ diibotɨ ihiinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu
diiboco tajɨɨbauhi ifitafetequi. 39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhuumi. Jaaboro
paryɨ dɨɨbogo Moocaani ɨco omoonɨnoco, nooboro.
Jaanegui paryɨ tuucuumiri jɨɨbogooboro fuuhi Jesu diiboco
omoonɨunoco.

Jairo Aicɨgai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuaivɨ ɨɨfutuuboco miyamɨnaa imo imo
gaayɨcɨuhi, paryɨ diiboco eteemehicaumaño. 41 Jaanaa gaseubo Jairo
onoobo sinagogaja aivojɨɨbo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino
diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi. 42 Ɨdɨɨgoro ille fahuseecɨ motɨhaitɨ
mificabacɨ ɨdɨɨno icacuurugo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu
ufuuboma sihidɨ miyamɨnaa ufuumo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi.
43 Jaamofeenevɨ icaugo saafigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ tɨcovovɨ
icacuugo tɨɨjeheri.[e] Jaarugo buheehicautɨhi. 44 Jaago Jesu bujɨnagotɨ
asaaugoro igaachehujɨnibaco dudɨɨcɨugo. Jaasumiro diigoco ɨtɨɨjoho
llɨɨvɨuhi.
45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomɨ
ɨcamo nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, miyamɨnaa ɨco fahɨgovatɨ ɨjɨmatajerunoco;
¿mɨllɨ jaabo dilluhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudɨɨcɨhi gaajacɨhi tamityari
saatoho ubuheeteneque, nooboro.
47 Diigo omoonɨunoco agaajacɨuneguiiha sihidɨ vɨvɨvɨvɨ iigutuugoro
saauhi. Jaagoro iguiino ememuɨɨvuugoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ
jɨɨbuguugo mɨllɨtɨ ududɨɨcɨunoco, jaasumiro ubuheeunoco
icano. 48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi
imiyaavogomaño. Sajeebɨɨ fuucu, nooboro.
49 Jesu ihiimaaunaaca Jairo sinagogaja aivojɨɨbo iijatɨ saafi
asaauboro Jairoco noovauhi: Daicɨgai guijevecuuhi; Jɨɨbogomɨnaafico
dihiimaasucuudino, nooboro.
50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jillɨ
miyaavogo, daicɨgai buheeji, nooboro.
51 Toojavɨ ɨɨfutuudɨ mɨɨhaiñoobaco faño satyuutɨɨbo ɨdɨɨmoro Pedro,
Jacoobo, Jua, diigo caanimɨsi icamomaryo faño fuubo. 52 Jaanaa fañoojavɨ
saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri. Jaarunaa Jesu
diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago, nooboro.
53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajaumoro.
54 Jaanegui Jesu diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro sefano nuuhi: Bagocaja,
gañiivo, nooboro.

---

e 8.43: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanegui taabumɨnaaco paryɨ inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi. Jaanegui Jesu tajɨibauhi
diigoco ihobajaaqui. 56 Jaaneri caanimɨsi sihidɨ jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu
nuuhi: Mɨihaiñoobaco mahatyɨmeneque mɨjɨibeguedino, nooboro.

Jesu Galluuhi Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨimo Ijɨibogomɨnaaco.

(Mt 12.5-15; Mr 6.7-13)

9 Jaanobuunatɨ Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimo
ijɨibogomɨnaaco igaiyɨicɨuhi. Jaaboro imitya, bu iijɨ icanoco acɨubo
fanoohimitɨ ɨjɨmɨhallɨvɨ diitoco buhɨ igavaracuqui, tollɨro guihuvaco
ibuheesuqui icano. 2 Galluubo diitoco Moocaani aivojɨ jɨibogoco
ijɨibeguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui icano. 3 Jaaboro diitoco
nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, lleegucubaco,
duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano. Caamoojaco miijaacɨ masatyedino.
Sajaamaryo mofoo. 4 Coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño,
bu siijafaño icatɨno. Jari tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino. 5 Jaanotɨ
amɨihaico agaayɨcitɨmañotɨ mihiinomoro amɨihai tɨhaipaajeguiino jiinɨco
diitojaa matatacu diitohallɨvɨ toono jɨibogobadɨ iicaqui, nooboro.
6 Jaanegui ijɨibogomɨnaa fuuhi fahɨgovadɨ taajasujɨibogoco jɨibogomoro,
iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mɨtauhi.

7 Jaasumi aivojɨibo Herode guubuuhi Jesu omoonɨhicaunoco. Jaaneri sihidɨ
eesamaaihicauhɨgo iinigaɨ mɨtauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitɨmɨnaafi
siino buheetehi, noomoro. 8 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Moocaani
iimaamɨnaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Sɨicɨjeototɨ
Moocaani iimaamɨnaafi buheetehi, noomoro. 9 Jaarunaa Herode nuuhi:
Uujoho du quitɨcɨsuuhi Jua nigaɨco. Jaanegui jana, ¿mɨijoho jaanɨ diibeditɨ
ijɨibocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyɨmeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildɨmoco.

(Mt 12.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminɨsumɨnaa uhuumiumo Jesuco jɨibuguuhi imino moonɨmoro
efeehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhɨgovɨ Betsaida cuumi fiitɨno.
11 Jaanoco miyamɨnaa agaajacɨumoro diito dojɨcutɨ fuuhi. Jaamoco Jesu
agaayɨcɨuboro Moocaani aivojɨ iijɨco jɨibeguehicauhi, tollɨro iguihuvamoco
buheesuhicaubo.
12 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesujaago saaumo fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨdɨmo iminɨsumɨnaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyamɨnaaco
galluucu ijaguisɨtequi, jaamoro imachuqui iijano iicahɨgo jimañovɨ jinejeba
chahahi, noomoro.
13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amɨihairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Mɨihaima chahano, ɨdɨinoro sahuse maahugayɨno,
bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsigayɨicɨ, ¿millɨ fɨne mofoomoro machutaatɨ
manaajeteji paryɨ jito miyamɨnaadi? noomoro.
14 Jaamo igaifiimɨrou cinco mildɨmo icauhi. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu
seeme icano oovarautɨhi. Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Monoo
icasɨicamaaiqui cincuentadɨmova saaje, nooboro.
15 Jaanegui tollɨ omoonɨuneri famooro casɨicamaaiuhi. 16 Jaadɨ Jesu
sahuse imaahugayɨno, itaavaabomɨsi icanoco agaayɨcɨuboro niquejejaagoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

emeeciuboro toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro
ijiibogominaaco aciubo miyaminaaco diito ihaciqui. 17 Jaanoco paryi
famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadi ihatyuuvoco
ananiumo gahafusuuhi jiiibaiñoco fahuseeci motihaiti miibaici idiinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.

(Mt 12.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudi ijiibogominaaco
dilluubo: ¿Nacu miijohova uujoho iicanoco neehicamo miyaminaa?
nooboro.
19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitiminaafi. Jaanoti
saatoho: Elia neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho fine siicijeototi
Moocaani iimaaminaafi ubuheeteebe, neehicahi, noomoro.
20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amiihai, ¿miijoho uujoho iicanoco
meneehicahi? nooboro.
Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ijoho Cristo Moocaani agalluubo,
nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jiibeguehi.

(Mt 12.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi miihaiñoobaco jiibogotimo
iicaqui, nuubo. 22 Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi idaasuno
icaji quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatinimina icamo uco jiiheveji.
Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji,
nooboro.
23 Jaanobuunati famoocoro nuubo: Cajaanihacho tadyojicuti asaagoobo
difi gaijico ajabajeveebere tadyojicuti fafucuvaaciviro isaaqui ifiico
idaasuno omoonisujinoco iguitiibo. 24 Jaanoti ifiico agaijiibo, ifiico
mitasuji. Jaanoti taaguiinodi ifiico imitasuubo ifiico taajasuji. 25 Miiro saafi
miyaminaafi paryi jiinije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo ijeebiico
imitasuuboro ifinisuruva, ¿nacu milliti imijiruno? 26 Jaabadi cajaatyohacho
uuti, tajiibogojiti icano unucufeveebeti, tolliro uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubo nucufeveji guihirubi aivojiri, itoomominaama aivojiibobadi
asaadi. 27 Miyanotiro amiihaico neehi: Jino mihicamoti icamo saatoho
Moocaani aivojico aatyimetinohachuta guijevetimo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojico Iifusuno.

(Mt 12.1-8; Mr 9.2-8)

28 Jaanobuunati sajaguisi nijequeti Jesu fuuhi ifagajijaago Moocaanima
ihiimaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma. 29 Jaabo Jesu Moocaanima
iimaaunaaca ihime siibadi minifutuuhi igaachehu sisesee minifutuuhi
aricuno. 30 Jaabovi jafeveumisi miimisiici gaifiimisi Moise, Elia
icamisi diiboma iimaamisiro. 31 Jaamisi icauhi imino aricunofeeneri.
Jaamisi iimaahicauhi Jesu Jerusalevi iguijeveujinoco. 32 Jaanaa Pedro
inahabomisima sihidi cigara aivuurunaa cigatimo icahicauhi. Jaamo
atyimeuhi Jesu, bu icojiri iicaumisi icamo imico. 33 Jaamisi diitisi Jesuti
fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojiibogominaafi, Imicani jimaño
mihicano. Masii minijeganiqui migaaci, saga icano nijeganoti; iidi saga,
Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jilli onoonoco esicinitiibo
iimaauhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

34 Jaabo ihiimaaunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaaneri sihidɨ
igutuumo ihaimuufaifaño iicauneri. 35 Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañotɨ
unuunoco: Jaanɨ taseemene agaijɨibo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ.
36 Tollɨ unuunobuunatɨ Jesu iinoro icacuuboco atyɨmeumo. Jaarunoco
diito mɨico jɨibogotɨmo llɨivɨ icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.

(Mt 12.14-21; Mr 9.14-29)

37 Jaano seseevedɨ Jesu Pedromɨma togajɨtɨ niituunaaca sihidɨ miyamɨnaa
Jesujaa saauhi. 38 Jaamofeenetɨ saafi Jesuco sefano nuuhi: Jɨibogomɨnaafi,
taseemeneque meecɨ, ɨdɨiboro uudi iicaaboco. 39 Jaaboco ɨjɨ agaayɨcɨiboro
gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijɨri jɨvaasecuco iinusuhicahi ɨdaasuno
omoonɨiboro suufenɨhicatɨibo. 40 Dijɨibogomɨnaaco nuucuurahi buhɨ
igañɨiqui. Jaaruuboco ɨnɨsurunofaño iinotɨibo, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨi jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito
iimitɨmo, ¿mɨhachuta fɨne amɨihaico jaabɨcɨiboro icaji? nooboro diiboco:
Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
42 Jaanegui ɨsɨvaabo Jesuvɨ fiitɨvuunaaca ihɨjɨ diiboco jiinɨjehallɨvɨ
agañɨiuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihɨjɨco ɨibauhi. Jaaboro
isɨcafefico ububheesuuboro caanico acɨubo. 43 Jaaneri famooro jabafiituuhi
Moocaani sihidɨ ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.

(Mt 12.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonɨuneri eetyeunaaca nuubo ijɨibogomɨnaaco:
44 Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji, nooboro.
45 Jaarunoco ijɨibogomɨnaa gaajahicautɨhi diitoco unuurunoco diitedi
toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijɨibeguequi idillujirumo ñɨhicuguehicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabeji? Onoocasino.

(Mt 12.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jaamoro ijɨibogomɨnaa jenaaucasihicauhi cajaanɨ fɨne diitotɨ imiyaabotɨ iicaqui.
47 Jaanoco Jesu gaajacɨuhi diito tollɨ eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque ɨicɨuboro
iicojɨvɨ ficuubo. 48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedɨ jiisee seemeneque agaayɨcɨmo,
uco gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro gaayɨcɨhi uco agalluuboco. Jaanotɨ
paryɨ amɨihaifeenetɨ sihidɨ ejeevatɨibo, diibo janaanɨcɨ jeevahi.

Momɨnaafi Iicatɨibo Mojaagodɨ Iicaabo.

(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, mɨihai mahatyɨmehi
saafiico dimomofañodɨ ijɨco agañɨiboco. Jaaruuboco mɨhɨibahi mɨihaima
ɨigotɨneguiiha, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨhɨibajirahana. Momɨnaafi iicatɨibo
mojaagodɨ iicaabo, nooboro.

Jesu Ɨibahi Jacoobo, Bu Jua Icamɨsico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiitɨcuudɨ quehecuno iminifutuuboro
Jerusalejaagovɨ fuubo. 52 Jaaboro ihɨmega jɨibogomɨnaaco galluubo.
Jaamo fuuhi Samaria jiinɨjeo cuumijaago diibo ɨmega ɨifetejimañoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iimibachuqui. 53 Jaarunaa samaritanomɨ imuguutɨhi diiboco toonovɨ
agaayɨciuno Jerusalevɨ ufuunoco agaajaumoro. 54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua
icamɨsi aatyɨmeumɨsiro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿diimeguehi niquejefañotɨ
diitohallɨvɨ ciɨjɨgaico magalluunoco diitoco ifinɨsuqui? noomɨsiro.[f]
55 Jaarunaa Jesu diitɨsico emeeciuboro diitɨsico ɨɨbauhi.[g]
56 Jaadɨ fuumo siicuumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.

(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jɨɨhairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi
fahɨgova ɨɨjoho ofoohɨgo, nooboro.
58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, tollɨro
joomɨ ihiicunoma icahi. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
tañigaico conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
59 Jaadɨ Jesu saafiico nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ
ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma
iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho difoo. Jaaboro Moocaani aivojɨ
jɨɨbogoco diɨbogo, nooboro.
61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi. Jaafahi itɨconɨ
taajamɨnaaco fitacuvahi, nooboro.
62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨjoho siinojaa ofoomo dojɨcujaagoco
esamaaitatɨhi imijitɨruno Moocaani aivojɨdi, nooboro.

Jesu Galluuhi Setentadɨmoco.

10 Jaanobuunatɨ tollɨro siino Aivojɨɨbo Jesu ɨciuhi setentadɨmoco.
Jaaboro ihɨmega galluubo miimɨsiicɨ saaje faacuumivari diibo
ufuujihɨguehejedɨ. 2 Jillɨ nooboro: Miyaano sihidɨro basuta onoovano
naamucuuhi. Jaarunaa toono dudɨcamaajemɨnaa ajashuhi. Jaabadɨro
sihidɨ miyamɨnaa teemehi Moocaanico agaayɨcɨjinoco. Jaanegui
Moocaanico midillu, dudɨcamaajemɨnaaco igalluuqui diitojaago.
3 Jaanegui amɨɨhai mofoo; Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico galluuhi oveja seeme
jɨcumɨfeenedɨ ofoonɨcɨbadɨ. 4 Lleegucubaco masatyedino. Nɨhɨbamɨbaco,
tɨhaipaaje siipaajebaco masatyedino. Mɨɨhaiñoobaco jɨɨhaivɨ midillumo
mehecafetedino. 5 Itɨconɨ majaahevejaotoco midillu, jillɨ: Sajeebɨɨ mihica
jiijaaoto, noomoro. 6 Jaajaoto sajeebɨɨma iicafimo iicahachiijɨ: Amɨɨhai
sajeebɨɨ, noomoro midilluno diitoma icaji. Jaanotɨ achahahachiijɨ
amɨɨhaijaagovɨro uumijino. 7 Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu
icano diito amɨɨhaico aacɨnehejeque. Jillɨ dudɨcamaajemɨnaafi ijaadaco
gaayɨcɨfihi. Iijaneri siijatɨ, siijatɨ icano mefeedino. 8 Cuucuumivɨhacho
amɨɨhaico imino agaayɨcɨmañovɨ mihicamoro mamachu amɨɨhaico
aacɨnehejeque. 9 Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro
monoo: Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ fiitɨcuuhi, noomoro. 10 Jaanotɨ
cuucuumivɨhacho mɨhɨfotomoco agaayɨcɨtɨmañovɨ jahisi mihiinomoro

---

f 9.54: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Elia Moocaani iimaamɨnaafi omoonɨubadɨ, onoonoco.
g 9.55, 56: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhai magaajatɨhi coyomo gaijama amɨɨhai mihicanoco. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saautɨhi miyamɨnaa ifiinoco finɨsuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

monoo: 11 Amɨihai cuumio jiinɨ motɨhaipaajeguiino ɨjɨvonoco matatacuhi
amɨihai mihimitɨmo jɨibogobadɨ icano. Jaarunaa magaaja Moocaani
aivojɨ amɨihaitɨ ifiiticurunoco. 12 Amɨihaico neehi: Moocaani niinoono
ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanɨcɨ ɨdaasuno iicaji Sodoma cuumioto
iicajino janaanɨcɨ.

Uguubutɨno Miyamɨnaa.

(Mt 12.20-24)

13 ɨƗdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ɨƗdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida
cuumi! icano. Ɨivɨ iicabadɨ aatyɨmeratatɨnoco Tiro cuumivɨ, Sidon
cuumivɨ icano moonɨruva sɨicɨje iimitɨ ifiico ejeevesumoro, ɨɨfusujirumo
ɨdaasuvono gaachehuco ɨjɨcamaaimoro, baiguiijɨri ejeemere icano.
14 Jaanotɨ amɨihai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanɨcɨ ɨdaasuno
iimitɨnoco magaayɨcɨji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanɨcivɨ. 15 Jaanotɨ
ɨɨjoho Capernau cuumi: Fɨne uujoho niquejefaño gañiiyɨcɨcafeteji, neehi.
Jaarunaa guiinovɨro gañɨicafeteji guijevemɨnaa iicahɨgo, nooboro
ɨjɨibogomɨnaaco nuubo: 16 Amɨihaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanotɨ
amɨihaico agaayɨcɨtɨmo, uco gaayɨcɨtɨhi. Uco agaayɨcɨtɨmo tollɨro uco
agalluuboco gaayɨcɨtɨhi.

Jɨibogomɨnaa Setentadɨmo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadɨmo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojɨibo
iimitɨno ɨjɨmɨ icarumomaryo mɨihaico mityagomo dimomofeenedɨ,
noomoro.
18 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨihɨ, ɨifɨnɨcɨnaaca Satanas niquejefañotɨ
aquetehi sisi anamebanɨcɨbadɨ. 19 Uujoho amɨihaico mityaco acɨhi
jiinimomɨ, juuvemɨ icamohallɨvɨ miquicuqui. Tollɨro paryɨ ɨjɨ mityaco
miguiinonɨqui jaarumo mɨllɨ icatɨmo mihicaqui. 20 Jaaruneri imo imo
mihicadino. Ƒdɨinoro amɨihai momo niquejefaño iicacuuneri imo imo
mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.

(Mt 12.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidɨ imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari.
Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino ɨɨjoho niqueje Aivojɨibo, jiinɨjeo
Aivojɨibo idiicaabo. Jinooco agaajafiimotɨ, eesɨcɨnɨmotɨ icano afatanɨiboro
seemebadɨ iicamoco dɨhɨfusuhi. Jɨihɨ Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.
22 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco acɨhi. Mɨijoho gaajatɨhi Illico. Ƒdɨiboro
Caani gaajahi. Jaabadɨro mɨijoho gaajatɨhi Caanico. Ƒdɨiboro Illi gaajahi.
Jaaboco Illi miyamɨnaaco gaajasujirahi, 23 nooboro ɨjɨibogomɨnaaco
emeecɨuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amɨihai mahatyɨmeneque
aatyɨmeme. 24 Amɨihaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu
aivojɨto icamo atyɨmeguehicauhi jino amɨihai mahatyɨmeneque. Jaarumo
atyɨmeutɨhi. Guubuguehicaumo jino amɨihai muguubunoco. Jaarunoco
guubuutɨmo.

Iimihuseebe Samaritanoobovɨ Ohoovɨcɨno.

25 Jaanaaca saafi Moise tajɨiba jɨibogomɨnaafi agañiivuuboro fuuhi
Jesuma ihiimaatuubo. Jaabo ɨifuruubo diiboco ɨnɨsuubo dilluuhi:
Jɨibogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨjirahi ifɨnɨjɨtɨno fiivoma icaqui? nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

26 Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Milli naa nacu Moise tajiibaco caatiniuhi?
¿Milli nacu meeicihicahi? nooboro.
27 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojiibo Moocaanico gaiji paryi diifiima,
dijeebiima, disefama, dihesamaajema icano: Tolliro gaiji difiitino iicamoco
difibadiro, nooboro.
28 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, imino neehi tolli omoonihachiiji
ifinijitino fiivoma diicaji, nuubo.
29 Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihuiiniuboro siino nuubo:
¿Miijoho nacu tafiitino iicamo? nooboro.
30 Jaanegui Jesu ooviciiboro nuuhi: Safoono saafi miyaminaafi fuuhi
Jerusaleti Jericojaago ofoocinijiri. Jaaboco nanivaminaa ahaamiumoro
inehejeque iciumo paryi igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco
ejeevesuumoro fuumo. 31 Jaanaaca saafi sacerdotemioobo toojiri saauhi.
Jaaruubo tehesinotiro emeeciuboro fatyuuhi. 32 Jaanobuunati tolliro
levimioobo toojiri saauhi. Jaaboco tolliro tehesinotiro emeeciuboro
fatyuubo. 33 Jaanaa tolliro Samaria jiinijeoobo toojiri ufuubo diiboco
emeeciuboro idaasuvuuhi. 34 Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco
taabuubo diiribari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisiuboro
iburrohallivi ificuuboro satyuubo icigatoniciijafaño. Jaaboro diiboco
toojafaño tuumuubo. 35 Jaano seseevedi isamaritano ufuucuudi
toojaooboco aciubo mijeeci nihibajeecico. Jaaboro diiboco nuubo:
Imino jaanico toomo. Janaanici dinihibamico diibohallivi agañiihachiiji
uujoho ico jaaduji siino asaadi, nooboro. 36 Jilli oviciiboro Jesu
Moise tajiiba jiibogominaafico dilluuhi: ¿Nanivaminaafi ahaamiuboco
diitoti cajaani fine iidi ifiitinominaafi iicaniicibadi aamusuubo?
nooboro.
37 Jaanegui nuubo: Eti bu diiboco iidaasuguubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo iijoho tolliro didaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martami Iijafaño.

38 Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivi ifutuuhi. Jaaboco Marta onoogo
iijafaño gaayiciuhi. 39 Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma.
Jaago Maria Jesuguiino acasiivuugoro guubunicihicaugo Jesu onoonoco.
40 Jaarunaa Marta sihidi sinehejeque omoonínehejeriro icahicauhi.
Jaagoro Jesujaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojiibo, ¿nacu daatyimetihi
uuro dudicamaainaaca tañago ticovono iicanoco? Tajiiba diigoco uco
ihamusuqui, noogoro.
41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje
dudicamaajejaagoviro idiicamaño dijeebii ico mitahi. 42 Jaarunaa icano
sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayiciihi miijoho diigoti
udumitiiicijitinoco, nooboro.

Jesu Jilli Jiibuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovi. Jaanoco
iimivuudi saafi ijiibogominaafi nuuhi: Aivojiibo, miihaico diibogo
Moocaanima mihiimaaqui Jua ijiibogominaaco ijiibuguubadi, nooboro.
2 Jaanegui Jesu nuuhi:
Moocaanima mihiimaajisumi jilli meneehica: Moocaani
niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaafa dihaivoji saahi.[h] [3] Miihaico daaci machutaati
fafucuvaaciviro. [4] Jaaboro miihaico mohimitico buusu,
oono bu miihai, miihaico imitino omoonimoco toonoco
mihimibachubadi. Jaaboro miihaico iji inisunofaño
gañiisudino, nooboro.[i]
[5] Jaaboro ijiibogominaaco nuubo: Jilli mohoovicicqui; Amiihaiti saafi
inahabonimminaafima icahi: Jaabo fucufeenevi iijajaa ofooboro neetehi:
Tañahabo uco daaci mihicaci, sahica icano maahunoti. [6] Saafi tañahabo
sihigoti gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacijiruno achahaneguiiha,
nooboro. [7] Jaanoco diibova jilli iimusuuhi fañoojati: Lliivi diica; cuhufono
guhuga fabaacinihi, taseemema micigacuuhi. ¿Milli bu ico agañiivooboro
acijirahi? nooboro. [8] Jaanegui amiihaico neehi: Inahabo iicaneguiiha
agañiivonoco imogotiruubo. Jaaruubo jilli agañiivooboro paryi idilluunoco
diiboco acijiibo siino dillutiibo iicaqui. [9] Jaanegui amiihaico neehi:
Midilluhachiiji amiihaico Moocaani aciji. Bu tolliro miguiinohachiiji
mahatyimeji. Bu iguhugati mocoova amiihaico ifaayicicqui. [10] Idilluubo
gaayicifihi. Bu tolliro iguiinoobo atyimefihi. Jaabadiro guhugati
ocoovaaboco faayicifiimo.
[11] ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fine guiisibaco
acijirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fine jiinimoco acijirahi?
[12] ¿Nacu bu iiyinoco idillusumi fine juuvehuco acijiruubo? [13] Jaamo
amiihai mihimitirumo, iiminoco amiihai seemeque mahacijirahi. Jaanegui
Moocaani niquejefaño iicaabo Igaijaco aciji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ijima Iicaabo Noomo.

(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

[14] Safoono Jesu iimitino ijico gañiiuhi saafi miyaminaafico iimaasutiibo
iicauboco. Jaabo ihiji ihiinuunobuunati imiyaminaafi iimaacuuhi. Jaaneri
sihidi miyaminaa jabafiituuhi. [15] Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaani iimitino
ijimico gavaracuhicahi, ijimi aivojiibo Beelzebu onoobo mityari, noomoro.
[16] Jaanoti saatoho Jesuco inisumo dilluhicauhi sihidi ejeevano niquejeonoco.
[17] Jaarunaa diito esamaajeque agaajaciuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojiibo
miyaminaa ijeevadi saaje udugaacamaaimoro sanomiro imonicasiruva diibo aivoji
finijirahi. Tolliro saajaaoto sanomiro igaicaaucasiruva finijirumo. [18] Sabadiro
Satanas iyotomaryo imoonicasiruva, ¿milli bu imitya gueenene icajirahi? Jilli neehi,
ijimi aivojiibo Beelzebu mityari buhi uujoho ijimico agañiino uco meneeneguiiha.
[19] Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañiihachiiji, ¿nacu miijoho mityari amiihai
jiibogominaa ijimico buhi gañiihicahi? Jaamaño diito amiihaico gaajasuhi amiihai
sicamañooco mihiimaanoco. [20] Uujoho idiiboro Moocaani mityari ijimico buhi
gañiihicahi. Jaanoti magaaja amiihaivi Moocaani aivoji agasecuunoco.
[21] Saafi miyaminaa sefano añijinoma iijaco otoomoobo iicasumi
ineheje imino icahi. [22] Jaarunaa sifi janaanici esefaabo asaaboro diiboco
iguiinoniiboro ihañijiinoco dumitiicihi toonovi equehecutehicanoco. Jaadi
inehejeque iiciiboro sitaama ifehi.
[23] Jaabadi tajaagodi iicatiibo taminaafi, bu tajaagovi iigaiyiicitiibo jilliro
fahigovavi gavaracusuhi.

---

h 11.2: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa dijeebii onoobadi eetavocafetehi, jiinijehallivi, oono niquejefaño iicabadi, onoonoco.
i 11.4: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: paryi iimitinoti miihaico taajasu, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Iimitino Ɨjɨ Dojɨcuvɨro Siino Uhuuminɨcino.

(Mt 12.43-45)

24 Iimitino ɨjɨ miyaminaafitɨ ihiinoobo foonɨcihi, ifiigaimañehejedɨ
ijaguisɨqui guiinooboro. Jaaruubo aatyɨmecuutɨsumi esamaaihinɨcɨibo:
Dojɨcuvɨro uumiji taajajaago toojatɨ asaahinɨhɨgovɨ, noobo. 25 Jaabo siino
uhuumiibo atyɨmehi miyaminaafi jeebɨico iija imino imibachucinɨja
imino iguijaacinɨbadɨ ɨcaaboco. 26 Jaanegui ofoobo siino ɨcɨtefiibo sahuse
juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino aivo diibo janaanɨcɨ iimitino ɨjɨmico. Jaamo
paryɨ imiyaminaafi jeebɨifaño ɨjɨcafotomoro icafihi. Jaaneri imiyaminaafi
itɨconɨ imitino iicauno janaanɨcɨ aivo imitino minifetefihi.

Miyanotɨro Imo Imo Mihicano.

27 Jillɨ Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyaminaafeenetɨ sefano nuuhi:
¡Imicani icago ɨco eseemevaugoro ɨco ifiivusuugo! noogoro.
28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanɨcɨ imino Moocaani onoonoco
uguubumoro omoonɨmo! nooboro.

Iimitino Miyaminaa Sihidɨ Ejeevano Ɨifusuco Dilluhi.

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidɨ Jesujaago miyaminaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui
tɨconɨubo ihiimaabo. Jisumio miyaminaa aivo imitɨhi. Jaamoro dillumo
sihidɨ ejeevano ɨifusuco. Jaaruno ɨifusurajitɨhi; ɨdɨinoro Moocaani
iimaaminaafi Jonas ɨifusuta iicaubadɨreji. 30 Jaabo Jonas Ninive cuumi
miyaminaadi ɨifusubadɨ iicaubadɨ tollɨro uujoho Miyaminaafibadɨ
Ifiivuubo jisumio miyaminaadi ɨifusubadɨ icaji. 31 Ufucu Moocaani,
niinoono ajaadufucu jisumio miyaminaaco Saba onoocuumi jiinɨjeo
aivojɨgo agañiivogoro diitoco janaanɨcɨ guiinonɨji, diigo aivo tehesirunotɨ
Salomon gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino amɨihaifeeneri
Salomon janaanɨcɨ uujoho iicaabo icahi. 32 Jaabadɨro Ninive cuumiminaa
niino jaadufucu agañiivomoro jisumio miyaminaaco guiinonɨji. Mɨiro
Ninive cuumiminaa imitɨco jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco
ɨjɨibuguusumi. Jaabadɨro jino Jonas janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino
amɨihaifeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.

(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿Mɨijoho cɨijɨgai mecuco ɨnifutusumoro otoovohɨgo ficutatɨhi,
guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojavɨ ɨjɨcafotomo iseseeque
ihatyɨmequi. 34 Mɨiro saafi ihaallɨi iimitɨibo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi
ijeebɨi iimitɨibo imihusetɨhi. Jaabo imitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani
ijeebɨico iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo.
35 Jaanegui deesɨcinɨ: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebɨifaño iimitino
icadino. 36 Jaanotɨ paryɨ dififaño imino, imitino aivo achahahachiijɨ, paryɨ
difi imino ɨifuvusujino cɨijɨgaimecu ɨco ifoovori aachɨcinɨbadɨ, nooboro.

Jesu Fariseomɨ, Caatɨniminaa Icamoco Ɨibauhi.

(Mt 22.1-36; Mr 12.38-40; Lc 22.45-47)

37 Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudɨ, saafi fariseomɨoobo Jesuco
coovauhi iijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casɨivuuhi
imachuqui. 38 Jaarunaa ifariseomɨoobo jabafiituuhi Jesu diito tajɨiba

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

onoobadɨ ihuseque nitamaaitɨibo amachuunotɨ. 39 Jaarunaa Aivojɨibo Jesu
nuuhi: Amɨihai fariseomɨ minitɨhi guirihilluno, butajene icano allɨcoro.
Jaanotɨ amɨihai, amɨihai jeebɨifaño gahafɨcinɨhi imitɨno momoonɨmoro
mananivahicanehejeri. 40 ¡Gaajatɨcanimo! ¿Jana nacu magaajatɨhi allɨonoco
eheetavuubo tollɨro fañoonoco eheetavuunoco? 41 Jaanegui amɨihai
jeebɨifaño iicanotɨ ɨidaasufiimedi mahacɨ. Jaadɨ jari paryɨ amɨihai ifi imiteji.
42 ¡Ɨdaasucaniji amɨihai fariseomɨ mihicano! Amɨihai Moocaanidi
fahuseecɨtɨ sahaame mahacɨhi menta aametɨ, ruda aametɨ, paryɨ
basuta mamachufinehejetɨ icano. Jaarumo sitaaco imino momoonɨtɨhi
Moocaanico magaijɨtɨhi. Jinooco jeevesutɨmo fanoocɨcoro momoonɨjirahi.
43 ¡Ɨdaasucaniji amɨihai fariseomɨ mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi
imiyaano icaganocoro mihimoyɨicɨfihi. Tollɨro jɨihaiñofaño imino
amɨihaico idillunoco mihimoyɨicɨfimo.
44 ¡Ɨdaasucaniji amɨihai caatɨnɨminaa, fariseomɨ icamo: Mojeebɨi imihi,
noomoro sitaaco mabañɨfiimo! Cɨihojɨ toovono iicahojɨbadɨ mihicamo.
Jaahojɨhallɨdɨ miyaminaa toojɨco gaajatɨmo toojɨhallɨdɨ ɨigonɨcɨbadɨ
mihicamo, nooboro.
45 Jaanegui caatɨnɨminaatɨ saafi iimusuuhi: Jɨibogomɨnaafi, mɨihaico
eneejiruno tollɨ neehi, nooboro.
46 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Ɨdaasucani amɨihai caatɨnɨminaa mihicaji!
Amɨihai sitaaco bocɨnoco mifiisesuhicahi mɨihaiñooba ajaabɨcɨtɨnoco.
Jaamoro amɨihai jillɨ usegai sagaibari mududɨicɨhicatɨhi.
47 ¡Ɨdaasucaniji amɨihai mihicaji! Moocaani iimaaminaa cɨihojɨnohallɨco
mɨsumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amɨihai
eedeetemɨhairyo agaicaaumo cɨihojɨnoco. 48 Jaamo tollɨ momoonɨmo
amɨihaihallɨvɨro mɨjɨibeguehi amɨihai eedeetemɨhai omoonɨunofañodɨ
mihicanoco; Mɨiro diito gaicaauhi. Jaamo cɨihojɨnoco amɨihai
meheetavehicahi.
49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedɨ neehi: Galluuji Moocaani
iimaaminaa, Moocaani minɨsuminaa icamoco. Jaamotɨ saatohoco
gaicaaujimo, saatohoco ɨdaasuno moonɨjimo.
50 Jaamo jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaa tɨijoho
jaadaco ɨcɨji jiinɨje ifiivuunotɨ jisumivɨ iicaumoco diito agaisiraicɨumo
tɨijoho jaadaco, 51 Abel tɨijohotɨ itɨconɨibo Zacariaco Moocaani iijafaño,
Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañotɨ iimimecu situvɨ
agaicaaubo tɨijohovɨ nijequeenɨjiibo. Jaanegui amɨihaico neehi: Jisumio
miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaaco agaisiraicɨumo jaadaco ɨcɨji.
52 ¡Ɨdaasucani amɨihai mihicaji caatɨnɨminaa! Tuhugari ofoomoro
agaajajiruno llaveque mafaatanɨmoro mɨjɨcafototɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco
mɨjɨcafutusutɨhi, nooboro.
53 Jillɨ Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨminaa icamo
sihidɨ diibojaa ɨsɨfiiratuumoro tɨcovauhi fanoovaco idillumo. 54 Ɨifurumo
diiboco siibadɨ onoonohallɨtɨ aivojɨto ɨmega diibohallɨvɨ imitɨno
ijɨibeguequi.

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañɨfimohallɨvɨ Ɨjɨibogono.

12 Jaanaaca aivo sihidɨ miyaminaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi.
Jaanaa Jesu itɨconɨ ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ fariseomɨ
juurisutaguiijɨ: Imihusehi, noomoro abañɨfinotɨ. 2 Aivo chahano
afatanɨcɨnɨno, atyɨmeratɨno iicano. Jaabadɨro chahano otoovono,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

gaajaratɨno iicano. 3 Jaamaño amɨɨhai fucu cɨvohɨ munuuruno cuuje
seseehɨgo guubuvusuji. Jaabadɨro toovono mecufaño guhugaco
mafabaacumoro jaabañogayɨ mihiimaaruno, coovano noocafeteji iija
nijequetɨ.

¿Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi?

(Mt 12.28-31)

4 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico
agaicaaufimoco. Jaarunobuunatɨ mɨllɨ mɨɨnoco moonɨcujitɨrumo. 5 Jaanotɨ
naha ɨdɨɨbocoro mihigui iguijeninobuunatɨ tollɨro ijeebɨɨco cɨɨjɨgaifaño
agañɨɨjiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.
6 Mɨɨro sahusedɨmo joomɨco mijeegayɨɨcɨriro manaajenɨcɨhi. Diito
iicarumotɨ Moocaani jabajeevetɨhi. 7 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ
oovocɨnɨcuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, mɨɨro amɨɨhai sihidɨ
joomɨ guiraarumo janaanɨcɨ magaijɨcafetehi.

Miyamɨnaafeenevɨ Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.

(Mt 12.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco: Miyaabo, onoomoco,
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tollɨro Moocaani toomomɨnaa
ɨmefeenevɨ: Miyaabo, neeji. 9 Jaanotɨ uco utuunamaaimoco tollɨro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ.
10 Tollɨro cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno
ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno
ihiimaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu niquejevɨ icano.
11 Amɨɨhaico sinagogajafaño fagomɨnaa aivojɨto icanojaago asatyusumi;
¿Mɨllɨ fɨne iimusuji? ¿Mɨllɨ fɨne neeji? noomoro gaihuɨba mihicadino.
12 Tollɨ mihicasumi Moocaani Gaija jɨɨbegueji mɨllɨ mihiimusujinoco,
nooboro.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaubo.

13 Jaanaa saafi miyamɨnaafeenetɨ Jesuco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi,
tañahaboco dinoo guihirubihɨɨvɨ nehejetɨ uco feenedɨ ihacɨqui, nooboro.
14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu mɨɨjoho uco amɨɨhaihallɨvɨ ficuuhi
fagomɨnaatɨ nɨhɨbamɨ dugaacumɨnaafitɨ? nooboro.
15 Siino nuubo: Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ. Jaamoro sihidɨ sinehejeque
mihimoyɨɨcɨdino; Miyamɨnaafi ifi sihidɨ sinehejema iicanotɨ saatɨhi,
nooboro. 16 Diitoco jillɨ oovɨcɨubo: Icaubo saafi sihidɨ sinehejema iicaubo.
Jaabo ijiinɨjeque abasuuno sihidɨ noovauhi. 17 Jaanoco aatyɨmeuboro
esamaaiubo: ¿Mɨllɨ fɨne moonɨji? Chahano aivo tabasuta noovaco
ificujiruno, 18 nooboro esamaaihicaubo. Jaadɨ nuubo: Gaajacuuhi
omoonɨjinoco. Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino
coojano eetaveji. Jaaboro tojaajefaño paryɨ tabasuta noovataco ficuji paryɨ
tañeheje icanoco. 19 Jaaboro tajeebɨɨco neeji: Tajeebɨɨ, sihidɨ sinehejema
diicahi ajashutɨno ficabano tɨcovovɨ. Jaanegui daguisɨ, machu, daadu.
Jaanoro imo imo diica, nooboro. 20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi:
Ɨjoho agaajatɨno miyamɨnaafi, jaachiijɨo fucuro guijeveji. Jaanobuuna,
¿mɨɨdiji fɨne toono paryɨ ificuuno? nuubo Moocaani. 21 Jillɨ icafiibo
miyamɨnaafi sihidɨ sinehejeque ifiguiiharo ititibanɨɨbo. Jaaruubo
Moocaani ɨmefeenevɨ ɨdaasuubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.

(Mt 6.25-34)

22 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Amɨɨhaico neehi, gaihuɨba
mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetɨmo mihicaqui? ¿Jinejeque
mɨjɨcafeteji? noomoro gaachehutɨ mehesamaaidino. 23 Mofi machuta,
gaachehu icano janaanɨcɨ jaaducafetehi. 24 Memeecɨ uuhimɨco
abasumoro ɨcɨtatɨrumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco
Moocaani machutaaco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨɨhai
majaaducafetehi. 25 ¿Nacu cajaatyo fine gaihuɨba iicaneri ifiico janaanɨcɨ
medio metro tɨcovovɨ caamuvutusujirahi? 26 Jino tɨhɨɨtɨruunoco
momoonɨjɨtɨrumo. ¿Collɨhi sinehejeque mehesamaaimoro gaihuɨba
mihicahicahi?
27 Eneecau oono deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno jaadihunoco
eetavotɨruno imino ujusinoco. Jaanotɨ aivojɨɨbo Salomon aivo sihidɨ
jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadɨ jeevautɨhi. 28 Jaabo
Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ omoonɨɨbo
safucu jahisi icano sifucu cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasufirunoco. Jaanegui amɨɨhai
miyamɨnaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collɨhi mimiyaavogotɨhi? Jaabo
ñaavahu janaanɨcɨ amɨɨhaico imino jɨcujiibo? 29 Jaanegui ¿jinejeque
mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji? noomoro gaihuɨba mihicadino. 30 Mɨɨro
imiyaavogotɨmo ɨdɨɨnoro jiinɨjeonehejequere guiinefiihi. Jaanotɨ amɨɨhai
Caani niquejefaño iicaabo.[j] Jaabo gaajacuuhi amɨɨhai paryɨ tonehejeri
mucuujɨvaachunoco. 31 Jaanegui ɨtɨconɨ Moocaani aivojɨco miguiino. Jaadɨ
jari paryɨ tonehejeque bu magaayɨcɨji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.

(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amɨɨhai agaijɨmo amɨɨhai mahajashurahi. Jaarumoco
Moocaani ihaivojɨco aacɨnoco imeguehi. 33 Amɨɨhai nehejeque
manaajemere ɨɨdaasumoco mahacɨ; jillɨ meheetavo unuucujitɨno
lleegucuco niquejefaño ifinɨjitɨnonehejeque mificu tahɨ nanivamɨnaa
achahahɨgo amɨɨhai nehejeque deeɨra ifinɨsutɨhɨgo. 34 Mɨɨro amɨɨhai
busumijeene iicahɨgovɨ tolliro amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amɨɨhai cɨɨjɨgai mecunoco mɨnɨfutusumoro.
36 Ihaivojɨɨbo ataabatoobo agaseebeque iguhugatɨ ocoovasumiro ifaayɨcɨqui
iicojɨmɨnaafi otoomonɨcɨbadɨ. 37 Imicani icajimo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaa
diiboco toomomovɨ agasesumi. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ihaivojɨɨboro
iimibaivooboro diitoco casɨɨhacuji, jaaboro imachutaaco diitoma ɨɨfejiibo
imachuqui. 38 Jaamovɨ diibo fucufeenevɨ, cuujetavɨ icano toomomovɨ
agasehachiijɨ imicani icajimo tollɨ iicano jeecɨvomɨnaa. 39 Jinooco
magaaja iija abajaabo tusumi nanivamɨnaafi asaanoco igaajaruva
cɨgatɨɨbo teemejiruubo. Jaaboro iijaco faayɨcɨsujitɨruubo diibo nehejeque
nanitɨɨbo iicaqui. 40 Jaaneguiiha amɨɨhai mihimibaivomoro motoomo
mehesɨcɨnɨtɨnaaca uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

---

j 12.30: Moocaani

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Mt 22.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo, jino odoovɨcino
mɨɨhaidiro nacu fameediro? nooboro.
42 Jaanegui Aivojɨɨbo nuuhi: Cajaanɨhacho ihaivojɨɨbo cojɨmɨnaafi imino
iicaabo agaajaaboco iijamɨnaaco otoomooboro machutaaco ihacɨqui
ificuubo. 43 Imicani icajiibo ihaivojɨɨbo agasesumi imino moonɨɨboco
aatyɨmevasumi. 44 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Diiboco ihaivojɨɨbo paryɨ
inehejehallɨvɨ aivojɨɨbotɨ ficuji. 45 Jaanotɨ imitɨno ijeebɨɨfaño esamaaiboro:
Fɨne tahaivojɨɨbo goovajitɨno agasene, nooboro saatoho ihaivojɨɨbo
jeecɨvomɨnaaco ɨdaasuno omoonɨɨboro, tɨcovono amachuuboro, aaduuboro
iguiriicavoobo. 46 Jaanaa diibo gaajatɨnaaca cufucuhacho ihaivojɨɨbo
gaseji. Jaaboro diiboco sihidɨro ahaamɨɨboro ficujiibo saatoho iimitɨmoco
omoonɨbadɨ iicaqui. 47 Jaanotɨ ihaivojɨɨbo atajɨɨbanoco gaajacuruubo
iimibaivooboro omoonɨtɨɨbo sihidɨro aamɨcafeteji guiraano. 48 Jaanotɨ
saafi gaajatɨɨbo imitɨnoco omoonɨhachiijɨ mɨɨdɨno aamɨcafeteji. Mɨɨro
Moocaaniti guiraano agaayɨcɨhinɨɨboco, bu guiraajino idilluno. Jaabadɨro
guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Mt 12.34-36)

49 Uujoho saauhi jiinɨjehallɨvɨ cɨɨjɨgaico ɨnɨfutusuvaabo; ¡Imeguehi
jisumiro ɨjɨgacuunoco! 50 Nitɨsubadɨ ɨdaasufañodɨhiica nɨsucafeteji.
¡Guiraacani ɨdaasuno icahi toono afatyotɨnohachuta! 51 ¿Nacu fɨne
amɨɨhai uco: Jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨhi?
Jaarunaa amɨɨhaico: Chahano, neehi. Jillɨ uujoho miyamɨnaaco
dugaacusuhi. 52 Jaamaño jisumitɨro sahusedɨmo sajaaoto iicamo
dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamo miimɨsiicɨhallɨvɨ; bu miimɨsiicɨ,
dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamohallɨvɨ. 53 Caani illima moonɨcasiji,
bu illi caanima moonɨcasiji icano. Tollɨro seejɨ illehallɨvɨ, bu ille
seejɨhallɨvɨ icano, tollɨro iiyaaja ibaabohallɨvɨ, bu ibaabohallɨvɨ iiyaaja
dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacɨno.
(Mt 12.1-4; Mr 8.11-13)

54 Tollɨro bu Jesu miyamɨnaaco nuuhi: Jimañovɨ Jerusalevɨ oestejaagotɨ
niijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadɨ icafiino. 55 Jaanotɨ
surjaagotɨ guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonɨcɨhi. Jaabadɨ icafiino.
56 ¡Bañɨfiiramɨnaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinɨjehallɨvɨ iicanoco icano
magaajarumo. ¿Collɨhiica magaajatɨhi amɨɨhai mihicanoco?

Dimɨnaafima Sajeebɨɨ Minifoto.
(Mt 5.25-26)

57 ¿Collɨhiica amɨɨhairyo mihimibachutɨhi? 58 Saafi ɨɨjoho ɨdɨɨhegueebe
dihallɨvɨ aivojɨtoco ɨjɨɨbogotooboma ufuusumi jɨɨhaivɨ diiboma imino
diimaa. Jaamɨsiro siino mihimitocasi ɨco dugaacumɨnaafijaa satyediibo.
Jaabo dugaacumɨnaafi ɨco sisɨmɨnaafico acɨjirahi. Jaabo isisɨmɨnaafi ɨco
cɨvojafaño jɨɨhacujirahi. 59 Jaanegui ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi
niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Amɨihai Imitɨco Mejeevesutɨhachiijɨ Famooro Mifinɨji.

13 Tusumi saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco jɨibuguumo Pilato
Galilea gaifiimɨco agaisiraicɨuboro Moocaanico ijeecivequi asimɨco
agaisiraicɨumo tɨijohoma diito tɨijohoco acahɨiseniunoco. 2 Jaanegui Jesu
diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimɨ famoova janaanɨcɨ fɨne iimitɨmaño
jillɨ icamo, noomoro fɨne mehesamaaihi? 3 Amɨihaico chahano neehi:
Tollɨro amɨihai, amɨihai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji. 4 ¿Nacu
fɨne amɨihai joono Siloe torrehacɨ dieciochodɨmohallɨvɨ Jerusalevɨ
aacutuuneri iguijeveumotɨ: Fɨne tahɨ iicamo janaanɨcɨ imitɨmo, noomoro
mehesamaaihi? 5 Amɨihaico chahano neehi: Tollɨro amɨihai, amɨihai
imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji, nooboro.

Higuera Onooho Ɨmohovɨ Ohoovɨcɨno.

6 Jaaboro Jesu jillɨ ohoovɨcɨuboro nuuhi: Saafi miyamɨnaafi ibasutaho
Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecɨtuubo fɨne noovacuuho nooboro.
Jaarunaa noovautɨho. 7 Jaanegui ibasuta toomomɨnaafico nuubo: Meecɨ
mificabacɨ, saficaba icano sanohallɨvɨ meecɨvahicarahi. Jaaruubo inoovaco
atyɨmetatɨhi. Jaanegui, diillucu; ¿Collɨhi bu toonovɨ onoovatɨho icajirahi?
nooboro. 8 Jaarunaa toono toomomɨnaafi diiboco iimusuuhi: Aivojɨibo,
jaafahi jificaba icaho; ijiinɨjeque seediibo tanusuji. 9 Jaadɨ fɨne jari
noovajiho. Jaanotɨ onoovacutɨhachiijɨ jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisɨsumi Iyoobai Iimitɨgoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisɨfucu Jesu sinagogajafaño jɨibeguehicauhi. 11 Jaanaa
tahɨ icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano tɨcovovɨ iguihuvaugo,
iimitɨno ɨjɨ omoonɨuneri iyoobai fañovɨro tejeeveuhi. Jaaneri
sanotɨcovoro julleevecutɨgo. 12 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ocoovauboro
nuuhi: Gaigo, diguihuvatɨ buheetecu, nooboro 13 ihuseneque diigohallɨvɨ
ficuubo. Jaasumiro diigo sanotɨcovoro ujulleeveugoro tɨcovauhi
Moocaanico iimogo.
14 Jaarunaaca sinagogaja aivojɨibo Jesu jaguisɨsumi diigoco
ubuheesuunoma iicaubo sihidɨ ɨsifiiratuuboro miyamɨnaaco nuuhi:
Sahuse juugahusetɨ safucu icano icahi mududɨcamaaiqui. Jaasumi masaa
amɨihaico ibuheesuqui jaguisɨsumi icatɨno, nooboro.
15 Jaanegui Aivojɨibo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañɨfiiramɨnaa,
jaguisɨsumi icarunaaca amɨihai joomɨco misinɨimoro masatyefihi nɨfaihutɨ
mihisuutomo. 16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicɨgaico Satanas guihuvari
dieciochodɨno ficabava tɨcovovɨ isisɨhinɨgoco, jaguisɨfucuvɨ iicanegui nacu
misinaayujitɨrahi? nooboro.
17 Jillɨ Jesu unuuneri, paryɨ diiboco ɨjɨiheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa
saatoho miyamɨnaa imo imo icauhi, Jesu sihidɨ jeevanoco omoonɨnoco
aatyɨmeumoro.

Mostaza Tooivɨ Ohoovɨcɨno.

(Mt 12.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevano Moocaani aivojɨ?
¿Jinejevɨ fɨne oovɨcɨji? 19 Fɨne mostaza noovatabadɨ jeevano. Jaano
tooɨco miyamɨnaafi abasuno ujusinoro guiraaho ɨmohotɨ minifetehi.
Jaahohaafenevɨ joomɨ agahafomo ihiicunoco eetavehi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Juurisutaguiijɨvɨ[k] Ohoovɨcɨno.
(Mt 12.33)

20 Jaadɨ nuubo Jesu: ¿Jinejevɨ oovɨcɨjirahi fɨne Moocaani aivojɨco? 21 Fɨne
juurisutaguiijɨco gaigo itacufaño minoocɨ, sano icano ohoovogoro ificuuno
paryɨ iitacuco adɨcɨhi, nooboro.

Ɨjene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Mt 7.13-14; 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jɨɨhaivɨ afatyocuumijevɨ
jɨɨbogooboro feehicauhi. 23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿naa
mɨɨdɨmoro taajaji? nooboro.
Jaanegui nuubo: 24 Miguiino jaamo ijene jɨɨhai aamɨjɨriro[l] mɨjɨcafetehi.
Jaanegui amɨɨhaico neehi: Sihidɨ miyamɨnaa imegueji ɨjɨcafotonoco.
Jaarumo jɨcafetejitɨhi. 25 Iija abajaabo agañiivooboro iguhugaco
afabaacunobuuna amɨɨhai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico
faayɨcɨ, noomoro. Jaarunaa diibo amɨɨhaico iimusuji: ¿Mɨɨjoho amɨɨhai?
Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi, nooboro. 26 Jaanegui amɨɨhai mɨtɨcovaji
diiboco monoomo: Ɨima mɨɨhai mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano
tollɨro ɨɨjoho muucuumijefaño dɨɨbeguehicauhi, noomoro. 27 Jaarunaa
amɨɨhaico neejiibo: Amɨɨhaico nuucuuhi, amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi
uuditɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨfino miyamɨnaa.
28 Jaamo tahɨgo mataacasimoro amɨɨhai igaiñooco mohojɨsuji. Abraham,
Isaac, Jacob, paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo Moocaani aivojɨfaño
icamoco maatyɨmemere amɨɨhaico diitotɨ buhɨgovɨ agañɨɨcuumo
mihicajimo. 29 Jaanaa tollɨro fahɨgovatɨ miyamɨnaa saaji Moocaani
aivojɨfaño acasɨɨvomoro imachuqui. 30 Jaasumi miyamɨnaa jisumi guiinovɨ
iicarumotɨ tusumi saatoho sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi
sihidɨ jeevano iicarumotɨ saatoho tusumi guiinovɨ minifeteji, nooboro.[m]

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Mt 22.37-39)

31 Jaafucu fariseomɨ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɨ sihɨ fuucu Herode
imeguehi ɨco agaicaaunoco, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo:
Jaachiijɨ, cɨvohogo icano imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuji, iguihuvamoco
buheesuji icano. Jaabo cɨvohogo seseevedɨ imiveji. 33 Jaaruubo ofoohɨgo
feeji jaachiijɨ, bu cɨvohogo, bu seseevedɨ icano. Mɨllɨtɨ bu Moocaani
iimaamɨnaafi Jerusaletɨ buhɨgovɨ guijevejirahi.
34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco
magaisiraicɨfiihi, tollɨro Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco
agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfiihicahi. Jaanotɨ uujoho
imeguehicahi fahiijɨvaro tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco
oono catava iseemeque ijɨjecuguiino ificuunɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai
mihimeguehicatɨhi. 35 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonodi
fiiveteji. Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecuujitɨhi jari

---

k 13.20, 21: Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.
l 13.24: Griego iijɨri: aajashuno guhuga, noono.
m 13.30: Griego iijɨri noono: jisumi dojɨcuvɨ iicarumotɨ tusumi saatoho ɨmegavɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi ɨmegavɨ iicarumotɨ saatoho tusumi dojɨcuvɨ minifeteji.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

johono uco: Imicani Aivojɨibo momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasetɨnohachuta, nooboro.

Jesu Icɨidɨihallɨvɨ Nɨfaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

14 Safoono jaguisɨsumi Jesu fariseomɨ aivojɨibo iijafaño fuuhi imachuqui. Jaaboco saatoho fariseomɨ ɨifɨnɨcɨhicauhi. 2 Jaanaa Jesu ɨmega icɨidɨihallɨvɨ nɨfaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi. 3 Jaanegui Jesu fariseomɨ, Moise tajɨiba jɨibogomɨnaa icamoco dilluuhi: ¿Fɨne jaguisɨsumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitɨrahi? nooboro.
4 Jaarunaa diito iimusuutɨhi. Jaanegui iguihuvauboco ɨicɨuboro buheesuuhi. Jaaboro diiboco agalluuboro 5 ifariseomɨco nuuhi: ¿Cajaatyo fɨne amɨihaitɨ amɨihai jooɨ ifapaajefaño aacotooboco mɨhɨcɨjitɨrahi jaguisɨfucu iicaneguiiha? nooboro.
6 Jaarunoco mɨllɨ iimusuutɨmo.

Taabava Jɨibaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ɨifɨnɨcɨnaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiyamañejevɨro casɨicamaaihicauhi.
Jaanegui Jesu oovɨcɨfeenedɨ diitoco faguuhi: 8 Saafi ɨco taabava jɨibaimojaago ucuuhuvasumi imiyamañovɨ casɨivedino, fɨne gasejiruubo sifi dijanaanɨcɨ iicaabo. 9 Jaanegui amɨisico ucuuhuvaabo asaaboro ɨco neejirahi: Jahɨgovɨ diica tomañovɨ jaanɨ icasɨivequi, nooboro. Jaanegui ɨijoho unucufeveebere diito allɨbavɨ feejirahi. 10 Tollɨ icatɨno, ɨco ucuuhuvasumi ofoobo allɨbavɨ casɨivo. Jaachiijɨ fañoojaoobo asaaboro ɨco neeji: Tañahabo, jahɨ imiyagahallɨvɨ casɨivoto, nooboro. Jillɨtɨ jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro. 11 Jaabadɨ uujoho mityahi onoobo guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ miyaabo icaruubo mityahi onootɨibo miyaabotɨ ficucafeteji, nooboro.
12 Jaadɨ bu fañoojaooboco nuubo: Jɨibaimofaño machutaaco edeetavusumi digataavomɨnaacoro, dinahabomɨco, diyotoco, difiitɨno iica ɨnɨhɨbamɨvamoco icano cuuhuvadino, tollɨro bu diito ɨco coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco dɨicɨcuujirahi. 13 Tollɨ icatɨno; jɨibaimoco edeetavusumi ɨidaasufiimoco, ifiino imitɨmehejeque, ɨigotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icamocoro cuuhuva. 14 Jaadɨ jari imo imo diicaji ɨco diito jaadujitɨrahi. Jaaruno jaadaco gaayɨcɨji ufucu jari iimifiimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jɨibaimovɨ Ohoovɨcɨno.

15 Jillɨ Jesu unuunoco saafi ɨgɨcɨnɨumañotɨ Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo Moocaani aivojɨfaño machutaaco amachuubo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta jɨibaimoco. Jaaboro tajɨibauhi sihidɨ miyamɨnaaco icuuhuvaqui. 17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojɨmɨnaafico galluubo, ucuuhuvaumoco ijɨibeguetequi: Masaacu paryɨ fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro.
18 Jaarunaa famooro tɨcovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiijɨro jiinɨjeque naajejehi. Jaanoco meecɨteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
19 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro fahuseecɨdɨmo bueymɨco naajejehi. Jaamoco nɨsuteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro. 20 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro atyabaco ɨcɨjehi. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

21 Jaanegui ijeecivominaafi uhuumiuboro ihaivojiiboco jiibogovauhi
paryiicino. Jaaneri ihaivojiibo isifiiratuuboro, ijeecivominaafico nuubo:
Goovano difoo cuumi jiihaiñeri. Jaaboro siva iidaasufiimoco, ifiino
iimitimehejeque, iigotimehejeque, aatyimetimehejeque icano, nooboro.
22 Jaanobuunati ijeecivominaafi nuuhi: Aivojiibo, onoobadi moonicuuhi.
Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro. 23 Jaanegui
ihaivojiibo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhigueeje jiihaiñofaño
iicamehejeque diicito taaja igahafequi. 24 Miyanotiro amiihaico neehi:
Iticoni ucuuhuvarumo tamachutaati ajashuno itiivejitihi, nooboro.

Cristo Dojicuti Ofoomo Jilli Icaji.

25 Jaanaa Jesu dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaanegui dojicuviro
diitojaa iimeveuboro nuuhi: 26 Saafi tadyojicuti asaanoco iimogoobo
caanico, seejico, mogaico, iseemeque, inahabomico, inagomico, bu ifi
icarunoco icano ijiihevetiibo tadyojicuti saajitihi. 27 Tolliro tamomohalliti
ifiico iguijenisunoco iimogotiibo tadyojicuti saajitihi. 28 ¿Nacu amiihaiti
saafi torrehacico eetavonoco iimogoobo iticoni tohaci ajaaducafotonoco
gaajajiruubo? Diiboma imino iifetejidino iicaruva eetavejiruubo. 29 Jaanoti
ihimahacinocoro iticoniibo inihibami achahaneguiiha ijeevesuruva
tohacijeque aatyimeme diiboco dejecujirahi: 30 Diibo jino ticonihinirahi
eetavonoco. Jaaruubo imivehinitihi, noomoro. 31 Jaabadiro saafi aivojiibo
siijiinijeo aivojiiboma omoonicasijisumi imiyaminaa diez mildimoma
iicaabo. ¿Nacu fine veinte mildimoma diibojaa asaaboco guiinonijirahi?
32 Jaarunaa diiboco sahigotiro iguiinonijirunoco agaajaaboro
tehesiibaacaro diibojaa jiibogoco galluujiruubo iimitocasiqui. 33 Jaabadi
cajaanihacho amiihaiti paryi iinoco ejeevesutiibo tadyojicuti saajitihi.

Imuhu Iimo Afatyusumi.

(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 Imuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿milli bu siino imitejiruno?
35 Jilli magañiitacuuhi jiinijeguiiha imitino, bu abonoguiiha imitino icano.
Amiihai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.

Oveja Imitanovi Ohoovicino.

(Mt 12.10-14)

15 Jaanaaca paryi impuesto jaadusuminaa, paryi imitiminaa icamo
saahicauhi diiboco iguubunicíqui. 2 Jaanoma iicamo fariseomi,
caatiniminaa icamo diibediti imitino neehicauhi: Jaani iimitimehejequere
agaayicíiboro diitoma machuubo, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco jilli oovicíuhi: 4 ¿Nacu miijoho fine amiihaiti
ciendino ovejamima iicaabo saafi diitoti imitaruva noventa y
nuevedimoco sihigo iimimañovi ificuhiniiboro feejitirahi iguiinotoobo
aatyimetinohachuta? 5 Jaaboco aatyimeebere imo imo ijijebaihallivi
ficuunicihi. 6 Jaabo iijajaago agaseebere inahabomico, ifiitinominaaco
icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja imitahiniiboco
atyimecuuhi, nooboro. 7 Amiihaico neehi: Tobadiro niquejefaño iicamo
aivo imo imo icanicihi saafi iimitiibo iimitico ejeevesuuboro iicasumi.
Jaanoti noventa y nuevedimo iimitima achahamo iicamaño jinejeque bu
jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanicivi imo imo iicano saafi iimitico
ejeevesucusumi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Nɨhɨbajevɨ ɨmɨtajevɨ Ohoovɨcɨno.

8 ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecɨjeva inɨhɨbamɨ iicanotɨ saje
imɨtaruva cuugahuco ɨnɨɨgoro guijaagoro, iminogayɨ guiinejitɨrahi
aatyɨmetɨnohachuta? 9 Jaajeque aatyɨmecuudɨ inagomɨ, ifiitɨnominaa
icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyɨmecuuhi
tañɨhɨbaje ɨmɨtahinɨjeque, noogoro. 10 Amɨɨhaico neehi: Tollɨro Moocaani
toomominaa sihidɨ imo imo icanɨcɨhi, saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesusumi,
nooboro.

Inɨhɨbamɨco Sɨcamañovɨ Agañɨɨfifiibovɨ Ohoovɨcɨno.

11 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Saafi miimɨsiicɨ iseemene mɨsima icauhi.
12 Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacɨ dinehejetɨ
ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitɨsima inehejeque
diitɨsima dugaacuuhi. 13 Jaanobuunatɨ iguihoobo inehejeque anaajeuboro
inɨhɨbamɨco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinɨjevɨ fuuhi.
Jahɨgo paryɨ inɨhɨbamɨco iimitɨnovɨ gañɨɨubo. 14 Jaanaaca diibo
inɨhɨbamɨco agañɨɨcuunobuunatɨ toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi. Jaaneri
diibo tɨcovauhi sihidɨ ajebari iicaabo. 15 Jaanoma iicaabo dudɨcamaajeque
guiinutuubo toojiinɨjeominaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimɨco tuumusuuhi.
16 Jaabo ifaafaimɨ machuta imitɨnotɨ imachuqui moonɨhicaurahi. Jaarunaa
mɨɨhaiñooba diiboco toonotɨ acɨhicautɨhi. 17 Jaanotɨ esafutuubo: Guihirubi
iijafaño sihidɨ idudɨcamaajeminaa machuta sihidɨ atyuuvonɨcɨnaaca,
uujoho jimañovɨ ajebari nacatehi. 18 Dojɨcuvɨro uumiji guihirubi iijajaago.
Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno
moonɨhicahi. 19 Jaanegui uujoho iimitɨmaño diseemenebadɨ icacuutɨhi. Jillɨ
didudɨcamaajeebebadɨro uco deesɨcɨnɨcu, nooboro 20 dojɨcuvɨro uumicuubo
caani iijajaago.

Jaaboco tehesinotɨro caani aatyɨmeuboro ɨdaasuvuuhi. Jaaboro
diibojaago ijinafatyuuboro diiboco ihiibɨcɨtuuboro nɨnɨɨcɨubo. 21 Jaanegui
diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno
moonɨhi. Uujoho iimitɨmaño uco diseemenebadɨ icacuutɨhi, nooboro.
22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecɨvominaaco: Goovano iimichehuco
mɨhɨcɨmoro diiboco mɨjɨɨhacu. Jaamoro usegaiviicutɨ ihusefa mificu,
tɨhaipaajetɨ diiboco mɨjɨɨhacu icano. 23 Jaamoro niivɨgai ɨɨcavaaboco
mɨhɨcɨtomoro magaicaau, muduumoro jɨɨbaimoco meheetavequi.
24 Jaanɨ taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha,
ɨmɨtahinɨɨboco siino mahatyɨmeneguiiha, nooboro jɨɨbaimoco eetavuumo.

25 Jaanaaca ihamiyaabo sihɨ ifaguifaño icauhi. Jaabo jaahe asaaubo
guubuuhi agaaseme amasivanoco. 26 Jaanegui saafiitɨ icojɨminaafico
ocoovauboro dilluubo: ¿Millɨ iicano oono? nooboro. 27 Jaanegui iimusuubo:
Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaausuhi
millɨ icatɨɨbo imino agaseneguiiha, nooboro. 28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo
sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro jaahe fuuguutɨɨbo. Jaanegui caani asaauboro
diiboco noovauhi jaahe isaaqui. 29 Jaaboro caanico nuubo: Ɨiro gaajahi
sihidɨ ficabano ɨɨma dudɨcamaaihicahi diijɨco gañɨɨtɨɨbo. Jaaruuboco
safooba diniivɨmitɨ saafiigayɨɨba daacitatɨhi, tagataavominaama
jɨɨbaimoobaco eheetavejirunaaca. 30 Jaanotɨ jaanɨ daachi dinɨhɨbamɨco
iimitɨno gaigoomɨma agañɨɨboro agaseebedi naha diniivɨgai ɨɨcavaaboco
gaicaauhi, nooboro. 31 Jaanegui caani nuuhi: Besha, ɨɨjoho fahiijɨvaro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

uuma diicanicihi. Jaamaño paryi tañeheje diino. 32 Jaanoti imino jisumi
jiibaimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo
siino ubuheetejirubadi iicaneguiiha, imitahiniiboco mahatyimeneguiiha,
nooboro.

Iija Toomominaafi Iimitiibovi Ohoovicino.

16 Jaadi tolliro Jesu nuuhi ijiibogominaaco: Icaubo saafi sihidi
nihibamima iicaubo, guubuuhi iija toomominaafi diibo nehejeque
sicamañovi agañiihicaunoco. 2 Jaanegui ihaivojiibo ocoovauboro diiboco
nuuhi: ¿Milli iicanoco iiditi guubuhi? nooboro dididicamaajeti paryi uco
diibogo. Jisu tadyudicamaajeminaafiti diicacuujitihi, nooboro. 3 Jaanegui
iija toomominaafi esamaaihicauhi: ¿Milli fine icaji jisumi tahaivojiibo
tadyudicamaajeti uco agañiidi? Sefatihi jiinijeque eseedijiruubo
nucufeguehi sitaaco nihibamico idillunoco. 4 Jaaruubo gaajacuuhi jilli
saatohoco aamusunoti diito uco iijafaño tadyudicamaajema achahasumi
agaayicijinoco, nooboro 5 coovaubo saafiiri paryi saatoho ihaivojiiboco
edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Minoodino iijoho tahaivojiiboco
debehi? nooboro. 6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendino illuva
tyigabaje diiribanoco, nooboro. Jaanegui iija toomominaafi nuuhi: Jino
didebehaamene, goovano casiivoobo bohonoti deetavo cincuentadinoro
oono aameti, nooboro. 7 Jaabadiro sifiico dilluubo: ¿Jana minoodino
iijoho tahaivojiiboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco
ciendino ticovo tiyiva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame,
bohaameti deetavo ochentadino ticovo tiyivaro, nooboro. 8 Jaanoco
ihaivojiibo agaajaciudi nuuhi: Taaja toomominaafi gaajaabo aivono
ifuuruubo, sitaama imino iicaqui omoonino co. Jiinijeo miyaminaa gaajahi
jiinijeonehejeque, miyaavogominaa janaanici.
9 Jaanegui amiihaico neehi: Jino iimitino jiinijeonehejeri gataavominaati
mihici jiinijeoneheje ifiniidi amiihaico diito ufucu niquejefaño ifinijitino
iijanofaño igaayiciqui.
10 Miidirunoma imino omooniibo, tolliro iguiraanoma imino moonihi.
Jaanoti ajashurunoma imitino omooniibo, iguiraanoma tolliro imitino
moonihi. 11 Jaamaño jino iimitino jiinijeonehejeri imitino momoonimoco,
¿miijoho bu amiihaico imiyaanehejeque acijirahi? 12 Jaanoti sitaano
icarunoco imitino momoonihicamoco, ¿miijoho bu amiihaico acijirahi
amiihaiñotiro iicaqui?
13 Chahaabo jeecivominaafi miimisiici aivojitisico ejeecivoobo, saafiico
ijiihegueebere, saafiicoro gaijijiruubo. Saafiima imino iicaaboro saafiiditi
imitino esamaaijiruubo. Jaabadiro Moocaani, bu nihibami icanoco sano
mejeecivejitirahi, nooboro.
14 Jaanoco fariseomi nihibamima imoyiiciminaa iicamaño jilli unuunoco
paryi uguubuumoro Jesuco dejecuumo.
15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amiihai miyaminaa imefeenevi iminobadi
mihicahi. Jaarunaa Moocaani amiihai jeebiico gaajahi; miyaminaa sihidi
jeevahibadi eesicininoco Moocaani jiiheguehi.

Moise Tajiiba, Moocaani Aivoji Icano.

16 Siicijeti Moise tajiiba, Moocaani iimaaminaa icano icahicauhi, Jua
ifiivutinohachuta. Toonotiro iimi Moocaani aivoji iiji jiibogocafetehi.
Jaamofeenedi famooro sefacinihi ijicafetequi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

17 Tihiino niqueje, bu jiinije icano ifinino. Jaano janaanici jeevano
tajiibati sasitugayi afatyejiruno.

Jesu Jiibeguehi Gaigooco Ejeevesunoditi.
(Mt 12.1-12; Mr 12.1-12; Tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyaminaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco iiciibo iimitinoco
eetavehi. Jaabadiro ejeevesucinigoco iiciibo iimitinoco eetavehi.

Sihidi Nihibamima Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo iminoono
gaachehunofaño jicamaaihicauhi ovosiinoono. Jaaboro fafucuvaaciviro
jiibaimoco sihidi ovosiinoono. Jaanaa tolliro icaubo saafi 20 iidaasuubo
sihidi iciinisinoma icaabo baavi gicinihicaubo inihibamima iicaabo
guhugavi. 21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inihibamima iicaabo machuta
usuuvineri. Jaaboco jicumi asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi.
22 Jaanofeene iguijeveubomajeque ciiumo. Jaaboco Moocaani toomominaa
satyuuhi icojivi. Jaanaa tolliro bu inihibamima iicaubo guijeveuhi.
Jaaboco ciiumo. 23 Jaabo inihibamima iicaubo idaasuno icahicauhi
iguijeveme iicafihigo. Jaabo tahigoti caamoco emeeciubo atyimeuhi
Abrahamco Lazaro iicojiri icaaboma. 24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi
Abraham, uco didaasugo. Jaaboro Lazaroco tajiiba ofooboro ihusegai
nijequeque nifaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque isiicusuvaqui.
Jino ciijigaifaño sihidi idaasuno icahi, nooboro. 25 Jaarunaa diiboco
Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jiinijehalliri idiicahinisumi
imino diicahinihi. Jaanoti Lazaro idaasuno icauhi. Jaaruubo jisumi
juuga jacusucinihi. Jaanoti iijoho idaasuno diicahi. 26 Jaanomaryo
bu amiihai miihaiti sicaisitu oonaagonovi mihicahi. Jaamaño juugati
tahi efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi tahigotioto? ¿Milli bu juugavi
fatyejirahi? nooboro. 27 Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiiha
taca Guihi Abraham, ico neehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guihirubi
iijajaago, 28 ofooboro sahusedimo tañahabomico ijiibeguetequi. Jaanoti
juuga jino iidaasumañovi tolliro saadimo, nooboro. 29 Jaaruuboco
Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatiniuhaamene, Moocaani
iimaaminaa acaatiniuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro. 30 Jaanegui
inihibamima iicaubo nuuhi: Jiihi, guihi Abraham, jaarunaa saatoho
iguijevecuumoti diitoco ijiibogoturuva iimitico jeevesujirumo, nooboro.
31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaaminaa
icamoco uguubutihachiiji, tolliro bu saatoho iguijevecuumoti ifuuruva
guubujitirumo, nooboro.

Iimitinofaño Agañiisujiruno Ñihicu.
(Mt 12.6-7, 21-22; Mr 9.42)

17 Jaadi Jesu nuuhi ijiibogominaaco: Icamo iimitino, miyaminaaco
imitinofaño agañiisuno. Jaarunaa idaasucani icajiibo sitaaco
imitinofaño agañiisuubo. 2 Imijiruno diiboco guiisibatyigabari icodaaheti
muduujenimoro muuaifaño magañiino. Jaano janaanici idaasuno
icajiruubo seemeneque imitinofaño agañiisuubo.
3 Mehesicini amiihai nahabo amiihaico imitino omoonihachiiji diiboco
mihiiba. Jaabo iimitico ejeevesuhachiiji diiboma mihimibachucasi.
4 Safucuro sahuse juugahuseti mifooci icano imitino omooniiboro,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu tonoodɨfovaro dijaa asaaboro siino tollɨ icacuujitɨhi onoohachiijɨ, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminɨsuminaa Aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico daamusu janaanɨcɨ mimiyaaveguequi, noomoro.
6 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata toogaidɨno iicahachiijɨ jiho sicomor onoohoco meneejirahi: Jinootɨ gaijuuvoho muuaifeenevɨ dulleevete munuuruva, amɨɨhaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecɨvominaafi Omoonɨfino.

7 Amɨɨhaitɨ cajaanɨhacho ijeecɨvominaafima iicaruva ududɨcamaaihicaabo faguifañotɨ agaseebeque: ¿Nacu saacu, casɨɨvoobo, machucu, meneejirahi? 8 Cha, tollɨ icatɨno. Fɨne meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojɨɨboco deecɨvo machuqui, aduqui icano. Jaadɨ jari ɨɨjoho machuji, daaduji icano, meneejirahi. 9 ¿Nacu dijeecɨvominaafico atajɨɨbanoco eetavonohallɨvɨ graciaco daacɨjirahi? Tollɨ icatɨno. 10 Tollɨro amɨɨhai Moocaani atajɨɨbanoco mihimivucuudɨ monoo: Jillɨ mɨɨhai mɨhɨɨfono jeecɨvominaa jillɨ atajɨɨbanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecɨdɨmoco Foojohoma Iicamoco.

11 Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinɨje, Galilea jiinɨje icanofeenedɨ. 12 Jaabo toojiinɨjeocuumi saacuumivɨ ɨɨfutuubojaago saaumo fahuseecɨ gaifiimɨ foojohoma iicaumo. Jaarumo diibotɨ tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo: 13 Jesu jɨɨbogominaafi, mɨɨhaico dɨdaasugo, noomoro.
14 Jaamoco Jesu aatyɨmeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemɨco mɨhɨfusuto, nooboro.
Jaanegui ufuumotɨ jɨɨhaivɨ ifoojoho buuhi. 15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojɨcuvɨro uumiubo Moocaanico imooboro sefano. 16 Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro jiinɨjehallɨvɨ javuvuubo graciaco ihacɨqui. Jaabou Samaria jiinɨjeoobo.
17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecɨdɨmo mubuheetɨhi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedɨmo? 18 ¿Jaanɨ ɨdɨɨboro siicuumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.
19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuuhi, nooboro.

Mɨllɨ Fɨne Moocaani Aivojɨ Gaseji.
(Mt 22.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomɨ Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivojɨ gaseji? noomoro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivojɨ agasene siinoco mahatyɨmenɨcɨnobadɨ jeevatɨno. 21 Juu icacuuno, jahɨ icacuuno noorajitɨno, Moocaani aivojɨ amɨɨhaifeeneri icacuuhi, nooboro.
22 Ijɨɨbogominaaco nuubo: Ufucu amɨɨhai mihimegueji mahatyɨmeneque Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo fucutɨ. Jaarumo mahatyɨmejitɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

23 Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahi icacuuno,
noomoro. Diito dojicuti mefeedino. 24 Uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodi saanaagojeti
siinaagojevi anamebanicibadi. 25 Jaaruubo iticoni sihidi idaasuno icaji,
jisumiomiyaminaa uco jiiheveji icano. 26 Miiro johono Noe iicausumi
iicaubadi icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino imega.
27 Miiro miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo,
iseemeque tajenihicaumo icano. Jaanaaca Noemi imeenegafaño
jicafutuuhi. Jaanaaca sihidi niija aaiguuneri paryi saatoho guijeveuhi.
28 Jaabadiro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhicaumo,
aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo
icano. 29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufuunobuunati niquejefañoti
aifuuno ciijigaima guiisibano ijigauno. Jaaneri paryi tuucuumi
miyaminaa guijeveuhi. 30 Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
ajafeveedi.
31 Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachiiji miniitomoro iijafañoti
amiihai nehejeque mihicitedino. Jaanoti saatoho buhigo mihicahachiiji
amiihai iijajaago muhuumidino. 32 Lot taabati mehesafoto. 33 Miiro
ifiico idaasuno omooninoti ataajasugoobo ifiico mitasuji. Jaanoti ifiico
Moocaanijaagodi imitasuubo ifiico taajasuji.
34 Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi
imiyaavogotiibo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui.
Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji. 35 Bu miimifeeci gaigoomife
sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo icicafeteji diigoco
sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago
jeevesucafeteji. 36 Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji.
Jaanoti saafi jeevesucafeteji, nooboro.[n]
37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojiibo, conoovi fine tolli
icajino? noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihi, nooboro. Jaabadi
niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.

18 Jesu oovicuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui.
2 Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico
iñihicuguutiibo. Tolliro miihaiñoobaco gaijihicautiibo. 3 Jaacuumivi tolliro
fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi iminaafima imitino
iicahicaunoco diigoma iimibachuqui. 4 Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii,
neehicautiibo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocaanico ñihicugotihi,
miihaiñoobaco gaijitihi icano. 5 Jaarunaa jaamo fibaijigo asaagoro
gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanegui diigohalliti icaji siino saicino
saacuutigo iicaqui tajeebiico uco niji niji moonidigo, nooboro.
6 Jaanoco Aivojiibo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi. 7 ¿Nacu
jaabadi Moocaani iicimo diibovi idaasuvomo fucuhachuta, cuujehachuta
icano idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine diitoco
tuumusujiruubo? 8 Amiihaico neehi: Tuumusutiibo diitoco goovano
amusujiruubo ¿Nacu fine uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jiinijevi
asaadi fine miyaavogoco atyimeji? nooboro.

---

n 17.36: Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Fariseomɨoobo, Impuesto Jaadusumɨnaafi Icanovɨ Ohoovɨcɨno.

9 Saatoho: Mɨɨhai aivo miyaamo, noomoro sitaaco ɨtɨɨsuhicaunoma
iicaubo jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: 10 Safoono miimɨsiicɨ gaifiimɨsi
templojafaño fuuhi Moocaanima iimaaqui. Saafiu fariseomɨoobo.
Jaanotɨu saafi impuesto jaadusumɨnaafi. 11 Jaanaaca ifariseomɨoobo
julleecɨnɨɨboro Moocaanima ihiimaaubo jillɨ neehicauhi: Moocaani ɨco
imehi saatoho iicabadɨ uujoho nanivamɨnaafi icatɨhi, sitaaco imitɨno
moonɨtatɨhi, gaigoomɨma icatatɨhi, jaanɨ impuesto jaadusumɨnaafibadɨ
icatɨhi, 12 sajaguisɨvɨ mifoocɨ machutɨɨbo icafihi, uujoho paryɨ agaananotɨ
fahuseecɨtɨ sano ɨco acɨfihi, nuuruubo, nooboro.
13 Jaanotɨ jillɨ impuesto jaadusumɨnaafi tehesino icahicauhi caamo
niquejejaagoco meecɨtɨɨbo, jillɨ icɨɨdɨɨ tɨcovoco aamɨhicaubo nooboro:
Moocaani uujoho imitɨmɨnaafi uco dɨdaasugo, nooboro.
14 Jaanotɨ amɨɨhaico neehi: Jaanɨ impuesto jaadusumɨnaafi iijajaa fuuhi
ijeebɨɨ imicuubo. Jaanotɨ fariseomɨooboco Moocaani gaayɨcɨutɨhi. Jillɨ
iicamaño: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoono guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ:
Sihidɨ jeevahi, onootɨɨboco sihidɨ jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 12.13-15; Mr 12.13-16)

15 Tollɨro bu seemegayɨmɨco Jesujaa sɨvahicaumo diitoco idudɨɨcɨqui.
Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa aatyɨmeumoro ɨsɨvaumoco ɨɨbahicaumo. 16 Jaanegui
Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino,
meneejirahana. Diitobadɨ iicamedi Moocaani aivojɨ icahi. 17 Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Moocaani aivojɨco seemene iicabadɨ agaayɨcɨtɨɨbo, tahɨ
ufucu feejitɨhi, nooboro.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 12.16-30; Mr 12.17-31)

18 Jaanaa saafi aivojɨɨbo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ
fɨne moonɨji ifɨnɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ: Jaabo uco iimiibo, neehi?
Ɨdɨɨboro saafiiro iimiibo Moocaani. 20 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbaco?
Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino, nanivadino, sitaadɨtɨ sɨcamañooco
dɨɨbeguedino, diicaani, diiseejɨ icamɨsico gaijɨ, nooboro.
21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tollɨ moonɨfihi,
nooboro.
22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihɨmega;
Foobo dinehejeque paryɨ naajete. Jaaboro inɨhɨbamɨco ɨdaasumoco daacɨ.
Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa,
nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma
iicaumaño. 24 Diibo ɨɨdaasuvuunoco Jesu aatyɨmeuboro nuuhi: Aivo
jeedɨ tɨhɨino sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
25 Tɨhɨɨjitɨruno camello januutu ojɨri afatyono. Jaanotɨ sihidɨ jeevano sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
26 Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaatyo fɨne taajajirahi?
noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaminaadi ɨtɨhɨino Moocaanidi
tɨhɨitɨhi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨibo mɨihai paryɨ monehejeque
mejeevesumoro ɨima mɨhɨguehi, nooboro.
29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨ amɨihaico neehi: Cajaatyohacho
iijaco, caanimico, inahabomico, mogaico, iseemeque icano 30 Moocaani
aivojɨguiinodɨ ejeevesumo jiijehallɨvɨ janaanici gaayɨciji. Tollɨro ufucu
niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.
(Mt 22.17-19; Mr 12.32-34)

31 Jaadɨ Jesu fahuseeci siino miimisiici icano icamoco ijɨibogominaaco
ijeevadɨ ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryɨ Moocaani
iimaaminaa uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubeditɨ acaatɨniunobadɨ iicaqui.
32 Jaaboco uco sihɨgo miyaminaaco acijimo. Jaamoro uco dejecujimo
imitɨno onoomoro jɨirebamaaijimo, 33 ahaamimoro, guijenɨjimo. Jaaruubo
mifucuci, safucu icanobuunatɨ guijevefeenetɨ siino buheeteji, nooboro.
34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautɨhi jinejetɨ unuunoco diitedi toovono
iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Iicaubo Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.
(Mt 22.29-34; Mr 12.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumitɨ fiitɨcuunaa saafi aatyɨmetɨibo jɨihaijɨniri
gɨcɨniuhi nɨhɨbamico idilluubo. 36 Jaanaa sihidɨ miyaminaa ofoomoco
uguubuuboro dilluubo: ¿Millɨ iicano? nooboro. 37 Jaanegui nuumo: Jesu
Nazareoobo feehi, noomoro. 38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David
Iyaachi, Jesu, uco dɨdaasugo! nooboro.
39 Jaarunaa ɨmegavɨ ufuumo diiboco ɨibauhi illɨivequi, noomoro.
Jaarunaa janaanicivɨro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco dɨdaasugo!
nooboro.
40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro tajɨibauhi diiboco ihɨcɨtequi. Jaanegui
ɨicijeuboco Jesu nuuhi: 41 ¿Millɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨibo nuuhi: Aivojɨibo, aatyɨmeneque imeguehi,
nooboro.
42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyɨme! Imiyaavogomaño
buheesucafetehi, nooboro.
43 Jaasumiro diibo atyɨmeuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ fuubo Moocaanico
imooboro. Jaanoco aatyɨmeumo paryɨ miyaminaa Moocaanico imehicauhi.

Zaqueo.

19 Jaadɨ Jesu Jerico cuumifeenedɨ fuuhi. 2 Jaacuumifaño icaubo
Zaqueo onoobo impuesto jaadusuminaa aivojɨibo. 3 Jaabo Zaqueo
Jesuco imuguuhi aatyɨmeneque. Jaaruubo atyɨmehicautɨhi baareebegayɨ
iicamaño, sihidɨ miyaminaa iicauneri icano. 4 Jaanoma iicaubo ɨmegavɨ
ijinafatyuuboro ɨmoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu afatyujino
fiitɨno iicauheri toohotɨ diiboco ihatyɨmequi. 5 Jaanaa Jesu toonodɨ
afatyuubo caamoco emeeciuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahɨgotɨ
niito jaachiijɨ diijafaño ɨfeteji, nooboro.
6 Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayɨciubo.
7 Jaanoco paryɨ aatyɨmeumoro imitɨno neehicaumo: Imitɨminaafi iijafaño

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu ɨfetehi, noomoro. 8 Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi:
Meeci Aivojɨɨbo, tañehejeti feenedi ɨɨdaasufiimoco aciji. Jaanoti saatehediti
abañɨɨboro ananihicahachiiji, igueenemehejedino ticovovi janaanici aciji,
nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavi jaachiiji taajasu gasehi jaani
tolliro Abraham iyaachi iicamaño. 10 Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
saahi imitahinimoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecidino Nihibajenevi Ohoovicino.

11 Jaamo miyaminaa Jesu jilli onoonoco guubunicihicaumo. Jaanegui
jilli oovicɨubo Jerusaleti ifiiticuuneguiiha. Jaanaa diito esamaaihicauhi:
Fine jisumiro Moocaani aivoji gaseji, noomoro. 12 Jaanegui diitoco nuubo:
Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadi obocifiibo. Jaabo fuuhi tehesino
siijiinijevi tahi diiboco aivojɨɨboti ificuudi dojicuviro ihuumiqui, aivojɨɨboti
iicaqui. 13 Jaabo ifuucuquiro fahuseecidimoco ijeecivominaaco coovaubo.
Jaaboro diitoco aciubo nihibajene sihidi ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo:
Naajeteque meheetavo jino nihibamiri ofoobo agasenehachuta, nooboro.
14 Jaaruuboco ijiinije miyaminaa jɨɨheguehicauhi. Jaamoro diibo dojicuti
saatohoma jɨɨbogoco galluumo: Mihimogotihi diibo mohaivojɨɨboti iicanoco,
noomoro. 15 Jaarunaaca diiboco aivojɨɨboti ficuumo. Jaadi diibo siino
ijiinijevi uumiubo. Jaadi cuuhuvaubo ijeecivominaaco nihibamico aaciumoco
minoodino agaanacuunoco igaajaqui. 16 Jaanegui iticoniobo asaauboro
diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, dinihibami fahuseecidino janaanici gaanacuuhi,
nooboro. 17 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Aivo imino, ɨɨjoho aivo
iimino jeecivominaafi ajashurunohallivi imino omoonimaño ico fahuseeci
cuumivahallivi aivojɨɨboti ficuji, nooboro. 18 Jaanaa saafi asaauboro nuuhi:
Aivojɨɨbo, dinihibami sahusedino janaanici gaanahi, nooboro. 19 Jaaboco tolliro
iimusuubo: Ɨɨjoho sahuse cuumivahallivi aivojɨɨboti diicaji, nooboro. 20 Jaanaa
sifi asaauboro nuuhi: Aivojɨɨbo, jino dinihibami filluchehufaño ificuhinino;
21 Ɨco ñihicuguehi sihidi edeevaneguiiha. Jaabo ɨɨjoho ificutimañoti diicihi
abasutirumañoti inoovataco diicihi, nooboro. 22 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco
nuuhi: Imitino jeecivominaafi dihiimaatiro ico mooniji, ɨɨro gaajacuuhi uujoho
sihidi ejeevaaboro ificuutimañoti ɨɨcinoco abasutimañoti onoovasunoco.
23 Jaanegui, ¿collihi jana tañihibamico bancojafaño ficuuhinitihi uujoho
uhuumiibo tañihibami agaananoco fanooro agaayicijirunaaca? nooboro.
24 Iicojiri iicaumoco nuubo: Diibediti inihibamico mudumitiici. Jaamoro
fahuseecidinoma iicaaboco mahaci, nooboro. 25 Jaarunaa diito diiboco
nuuhi: Aivojɨɨbo, diiboma fahuseecidino icacuuno, noomoro. 26 Jaarunaaca
ihaivojɨɨbo diitoco nuuhi: Amiihaico neehi: Iicanoma iicaaboco siino janaanici
aciji. Jaanoti iinoma achahaaboti paryi iicarunogayico dumitiiciji. 27 Jaanoti
uujoho aivojɨɨboti iicanoco iimeguehinitimo taminaaco juuga misivamoro
tahimefeenevi magaisiraici, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.

(Mt 22.1-11; Mr 12.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jilli unuunobuunati Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago. 29 Jaabo Betfaje,
Betania icano cuuminoti fiiticuunaaca tolliro Olivohono iicagaji fiitino
iicacuudi miimisiici ijɨɨbogominaatisiti agalluuboro nuuhi: 30 Mofoo joono
ifiiticuumijaago. Jaamisi tuucuumivi mihifotomisi mahatyimeji burrogayi
duujeciniiboco miihaiñooba diiberi ɨɨgotiiboco. Jaaboco misinaayumisiro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mɨsiva. 31 Amɨɨsico cajaatyohacho: ¿Collɨhi momoonɨhi? onoohachiijɨ,
monoo: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha, noomɨsiro.
32 Jaanegui diitɨsi ufuumɨsi atyɨmeteuhi paryɨ Jesu unuubadɨ. 33 Jaamɨsi
iburrogayɨco sinɨumɨsico abajato nuuhi: ¿Collɨhi moburroco misinɨɨhi?
noomoro.
34 Jaanegui diitɨsi nuuhi: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha, noomɨsiro.
35 Jaadɨ diiboco Jesujaago asatyuudɨ igaachehunoco iburrohallɨvɨ
ificuumoro Jesuco diibohallɨvɨ casɨɨhacuumo. 36 Jesu diiberi ofoobo
ɨmega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo jɨɨhaifaño. 37 Jaabo
Olivohono iicagajɨri guiino niituunaaca, paryɨɨcɨno miyaavogomɨnaa
diibo dojɨcutɨ ufuumo tɨcovauhi sefano onoomo Moocaanico iimomo
sihidɨ ejeevanoco aatyɨmeunoma iicamo 38 neehicaumo: ¡Imicani
Aivojɨɨbo, Mohaivojɨɨbo memeri asaabo! ¡Niquejefaño sajeebɨɨ!
¡Moocaanico mihimo! noomoro.
39 Jaanegui saatoho fariseomɨ diitofaño iicaumo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi,
didojɨcutɨ asaamoco dɨɨba, noomoro.
40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi diito illɨɨvuruva
guiisibano coovadiinamaaijirahi, nooboro.
41 Jaabo Jerusale ifiitɨcuunoco aatyɨmeuboro tuucuumihallɨvɨ taaubo:
42 Ɨɨjoho jaachiijɨ difucuvɨ ɨco sajeebɨɨco aacɨjirunoco gaajaruva sajeebɨɨ
diicajirahi. Jaaruno ɨɨdi otoovomaño daatyɨmetɨhi. 43 Safucu ɨɨdi
ɨdaasufucu gaseji dimɨnaa dihallɨdɨ emecuvejifucu dihallɨdɨ emecuvomoro
fahɨgovatɨ ɨco mooniji, 44 ɨco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨmoro dimiyamɨnaaco
gaisiraicɨjimo. Jaamoro sababa dihallɨvɨ guiisibaco jeevesujitɨmo,
Moocaani ɨco abaavafucuco agaajacɨtɨmaño, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 22.12-17; Mr 12.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafaño ufuuboro tɨcovaubo toojafaño anaajemeque
isivɨ agañɨɨubo. 46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono:
Taaja Moocaanima iimaajareji, noono. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa
iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
47 Jaabo Jesu fafucuvaacivɨro miyamɨnaaco templojafaño jɨɨbogooboro
icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, tuucuumi aivojɨto
icamo diiboco iguijenɨqui ituma ɨfehicauhi. 48 Jaarumo toonohallɨtɨ
omoonɨjirunoco atyɨmehicautɨmo paryɨ miyamɨnaa diibo onoonoco
uguubunɨcɨmo iicaumaño.

Jesu Mitya Iijɨ.

(Mt 22.23-27; Mr 12.27-33)

20 Safoono Jesu templojafaño icaubo miyamɨnaaco taajasubogoco
ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa,
quillahuto icamo. 2 Jaamoro diiboco dilluumo: Mɨɨhaico dɨɨbogo, ¿mɨɨjoho
iijɨtɨ jillɨ moonɨhi; mɨɨjoho ɨco eneeneguiiha? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tollɨro amɨɨhaico dilluji, uco
mihiimusu: 4 ¿Nacu, mɨɨjoho Juaco tajɨɨbauhi miyamɨnaaco initɨqui?
¿Moocaani, nacu miyamɨnaa? nooboro.
5 Jaarunaa diito sanomɨro noocasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne meneeji? Moocaani
tajɨɨbari munuuruva du: ¿Collɨhi jaanoco mimiyaavogotɨhi? mɨɨhaico
neejiruubo. 6 Jaanotɨ miyamɨnaa tajɨɨbari munuuruva, mɨɨhaico paryɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

miyaminaa guiisibaneri gaicaaujirahi, miyanotiro Jua Moocaanifañodi
ihiimaahicaunoco imiyaavogomoro.
7 Jaamoro nuumo: Magaajatihi. ¿Miijohohacho fine Juaco miyaminaaco
initijinoco tajiibauhi? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jii, tolliro amiihaico uujoho neejitihi
miijoho tajiibari omooninoco, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 22.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadi Jesu miyaminaama ihiimaauboro jilli ooviciuhi: Saafi
miyaminaafi baacuco sihidi basuuhi. Jaaboro dudicamaajeminaaco
toonoco utuumusuuboro. Sihi tehesino fuubo tahi gueenene
iicaqui. 10 Jaano ibaacu onoovacuudi iicojiminaafico galluubo
diitojaago imañoonoti diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco diito
ahaamihicaumoro botiiboco dojicuviro diibojaa galluumo. 11 Jaanegui
toono abajaabo sifiico galluuhi. Jaaboco tolliro idicuno, unuumoro
aamiumo. Jaamoro botiiboco dojicuviro galluumo. 12 Jaanegui siino bu
sifiiti galluubo. Jaaruuboco itihivasuumoro buhigovi gañiiumo.
13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Milli fine mooniji? Agaijiibo
taseemeneque galluuji. Jaaboco aatyimemere fine bociguejimo,
nooboro. 14 Jaaboco aatyimeumoro noocasiumo: Jaani duhu imi toonoco
agaayicijiibo. Masii miguijeniqui. Jaadi jari miihai toono abajatoti mihicaji,
noomoro. 15 Jaamoro tomañoti sihigovi asatyumoro diiboco guijeniumo,
nooboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Jaamoco milli fine tofagui abajaabo diitoco
fine mooniji? 16 Asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuuboro toonoco
sidudicamaajeminaaco acijiibo, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tolli mooniidino!
noomoro.
17 Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi: ¿Nacu, milli eneejiruno jino
Caatinihaamefaño icahi? Jilli du noono:

Guiisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco itihisuumoro gañiihi.
Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihi toba
iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono
Caatinihaamefaño.

18 Jaabahalliviaacotomo gafaryunamaaiji ididaaheje. Jaanoti
cajaatyohalliviitoba aacotohachiiji diitoco quicheyiicijiiba, nooboro. Jilli
nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito, caatinimiinaa icamo
gaayiciujirahi diitoti onoobo siinovi ohoovicciiboro eneehicaunoco
agaajaumoro. Jaarumo miyaminaati iguiuhi. 20 Jaamoro saatohoti
galluumo iimimobadi asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubuumoro
diiboco asatyomoro aivojiibo usefaño ihacitequi. 21 Toonegui diito diiboco
jilli dilluuhi: Jiibogominaafi, miihai magaajahi iijoho miyaanoco imino
onooboro, miyaanoco idiibeguehicanoco; paryi miyaminaaco sabadiro
edeesicinii boro Moocaani jiihaiti imino diibeguehi. 22 Miihaico dinoo:
¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitihi?
noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

23 Jaarunaa diito diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco agaajaciuboro diitoco
nuuhi: ¿Collɨhi uco mabañɨhi? 24 Eneecata uco saje nɨhɨbajetɨ mɨhɨfusu.
¿Nacu mɨijoho ɨme jana jino, jino imomo acaatɨnicɨnino icano?
Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨibo Cesarno, noomoro.
25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahaci. Jaanotɨ
Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro.
26 Jaamaño diiboco ɨnɨsuurumo ɨciutɨmo mɨllɨ miyamɨnaafeenevɨ
unuutɨmaño. Jaamoro sihidɨ jabafiituumo diitoco tollɨ iimusuuneri.
Jaamoro lliivɨ icacuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluuno.

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunatɨ saatoho saduceomɨ iguijevecuumo siino buheetejitɨhi
onoonɨcɨmo Jesujaago asaaumoro diiboco nuumo: 28 Jɨibogomɨnaafi,
Moise mɨihaidi caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai seemevatɨgo cojitɨ
iiguijevehachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨiciiboro diigoma iseemevaqui
inahaboco ibuunanɨqui, nooboro. 29 Safoono icaumo sahuse juugahusetɨ
miimɨsiicɨ icamo saafi seemere. Jaamotɨ ihamiyaabo itɨconɨ taabavauhi.
Jaaruubo guijeveuhi seemevatɨiboro. 30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijɨgoco
ɨciuhi. Jaaruubo tolliro seemevatɨiboro guijeveuhi. 31 Jaanegui jaano
allɨvɨoobo diigoco ɨciurahi. Jaabadiro famooro diigoma icauhi. Jaarumotɨ
saafiiba seemevatɨmoro paryɨ guijeveumo. 32 Jaanobuunatɨ bu tolliro diigo
guijeveuhi. 33 Jaamotɨ buheetefucu, ¿cajaanɨ taabaji fɨne? Famooro diigoco
ataabavacuumotɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinɨjehallɨvɨ miyamɨnaa taabavacasihi.
35 Jaanotɨ ufucu ubuheetemere siijiinɨjevɨ Moocaani eneeneri iimihusemaño
ɨifotomo tahɨ taabavajitɨhi, iseemeque tajenɨjitɨmo icano. 36 Siino tahɨgo
iguijevecuujitɨmaño Moocaani toomomɨnaabadiro icacuujimo siino
ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji iicamo. 37 Moise tolliro mɨihaico
gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco Caatɨnihaamefaño ɨmohogayɨ
ɨjɨgahicaumañovɨ. Jaamañovɨ noono: Aivojɨibo Moocaani Abraham, Isaac,
Jacob icamo Aivojɨibo. 38 Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojɨibo icatɨno
ubuheeme Aivojɨibo. Jaabo Moocaanidi paryɨ diito buheeme, nooboro.
39 Jaanegui saatoho caatɨnɨmɨnaatɨ diiboco nuumo: Imino neehi,
jɨibogomɨnaafi, 40 noomoro siino diiboco dillucuutɨmo.

¿Mɨijoho Iyaachi Fɨne Cristo?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo Cristoco David iyaachi
neehicahi? 42 Mɨiro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:
Mohaivojɨibo Moocaani Tahaivojɨibo Cristoco nuuhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨivo, 43 dimɨnaaco ditɨhaiguiino
uujoho ificuunohachuta, nuubo.
44 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco:
Aivojɨibo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatɨnɨmɨnaaditɨ Neehi.

(Mt 22.1-36; Mr 12.38-40; Lc 12.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyamɨnaa guubunɨcɨunaaca Jesu ijɨibogomɨnaaco
nuuhi: 46 Mehesɨcɨnɨ, caatɨnɨmɨnaatɨ caamovonoono gaachehunoma

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ɨɨgonoco iimoyɨɨcɨfiimotɨ. Bu tollɨro imoyɨɨcɨfimo naajetehasinovɨ diitoco
iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo
machujafaño iimimañehejequere juvicamaaifimo. 47 Tollɨro fibaijɨto
iijanoco udumɨtɨɨcɨfiimo. Jaamo ɨɨfurumo gueenene Moocaanima
iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañɨqui. Jaamo guiraajino cɨɨjɨgaifaño
ijaadaco agaayɨcɨno, nooboro.

Fibaijɨgo Aacɨno.
(Mr 12.41-44)

21 Jaanaa Jesu templojafaño atyɨmeuhi sihidɨ inihɨbamɨma
iicameheje Moocaanico aacɨmo ificufiinofaño ificuhicaunoco.
2 Jaabo atyɨmeuhi tollɨro ɨdaasuno fibaijɨgo mijeegayɨɨcico ificuunoco.
3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jaamo ɨdaasuno
fibaijɨgo paryɨ famoova janaanicɨ acɨhi. 4 Jaanotɨ paryɨ diito, diitedi
sihidɨ aatyuuvucuunotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ iicanoco paryɨ
acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finɨsucafeteji, Neehi.
(Mt 22.1-2; Mr 12.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojatɨ iimaahicauhi iminoono guiisibano
eheetavocɨnɨnotɨ, tollɨro fañoojaco Moocaanico ejeecɨvomo iminoono
iimibachuhicaunotɨ icano. Jaanegui Jesu nuuhi: 6 Ufucu icajino paryɨ
jino amɨɨhai mɨhɨɨfɨnɨcɨnoco ifinɨsujino, sababa guiisiba siibahallɨvɨ
covovacafetejitɨno, nooboro.

Ifinɨjino Jɨɨbogo.
(Mt 22.3-28; Mr 12.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cusumi fɨne tollɨ icajino?
¿Mɨllɨtɨ fɨne magaajaji toono ɨtɨcovacuunoco? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico sita bañɨdino,
guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi,
noomoro. Jaarumo dojɨcutɨ mefeedino. 9 Jaamo mɨnaatɨ, sanomɨro
omoonɨcasinotɨ icano muguubusumi mihiguetejirahana; itɨconɨ jillɨ icajino.
Jaaruno ifinɨcuujino icatɨno, 10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo:
Siijiinɨjeoto, siijiinɨjeotoma moonɨcasiji. Siijiinɨjeo aivojɨ, siijiinɨje aivojɨma
moonɨcasiji. 11 Jaasumi sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbaji, ajeba icaji, sihidɨ
fahɨgovavɨ guihuvano icaji, niquejefaño ñihicunoonoco mahatyɨmeji sihidɨ
jeevanoonoco.
12 Jaano jillɨ iicajino ɨmega itɨconɨ amɨɨhaico agaayɨcɨmoro ɨdaasuno
moonɨjimo amɨɨhaico satyejimo sinagogajanofaño imitɨno imoonɨqui
amɨɨhaico ɨcɨvojaanɨmoro aivojito ɨmegavɨ satyejimo tamomohallɨtɨ.
13 Jaamo ɨmefeenevɨ tamomoco mɨjɨɨbegueji. 14 Jaanegui jillɨ momoonɨ,
ɨmegavɨro: ¿Mɨllɨ fɨne iimusuji? noomoro mehesamaaidino. 15 Tusumi
jari amɨɨhaico uujoho gaaja iimaaco acɨji. Jaaneri amɨɨhai mɨnaa amɨɨhai
iijɨco jenaaujitɨhi amɨɨhaico guiinonɨjitɨmo. 16 Jaarunaa amɨɨhaico,
amɨɨhai caanimɨ, amɨɨhai nahabomɨ, amɨɨhai yoto, amɨɨhai gataavomɨnaa
icamo amɨɨhaico aivojitojaago satyeji. Jaamoco amɨɨhaitɨ saatohoco
gaisiraicɨsujimo. 17 Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ.
18 Jaarumo mɨllɨ mihicajitɨhi. 19 Tollɨ icarunofa quehecuno mihicahachiijɨ
ifinɨjitɨno fiivoma mihicaji.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

20 Jerusale cuumihallıdı mınaa emecucınınoco mahatyımecuudı
magaajacu tuucuumi ifınıcuujinoco. 21 Jaasumi Judea jiınıjeri mihicamo
ifagajınojaa magaa. Jaanotı Jerusale cuumiri mihicamo tuucuumitı
buhıgovı mofoo. Jaanotı tuucuumitı buhıgovı mihicamo tuucuumijaa
masaadino, 22 Caatınıhaamefaño ıdaasujino onoobadı tusumi icajino
ıdaasufucuno. 23 Idaasucani icajimo tusumi gaigoomı oovato iicamo,
mıfañotıoseejema iicamo icano jiınıjehallıvı sihidı ıdaasu iicajimaño jiınıje
miyamınaaco ñıhicuno ahaamıjineri. 24 Jaanotı saatoho amocasifaño
guijeveji. Jaanotı saatohoco fahıgova jiınıjenevı ıcıvojaanımoro satyejimo,
tollıro Jerusale cuumico siijiınıje miyamınaa jiınıjehallıdı quicu quicu icaji
diitoco Moocaani ejeevesunohachutahiica.

Jesu Miyamınaafibadı Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 22.29-35, 42-44; Mr 12.24-37)

25 Jaadı niquejeguiinodı jııbogo icaji cuujeo nıhıbavı, fucuo nıhıbavı,
meecırıvı icano; jiınıjehallıvı paryı jiınıjemınaaco ihesamaaje mıtaji
sihidı igotocınıjimo muuai ñıhicuno ojıneri, ityuucai ñıhicuno ojıneri
icano. 26 Jaamo miyamınaa jiınıjehallıvı iicajinoco eesamaaimoro
iñıhicuri choomocınıjimo, niquejeomitya icaruno maryıbaji. 27 Jaadı
jari mahatyımeji uujoho Miyamınaafibadı Ifiivuubo aimuufaifeenedı
mityama, aivojıma icano asaanoco. 28 Jineheje jillı iicacuudı caamoco
memeecıcu mataajasucafutucuujineguiiha, 29 nooboro jillı oovıcıubo:
Memeecı higuerahoco tollıro paryı ımohonoco; 30 bohono ahaamevanoco
mahatyımesumi, amııhairyo magaajafihi ficaba ifiitıcunoco.
31 Jaabadıro jino onoonoco mahatyımecuudı magaajacu Moocaani aivojı
ifiitıcunoco.
32 Miyanotıro amııhaico neehi: Paryı jino iicanoco tusumioto aatyımeme
guijevejitıhiica, 33 niqueje, jiınıje icano fınıjirahi. Jaanotı taajı sıcamañovı
fatyejitıhi.
34 Jaanegui mehesıcını, iimitınofeenedı amııhai jeebıı cuhufetedino,
guirihicavono jiınıje busumije imoyııcı icano guiinodı tufucu amııhaivı
mehesıcınıtınaaca gasedino, 35 amııhaihallıvı tacuraba gaajacıratıno
aacotonıcıbadı. Jillı tufucu gaseji fahıgova jiınıjehalliri iicamohallıvı.
36 Jaanegui mihimibaicınıcu. Jaamoro fahiijıvaro Moocaanima mihiimaa,
paryı jino iicajinotı mataajaji. Jaamo uujoho Miyamınaafibadı Ifiivuubo
ımefeenevı mıhıfeteji, nooboro.
37 Jaabo Jesu cuuje templojafaño jııbeguehicaubo. Jaanotı mihiijıcuudı
Olivohono iicagajıjaago ofooboro tahı icahicaubo. 38 Jaanaa miyamınaa
fucugayıro templojafaño gasehicauhi diiboco iguubunıcıqui.

Jesuco Iguijenıqui Omoonıno.
(Mt 22.1-5, 14-16; Mr 12.1-2, 10-11; Jn 12.45-53)

22 Jaanaaca ijıcutama achahano maahunoco amachufino Pascua
jııbaimo fiitıcuunaaca, 2 sacerdotemı aivojıto, caatınımınaa icamo
moonıhicauhi: ¿Mıllıtı fıne magaicaauji? noomoro Jesuco igaicaauqui.
Jaarumo miyamınaaco iguihicauhi.
3 Jaanaa Satanas jıcafutuuhi Juda Iscariote jeebııfaño Jesu mınısumınaa
fahuseecı motıhaitı mıimısiicı icamoobofaño. 4 Jaaboro sacerdotemı
aivojıto, temploja aivojıto icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco
diitoco ihacıqui. 5 Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nıhıbamıco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

aciguumo. 6 Jaanegui: Jii, unuuboro ticovaubo iguiinuubo, ¿milli fine
diiboco diitoco aciji, miyaminaa chahanaaca? nooboro.

Aivojiibo Niinoono Amachuuno.
(Mt 22.17-29; Mr 12.12-25; Jn 12.21-30; 1Co 12.23-26)

7 Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jiibaimo
icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu. 8 Jaanaa Jesu galluuhi Pedro,
Jua icamisico: Pascua machutaaco mohime mihimibachuto, nooboro.
9 Jaanegui diitisi dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi mihimibachunoco?
noomisiro.
10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivi mihifotoodi saafiico mahatyimeji
iciñuuri nifaihuco asatyooboco. Jaabo dojicuti mofoo iijafaño. 11 Jaamisiro
toojao aivojiiboco monoo: Mohaivojiibo jilli neehi: ¿Comecufaño
tajiibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro.
12 Jaadi amiisico iifusujiibo iguiraamecu, caamovohi iicamecu,
imibachucinicumecuco. Jaamecufaño meheetavo mamachuqui, nooboro.
13 Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco aatyimeumisiro
toonovi Pascua machutaaco eetavuuhi.
14 Jaanaa amachucuujidi Jesu iminisuminaama casiivuuhi imachuqui.
15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amiihaima Pascua
machutaaco amachunoco iguijevecuujino imega. 16 Amiihaico neehi:
Siino Pascua jiibaimo machuco machucuujitihi. Jari siino Moocaani
aivojifaño meheetavoodi, 17 nooboro ihadutahilluco agaayiciuboro
Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Jinooco mihicimoro mihifocasi
18 amiihaico neehi: Jisumitiro siino aducujitihi baacufaihuco Moocaani
aivoji agasetinohachuta, nooboro.
19 Jaadi imaahuco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi
iquisicuuboro diitoco aciubo jilli nooboro: Jino tafi amiihaihallivi
aacicafetejino jilli momooni. Jaamo uco jabajeevetimo mihicahi, nooboro.
20 Jaanaa amachuunobuunati tolliro ihadutahilluco agaayiciuboro nuuhi:
Jihillu bohono iiji iicajinoco tatyiijeheri eetavono tatyiijoho amiihaihallivi
agañiicafotono.[o]
21 Jaarunaa jino amiihaiti uco aacijiibo igaicaauqui tacojiri icahi.
22 Jaarunaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uuditi unuucuubadi feehi.
Jaarunaa idaasucani iicajiibo uco aaciibo, nooboro.
23 Jaanegui ticovaumo idillucasiumo: ¿Cajaani fine aacijiibo? noomoro.

¿Cajaaniji Fine Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa jiibogominaa noocasihicauhi: ¿Cajaaniji miihaiti imiyaabo?
noomoro. 25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicuumijeoto judiomi iicatimo
aivojito idaasugotimo sefano tajiibanicihi. Jaamo diito aivojitoco
imihusefiimo, noonicimo. 26 Jaanoti amiihai tolli mihicajitihi. Jaanoti
siibadiro amiihai mihicaji, amiihaifañoti imiyaaboti iicaqui jilli saatoho
jeecivominaafiti miminifeteji. Jaabadiro atajiibaabo jeecivominaafiti
minifeteji. 27 ¿Nacu, miijoho imiyaabo, acasiivooboro amachufiibo, nacu
ejeecivefiibo? ¿Eti acasiivefiibo? Jaarunaa uujoho amiihaifeeneri icahi
jeecivominaafibadi.

---

o 22.19, 20: Sahaamefaño samañoviro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutimo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

28 Amiihai uuma mihicafihi uco inisunehejefañodi. 29 Jaanegui uujoho
amiihaico aivojico aciji uco guihirubi aacihinibadi. 30 Jaamo mamachuhi,
mahaduhi icano uuma jahigo tahaivojifaño. Jaamoro aivojiibo icagafaño
macasiivomoro matajiibahi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicuumiici
icanohallivi, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mt 22.31-35; Mr 12.27-31; Jn 12.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojiibo: Simon, Simon, mehesicini jino Satanas
amiihaico idillunoco siinoco agañunicibadi idaasuno amiihaico
igañucuqui. 32 Jaarunofaño uujoho Moocaanima dihallivi iimaahi
dimiyaavogo iiti finitino iicaqui. Jaabo iijoho siino imiyaavogodi
dinahabomico quehecutusu, nooboro.
33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojiibo imibaicinicuuhi iima
civojafaño feequi, iima guijevequi icano, nooboro.
34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ico neehi: Jisumiro catava
ojitiibaacaro mifooci, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Idaasuno Iicajino.

35 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico dureecuma, nihibamima,
lleegucuma, tihaipaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi:
¿Nacu fanoova amiihaidi cuujivaachuuhi? nooboro.
Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.
36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoti jisumi tolli icatino dureecuma, nihibami
lleegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanoti aamigama machahaabo
amiihai caamoojaco manaajemere aamigati mihici. 37 Amiihaico neehi: Uuti
Caatinihaamefaño jilli onoono icaji: Iimitimofeenevi ficucafetejiibo, onoono,
paryi uuditi onoono tolli icaji, nooboro.
38 Jaanegui diito nuuhi: Aivojiibo, miigaacima mihicahi, noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Toonovirucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovi Jesu Moocaanima Iimaahi.

(Mt 22.36-46; Mr 12.32-42; Tolliro meeci Heb 5.7-8)

39 Jaadi Jesu toonoti fuuhi Olivohono iicagajijaago iicanicibadi.
Jaaboma ijiibogominaa fuuhi. 40 Jaamo tomañovi iifutuudi diitoco nuubo:
Moocaanima mihiimaa, iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.
41 Jaadi Jesu diitoti sihigovi fuuhi guiisibaco maganicarunohachuta.
Jaaboro memuiivuubo Moocaanima ihiimaaqui. 42 Jilli nooboro: Guihi,
idiimogohachiiji jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.[p] Jaaruno uujoho
iimogobadi icatino, jaafa iijoho idiimogobadiro icano, nooboro.
43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomominaafi niquejefañoti saauhi diiboco
isefatusuqui.[q] 44 Jaabo sihidiro iidaasuvooboro Moocaanima quehecuno
iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinijehallivi aquetehicauhi tiijoho ocooyinobadi.
45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunoti agañiivuuboro ijiibogominaajaago
fuuhi. Jaamo ihidaasuri cigacuumoco atyimeteubo. 46 Jaanegui diitoco
nuubo: ¿Collihi micigahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa iji
inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

---

p 22.42: Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono.
q 22.43, 44: Sahaamefaño toversiculonoco ficuutimo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.

(Mt 22.47-56; Mr 12.43-50; Jn 12.2-11)

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi. Jaamoco sɨiguubo
Juda onoobo Jesu jɨibogomɨnaatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo
iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitɨvuuhi diiboco inɨnɨicɨqui.
48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tollɨ ɨnɨnɨicɨiboro Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuuboco daacɨhi? nooboro.
49 Jaabo Jesuma iicaumo tollɨ iicanoco aatyɨmeumoro Jesuco dilluuhi:
¿Aivojɨibo, aamɨganeri diitoco momoonɨji? noomoro.
50 Jaamotɨ saafi sacerdotemɨ jeecɨvomɨnaafico omoonɨubo buiyaacuuhi
imiyanaago nɨjɨmeehuco. 51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenɨcu
jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco
ududɨicɨuneri buheesuubo. 52 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja
aivojɨto, quillahuto icamo igaiyɨicɨqui asaaumoco nuubo: Tatyɨcovodɨ
amɨihai masaahi aamɨganoma, cudaahenema icano nanivamɨnaafico
mihicanɨcɨbadɨ. 53 Amɨihaifeeneri fahiijɨvaro templojafaño icahicarahi.
Jaaruuboco uco magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunaa jisumi amɨihai imitɨmɨnaa
tollɨ momoonɨnɨcɨhi jino ɨcɨvono mityaguiino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 22.57-58, 69-75; Mr 12.53-54, 66-72; Jn 12.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayɨcɨumoro satyuumo sacerdotemɨ aivojɨibo
iijajaago. Jaabo dojɨcutɨ Pedro tehesinotɨ ɨifɨnɨcɨiboro feehicauhi.
55 Jaamoro ihaivojɨibo iija goohasifeenevɨ cɨijɨgaico eebasuumoro
casɨicamaaiumo. Jaamofeenevɨ tolliro Pedro casɨivuuhi. 56 Jaaboco
jeecɨvomɨnaago cɨijɨgaijɨnivɨ gɨcɨnɨiboco gueenene ɨhɨifɨnɨcɨugoro nuuhi:
Jaanɨ tolliro diiboma iicahicaabo, noogoro.
57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatɨhi,
nooboro.
58 Jaanobuunatɨ tolliro saafi diiboco aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Ɨijoho
tolliro diitoobo, nooboro.
Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatɨhi,
nooboro.
59 Jaadɨ sano nɨhɨba oovobuunatɨ saafi diiboco jenaauhi jillɨ nooboro:
Jaanɨ miyaano diiboma iicahicahinɨibo Galileaoobo iicamaño, nooboro.
60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatɨhi ɨijoho toono
onoonoco, nooboro.
Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava ojɨuhi. 61 Jaanegui Aivojɨibo Jesu
Pedrojaagovɨ iminifutuuboro diiboco meecɨubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi
Aivojɨibo Jesu diiboco: Jaachiijɨ catava ojɨtɨnaacaro mifoocɨ, safo icano uco
tuunamaaiji, nooboro unuunoco. 62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidɨ aivono
taauhi.

Jesuco Edejecuno.

(Mt 22.67-68; Mr 12.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamɨuhi.
64 Ihaallɨinoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihɨmeque gabacuhicauhi:
Gaajacɨ. ¿Naa mɨijoho ɨco aamɨhi? noomoro 65 famañovaje diiboco
ɨibahicaumo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Fagominaa ɨmegavɨ Icauhi.

(Mt 22.59-66; Mr 12.55-64; Jn 12.19-24)

66 Jaanaa eseseeveudɨ igaivuumo judiomɨ quillahuto, sacerdotemɨ
aivojɨto, caatɨnɨminaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagominaa
ɨmegavɨ. Jaamoro Jesuco dilluumo: 67 Mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho
Cristo? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amɨɨhaico jɨɨhɨ, nuuruva nacu
mimiyaaveguejitɨrahi? 68 ¿Jaanotɨ amɨɨhaico nuuruva nacu uuma
mihiimaanoco mihimeguejitɨrahi, uco misinaayujitɨrahi icano?[r]
69 Jisumitɨro uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo gɨcɨnɨji Moocaani
imityaabo miyanaagonovɨ, nooboro.
70 Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ɨɨjoho Moocaani
Seemene? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, amɨɨhai monoobadɨ, nooboro.
71 Jaanegui diito nuuhi: ¿Collɨhi bu sita onoonoco mihimeguejirahi?
Mɨɨhairyo muguubucuuhi iijɨri onoonoco, noomoro.

Jesu Pilato ɨmega.

(Mt 22.1-2, 11-14; Mr 12.1-5; Jn 12.28-38)

23 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato ɨmegavɨ.
2 Jaamoro tɨcovaumo diibohallɨvɨ ihiimaamo: Jaanɨco mɨɨhai
mahatyɨmehi, muucuumico ñaaɨsuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco
impuestoco majaadudino uujoho Aivojɨɨbo Cristo icahi, neehicaabo,
noomoro neehicaumo.
3 Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo?
nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
4 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, miyaminaa icamoco Pilato nuuhi:
Jaanɨvɨ iimitɨnoco aivo atyɨmetɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diito janaanɨcɨ nuuhi: Paryɨ Judea jiinɨje miyaminaaco
ñaaɨsuhicaabo ijɨɨbegueri Galileavɨ itɨconɨhinɨɨbo, juu icacuuhi, noomoro.

Jesu Herode ɨmega.[s]

6 Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo?
nooboro. 7 Jaanegui diiboco: Jɨɨhɨ, unuunegui Jesuco galluubo Galilea
aivojɨɨbo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivɨ agaseubojaago. 8 Jaabo
Herode Jesuco aatyɨmeuboro imo imo minifutuuhi sɨɨcɨjetɨro Jesuditɨ
ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyɨmeneque
sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨnoco ihatyɨmequi. 9 Jaaboro Jesuco sihidɨ
dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutɨhi. 10 Tollɨro tomañeri
icaumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨminaa icamo diiboco iguijenɨsuqui
mityano iimaahicauhi. 11 Jaanegui Herode ihamocasiminaama diiboco:
Jillɨ mɨhɨɨfoobo, noomoro imitɨno moonɨumo. Jaamoro diiboco edejecumo
aivojɨɨbo gaachehubadɨ iimichehufaño jɨɨhacuumo. Jaaboco dojɨcuvɨro
Herode Pilatojaago galluuhi. Jaasumitɨ jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.
12 Jaanotɨ itɨconɨ jɨɨhevecasihicaumɨsi.

---

r 22.68: Sahaamefaño: uco misinaayujitɨrahi, onooco ficuutɨmo.
s 23.6: Herode Antipa onoobo. Meecɨ Lc 3.1

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.

(Mt 22.15-26; Mr 12.6-15; Jn 12.39-19.16)

13 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, tuucuumi aivojɨto, miyamɨnaa
icamoco Pilato igaiyɨiciuhi. 14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amɨihai jaanico
tajaa mɨsɨvahinɨhi: Miyamɨnaaco ñaaisuubo, noomoro. Jaaboco imino
dillucuurahi amɨihai ɨmefeenevɨ. Amɨihairyo magaajacuuhi diibedɨtɨ:
Imitɨibo, noomoro monoonoco aatyɨmetɨnoco. 15 Jaabadɨro bu Herode
iimitɨnobaaco aatyɨmetɨibo siino tajaa sɨvasuuhi magaaja mɨllɨtɨ bu
miguijenɨjirahi. 16 Jillɨ ahaamɨiboro diiboco sinaayuji, nooboro.
17 Jaabo Pilato jɨibaimosumi saafi cɨvojamɨnaafitɨ sinaayuujirahi
miyamɨnaaco imono iicasuqui.[t] 18 Jaarunaa famooro sano sefano
neehicauhi: ¡Diiboco guijenɨ! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.
19 Jaabo Barrabaco cɨvojaanɨumo tuucuumi miyamɨnaaco aivojɨtohallɨvɨ
añaaisuuneguiiha, tollɨro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.
20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyamɨnaama
iimaauruubo. 21 Jaarunaa diito janaanɨcɨ sefano nuumo: ¡ɨmohobujehallɨvɨ
tetecu! ¡Tetecu! noomoro.
22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitɨnoco moonɨibo?
Diibovɨ atyɨmetɨhi iimitɨnoco toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco. Jillɨ
ahaamɨiboro diiboco sinaayuji, nooboro.
23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: ɨmohobujehallɨvɨ
itetecuqui diito sacerdotemɨ aivojɨto iicamo sihidɨ ocoovadiinamaaiumaño
diito iijɨ diibohallɨvɨ fatyuumo. 24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadɨ
imoonɨqui. 25 Jaaboro sinaayusuubo cɨvojamɨnaafico diito idilluuboco
añaaisuunotɨ, agaicaaunotɨ icano ɨcɨvojaanɨuboco. Jaaboro Jesuco diito
usefaño jeevesuubo diito iimuguubadɨ imoonɨqui.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 22.32-44; Mr 12.21-32; Jn 12.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene
cuumioobo Simon onoobo buhɨgotɨ asaauboco agaayɨcɨumoro iguijeve
ɨmohobujeque iibɨsuumo Jesu dojɨcutɨ isatyequi.
27 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaamofeenedɨ sihidɨ gaigoomɨ
taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo ɨdaasuri. 28 Jaamoco Jesu emeecɨuboro
diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomɨ, uuri mataajirahana. Amɨihaihallɨvɨro
mataa, amɨihai seemehallɨvɨ icano 29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibamɨ,
eseemevatatɨno jeebɨino, iisutɨno mɨfañoono icano, meneejifucu. 30 Jaasumi
miyamɨnaa tɨcovaji onoomo: Ifagajɨno mohallɨvɨ daacoto, ɨfabaɨno mohallɨvɨ fabaavo,
noomoro. 31 Jaamo imihuseemeque jillɨ omoonɨno ɨdaasurahi. Jaarunofaño fɨne
imitɨnoco eheetavomoco janaanɨcɨ ɨdaasuno moonɨji, nooboro[u]
32 Jaamo bu, tollɨro satyuumo miimisiicɨ nanivamɨnaatɨsico Jesuma sano
igaicaauqui. 33 Jaamo ɨfutuuhi nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ. Jaamoro tomañovɨ Jesuco
tetecuumo. Tollɨro nanivamɨnaatɨsico imiyanaagonovɨ saafi, inaninaagonovɨ saafi
icano tetecuumo. 34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallɨvɨ jino omoonɨno jaadabadɨ
iicanoco ficuudino, jillɨ gaajatɨmo omoonɨmaño, nooboro.

---

t 23.17: Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.
u 23.31 Griego iijɨri: ɨmoho buheeruhoco jillɨ omoonɨno. Jaanegui fɨne millɨjiru uchuumucuuhoco, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaanaaca amocasiminaa Jesu gaachehuhallivi suerteque eetavuumo:
¿Naa miijoho iciji? onoomaño. Jaadi ifocasiumo. 35 Jaanaa miyaminaa
diiboco ihaivojitoma ihiifinicimoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo;
Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani iiciubo
iicahachiiji, noomoro.
36 Tolliro amocasiminaa edejecumoro diibovi ifiitivomoro idicuno vinoco
diiboco isuurahi. 37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano iijoho judiomi
Aivojiibo idiicahachiiji, iiro difiico taajasu, noomoro.
38 Jaabo nigaihallivi ficuumo acaatiniumoro[v] JAANI JUDIOMI AIVOJIBO, onoonoco.
39 Jaanaa saafi nanivaminaafi saanaagonovi etetecuciniubo Jesuco
iibahicauhi: Miyaano iijoho Cristo idiicahachiiji iiro difiico taajasu, tolliro
bu misico taajasu, nooboro.
40 Jaarunaa saafi diiboco iibauhi: ¿Aivo iijoho Moocaanico ñihicugotihi,
tobadiro ico omooninoco gaajatiibo? 41 Misico naha jino miyaanohalliti jilli
moonimo, miyaano imitino momooniuno jaadaco mihicihi. Jaanoti diibo
aivo imitino moonitiruubo, nooboro.
42 Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojivi idiifotoodi uco desafoto, nooboro.
43 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaachiijiro iijoho
uuma diicaji imimañovi Moocaanico imiyaavogomo ofoomañovi, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 22.45-56; Mr 12.33-41; Jn 12.28-30)

44 Jaanaaca gadiciiba mihicacuuhi. Jaarunaa paryi jiinije civono
minifutuuhi; jaano jari imohonohalliti nihiba icaaberi seseeteuhi. 45 Jaano
icivutuusumi nihiba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofoboociniuchehu
gaachehubaryu tyigaba feenedi gallivuuhi. 46 Jaanaaca Jesu gaihivuuhi:
Guihi, dihusefaño tagaijaco gaayici, nooboro chuumucuubo.
47 Jaanoco romanomi amocasiminaa aivojiibo tonehejeque aatyimeuboro
Moocaanico imuubo: Miyaano jahi jaani imihuseebe, nooboro.
48 Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi iciidigameehuco
aamimoro, sihidi idaasuneguiiha. 49 Jaanoti paryi Jesu gataavominaa,
tolliro gaigoomi Galileati diibo dojicuti asaaumo icamo icauhi tehesinoti
tonehejeque ihiifiniciumo.

Jesuco Ici̇iuno.

(Mt 22.57-61; Mr 12.42-47; Jn 12.38-42)

50 Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatatiibo Jose
Arimatea cuumioobo onoobo Judea jiinijeri iicacuumi. Jaabo judiomi
fagominaatioobou. 51 Jaabo Jose Moocaani aivoji asaaujinoco
teemehicaubo. Jaamaño paryi fagominaa omooniunofaño icautiibo.
52 Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo. 53 Jaadi
Jesu ifiico ihimohoti iniitusuuboro gaachehuri iimibociuboro ciihoji
guiisigajifaño eseediuhojifaño ciiubo bohoji miihaiñooba iciirautihojifaño.
54 Jaano sifucuti jaguisi iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.
55 Jaanaaca Jesuma Galileati asaaumo ufuumoro Jesuco iciiunoco
meecituuhi. Jaamo imino atyimeuhi diibo ifi aacaumañoco. 56 Jaamo iijanojaa
ufuumoro facicifaihuno, bu facici diiribano icanoco iimibaivuumo.
Jaamoro jaguisifucu jaguisiumo Moise tajiiba onoobadi.

---

v 23.38 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego iijiri, latin iijiri, hebreo iijiri icano, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 22.1-10; Mr 12.1-8; Jn 22.1-10)

24 Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi civonotiro fuuhi Jesu
ciihojijaago ifacicinoco iimibachuunoma[w] 2 Jaamo iifutuumo
atyimeuhi toojico afabaacuuba iguiisiba sihigovi icacuubaco. 3 Jaamoro
toojifaño ufuumo Aivojiibo Jesu ifiico atyimecuutihi. 4 Jaaneri iigutuumoro:
¿Milli momooniji? noocasiumo. Jaamo atyimeuhi miimisiici gaifiimisi
diito cojivi julleecinimisico aricunoono gaachehunofaño jicucuucinimisico.
5 Jaamisiti iigutuumoro guiinovi jiinijehallivi javucamaaiumo. Jaamoco
diitisi nuuhi: ¿Collihi amiihai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco
miguiinehi? 6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari
iicausumi amiihaico unuunoco: 7 Miyaminaafibadi Ifiivuubo acicafeteji imiti
miyaminaa usefaño. Jaaboco imohovi tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu
icanoti siino buheeteji, unuunoco, noomisiro.
8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco. 9 Jaamo iciihojijaagoti
uhuumiumoro paryi toonoti jiibogovauhi Jesu minisuminaaco fahuseeci
motihaiti saafi idiimoco, tolliro paryi saatohoco icano. 10 Jaanoco Jesu
minisuminaaco jiibuguumo Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu Maria
Jacoobo seeji, bu saafigueje icamo. 11 Jaarunoco Jesu minisuminaa: Jilli
fine jeegavomo, noomoro miyaavuguutimo.
12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu ciihojijaago. Jaaboro
idijiivuuboro toojifañoco emeeciubo atyimeuhi tochehuri iminiuchehu
uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafiituuboro uumiubo dojicuviro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jiihaijaago.

(Mr 12.12-13)

13 Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumijaago;
Jerusaleti once kilometrohachuta iicacuumijaago. 14 Jaamisi ufuumisi
paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi. 15 Jaamisiro ihiimaamisiro
dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitisijaa asaauboro diitisima fuuhi.
16 Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco. 17 Jaanegui Jesu
diitisico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jiihairi mofoomisi? ¿Collihi
idaasuno mihicahi? nooboro.
18 Jaanegui diitisiti Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryi miyaminaa gaajahi
Jerusalevi jisumiro iicahininoco. Jaanoti iijoho idiiboro tuucuumiri
diicaruubo gaajatihi.
19 Jaanegui diitisico nuubo: ¿Nacu milli icahinino? nooboro.
Jaanegui diiboco nuumisi: Eti bu Jesu Nazareooboco omoonihininoco;
Jaabuu Moocaani iimaaminaafi, paryi miyaminaa imefeenevi, bu
Moocaani imefeenevi ihiimaanoti, bu paryi omoonihicahininoti icano
sihidi ejeevahiniiboco. 20 Jaaboco sacerdotemi aivojito, mohaivojito icamo
diiboco agaayicihinimoro acihinihi: Imino diibo iguijevene, noomoro
tetecusuumo. 21 Jaanoti miihai meteemehicaurahi Israel jiinijeminaaco
itaajasuqui. Jaarunaa paryi tolli omooninobuunati jino mifucuci,
safucu icano mihicacuuhi. 22 Jaarunaaca miihaiti saatoho gaigoomi
fucuro diibo ciihojico emeecijeme miihaico igutusuhi, 23 toojifaño diibo

---

w 24.1 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamoma tolliro saatoho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ifiico aatyɨmetɨneguiiha mɨɨhaico jɨɨbogovahi Moocaani toomomɨnaaco
aatyɨmeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco mɨɨhaico ɨjɨɨbegueneri.
24 Jaaneguiiha mɨɨhaitɨ saatoho toojɨco emeecɨjeme gaigoomɨ onoobadɨ
icanoco atyɨmehi. Jaarumo Jesuco atyɨmetɨhi, noomɨsiro.
25 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¡Gaajatɨcanimɨsi, fɨne amɨɨsi goovatɨcani
mimiyaaveguehi Moocaani iimaamɨnaa unuunoco! 26 ¿Nacu itɨconɨ
jinehejeri ɨdaasuno icajitɨruubo Cristo ihaivojɨfaño efeejino ɨmega?
nooboro. 27 Tɨconɨubo paryɨ Caatɨnɨhaamefaño diibeditɨ onoonehejeque
diitɨsico ɨjɨɨbogoobo Moise aameneti ɨtɨconɨubo paryɨ Moocaani
iimaamɨnaa aamenevɨ imivusuubo.
28 Jaamo tuucuumivɨ ɨɨfutucuuneguiiha Jesu sanotɨcovoro fatyuujirahi.
29 Jaarunaa diitɨsi diiboco fiitɨhicauhi: Mɨsima jinoovɨro fitafoto
mihiijɨcuuhi cɨvucuuno, noomɨsiro.
Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitɨsima iicaqui. 30 Jaadɨ imachuqui
diitɨsima acasɨɨvuuboro imaahuco agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanima
iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitɨsico acɨubo. 31 Jaasumi jari diitɨsico
ihaallɨino imino faayacafutuuhi. Jaadɨ jari diiboco gaajacɨumɨsi. Jaarunaa
diitɨsi ɨmefeenevɨ cuucahacho minifutuubo. 32 Jaanegui diitɨsi noocasiuhi:
¿Etɨ miyaano mojeebɨino imono icahicahinɨhi jɨɨhairi masaasumi
Caatɨnɨhaamefaño onoonehejeque misico jɨɨbogooboro asaahicasumi?
noomɨsiro. 33 Siino gueenene icatɨmɨsiro uumicuumɨsi Jerusalejaago.
Jaamɨsi atyɨmeuhi Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ, siino saafi icamo saatoho
igataavomɨnaama igaicɨnɨmoco. 34 Jaamo diitɨsico nuuhi: Miyaano
Aivojɨibo siino buheetecuuhi. Jaaboco Simon atyɨmecuuhi, noomoro.
35 Jaanegui diitɨsi diitoco jɨibuguuhi jɨihaivɨ diitɨsima iicaunoco,
diitɨsima maahunoco iquisicuhinɨsumi diiboco agaajacɨhinɨnoco icano.

Jesu Ijɨibogomɨnaavɨ Jafeveuhi.

(Mt 22.16-20; Mr 12.14-18; Jn 22.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevɨ ujulleeveuboro
diitoco dilluuhi: Sajeebɨi mihica, nooboro.
37 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro esamaaiuhi: Fɨne ɨjɨco mahatyɨmehi,
noomoro. 38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¿Collɨhi
uco amɨɨhai jeebɨifañotɨ mimiyaavogotɨhi? 39 Eneecau tahuseneque,
tatyɨhaiñooco icano memeecɨ, uujoho diiboro. Uco mududɨicɨmoro,
memeecɨ; ɨjɨ ihuucuma, ibacɨma icano chahahi jino uujoho iicaaboco
mahatyɨmebadɨ, nooboro 40 diitoco ihusene, itɨhaiño icanoco ɨɨfusuubo.
41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro imiyaavuguutɨmoco
Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.
42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico acɨumo[x] 43 Jaanoco
agaayɨcɨuboro diito ɨmefeenevɨ duubo. 44 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ
iicajinoco amɨɨhaima iicausumi amɨɨhaico nuuhi: Uuditɨ Moise aamefaño,
Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onoono icaji,
nuuhi.
45 Jaaboro diitoco Caatɨnɨhaamefaño onoonoco gaajasuubo. 46 Jaaboro
diitoco nuubo: Jillɨ noonoro caatɨnɨcɨnɨno, Cristo guijeveji. Jaaruubo
mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheetejiibo. 47 Jaabo momofeenedɨ
fahɨgova jiinɨje miyamɨnaaco mɨjɨibegueji Jerusaletɨ mɨtɨconɨmo amɨɨhai

---

x 24.42 Sahaamefaño janaanicɨ jillɨ ficuumo: iimɨhu gaami icanoco, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

eedeehimitɨhifiico mejeevesucu amɨɨhai imitɨco ibuusuqui. 48 Jaamo
amɨɨhai maatyɨmemere jinooco mɨjɨɨbeguejimo. 49 Jaamo magaaja, uujoho
amɨɨhaihallɨvɨ galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui jiicuumitɨ buhɨgovɨ
mefeedino niquejefañotɨ mitya asaanoco magaayɨcɨtɨnohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Mr 12.19-20; Hch 1.9-11)

50 Jaaboro Jesu diitoco tuucuumitɨ sihɨgovɨ satyuubo Betania cuumi
fiitɨno. Jaaboro diitohallɨvɨ ihuseque agañiiyɨcɨubo diitoco imino nuubo.
51 Jaasumiro diitotɨ caamovɨ diiboco satyuumo niquejefaño. 52 Jaaboco
diito iimuumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo. 53 Jaamoro
templojafaño icahicaumo Moocaanico imomoro. Fɨne.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedɨ Miyamɨnaaco Fiivusuuhi.

1 Itɨconɨ paryɨ fanoova fiivuutɨnaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani. 2 Mɨɨro itɨconɨ diibo Moocaanima icauhi. 3 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi; mɨɨro chahano aivo diibofeenedɨ eheetavuutɨno iicano[a] 4 Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyamɨnaadi aachɨcɨnino iicauno. 5 Jaano cɨvonofañotɨ achɨcɨhi. Jaanoco icɨvo jabacarutɨhi.

6 Mɨɨro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo. 7 Jaabo saauhi diibo aachɨcɨɨbo iicaubedɨtɨ jɨɨbeguequi. Jaabo ɨjɨɨbogonofeenedɨ miyamɨnaa imiyaaveguequi. 8 Jaabo diibo Jua aachɨcɨɨbo icatɨno. Jillɨ aachɨcɨɨbo iicaabo jɨɨbogomɨnaafitɨ iicaqui agalluubo. 9 Jaanotɨ jino imiya achɨcɨ, miyamɨnaaco aachɨcɨnɨɨbo, jino jiinɨjehallɨvɨ gasefivucuuhi.

10 Mɨɨro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiinɨjehallɨri icacuuhi. Jaabofeenedɨ Moocaani jiinɨjeque eheetavehinɨrunofaño jiinɨjemɨnaa diiboco gaajautɨhi. 11 Mɨɨro ijiinɨjevɨ saauruubo. Jaaruuboco miyamɨnaa diiboco gaayɨcɨutɨhi. 12 Jaarunofaño saatoho diiboco agaayɨcɨmoro miyaaveguehi. Jaamoco ficuubo Moocaani seemetɨ iicaqui. 13 Jaano miyamɨnaatɨ saatɨhi miyamɨnaatɨ ifiivomo icatɨno, bu gaifi iimoyɨɨcɨnotɨ icatɨno jillɨ Moocaanitɨro diibo seemetɨro minifutucuumo.

14 Jaabo johono Iimaa iicahinɨɨbo miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro mofeeneri icauhi, miyaanoma, igaijɨma icano. Jaabo imico mɨɨhai mahatyɨmeuhi, diibo ɨdɨɨboro Moocaani Seemene iicaabo imico. 15 Mɨɨro diibedɨtɨ Jua ɨjɨɨbuguubo nuuhi: Jaanɨ diibo diibotɨ uujoho unuubo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨ iicaabo, uujoho chahaunaacaro iicacuumaño, nooboro. 16 Mɨɨro jaabotɨ paryɨ mɨɨhai diiboma sihidɨ iicanotɨ magaayɨcɨhi diibo imino aacɨnoco siino dojɨcutɨ, siino dojɨcutɨ icano. 17 Mɨɨro Moisefeenedɨ Moocaani tajɨɨba saauhi. Jaanotɨ gaijɨ, miyaano icano Jesucristofeenedɨ saahi. 18 Mɨɨro mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi, ɨdɨɨboro Illi Caanifaño iicaabo, diibo mɨɨhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitɨmɨnaafi Jesucristotɨ Jɨɨbeguehi.

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomɨ sacerdotemɨco, levitamɨco icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro idilluqui. 20 Jaamoco diibo imino jɨɨbuguuhi: Uujoho Cristo icatɨhi, nooboro.

a 1.3 Heb 1.2; Col 1.16-17

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

21 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho? ¿Nacu
Moocaani iimaamɨnaafi, Elia? noomoro.
Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho oono Moocaani iimaamɨnaafi
asaajiibo? noomoro.
Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho mɨɨhaico dɨɨbogo,
oono mɨɨhaico agalluumoco mɨjɨɨbeguequi mɨllɨ difiitɨ ɨɨjoho neehi,
noomoro.
23 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sɨcaihɨgovɨ ocoovadiicɨnɨɨbo:
Aivojɨɨbedi jɨɨhaico sanotɨcovoro mihimibachu, onoobo Moocaani
iimaamɨnaafi Isaia unuubadɨ, nooboro.
24 Jaamo diito Juama ihiimaatuumou fariseomɨ agalluumo. 25 Jaamo
diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatɨɨbo, bu Elia idiicatɨɨbo, bu
johono Moocaani iimaamɨnaafi idiicatɨɨbo icano, ¿collɨhi jana nitɨhicahi?
noomoro.
26 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nɨfaihuriro nitɨhi. Jaanotɨ
amɨɨhaifeeneri iicaabo saafi amɨɨhai magaajatɨɨbo. 27 Jaabo taabuunatɨ
asaabo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo, diibovɨ uujoho ɨfototɨhi. Jaamaño diibo
tɨhaipaaje duujeque sinaayujitɨrahi, nooboro.
28 Paryɨ jino jillɨ icauhi Betabara onoomañovɨ, Jordan onoohi
onegueehivɨ Jua initɨhicauhɨgo.

Jesu Guijevefeenedɨ Mohimitɨ Buusucafetehi.

29 Jaano sifucutɨ Jua, Jesu diibojaa asaauboco aatyɨmeuboro nuuhi:
Memeecɨ jaanɨ Moocaani Cordero, iguijevefeenedɨ jiinɨjemɨnaa imitɨco
ubuusujiibo. 30 Johono uujoho diibotɨ ihiimaaubo: Taabuunatɨ saajiibo
tajanaanɨcɨvɨ iicaabo uujoho chahaunaacaro iicacuumaño. 31 Uujoho
icaruubo diiboco gaajahinɨtɨhi. Jaanotɨ naha uujoho nɨfaihuri nitɨɨboro
saahi Israel cuumimɨnaa diiboco igaajaqui, nooboro.
32 Jaadɨ bu siino nuubo: Uujoho atyɨmehi Moocaani Gaijaco nimɨɨhubadɨ
jeevaabo diibohallɨvɨ niquejefañotɨ iniitooboro iicanoco. 33 Jaaruuboco
uujoho gaajahicatɨhi mɨɨjoho diibo iicanoco; jillɨ naha uco nɨfaihuri nitɨqui
agalluubo nuuhi: Tagaija cajaanɨhallɨvɨhacho iniitooboro iicaabo diibo
tagaijari initɨjiibo, nooboro nuuhi. 34 Jaaboco atyɨmecuuhi. Jaamaño
uujoho jɨɨbeguehi diibo miyaano Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Itɨconɨoto Jesu Jɨɨbogomɨnaa.

35 Jaano seseevedɨ siino Jua tomañeri icauhi miimɨsiicɨ
ijɨɨbogomɨnaatɨsima. 36 Jaabo Jesu afatyunoco aatyɨmeuboro nuuhi:
Memeecɨ ajaanɨ Moocaani Cordero, nooboro.
37 Jaanoco Jua jɨɨbogomɨnaatɨsi uguubuumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.
38 Jaanegui Jesu dojɨcuco emeecɨuboro, diibo dojɨcutɨ ufuunoco
aatyɨmeuboro diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.
Jaanegui nuumɨsi: ¿Jɨɨbogomɨnaafi, cuuca diicafihi? noomɨsiro.
39 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Juu masaa. Jaamɨsiro memeecɨva, nooboro.
Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeuhi diibo iicahicauhɨgoco. Jaamɨsiro
mihiijɨcuuneguiiha tufucu diiboma icaumɨsi.
40 Jaamɨsi diitɨsi Juatɨ uguubuumɨsiro Jesuma ufuumɨsitɨ saafi momo
Andre, Simon Pedro nahabo. 41 Jaabo Andre jinejeque moonɨtɨɨboro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

inahabo Simonco iguiinutuuboro diiboco nuuhi: Meeci mahatyimecuuhi
Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaaniti asaabo
ihaivojiisucuqui, eneejiruno.
42 Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhigo. Jaaboco Jesu
aatyimeuboro nuuhi: Iijoho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitiro dimemeji
Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onoono jilli momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamisico.

43 Jaano seseevedi Jesu imuguuhi Galilea jiinijevi ufuunoco. Jaabo
Felipeque aatyimeuboro diiboco nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.
44 Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tolliro Andre, Pedro
icamisi icahicauhi. 45 Jaabo Felipe Natanaeque iicijeuboro nuuhi: Miihai
mahatyimecuuhi, diibediti Moise itajiiba aamefaño acaatiniuboco.
Tolliro Moocaani iimaaminaa diibediti acaatiniiboco. Jaabo Jesu, Jose
Nazareoobo achi, nooboro.
46 Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumiti iimino saajirahi?
nooboro.
Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memeecitequi, nooboro.
47 Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyimeuboro nuuhi: Jaadi juuga
saabo miya israelminaafi abañifitatiibo, nooboro.
48 Jaanegui Natanae diiboco dilluuhi: ¿Milliti uco gaajahi? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miiro ico uujoho atyimehi Felipe ico
coovatinaacaro higuerahoguiino diicaaboco, nooboro.
49 Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jiibogominaafi iijoho Moocaani
Achi, iijoho israelmi aivojiibo, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jilli iijoho uco miyaaveguehi, ico
higuerahoguiino diicaaboco atyimehi eneeneguiiharo? Imi jino janaanici
icanehejeque daatyimeji, nooboro.
51 Tolliro bu Jesu nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Mahatyimeji
niqueje faayicininoti Moocaani toomominaa uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubohallivi iniitocinimoro bu caamovi foocinimoco, nooboro.

Cana Onoocuumi Jiibaimo.

2 Jaanobuunati mifucuci, safucu icano taabava jiibaimo icauhi Cana
cuumivi Galilea jiinijevi. Jahi Jesu seeji diitofaño icauhi. 2 Jahi tolliro
Jesuco ijiibogominaama cuuhuvaumo tobaimovi. 3 Jaanaa diito aduta vino
ifinicuunegui Jesuco seeji nuuhi: Vino finicuuhi, noogoro.
4 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collihi jaanoco uco neehi?
Toonovihi ifototihi, nooboro.
5 Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecivominaaco: Paryi diibo amiihaico
onoonoco momooni, noogoro.
6 Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahuseti sañu icano iciñuuno.
Tuñuujefaño judiomi iicaniciibadi ifiinoco iimibachuqui nifaihunoco
ificuhicauñuuje. Jaano sañufaño fine iifetehicauno ochenta o cien litrodino
nifaihu. 7 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi jino iciñuunoco nifaihuneri
magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuujeque jiti jiti gahafusuuhi.
8 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Fine ivi jisumi miidino mihicimoro mahacito
ijiibaimo toomominaafico, nooboro.
Jaanegui tolli mooniumo. 9 Jaafaihuco ijiibaimo toomominaafi nisuuhi
vinoti minifutucufaihuco. Jaanoco gaajautiibo cuucati iiciunoco; idiimoro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

diito ijeecivominaa toonoco gaajauhi diito inifaihuco iiciumaño. Jaanegui
ijiibaimo toomominaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi: 10 Iticoni
famoova iimi vinoco ifefihi. Jaanoco ijiibaimo guiraano aaducuunobuunati
iimijiisutinoco iifefimo. Jaanoti iijoho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta,
nooboro.
11 Jino aivo iticoni Jesu sihidi ejeevanoco omooniuno Cana cuumivi
Galilea jiinijevi, imityaco iifusuubo. Jaaneri ijiibogominaa diiboco
miyaavuguuhi.
12 Jaanobuunati seeji, inahabomi, ijiibogominaa icamoma fuubo
Capernau cuumijaagovi jahi icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 22.12-13; Mr 12.15-18; Lc 12.45-46)

13 Jaanaaca judiomi jiibaimo Pascua ifiiticuuneguiiha Jesu Jerusale
cuumijaagovi fuuhi. 14 Jahi atyimeubo templojafaño bueymico, ovejamico,
nimiihumico icano anaajemeque. Tolliro miyaminaama nihibamico
acafaryuuacumo gicinimoco atyimeubo. 15 Jaanoco aatyimeuboro Jesu
gaaibaico gaiciitati eheetavuuboro tooneri diitoco isi gañiiubo, ihovejami,
ibueymi icamoma. Tolliro nihibamico acafaryuuacuhicaumo nihibamico
baavi fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano. 16 Jaaboro
bu nimiihumico anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinoti buhigovi miici!
¡Guihirubi iijaco naajetajati meheetavedino! nooboro.
17 Jaanoti ijiibogominaa esafutuuhi Caatinihaamefaño: Diijaco agaijino
uco finisuhi, onoonoco.
18 Jaanegui judiomi diiboco dilluuhi: Eneecata miihaico siibadi iicanoco
dihifusu toonoti magaajaqui: Jii, olli iicaneguiiha jahi olli mooniibo
meneequi, noomoro.
19 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryi magavaracu,
jaajaco siino uujoho mifucuci, safucu icanoti siino boobaniji, nooboro.
20 Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdino ficabava
nijequeti jiijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco milli iijoho mifucuci, safucu icanoti
deetavejirahi? noomoro.
21 Jaarunaa Jesu ifiicoro unuuruubo: Temploja, nuuhi. 22 Jaamaño Jesu
iguijeveunofeeneti ububeeteusumi ijiibogominaa tolli diibo unuunoco
esafutuuhi. Jaamoro Caatinihaame onoonoco, bu Jesu iijico icano diitoco
ijiibuguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

23 Pascua jiibaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidi miyaminaa
diiboco miyaaveguehicauhi sihidi ejeevanoco omoonoco aatyimemere.
24 Jaarumovi Jesu jeevamaaihicautihi famoovaaco agaajahicaumaño.
25 Miihaiñooba diiboco jiibeguehicautihi: Diito jilli jeevahi, noomoro
miyaminaaco diiboro agaajahicaumaño ijeebiifaño iicanoco icano.

Nicodemo Onoobo.

3 Icaubo saafi fariseomioobo Nicodemo onoobo judiomi aivojitoobo.
2 Jaabo Jesujaago fucu asaauboro diiboco nuuhi: Jiibogominaafi,
miihai magaajahi ico Moocaani miihaico diibeguequi agalluunoco.
Chahamo miijoho sihidi ejeevanoco iijoho omoonibadi iicanoco omoonimo
Moocaani diiboma iicatiruva, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

3 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi, siino dojicuviro
ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitihi, nooboro.
4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Milli jaabo miyaminaafi
ujusicuubo siino dojicuviro fiivejirahi? ¿Milli jaabo siino seeji jeebiifaño
ijicafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.
5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi; nifaihuri, Moocaani
Gaijari icano ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitihi. 6 Miyaminaafiditi
ifiivoobo miyaminaafi. Jaanoti Moocaani Gaijati ifiivomo Moocaani
Gaijama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemeti iicamo.
7 Daabafiitedino siino fiivo ico onoonoti. 8 Miiro guibuhuba iimogohigoti
asaanoco iijoho guubufihi. Jaaruubo gaajatihi conooti asaanoro conoovi
iifotonoco. Jaabadi jeevamo paryi Moocaani Gaijari ifiivomo, milli
ifiivonoco milli miyaminaa gaajajirahi, nooboro.
9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Milli fine jino? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ɨijoho aivo sihidi edeevaabo israelminaa
jiibogominaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatihi? 11 Miyanotiro ico
neehi: Miihai mihiimaahi magaajanoco. Jaamo miihai mijiibeguehi
mahatyimeneque. Jaarunoco amiihai mimiyaaveguehicatihi miihai
monoonoco. 12 Jiinijeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicatihi.
Jaanequi: ¿Fine millijiru niquejeonoco jiibuguruva?
13 Miihaiñooba niquejefaño footihi idiiboro tahigoti iniitehiniibo: Uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo niquejefaño iicaabo. 14 Miiro Moise sicaihigovi
jiinimoco caamovi agañiiyiciubadi; tolliro uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubo caamovi guijeve imohobujehallivi gañiiyicicafeteji. 15 Jaaboco
paryi imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuhi[b]

Moocaani Jiinije Miyaminaaco Agaijino.

16 Miiro Moocaani sihidi jiinije miyaminaaco agaijiiboro idiiboro
iicaabo Illico aciuhi. Jaaboco paryi imiyaavogomo mitajitihi. Jaamo
ifinijitino fiivoma icaji. 17 Miiro Moocaani jiijehallivi Illico galluutihi jiinije
miyaminaaco ciijigaifaño igañiisuqui. Jilli galluubo diibofeenedi jiinije
miyaminaa itaajaqui. 18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo ciijigaifaño
ifetejitihi. Jaanoti imiyaavogotimo ciijigaifaño ifeequi icacuuhi idiiboro
Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotimaño. 19 Jaamo imiyaavogotimo
ciijigaifaño ifeequi icacuuhi. Miiro jiinijehallivi aachicinijibo asaauboco
imogotimo icivonocoro imuguumo imiticoro omoonihicaumaño. 20 Miiro
famooro iimitinoco omoonimo aachicinoco jiiheguehi. Jaamaño
aachicininojaagovi fiitivotimo, iimitinoco omoonino foovoiivotino
iicaqui. 21 Jaanoti miyaanoco iimogomo aachicinijaagovi fiitivehi diito
omoonino faño Moocaani iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditi Onoono.

22 Jaanobuunati Jesu fuuhi ijiibogominaama Judea jiinijevi. Jaabo toonovi
gueenene icaubo miyaminaaco initiubo. 23 Jaabadiro Jua nitihicauhi
Enonvi Salim cuumi fiitino, tomañovi sihidi nifaihu iicaumaño. Jaabojaa
miyaminaa ofoomoco nitihicaubo. 24 Jilli icaumo Jua icivojaanirautisumi.
25 Jaanaaca Jua jiibogominaa jenaaucasiuhi judiomima ifiino
imibachuhallivi. 26 Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojiibogominaafi, meeci

---

b 3.15 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: finitimo icaji, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ɨima oono Jorda oonegueehi iicaubo icahi diiboti miihaico idiibuguubo.
Jaabojaago sihidi miyaminaa ofoomoco nitihicaabo, noomoro.
27 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani
diitoco ihacitiruva. 28 Miiro amiihairyo uco muguubuhinicuuhi: Uujoho
Cristo icatihi jilli diibo imega uco agalluubo, nooboro eneehininoco.
29 Miiro taabava jiibaimofaño mogaima iicaabo aiji. Jaabo cojiri iicaabo
jilli igataavominaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo
icaniciibo. Jaabadi jisumi uujoho sihidi imo imo icahi. 30 Jaabo diibo
jisumitiro janaanicivi bocitoobaaca uujoho jilli guiinoviro minifeteji,
nooboro.

Caamoti Asaabo.

31 Caamoti asaabo fanoohalliviro icahi. Jaanoti jiinijeoobo jilli
jiinijeminaafi. Jaabo jiinijenehejequere iimaanicihi. Jaanoti niquejefañoti
asaabo famoohalliviro icahi. 32 Jaabo aatyimeneti, uguubunoti icano
iimaahi. Jaaruubo onoonoco miihaiñooba miyaaveguehicatihi. 33 Jaanoti
saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco
jiibeguehi. 34 Moocaani agalluubo Moocaani iijico jiibeguehi. Jaaboco
Moocaani Igaijaco finitino acihi. 35 Moocaani Illico gaijihi. Jaabo
usefaño Moocaani paryi fanooco ficuuhi. 36 Jaamaño Moocaani
Achico imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuhi. Jaanoti Moocaani
Achico imiyaavogotimo fiivoma chahaji. Jilli ñihicuno Moocaani
omoonijinofañoro icacuuhi.

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

4 Jaanaa fariseomi guubuuhi Jua janaanici Jesu ijiibogominaama
iicaabo initihicaunoco. 2 Jaarunofaño Jesu nitihicautihi idiimoro
ijiibogominaa nitihicauhi. 3 Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeati fuuhi
Galileajaago siino ihuumiqui.
4 Jaabo imuguuhi Samaria jiinijefeenedi ufuunoco. 5 Jaabo ufuubo
ifutuuhi Sicar onoocuumi Samaria jiinije cuumivi Jacob illi Joseque
ijiinijeque aaciumaño fiitino. 6 Jaamañeri icauno nifaihuhoji Jacob
oji onoohoji. Jaanaa Jesu asaaubo, iniinovatucuunegui tohoji cojivi
casiivuubo, fine gadiciiba nihiba icacuuberi. 7-8 Jaanaa ijiibogominaa
tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucuumiti saafigo
gaigo saauhi toojiti inifaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nifaihuti
daaci, nooboro. 9 Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Milli jaabo iijoho
judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nifaihuco dilluuhi? noogoro.
Jilli nuugo judiomi samaritanomima iimogocasihicautimaño.
10 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Iijoho Moocaani aacinoco gaajaruva, bu
miijoho jino ico nifaihuco idillunoco gaajaruva; iijoho uco dilluruva ico
uujoho buheenifaihuco acijirahi, nooboro.
11 Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojiibo, nacu jinejeri jaabo inifaihuco
diicijirahi aivo faicuvahoji? ¿Conooti jaabo toono buheenifaihuco
diicijirahi? 12 Miiro jino moheedeebe Jacob miihaidi jihojico ficuuhi, diibo
iseeme, paryi ijoomi icano toojiti aaduhicauhojico. ¿Nacu jaabo iijoho
diibo janaanici deevahi? noogoro.
13 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryi jihoji nifaihuti aadumoco siino
adufira aiveji. 14 Jaanoti uujoho aacino nifaihuco aadumoco siino ufucuro
adufira aivucuujitihi. Uujoho aacino nifaihu diitofañoti finitino niivaji
ifinijitino fiivoco ihaciqui, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

15 Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uco tofaihutɨ daacɨ uco
adufira aivotɨno iicaqui, bu siino jihojɨjaago nɨfaihufiiri saatɨgo icaqui,
noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadɨ
siino disaa, nooboro.
17 Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatɨhi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatɨhi onoogo.
18 Mɨɨro sahusedɨmoma diicacuuhi, jisumi bu diiboma idiicaabo ditaje
icatɨɨbo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.
19 Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojɨɨbo ɨɨjoho baacho
Moocaani iimaamɨnaafi. 20 Mɨɨro moheedeete samaritanomɨ Moocaanico
jigajɨhallɨvɨ imejiibuuhi. Jaarunaa amɨɨhai judiomɨ Jerusalevɨ Moocaani
imomaño meneehicahi, noogoro.
21 Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amɨɨhai
Moocaanico mihimono. Tusumi jigajɨjaago footɨmo, bu Jerusale
cuumijaago footɨmo icano. 22 Mɨɨro amɨɨhai samaritanomɨ magaajatɨɨboco
mihimehi. Jaanotɨ mɨɨhai magaajaaboco mihimefihi; Mɨɨro judiomɨtɨ
taajasu saahi. 23 Jaanotɨ safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi,
miyanotɨro Moocaanico iimomo imeji igaijari, miyaaneri icano. Mɨɨro tollɨ
iimomoco Moocaani imeguehi. 24 Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo
igaijari, miyaaneri icano iimequi, nooboro.
25 Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoobo, asaajinoco.
Jaabo asaadɨ mɨɨhaico paryɨ fanoocoro jɨɨbeguejiibo, noogoro.
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo ɨɨma ihiimaabo, nooboro.
27 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa gaseuhi. Jaamo jabafiituuhi. Jesu gaigooma
ihiimaauneri. Jaarumo diiboco dilluutɨhi. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque
mihiimaacasihi? nuutɨmo. 28 Jaanegui diigo ihɨciñuco ejeevesuhinɨugoro
fuuhi ifaacuumijaago. Jaagoro miyamɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
29 Eneecauhu masaamoro memeeciva saafi gaifi, paryɨ omoonɨhicanoco
uco onooboco. ¿Naa fɨne diibo Cristo icatɨɨbo? noogoro.
30 Jaanegui diito tuucuumitɨ asaaumoro fuuhi diibojaago. 31 Jaanaaca
ijɨɨbogomɨnaa diiboco neehicauhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, machu, noomoro.
32 Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino
amɨɨhaima magaajatɨno, nooboro.
33 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa dillucasiuhi sanomɨro: ¿Fɨne mɨɨjoho diibedi
machutaaco sivahi? noomoro.
34 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadɨ oono uco agalluubo
onoobadɨ eetavono, idudɨcamaajeque iimivono. 35 Mɨɨro amɨɨhai meneehi:
Icanehiica minɨhɨbacɨ, minɨhɨbacɨ ɨdɨɨno basuta ujusijino, noomoro.
Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho neehi: Memeecɨ basutaaco, oono paryɨ
tɨfaicuuhi ihɨcɨcafetequi. 36 Mɨɨro basutaaco ududɨcamaaibo ijaadaco
gaayɨcɨfihi. Jaabo basuta noovaco ananɨnɨcɨbadɨ miyamɨnaaco nanɨhi
ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu toonoco ɨɨcɨɨbo icano sano
imo imo iicaqui. 37 Jinoovɨ aivo miyaano, jillɨ onoonɨcɨno: Saafi abasunoco
sifi ɨcɨnɨcɨhi, onoono. 38 Jaanegui uujoho amɨɨhaico tajɨɨbahi mɨhɨcɨqui
amɨɨhai mabasuhinɨtɨnoco; sita abasuhinɨnoco amɨɨhai mequeheevehi
ididɨcamaajeque, nooboro.
39 Jaaboco sihidɨ Samaria jiinɨje cuumimɨnaa miyaavuguuhi diigo
ɨjɨɨbuguunotɨ paryɨ uujoho omoonɨhicano uco noobo unuunotɨ. 40 Jaanegui
samaritanomɨ diibojaa asaaumoro diiboco fiitɨuhi diitoma iicaqui.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaanegui Jesu mifucuci toonovi diitoma icauhi. 41 Jaamoro diiboco sihidi
miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro. 42 Jaamoro diigoco nuumo:
Jisumi iijoho eneeneriro mimiyaavogocuutihi: Miihairyo muguubucuuhi.
Jaamoro magaajacuuhi miyaanoro diibo Cristo jiinijeminaa taajasuminaafi
icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojiibo Seemeneque.

43 Toonoti mifucuci iicaunoti fuubo Galilea jiinijejaagovi. 44 Jaabo Jesu
iinoro nuuhi: Moocaani iimaaminaafi ijiinijevi bocigoratihi, nooboro.
45 Jaadi Galileavi agaseuboco tomañoto imino gaayiciuhi. Diito tolliro bu
fuumo Jerusalevi Pascua jiibaimojaago. Jaamo atyimeuhi tahi tobaimovi
Jesu fanoovaco omooniunoco.
46 Jaadi Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovi Galilea jiinijevi toonovi
nifaihuco aivofaihuti iminiiyumañovi. Jaanaa Capernauvi icaubo saafi
aivojiibo. Jaabo seemene guihuvauhi. 47 Jaabo guubuuhi Jesu Judeati
Galileavi agaseunoco. Jaanegui diibojaa ufuuboro diiboco nuubo iijajaa
ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiiha. 48 Jaanegui
Jesu nuuhi: Boti siibadi iicanehejeque omooninoco mahatyimetihachiiji
mimiyaaveguejitihi, nooboro.
49 Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojiibo goovano masiigo taseemene
guijevetinaacaro, nooboro.
50 Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro.
Jaanegui diibo Jesu unuunoco imiyaavuguuboro fuucuuhi. 51 Jaabo iijati
fiiticuuboco idudicamaajeminaa asaaumoro jiibogovauhi: Diseemene
buheecuuhi, noomoro. 52 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conooti nihiba
iicaaberi buheehiniibo? nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iiji dijiiveeberi
iguihuva diiboco buuhinihi, noomoro. 53 Jaanoti caani gaajauhi toonoti
nihiba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene buheehi, eneehininoco. Jaanoma
iicaubo paryi iyotoma Jesuco miyaavuguuhi.
54 Jino Jesu sihidi ejeevanoco Galileavi iticoni omooniunoco alliniuhi
Judeati Galileavi siino uhuumiusumi.

Jesu Buheesuhi Iigotiiboco.

5 Toonobuunati judiomi eetavuuhi jiibaimoco. Jaanegui Jesu fuuhi
Jerusalevi. 2 Jahigo Jerusalevi ovejami guhuga onoohuga fiitino
icano jicooba nicutaaba hebreomi iijiri Betesda onooba. Jaabaati icano
sahusedino iguhugano. 3 Jaahugaje goohasinovi sihidi iguihuvafiimo
icahicauhi aatyimetimo, idiino iimitimo, ifiino isifañiineri iigotimeheje
icamo. Jaamo teemehicauhi toba nifaihu amaryibanoco. 4 Miiro
tobajaago Moocaani toomominaafi niitehicauhi safohosa jaaboro
inifaihuco maryicuvahicauhi. Jaasumiro tobafaño imegaviro aacotoobo
buheehicauhi, jilli fanoova guihuva[c] 5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y
ochodino ficabano ticovovi iguihuvacuubo. 6 Jaabo siuciniuboco Jesu
aatyimeuboro gaajaciuhi aivo gueenene iicacuunoco. Jaaboro diiboco
nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.
7 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojiibo, miijoho bu uco tobafaño
jiihacujirahi toba amaryibasumi fahiijivaro tobafaño feequi mooninaacaro
sita tahimegaro feehicahi, nooboro.

---

c 5.3, 4 Sahaamefaño toonoono versiculonoco ficuutimo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro dicigaiijeque diiciibo
fuucu, nooboro.
9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icigaiijeque iiciuboro igucuubo.
Jaafucuu judiomi jaguisifucuu. 10 Jaanegui judiomi Jesu ubuheesuuboco
nuuhi: Jaachiiji jino jaguisifucu. Jaanegui dicigaiijeque satyejitihi,
noomoro.
11 Jaanegui diibo iimusuuhi: Miiro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi:
Dicigaiijeque diiciibo fuucu, nooboro.
12 Jaanegui dilluumo: ¿Miijoho diibo ico dicigaiijeque diiciibo diigo
onoobo? noomoro.
13 Jaarunofaño diibo gaajautihi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri sihidi
miyaminaa iicaumo cojiti Jesu sihigovi ufucuumaño. 14 Jaanobuunati Jesu
diiboco siino templojafaño aatyimeuboro nuuhi: Meeci, jisumi jino iijoho
ubuheecunoco; siino imitino diicacuujirahana janaanici iicano siino dijaa
saadino, nooboro.
15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomico jiibugutuubo Jesujaahi diiboco
ubuheesuunoco. 16 Jaanoma iicaumo judiomi Jesuco imitino moonihicauhi,
diibo jaguisifucuvi tolli omoonihicaumaño. 17 Jaanegui Jesu nuuhi:
Guihirubi, jisumihachuta dudicamaaihi. Jaano ticovovi bu uujoho
dudicamaaihi, nooboro.
18 Jaanoma iicamo judiomi janaanici imeguehicauhi diiboco
agaicaaunoco. Miiro toono jaguisifucucoro diitobadi teemehicautiibo,
tolliro bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro ifiico Moocaanibadi
moonihicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iiji.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi:
Uujoho Moocaani Seemene iinoro ijeebiitiro moonitihi. Miiro Caani
omoninoco aatyimeebere, bu tolliro Illi moonihi. 20 Miiro Moocaani
Illico agaijimaño fanoova moninoco diiboco ifusuhi. Miiro imi janaanici
ejeevanoco iifusujiibehiica. Jaaneri amiihai majabafiiteji. 21 Moocaani
uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacibadiro bu Illi iimogomoco
fiivoco aciji. 22 Miiro Moocaani miihaiñoobaco iimitico nootihi.
Jaaruubo paryi toono imibachu mityaco Illi usefaño jeevesuubo, imitico
iimibachuqui; 23 Toonoti famooro Illico ibociguequi Caanico iicabadiro.
Jaanoti Illico obocigotimo, tolliro bu Caanico bocigotihi diiboco
agalluuboco.
24 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uco agalluhiniiboco
imiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifinijitino fiivoma icacuuhi.
Jaamo ciijigaifaño fuucuujitihi; Jilliro guijeveti fiivofañovi fatyucuubo.
25 Miyanotiro, miyanotiro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi
mihicacuuhi; iimitifaño miguijevecubadihiica iicamo Moocaani Achi
iijico uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji. 26 Moocaanima mitya
icahi fiivoco aacijino. Jaabo Illico mityaco aciibo tolliro Illi sitaaco fiivoco
ihaciqui. 27 Tolliro bu mitya iijico aciibo miyaminaafañoti iimitino, iimino
icanoco idugaacuqui, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iicamaño. 28 Jinoti
meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryiicino ciihojinofaño iicamo
ihiimaaco uguubujino. 29 Jaamo iiminoco omoniumo siino buheeteji
fiivoma iicaqui. Jaanoti iimitinoco omoniumo buheeteji ciijigaifaño
ifeequi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Cristoti ɨjiibogono.

30 Miiro uujoho aivo, uuro tajeebiitiro moonijitirahi. Jaamaño uujoho
iimitinoco dugaacuhi uco atajiibabadi. Jaano uujoho udugaacuno
miyaano tajeebiiti uuro iimogonoco omoonitimaño. Jilli Guihirubi uco
agalluhiniibo iimogonocoro moonihi. 31 Uujoho uuro tafiitiro jiibuguruva
tajiibogo saatehedi ibocima chahajirahi. 32 Jaanoti sifi uuditi jiibeguehi.
Jaamaño uujoho gaajahi uuditi diibo onoono miyaano iicanoco. 33 Miiro
amiihai saatohoco magalluuhi Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco
diibo miyaanoco nuuhi. 34 Jaarunofaño uujoho gaayicitihi miyaminaafi
ɨjiibogonoco. Jaarunoco uujoho jilli Juati amiihaico neehi. Jaamo
uco mimiyaavogomoro mataajaji. 35 Miiro Jua ciijigaimecu ɨjiganoro
aachicibadi jeevauhi. Jaabo aachiciniunofaño amiihai jihachutagayiro
imo imo mihicauhi. 36 Jaaruno toono Jua ɨjiibuguuno janaanicivi uujoho
onoono jeevahi. Miiro Moocaani uco agalluubo atajiibaunoco omoonino.
Toonoro tahallivi jiibeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco.
37 Tolliro bu Guihirubi uco agalluubo uuti jiibeguehi. Jaaruuboco amiihai
safooba mahatyimetatihi, bu ihiimaaco safooba muguubutatihi icano.
38 Tolliro bu diibo iiji amiihaifaño chahahi; Diibo agalluuhiniiboco
amiihai mimiyaavogotimaño. 39 Miiro Caatinihaameque imino
amiihai mihiifiniciihicahi fiivo ifiico toohaamefaño mahatyimeneque
mihimogomoro. Jaano miiro toohaame uuditi ɨjiibuguruhaame.
40 Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotihi fiivoma mihicajiruneguiiha.
41 Uujoho miyaminaa cahacisuco gaayicitihi. 42 Jaabadiro uujoho
gaajahi amiihai Moocaanico magaijitinoco. 43 Miiro uujoho Guihirubi
memeri saahinihi; Jaaruuboco uco magaayicitihi. Jaanoti sifi jilli
ɨjeebiitiro asaaboco naha amiihai magaayicijirahi. 44 ¿Milli jaamo
mimiyaaveguejirahi sanomiro fahigovavi miyaminaa imihicacoro
magaayicicasimo? Jaamaño toonoguiinodi idiiboro iicaabo Moocaaniti
asaano imihicaco miguiinotihi. 45 Jaanegui uuditi mehesamaaidino:
Caani imefeenevi miihaico imitino neejiibo, noomoro. Icaabo amiihai
imitico eneejiibo Moise. Jaabo tajiibafeenedi mataajibadi mehesicinirahi.
46 Miiro Moiseque mimiyaavuguruva uco tolliro mimiyaaveguejirahi.
Miiro diibo uuti caatiniuhi. 47 Jaabo acaatiniunoco mimiyaavogotimo,
¿milli bu taajico mimiyaaveguejirahi?

Cinco Mildimoco Amachusuno.

(Mt 12.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 Toonobuunati Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivi. Jaaba
momoro bu Tiberia onoomuuai. 2 Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa
feehicauhi sihidi ejeevanoco omoonɨiboro iguihuvamoco ubuheesunoco
aatyimehicauneguiiha. 3 Jaanegui Jesu ifabaihallivi ufuuboro
ɨjiibogominaama casiivuubo. 4 Jaasumi fiiticuuno judiomi jiibaimo
Pascua iicaujino. 5 Jaanaa Jesu emeeciubo atyimeuhi sihidi miyaminaa
idojicuti asaaunoco. Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucati fine machutaaco
manaajejirahi jito imachuqui? nooboro.
6 Jilli Felipeque nuubo jilli diiboco inisuubo, ¿milli fine neejiibo?
onoomaño jilli omoonijinoco imino agaajacuuboro. 7 Jaanegui Felipe nuuhi:
Fine doscientos denario ticovovi manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno
famoovɨro ajashuno iifetejitirahi, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

8 Jaanegui ijɨɨbogominaatɨ saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco
nuuhi: 9 Jineeri icase sase sahusedino sebada maahuno, bu miimɨsiicɨ
tavaabomɨsi icanoma iicase. ¿Millɨ jaano tonoodino jinoodimo
miyaminaavɨ ɨfetejirahi? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasɨicamaaiqui, nooboro.
Jaamañeri sihidɨ ñaavahu icauhi. Jaanohallɨvɨ casɨicamaaiumo cinco
mildino gaifiimɨ. 11 Jaadɨ Jesu imaahunoco ɨicɨuboro Moocaanico graciaco
aacɨuboro, toonoco ijɨɨbogominaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyaminaama
ɨfuuhi gɨcinɨumoma. Tollɨro bu itaavaco ɨɨfuumo iimuguudineheje.
12 Jaanoco amachuumo utuvacuudɨ Jesu nuuhi, ijɨɨbogominaaco: Paryɨ
manaanɨ ihatyuuvoco gañɨicafototino iicaqui, nooboro.
13 Jaanoco ananɨumo gahafusuuhi, jɨɨibaiñoco fahuseecɨ, siino miibaicɨ
icanoco sahusedino sebada maahuno iicaunotɨ aatyuvuunoco. 14 Jaano
Jesu sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco eheetavuunoco aatyɨmeumoro diito nuuhi:
Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani iimaaminaafi jiinɨjehallɨvɨ asaaujiibo,
noomoro.
15 Jaamoro Jesuco ɨicɨumoro satyuujirumo aivojɨɨbotɨ iheetavequi.
Jaanoco agaajacɨuboro iinoro fuubo siino ifabaɨjaagovɨ.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.

(Mt 12.22-27; Mr 6.45-52)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogominaa muuaijaago fuuhi. 17 Jaamoro
meenegafaño ɨjɨcamaaiumoro fuumo onegueehi Capernaujaagovɨ. Jaanaa
cɨvucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutɨhi. 18 Jaanaa imuuaifa tɨcovauno
sihidɨ guibuhuba asaauno. 19 Jaamo ufuumo sahuse juugahusetɨ sano ɨdiino
kilometronohachuta icacuumaaca Jesu saauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro.
Jaaboco aatyɨmeumoro sihidɨ igutuumo. 20 Jaarunaa diitoco nuubo:
Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.
21 Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayɨcɨuhi. Jaadɨ
goovano ɨɨfutuumo ufuuhɨgo.

Miyaminaa Jesuco Guiinehi.

22 Jaano seseevedɨ toonegueehivɨ miyaminaa ifitafutuumo gaajauhi
sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafaño Jesu ijɨɨbogominaama footɨnaaca
diito iinoro fuumo. 23 Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumitɨ asaauno,
jaagahaje cañavuuhi Jesu graciaco aacɨunobuunatɨ maahunoco amachuuno
fiitɨno. 24 Jaamañovɨ Jesu, ijɨɨbogominaa icano achahaunoco miyaminaa
aatyɨmeumoro toono imeenenefaño ɨjɨcamaaiumoro fuumo Capernaujaago
Jesuco guiinomoro.

Jesu Fiivoco Aacɨneguiiha Diiboco Fiivo Maahutɨ Momonɨmo.

25 Jaaboco onogoo muuaivɨ aatyɨmeumoro nuumo: Jɨɨbogominaafi,
¿cusumi gasehinɨhi? noomoro.
26 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Jillɨ mamachuhinɨmo mutuvahinɨneguiiha uco miguiinehi. Jillɨ
sihidɨ ejeevanoco eheetavehinɨnoco mimiyaaveneguiiha icatɨno. 27 Jaanegui
ifinɨno machutaguiiha mududɨcamaaidino, ifinɨjɨtɨno fiivoco aacɨno
machutaguiiharo mududɨcamaaje. Toonoco uujoho Miyaminaafibadɨ
Ifiivuubo amɨɨhaico aacɨjino. Toonotɨ uujoho Moocaanitɨ asaanoco
miyaminaa igaajaqui, bu uuvɨ Moocaani igaajataco ificucuuno icano, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

28 Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ jaanegui momoonɨji Moocaani iijɨco
meheetavequi? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco
agalluuboco amɨɨhai mimiyaavogonoco, nooboro.
30 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidɨ ejeevanoco mɨɨhaico
dɨhɨfusu maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi? 31 Mɨɨro moheedeetemɨhai
machuuhi mana onoonoco sɨcaihɨgovɨ iicausumi, oono Caatɨnɨhaamefaño:
Niquejeo maahunoco machusuubo, onoobadɨ, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi:
Moise amɨɨhaico niqueje maahuco acɨtɨhi, Guihirubi amɨɨhaico jino miya
maahu niqueje maahuco acɨhi. 33 Jaano jino Moocaani maahu diibo
niquejefañotɨ iniitoobo jiinɨjemɨnaaco fiivoco aacɨɨbo, nooboro.
34 Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, fahiijɨvaro mɨɨhaico toono maahuco
daacɨhiica, noomoro.
35 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo
ajebavacuujɨtɨhi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujɨtɨhi icano.
36 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehinɨcuubadɨ: Uco mahatyɨmecuurumo
uco mimiyaaveguehicatɨhi. 37 Mɨɨro paryɨ fanooro Guihirubi uco aacɨno
tajaa saaji, tollɨro bu tajaa asaamoco uujoho buhɨ gañɨɨjɨtɨhi. 38 Uujoho
niquejefañotɨ niitehinɨtɨhi uuro iimogonoco moonɨqui icatɨno, jillɨ uco
agalluuhinɨɨbo iimogobadɨ moonɨqui saahinɨhi. 39 Jaano jino Guihirubi
uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ diibo uco aacɨmoco saatohobaco
jeevesutɨɨbo paryɨ famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji. 40 Jaano
jino uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ famooro miyamɨnaa Moocaani
Seemeneque aatyɨmemere imiyaavogomo ifinɨjɨtɨno fiivoma iicaqui.
Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.
41 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu
niquejefañotɨ iniituubo, unuuneguiiha 42 neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jesu Jose
achi icatɨɨbo? ¿Mɨɨro caani, seejɨ icamoco mɨɨhai magaajahi? ¿Mɨllɨ jaabo:
Uujoho niquejefañotɨ niitehi, neehicahi? noomoro.
43 Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufenɨ toono amɨɨhai dejecufiraco.
44 Mɨɨhaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi uco agalluhinɨɨbo tajaa
isɨvatɨruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niinofucu. 45 Mɨɨro,
Moocaani iimaamɨnaa aamefaño jillɨ noono: Moocaani famoocoro
jɨɨbegueji, noonoro. Jaabadɨ famooro Moocaanico uguubuumoro diibotɨ
agaajamo tajaa saahi.
46 Mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi ɨdɨɨboro uujoho Moocaanitɨ
asaaubo Moocaanico atyɨmehi. 47 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi:
Uco imiyaavogomo ifinɨjɨtɨno fiivoma icaji. 48 Uujoho fiivo maahu. 49 Mɨɨro
amɨɨhai eedeete manaaco sɨcaihɨgovɨ amachuurumo chuumuuhi. 50 Jaanotɨ
naha jino niquejefañotɨ iniitono maahu. Jaanotɨ amachumo guijevetɨmo
iicaqui. 51 Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañotɨ
iniitehinɨɨbo. Jaamo uco agaayɨcɨmo ifinɨjɨtɨno fiivoma icaji. Jaano
maahuco uujoho aacɨno taahucu. Jaanoco uujoho jiinɨjemɨnaahallɨvɨ
aacɨjino, nooboro.
52 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi sanomɨro iimaacasiumo: ¿Mɨllɨ jaabo jaanɨ
mɨɨhaico duusujirahi ihuucuco? noomoro.
53 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi:
Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uucuco muduutɨhachiijɨ, bu itɨɨjohoco
mahadutɨhachiijɨ icano fiivoma mihicajitɨhi. 54 Jaanotɨ taahucuco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amachuubo, tatyɨijohoco aaduubo icano ifinɨjitɨno fiivoma icaji. Jaaboco
uujoho niinofucu buheetesuji. 55 Jaano tafi miya machuta, tatyɨijoho
miya adufaihu icano. 56 Jaamo tafiico amachumo, tatyɨijohoco aadumo
icano uuma icahi. Jaamoma bu uujoho tollɨro icahi. 57 Mɨiro Moocaani
uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano. Jaabadɨro uco
amachuubo uuri icaji. 58 Jino niquejetɨ iniituuno maahu; amɨihai
caanimɨhai manaaco amachuumo iguijeveubadɨ iicano icatɨno. Jaanotɨ
jihɨcatɨ amachumo ifinɨjitɨno fiivoma icaji, nooboro.
59 Jillɨ nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafaño ɨjɨibuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acɨhi.

60 Jaanoco sihidɨ saatoho ijɨibogomɨnaa uguubuumoro nuuhi: Aivo
jihiimaa sihidɨ jeevahi. ¿Mɨijoho fɨne gaayɨcɨjirahi? noomoro.
61 Jaanoco Jesu ijɨibogomɨnaa onoocasiunoco agaajacɨuboro nuubo:
¿Jaano nacu amɨihaico imitɨno moonɨhi? 62 ¿Millɨjiru fɨne imi, uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco caamo itɨconɨ iicauhɨgo ofooboco
mahatyɨmeruva? 63 Mɨiro Moocaani Gaija mɨinoco fiivoco acɨhi. Jaanotɨ
muuhucu jillɨ jihovono. Jaanotɨ naha jino uujoho ihiimaano amɨihai
jeebɨico ifinɨjitɨno fiivoco aacɨjino.
64 Jaarunofaño icamo amɨihaitɨ saatoho imiyaavogotɨmo, nooboro. Mɨiro
Jesu ɨmegavɨro gaajacuuhi imiyaaveguejitɨmoco, bu diiboco igaicaauqui
aacɨujiiboco icano. 65 Jaamaño nuubo: Toonegui amɨihaico neehinɨhi:
Mɨihaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi tajaa isɨvatɨruva, nooboro.
66 Jaasumitɨro sihidɨ saatoho diibo dojɨcutɨ efeehicaumo diibeditɨ
udugaavuumoro diiboma fuucuutɨmo. 67 Jaanegui Jesu saatoho
ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icano iicaumoco nuubo:
¿Nacu bu amɨihai tollɨro diitobadɨro mefeeji? nooboro.
68 Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojɨibo, mɨijaago
bu mɨihai mefeejirahi? Mɨiro ɨima icano ifinɨjitɨno fiivo iimaa. 69 Mɨiro
mɨihai mimiyaaveguehinɨcuuhi. Jaamoro magaajahi ɨijoho Cristo
Moocaani iicaabo Seemene idiicanoco, nooboro.
70 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai docedɨmoco uujoho ɨcɨhinɨhi.
Jaamo amɨihaifañotɨ iicaabo saafi ɨjɨ iicaabo, nooboro.
71 Jillɨ nuubo Juda Iscariote Simon achiditɨ. Jaabo Juda docedɨmoobo
iicaubo Jesucristoco iguijenɨqui aacɨujiibo.

Jesuco Inahabomɨ Miyaaveguehicautɨhi.

7 Jaanobuunatɨ Jesu Galilea jiinɨjeri ɨgooboro feehicauhi. Jaaboro
Judea jiinɨjevɨ ofoonoco imeguehicautɨibo judiomɨ diiboco tahɨ
agaicaauguuneguiiha. 2 Jaanaa fiitɨcuuno tabernaculojano jɨibaimo
iicaujino; tusumi judiomɨ nɨjeganofañoro icanɨcɨmo. 3 Jaaneguiiha Jesuco
inahabomɨ nuuhi: Jinootɨ difo Judeavɨ. Tahɨ iicamo didojɨcutɨ ofoonɨcɨmo
edeetavonoco ihatyɨmequi. 4 Mɨiro mɨihaiñooba miyamɨnaaco ifiico
igaajasuqui omoonɨmo toovono moonɨtatɨhi, tollɨ bu omoonɨibo famoo
ɨmefeenevɨro moonɨhica, noomoro.
5 Jillɨ nuumo inahabomɨ icarumo diiboco imiyaaveguehicautɨmaño.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvɨhiica uujoho ɨifototɨhiica.
Jaanotɨ amɨihaidi naha fafucuvaro imihi. 7 Mɨiro amɨihaico jiinɨjemɨnaa
jɨiheguetɨhi. Jaanotɨ uco jɨihegueme diito imitɨco onoonohallɨtɨ.
8 Amɨihairyo tobaimojaago mofoo. Jaanotɨ uujoho tobaimovɨ footɨhiica

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tahoovofucuvɨhiica uujoho ɨfototɨhi, nooboro. 9 Diitoco tollɨ unuuboro
fitafutuubo Galileavɨ.

Jesu Fuuhi Nɨjegano Jɨɨbaimovɨ.

10 Jaadɨ inahabomɨ tobaimojaa ufuunobuunatɨ, Jesu tollɨro bu
fuuhi. Jaaruubo foovono fuutɨɨbo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco
aatyɨmeujiruneguiiha. 11 Jaaboco judiomɨ tobaimoguiino iguiinomoro
neehicauhi: ¿Cuuca fɨne iicaabo? noomoro.
12 Jaabedɨtɨ sihidɨ miyamɨnaa mɨrɨbacasihicauhi. Saatoho neehicauhi:
Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨɨbo
miyamɨnaaco bañɨhicaabo, noomoro.
13 Jaarumo mɨɨhaiñooba foovono diibedɨtɨ iimaahicautɨhi judiomɨ ñɨhicutɨ.
14 Jaanaa ijɨɨbaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jɨcafutuuhi.
Jaaboro tɨcovaubo ɨjɨɨbuguubo. 15 Jaaneri judiomɨ sihidɨ eheetyemere
neehicauhi: ¿Mɨllɨ jaabo sihidɨ fanoovaco gaajahi aamenefaño icautɨruubo?
noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho tajeebɨɨtɨro jɨɨbogotɨhi uco
agalluuhinɨɨbo jɨɨbogoco uujoho jɨɨbeguehi. 17 Cajaatyohacho Moocaani
iimogonocoro omoonɨgomo, gaajaji Moocaani jɨɨbogoco ɨjɨɨbogonoco nacu
tajeebɨɨtɨro uujoho onoono iicanoco. 18 Jaanotɨ ijeebɨɨtɨro ihiimaabo diiboco
miyamɨnaa obocɨgonoco imeguefihi. Jaanotɨ diiboco agalluhinɨɨboco
obocɨgoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabofaño bañɨfiira chahahi.
19 Mɨɨro amɨɨhaico Moise tajɨɨbaco acɨuhi. Jaarunoco amɨɨhaitɨ saatohoba
imino moonɨtɨhi. ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? nooboro.
20 Jaanegui miyamɨnaa iimusuuhi: Ɨɨjoho ɨjɨma diicahi. ¿Mɨɨjoho nacu ɨco
gaicaaujirahi? noomoro.
21 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisɨfucusumi omoonɨhinɨneri
famooro meheetyehinɨhi. 22 Mɨɨro Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi amɨɨhai
meehe nigacɨ quitɨcɨco. Jaarunoco diibo tɨconɨutɨhi omoonɨubo, amɨɨhai
eedeetemɨhai toonoco tɨconɨuhi eheetavuumo. Jaanoco amɨɨhai
jaguisɨfucusumi meheetavonɨcɨhi. 23 Jaano Moise tajɨɨba gañɨɨcafototɨno
iicaqui momoonɨmoro jaguisɨfucusumi gaifi seemene meeheque
miquitɨcɨnɨcɨhi. ¿Jaamo collɨhi tajaa mɨsɨfiiratehi jaguisɨfucusumi saafi
miyamɨnaafico faabohocoro ubuheesuhinɨnohallɨtɨ? 24 Imino meecɨtɨmoro
saatohodɨtɨ mihiimaadino. Jari imino magaajaadɨ mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fɨne Jaanɨ Cristo?

25 Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanɨco
iguijenɨqui iguiinehicaabo icatɨɨbo? 26 Memeecɨ ono famoofeenevɨro
iimaaruuboco mɨɨhaiñooba mɨllɨ moonɨtɨhi: ¿Naa fɨne jisumi aivojɨto
gaajacuuhi diibo Cristo iicanoco? 27 Jaanotɨ mɨɨhai magaajahi tahɨgotɨ
diibo asaahɨgoco. Jaanotɨ Cristo asaadɨ mɨɨhaiñooba gaajajitɨhi cuucatɨ
diibo asaanoco, noomoro.
28 Jaanegui Jesu templojafaño ɨjɨɨbuguumañotɨ sefano nuubo: Uco naha
amɨɨhai magaajahi tahɨgotɨ asaahɨgoco. Jaaruubo uujoho tajeebɨɨtɨro
saatɨhi. Jaabo uco agalluuhinɨɨbo miyaabo iicaaboco amɨɨhai magaajatɨhi.
29 Jaanotɨ uujoho diiboco gaajahi diibotɨ asaahinɨmaño. Mɨɨro diibo uco
galluuhinɨhi, nooboro.
30 Jaanegui diito diiboco gaayɨcɨujirahi diiboco icɨvojaanɨqui.
Jaarunofaño mɨɨhaiñooba diiboco gaayɨcɨutɨhi ihoovofucuvɨ ɨɨfutuutɨmaño.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

31 Jaarunofaño sihidɨ diitotɨ saatoho diiboco miyaavuguuhi. Jaamoro
nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadɨ jaanɨ sihidɨ ejeevanoco eheetavehicano
janaanɨcɨ eetavejiruubo fɨne? noomoro.

Fariseomɨ Sisɨmɨnaaco Galluuhi Jesuco Igaayɨcɨqui.

32 Jaanoco fariseomɨ guubuuhi miyamɨnaa toonotɨ ɨmɨrɨbacasiunoco.
Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨto, fariseomɨ icamo sisɨmɨnaaco galluuhi
Jesuco igaayɨcɨqui. 33 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica
amɨɨhaima icaji. Jaadɨ dojɨcuvɨro feeji uco agalluubojaago. 34 Jaaboco
miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi uujoho iicahɨgo amɨɨhai
mɨhɨfetejitɨmaño uco mahatyɨmejitɨhi.
35 Jaanegui judiomɨ sanomɨro noocasiuhi: ¿Cuuca fɨne jaabo ofooboco
mahatyɨmejitɨhi? ¿Nacu fɨne griegomɨfeenevɨ judiomɨ agavaracɨnɨmojaago
feejiibo griegomɨco ijɨɨbeguequi? 36 ¿Mɨllɨ fɨne eneejirunoco oono mɨɨhaico
noobo: Uco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi uujoho iicahɨgo
mɨhɨfetejitɨmaño, noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fɨivo Muuai Nɨfaihubadɨ Icaabo.

37 Jaanaa niinofucu imiya jɨɨbaimofucu Jesu agañiivuuboro sefano nuuhi:
Saatoho adufirari mihicahachiijɨ tajaa masaamoro, mahaduva. 38 Uco
imiyaavogoobo, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Dijeebɨɨfañotɨ fɨivo muuai
nɨfaihu cuuji, nooboro.
39 Jillɨ Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco agaayɨcɨjinoco.
Tusumihiica Moocaani Gaija niituutɨhiica Jesu niquejefaño ufuutɨmañehiica.

Miyamɨnaa Dugaavocasiuhi.

40 Jillɨ Jesu unuunoco diitofeenetɨ saatoho uguubuumoro nuuhi:
Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi asaajiibo, noomoro.
41 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Cristo, noomoro. Jaanotɨ saatoho
neehicauhi: ¿Nacu Galileatɨ Cristo saajirahi? 42 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño
noono: Cristo saaji, Aivojɨibo David yotofañotɨ tollɨro Belen allɨo
cuumijefañotɨ David iicauhɨgotɨ saajiibo, noono, noomoro.
43 Jaamoro miyamɨnaa fahɨgova dugaavocasiuhi Jesuhallɨtɨ. 44 Jaanegui
diitotɨ saatoho diiboco igaayɨcɨqui moonɨurahi. Jaarumo saatohoba mɨllɨ
diiboco moonɨutɨhi.

Aivojɨto Jesuco Miyaavogotɨhi.

45 Jaanaa isisɨmɨnaa tahɨgotɨ siino saauhi. Jaamoco sacerdotemɨ aivojɨto
fariseomɨ icamo nuuhi: ¿Collɨhi jana jaaboco mɨsɨvatɨhi? noomoro.
46 Jaanegui isisɨmɨnaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadɨ
ihiimaamo! noomoro.
47 Jaanegui fariseomɨ diitoco nuuhi: ¿Tollɨro bu nacu amɨɨhai diibo
abañɨnoco mimiyaaveguehi? 48 ¿Nacu amɨɨhaidi saatoho aivojɨtotɨ,
fariseomɨtɨ icano miyaaveguehi? Imiyaavogotɨmo duhu. 49 Jaanotɨ jito
miyamɨnaa tajɨibaco agaajatɨmo jillɨ cɨɨjɨgaifaño efeejimo, noomoro.
50 Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu
emeecɨjeubo, nuuhi: 51 ¿Nacu mɨɨhai tajɨiba saafi miyamɨnaafico: Iimitɨ,
neejirahi, itɨconɨ diibo omoonɨnoco gaajacɨtɨmoro? nooboro.
52 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ɨɨjoho Galileaoobo? Eneecau, imino
Caatɨnɨhaameque dɨhɨɨfɨnɨcɨ Galileatɨ Moocaani iimaamɨnaa saatatɨhi,
noomoro 53 ijeevadɨ sahaje iijanojaa foocɨnɨumo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Gaifiimima Iicafifigo.

8 Jaanoti Jesu fuuhi Olivohono iicagajijaago. [2] Jaano seseevedi fucuro
Jesu siino templojafaño saauhi. Jaabojaago sihidi miyaminaa
saauhi. Jaamoco acasiivuuboro ticovaubo ijiibuguubo. [3] Jaanaa
fariseomi, caatinimina icamo diibojaa sivauhi gaigooco gaifiimima
iicafifihicaugoco. Jaagoco diitofeenevi ificuumoro [4] nuumo: Aivojiibo
Jesu, jaamo aiji icanaaca, sifiima faguifaño icagoco mahatyimehi. [5] Miiro
Moise itajiibafaño jilli miihaico neehi: Tolli iicagoco guiisiri mahaamimoro
magaicaau, nooboro. ¿Jana iijoho milli neehi? noomoro.
[6] Jilli nuumo diiboco inisuumo, iifurumo toonohalliti diiboco icivojaaniqui.
Jaanegui Jesu jiinijehallivi idijiivuuboro ticovaubo ihusegairi jiinijeque
acaatiniubo. [7] Jaarunaa suufenitimo diiboco idilluhicaunegui, agañiivuuboro
diitoco nuuhi: Eneecata amiihaiti saatoho imitima machahamo miticoni
diigoco guiisibari mahaamimo, [8] nooboro siino idijiivuuboro ijiinijeque
caatinihicauhi. [9] Jilli unuunoco uguubuumoro tolliro diito iimitima
iicaunoco ijeebiifañodi agaajaumoro ihamiyatoti ticovaumo safiisari
ofoocinimo. Jaanaa Jesu diigo icanoro covovacafutuuhi tomañovi.
[10] Jaadi Jesu agañiivuudi miihaiñoobaco atyimecuutiibo, idiigoro diigo
toonovi ifitafutuugoco aatyimeuboro nuubo: Gaigo, ¿cuuca icamo
dihallivi imitino ihiimaahicamo? ¿Miiro saatohoba ico milli moonitihi?
nooboro.
[11] Jaanegui nuugo: Aivojiibo, saatohoba milli uco moonitihi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo milli ico moonitihi.
Fuucu. Jaagoro siino imitino diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyaminaa Jeebiinoco Aachicinibo.

[12] Jaadi siino Jesu ihiimaauboro miyaminaaco nuubo: Uujoho
jiinijeminaa jeebiico aachicinibo, tadyojicuti asaabo civohi icajitihi.
Jaano ifinijitino fiivoco aacino foovoma icajiibo.
[13] Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Iijoho difiitiro diibeguehicahi.
Jaano dijiibogo ibocima chahahi, noomoro.
[14] Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahallivi ro
ijiibuguruno tajiibogo ibocima icahi, uujoho asaahinihigoco, ofoohigoco
icano agaajamaño. Jaanoti amiihai magaajatihi uujoho tahigoti
asaahinihigoco, ofoohigoco icano. [15] Jaamo amiihai miyaminaa imitico
meneehi jiinijeminaa tajiibafeenedi. Jaanoti uujoho miihaiñoobaco
dugaacutihi. [16] Jaanoti dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru,
saafiiro uujoho icatihi, Guihirubi uco agalluuhiniiboma mihicamaño.
[17] Miiro amiihai tajiiba aamefaño noocinino: Miimisiici ijiibogono
ibocima icahi, noonoro. [18] Miiro uujoho tafiitiro jiibeguehi, tolliro bu
Guihirubi uco agalluuhiniibo uuti jiibeguehi icano, nooboro.
[19] Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amiihai magaajatihi, bu tolliro
Guihirubico magaajatihi icano. Jaanoti uco magaajaruva tolliro
Guihirubico magaajajirahi, nooboro.
[20] Jilli Jesu nuuhi templojafaño ijiibuguubo nihibamico ijicuhicauno
cojivi. Jaaruuboco miihaiñooba gaayiciutihi, ihoovovi iifutuutimaño.
[21] Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyimetimoro amiihai
imitimaryo miguijeveji. Uujoho ofoohigo amiihai mefeejitihi, nuubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

22 Jaanegui judiomɨ nuuhi: ¿Nacu fɨne iinoro ifiico guijenɨjiibo.
Jaamaño: Uujoho ofoohɨ mefeejitɨhi, noobo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨihai baaoto. Jaanotɨ uujoho caamoobo.
Amɨihai jiijemɨnaa. Jaanotɨ uujoho jiijemɨnaafi icatɨhi. 24 Jaamaño
amɨihaico: Amɨihai imitɨmaryo miguijeveji, neehi. Mɨiro uco
mimiyaavogotɨhachiijɨ amɨihai imitɨmaryo miguijeveji, nooboro.
25 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨijoho nacu ɨijoho? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sɨicɨjetɨro amɨihaico neehicacuuhi.
26 Sihidɨ icano amɨihaico eneejino, amɨihaitɨ udugaacujino icano.
Jaarunofaño uco agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diibotɨ
uguubuunoco jiinɨjemɨnaaco jɨibeguehicahi, nooboro.
27 Jaarunoco diito gaajahicautɨhi Moocaanidɨtɨ ihiimaahicaunoco.
28 Jaadɨ nuubo: Jari caamovɨ Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ magañiiyicɨdɨ magaajaji, uujoho diiboro iicanoco.
Tollɨro bu tajeebɨitɨro uujoho omoonɨhicatɨnoco magaajaji, bu tollɨro
Guihirubi uco ɨjɨibeguehicanocoro omoonɨhicanoco icano. 29 Uco
agalluuhinɨibo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutɨhi, diibo
iimogonocoro omoonɨhicamaño, nooboro.
30 Jillɨ Jesu unuunotɨ saatoho sihidɨ diiboco miyaavuguuhi.

**Moocaani Seeme, Bu Imitɨno Jɨjovoto
Icamohallɨvɨ Jesu Iimaano.**

31 Jaanegui judiomɨ diiboco imiyaavuguudɨmoco Jesu nuuhi: Taajɨco
jeevesutɨmo mihicahachiijɨ miyaano tajɨibogomɨnaa mihicaji. 32 Jaachiijɨ
magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amɨihaico imitɨfañotɨ sinaayuji,
nooboro.
33 Jaanegui diito nuuhi: Mɨihai Abraham iyaachimɨhai mihicamo sita
jɨjovoto mihicatatɨhi. ¿Mɨillɨtɨ jaabo mɨihaico ɨijoho misinaayucafeteji
neehi? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi:
Paryɨ famooro imitɨco omoonɨmo, imitɨ jɨjovoto. 35 Jaamaño jɨjovoobotɨ
iicaabo ihaivojɨibo seemefañodɨ icatatɨhi. Jaanotɨ iseemene diitofañodɨ
icanɨcɨhi. 36 Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amɨihaico isinaayuhachiijɨ
miyanotɨro jɨjovoto mihicacuujitɨhi. 37 Uujoho gaajarahi amɨihai Abraham
iyaachimɨhai mihicanoco. Jaarumo uco magaicaauguehicahi, uujoho onoonoco
muguubutɨmoro. 38 Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ɨjɨibogobadɨ. Jaanotɨ
amɨihai momoonɨhicahi amɨihaico amɨihai caani ɨjɨibogobadɨ, nooboro.

Diito Caani, Ɨjɨ.

39 Jaanegui diito nuuhi: Mɨihai caani Abraham, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amɨihai caani Abraham iicaruva
diibo omoonɨubadɨ momoonɨjirahi. 40 ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi?
Tollɨ iicanoco Abraham safooba moonɨutɨhi. Mɨiro amɨihaico miyaanoco
jɨibeguehicahi Moocaani uco unuubadɨ. 41 Jaanotɨ amɨihai, amɨihai caani
omoonɨnɨcɨbadɨ momoonɨhicahi, nooboro.
Jaanegui nuumo: Mɨihai ajeva seeme mihicatɨhi, saafiiro mɨihai caani
Moocaani, noomoro.
42 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai caani Moocaani iicaruva
uco magaijɨjirahi. Uujoho diibojaagotɨ saahinɨhi, tajeebɨitɨro
uujoho saahinɨtɨhi diibo uco agalluuhinɨnegui saahinɨhi. 43 ¿Collɨhi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jaamo taajɨco muguubuhicatɨhi? ¿Collɨhi tajɨɨbogoco mihimeguehicatɨhi
muguubunoco? 44 Amɨɨhai caani ɨjɨ. Jaabo onoobadɨ momoonɨnoco
mihimeguehicahi. Mɨɨro diibo sɨɨcijetɨro imoyɨɨcɨɨbo miyamɨnaaco
agaicaaunoco, imoyɨɨcitatɨɨbo miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano
chahahi, jihovoobo iicamaño sɨcamañooco iimaabo, bañɨfiira caani
iicamaño bañɨfifiibo. 45 Jaanotɨ uujoho miyaanoco unuurunoco uco
mimiyaaveguehicatɨhi. 46 ¿Nacu mɨɨjoho amɨɨhaitɨ saatoho ɨfusujirahi
tafifa sanogayɨba imitɨ iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collɨhi
uco mimiyaaveguehicatɨhi? 47 Moocaanitahe iicaabo, Moocaani iijɨco
guubunɨcihi. Jaanotɨ amɨɨhai Moocaanita mihicatɨmaño Moocaani iijɨco
muguubugotɨhi, nooboro.

Cristo Sahiijɨtɨro Iicacuubo.

48 Jaanegui judiomɨ iimusuuhi: Aivo miyaano ɨɨjoho samariaoobo
idiicanoco ɨco monoono. Jaabo ɨjɨma diicahi, noomoro.
49 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ɨjɨma icatɨhi, uujoho Guihirubico
bocɨguehi. Jaaruuboco uco amɨɨhai mobocɨgotɨhi. 50 Jaaruubo uujoho
tafi bocɨgoco guiinotɨhi, iicaabo saafi uco obocɨgonoco iguiinooboro
udugaacuubo. 51 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Taajɨco
imimiyaavogomo ifinɨjitɨno guijevefaño feejitɨhi, nooboro.
52 Jaanegui diiboco judiomɨ iimusuuhi: Jisu aivo imino magaajacuuhi
ɨjɨma idiicanoco. Mɨɨro Abraham, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo
paryɨ guijeveuhi. ¿Millɨ jaabo ɨɨjoho neehi: Taajɨco uguubumo guijevetɨmo
icaji? nooboro. 53 ¿Nacu ɨɨjoho mootadi Abraham janaanɨcɨ deevahi?
Jaaruubo du guijeveuhi, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icaurumo
guijeveuhi. ¿Jaanotɨ mɨɨjoho ɨɨjoho idiicaabo guijevetɨɨbo diicaji? noomoro.
54 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tafiicoro bocɨgoruva, uuro
obocɨgono jaaducafetejitɨrahi. Guihirubi uco bocɨguehi diiboco amɨɨhai
Moocaani monoobo. 55 Jaaruuboco amɨɨhai magaajatɨhi. Jaanotɨ uujoho
naha gaajahi. Jaanotɨ: Uujoho diiboco gaajatɨhi, nuuruva amɨɨhaibadɨ
bañɨfifijirahi. Miyanotɨro uujoho diiboco agaajamaño diibo iijɨco moonɨhi.
56 Mɨɨro Abraham amɨɨhai tyadi imo imo icauhi uco aatyɨmegueuboro.
Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.
57 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: ¿Millɨ jaabo cincuentadɨno ficabano
diicatɨɨbo, Abrahamco daatyɨmeuhi? noomoro.
58 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi:
Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.
59 Jaanegui guiisibanoco ɨcɨumo diiboco ihaamɨqui. Jaarunaa Jesu
templojafaño afataniivuuboro diitofeenedɨ ihiinehinɨuboro fuuhi.

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotɨro Ihaallɨino Isicautɨɨboco.

9 Jaanaa Jesu afatyuubo atyɨmeuhi ifiivuunotɨro aatyɨmeutɨɨboco.
2 Jaabeditɨ ijɨɨbogomɨnaa Jesuco dilluuhi: ¿Mojɨɨbogomɨnaafi, mɨɨjoho
imitɨco omoonɨumaño, jaanɨ atyɨmetɨɨbo fiivuuhi, caanimɨsi nacu diibo?
noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimɨsi, diibo ɨcano imitɨco
omoonɨumaño icatɨno. Jillɨ Moocaani mitya diibovɨ ihɨfusucafetequi
ifiivuuno. 4 Mɨɨro cuuje iicanohachuta uco agalluuhinɨɨbo
dudɨcamaajeque eetavehi. Jaanotɨ mihiijɨcuudɨ mɨɨhaiñooba
dudɨcamaaitacuutatɨhi. 5 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri iicanohachuta uujoho

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jiinɨjeminaaco achɨcinɨhi, 6 nooboro jiinɨjehallɨvɨ ɨjɨɨreuboro toonoco
jiinɨma illiheenɨuboro ijiinɨri aatyɨmeutɨɨbo aallɨɨnoco nicuubo. 7 Jaaboro
diiboco nuubo: Foobo Galluuba jɨcooba nɨfaihuri nitɨto, nooboro. Jaaba
jɨcooba momo hebreo iijɨri Siloe. Jaanegui initamaaijeuboro tahɨgotɨ
atyɨmecuubo saauhi. 8 Jaanegui ifiitɨnominaa itɨconɨ atyɨmetɨɨbo
iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu jaanɨ oono acasɨɨvooboro
nɨhɨbamɨco idilluhicaubo icatɨɨbo? noomoro.
9 Jaanotɨ saatoho: Jɨɨhɨ, diibo, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Sifi diibobadɨ
ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro,
nooboro.
10 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Mɨllɨ jaano ɨco dihaallɨino faayacafetehi?
noomoro.
11 Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiinɨco ijɨɨrema eetavooboro
uco tahaallɨinoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jɨcoobafaño
nitɨto, eneenegui ofooboro nitɨjehinɨhi. Jaaneri tahaallɨino uco
faayacafetehinɨhi, nooboro.
12 Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.
Jaarunaa diibo: Coo, gaajatɨhi, nuuhi.

Fariseomɨ Dilluuhi Diiboco.

13 Jaadɨ diibo aatyɨmehicautɨɨboco satyuumo fariseomɨ ɨmegavɨ.
14 Jaanaaca diiboco Jesu jiinɨbari ihaallɨinoco ataabuuboro
ubuheetesuufucuu jaguisɨfucuu. 15 Jaaboco siino fariseomɨ dilluuhi:
¿Mɨllɨ ɨco dihaallɨino faayacafetehinɨhi? noomoro.
Jaanegui nuubo: Jiinɨbari uco tahaallɨinoco nicuhinɨɨbo. Jaanoco
initamaainɨneri atyɨmehi, nooboro.
16 Jaanegui fariseomɨtɨ saatoho nuuhi: Diibo Moocaanitɨ saatɨhi.
Jaamaño jaguisɨfucuco imino toomotɨɨbo, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨminaafi iicaruva jino sihidɨ
ejeevano mityaco eetavejitɨruubo, noomoro. Jaamaño diito sanoodɨmo
dugaacamaaiuhi.
17 Jaamoro siino aallɨivautɨɨboco nuumo: Jaanotɨ ɨɨjoho, ¿mɨllɨ neehi
dihaallɨinoco afaayɨcɨhinɨɨbeditɨ? noomoro.
Jaanegui nuubo: Etɨ, Moocaani iimaaminaafi, nooboro.
18 Jaarunaa judiomɨ miyaavuguutɨhi diibo ihaallɨinoco afaayɨciunoco
icano. Jaamoro caanimɨsico cuuhuvaumo igaajaqui. 19 Jaadɨ diitɨsico
dilluumo: ¿Naa jaanɨ amɨɨsi seemene aallɨivatɨɨbo ifiivuubo meneehicaabo?
¿Mɨllɨ bu jaabo oono ihaallɨinoma icahi? noomoro.
20 Jaanegui caanimɨsi nuuhi: Jɨɨhɨ, magaajahi diibo moseemene
aallɨivatɨɨbo ifiivuunoco. 21 Jaaruno magaajatɨhi fɨne mɨllɨhacho
tahɨ atyɨmeebe, bu tollɨro magaajatɨhi mɨɨjohohacho fɨne diiboco
ubuheesuhinɨnoco. Tahɨ diiboco midillu, diibo amiyaaburucu; tahɨ
mɨllɨhacho amɨɨhaico jɨɨbeguejiibo, noomɨsiro.
22 Jillɨ caanimɨsi nuuhi, judiomɨco iiguiumɨsiro, judiomɨ cajaatyohacho,
Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañotɨ magañɨɨji, noomoro
ifitacucasiuno ñɨhicutɨ. 23 Jillɨtɨ caanimɨsi: Amiyaaburucu tahɨ diiboco
midillu, nuuhi.
24 Jaanegui siino coovaumo ihaallɨinoma achahauboco. Jaamoro diiboco
nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanotɨ diibo imitɨminaafi iicanoco mɨɨhai
magaajahi, noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

25 Jaanegui diibo iimusuhi: Coo, tahɨ fɨne imitɨmɨnaafi uujoho gaajatɨhi.
Ɨdɨɨnocoro gaajahi uujoho aatyɨmeutɨruubo jisumi aatyɨmeneque, nooboro.
26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ dihaallɨɨnoco omoonɨhinɨneri
daatyɨmehi? noomoro.
27 Jaanegui nuubo: Amɨɨhaico jɨɨbugucuurahi. Jaarunoco
mimiyaavogotɨmoro bu ¿collɨhi siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amɨɨhai
tollɨro diibo jɨɨbogomɨnaatɨ mihicajirahi? nooboro.
28 Jaanegui diiboco ɨɨbaumoro nuumo: Ɨɨjohonaa diibo jɨɨbogomɨnaafi.
Jaanotɨ mɨɨhai Moise jɨɨbogomɨnaa. 29 Mɨɨhai magaajahi Moocaani
Moisema ihiimaaunoco. Jaanotɨ magaajatɨhi diibo cuucatɨobo iicanoco,
noomoro.
30 Jaanegui diibo iimusuuhi: Toono aivo uudi sihidɨ jeevahi,
cuucatɨobohacho diibo iicanoco magaajatɨno. Jaabo uco tahaallɨɨnoco
atyɨmesuubo. 31 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi imitɨmɨnaaco Moocaani
uguubunɨcitɨnoco. Jaanotɨ diibojaagodɨ iicamoro, diibo iimogobadɨ
omoonɨmoco icano guubunɨcɨɨbo. 32 Sɨɨcɨjetɨro guuburatatɨno saatohoba
ifiivonotɨro aatyɨmetɨɨboco atyɨmesumo onoonoco. 33 Jaanɨ Moocaanitɨ
isaatɨruva mɨllɨba moonɨjitɨruubo, nooboro.
34 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ imitɨma ifiivuubo,
mɨɨhaico dɨɨbeguejira? noomoro diiboco gañɨɨumo sinagogajatɨ.

Jesuco Imiyaavogotɨmo Aatyɨmetɨɨbobadɨ Jeevahi.

35 Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañɨɨunoco. Jaaboco atyɨmeuboro
nuubo: ¿Ɨɨjoho miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.
36 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, uco dɨɨbogo mɨɨjoho diibo
miyaaveguequi, nooboro.
37 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨɨro daatyɨmecuuhi. Jino uujoho diibo
ɨɨma ihiimaabo, nooboro.
38 Jaanegui diibo Jesu ɨmega ememuɨɨvuuboro nuuhi: Miyaaveguehi,
aivojɨɨbo, nooboro.
39 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallɨvɨ saahinɨhi dugaacuguiiha,
atyɨmetɨmo ihatyɨmequi. Jaanotɨ atyɨmeme, atyɨmecuutɨmo iicaqui, nooboro.
40 Jaanegui saatoho fariseomɨ diiboma iicaumo jillɨ diibo unuunoco
uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu mɨɨhai tollɨro mahatyɨmetɨmo?
noomoro.
41 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aallɨino ihɨfuvusutɨruva
amɨɨhai imitɨma machahajirahi. Jaanotɨ: Mahatyɨmehi, monoomaño
amɨɨhai imitɨma mihicahi, nooboro.

Ovejamɨ Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Heb 12.20; 1Ped 5.4)

10 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ovejamɨ mecufaño iguhugari
jɨcafototɨɨboro sinaagonodɨro ofoobo nanivamɨnaafi. 2 Jaanotɨ
tomecufaño iguhugari ɨjɨcafotoobo naha diito toomomɨnaafi. 3 Jaabedi
iguhuga toomomɨnaafi iguhugaco faayɨcɨfihi. Jaahugari ɨjɨcafotooboco
ihovejamɨ ihiimaatɨro gaajacɨfihi. Jaamoco itɨcovocɨvɨ imomono icahi.
Jaabo diitoco imemeri ocoovaaboro jahisivɨ iinusufiibo. 4 Jaadɨ jahisivɨ
famoocoro ihiinusuuboro ihɨme foonɨcɨɨbo. Jaabo dojɨcutɨ ihovejamɨ
foonɨcɨhi diibo iimaaco agaajamoro. 5 Jaanotɨ agaajatɨɨbo dojɨcutɨ
footatɨmo. Jillɨro gaafimo diibeditɨ diibo iimaaco agaajatɨmaño, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

6 Jillɨ Jesu oovɨcɨuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajacɨutɨhi mɨllɨ
eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomomɨnaafi.

7 Jaadɨ bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Uujoho ovejamɨ guhuga. 8 Itɨconɨ tahɨmegavɨ asaaumo paryɨ
nanivamɨnaa. Jaamo iimaaco ovejamɨ gaajautɨhi. 9 Uujoho guhuga,
tafañodɨ ɨjɨcafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanɨcɨbadɨ tomecufaño
ɨjɨcafotooboro siino ihiinoobo ñaavahuco aatyɨmenɨcɨbadɨ icaji.
10 Jaanotɨ nanivamɨnaafi saanɨcɨhi inaniquiro, igaicaauquiro,
ifinɨsuquiro icano. Jaanotɨ uujoho saahinɨhi fiivoma mihicaqui, sihidɨ
janaanɨcɨ toonoma mihicaqui. 11 Uujoho miya toomomɨnaafi; Mɨɨro
miya toomomɨnaafi iicaabo ihovejamɨhallɨvɨ ifiico acɨnɨcɨhi. 12 Jaanotɨ
ijaadaguiiharo otoomoobo jɨcu diitojaago asaanoco aatyɨmeebere
ihovejamɨco ejeevesuhinɨɨboro iicojɨtɨ gaanɨcɨhi ita iicatɨmaño.
Jaanobuuna ijɨcu asaaboro diitoco buhɨgovɨ gavaracunɨcɨhi. 13 Jaabo diibo
diitoco jeevesunɨcɨhi jillɨ ijaadaguiiharo ududɨcamaaimaño. Jaamaño
diitoco jeecɨvotatɨɨbo.
14 Jaanotɨ uujoho iimino toomomɨnaafi. Jaamaño taatyaco gaajahi.
Jaabadɨro bu diito uco gaajahi taatya iicamaño. 15 Uco bu oono Guihirubi
agaajabadɨ, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamaño tahovejamɨhallɨvɨ
uujoho tafiico acɨhi. 16 Tollɨro bu saatoho tahovejamɨ icahi jimecuoto
iicatɨmo. Jaamoco tollɨro sɨvaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo
samooro icaji. Jaamo toomomɨnaafi saafiiro icaqui, 17 uco Guihirubi
gaijɨhi, tafiico diitohallɨvɨ aacɨɨboro, siino ubuheetejimaño. 18 Mɨɨjoho uco
guijenɨjɨtɨrahi, jillɨ uuro iimogobabadɨ tafiico acɨji. Jaabo iguijeveruubo
siino dojɨcuvɨro buheeteji mityama iicamaño. Jillɨ moonɨqui Guihirubi uco
tajɨɨbauhi, nooboro.
19 Jillɨ unuuneri judiomɨ siino dugaavocasiuhi. 20 Jaabotɨ sihidɨ
saatoho neehicauhi: Ɨjɨma icaabo jillɨ jeegavucuubo. ¿Collɨhi jaaboco
muguubunɨcɨhi? noomoro.
21 Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ɨjɨma iicaabo jillɨ iimaatatɨhi. ¿Nacu ɨjɨ
ihaallɨino aatyɨmetɨmoco atyɨmesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomɨ Gaayɨcɨgotɨhi.

22 Jaanaa Jerusalevɨ eetavuumo jɨɨbaimoco templojaco Moocaanicoro
ijeecɨvehicaqui ificuuno jɨɨbaimoco jɨɨnijadɨɨhivɨ. 23 Jaasumi Jesu
templojahallɨdɨ, Salomon goohasino onoohasijeri ɨgooboro feehicauhi.
24 Jaabohallɨdɨ judiomɨ emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mɨhachuta jaabo
mɨɨhaico, esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ɨɨjoho Cristo idiicahachiijɨ
mɨɨhaico foovono dɨɨbugucu, noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehicacuurahi. Jaarunoco
mimiyaaveguehicatɨhi; Mɨɨro Guihirubi atajɨɨbabadɨ uujoho omoonɨno
toono foovono uutɨ jɨɨbeguehi. 26 Jaarunoco amɨɨhai mimiyaavogotɨhi,
tahovejamɨoto mihicatɨmaño, amɨɨhaico eneehinɨcubadɨ. 27 Mɨɨro
tahovejamɨ uco tahiimaatɨ gaajahi. Jaabadɨro bu diitoco uujoho gaajahi.
Jaamaño tadyojɨcutɨ foonɨcɨmo. 28 Jaamoco uujoho ifinɨjɨtɨno fiivoco
acɨhi. Jaamo ufucuro guijevejitɨhi. Jaamoco mɨɨhaiñooba tahusefañotɨ
dumɨtɨɨcɨjɨtɨhi. 29 Guihirubi uco diitoco acɨubo famoohallɨnoocɨvɨro sihidɨ
ejeevamaño. Jaamoco bu cajaatyooba Guihirubi usefañotɨ dumɨtɨɨcɨjɨtɨrahi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

30 Jaamisi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumisi saafiiro mihicahi,
nooboro.
31 Jaanegui judiomi siino guiisibanoco iciuhi diiboco ihaamiqui. 32 Jaanegui
Jesu diitoco nuuhi: Miiro sihidi iminehejeque amiihai imefeenevi eetavehicahi
Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohalliti uco magaicaaujirahi? nooboro.
33 Jaanegui judiomi diiboco iimusuuhi: Imino omoonihicanohalliti ico
momoonigotihi; Moocaaniditi imitino diimaahi miyaminaafi idiicaabo:
Uujoho Moocaanibadi jeevahi, onoonohalliti, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatinihaamefaño Moocaani jilli neehi:
Amiihai Moocaanibadi mejeevamo, nooboro. 35 Miiro jaanoco famooro
amiihai magaajahi, Caatinihaamefaño onoono gañiicafototino iicafinoco.
Jaamaño miiro Moocaani iijico agaayiciumoco Moocaani nuuhi: Amiihai
Moocaanibadi mejeevamo, nooboro. 36 Jaabadi Moocaani ijeevadi
iiciuboro agalluubediti: ¿Milli Moocaaniditi imitino iimaabo, meneejirahi,
Moocaani Seemene uujoho, onoonoditi? 37 Jaabo Moocaani omooninoco
uujoho omoonitihachiiji uco mimiyaaveguedino. 38 Jaanoti omoonihachiiji
uco mimiyaavogotirumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro
mimiyaavogo misi Moocaanima saafiiro mihicanoco, nooboro.
39 Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayiciujirumo. Jaarunofaño diito
usefañoti Jesu taajauhi.
40 Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivi iticoni Jua tomañovi
initihicauhigo. Jaaboro tahi icahicaubo. 41 Jaabojaa sihidi miyaminaa
asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro
mimiyaavogo misi Moocaanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidi
ejeevanoco moonihicautihi. Jaanoti diibediti Jua eneehicaubadi paryi
aivo miyaano, noomoro 42 sihidi saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

Lazaro Iguijeveuno.

11 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoobo.
Jaacuumiri icahicaumife Maria, bu inago Marta icamife.
2 Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi. Jaago diigo
Maria Aivojiibo Jesuco facicifaihuri ejeesuugoro itihaiñoco imeebaiguiri
ifilluhicaugo. 3 Jaamife Jesujaago jiibogoco galluuhi: Aivojiibo, iijoho
agaijihicaabo guihuvahi, noomifere.
4 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatino;
jilli Moocaani mitya toonofeenedi ihifusucafetequi iicano, bu uujoho
Moocaani Seemene toonofeenedi imityaco igaajasuqui icano, nooboro.
5 Jaabo Jesu Lazaromico gaijihicauhi. 6 Jaano Lazaro iguihuvaunoco
Jesu guubucuuruubo, mifucuci siino tomañoviro icauhi. 7 Jaanobuunati
ijiibogominaaco nuubo: Masiigo siino Judea jiinijejaagovi, nooboro.
8 Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jiibogominaafi, tahigo du ico judiomi
gaicaauhinirahi. ¿Jahigo bu siino feeji? noomoro.
9 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nihiba oovo fahuseeci
motihaiti minooci icano icatihi? Cuuje mihigomo mananigaivatatihi
nihiba foovono aachicinimaño. 10 Jaanoti fucu iigoobo nanigaivafihi,
fucu eseseetimaño, nooboro.
11 Jaanobuunati diitoco nuubo: Mogataavominaafi Lazaro icigaabo
aaicotihiica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.
12 Jaanegui ijiibogominaa diiboco nuuhi: Aivojiibo, icigahicadi bu jei
aiquejiibo, noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

13 Tollɨ Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuujirunoco tollɨ nuubo.
Jaanoco diito esɨcinɨuhi: Miya cɨgacoro fɨne noobo, noomoro. 14 Jaadɨ jari
Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi. 15 Jaano amɨɨhaidi aivo
imino uujoho tahɨ iicatɨno. Jaaneguiiha masɨɨgo diibojaago. Jaamo amɨɨhai
mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi, nooboro.
16 Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomɨ Jesu
jɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Masɨɨgo, tollɨro bu mɨɨhai Jesuma miguijevequi,
nooboro.

Jesu Buheeteebe, Fiivoobo Icano.

17 Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco ɨcɨɨuno mifucucɨ, mifucucɨ icanobuunatɨ.
18 Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaletɨ minoocɨ, siinotɨfeenedɨ icano
kilometronohachuta. 19 Jahɨgo sihidɨ judiomɨ Martamɨfejaago fuuhi inahabo
iguijeveunotɨ diitɨfeque ijacusuqui. 20 Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro
fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanotɨ Maria jaahere fitafutuuhi. 21 Jaagoro Marta
diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevehinɨjitɨrahi.
22 Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryɨ idillunoco ɨco aacɨjinoco, noogoro.
23 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.
24 Jaanegui Marta nuuhi: Jɨɨhɨ, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvɨ
siino ubuheetejinoco, noogoro.
25 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo;
uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeji. 26 Jino paryɨ iicamo uco
imiyaavogomo, ifinɨjitɨno guijevefaño icajitɨhi, nooboro diigoco nuubo:
¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.
27 Jaanegui nuugo: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, uujoho miyaaveguehi ɨɨjoho Cristo
Moocaani Achi jiinɨjehallɨvɨ asaaguubo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cɨɨhojɨhallɨvɨ Taauhi.

28 Jillɨ unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo:
Jɨɨbogomɨnaafi gasecuuhi. Jaabo ɨco coovahi, noogoro.
29 Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañiivuugoro Jesujaago fuuhi.
30 Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ɨɨfutuutɨhiica Marta diiboco aatyɨmeumañovɨro
fitafutuubo. 31 Jaanoco judiomɨ diitɨfeque ijacusuqui asaaumo iijafaño
iicaumo atyɨmeuhi Maria goovano agañiivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo:
Icɨɨhojɨjaago foogo tahɨ itaatequi, noomoro idojɨcutɨ fuuhi.
32 Jaanaa Maria Jesuvɨ ɨɨfutuugoro diiboguiino ememuɨɨvuugoro diiboco
nuuhi: Aivojɨɨbo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevejitɨrahi, noogoro.
33 Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tollɨro judiomɨ diigoco
anahabonɨumo taamoro asaaunoco icano aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuubo.
Jaaneri diiboco ijeebɨɨ nɨjɨ nɨjɨ isinafutuuneguiiha, 34 diitoco dilluubo:
¿Conoovɨ mɨcɨɨhinɨhi? nooboro.
Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, saabo juuga meecɨva, noomoro.
35 Jaaneri Jesu taauhi. 36 Jaanoco aatyɨmeumoro judiomɨ nuuhi: Memeecɨ
sihidɨ fɨne diiboco gaijɨhicaubo, noomoro.
37 Jaanotɨ saatoho nuuhi: ¿Jaanɨ aatyɨmeutɨɨboco atyɨmesuubo, jineeri
iicahinɨruva Lazaroco iguijevetɨ fɨne buheesuhinɨjitɨruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

38 Jaanaa Jesu siino aivo ɨɨdaasuvuuboro icɨɨhojɨ ɨmegavɨ fiitɨvuuhi. Jahojɨ
ifaagajɨguiinojaagovɨ eseediumoro guiisibari ihɨmegaco afabaacɨhɨgo.
39 Jaaboro Jesu nuuhi: Iguiisibaco buhɨgovɨ magañɨɨ, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaarunaa Marta diiboɨvɨ nago nuuhi: Aivojɨɨbo, aivo fɨne usucuuno
mifucucɨ, mifucucɨ icano icacuuno, noogoro.
40 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ɨco nootɨhi: Imiyaavogohachiijɨ
Moocaani mityaco daatyɨmeji ɨco duhu neehi? nooboro.
41 Jaanegui icɨɨhojɨ ɨmegatɨ iguiisibaco gañɨɨumo. Jaadɨ Jesu niquejeque
emeecɨuboro nuuhi: Guihi, ɨco graciaco acɨhi uco uguubuneguiiha.
42 Jaarunofaño gaajacuuhi fahiijɨvaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño
jito miyamɨnaa iicamedi neehi; uco ɨɨjoho agalluuhinɨnoco imiyaaveguequi,
nooboro sefano nuubo: 43 ¡Lazaro, isivɨ dihiino! nooboro.
44 Jaasumiro ichuumuhu iinuuhi, itɨhaiño, ihusene icano minɨcɨnɨɨbo.
Tollɨro bu ihɨme ijeevadɨobaryuri minɨcɨnɨɨbo. Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi:
Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.

(Mt 22.1-5; Mr 12.1-2; Lc 22.1-2)

45 Jaanoco judiomɨ Mariamɨfema asaaumo aatyɨmeumoro diiboco sihidɨ
miyaavuguumo. 46 Jaarunaa sanoodɨmo fariseomɨjaago ufuumoro diitoco
jɨɨbuguumo Jesu omoonɨunoco. 47 Jaanegui fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto
icamo fagomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro nuuhi: ¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi?
Aivo sihidɨ ejeevanoonoco moonɨhicaabo. 48 Mɨɨro diiboco mɨllɨ
momoonɨtɨhachiijɨ famooro diiboco miyaaveguejɨ. Jaachiijɨ romanomɨ
asaamoro Moocaani iijaco fɨnɨsuvajimo, bu tollɨro moojiinɨje miyamɨnaaco
fɨnɨsujimo icano, noomoro.
49 Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaubo
diitoco nuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi. 50 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi saafiiro
famoohallɨvɨro iguijevejirunoco faacuumimɨnaaro mifinɨjirumohallɨvɨ?
nooboro.
51 Ijeebɨɨtɨro tollɨ nuutɨɨbo; tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaumaño
Moocaani diibo jeebɨɨfaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumimɨnaahallɨvɨ
iguijeveujinoco ɨmegavɨro jɨɨbuguubo. 52 Jillɨ tuucuumimɨnaahallɨvɨro
icautɨno, tollɨro bu Moocaani seeme fahɨgova iicamoco iigaiyɨɨcɨqui.
53 Jaamaño tusumitɨro esafutuumo Jesuco iguijenɨujinoco.
54 Jillɨtɨ Jesu foovono ɨgucuutɨhi judiomɨfeenedɨ jillɨro toonotɨ fuucuubo
sɨcaihɨgovɨ toonotɨ fiitɨno iicaucuumi Efrain onoocuumijaagovɨ. Jahɨ
jɨɨbogomɨnaama fitafutuubo.
55 Jaanaa fiitɨcuuno Pascua judiomɨ jɨɨbaimo iicaujino. Jaacuumitɨ
sihidɨ saatoho Jerusalevɨ fuuhi ɨmegavɨro ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ ifiinoco
iimibachuqui. 56 Jaanaa Jesuco guiinehicaumo. Jaamoro templojafaño
icamo noocasihicauhi: ¿Mɨllɨ mehesɨcɨnɨhi, fɨne saajiibo? ¿Nacu fɨne jino
jɨɨbaimovɨ saajitɨɨbo? noomoro.
57 Jaanaa fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo miyamɨnaaco tajɨɨbauhi.
Saatohotɨ Jesuco mahatyɨmehachiijɨ mɨɨhaico mɨjɨɨbogo, magaayɨcɨmoro
diiboco mɨcɨvojaanɨcɨqui, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.

(Mt 22.6-13; Mr 12.3-9)

12 Jaanaaca Pascua jɨɨbaimoco eheetavuujino sahuse juugahusetɨ
safucu icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavɨ tuucuumivɨ Lazaro
iguijeveuboco ubuheesuubo iicauhɨgo. 2 Jahɨ diibedi eetavuumo
machutaaco. Jaanoco Marta ɨfehicauhi. Jaanotɨ Lazaro amachumofeeneri

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

icahicauhi Jesuma. 3 Jaanaaca Maria sɨvauhi sano libra tɨcovovɨ nardo
onoono facɨcɨfaihuco aivo iimino guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro
tofaihuri Jesu tɨhaiñoco ejeesuugoro imeebaiguiri filluhicauhi. Jaaneri
tooja gahafuuhi ifacɨcɨfaihu usuri. 4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi
nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco aacɨujiibo: 5 ¿Collɨhi jana jino
facɨcɨfaihuco trescientos denariori anaajemere ɨɨdaasufiimoco acɨtɨmo
bañamaaihi? nooboro.
6 Jillɨ nuubo ɨɨdaasufiimoco agaijɨumaño icatɨno. Jillɨ nanivamɨnaafi
iicaumaño. Jaaboco diito inɨhɨbamɨ lleegucuco utuumusuunotɨ
nanihicaubo. 7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tollɨ moonɨgo, tacɨɨhojɨ
ɨmegavɨ uco jillɨ moonɨgo. 8 Mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ fahiijɨvaro ɨɨdaasufiimo
icaji. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi, nooboro.

Lazaroco Iguijenɨqui Ihiimaauno.

9 Jaanaa ajashutɨmo judiomɨ guubuuhi Jesu Betaniari iicaunoco.
Jaamoro tahɨ fuumo. Jaaruno Jesuguiiharo icatɨno, tollɨro bu Lazaroco
Jesu ubuheetesuuboco ihatyɨmequi. 10 Jaamoro sacerdotemɨ aivojɨto
Lazarohallɨvɨ iimaacasiuhi, tollɨro bu diiboco igaicaauqui. 11 Diibotɨ sihidɨ
saatoho judiomɨ Jesuco imiyaavuguumoro udugaacamaaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ɨjɨcafotono.

(Mt 22.1-11; Mr 12.1-11; Lc 12.28-40)

12 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa Pascua jɨɨbaimovɨ Jerusalevɨ fuuhi. Jaamo,
jaano seseevedɨ guubuumo Jesu tuucuumivɨ agaseujinoco. 13 Jaamoro
ɨmohono jaaɨnoco iquitɨumoro diiboco cabaacutuumo sahagomoro:
¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo; Israel
miyamɨnaa aivojɨɨbo, noomoro. 14 Jaanaa Jesu burroco aatyɨmeuboro
diibohallɨvɨ casɨɨvuubo. Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: 15 Diiguetejirahana
Sion cuumi; Meecɨ oono dihaivojɨɨbo burrogayɨhallɨri gɨcɨnɨɨboro saahi,
noonoro onoobadɨ. 16 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajautɨhi; jari Jesu
niquejefaño ufuunobuunatɨ gaajacɨumo Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨubadɨ
omoonɨunotɨ. 17 Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyɨmeumo
jɨɨbeguehicauhi Jesu omoonɨuboro ubuheetesunoco. 18 Jaanoma icamo
miyamɨnaa Jesu asaauboco cabaacutuuhi sihidɨ ejeevano mityaco
omoonɨunoco uguubuumoro. 19 Jaanoma iicamo fariseomɨ noocasiuhi:
Mahatyɨmecuhi fɨne jino mɨɨhairyo mɨllɨba momoonɨtɨnoco. Memeecɨ
paryɨ miyamɨnaa diibo dojɨcutɨ ofoonoco, noomoro.

Griegomɨ Jesuco Guiinehi.

20 Jaanaaca Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimovɨ Moocaanico iimequi
ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomɨoto. 21 Jaamo Felipejaago
asaaumoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhai mihimeguehi Jesuco
mahatyɨmeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cuumioobo Galilea
jiinɨjeri iicaucuumioobo.
22 Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jɨɨbugutuuhi. Jaadɨ famɨsicɨro
ufuumɨsiro Jesuco jɨɨbugutuuhi. 23 Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu
mihicacuuhi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ jeevanofaño
iicajifucu. 24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Trigo noovatayɨ
jiinɨjehallɨvɨ aacotoyɨro jiinɨjefaño ofooyɨ chuumucuyɨbadɨ icahi. Jaaruyɨ
ihiinoyɨro janaanɨcɨ guiraano noovafihi. Jaanotɨ abasuratɨyɨ sayɨɨro icafihi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

¿Mɨllɨ bu guiraatejiruyɨ? 25 Jaabadɨ ifiico agaijɨɨbo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ
jiijehallɨvɨ ifiico agaijɨtɨɨbo ifinɨjɨtɨno fiivoguiiha ficuuhi. 26 Cajaatyohacho
tadyojɨcutɨ asaagomo uco ijeecɨvequi. Jaamo uco ejeecɨvomo uujoho
icahɨgo tollɨro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco ejeecɨvomoco
Guihirubi bocɨgusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.

27 Jisumi uco tajeebɨɨ gaihuɨba icahi. ¿Jaanoco mɨllɨ fɨne uujoho neeji?
¿Fɨne Guihi uco jillɨ iicajinotɨ taajasu, neeji? Etɨ du, tooneguiiha uujoho
saahinɨhi. 28 Jaanegui Guihi dimomoco cahacɨsu, nuubo. Jaasumiro
niquejefañotɨ guubuvusuuno: Cahacɨsucuuhi, bu siino cahacɨsujihica,
unuuno.
29 Jaanaa iicojɨri miyamɨnaa iicaumo niquejefañotɨ unuunoco
uguubuumoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Moocaani
toomomɨnaafi iimaahi, neehicauhi.
30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiiha jino niquejefañotɨ Moocaani iimaatɨhi,
amɨɨhaiguiiha ihiimaano. 31 Jisumi jino jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jaadaco
acɨcafeteji, bu jisumi jino ɨjɨ jiije aivojɨɨbo icahicaabo buhɨ gañɨɨcafeteji.
32 Jaabo uujoho guijeve ɨmohobujehallɨvɨ jiinɨjehallɨtɨ agañiivoodɨ, paryɨ
famoocoro tajaagovɨ sɨvaji, nooboro.
33 Jillɨ neehicaubo coguijeveri fɨne iguijevejinoco diitoco agaajasuubo.
34 Jaanegui imiyamɨnaa iimusuuhi: Mɨɨro mɨɨhai muguubuhicahi
tajɨɨbahaamefaño: Cristo asaadɨ guijevetɨɨbo icaji, onoonoco. Jaano
icanaaca, ¿mɨllɨ jaabo ɨɨjoho neehicahi: Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ gañiiyɨcɨsucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, mɨɨjoho diibo
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo? noomoro.
35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai feenerihiica gueenejɨsuno
icajino seseene aachɨcɨnɨno. Jaanegui mɨhɨgo amɨɨhaifeeneri jino seseene
aachɨcɨnɨno iicanohachuta, amɨɨhaihallɨvɨ cɨvono iijɨtɨnaacaro. Jaanotɨ
cɨvohɨ ɨɨgomo gaajatɨhi ihɨmega ofoohɨgoco. 36 Jaanegui amɨɨhaifeeneri
sesee iicanohachuta seseeque mimiyaavogo. Jaamo seseene aachɨcɨnɨno
miyamɨnaa mihicahi, nooboro. Jillɨ Jesu ihiimaahicaudɨ ufuuboro diitedɨtɨ
fataniivutuuhi.

Judiomɨ Imiyaavogotɨno.

37 Diitofeenevɨ Jesu ajashutɨno sihidɨ ejeevanehejeque
eetavehicacuurunaaca diiboco miyaaveguehicautɨmo. 38 Moocaani
iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumaño. Mɨɨro noono:

Aivojɨɨbo, ¿mɨɨjoho nacu mojɨɨbogoco miyaaveguehi?
¿Mɨɨco fɨne Moocaani imityaco ɨfusuhi? noonoro.

39 Jillɨtɨ miyaaveguehicautɨmo. Jaaboro bu Isaia caatɨnɨuhi:

40 Diito aallɨɨnoco Moocaani jabaiyɨɨtusuuhi; tollɨro ɨjeebɨɨnoco
cuhufutusuubo ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, tollɨro bu
ijeebɨɨri esɨcɨnɨtɨmo iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho
buheesudino.

41 Jillɨ nooboro Isaia Jesudɨtɨ iimaauhi Jesu aivojɨco aatyɨmeuboro.
42 Jaarunofaño sanoodɨmo ihaivojɨto Jesuco miyaavuguuhi. Jaarumo
foovono neehicautɨhi fariseomɨ ñɨhicutɨ diitoco sinagogajatɨ gañɨɨtɨmo
iicaqui. 43 Miyamɨnaa diitoco obocɨgomocoro imuguumo Moocaani
obocɨgonoco imogotɨmo iicaumaño.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Iiji̇ Miyami̇naaco Dugaacusuji.

44 Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogoti̇hi
tolli̇ro uco agalluuboco miyaaveguehi. 45 Tolli̇ro bu uco atyi̇meme uco
agalluuboco atyi̇mehi. 46 Uujoho seseene aachi̇ci̇ni̇i̇bo jiini̇jehalli̇vi̇
saahini̇hi uco imiyaavogomo ci̇vohi̇ ici̇ati̇mo iicaqui. 47 Jaanoti̇ taaji̇co
guubucuurumo imiyaavogoti̇moco uujoho: Diito imiti̇co, neejiti̇hi.
Uujoho jiini̇jehalli̇vi̇ saahini̇ti̇hi jiini̇je miyami̇naaco ci̇i̇ji̇gaifaño
gañi̇i̇suqui, jilli̇ taajasuqui saahini̇hi. 48 Jaanoti̇ uco iimogoti̇moro taaji̇co
imiyaavogoti̇moco uujoho eneehicano, diitoco ufucu niinofucu ci̇i̇ji̇gaifaño
gañi̇i̇suji. 49 Uujoho tajeebi̇i̇ti̇ro iimaahicati̇hi Guihirubi uco agalluhini̇i̇bo
ataji̇i̇bahini̇badi̇ iimaahicahi, ji̇i̇beguehicahi icano. 50 Jaabo uujoho gaajahi
Guihirubi taji̇i̇ba ifini̇jiti̇no fiivoco aaci̇no. Jaamaño uujoho iimaahicahi
Guihirubi unuubadi̇, nooboro.

Jesu Iji̇i̇bogomi̇naa Ti̇haiñoco Niti̇hi.

13 Jaanaa safucurucu icauno ihi̇mega Pascua ji̇i̇baimo iicaujino.
Jaanaa Jesu gaajacuuhi, jiijehalli̇ti̇ Caanijaagovi̇ ufuujino oovovi̇
i̇i̇futucuunoco. Jaabo ita jiini̇jehalli̇ri iicamoco gaiji̇hicaubo. Jaaboro
i̇i̇fusuubo diitoco sihidi̇ agaiji̇no fini̇ti̇no iicajinoco.
2 Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca i̇ji̇ Juda Iscariote Simon
achi eesamaajefaño ji̇i̇hacucuuhi Jesuco aaci̇ujinoco. 3 Jaanaa Jesu
Caani diiboco fanoovaco ihusefaño aaci̇unoco agaajauboro, bu tolli̇ro
Moocaaniti̇ asaaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaajauboro.
4 Amachuumañoti̇ agañiivuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro
ifillubaryuri ifeeneebeque isiyaavuuboro 5 ni̇faihuco butajefaño ificuuboro
iji̇i̇bogomi̇naa ti̇haiñoco niti̇hicaubo. Jaaboro ifillubaryuri isiyi̇ci̇ni̇uneri
filluhicaubo.
6 Jaanaa Simon Pedrovi̇ i̇i̇futuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi:
Aivoji̇i̇bo, ¿milli̇ jaabo i̇i̇joho uco tatyi̇haiñoco niti̇ji? nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omooni̇noco jisumihiica
i̇i̇joho gaajati̇hi. Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.
8 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyi̇haiñoco i̇i̇joho
uco niti̇jiti̇hi, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨco initi̇ti̇hachiiji̇ tajaagodi̇ diicajiti̇hi,
nooboro.
9 Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivoji̇i̇bo, tatyi̇haiñocorota niti̇dino,
tolli̇rota bu tahusene, tañigai̇ icanoco niti̇, nooboro.
10 Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetati̇hi
iti̇haiñocoro niti̇fihi i̇mi̇hi̇nivati̇maño. Jaabadi̇ ami̇i̇hai mi̇mi̇hi̇nivati̇hi.
Jaarumo famooro ici̇ati̇no, nooboro.
11 Tolli̇ nuubo diiboco aaci̇ujiiboco agaajaumaño, famooro mi̇mi̇hi̇nivati̇hi,
nuubo.
12 Jaadi̇ diito ti̇haiñoco Jesu initi̇hicaudi̇ siino igaachehuco i̇ji̇cafutuuboro
casi̇i̇vuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujoho ami̇i̇haico
omooni̇noco? 13 Mi̇i̇ro ami̇i̇hai uco meneehicahi ji̇i̇bogomi̇naafi, aivoji̇i̇bo
icano. Eti̇, miyaanoco meneehicahi, uujoho diibo iicamaño. 14 Jaaruubo
ami̇i̇hai ti̇haiñoco initi̇badi̇, bu ami̇i̇hai sanoomi̇ro ami̇i̇hai ti̇haiñoco
fahi̇govavi̇ miniti̇casihicaji. 15 Mi̇i̇ro ami̇i̇haico ji̇i̇beguehicacuuhi. Jaamo
uujoho omooni̇hicabadi̇ momooni̇hicahi. 16 Miyanoti̇ro, miyanoti̇ro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amɨɨhaico neehi: Chahaabo saafi jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ
iicaabo. Tollɨro bu chahaabo siinojaa agalluubo diiboco agalluubo
janaanɨcɨ iicaabo. 17 Jinoco magaajamoro jillɨ momoonɨhachiijɨ miyanotɨro
imino mihicaji.
18 Fameeditɨro amɨɨhaiditɨ iimaatɨhi. Uuro gaajahi amɨɨhaico uujoho
ɨɨcɨhinɨmoco. Jaarunofaño, jaafa tollɨ icano, Caatɨnɨhaamefaño
onoono imiyaavequi. Uuma sano amachuhicaruubo: Tamɨnaafitɨ
minifetehi, onoono. 19 Jaanegui amɨɨhaico ɨmegavɨro jino neehi. Jaamo
tollɨ iicacuudɨ magaajamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo,
iicanoco. 20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho agalluuboco
agaayɨcɨmo, uco bu tollɨro gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro bu
uco agalluuhinɨɨboco gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Juda Diiboco Aacɨjinoco.

(Mt 22.20-25; Mr 12.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jillɨ Jesu unuuboro gaajacɨuhi ifi ijeebɨɨfaño gaihuɨba iicaunoco.
Jaaboro foovono nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi:
Amɨɨhaitɨ saafi uco acɨji, nooboro.
22 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fahɨgova meecɨcasiuhi: ¿Cajaanɨtɨ fɨne noobo?
noomoro. 23 Jaanaa saafiico ijɨɨbogomɨnaatɨ Jesu agaijɨhicaubo diibovɨ
fitocɨnɨuhi. 24 Jaaboco Simon Pedro ihaallɨɨri tajɨɨbauhi Jesuco idilluqui
cajaanɨditɨ Jesu tollɨ unuunoco igaajaqui. 25 Jaanegui diibo Jesuvɨ fañogayɨ
ifiitɨvuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ diibo? nooboro.
26 Jaanegui nuubo: Toovotɨno uujoho diiboco maahuco amatyusuuboro
acɨji, nooboro imaahuco amatyusuuboro acɨubo Juda Iscariote Simon achico.
27 Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas ɨjɨ diibo jeebɨɨfaño jɨcafutuuhi.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonɨjinoco jisumiro moonɨcu, nooboro.
28 Jaarunoco diito amachuumo gaajacɨutɨhi mɨllɨtɨ diibo tollɨ unuunoco.
29 Jaanotɨ saatoho esamaaihicauhi. Juda inɨhɨbamɨ lleegucuma
iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jɨɨbaimovɨ
mucuujɨvaachujirunoco. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco siinotɨ ihacɨqui noobo
baacho, noomoro. 30 Jaabo Juda amachuuboro tahɨgotɨ iinuuruubaaca
mihiijɨcuuhi.

Bohono Tajɨɨba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunatɨ Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo cahacɨsucafeteji. Jaabofeenedɨ Moocaani bocɨ
cahacɨsucafeteji. 32 Jaabo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani
bocɨco ɨɨfusumaño Moocaani, bu ɨfusuji Illi bocɨco. Jaanoco jisumiro
ɨɨfusucuujiibo. 33 Taseeme amɨɨhaima uujoho gueenene icacuujitɨhi: Uco
miguiinejirahi. Judiomɨco eneehinɨbadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico neehi:
Uujoho ofoohɨgo amɨɨhai mefeejitɨhi. 34 Jaanegui amɨɨhaico bohono
tajɨɨbaco uujoho acɨhi. Fahɨgova magaijɨcasi. Amɨɨhaico uujoho agaijɨbadɨ
fahɨgova magaijɨcasi. 35 Jaamo fahɨgova magaijɨcasihachiijɨ miyamɨnaa
gaajaji miyaano amɨɨhai tajɨɨbogomɨnaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mt 22.31-35; Mr 12.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, cuuca feeji? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo dojɨcutɨ ɨɨjoho
feejitɨhi, ufucu jari tadyojɨcutɨ feeji, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

37 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨtɨ jaabo jisumi
didojɨcutɨ feejitɨrahi? Dihallɨvɨ uujoho tafiico aacɨnoco imeguehi, nooboro.
38 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ɨɨjoho tahallɨvɨ daacɨjirahi?
Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino catava ojɨtɨnaacaro, uco agaajaruubo uco
ɨɨjoho tuunamaaiji mifoocɨ, safo ɨdɨɨno, nooboro.

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jɨɨhai.

14 Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mihiguetedino. Moocaanicoro mimiyaavogo,
bu tollɨro uco mimiyaavogo. 2 Guihirubi iijafaño mihicajimañeheje
sihidɨ icahi; tollɨ iicatɨruva amɨɨhaico uujoho neejitɨrahi. Jaanegui feehi
amɨɨhai ɨmega amɨɨhai mihicajimañehejeque imibachuqui. 3 Jaabo jino
ofoobo amɨɨhai mihicajimañehejeque iimibachuudɨ siino saaji; amɨɨhaico
ɨɨcɨvaabo. Jaamo uujoho iicahɨgo amɨɨhai tollɨro mihicaji. 4 Amɨɨhairyo
magaajacuuhi uujoho ofoohɨgoco, tollɨro bu tahɨ ofoono jɨɨhaico magaajahi
icano, nooboro.
5 Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojɨɨbo, magaajatɨhi ɨɨjoho
efeejihɨgoco; ¿Mɨllɨ fɨne magaajajirahi toono jɨɨhaico? nooboro.
6 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jɨɨhai, bu uujoho Miyaano, bu
uujoho Fiivo icano. Ɨdɨɨnoro tafeenedɨ Moocaanivɨ mɨhɨfetejirahi. 7 Uco
magaajahachiijɨ bu tollɨro Guihirubico magaajahi. Jaaboco jisumitɨro
magaajacuuhi mahatyɨmecumaño.
8 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaicota dɨhɨfusu:
Moocaanico maatyɨmemere siino dillucuutɨmo mihicaqui, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaima icahicacuuhi.
¿Jaaruuboco nacu ɨɨjoho Felipe uco gaajatɨhiica? Mɨɨro uco aatyɨmeme
bu Guihirubico atyɨmehi. ¿Mɨllɨ jaabo uco: Moocaanico dɨhɨfusu, neehi?
10 ¿Nacu mimiyaavogotɨhi uujoho Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi
tafaño iicanoco icano? Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehicano, jillɨ tajeebɨɨtɨro
eneehicano icatɨno. Guihirubi tafaño iicaabo dudɨcamaajeque moonɨhicahi.
11 Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifaño, diibo tafaño icano iicanoco.
Jaabadɨro bu siibadɨ omoonɨhicanotɨ uco mimiyaavogo. 12 Miyanotɨro,
miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavogoobo bu tollɨro mooniji uujoho
omoonɨhicanoco. Jaabo imi janaanɨcɨ moonɨjiibo uujoho jimaño icacutɨɨbo
Guihirubijaago efeejimaño. 13 Jaamo amɨɨhai paryɨ tamemeri Moocaanico
midillunoco uujoho acɨji uujoho Illifañodɨ Moocaani sihidɨ ejeevanoco
miyamɨnaa igaajaqui. 14 Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho acɨji,
nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco Jɨɨbeguehi.

15 Uco magaijɨhachiijɨ tatyajɨɨbaco imino momoonɨ. 16 Jaadɨ uujoho
Guihirubico dilluji amɨɨhaijaago Igaija, miya Gaija iicaaboco igalluuqui,
amɨɨhaico ijacusuqui. Jaabo amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji. 17 Jaaruuboco
jiinɨjemɨnaa gaayɨcɨjitɨrahi diiboco aatyɨmetɨmoro agaajatɨmaño. Jaanotɨ
amɨɨhai diiboco magaajacuuhi amɨɨhaima diibo iicamaño. Jaabo
amɨɨhaifaño fahiijɨvaro icajiibo. 18 Amɨɨhaico jeevesujitɨhi jɨjovonotɨ
mihicaqui; siino saaji amɨɨhaijaago. 19 Fiitɨcuuno miyamɨnaa uco
aatyɨmecuujitɨno: Jaanotɨ amɨɨhai uco mahatyɨmeji. Uujoho ubuheemaño,
jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji. 20 Jaasumi amɨɨhai magaajaji uujoho
Guihirubifaño iicanoco. Jaabadɨro bu amɨɨhai tafaño mihicaji bu, uujoho
amɨɨhaifaño icaji icano. 21 Jaanotɨ tatyajɨɨbaco imiyaavogooboro imino

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

omoonɨɨbo, uco agaijɨɨbo. Jaabo uco agaijɨɨboco Guihirubi gaijɨji, tollɨro bu
uujoho gaijɨji icano, uujoho diitoma iicanoco igaajaqui.
22 Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatɨɨbo nuuhi:
¿Aivojɨɨbo, mɨllɨ jaabo mɨɨhaicoro difiico agaajasuuboro jiinɨjemɨnaaco
difiico gaajasujitɨhi? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijɨɨbo taajɨco moonɨhi. Jaaboco
Guihirubi gaijɨhi. Jaabojaago masaamɨsiro diiboma sano mihicaji.
24 Jaanotɨ uco agaijɨtɨɨbo, taajɨco moonɨtɨhi. Jaano jino uujoho amɨɨhaico
ɨjɨɨbeguehicabogo tabogoro icatɨno Guihirubi uco agalluuhinɨɨbobogo.
25 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi, jino amɨɨhaima iicanohachuta.
26 Jaarunaa tafañodɨ Moocaani Igaijaco agalluubo amɨɨhaico fanoovaco
jɨɨbegueji, tollɨro paryɨ amɨɨhaico uujoho eneehicanoco esaayujiibo icano.
27 Mɨɨro jino amɨɨhaico fitacuhi sajeebɨɨ mihicaqui. Tasajeebɨɨ ifiico
amɨɨhaico acɨhi. Jaaruno jiinɨjemɨnaa isajeebɨɨco aacɨbadɨ uujoho
acɨjitɨhi. Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ gaihuɨba mihicadino, bu mihiguidino icano.
28 Amɨɨhairyo magaajacuuhi amɨɨhaico eneehinɨnoco: Uujoho feeji. Jaaboro
amɨɨhaijaago siino saaji, nooboro eneehinɨnoco. Miyaano uco magaijɨruva
imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Mɨɨro Guihirubi
tajanaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi. 29 Jaanoco amɨɨhaico ɨmegavɨro neehi, tollɨ
iicacuudɨ jaamo mimiyaaveguehi.
30 Gueenene amɨɨhaima iimaacuujitɨhi, jiije aivojɨɨbo ɨjɨ asaacumaño.
Jaaruubo tahallɨvɨ mityama chahahi. 31 Uco Guihirubi atajɨɨbaubadɨ jino
uujoho moonɨhi, jiinɨjemɨnaa igaajaqui uujoho Guihirubico agaijɨnoco,
nooboro diitoco: Magañiivucu, jinootɨ mufuucuqui, nuubo.

Ifahaafe Ifahoovɨ Icanɨcɨbadɨ Mɨɨhai Mihicahi Jesufañodɨ.

15 Uujoho imiyacoohai, añɨmɨnaa baacu coohaibadɨ iicaabo. Jaacoohai
abajaabobadɨ iicaabo Guihirubi. 2 Mɨɨro baacu coohai aafene
iimitɨhaafejeque iquitɨmoro agavaracunɨcɨbadɨ, tollɨro uco gaayɨcɨcurumo
imitɨno iicamoro taajɨco iguiraatusutɨmoco Guihirubi gavaracuji. Jaanotɨ
iguiraatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunɨcɨbadɨ
Guihirubi imibachuji janaanɨcɨ siino iguiraatusuqui. 3 Jaanotɨ amɨɨhai
mɨmɨhɨnivaficuutɨhi amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuunofañodɨ. 4 Jaanegui
uuvɨro mihica uujoho amɨɨhaivɨ icaqui icano. Mɨɨro oono basuta aafe
ifahootɨ ihiinocɨnɨtɨhaafe iinoro noovajitɨrahi. Jaabadɨro bu amɨɨhai
mihicaji uutɨ mihicatɨhachiijɨ.
5 Mɨɨro uujoho ifacoohai. Jaanotɨ amɨɨhai ifahaafene; uuma iicaabo,
bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidɨ noovasuhi. Jaanotɨ uutɨ ijeevadɨ
mihicahachiijɨ aivo mɨllɨba momoonɨjitɨrahi. 6 Jaabo uutɨ icatɨɨbo buhɨ
gañɨɨcafeteji iimitɨhaafeque iquitɨcɨmoro buhɨ agañɨɨnɨcɨbadɨ. Jaano
ifiigatyonoco ananɨmoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨno nɨfetefihi.
7 Jaanotɨ uutɨ mihicahachiijɨ taajɨ amɨɨhaima icaji. Jaachiijɨ paryɨ
mihimogonoco midillu amɨɨhaico acɨqui. 8 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ
monoovasuhachiijɨ Moocaani cahacɨsucafeteji. Jaachiijɨ amɨɨhai miyaanoro
tajɨɨbogomɨnaa mihicahi. 9 Guihirubi uco agaijɨbadɨro, bu amɨɨhaico uujoho
gaijɨhi. Jaanegui amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihica. 10 Tatyajɨɨbaco imino
momoonɨhachiijɨ amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihicaji; Uujoho Guihirubi
tajɨɨbaco imino omoonɨmaño diibo uco agaijɨnofaño iicabadɨ.
11 Jillɨ amɨɨhaico neehi, tahimohica amɨɨhaima iicaqui. Jaaneri
jaamo imo imo mihicahi. 12 Jaano jino amɨɨhaico uujoho atajɨɨbano:

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Fahigova magaijicasi, amiihaico uujoho agaijibadi. 13 Janaanici aivo
gaijima mihicano; miino gataavominaafihallivi mofiico mahacino.
14 Jaabadi amiihai tañahabomi mihicaji, uujoho amiihaico atajiibanoco
momoonihachiiji. 15 Amiihaico tajeecivominaa nuucuujitihi, miiro
jeecivominaafi gaajatatihi ihaivojiibo omooninoco. Jaaneguiiha jino
amiihaico tañahabomi neehi; paryi Guihirubiti agaajahininoco amiihaico
agaajasumaño. 16 Amiihai uco mihiciutihi. Jaanoti uujoho amiihaico iciuhi.
Jaaboro amiihaico ficuuhi, toonoco mofoomoro sihidi miguiraatusuqui.
Jaanoco suufenitimo mihica; Jaamo tamomofeenedi Moocaanico siinoco
midillunoco amiihaico ihaciqui. 17 Jino amiihaico atajiibano: Fahigova
magaijicasi.

Jiinijeminaa Amiihaico Jiiheveji.

18 Jiinijeminaa amiihaico ijiihevehachiiji magaaja, amiihai imegaro uco
ijiiheveneque. 19 Amiihai jiinijeminaa mihicaruva amiihaico jiinijeminaa
gaijijirahi. Jaanoti uujoho jiinijeminaafeeneti amiihaico iciuhi. Jaamaño
jiinijeminaa amiihaico jiihevehi, jiinijeminaa mihicacuutimaño.
20 Mehesafoto amiihaico eneehininoco, miiro jeecivominaafi ihaivojiibo
janaaniciviv jeevatatihi. Uco icaruno ijiiheveme, imi amiihaico jiiheveji.
Amiihaico ijiibeguehicanoco imino momoonihachiiji, tolliro bu amiihaiño
ficucafeteji. 21 Jilli tahallitii amiihaico moonijimo, uco agalluuboco
agaajatimaño.
22 Uujoho saahinitiruva, bu diitoco jiibeguehicatiruva icano iimitico
gaajajitirumo. Jaanoti jisumi milliba eneejiruno chahacuhi iimitico
agaajasucumaño. 23 Miiro uco ijiihegueme, bu tolliro Guihirubico
jiiheguehi. 24 Uujoho diitofeenevi miihaiñooba eheetavotinoco sihidi
ejeevanoco eetavehicatiruva iimitima chahajirumo. Jaanoti toono sihidi
ejeevanoco atyimehicacuurumo uco jiihevehi, bu Guihirubico jiiheveme
icano. 25 Jaaruno ticovono icatino jilli diito tajiiba aamefaño onoono
imiyaavequi iicano: Sicamañohalliti uco jiiheveme, onoono.
26 Jaarunaa Jacusuminaafico uujoho Guihirubifañodi agalluubo
miyaano Gaija asaadi, diibo uuti iimaaji. 27 Jaasumi tolliro amiihai uuditi
mijiibegueji, iticonitiro uuma mihicahicamaño.

16 Jilli amiihaico neehi jinejeba amiihaico dugaacusutino iicaqui.
2 Amiihaico gañiijimo sinagogajanofañoti. Tolliro bu icajino
cajaatyohacho amiihaiti iguijenimo esamaaiji: Jilli omoonineri Moocaanidi
fine imino moonihi, noomoro omoonimo. 3 Jilli moonijimo Guihirubico
agaajatimaño, uco agaajatimaño icano. 4 Jaanoco jilli amiihaico
neehi. Jaamo tolli iicacuudi magaajahi uujoho toonoco amiihaico
eneehinicuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jilli iticoni amiihaico nuutihi, amiihaima icaumaño. 5 Jaaruubo jisumi
fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amiihaiti saatohoba midillujitihi:
¿Cuuca feeji? noomoro. 6 Jaarunaa iticoni tolli amiihaico unuuneri
mihidaasuvuuhi. 7 Jaarunaa miyaanoco amiihaico neehi: Aivo amiihaidi
imino uujoho ofoono. Jaanoti footiruva Jacusuminaafi amiihaijaa
saajitirahi. Jaanoti ofooboro amiihaijaa galluuji. 8 Jaadi diibo asaadi
jiinijeminaaco gaajasujiibo imitiminaa iicanoco, bu tolliro iticovono
jiihai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano. 9 Jaabo:

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Diito imiṭiṃinaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogoṭiṃaño. 10 Tolliro bu
gaajasujiibo iṭicovono jiihai iicanoco, uujoho Guihirubi iicahigo ofoomaño.
Jaaboco amiihai siino uco mahatyimecujiṭihi. 11 Tolliro bu gaajasujiibo
Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojiibo iicaabo ijico ciijigaifaño
igañiiqui ificucuumaño icano.
12 Sihidi amiihaico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amiihai
magaajajiṭirahi. 13 Jaanoṭi miyaano Gaija asaadi amiihaico miyanoṭiro
jiibeguejiibo. Jaaruno ijeebiiṭiro jiibeguejiṭiibo Moocaani onoonoco
jiibeguejiibo, tolliro bu amiihaico gaajasujiibo ufucu iicajinehejeque icano.
14 Diibo uco bocigusuji taaño iicanoṭi agaayiciiboro amiihaico gaajasujiibo.
15 Guihirubima iicano paryi taaño. Jaamaño uujoho neehi: Moocaani Gaija
taaño iicanoṭi agaayiciiboro amiihaico gaajasujiibo, nooboro.

Idaasuno Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

16 Goovacujino amiihai uco siino atyimecuṭimo mihicano.
Jaarunobuunaṭi goovajiisuṭinoṭi siino uco mahatyimeji Guihirubijaago
efeejimaño, nooboro.
17 Jaaneguiiha ijiibogominaaṭi saatoho noocasiuhi: ¿Milli fine
eneejirunoco miihaico noobo: Goovacujino uco atyimecuṭimo mihicano,
siino bu goovajiisuṭinoṭi siino uco mahatyimeji Guihirubijaa efeejimaño?
onoono 18 neehicaumo: ¿Milli eneejiruno goovajiisujiṭino, bu goovajiisujino
onoono? Magaajaṭihi ihiimaanoco, noomoro.
19 Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajaciuboro diitoco
nuubo: Sanomiro midillucasihi, uujoho goovajiisujino uco atyimecuutimo
mihicano, bu toonobuunaṭi goovajiisuṭinoṭi siino uco mahatyimeji
onoonoṭi. 20 Miyanoṭiro, miyanoṭiro amiihaico neehi: Mataacasimoro
idaasuno mihicaji. Jaaneri jiije miyaminaa imo imo icaji. Jaaruno amiihai
idaasu imo icaṭi minifeteji. 21 Miiro gaigo eseemevajisumi idaasuno
minifotogo ihaivofucuvi iifotomaño. Jaarugo eseemevacuunobuunaṭi
ihaivoco esicinicuutaṭigo jiinijehallivi sisee seemene ifiiveneri imo imo
iicamaño. 22 Jaabadi amiihai jisumi mihidaasuvehi. Jaarunaaca amiihai
siino uco mahatyimeneri amiihai jeebiino sihidi imo imo minifeteji. Jaano
imo icaco miihaiñooba amiihaiditi udumiṭiicijiṭino.
23 Jaasumi uco siino midillucujiṭihi. Miyanoṭiro amiihaico neehi:
Guihirubi amiihaico aciji fanoovaco tamomofeenedi midillunoco.
24 Jisumihiica amiihai jinejebaco midillutihiica tamomofeenedi: Midillu.
Jaamo magaayiciihi. Jaamo sihidi imo imo mihicahi.

Jesu Jiinijeque Guiinoniuhi.

25 Jilli amiihaico neehi siinovi oovicii boro. Jaarunofaño tufucu gaseji siino
amiihaico siinovi oovicii boro ijiibugucuujiṭino. Jilli foovonoro amiihaico
Guihirubiṭi ijiibugucujino. 26 Jaasumi amiihaihallivi Moocaanico uujoho
dilluji amiihaico nooṭihi: 27 Guihirubiro amiihaico gaijihi, uco amiihai
magaijimaño, tolliro bu uujoho Moocaaniṭi asaahininoco mimiyaavogomaño
icano. 28 Uujoho Guihirubiṭi ihiinehiniiboro jiijehallivi saahiniihi. Jaaruubo
siino jiinijeque ejeevesuuboro dojicuviro Guihirubijaago fuucuuji, nooboro.
29 Jaanegui ijiibogominaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi
siinovi oovicii bo. 30 Jisumi naha jari magaajacuuhi iijoho fanoovaco
agaajanoco. Jaamaño miihaiñooba ico dillucujiṭirahi, bu miihai imino
magaajacuuhi iijoho Moocaaniṭi asaahininoco, noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu
mimiyaaveguehi? 32 Tufucu jino gasecuji; fine tusu mihicacuuhi, jino
amiihai fahigovavi safiisa amiihai naagonovi magavaranamaaijino tacojiti
uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro icajitihi Guihirubi uuma icaji.
33 Jilli amiihaico neehicahi. Jaamo uuvi sajeebii mihicahi. Jiinijehallivi
sihidi idaasuma mihicaji. Jaarunofaño ucoro mehesicini, uujoho jiinijeque
guiinonicuuhi, nooboro.

Jesu Ijiibogominaahallivi Moocaanima Iimaahi.

17 Jilli Jesu unuunobuunati, niquejeque emeeciuboro, nuuhi: Guihihi,
tusumi mihicacuuhi; Daachico cahacisu, tolliro bu Daachi ico
icahacisuqui. 2 Iijoho Daachico diijico daacihi paryi miyaminaahallivi.
Jaamo paryi iijoho uco adaacimoco ifinijitino fiivoco aciqui. 3 Jaano jino
ifinijitino fiivo, idiiboro iijoho miyaabo Moocaani idiicanoco agaajano, bu
tolliro Jesucristoco iijoho agalluuhiniiboco agaajano icano.
4 Uujoho ico jiinijehallivi bocigusuhi; imivucuuhi uco atajiibahininoco
omoonihicaabo. 5 Jaaneguiiha, Guihi, uco dicojivi bocigusu jiinije
fiivuutinaacaro dicojivi uco obocigusuubadi.
6 Jiinijeminaati idiiciiboro uco adacimoco dimomoco gaajasucuuhi.
Dita iicahinimoco uco daacihinihi. Jaamo imino diijico ficuhi. 7 Jisumi
gaajacuumo paryi uco adaacihinino iiti asaanoco. 8 Diijico uco
adaacihininoco diitoco acihicacuuhi. Jaanoco agaayicimoro gaajacuumo
miyaanoro uujoho iiti asaahininoco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro
iijoho uco agalluuhininoco.
9 Jaamohalliviico dilluhi, Famoohalliviro jiinijeminaahalliviico dillutihi,
dita iicamoco uco adaacihinimohalliviro dilluhi. 10 Miiro paryi taaño
iicano diino, tolliro bu diino iicano taaño icano. Jaamofañodi uujoho
cahacisucafetehi.
11 Jaaruubo uujoho jiinijehalliviicacuujitihi. Jaanoti diito jiinijehalliri
icaji. Jaanoti uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi, iijoho idiimiibo, uco
adaacihinimoco dimityari toomo, saafiibadiro diito iicaqui iima
misi saafiiro mihicabadi. 12 Uujoho jiinijehalliri iicahinisumi diitoco
teemehicahinihi dimityari uco adaacihinimoco imino teemehinihi.
Jaamaño saafiiba diitoti mitatihi; idiiboro johono imitacuubo
Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi.
13 Jaaruubo jisumi dijaago fuucuuji. Jilli neehi jino jiinijehalliri
iicanohachutahiica tahimohicari diito tolliro imo imo iicaqui. 14 Miiro
diijico uujoho diitoco acicuuhi. Jaarumoco jiinijeminaa diitoco gaayicitihi
jiinijeoto iicatimaño, uujoho bu jiinijeminaafi iicatimaño icano. 15 Jaanegui
diitoco jiinijehallitiiciqui ico dillutihi. Diitoco ijiti dihiifinicquiro
ico dilluhi. 16 Jaamo diito jiinijeminaa icacuutimo uujoho jiinijeminaafi
iicatibadiro. 17 Jaamoco iiguiiharo ijeevadi ficu miyaanofeenedi, dijiibogo
aivo miyaano. 18 Iijoho uco jiinijeminaafeenevi agalluuhinibadiro, bu
uujoho diitoco jiinijeminaafeenevi galluuhi. 19 Jaamaño uujoho diitofañodi
uuro tafiico iidiro ijeevadi ficuuhi. Tolliro bu diito iidiro ijeevadi
ificucafetequi miyaanofeenedi.
20 Diitohalliviro ico dillutihi, tolliro bu diito jiibogofeenedi uco
imiyaaveguejimohalliviico dilluhi, 21 sano famooro saafiibadiro misima
iicaqui; Guihi, iijoho uuma, bu uujoho iima icano mihicabadi iicaqui,
jiinijeminaa imiyaaveguequi iijoho uco agalluuhininoco. 22 Diitoco acicuuhi,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

uco adaacihinino bocyomonoco, sanobadiro iicaqui iima misi sanooro
mihicabadi icano. 23 Uujoho diitofaño, iijoho tafaño icano mihicaqui diito
sanobadiro iminifetequi. Jaanofañodi jiinijeminaa igaajaqui iijoho uco
agalluuhininoco, bu diitoco agaijinoco, bu uco agaijinoco icano igaajaqui.
24 Guihi, imeguehi uco adaacihinimo uujoho iicahigo tolliro iicano uco
bocico adaacihininoco ihatyimequi, jiinije fiivuutinaacaro uco iijoho
agaijiumaño. 25 Guihi, miyaano, ico jiinijeminaa agaajatimo. Jaanoti uujoho
ico gaajahi, tolliro bu jito gaajacuuhi iijoho uco agalluuhininoco. 26 Jaamoco
gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco janaaniciihiica gaajasuji iijoho uco
agaijino diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

Jesuco Agaayicino.

(Mt 22.47-56; Mr 12.43-50; Lc 22.47-53)

18 Jilli unuuboro Jesu ijiibogominaama fuuhi Cedro onoohigayi
onegueehi iicaubajigayi tuhiguiino diitoma fuubo. 2 Tolliro bu
Juda diiboco aaciujiibo tomañoco gaajauhi fahiijivaro Jesu tobajijaago
ijiibogominaama efeehicaumaño. 3 Jaanegui amocasiminaa, temploja
toomominaa icamoco fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo agalluumoco
Juda iiciuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi ihaamiganoma, iniisuganoma,
cuugahuneri, ciijigaimecuneri icano. 4 Jaanoco Jesu paryi gaajacuuhi
diiboco omooniujinoco. Jaaboro imegaviro diitoco nuubo: ¿Miico amiihai
miguiinehi? nooboro.
5 Jaanegui diiboco iimusuumo: Jesu Nazareooboco, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Eti du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño
icaubo Juda Jesuco igaayiciqui diitoco isiiguubo. 6 Jaamoco Jesu: Uujoho
diibo, unuuneri diito ibujinaagoviro aifuumo jiinijehallivi. 7 Jaadi Jesu
siino diitoco dilluuhi: ¿Miico miguiinehi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareooboco, noomoro.
8 Jaanegui Jesu nuuhi: Amiihaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco
miguiinohachiiji taca jitoco mejeecivedino, nooboro. 9 Jilli nuubo: Uco
adaacihinimoti saafiiba mitatihi, unuuno imiyaavequi. 10 Jaasumiro
Pedro iniisugaco ifajutafañoti iguiiyiciuboro saafiico buiyaacuuhi, jahi
saafi Malco onoobo sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi nijimeehuco
quiticisuuhi imiyanaagomeehuco. 11 Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi:
Diniisugaco dojicuviro diihacu. ¿Nacu iijoho gaajatihi idaasuno iicaqui
uco Guihirubi atajiibanoco? Jaanoco bu, ¿milli jaabo uujoho: Chahano,
neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemi Aivojiibo Imegavi Asatyuno.

(Mt 22.57-58; Mr 12.53-54; Lc 22.54)

12 Jaasumiro ihamocasiminaa, diito aivojiiboma, bu judiomi sisiminaa
icamo Jesuco agaayiciumoro sisiuhi. 13 Jaamoro ticoniumo Jesuco Anas
onoobo Caifas baabojaago asatyumo tusumi Caifas sacerdotemi aivojiiboti
iicaumaño. 14 Jaabo diibo Caifas judiomico afajiiniubo: Imino saafiiro
faacuumihalliviro iguijevene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.

(Mt 22.69-70; Mr 12.66-68; Lc 22.55-57)

15 Jaabo dojicuti fuumisi ijiibogominaatisi, Simon Pedro, bu saafi
icano. Jaabo saafiu sacerdotemi aivojiiboco agaajacuubo. Jaamaño diibo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesuma jicafutuuhi sacerdotemi aivojiibo goohasifaño. 16 Jaarunaa Pedro
iguhugaviro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemi aivojiiboco agaajaubo
ufuuboro iguhuga toomominaagoma ihiimaauboro Pedroco fañovi
jiihacuuhi. 17 Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu iijoho tolliro diibo
jiibogominaafi idiicaabo? noogoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatihi, nooboro.
18 Jaanaa isiicuneguiiha ciijigaico eebasuumoro feemehicaumo
jeecivominaa, sisiminaa icano. Jaamofeeneri tolliro bu Pedro icauhi
efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.

(Mt 22.59-66; Mr 12.55-64; Lc 22.66-71)

19 Jaanaa sacerdotemi aivojiibo Jesuco dilluhicauhi ijiibogominaaditi,
ijiibogoti icano.
20 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi.
Fahiijivaro miyaminaa imefeenevi sinagogajanofaño, templojafaño icano.
Fahiijivaro jiibeguehicahi famooro judiomi iigaivoniciijahajefaño uujoho
toovono iimaahicatihi. 21 ¿Collihi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho
ihiimaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco,
nooboro.
22 Jesu jilli diiboco unuunegui, saafi sisiminaafi Jesuco ihimeti gabacuuhi:
¿Nacu tolli iijoho aivo diimusuhi sacerdotemi aivojiiboco? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitino ihiimaahachiiji, eneecata
dinoo. ¿Cono nacu imitino onoono? ¿Collihi jaabo uco daamihi? nooboro.
24 Jaanegui Anas Jesuco sisiciniuboco sacerdotemi aivojiibo Caifasjaago
galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.

(Mt 22.71-75; Mr 12.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jaanaa Pedro julleeciniiboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco
nuumo: ¿Nacu iijoho diibo jiibogominaaobo diicatihi? noomoro.
Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatihi, nooboro.
26 Jaanegui sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi nuuhi: ¿Jaaruno du
Olivohono iicagajiguiino ico uujoho diiboma atyimehinihi? nooboro.
Miiro Pedro diibo yoobo nijimeehuco Olivohono iicagajiguiino iquiticiubo.
27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ivi catava ojicuuhi.

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.

(Mt 22.1-2, 11-31; Mr 12.1-20; Lc 22.1-25)

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijati tomañohaivojiibo iijajaago.
Jaanaa seseevecuuno. Jaanegui judiomi toojafaño jicafutuutimo
ijeevamaje onoobadi imitiri ijeebiico imihininiumoro Pascua machuco
amachuujitiruneguiiha. 29 Jaanegui aivojiibo Pilato ihiinuuboro diitoco
nuuhi: ¿Jinejehalliti diiboco misivahi? nooboro.
30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaauminaafi iicatiruva ico mahacijitirahi,
noomoro.
31 Jaanegui diitoco nuubo: Amiihairyo masatyomoro amiihai tajiiba
onoobadi momooni, nooboro.
Jaanegui judiomi diiboco iimusuuhi: Miihai judiomi, miihaiñoobaco
milliti magaicaaujitirahi, noomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

32 Jillɨ miyaavuuno, Jesu jillɨ guijeveji, nooboro eneehicauno. 33 Jaadɨ
siino Pilato fañoojavɨ ɨjɨcafutuuboro tahɨ Jesuco ocoovauboro dilluubo:
¿Ɨɨjoho naa judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
34 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebɨɨtɨro nacu tollɨ uco dilluhi? ¿Nacu
sita uuditɨ ɨco tollɨ neehi? nooboro.
35 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomɨoobo? Chaha,
siicuumioobo. Mɨɨro diijiinɨjemɨnaaro, sacerdotemɨ aivojɨtoma ɨco uco
acɨhi. ¿Jinejeque jana moonɨhi? nooboro.
36 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivojɨ icatɨhi. Jijeono
tahaivojɨ iicaruva tajeecɨvomɨnaa tahallɨtɨ icajirahi judiomɨ usefaño uco
acɨtɨmo iicaqui. Jaanotɨ tahaivojɨ jijeono icatɨhi, nooboro.
37 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva ɨɨjoho aivojɨɨbo?
nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuhi: ¿Ɨɨjoho du etɨ, uco aivojɨɨbo, neehi?
Tooneguiiha uujoho ifiivehinɨɨbo jiijehallɨvɨ saahinɨhi miyaanocoro neequi.
Jaano miyaano iicanoco paryɨ agaajamo uujoho onoonoco guubunɨcɨhi,
nooboro.
38 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino
Pilato judiomɨjaago saauhi diitoma ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo:
Diibovɨ uujoho iimitɨnobaco atyɨmetɨhi, nooboro. 39 Mɨɨro amɨɨhai amɨɨhai
jeevamaajefi uujoho Pascua jɨɨbaimosumi saafiitɨ cɨvojamɨnaafitɨ isinaayuno.
Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco isinaayunoco? nooboro.
40 Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhi: Diiboco sinaayujitɨhi,
Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivamɨnaafiu.

19 Jaanegui Pilato Jesuco ɨɨcɨuboro aamɨsuuhi. 2 Jaadɨ amocasimɨnaa
januutuno coohaiñooco minɨhaitɨ eheetavuumoro iinigaivɨ diiboco
javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jɨɨhacuumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ
gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco. 3 Jaamoro diiboco
sahaguehicaumo: ¡Judiomɨ Aivojɨɨbo Diica! noomoro, diiboco ihɨmefaño
ganɨɨcɨhicaumo.
4 Jaanegui Pilato siino asaauboro diitoco nuuhi: Memeecɨ, eneecau
diiboco isivɨ sɨvaqui, jaamo magaajahi diibovɨ iimitɨnobaco uujoho
aatyɨmetɨnoco, nooboro.
5 Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minɨhaima, igaachehu tɨfaihɨba
iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaanɨ diibo! nooboro.
6 Jaaboco sacerdotemɨ aivojito, bu isisɨmɨnaa icamo aatyɨmeumoro sefano
coovadiivuumo: ¡Diiboco ɨmohobujehallɨvɨ metetecu! ¡Metetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Etɨ tahɨ masatyomoro metetecu. Jaanotɨ
uujoho diibovɨ iimitɨco atyɨmetɨhi, nooboro.
7 Jaarunofaño judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhaima icano tajɨɨba jaano
onoobadɨ guijevejiibo imoonɨqui ijeebɨɨtɨro: Uujoho Moocaani Seemene,
neehicaabo, noomoro.
8 Jillɨ diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanɨcɨ aivo iguiubo.
9 Jaaboro siino iijafaño ɨjɨcafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatɨobo ɨɨjoho?
nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutɨhi.
10 Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitɨrahi? ¿Nacu gaajatɨhi
ɨco etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.
11 Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallɨvɨ mityabama chahajirahi ɨco
Moocaani ihacɨtɨruva. Jaamaño ɨco uco aacɨɨbo aivo dijanaanɨcɨ imitɨma
ɨcahi, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

12 Tollɨ unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonɨhicauhi.
Jaarunaa judiomɨ sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachiijɨ aivojɨɨbo
Cesar nahabonɨmɨnaafi diicatɨhi! Mɨɨro: Uujoho aivojɨɨbo, onoomo
Cesarmɨnaafitɨ minifetehi, noomoro.
13 Jaanegui Pilato diito tollɨ unuunoco uguubuuboro Jesuco isivɨ
ɨsɨvauboro casɨɨvuubo ihaivojɨ icagahallɨvɨ. Jaano hebreomɨ iijɨri Gabata,
onoono guiisibano nicuta eneejiruno. 14 Jaasumi Pascua jɨɨbaimo iicaujino
fiitɨcuuhi gadɨcɨɨbarucuu iicauno. Jaaboro Pilato judiomɨco nuuhi: ¡Jaanɨ
amɨɨhai Aivojɨɨbo! nooboro.
15 Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa guijeveebe! ¡Jaafa
guijeveebe! ¡Tetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amɨɨhai Aivojɨɨboco jaabo tetecuji? nooboro.
Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto iimusuuhi: Mohaivojɨɨbo Cesar
uufocovɨ sifi mohaivojɨɨbo chahahi, noomoro.
16 Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco
ɨɨcɨumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 22.32-44; Mr 12.21-32; Lc 22.26-43)

17 Jaadɨ Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyɨɨcɨhinɨɨboro nigaɨpaajebaɨ
onoomañovɨ. Jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨvɨ. 18 Jaamañovɨ
diiboco tetecuumo, tollɨro bu miimɨsiicɨco tetecuumo icano. Jaamɨsifeenevɨ
Jesuco ficuumo. 19 Jaabo Pilato imomoco acaatɨnɨuboro Jesu guijeve
ɨmohobujevɨ ficusuuhi: JESU NAZAREOOBO JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO
onoonoco. 20 Jaanoco guiraamo saatoho judiomɨ toonoco meecɨuhi. Jesuco
etetecuumaño tuucuumitɨ ifiitɨumaño. Jaano toono imomo caatɨnɨcɨnɨuhi
hebreo iijɨri, griego iijɨri, latin onoojɨri icano. 21 Jaanegui judiomɨ
sacerdotemɨ aivojɨto Pilatoco nuuhi: Judiomɨ Aivojɨɨbo nooboro, caatɨnɨdino.
Jillɨ: Judiomɨ Aivojɨɨbo uujoho, eneehicaabo nooboro, caatɨnɨ, noomoro.
22 Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatɨnɨbadɨro icacuujino, nooboro.
23 Jaamo ihamocasimɨnaa Jesuco etetecuunobuunatɨ Jesu gaachehuco
dugaacuumo sano nahabovacasidɨno. Jaamoro sanohosa itɨcovovɨ
ɨfocasiumo. Tollɨro bu icamooja falluuratɨno sadaahere caamotɨ guiinovɨ
nɨɨcɨnɨujaco ɨɨcɨumoro 24 noocasiumo: Jichehuco masɨɨ ɨfocasitɨmoro
tochehuhallɨvɨ suerteque meheetavequi: ¿Naa cajaanɨ tochehuco ɨcɨji,
noomoro. Jillɨ moonɨumo Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi:
Tagaachehuco ɨfocasiumo. Jaamoro tacamoojahallɨvɨ suerteque eetavuumo,
onoono. Jaabadɨ jillɨ ihamocasimɨ moonɨuhi.
25 Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seejɨ, bu diigo nago Maria
onoogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onoogo icano. 26 Jaanaa Jesu
seejɨco aatyɨmeuboro, bu tollɨro aivo agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafico
ihuufocori icauboco aatyɨmeuboro seejɨco nuubo: Gaha, diiburucuji
daachibadɨ ɨɨma iicajiibo, nooboro.
27 Jaadɨ bu tollɨro ijɨɨbogomɨnaafico nuubo: Diigurucuji diiseejɨbadɨ ɨɨma
iicajigo, nooboro. Jaasumitɨro diigoco ijɨɨbogomɨnaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 22.45-56; Mr 12.33-41; Lc 22.44-49)

28 Toonobuunatɨ Jesu idudɨcamaajeque iimivucuunoco agaajacɨuboro
nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

29 Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu ɨidicufaihu.
Jaafaihufaño faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho.
Jaaho aafeque ɨiciumoro tootaataco toohaafe nijequevɨ ificuumoro diibo
iijɨfaño cabuyaacuumo. 30 Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ɨvɨ paryɨ
imivocafutucuuno, nooboro. Jaadɨ acanuvuuboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamɨuno.

31 Jaanaa Pascua jɨɨbaimo seseevedɨ iicacuujineguiiha. Tufucu jaguisɨfucu
iicauneguiiha judiomɨ imuguutɨhi diito ifiino tubujejevɨro iicaunoco.
Mɨɨro diito jaguisɨfucuvɨ jinejeba aivo eheetavorahicautɨmaño. Jaanegui
Pilatoco dilluumo saatohoco itajɨɨbaqui idɨɨnoco agafaryucumoro diitoco
toonotɨ sihɨgovɨ ificuuqui. 32 Jaanegui amocasimɨ asaaumoro saafiico
idɨɨnoco gafaryucuumo. Jaadɨ bu tollɨro saafiico moonɨumo Jesu cojɨvɨ
etetecucɨnɨumɨsico. 33 Jaadɨ Jesuvɨ ɨifutuurumaaca chuumucuubo.
Jaanoma iicaumo diibo idɨɨnoco gafaryucuutɨmo.
34 Jaarunaaca diitotɨ saafi Jesu mecuhuco ihaamɨgari cafatyɨcaruuhi.
Jaasumiro diibofañotɨ iinuuno tɨɨjoho, nɨfaihu icano. 35 Jaanoco
aatyɨmeubo miyaanocoro jɨɨbeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano
iicanoco. Jaamo amɨɨhai tollɨro bu mimiyaaveguehi. 36 Jillɨ icauno
Caatɨnɨhaamefaño: Dibacɨno quisicurajitɨhi, onoono imiyaavequi.
37 Jaabadɨro bu samañoohaamefaño noono: Cafatyɨcarucɨnɨiboco
mahatyɨmeji, noonoro.

Jesuco Ɨcɨɨuno.

(Mt 22.57-61; Mr 12.42-47; Lc 22.50-56)

38 Toonobuunatɨ Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efeehicauruubo
judiomɨ ñɨhicutɨ toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifiico ihɨcɨqui.
Jaaneguiiha Pilato: Jii, nuuhi. Jaaneguiiha ufuuboro Jesu ifiico ɨcɨjeubo.
39 Tollɨro bu Nicodemo fuuhi itɨconɨ Jesuma fucu ihiimaajeubo. Jaabo
guiraano facɨcɨfaihuco sɨvauhi treinta kilo tɨcovovɨ. Tofaihuco mirra, aloe
iicaneri eetavuuhi. 40 Jaamisiro gaachehubaanoco tooneri afacɨcɨsumɨsiro
Jesu ifiico minɨuhi, judiomɨ jeevamaaje tollɨ ɨcɨɨnɨcɨbadɨ. 41 Jaano
diiboco etetecuumañeri icauno bajɨgayɨ. Jaamañeri bohojɨ cɨɨhojɨ icauhi
mɨɨhaiñoobaco tohojɨfaño ɨcɨɨutɨhojɨ. 42 Jaahojɨfaño Jesu ifiico cɨɨumɨsi
tohojɨ tomañotɨ ifiitɨumaño judiomɨ jaguisɨfucu ɨtɨcovacuuneguiiha.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 22.1-10; Mr 12.1-8; Lc 22.1-12)

20 Jaanaa judiomɨ jaguisɨ iicauno seseevedɨ Maria Magdalena
onoogo Jesu cɨɨhojɨjaa fuuhi fucugayɨro cɨvonaacaro. Jaago
atyɨmeuhi icɨɨhojɨco afabaacuuba iguiisiba sihɨgovɨ aacaubaco. 2 Jaanegui
Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi icamɨsijaa
ijinafatyuugoro diitɨsico nuuhi: Aivojɨɨboco icɨɨhojɨfañotɨ cuucahacho
satyucuumo. Jaanoco magaajatɨhi, ¿cuucahacho fɨne ficuumo? noogoro.
3 Jaaneguiiha Pedromɨsi icɨɨhojɨjaago 4 jinoomɨsiro fuuhi. Jaanaa saafi
Pedro ɨmegaro icɨɨhojɨvɨ ɨfutuuhi. 5 Jaaboro tohojɨfañoco ɨdɨjɨɨvuuboro
emeecɨubo atyɨmeuhi iminɨtaacoro. Jaaruubo tohojɨfaño fuutɨhi.
6 Jaanobuunatɨ jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojɨcutɨ. Jaabo tohojɨfaño
ɨjɨcafutuubo atyɨmeuhi iminɨta tomañeriro acaacɨnɨunoco. 7 Tollɨro bu
Jesu ɨmeque iminɨubaryu imino minɨcɨnɨubaryu ijeevadɨ acaaubaryuco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

atyɨmeubo. 8 Jaanegui bu tollɨro saafi jɨcafutuuhi tohojɨfaño, itɨconɨ
tohojɨvɨ agaseubo. Jaabo toonoco aatyɨmeuboro miyaavuguuhi. 9 Jaarumɨsi
gaajautɨmɨsihiica Caatɨnɨhaamefaño: Jesu iguijeveebe siino buheeteji,
onoonoco. 10 Jaadɨ Pedromɨsi siino dojɨcuvɨro iijajaago uumicuuhi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafeveuhi.
(Mr 12.9-11)

11 Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohojɨ ɨmega taagoro. Jaago taagoro
dɨjɨɨvuugo tohojɨfañoco emeecɨugo. 12 Jaago atyɨmeuhi miimɨsiicɨ
Moocaani toomomɨnaatɨsico seseechehunofaño icamɨsi gɨcɨnɨuhi saafi Jesu
nigaɨ iicaunaagonovɨ, jaanotɨ saafi itɨhai iicaunaagonovɨ icano icaumɨsico.
13 Jaamɨsi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ɨɨjoho taahi? noomɨsiro.
Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojɨɨboco asatyomoro
ificuuneri? noogoro 14 ibujɨnaagoco emeecɨugo Jesuco atyɨmeuhi. Jaarugo
diibo Jesu iicaunoco gaajautɨhi.
15 Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Mɨɨco guiinehi?
nooboro.
Jaanegui diigo tobajɨgayɨ toomomɨnaaficoro eesɨcɨnɨumaño nuugo:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho baacho asatyooboro, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco dɨɨbogo
ɨɨcɨɨtogoro satyequi, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.
Jaanegui diigo diiboco emeecɨugoro hebreomɨ iijɨri nuuhi: Raboni,
noogoro; Jɨɨbogomɨnaafi, eneejiruno.
17 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudɨɨcɨdino; uujoho caamo
Guihirubijaago footɨhiica. Jillɨro foogo tañahabomɨco dɨɨbogoto: Guihirubi,
bu tollɨro amɨɨhaitɨ amɨɨhai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani
iicaabojaago feehi. Jillɨ noogoro dɨɨbogoto, nooboro.
18 Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ɨjɨɨbogomɨnaajaago Jesuco
aatyɨmeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ɨjɨɨbugutuugo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 22.16-20; Mr 12.14-18; Lc 22.36-49; Hch 1.8)

19 Jaafucuro iijɨcuuvɨ ɨjɨɨbogomɨnaa igaicɨnɨuhi samecufañoro judiomɨ
ñɨhicutɨ iguhuganoco cuhufono ofoboocɨumoro icauhi. Jahɨ Jesu
ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨ
mihica, nooboro.
20 Tollɨ unuuboro diitoco ɨɨfusuubo ihuseneque etetecuunopaajeneque,
bu imecuhutɨ ahaamɨupaajeque icano. Jaaneri ɨjɨɨbogomɨnaa imo imo
minifutuuhi Ihaivojɨɨboco aatyɨmeumoro. 21 Jaadɨ siino Jesu diitoco nuuhi:
Sajeebɨɨma mihica; Guihirubi uco agalluubadɨro bu uujoho amɨɨhaico
galluuhi, 22 nooboro diitohallɨvɨ fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayɨcɨ
Moocaani Gaijaco, nooboro. 23 Jaamo cajaatyocohacho iimitɨco mubuusumo
iimitɨma chahacuji. Jaanotɨ mubuusutɨmo imitɨ buusuracujitɨhi, nooboro.

Tomas Miyaavogotɨ.

24 Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu
diitovɨ ajafeveusumi. 25 Jaaboco saatoho ɨjɨɨbogomɨnaa jɨɨbuguuhi:
Aivojɨɨboco mahatyɨmehi, noomoro.
Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco
etetecuunopaajeneque aatyɨmeebere toopaajejefaño tahusegaiñoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ɨjɨihacutɨnohachuta, bu tollɨro imecuhutɨ diiboco ahaamɨupaajefaño
ɨjɨihacutɨnohachuta miyaaveguejitɨhi, nooboro.
26 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano nigacɨtɨ siino
ijɨibogomɨnaa igaivuuhi toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa
iguhugano cuhufono foboocɨnɨrunaa Jesu ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ
ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨima amɨihai mihica, nooboro.
27 Jaaboro Tomasco nuubo: Ɨfaaji ɨvɨ jisumi dihusegaico jinofaño dɨihacu.
Jaaboro jino tahuseneque meecɨ, bu juugavɨ saabo jino tamecuhufaño
dihuseque dɨihacu. Jaaboro mabañɨhi nootɨibo, miyaavogo, nooboro.
28 Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojɨibo Moocaani! nooboro.
29 Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyɨmeebere miyaaveguehi.
Imino icajino atyɨmetɨrumo imiyaavogomo, nooboro.
30 Tollɨro bu Jesu sihidɨ ejeevanoonoco ijɨibogomɨnaa ɨmefeenevɨ
guiraano eetavehicauhi. Jaaruno jihaamefaño paryɨ caatɨnɨcɨnɨtɨno.
31 Jaanotɨ jinoocoro caatɨnɨumo amɨihai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu
Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodɨ diibovɨ
ifinɨjitɨno fiivoma mihicahi.

Jesu Jafeveuhi Sietedɨmo Ijɨibogomɨnaavɨ.

21 Jaanobuunatɨ siino Jesu ijɨibogomɨnaavɨ jafeveuhi Tiberia
muuaijɨnivɨ. Jillɨ diitovɨ jafeveubo. 2 Jaamo samañeriro icaumo
Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo, bu Natanae Cana de
Galilea onoocuumioobo, bu Sevedeo seemenetɨsi, bu tollɨro sitɨsi diitootɨsi
icamoco 3 Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiicɨteji, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Tollɨro mɨihai ɨima masaaji, noomoro fuumo
meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba ɨcɨutɨmo. 4 Jaanaa seseevecuunaaca
Jesu diitovɨ jafeveuhi jiinɨgaibaahovɨ. Jaaruuboco ijɨibogomɨnaa
gaajacɨutɨhi diibo iicaunoco.
5 Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sɨcafe, naa saafiiba mɨhɨcɨtɨhi? nooboro.
Jaanegui: Chahano, nuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai sinɨcuuhuco amɨihai meenegatɨ
momiyanaagonovɨ magañɨi. Jaamo mɨhɨcɨhi, nooboro. Jaanegui tahɨgovɨ
agañɨiumo isinɨcuuhuco guiiyɨcɨcuutɨhi itaava bocɨri sihidɨ ɨjɨvusuumaño.
7 Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaafico agaijɨhicaubo, Pedroco nuuhi:
¡Mohaivojɨibo jahi! nooboro.
Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco
siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvuumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo.
8 Jaanaa sanoodɨmo ijɨibogomɨnaa isinɨcuuhuco meenegari guicɨmoro
ijɨnijaagovɨ sɨvaumo ijɨnitɨ cien metrohachutaro iicaumaño. 9 Jaamo isivɨ
ihiinuumo atyɨmeuhi cɨijɨgaihallɨri taavaabo gaarucɨnɨibo aacaaboco
maahuma.
10 Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mɨhɨcɨmotɨ juu mɨsɨva, nooboro.
11 Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinɨcuuhuco isivɨ guiiyɨcɨubo
sihidɨ queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdɨmo icaurumoma isinɨcuuhu
gallivuutɨhi. 12 Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.
Jaaruuboco ijɨibogomɨnaatɨ saafiiba dilluutɨhi: ¿Mɨijoho ɨijoho? noomoro
Ihaivojɨibo iicaunoco agaajaumaño. 13 Jaadɨ Jesu asaauboro itaavaaboco
ɨicɨuboro diitoco acɨubo, bu tollɨro imaahuco acɨubo icano.
14 Toonoma mifoocɨ, safo icano icacuuno Jesu ijɨibogomɨnaavɨ ajafeveuno
iguijeveubo siino ubuheeteunobuunatɨ.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesu Simon Pedroco Atajɨɨbauno.

15 Jaamo amachuunobuunatɨ Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona
achi, uco gaijɨhi jino janaanɨcɨvɨ? nooboro.
Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaajacuuhi ɨco
agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiiha taca oono toomomɨnaafi
ihoveja seemeque ojoobɨnɨcɨbadɨ oono uco imiyaavogomoco dɨɨbeguehica,
nooboro.
16 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi?
nooboro.
Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco,
nooboro.
Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamɨco otoomonɨcɨbadɨ,
nooboro.
17 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi?
nooboro.
Jaaneri Pedro ɨdaasuvuuhi diiboco mifoocɨ, safo icano: ¿Uco gaijɨhi?
nooboro idillucuuneguiiha. Jaaboro nuubo: Aivojɨɨbo, ɨɨro paryɨ gaajacuuhi
ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dɨɨbeguehica ovejamɨco ojoobɨnɨcɨbadɨ.
18 Miyanotɨro, miyanotɨro ɨco neehi: Sɨcafefi idiicausumi digaachehuco
ɨdɨcafotooboro idiimogohɨgovɨ feehicauhi. Jaanotɨ amiyaabo idiicacuudɨ
dihuseque gañiiyɨcɨɨboco ɨco sita digaachehuco jɨɨhacuji. Jaamoro ɨco
satyejimo idiimogotɨruhɨgovɨ, nooboro.
19 Jillɨ nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo
neehicauhi. Tooneri Moocaani bocɨco agaajasuujinoco. Jaadɨ diiboco
nuubo: ¡Tadyojɨcutɨ disaa! nooboro.

Ijɨɨbogomɨnaafico Agaijɨhicaubo.

20 Jaanaaca Pedro idojɨcuco emeecɨubo atyɨmeuhi Jesu agaijɨhicaubo
ijɨɨbogomɨnaafi idojɨcutɨ ufuunoco niinoono amachuusumi diibovɨ
ifituuvuuboro: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ ɨco aacɨjiibo? nooboro idilluubo.
21 Jaaboco Pedro aatyɨmeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, jana jaanɨji mɨllɨ?
nooboro.
22 Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiijɨ icajiibo uujoho siino
uhuuminohachuta. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? Jaanotɨ ɨɨjoho tadyojɨcutɨ
disaa, nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuunoco inahabomɨ jɨɨbocasiuhi: Diibo jɨɨbogomɨnaafi
fɨne guijevejitɨhi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejitɨɨbo nuutɨhi.
Iimogohachiijɨ siino uhuuminohachuta icajiibo. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi?
nuubo.
24 Jaabo diibo jɨɨbogomɨnaafi jinooco jɨɨbeguehicahi. Jaaboro caatɨnɨubo.
Jaanoco mɨɨhai magaajahi diibo ɨjɨɨbogono miyaano iicanoco.
25 Tollɨro bu sihidɨ saneheje Jesu omoonɨhicauno icarahi. Jaanehejeque
sanohosari paryɨ icaatɨnɨruva uujoho onoono fɨne paryɨ jiinɨjehallɨri iicano
aamenevɨ ɨɨfetejitɨruno.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

HECHOS

Jillɨ Jesu Jɨɨbogomɨnaa Omoonɨhicauhaame Moocaani Gaija Asaajino.

1 Agaijɨɨbo Teofilo, itɨconɨ acaatɨnɨuhaamefa caatɨnɨuhi Jesu jiinɨjehallɨvɨ iicaunohachuta omoonɨuboro ɨjɨɨbeguehicaunoco. 2 Mɨɨro niquejefa ufuucujino ɨmega, iminɨsumɨnaaco ocoovauboro Igaijafañodɨ diitoco imino jɨɨbeguehicaubo. 3 Jaabo Jesu iguijeveunobuunatɨ diitovɨ siino jafevehicaubo cuarentadɨ fucuva tɨcovovɨ diitoco imino igaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jɨɨbeguehicauhi Moocaani aivojɨtɨ.

4 Jerusaletɨ mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo eneehininoco amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ. 5 Miyaano naha Jua nɨfaihuri nitɨhicauhi. Jaanotɨ amɨɨhai goovajino Moocaani Gaijari minitɨcafotono, nooboro.

6 Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mohaivojɨɨbo, ¿jaanegui jisumi Israel aivojɨco siino dojɨcuvɨro gasesuji? noomoro.

7 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collɨhi magaajajirahi tusumico ɨdɨɨboro Moocaani tufucuco omoonɨjiibo gaajahi? 8 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨvɨ iniitoodɨ mityaco magaayɨcɨji. Jaadɨ uutɨ mɨjɨɨbegueji Jerusalevɨ mihicabadɨro Judea jiinɨjevɨ, Samariavɨ, paryɨ jiinɨjejɨnibaacɨdɨ icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Lc 22.49-53)

9 Jillɨ nooboro diito ɨɨfɨnɨcɨnaaca caamovɨ fuucuubo aimuufaifeenedɨ niquejefaño. Jaaboco atyɨmecuutɨmo. 10 Jaanegui imino ɨɨfɨnɨcɨumo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi seseechehunofa jɨɨcɨnɨumɨsico. 11 Jaamɨsi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimɨ, ¿collɨhi niquejeque mɨhɨɨfɨnɨcɨhi? Diiboro jaanɨ Jesu jino niquejefa mɨhɨɨfɨnɨcɨnaaca ofoobo siino saaji jiinɨjehallɨtɨ jino ofoobadɨro, noomɨsiro.

Judabuunavɨ Matiaco Boobanɨmo.

12 Jaanegui dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumo Olivohono iicagajɨtɨ fiitɨno jaguisɨfucuvɨ judiomɨ ɨɨgonɨcɨnohachuta. 13 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa dojɨcuvɨro tuucuumivɨ agaseudɨ fuumo caamovɨ iicamecufaño iicahicauhɨgo. Jaamofeeneri icaumo Pedro, Jacoobo, Jua, Andre, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon cananistamɨoobo, Juda Jacoobo nahabo icamo. 14 Jaamo diito famooro igaivehicauhi Moocaanima ihiimaaqui Jesu nahabomɨ, seejɨ Maria, bu sihidɨ saatoho gaigoomɨ icamo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

15 Jaasumi Pedro diito ciento veintedɨmofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi:
16 Tañahabomɨ, Moocaani Gaija Caatɨnɨhaamefañodɨ unuucuuno miyaavucuuhi
Davidfeenedɨ Judaditɨ ihiimaauno: Jesuco miyamɨnaa usefaño aacɨjiibo, unuuno.[a]
17 Jaabo Juda mɨɨhaiobou jino dudɨcamaajefa iicauruubo. 18 Jaaboco iimitɨhallɨvɨ
ajaaduuruuno nɨhɨbamɨri jiinɨjeque naajeumo. Jaaruubo Juda ufuuboro iinoro
caamotɨ iinigaɨjaagotɨ acutuubo. Jaaneri paryɨ iiba isi aifuuhi. 19 Jaanoco Jerusale
cuumiri iicaumo guubuuhi toono Juda nɨhɨbamɨri anaajeumañoco Alcedamatɨ
momoonɨumo tɨɨjohojɨcɨcɨ eneejirunoco. 20 Jaamaño Salmohaamefaño jillɨ noono:
Jaafa iija sɨcaijarucu mɨɨhaiñooba toojafa iicacuutɨqui. Jaabadɨro simañovɨ noono:
Sifiirucu idudɨcamaajeque gaayɨciji, noonoro. 21 Jaabadɨro mofeeneri icamo
saatoho gaifiimɨ Mohaivojɨɨbo Jesu mɨɨhaima iicausumi, 22 Jua diiboco initɨunotɨ
niquejefa ufuunohachuta iicaumotɨ. Jaanegui cajaanɨhacho saafi diitotɨ mɨɨhaijaa
iminifetequi Mohaivojɨɨbo ubuheeteunoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
23 Jaanegui miimɨsiicitɨ diitotɨ coovaumo Jose Barsaba Justo onoobo,
Matia icamɨsico. 24 Jaamoro diitɨsihallɨvɨ Moocaanima iimaaumo, jillɨ
noomoro: Moocaani ɨɨjoho famoojeebɨɨco agaajaabo. Mɨɨhaico gaajasu,
¿naa diitɨsitɨ cajaanɨco dɨɨcɨhi 25 Judabuunavɨ iicaqui? Jaabo Juda
imitɨnoco omoonɨubo inaagonovɨ fuuhi, noomoro.
26 Jaamoro suerteque agañɨɨuno Matiavɨ ɨfutuuhi. Jaabo tusumiro diito
fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi iicaumofa minifutuuhi.

Moocaani Gaija Asaano.

(Jn 7.37-39)

2 Jaanobuunatɨ Pentecostefucu agaseusumi famooro samañovɨro
igaicɨnɨuhi. 2 Jaanaa sefano guibuhubabadɨ niquejefañotɨ
guubuvusuuno ifajafañovɨ diito ɨcɨnɨuhɨgo. 3 Jaasumiro famoovahallɨvɨ
niituuno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevano. 4 Jaamo Moocaani Gaijari paryɨ
gahafuuhi. Jaamoro sijɨɨjeri iimaaumo Moocaani Gaija ihiimaasubadɨ.
5 Jaasumi Jerusalevɨ icaumo judio gaifiimɨ. Jaamo judio iijɨco imino
imiyaaveguehicaumo fahɨgova jiinɨjetɨ agaseumo 6 toonoco uguubuumoro sihidɨ
miyamɨnaa igaivuuhi. Jaamo sihidɨro eetyeuhi faaboho iijɨneri ihiimaaunoco
saafi sifi iijɨri, bu saafi sifi iijɨri icano ihiimaaunoco uguubuumoro. 7 Jaaneri
eheetyeumoro dillucasihicaumo: 8 ¿Mɨllɨ jaamo galileamɨnaa iicarumo moojɨneri
iimaamoco muguubuuhi muucuumi iijɨri ihiimaanoco? 9 Jimañovɨ icamo Partia
miyamɨnaa, Media jiinɨjeo miyamɨnaa, Elam jiinɨjeo miyamɨnaa, Mesopotamia
jiinɨjemɨnaa, judeamɨnaa, capadociamɨnaa, Ponto jiinɨjemɨnaa, Asia jiinɨjemɨnaa,
10 frigiamɨnaa, panfiliamɨnaa, Egipto jiinɨjemɨnaa, Africa cuumino Cirene
janaanɨcɨ iicacuumijemɨnaa, bu tollɨro romamɨnaa icahi, saatoho judiomɨ, jaanotɨ
saatoho judiomɨ jɨɨbogoco agaayɨcɨcuumo. 11 Tollɨro bu icamo Creta miyamɨnaa,
Arabia miyamɨnaa icano. Jaarumo paryɨ faajɨvari iimaanoco muguubuhi
Moocaani mityatɨ ihiimaanoco, noomoro.
12 Famooro jaaneri ajabafiituumoro sihidɨ esamaaimoro dillucasihicauhi:
¿Mɨllɨ fɨne jino iicano? noomoro.
13 Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jillɨ guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaauno.

14 Jaanegui Pedro paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi icamoma
ujulleeveeboro sefano nuuhi: Judea miyamɨnaa, Jerusale cuumiri

---

a 1.16-19 Mt 22.3-10

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro magaaja, nooboro. 15 Jito
miyaminaa guiriicavotimo amiihai monoobadi miihaiñooba fucuro
guiriicavotatihi. 16 Jino Moocaani iimaaminaafi Joel, jilli unuucuuno:
17 Moocaani neehi: Niinosumi paryi miyaminaahallivi Tagaijaco niitusuji.
Moseeme ufucu jilli iicajinoco jiibegueji. Sicafe atyimeji Moocaani
Gaija iifusunoco. Quillahuto tigaji. 18 Tagaijaco niitusuji tusumi
tajeecivominaahallivi ufucu iicajinoco ijiibeguequi. 19 Caamo
niquejefaño ifusuji jabafiiranoco, baavi jiinijehallivi ifusuji toono
jiibogoco, tiijoho, ciijigai, aimuufaiguiihu icano. 20 Cuujeo nihiba
civeteji, fucuo nihiba tiijohobadi minifeteji, Moocaani fucu
iñihicufucu imegavi. 21 Jaasumi paryi Moocaanico idillumo taajaji.
22 Muguubu jino onoonoco amiihai Israel gaifiimi: Moocaani Jesu
Nazareooboco miyaaboti ifusuhinicuhi amiihai imefeenevi jabafiirano
mityanoco eetavonofeenedi amiihaico iifusucuunoco magaajacubadi.
23 Jaarunofaño diiboco magaayiciumoro mahaciuhi Moocaani
siicijetiro unuucuubadi masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro imoho
bujevi metetecuusuhi iimitino gaifiimi useri. 24 Jaaruuboco Moocaani
buheetesuhi guijeve aivoti ataajasuubo. Jaamaño diiboco guijeve
gaayiciutihi. 25 Miiro aivojiibo David Jesuti iimaaubo nuuhi:
Aivojiiboco uujoho fahiijivaro atyimehicauhi tahimefeene icaaboco.
Jaabo tamiyahusenaagonovi icahi jineje uco maryibasutino
iicaqui. 26 Jaaneri uco tajeebii imo imo minifetehi. Taajiri imo imo
iimaahi. Jaabadiro tafi sajeebii jaguisiji. 27 Jaabo iijoho tajeebiico
iguijevehicamo iicahi deevesujitihi. Dihimi jeecivominaafi agaijiibo
ifiico tuucisusujitihi. 28 Uco diibeguehi fiivojaa asatyono jiihaico.
Jaaboro uco dihime ificuuneri imo imo miniiyuji, nooboro.
29 Fañi, jaanegui jino amiihaico foovono neehi: Moheedeebe David
iguijeveubo ciihoji jino mofeeneri icahi. 30 Jaabo David Moocaani
iimaaminaafiu. Jaabo gaajacuuhi Moocaani diiboco miyanotiro ufucu saafi
Cristo diiyaachi miihaiti dihaivojifaño acasiivejiibo unuucuunoco. 31 Jaabo
siicijetiro mahatyimecubadi gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco.
Jaamaño nuubo Cristoti: Tajeebiico deevesujitihi iguijevehicamo iicahigo
tafiico tuucisusujitihi, nuubo. 32 Jaabo jaani Jesuco Moocaani guijevefañoti
buheetesuuhi. Jaanoco paryi miihai magaajahi. 33 Jaaboco Moocaani
agañiiyiciuboro imiyanaagonovi ficuuhi. Jaabo Caaniti Igaijaco gaayiciuhi
Caani unuubadi. Jaaboti jino jisumi muguubuno, mahatyimene icano saahi.
34 Jaabo David niquejefa eguejeutihi. Jaaruubo jilli nuuhi:
Moocaani Mohaivojiibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casiivo,
35 diminaaco ditihaiguiino ificuunohachuta, nooboro.
36 Jaanoco paryi Israel cuumiminaa imino magaaja, jaani diibo Cristoco
amiihai metetecuuboco Moocaani Aivojiiboti ificuunoco, nooboro.
37 Jilli onoonoco uguubuumoro idaasuvuumo ijeebiifaño. Jaamoro
dilluumo Pedroco, bu sajiibogominaaco icano: Fañi, ¿milli jaanegui
mihicaji? noomoro.
38 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani imefeenevi amiihai imitico
mejeevesucu. Jaamoro Aivojiibo Jesucristo momofeenedi minitisuquimaaje
amiihai imitico ibusuqui. Jaasumiro Moocaani amiihaico Igaijaco aciji.
39 Jaano jino iimaa amiihaidi, ufucu icaji amiihai seemedi icano, tolliro bu
fahigova tehesino iicamedi, paryiicino Aivojiibo Moocaani ocoovagomedi
icano, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

40 Jillɨ sihidɨ nooboro Pedro diitoco fajɨɨnɨuhi: Mataaja jino miyamɨnaa
iimitɨmofañotɨ, nooboro.

Jillɨ Moocaani Iija Fiivuuhi.

41 Jaamo diibo jɨɨbogoco imiyaavuguumo nitɨsuquimaaiuhi. Jaasumiro
tresmildɨmo Cristojaagovɨ minifutuuhi. 42 Jaamoco minɨsumɨnaa
ɨjɨɨbogobadɨ imino icahicaumo. Jaamoro sahɨ igaivehicaumo Moocaanima
ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Itɨconɨ Jillɨ Icahicauhi.

43 Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minɨsumɨnaa mityanehejeque
omoonɨhicauneri. 44 Jaamo famooro imiyaavuguudɨmo sahɨ icahicauhi.
Jaamoro inehejeque ɨfocasihicauhi. 45 Inehejeque anaajemere inɨhɨbamɨco
ucuujɨvaachudɨno saje ɨfocasihicaumo. 46 Fafucuvaacɨvɨro templojafa
igaivehicaumo. Jaadɨ iijanofaño panco iquisicumoro machuhicaumo,
sabadɨro imo imo ijeebɨino iicamoro. 47 Moocaanico imehicaumo. Jaamoco
miyamɨnaa gaijɨhicauhi. Jaamojaagovɨ Moocaani gataacuhicaubo bohono
imiyaavogomoco.

Ɨgotɨɨboco Ɨgusuno.

3 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamɨsi fuuhi templojajaago
ɨmohonohallɨtɨ nihɨba icaaberi Moocaanima ihiimaahicausumi.
2 Jaanaa ifiivuunotɨro ɨigotɨiboco asatyumoro fafucuvaacɨvɨro temploja
guhuga ɨmegavɨ diiboco ficuhicaumo imomo ovosɨihuga iicahuga ɨmegavɨ
toojafaño ofoomoco nihɨbamɨco idilluqui. 3 Jaabo Pedromɨsi toojafaño
ofoomɨsico aatyɨmeuboro diitɨsico nihɨbamɨco dilluubo. 4 Jaaboco diitɨsi
emeecɨudɨ Pedro diiboco nuuhi: Mɨsicoro dɨhɨɨfɨnɨcɨ, nooboro.
5 Jaanegui diibo diitɨsicoro imino ɨɨfɨnɨcɨuhi: Fɨne uco nihɨbamɨco
acɨjimɨsi, nooboro.
6 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nihɨbamɨma chahahi, oroma chahahi.
Jaarunaa uuma iicanoco ɨco acɨji Nazareoobo Jesucristo momofeenedɨ
gañiivoobo, dɨɨgo, 7 nooboro diiboco Pedro imiyahusetɨ agaayɨcɨuboro
caamo gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro irubuɨno, itɨhaiño icano diiboco imituuhi.
8 Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleeveuboro ɨgucuubo. Jaaboro diitɨsima
toojafa fuubo casiniinamaaiboro Moocaanico imehicaubo. 9 Jaaboco
famooro miyamɨnaa atyɨmeuhi ɨgooboro Moocaanico iimehicauboco.
10 Jaaneri sihidɨ ajabafiitomoro sihidɨ eetyehicaumo famooro diiboco
agaajacuumaño ovosɨihuga imomo iicahuga ɨmega acasɨivooboro
nihɨbamɨco idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovɨ.

11 Jaabo Pedromɨsico jeevesutɨibo diitɨsima feehicauhi. Jaaneri
sihidɨ miyamɨnaa eheetyeumoro goovano sihidɨ gahafuumo Salomon
Portalmañovɨ. 12 Jaanoco Pedro aatyɨmeuboro miyamɨnaaco nuuhi:
Israel gaifiimɨ, ¿collɨhi mɨsico majabafiihi mɨsiro jaanɨco momityari
mubuheesumɨsiro mɨhɨgusu ɨvɨbadɨ mohiimihiijiri mihica ɨvɨbadɨ?
13 Tollɨ icatɨno diiboro Moocaani, sɨicɨje moheedeebe Abraham, Isaac,
Jacob icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanɨcɨ miyaabotɨ
miniiyuubo amɨihai magaayɨcɨumoro amɨihai aivojɨtoco mahacɨuboco.
Jaaboco Pilato sinaayuujirunaa amɨihai mihimugutɨhi. 14 Jaabo iimitɨma

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iicatiibo Iimiiboco mijiiheguemere iimitiibocoro gaicaauminaafico
misinaayusuumoro, 15 fiivoco aaciiboco magaicaausuhi. Jaaruuboco
Moocaani guijevefañoti buheetesuhi. Jaanoco miihai imino magaajahi.
16 Jino iigoobo Jesu momoco imiyaavegueneri buheeteebe amiihai
mahatyimehicacuubo magaajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco
buheesuhi jino amiihai mahatyimebadi.
17 Jaarunoco fañi, uujoho gaajacuuhi famooro amiihai aivojitoma
magaicaauhi esicinitimo. 18 Moocaani jilli siicije paryi iimaaminaafañodi
unuucuuno miyaavucuuhi Cristo idaasuno iicaujinoco. 19 Jaanegui
amiihai imitico mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovi masaa amiihai
imiti ibuuqui. Jaadi Aivojiibo amiihaidi galluji buheefucuco 20 Jesuco
agalluunofeenedi sahiijitiro amiihaidi Cristo unuucuuboco. 21 Jaarunaa
Jesucristo gueenene niquejefaño icajiibo Moocaani paryi fanoovaco
iimibachunohachuta ihiimaaminaa siicije iicaumofeenedi unuucuubadi.
22 Miiro Moise nuuhi: Aivojiibo Moocaani galluuji ihiimaaminaafiico
uubadi iicaaboti amiihai nahabomifañoti. Jaabo Moocaani agalluujiibo
amiihaico paryi onoonoco muguubu. 23 Jaaboco uguubutidimoco Israel
cuumiti udugaacumoro paryi finisuji, nooboro.
24 Miiro famooro Moocaani iimaaminaa Samuel iicaunoti jisumivi iicamo
paryi jilli iicajinoco jiibuguuhi. 25 Amiihai jaamo Moocaani iimaaminaa
iyaachimihai mihicamo. Jaamaño mootadi Abrahamco Moocaani
unuunofaño amiihai mihicahi. Miiro Moocaani Abrahamco nuuhi:
Abraham, paryi jiinijeminaa diiyaachimihaifeenedi imino icaji, nooboro.
26 Miiro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro iticoni amiihaijaa
galluubo amiihaico imino imooniqui. Jaamo amiihai, amiihai imitico
mejeevesuhi, nooboro.

Pedromisico Civojaanimo.

4 Pedromisi jilli miyaminaaco jiibeguehicaunaacaro saaumo sacerdotemi
temploja toomominaafi aivojiiboma, saduceomima icano. 2 Jaamoro
sihidi sifiiratuumo Pedro, Jua icamisi miyaminaaco: Jesu ubuheeteunoti
ufucu siino mubuheetejinoco magaajacuuhi, noomisiro ijiibeguehicaunoti.
3 Jaamoro diitisico agaayiciumoro civojafa ficuumo seseevedi iinusuqui
mihiijicuuneguiiha. 4 Jaamisico uguubuumoti sihidi saatoho miyaavuguuhi.
Jaamo imiyaavoguunoco sano gaifiimicoro ihoovo fine cinco mildimo
ifutuuhi.
5 Jaano sifucu Jerusalevi igaivuumo judiomi aivojito, iquillahuto,
caatiniminaa icamo. 6 Jaamoma bu tolliro icaubo Anas sacerdotemi
aivojiibo, tolliro bu Caifas, Jua, Alejandro icamo, bu paryi saatoho diibo
yoto icano. 7 Jaamoro Pedromisico ucuuhuvaumoro ifeenevi ificuumoro
diitisico dilluumo: ¿Miijoho iijiti, miijoho momofeenedi icano jilli amiisi
momoonihi? noomoro.
8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebiifaño iicaabo diitoco nuuhi:
Israel cuumiminaa aivojito, quillahuto icamo 9 iigotiiboco fine
mubuheesuhininoco misico midilluhi diibo ubuheehininoco magaajaqui.
10 Jaanoco amiihai imefeenevi mijiibegueji paryi Israel miyaminaa
igaajaqui. Miiro jaani amiihaifeeneri ujulleeciniibo buheeteuhi Cristo Jesu
Nazareoobo momofeenedi amiihai metetecuuboco Moocaani guijevefañoti
ubuheetesuubofeenedi. 11 Jaabo diibo Jesu guiisibaco amiihai iijano
eetavominaa mitihisumoro magañiiubo aivo iimimañovi iminifutucuubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

12 Jaamaño sififeenedɨ taaja chahahi; niquejeguiinovɨ simomo
miyaminaafeenevɨ chahahi tomomofeenedɨ mataajajimomo, noomisiro.
13 Jaamisi igototimisi Moocaanitɨ ihiimaaunoco uguubuumoro,
bu aamenefaño icautɨrumisi sihidɨ agaajaunoco iicaneri aivojɨto
eheetyeumoro gaajauhi Jesuma iicaunoco. 14 Jaanomaryo ɨigotɨiboco
ubuheesuubo diitɨsifeeneri julleecɨniuhi. Jaamaño millɨ nuutɨmo.
15 Jaamoro Pedromisico ifeenetɨ galluumo diitɨsi ofoonobuuna iinoro
toonotɨ iimaacasiqui.
16 Jaamoro noocasihicaumo: ¿Millɨ jaamisico momoonɨji? Famooro
Jerusale miyaminaa gaajacuhi sihidɨ ejeevano mityaco diitɨsi
omoonɨnoco. Jaanoco ¿millɨ bu mutuunamaaijirahi? 17 Jaarunofaño paryɨ
miyaminaafaño tobogo ɨfetedino masɨi diitɨsico mihiibaqui. Jisumitɨro
diibo Jesu momofañodɨ miyaminaaco mijiibeguedino. Musuufenɨtɨhachiijɨ
amiisico momoonɨji, noomoro, noocasiumo.
18 Jaamoro diitɨsico ocoovaumoro nuumo: Jisumitɨro saatohobaco
mijiibugucudino miyaminaaco diibo Jesu momofañodɨ, noomoro.
19 Jaarunaa Pedromisi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehesamaaimoro
monoo; ¿Naa imijiruno miyaminaa iijɨco: Jii, monoomoro, Moocaani iijɨco
magañiino? 20 ¿Millɨ bu jiibogotɨmisi mihicajirahi mahatyɨmeumisiro
muguubuunoco? noomisiro.
21 Jaanegui aivojɨto diitɨsico sihidɨ ɨhiibaumoro tɨcovono suufenɨuhi
millɨtɨ bu diitɨsico moonɨjirumo paryɨ miyaminaa Moocaanico imehicauhi
diitɨsi omoonɨhicaunotɨ. 22 Jaabo diitɨsi ubuheesuubo ficabano icauhi
miimisiicɨ tɨcovovɨ.

Miyaavogominaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

23 Pedromisico isinaayuumisi fuuhi inahabonɨminaajaago. Jaamisiro
diitoco jiibuguumisi sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo diitɨsico
unuunoco. 24 Jaanoco uguubuumoro sabadɨro famooro Moocaanico nuuhi:
Moocaani Mohaivojiibo, iijoho paryɨ niquejeque, jiinɨjeque, muuaico icano
fanooco ifiivusuubo. 25 Iijoho Digaijafeenedɨ mootadi dijeecɨvominaafi
Davidfeenedɨ nuuhi:

¿Collɨhi cuumiminaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyaminaa
sicamañooco esamaaihi? 26 Jiinɨjeminaa aivojɨto gañiivehi, bu
cuumiminaa aivojɨto sahɨ igaivehi Moocaanihallɨvɨ, bu Cristohallɨvɨ
icano, nuubo David.

27 Jaano miyaano. Miiro Herode,[b] Poncio Pilato icamisi jiicuumivɨ
igaivuuhi siicuumijeotoma, israelmima icano iimiibo daachi Jesuco
iijoho Moocaani ijeevadɨ ificuubohallɨvɨ. 28 Jaamo tollɨ moonɨumo
iijoho Moocaani edeesamaaiuboro: Jillɨ icajiibo, nooboro unuucuubadɨ
diiboco moonɨumo. 29 Jaaneguiiha iijoho Moocaani idiicaabo, jino
dijeecɨvominaaco omoonɨgonoco meecɨ. Jaaboro miihaico daamusu
igototimo diijɨco miyaminaaco mijiibeguequi, bu 30 jaamoro dihuse mityari
iguihuvamoco mubuheesuqui, bu iifusuco ajabafiiranehejeque momoonɨqui
iimiibo daachi Jesu momofeenedɨ, noomoro.
31 Jillɨ iimaaumoro lliivimaacaro tomaño diito iigaicɨniumaño sefano
maryɨbauhi. Jaasumiro paryɨ famoojeebiifañoro Moocaani Gaija
gahafuuhi. Jaamoro nucufeguetimo Moocaani jiibogoco jiibeguehicaumo.

---

b 4.27 Herode Antipa onoobo. Meecɨ Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Iticoni Jilli Cristota Icauhi.

32 Jaasumi sihidi Cristoco imiyaavuguumo jeebiino sabadiro icahicauhi,
bu sabadiro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino
icaruno fameedirehicau. 33 Jaanaa minisuminaa sihidi Moocaani mityari
Jesu ubuheeteunoco jiibeguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri jinejeti
cuujivaachutimo icahicauhi. 34 Diitofeene siinoti ucuujivaachuboba chahahicauhi.
Iijanoma ijiinijenema iicadimo anaajemere nihibamico isivamoro minisuminaaco
acivahicauhi. 35 Jaanoco ifocasihicaumo ucuujivaachudineheje. 36 Jaanaaca bu
Jose icaruuboco minisuminaa Bernabeti omomoniubo jacusuminaafi eneejiruno
Levitaminaafi Chipre onoochugaivi ifiivuubo. 37 Jaabo ijiinijeque anaajeuno
nihibamico isivauboro minisuminaaco acivauhi.

Ananiamisi Imiti.

5 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinijeque
anaajeumisiro 2 samañooco iiciumisiro samañoonoco
minisuminaajaago satyuuhi fanooro iicahivibadi. Jaanoco mogai gaajauhi.
3 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collihi Satanas dijeebiifaño
jicafetehi Moocaani Gaijaco ibañisuqui? ¿Jaaboro diijiinijeque anaajene
nihibamico samañoonoco diiciqui? 4 ¿Nacu diije jiinije icahinitihi? Bu
jaajeque anaajecuuno, diino inihibami. ¿Collihi dijeebiifaño deesamaaihi
tolli omooninoco? Miyaminaaco bañisutihi. Moocaanico bañisuhi, nooboro.
5 Unuunoco Anania uguubuuboro baavi aacutuuboro chuumuubo. Jaanoco paryi
miyaminaa agaajaumoro sihidi iguiumo. 6 Jaaboco sicafe iminiumoro satyuuhi iciiqui.
7 Jaanobuunati minooci, sano idiino nihiba oovobuunati mogai fuuhi aiji
tolli iicaunoco gaajatigo. 8 Jaagoco Pedro nuuhi: Uco diibogo, ¿naa miya
tonoodineri amiisi jiinijeque manaajehinihi? nooboro.
Jaanegui diigo: Jiihi, tonoodineri, nuuhi.
9 Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collihi sabadiro mihicamisiro Moocaani
Gaijaco minisujirahi? Oono jahisi gasecuumo ditajeque iiciijeme. Jaamo
tolliro ico ciiteji, nooboro.
10 Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino. Jaamo sicafe
faño agaseumo atyimeuhi diigo chuumucuugoco. Jaagoco asatyumoro itaje
cojivi ciijeumo. 11 Jaanoco Moocaani iijaminaa, bu sihidi miyaminaa icano
agaajaumoro sihidi iguiumo.

Mityaco Omoonino.

12 Jaamo minisuminaafeenedi sihidi ejeevano iifusu ajabafiirano
moonicafetehicauhi miyaminaafeenevi. Jaamoro igaivehicaumo Salomon Portal
onoomañovi. 13 Jaarunaa saatohoba minisuminaavi fiitivehicautihi. Jaarumo
famooro miyaminaa diitoco gaijihicauhi. 14 Jaamo sihidi miyaminaa Moocaanico
miyaaveguehicauhi gaifiimi, gaigoomi icano. 15 Jaamoro iguihuvamehejeque
jiihaiñojininovi ficuhicaumo cigaiijenefaño, siucinitajefaño icano Pedro tomañodi
afatyoobo iji ihallidi afatyeneri ibuheequi. 16 Jaabadiro uufocoo cuuminooto
Jerusalejaa saahicauhi iguihuvamehejeque, emeimivatomehejeque icano isivaumo.
Jaamoco paryi buheesuhicaumo.

Pedroco Sacerdotemi Aivojito Jiihevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemi aivojiiboma saduceomioto iicamo diitoco
sihidi jiiheveuhi. 18 Jaamoro minisuminaaco agaayiciumoro civojafaño

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ficuumo. 19 Jaarumoco Moocaani toomomɨnaafi fucu iguhuganoco
afaayɨuboro diitoco iinusuuhi.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafaño
mujulleevetemere miyamɨnaaco mɨjɨɨbogo Cristo fiivoco aacɨnoco, nooboro.
21 Jaanegui seseevedɨ fucuro templojafaño ufuumoro miyamɨnaaco
jɨɨbeguehicaumo.
Jaanohachuta sacerdotemɨ aivojɨɨbo diiboma iicaumoma, igaiyɨɨcɨumo
fagomɨnaaco, paryɨ Israel cuumimɨnaa quillahutoco icamoco. Jaamoro
jɨɨbogomɨnaaco cuuhuvaumo cɨvojafañotɨ isɨvaqui. 22 Jaanegui sisɨmɨnaa
ufuurumo sɨcaijaco emeecɨjeumoro ijɨɨbogoma saauhi. 23 Cɨvoja cuhufono
fabaacɨnɨjaco memeecɨjehi ɨmegari paryɨ itoomomɨnaa icarahi icano. Jaadɨ
mafaayɨcɨmoro fañoco memeecɨrumo mɨɨhaiñoobaco mahatyɨmetɨhi,
noomoro.
24 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, temploja toomomɨnaa aivojɨɨbo,
paryɨɨcɨno sacerdotemɨ icamo uguubumoro igutuuhi. Jaamoro noocasiumo:
¿Mɨhachuta fɨne jino jillɨ feeji? noomoro.
25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amɨɨhai cɨvojafaño
mificuhinɨmo Moocaani iijafaño icahi miyamɨnaaco jɨɨbogomo,
nooboro.
26 Jaanegui toomomɨnaa aivojɨɨbo isisɨmɨnaama ufuuboro diitoco
sɨvauhi, millɨ moonɨtɨɨbo, miyamɨnaaco iiguimoro diitohallɨtɨ guiisiri
diitoco ahaamɨujiruneguiiha. 27 Jaamoco ɨsɨvaumoro gasesuumo fagomɨnaa
ɨmefeenevɨ. Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo nuuhi: 28 Amɨɨhaico du aivo
imino mafaguuhi tomomotɨ mɨjɨɨbeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo
magahafusucuuhi paryɨ Jerusale cuumico amɨɨhai jɨɨbegueri. Jaamoro
mohallɨvɨ majavucarujirahi diibo Jesu tɨɨjohoco agañɨɨumoro agaicaaunoco,
nooboro.
29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Mɨllɨ bu Moocaani iijɨco
magañɨɨmoro miyamɨnaa iijɨco: Jii, meneejirahi? noomoro. 30 Mɨɨro
mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi Jesuco amɨɨhai
magaicaaumoro ɨmohobujevɨ metetecuuboco. 31 Jaaboco Moocaani caamo
imiyanaagonovɨ ficuuhi Aivojɨɨbotɨ Taajasumɨnaafitɨ Israel cuumimɨnaa
diibofeenedɨ iimitɨco ijeevesuqui. Jaabo diito imitɨco ibuusuqui. 32 Jaano
gaajamɨnaa mɨɨhai tollɨro Moocaani Gaija gaajamɨnaafi. Jaaboco Moocaani
acɨhi diiboco imiyaavogomoco.
33 Unuunoco fagomɨnaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihidɨ
diitojaa sɨfiiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo. 34 Jaarunaa
diito aivojɨtofeene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onoobo Moise
tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa aivojɨɨbo paryɨ miyamɨnaa agaijɨhicaubo. Jaabo
diitofeenetɨ ujulleeveuboro iminɨsumɨnaaco diitofeenetɨ buhɨgovɨ galluubo
jihachutagayɨ. 35 Jaaboro ihaivojɨtoco nuubo: Israel gaifiimɨ, mehesɨcɨnɨ
jito gaifiimɨco momoonɨjinoco. 36 Eneecau bu mehesafoto amɨɨhai, mɨɨro
safoono Teuda onoobo agañiivuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi,
nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodɨmova. Jaarumo paryɨ
finɨuhi diiboco agaicaaunobuunatɨ imiyamɨnaa paryɨ gavaranamaaiuhi.
37 Jaanobuunatɨ miyamɨnaa momonoco acaatɨnɨusumi bu gañiivuubo Juda
galileaoobo. Jaaboma sihidɨ minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunatɨ
tollɨro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo gavaranamaaiuhi. 38 Jaanegui amɨɨhaico
neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro mɨllɨ momoonɨdino. Jino miyamɨnaa
iijɨcoro omoonɨno iicahachiijɨ finɨjino. 39 Jaanotɨ Moocaani iijɨ iicahachiijɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amiihai mifinisujitihi. Mehesicini, Moocaanimaryo momoonicasidino, nooboro.
40 Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minisuminaaco
ucuuhuvaumoro jilli diitoco aamiuhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedi
mijiibeguedino, noomoro diitoco suufeniuhi. 41 Jaamo minisuminaa
aivojitofeeneti imo imo iinuuhi Moocaani diitoco agaijiiboro imitino
covamomovaumo Cristo momohalliti. 42 Jaamoro fafucuvaaciviro
suufenitimo jiibogomoro iimaahicaumo Jesucristoti Moocaani iijafaño,
bu iijanofaño icano.

Diaconomiti Ficuumo.

(1Tim 3.8-13)

6 Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro feehicauhi. Jaamoti
saatoho griegomi iijiri ihiimaamo judiomi iijiri iimaamoditi
isifiiratuumoro noocasiuhi: Mofibaijitoco imino moonihicatimo
amachusumi, noomoro.
2 Jaanegui motihaiti miimisiici idiimo minisuminaa iicaumo, paryi
miyaavogominaaco iigaiyiiciumoro nuuhi: Imijitiruno miihai Moocaani
iijico mijiibogonoco mejeevesumoro machutaaco mahacino. 3 Jaaneguiiha
fañi, amiihaifeeneti iimihusemeti mihici sahuse juugahuseti miimisiici
idiino Moocaani Gaija ijeebiifaño agahaficinimoti. Jaamoro toonofa
mificu ijeecivequi. 4 Jaanoti miihai Moocaanima iimaamoro mijiibegueji
Moocaani iijico, noomoro.
5 Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooboco ijeebiifaño
miyaavogo, Moocaani Gaija icano agahaficiniiboco, bu Felipeque,
Procoroco, Nicanoroco, Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo,
judiomi iijico agaayiciuboco icano. 6 Jaamoco sivaumo minisuminaajaago.
Jaamohallivi ihuseneque ificuumoro Moocaanima iimaaumo.
7 Jaanaa Moocaani iiji janaanicivíro jusinoro feehicauhi. Jaaneri
Jerusalevi sihidi guiraatehicaumo miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti
sacerdotemi Cristoco gaayicihicauhi.

Esteba Onooboco Civojanimo.

8 Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicauhi sihidi imiyaavogomaño
Moocaani noojiri sihidi mityanoco miyaminaafeenevi moonihicaubo.
9 Jaanaa sinagogaja momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cirenemina, bu
alejandriaminaa, Cilicia jiinijeminaa, Asia jiinijeminaa icamo ticovauhi
Estebama ejenaaucasiumo. 10 Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani
Gaija diiboco sihidi gaajaco aacineri ihiimaahicaumaño. 11 Jaanoma iicamo
iimitimoco tajiibaumo ibañiqui: Miihai muguubuuhi Moiseti, Moocaaniti
icano imitino ihiimaaboco, noomoro ineequi. 12 Jilliti Estebahalliviv
miyaminaaco sifiiratusumo quillahutoco, caatiniminaaco icano. Jaamoro
asaaumoro diiboco agaayiciumoro satyuumo fagominaa imega. 13 Jaamoro
diibohalliviv saatohoco ficuuhi sicamañooco ibañiqui: Jaani aivo
suufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajiibati icano iminootino
ihiimaabo. 14 Jaabadirova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinisuuboro
miihaico Moise atajiibauno mojeevamaajequeva buunanijiibo onoonoco
muguubuhi, noomoro.
15 Jaanegui paryi fagominaa Estebaco emeeciumo atyimeuhi ihimeque
Moocaani toomominaafi imebadi jeevahimeque.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Esteba Onoobo Fagomɨnaa Ɨmefeene Iimaahi.

7 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨɨbo Estebaco dilluuhi: ¿Naava miyaano
paryɨ jino diito onoono? nooboro.
2 Jaanegui diibo iimusuuhi: Amɨɨhai agaijino nahabomɨ, bu amɨɨhai
caanimɨhai icamo, uco muguubu. Mɨɨro Moocaani ihaivojima
buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvɨ Mesopotamia jiinɨjeri iicausumi
Haran jiinɨjevɨ fuutɨbaacaro. 3 Jaabo diiboco nuuhi: Diijiinɨjeque deevesu
paryɨ diyotoma. Jaaboro difo ɨco uujoho ɨjɨɨbeguejino jiinɨjejaagovɨ,
nooboro. 4 Jaaneguiiha Abraham fuuhi Caldea jiinɨjetɨ. Jaaboro icatuubo
Haran jiinɨjevɨ jahɨ caani chuumuuhi. Jaadɨ Moocaani Abrahamco
sɨvauhi jino jiinɨjevɨ jino amɨɨhai jisu mihicajevɨ. 5 Jaaruuboco jinejebatɨ
acɨutɨɨbo jiinɨjebaco itɨhaico ificujirumañobaco. Jaaruubo diiboco
acɨguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi
Abraham iseemenebama chahaunaaca 6 Moocaani diiboco nuuhi:
Diiyaachimɨhai sita jiinɨjehallɨvɨ icaji sitafeenevɨ. Jaamoco jɨjuvusujimo.
Jaamoro imitɨno moonɨjimo cuatro cientodɨ ficabava tɨcovovɨ, nooboro.
7 Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiinɨjemɨnaaco uujoho moonɨji
diitoco ɨjɨjuvusu jiinɨjeque. Jaadɨ tahɨgotɨ asaamoro uco jeecɨvejimo
jimañovɨ, nooboro. 8 Moocaani iijɨco acɨuhi Abrahamco iimeeheque
iquitɨcɨqui Moocaani unuubadɨ. Jaaneguiiha Abraham Isaaco
eseemevausumi iimeeheque quitɨcɨubo juugahusetɨ mifucucɨ, safucu
icanotɨ. Jaabadɨro bu Isaac moonɨuhi Jacobco eseemevausumi. Jaabadɨro
Jacob moonɨuhi iseemeque Israel cuumiva motɨhaitɨ miicuumicɨdɨmo
iicajimo caanimɨhaico.
9 Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jɨɨheveuhi.
Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiinɨjevɨ satyuumo. Jaaruuboma
Moocaani icauhi. 10 Jaaboro diiboco ihɨdaasutɨ ataajasuuboro sihidɨ diiboco
gaajatɨ acɨuhi. Jaanoma iicaubo Egipto aivojɨɨbo diiboco sihidɨ agaijɨuboro
Egipto aivojɨɨbotɨ ficuuhi, tollɨro bu iija aivojɨɨbotɨ ficuuhi icano.
11 Jaanobuunatɨ paryɨ ajeba icauhi Egipto jiinɨjevɨ, Canaan jiinɨjevɨ
icano. Jaaneri moheedetemɨhai ɨdaasuno machutabama chahauhi.
12 Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovɨ machutaaco ucuuhunɨuno iicaunoco.
Jaaboro iseemeque tahɨ galluubo moheedetemɨhai iicaumoco jillɨtɨ fuumo
tahɨgo aivo itɨconɨ. 13 Jaanohallɨvɨ ufuumovɨ Jose inahabomɨvɨ ihɨmeque
imino jafenɨuhi. Jaanotɨ jari Egipto aivojɨɨbo gaajauhi Jose yotoco.
14 Jaanobuunatɨ Jose caanico cuuhuvauhi paryɨ famooro iyotoma setenta
y cincodɨmoma. 15 Jillɨtɨ Jacob icatuuhi Egipto jiinɨjevɨ jahɨgo guijeveubo.
Jahɨ tollɨro moheedete paryɨ guijeveuhi. 16 Jaamo bacɨnoco buunatɨ
asatyumoro cɨɨtuumo Siquem onoomañovɨ Abraham Hamor seemetɨ
nɨhɨbamɨri anaajeucɨɨhojɨfaño.
17 Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitɨvucuudɨ Egiptovɨ Israel
cuumi sihidɨro ifiivuumo guiraatucuuhi. 18 Jaasumi Egiptovɨ bohaivojɨɨbo
icauhi Joseque agaajautɨɨbo. 19 Jaabo muucuumiotoco abañɨuboro ɨdaasuno
moonɨuhi moheedeteque atajɨɨbaubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo
iguijevequi, nooboro. 20 Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovosɨɨuhi.
Jaaboco caanimɨ jaahe tuumuuhi minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanohachuta.
21 Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivojɨɨbo aicɨgai aatyɨmeugoro ɨɨcɨuboco
fiivusuuhi iseemenebadɨ. 22 Jaamaño Moiseque egiptomɨnaa paryɨ
agaajanoco jɨɨbuguumo. Jaamaño mityano ihiimaaboro icahicaubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

23 Jaabo cuarentadɨ ficabava iicacuudɨ imogooboro fuubo iyoto
israelmɨnaaco emeecɨtoobo. 24 Jahɨ jaabo atyɨmeuhi saafi egiptomɨnaafi
Israel cuumiooboco ɨdaasuno omoonɨunoco. Jaabohallɨtɨ Moise ijaadaco
ihɨciqui diiboco gaicaauhi. 25 Jaabo esamaaihicauhi: Tayoto israelmɨnaa
fɨne gaajacuumo uujohofeenedɨ Moocaani diitoco ataajasujinoco, nooboro.
Jaarunoco iyoto gaajaciutɨhi. 26 Jaano seseevedɨ Moise atyɨmeuhi samɨsi
Israel cuumiotɨsi omoonɨcasiunoco. Jaamɨsico faguubo: ¿Collɨhi jaamɨsi
samɨsiro mahamocasihi musuufenɨcasi? nooboro. 27 Jaanegui inahaboco
ahaamɨubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨco mohallɨvɨ
aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ icano ficuuhi? 28 ¿Nacu uco gaicaaujirahi
iijɨ egipcioco agaicaauhinɨbadɨ? nooboro. 29 Jillɨ diiboco onoonoco
uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia jiinɨjevɨ. Jahɨ miseecɨco
gaifiimɨsico seemevaubo siicuumifeenevɨ.
30 Jaabovɨ cuarentadɨ ficabavabuunatɨ sɨcaihɨgovɨ Sinai gajɨ fiitɨno
Moocaani toomomɨnaafi jafeveuhi cɨɨjɨgaiguiihu ɨmohogayɨhallɨdɨ
jɨganofeenedɨ. 31 Jaanoco aatyɨmeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño
imino ihatyɨmequi ifiitɨvuubo guubuuhi Moocaani icooco: 32 Uujoho
Moocaani, dihedeete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeecɨvuubo
onoonoco. Jaaneri Moise sihidɨ veveveve igutuuboro meecɨutɨhi. 33 Jaaboco
Moocaani nuuhi: Ditɨhaipaajeque dujuuvo jino uujoho Moocaani iicamaño
imino jiinɨje. 34 Uujoho atyɨmecuuhi taacuumimɨnaa ɨdaasuno Egiptovɨ
iicanoco ɨdaasuno acanɨfonoco guubuucuuhi. Jaanegui niitehi diitoco
taajasuqui. Jaanegui difo ɨco Egiptovɨ galluuhi, nooboro.
35 Moiseque diito ɨtɨhɨsuumoro: ¿Mɨɨjoho ɨco aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ
icano mohallɨvɨ ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojɨɨbotɨ,
taajasumɨnaafitɨ, Moocaani toomomɨnaafi ɨmohogayɨhallɨdɨ cɨɨjɨgaiguiihu
jɨganoco aatyɨmeunofeenedɨ. 36 Jaabo Moise Egiptotɨ moheedeteque
iinusuuhi sihidɨ ejeevano mityaco Egipto jiinɨjevɨ Tɨfai Muuaifeenevɨ
omoonɨuboro. Tollɨro sɨcaihɨgofeenevɨ cuarentadɨ ficabava tɨcovovɨ
moonɨubo. 37 Jaabo diiboro Moise israelmɨco nuuhi: Moocaani galluuji
amɨɨhaidi iimaamɨnaafico amɨɨhai nahabomɨfeenetɨ uco iicabadɨ. Jaaboco:
Jii, meneeji, nooboro. 38 Jaabo Moise sɨcaihɨgofeenevɨ igaiyɨɨcɨumofeeneri
iicaubo. Sinai gajɨvɨ Moocaani toomomɨnaafi diiboma ihiimaaubo
moheedetefeeneri iicaubo. Jaabo fiivo iimaaco mɨɨhaidi agaayɨcɨubo.
39 Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootɨmo Moocaanico imuguutɨmo.
Jaamoro ijeebɨɨnofañodɨ imuguumo Egiptovɨ dojɨcuvɨro uuminoco.
40 Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi mɨɨhaidi diosmɨco edeetavonoco
mohɨmega isɨɨguequi. Magaajatɨhi mɨllɨhacho Moise mɨɨhaico Egipto
jiinɨjetɨ ɨsɨvahinɨɨbo icahi, 41 noomoro oroco ɨɨcɨumoro niivɨgai seemenetɨ
eheetavuumoro asimɨco gaisiraicɨumo ihɨjɨnɨta jeecɨvotɨ. Jaamoro
diibohallɨvɨ imo imo icaumo ihuse eetavotahallɨvɨ. 42 Jaanoma iicaubo
Moocaani diitotɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaaboro diitoco niquejeo
meecɨrɨcoro jeecɨvusuubo. Jillɨ Moocaani iimaamɨnaa aamefaño noocɨnino:

¿Nacu amɨɨhai Israel miyamɨnaa uco mejeecɨvequi asimɨco
magaisiraicɨuhi cuarentadɨ ficabava tɨcovovɨ sɨcaihɨgovɨ?
43 Tollɨ icatɨno. Jillɨ Moloc onooboco dios noomoro,
magaayɨcɨuhi. Tollɨro Refan onoobo meecɨrɨgaico magaayɨcɨuhi
amɨɨhairyo mɨhɨjɨnɨnehejeque mejeecɨvehicauhi.
Jaanoma iicaabo uujoho amɨɨhaico amɨɨhai jiinɨjetɨ sihɨ tehesino
gañɨɨji Babilonia janaanɨcɨvɨ, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

44 Mɨɨro moheedete Egipto jiinɨjetɨ agaaumo Moocaani unuuneguiiha
ijiinɨjejaagovɨ ɨmevaurumo sɨcaisituvɨro icahicaumo ɨɨgomoro.[c] Jaamañeri
Moocaani iijama iicaumo toojafaño tajɨɨba guiisiba bujeque ificuhicauja.
Jaaja eetavocɨnɨuhi Moocaani Moiseque ɨɨfusuuboro: Jillɨ jei deetavo,
unuubadɨ. 45 Jaajaco moheedete gaayɨcɨuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi
satyuumo sita jiinɨjeneque udumɨtɨɨcɨtuusumi juvivuumo. Moocaani diito
ɨmegatɨ agaasuumo jiinɨjeque. Jillɨ iicaunaa David fiivuuhi. 46 Jaabo David
Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icauhi. Jaabo eedeebe Jacob Moocaanico
miyaavuguuhi. Jaaneguiiha David Moocaani iijaco eetavuujiruubo
Moocaani toojafaño iicaqui. 47 Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani
iijaco. 48 Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyamɨnaa userio
eetavotajafaño icatɨhi. Ihiimaamɨnaafi unuubadɨ:

49 Niqueje tagɨcɨnɨta jiinɨje tatyɨhai jaguisɨsuta. ¿Jineje iijaco uudi
meheetaveji? noobo Moocaani. ¿Nacu comañovɨ uujoho jaguisɨji?
50 ¿Nacu uujoho tahuseri paryɨ fanoovaco eetavehinɨtɨhi? nooboro.

51 Jaano icanaaca amɨɨhai aivo jihovoto, amɨɨhai Moocaanico
agaajatɨmobadɨ, cuhufono aivo amɨɨhai jeebɨɨ, amɨɨhai nohojɨno,
amɨɨhai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amɨɨhai caanimɨhai
iicaubadɨro amɨɨhai momoonɨhicahi. 52 ¿Cojɨɨbogomɨnaafico nacu
amɨɨhai edeete ɨdaasuno moonɨutɨhi? Diito gaisiraicɨuhi sɨɨcɨjetɨro diibo
Iimiibo asaaujinoco ɨjɨɨbuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amɨɨhai
mahacɨmoro magaicaausuhi. 53 Amɨɨhai Moocaani toomomɨnaafeenedɨ
tajɨɨbaco magaayɨcɨhinɨrumo miyaano meneehicatɨhi, nooboro.

Esteba Onooboco Guijenɨumo.

54 Jillɨ diibo unuunoco uguubuumoro sihidɨ ɨsɨfiiratumoro igaiñooco
ojɨsuumo Estebajaago. 55 Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija
gahafɨcɨnɨɨbo caamo niquejeque emeecɨubo Moocaani imi arɨcuco
atyɨmeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleecɨnɨɨboma.
56 Jaaboro nuuhi: ¡Memeecɨ! Niqueje afaayacafotonoco atyɨmehi
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani miyanaagonovɨ icaaboma, nooboro.
57 Jaarunaa diito inohojɨnoco cuhufono afabaacuumoro sefano
coovadiivuuhi. 58 Jaamoro diiboco ɨtɨgabaacuumoro tuucuumitɨ buhɨgovɨ
satyuumo. Jaamoro saafi sɨcafefi Saulo onooboco igaachehunoco
utuumusumoro diiboco guiisibaneri aamɨumo. 59 Jaabo diiboco aamɨmaaca
Moocaanima iimaaubo Esteba: Aivojɨɨbo Jesu, tagaijaco gaayɨcɨ, nooboro.
60 Jaadɨ ememuɨɨvuuboro sefano gaihivuubo: Aivojɨɨbo, jino imitɨco
diitohallɨvɨ ficuudino, nooboro guijevecuubo.

Saulo Miyaavogomɨnaaco Bucasihi.

(Gal 1.13-14)

8 Jaamo diiboco agaicaaumofañodɨ Saulo icauhi. Jaamo tufucuro
tɨcovacuumo Cristoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨumo Jerusalevɨ.
Jaanotɨ gaacɨnɨumo fahɨgovavɨ Judea cuumineri, Samaria cuumineri
icano ɨdɨɨmoro minɨsumɨnaa fitafutuuhi. 2 Jaanaa Estebaco saatoho
iimihusene gaifiimɨ ɨcɨumoro sihidɨ taaumo. 3 Jaano tɨcovo Saulo Cristoco
imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi iijanofañodɨ feehicaubo gaifiimɨ,
gaigoomɨ icamoco ɨɨcɨɨboro cɨvojafaño isatyequi.

---

c 7.44 Toono jɨɨbogogayɨ Exodohaamefaño iicabogocoro jimañovɨ ficuuhi imino igaajaqui.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaani Iijɨco Samariavɨ Jɨɨbogomo.

4 Jaanaa Jerusaletɨ ofoocɨnɨumo Moocaani iijɨco jɨɨbogomoro
fahɨgovadɨ feehicauhi. 5 Felipe Samaria jiinɨjeri iicacuumivɨ ufuuboro
tuucuumivɨ Cristotɨ jɨɨbeguehicaubo. 6 Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa
ɨgaivomoro guubunɨcɨhicaumo Felipe ɨjɨɨbogonoco, sihidɨ ejeevano
mityaco omoonɨnoco atyɨmemere icano. 7 Bu sihidɨ ɨjɨmɨma iicamoco
buheetesuhicaubo. Jaamo ihɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi gaibacɨnɨmoro, bu
ifiino isifañɨɨneri ɨɨgotɨmehejeque buheesuhicaubo, itɨhaiño ifilluumoco
buheesuhicaubo icano. 8 Jillɨtɨ tuucuumio miyamɨnaa imo imo icahicauhi.
9 Jaanaa tollɨro tuucuumiri icaubo Simon onoobo apichumɨnaafi itɨconɨ
ihapichuco omoonɨɨboro Samaria miyamɨnaaco abañɨhicaubo: Aivo
uujoho miyaabo, nooboro. 10 Jillɨtɨ famooro diiboco guubunɨcɨhicauhi
ihaivojɨtejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaanɨ aivo miyaano Moocaani
mitya, noomoro.
11 Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo sɨɨcɨjetɨro ihapichuri diitoco
abañɨhicaumaño. 12 Jaarunaa Moocaani jɨɨbogoco Cristotɨ Felipe
diitoco ɨjɨɨbuguunegui gaifiimɨ, gaigoomɨ icamo imiyaavuguumoro
nitɨsuquimaaiuhi. 13 Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro
nitɨsuquimaaiuhi. Jaaboro Felipema gataavuubo sihidɨ ejeevano mityaco,
bu ɨɨfusunoco icano omoonɨhicauneri ajabafiituuboro.
14 Jaanoco minɨsumɨnaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariamɨnaa
Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco. Jaanegui tahɨ Pedro, Jua icamɨsico
galluumo. 15 Jaamɨsi tahɨ ɨɨfutuudɨ Moocaanima iimaaumɨsi Samaria
miyamɨnaa Moocaani iijɨco imiyaavuguumohallɨvɨ, Moocaani Gaijaco
diito igaayɨcɨqui. 16 Tusumihiica saatohoba diitotɨ Moocaani Gaijaco
gaayɨcɨutɨhiica; jillɨro nitɨsuquimaaiumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ.
17 Jaadɨ Pedromɨsi diitohallɨvɨ ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gaijaco
gaayɨcɨumo.
18 Jaanoco Simon apichumɨnaafi minɨsumɨnaa miyamɨnaahallɨvɨ
ihuseque ificuuneri Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyɨmeuboro
nɨhɨbamɨco acɨguubo: 19 Uco mahacɨ toono mityaco, tollɨro uujoho
tahuseque saatohohallɨvɨ ificuumo Moocaani Gaijaco igaayɨcɨhicaqui,
nooboro.
20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryɨ dinɨhɨbamɨma ɨɨjoho finɨ;
Moocaani aacɨnoco nɨhɨbamɨri magaayɨcɨhi, neehi fɨne. 21 Ɨɨdɨ jino
icatɨno jinofaño ɨɨjoho diicatɨhi. Moocaani ɨmefeene dijeebɨɨ tɨcovotɨhi.
22 Toono dihimitɨco deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebɨɨfaño
edeesamañoco ɨco buusujirubeheje. 23 Mɨɨro uujoho ɨco ɨɨfɨnɨcɨhi aivo sihidɨ
dihimitɨ faafañofaño idiicanoco, aivo imitɨfaño cuhufono isisɨcɨnɨcuunoco,
nooboro.
24 Jaanegui Simon apichumɨnaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallɨvɨ
mihiimaa. Toono uco monoonofaño ɨdaasuno icadino, nooboro.
25 Jaadɨ Pedromɨsi Jesutɨ, Moocaani iijɨtɨ icano ihiimaahicaudɨ
jɨɨbeguehicaumɨsi taajasuhiijɨco Samaria jiinɨje cuuminovɨ. Jaadɨ
dojɨcuvɨro uumiumɨsi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinɨjemɨnaafima.

26 Jaanobuunatɨ Felipeque Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Gañiivoobo,
difo gadɨcɨɨbahachuta Jerusaletɨ sɨcaihɨgo Gasa onoomañodɨ ofoocɨnɨjɨri,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

nooboro. 27 Jaanegui Felipe agañiivooboro ufuubo atyɨmeuhi gaigooco
agaajatɨibo etiopiaoboco; aivojɨgo tajɨibamɨnaafi Candace onoogo,
etiopiamɨnaa aivojɨgo, nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi Jerusalevɨ Moocaanima
ihiimaaqui ufuubovɨ. 28 Jaabo dojɨcuvɨro ijiinɨjejaago uhuumiubo ijeejɨmɨ
meenegafaño gɨcɨnɨiboro ɨifɨnɨcɨhicauhi Moocaani iimaamɨnaafi Isaia
aameque. 29 Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitɨvo diibovɨ,
nooboro.
30 Jaanegui Felipe diibovɨ ifiitɨvuubo Isaia aameque ihiimaasunoco
guubuuhi. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco?
nooboro.
31 Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Mɨijoho bu uco ɨjɨibegueneri gaajajirahi?
nooboro Felipeque iicojɨvɨ coovaubo.
32 Jaano jillɨ toohaamefaño onoonoco ɨifɨnɨcɨiboro feehicaubo, jillɨ noonoco:
Ovejaco igaicaauqui iicanɨcɨbadɨ satyuumo; ajashu ovejaco
ijeeneque iquitɨmoguiino iimaatɨibo iicanɨcɨbadɨ diibo
iimaautɨhi. 33 Diiboco guiinonɨumo, miyaano iicatɨneri.
Ifiico agaicaaumoro jiinɨjehallɨtɨ gañɨiumo. ¿Jaabo
iyaachimɨhaitɨ mɨijoho jɨibeguejirahi? onoonoco.
34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluuhi: Uco dɨibogo. ¿Mɨiditɨ
jillɨ iimaaubo Moocaani iimaamɨnaafi, ifiitɨro nacu sifiitɨ? nooboro.
35 Jaanegui diibo ihiimaasumañotɨ Felipe tɨconɨuhi Jesutɨ diiboco
ɨjɨibuguubo. 36 Jaamɨsi nɨfaihu iicaumañodɨ afatyuhɨ ihetiopiaobo
Felipeque nuuhi: Jimaño nɨfaihu icahi fɨne uco nitɨjitɨrahi, nooboro.
37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryɨ dijeebɨimaryo imiyaavogohachiijɨ,
nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi
iicanoco, nooboro.[d]
38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadɨ samɨsi teehifa iniituudɨ
Felipe diiboco nitɨuhi. 39 Jaanaa iteehifañotɨ ihiinuudɨ Moocaani Gaija
Felipeque satyuuhi. Jaaboco ihetiopiaobo siino atyɨmecuutɨhi jillɨ imo
imo fuucuubo ijɨihairi. 40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovɨ atyɨmeumo.
Jaabo fuuhi tuucuumijeri taajasubogoco jɨibogooboro Cesareavɨ ɨifutuubo.

Jillɨ Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.

(Hch 22.6-16; 22.9-18)

9 Jaanohachuta Saulo suufenɨtɨibo Jesuco imiyaavogomoco
gaicaaugooboro feehicauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemɨ aivojɨibojaago.
2 Diiboco aameneque acaatɨnɨiboro ihacɨqui Damasca sinagogajamɨnaafico
ihacɨteque. Jaaboro Jesu jɨibogo iijɨfañodɨ iicamoco gaigoomɨ, gaifiimɨ
icamoco isisɨiboro Jerusalevɨ cɨvojafaño isatyequi. 3 Jaabo ufuubo
Damascatɨ fiitɨcuuruubaaca imimañobatɨ niquejefañotɨ diiboco achɨcɨuno.
4 Jaaneri Saulo baavɨ aacutuubo guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco:
Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? unuunoco.
5 Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mɨijoho nacu ɨijoho aivojɨibo? nooboro.
Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ɨijoho uco ubucasiibo.[e]

---

d 8.37 Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.
e 9.5 Sahaamefaño janaanicɨ jillɨ ficuumo: ɨiro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadɨ iicanoco imogotɨiboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro icanɨcɨbadɨ, nooboro, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

6 Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu mɨllɨ iicanoco diimeguehi?
nooboro.
Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahɨ ɨco
ijɨɨbeguequi omoonɨjinoco, noonoro.
7 Jaaneri Sauloma ufuumo sihidɨ igutuuhi. Tollɨ onoonoco uguubuumoro
jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi. 8 Jaadɨ Saulo baatɨ agañiivuudɨ
emeecɨuruubo atyɨmecuutɨhi. Jaanegui diiboco ihusetɨ agaayɨcɨumoro
Damascajaa satyuumo. 9 Jahɨ icaubo mifucucɨ, safucu ɨdɨino jinejebaco
machutɨɨbo, adutɨɨbo, atyɨmetɨɨbo icano.
10 Jaanaa Damascavɨ icaubo saafi Anania onoobo Cristoco
imiyaaveguehicaubo. Jaabovɨ Jesu buhugaavuhi. ¡Anania! nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojɨɨbo, nooboro.
11 Jaanegui Aivojɨɨbo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jɨɨhai tɨcovojɨ
onoojiri. Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocaanima
ihiimaaboco. 12 Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyɨmehi asaaboro
ihuseque ifihallɨvɨ ificuuneri siino aatyɨmeneque, nooboro.
13 Jaanegui Anania nuuhi: Aivojɨɨbo, famoova uco diibotɨ jɨɨbeguehicahi
paryɨ Jerusalevɨ ɨco imiyaavogomoco imitɨno omoonɨhicanoco. 14 Toonegui
saabo juuga sacerdotemɨ aivojɨto iijɨma paryɨ dimomoco imiyaavogomoco
isisɨqui, nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho ɨɨcɨcuubo
siijiinɨjemɨnaaco ihaivojɨtoco tollɨro israelmɨ icamoco taajɨco ijɨɨbeguequi.
16 Jaaboco uujoho gaajasuji tahallɨtɨ sihidɨ ɨdaasuno iicajinoco, nooboro.
17 Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhɨgo jɨcafutuubo. Jaaboro
ihuseque ihallɨvɨ ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivojɨɨbo Jesu
ɨɨvɨ jɨɨhaivɨ asaahinɨsu ajafevehinɨɨbo uco dijaa galluuhi, jaabo siino
daatyɨmehi, jaabo Moocaani Gaijaco gaayɨcɨhi icano, nooboro.
18 Jaasumiro Saulo aallɨɨfañotɨ aifuuno taavaabo meehebadɨ jeevano.
Jaasumiro Saulo agañiivuuboro nitɨsuquimaaiubo. 19 Jaadɨ jari siino
amachuudɨ sefatuubo. Jaadɨ gueenejɨsuno icaubo Damascavɨ Cristoco
imiyaavogomoma.

Damascavɨ Saulo Jɨɨbeguehi.

20 Jaasumitɨro Saulo jɨcafutuhi sinagogajanofaño ɨjɨɨbogoobo: Jesu
Moocaani Achi, nooboro. 21 Jaanoco paryɨ uguubuumo ajabafiitomoro
neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ icatɨɨbo Jerusalevɨ Jesu momoco imiyaavogomoco
ɨdaasuno omoonɨhicaubo icatɨno? Mɨɨro tooneguiiha juu saahinɨɨbo
jimañootoco isisɨɨboro sacerdotemɨ aivojɨtojaago isatyequi. noomoro.
22 Jaarunaa Saulo gaajano jɨɨbeguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo
Damascavɨ iicamo judiomɨco ihiimaari mɨtasuhicaubo.

Saulo Judiomɨtɨ Taajahi.

23 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ sanoomɨro judiomɨ iimaacasiuhi Sauloco
igaicaauqui. 24 Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi
guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajacɨuhi.
25 Jaanegui miyaavogomɨnaa jɨɨibaifaño diiboco ɨjɨɨhacuumoro fucu
tuucuumi mecuhallɨdɨ baavɨ iniitusuneri taajaubo.
26 Jaadɨ Saulo Jerusalevɨ ɨɨfutuudɨ tomaño miyaavogomɨnaama
igataavequi moonɨuruubo. Jaarunaaca diiboco ñɨhicuguumo: Fɨne
miyaavogomɨnaafi icatɨɨbehiica, noomoro. 27 Jaarunaa Bernabe diiboco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

minisuminaajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco jiibuguubo Saulo jiihaivi
Cristoco aatyimeuboro uguubuunoco, Damascavi Cristoti ñihicugotiibo
ijiibeguehicaunoco icano.
28 Jaadi jari Saulo Jerusalevi ifitafutuudi diitoma gataavuubo.
29 Jaabo ñihicugotiibo Jesucristoti iimaahicaubo. Judiomi, griego iijiri
ihiimaahicaumoma jenaaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco
gaicaauguumo. 30 Jaanoco inahabomi agaajaciumoro Sauloco satyuumo
Cesareavi. Jaamañoti diiboco Tarsovi galluumo.
31 Jaamaño faacuumivavi miyaavogominaa famooro imino icacuuhi,
judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoro feehicauhi
Moocaani ñihicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro
feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

32 Jaasumi Pedro inahabomico meeciiboro efeehicaubo ifutuuhi Lidavi,
tomañeri iicamoco emeecituubo. 33 Jahi atyimeubo Enea onooboco ifi
iniinovaneri sahuse juugahuseti mificabaci, saficaba icano ticovovi igotiibo
iicahicauboco. Jaabo icigaiijefañoro siucinii boco. 34 Jaaboco Pedro nuuhi:
Enea Jesucristo ico buheesuhi, gañiivoobo dicigaiijeque dimibachu,
nooboro.
Jaasumiro Enea gañiivuuhi. 35 Jaanoco paryi lidaminaa, saromina a
icamo aatyimeumoro iheedehiijico ejeevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.

36 Jaasumi Jope cuumivi icaugo Cristo miyaavogominaago Tabita imomo
iicagoco griegomi iijiri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyaminaaco
moonihicauhi iidaasumehejeque sinehejeque acihicaugo. 37 Jaasumi Dorca
iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro caamo iicamecufaño
ficuumo. 38 Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumiti fiitiuhi. Jaacuumiri Pedro
iicaunoco miyaavogominaa uguubuumoro miimisiicico galluumo
diibojaago ijiibeguetequi: Jopevi goovano disaa, noomoro.
39 Jaanegui Pedro diitisima fuuhi. Jaabo iifutuudi Dorca ifi icahigovi
diiboco satyumo. Jaabohallidi paryi fibaijito gaigoomi meeciguuhi
taamoro igaachehunoco Dorca ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco
ifusuhicaumo. 40 Jaanegui Pedro paryi famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadi
ememuiivuuboro Moocaanima iimaaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco
emeeciuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.
Jaasumiro emeeciugo Pedroco aatyimeugoro casiivuuhi. 41 Jaanegui
ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiiyiciubo. Jaaboro inahabomi, bu fibaijito
icamoco ocoovauboro iifusuubo buheecuugoco. 42 Jaanoco paryi Jope
cuumiminaa uguubumoro saatoho sihidi Cristoco miyaavuguuhi. 43 Jaadi
Pedro tuucuumivi gueenene icauhi asimimeehene imibachuminaafi Simon
onoobo iijafaño.

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

10 Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomi
Amocasiminaa onoomo aivojiibo. 2 Jaabo paryi iijaminaama
Moocaani ñihicufaño icahicauhi. Jaabo sihidi nihibamico acihicaubo
judiomiguiiha iidaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicino Moocaanima
iimaahicaubo. 3 Jaanaa safucu imohonohalliti nihiba iicaaberi gaijafaño

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imino atyɨmeubo Moocaani toomomɨnaafi diibojaa asaaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.
4 Jaaneri Cornelio sihidɨ iigutuuboro diiboco ɨhɨɨfɨnɨcɨuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui itoomomɨnaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucuubo, judiomɨ ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco gaajacuubo icano. 5 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi. 6 Oono Simon onoobo asimɨmeehene imibachumɨnaafi iija muuaijɨniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ɨco jɨɨbegueji omoonɨjinoco, nooboro.
7 Jaanegui itoomomɨnaafi diiboma ihiimaauboro ufuunobuunatɨ Cornelio coovauhi saafi soldaomɨoboco Moocaani iijɨmɨnaafi inahabonɨmɨnaafico, bu miimɨsiicɨ iicojɨmɨnaatɨsima. 8 Jaaboro diitoco imino ɨjɨɨbuguuboro Jopevɨ galluubo.
9 Jaano seseevedɨ diito Jopetɨ fiitɨcuunaaca Pedro caamovɨ fuuhi iijahallɨvɨ gadɨcɨɨba Moocaanima ihiimaaqui. 10 Jaaboco sihidɨ ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca gaijaco atyɨmeubo, 11 niqueje afaayacafotonofañotɨ niituuno baavɨ gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevano fahɨgovatɨ duujecɨnɨno. 12 Jaanofaño faaboho asimɨ icauhi igueenemeheje itɨhaiño iicameheje, faaboho joomɨ, faaboho jiinimomɨ icano. 13 Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Pedro, gañiivohɨ diitotɨ gaicaaubo diidu, onoonoco.
14 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovonoco ɨɨdicunoco, nooboro.
15 Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ɨɨjoho: ɨdicuno, needino, noonoro.
16 Mifoocɨ, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno. 17 Jaano esamaajeri Pedro: ¿Mɨllɨ fɨne eneejiruno? nooboro icaunaaca Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufuumo iguhugavɨ ɨfutuuhi. 18 Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icahi? noomoro.
19 Jaanaa Pedro gaijaco aatyɨmeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija nuuhi: Meecɨ johono miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨco guiinehi. 20 Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañɨmo nootɨɨbo diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.
21 Jaanegui Pedro niituuhi baavɨ Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco nuubo: Uco amɨɨhai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Aivojɨɨbo Cornelio agalluuneguiiha. Imihuseebe Moocaani ñɨhicufa iicaabo. Jaaboco famooro judiomɨ agaijɨɨbo. Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Pedroco cuuhuva. Jaabo iijɨco guubuuhi, eneeneguiiha masaahi, noomoro.
23 Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu toono diiboma cɨgaumo. Jaano seseevedɨ Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomɨ gataavuuhi Joperi iicaumo.
24 Jaano seseevedɨ ɨɨfutuumo Cesareavɨ Cornelio iyotoma igataavomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoma diitoco utuumuuhɨgo. 25 Jaanaa Pedro Cornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuɨɨvuubo Pedroco iimequi. 26 Jaarunaa Pedro diiboco gañiiyɨcɨuhi: Dulleeve, uujoho tollɨro ɨɨbadɨro miyamɨnaafi, nooboro.
27 Jaaboma ihiimaaboro fañoojavɨ ufuubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa igaicɨnɨmoco. 28 Jaanegui Pedro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi sacerdotemɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

neefihi imijitiruno judiomioobo siicuuornelio iijavi iifutuuhi. Jaaboco
Cornelio idilluuboro iguiino memuiivuubo miooboma agataavooboro
diibo iijafa ofoono onooniciinoco. Jaarunofaño uco Moocaani jiibeguehi
sitaaco idicumo mihinivamo needino, nooboro. 29 Jaaneguiiha amiihai
uco mucuuhuvanoco milli nootiibo saahi. ¿Jaamo jinejeguiiha uco
mucuuhuvahi? nooboro.
30 Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuuhi
jisumi nihiba icaaberi jaahe machutiibo iijicuuvi Moocaanima iimaanaaca
uuvi jafevehiniibo gaifi aricuchehufa jiiciniibo. 31 Jaabo uco neehinihi:
Cornelio, Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaajacuubo iidaasumoco
adaamusuhicanoco. 32 Jaanegui gallu Jope cuumivi saatohoti Simon
Pedroco ihicitequi asimeehene imibachuminaafi tolliro Simon onoobo
iija muuaijiniri iicajafa icaaboco. Jaabo asaadi iima iimaajiibo, nooboro.
33 Jaanegui galluuhi tusumiro ico ihicitequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui
jino famooro Moocaani imefeene mihicahi. Moocaani ico atajiibanoco
mihimeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro Jiibeguehi.

34 Jaanegui Pedro ticoniuhi nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani
sabadiro miyaminaaco agaijinoco. 35 Sabadiro agaayicinoco fahigova
miyaminaati diiboco iñihicugomoro imino iicamoco. 36 Miiro Moocaani
iimaauhi Israel cuumiminaaco sajeebii icano jiibogoco ijiibuguubo
Jesucristofeenedi. Jaabo diibo famoo Aivojiibo. 37 Amiihairyo imino
magaajacuuhi paryi judiomi jiinijevi iicaunoco. Miiro Jua jiibogooboro
initihicaunobuunati. 38 Galileavi jilli ticovauno Moocaani Jesu
Nazareooboco Gaijaco imityama aciubo. Jaaneri feehicaubo imino
mooniiboro iimitino ijima iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jilli
mooniiboro feehicaubo Moocaani diiboma iicaumaño. 39 Jaanoco
miihai magaajahi Jesu Jerusale cuumifaño, paryi Judea jiinijevi
icano omoonihicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro imohobujevi
tetecuumo. 40 Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucuci, safucu
icanoti. Jaabo miihaivi jafeveuhi. 41 Jaaruno famooviro jafevetiibo
miihaiviro jafeveubo miihaico iticoniiro Moocaani toono gaajaminaati
iiciumovi. Jaaboma miihai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo
ubuheeteunobuunati. 42 Jaabo miihaico galluuhi miyaminaaco
mijiibeguequi Moocaani diiboco iguijevemehallivi, ubuheemehallivi
icano Aivojiiboti ificuunoco mijiibeguequi icano. 43 Tolliro famooro
siicijetiro Moocaani iimaaminaa Jesuti iimaauhi: Paryi diiboco
imiyaavogomo diibofeenedi taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomi Icatirumo Moocaani Gaijaco Gaayicihi.

44 Pedro ihiimaaunaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryi diibo
jiibogoco uguubuniciumohallivi. 45 Jaaneri sihidi jabafiituumo judio
miyaavogominaa Pedroma asaaumo, tolliro judiomi icatirumoco,
Moocaani Igaijaco aaciuneri, 46 bu tolliro sijiijeri ihiimaamoro Moocaanico
imehicaumo icanoco uguubuumoro. 47 Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui,
¿miijoho bu collihi neejirahi nifaihuri nitiratimo iicaqui miihaibadiro bu
Moocaani Gaijaco agaayicicuumo? nooboro.
48 Jaanegui tajiibaubo diito initisuquimaaiqui Jesucristo momofeenedi.
Jaadi Pedroco ifiitiunegui diitoma gueenejisuno icaubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

11 Jaanaa saatoho minɨsuminaa, inahabomɨ icamo Judeari iicaumo
guubuuhi tollɨro siicuumioto icarumo Moocaani jɨɨbogoco
agaayɨciunoco. 2 Jaanaa Pedro Jerusalevɨ agaseuboco saatoho judiomɨ
miyaavogominaa ɨtɨhɨisuumoro, nuuhi: 3 ¿Collɨhi judiomɨ icatɨmojaago
edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.
4 Jaanegui Pedro diitoco jɨɨbuguuhi fanootɨro nijequevɨ tahɨ iicaunoco.
5 Jillɨ nooboro: Uujoho Jope cuumivɨ iicahinɨsumi Moocaanima
ihiimaahinɨɨbo atyɨmehinɨhi gaijafaño gaachehubaryutyɨgababadɨ
jeevanoco fahɨgovatɨ duujecɨnino niquejefañotɨ tajaa iniitonoco. 6 Jaanegui
imino atyɨmequi emeecɨɨbo atyɨmehinɨhi fanoo asimɨ igueenemeheje
ɨtɨhaiño iicamehejeque, iñɨhicufiimoco, jiinimomɨco, agahafomehejeque
icano. 7 Jaanaa niquejefañotɨ uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo.
Jaaboro diitotɨ gaisiraicɨɨbo diidu, onoonoco. 8 Jaarunaa uujoho neehinɨhi:
Chahano, Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovono ɨɨdicunoco, nooboro.
9 Jaanegui niquejefañotɨ siino uco noono: Moocaani iimibachucuunoco
ɨɨjoho: Ɨdicuno, needino, noonoro. 10 Jaanoro mifoocɨ, safo icano niituuhi.
Jaanoro niquejefa siino fuucuuno. 11 Jaanaaca miimɨsiicɨ, saafi icamo
ɨfutuuhi uujoho iicaujavɨ uco ɨɨcɨvamo Cesarea cuumitɨ agalluumo.
12 Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhi bañɨgotɨɨbo difo, nooboro.
Jaanegui sahuse juugahusetɨ saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa
majaaheveuhi. 13 Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi Moocaani toomominaafico
aatyɨmehinɨɨbo ujulleeveebere diiboco eneehinɨnoco: Saatohotɨ Jope
cuumivɨ gallu Simon Pedro onooboco ihɨcɨtequi. 14 Jaabo ɨco jɨɨbegueji
diijaminaama ataajajinoco, nooboro eneehinɨnoco. 15 Jaanegui uujoho
ihiimaabo tɨcovahinɨnaacaro Moocaani Gaija diitohallɨvɨ niitehinɨhi
itɨconɨ mɨɨhaihallɨvɨ iicaubadɨ. 16 Jaanotɨ uujoho esafetehinɨhi Jesu
unuunoco: Miyaano Jua nɨfaihuri nitɨuhi. Jaanotɨ amɨɨhai minitɨcafeteji
Moocaani Gaijari, unuunoco. 17 Mɨɨhai Aivojɨɨbo Jesucristoco
mimiyaavuguusumi aacɨcuubadɨro diitoco aacɨcuunoco. Jaanegui uujoho
miyaminaafiro, ¿mɨllɨ Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.
18 Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomɨ uguubuumoro llɨɨvɨuhi.
Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tollɨro Moocaani siicuumioto
icarumo iheedehifiico ejeevesumoco acɨhi ifinɨjitino ifiico, noomoro.

Antioquia Cuumivɨ Moocaani Iija Iicano.

19 Esteba onooboco agaicaaunotɨro saatoho miyaavogominaaco ɨdaasuno
omoonɨunotɨ sanoodɨmo gaacɨnɨuhi Feniciavɨ, Chiprevɨ, Antioquiavɨ icano.
Jahɨ jaamo Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicauhi saatohocoro judiomɨco sitaaco
jɨɨbogotɨmo. 20 Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogominaa
Antioquia cuumivɨ ɨɨfutuumo judiomɨ icatɨrumoco jɨɨbuguuhi Jesucristo
Moocaani Achi jɨɨbogoco. 21 Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi.
Jaamaño sihidɨ saatoho iheedehiijɨco ejeevesuumoro Aivojɨɨbo Jesuco
miyaavuguumo.
22 Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijaminaa uguubuumoro
Bernabeque galluumo Antioquiavɨ. 23 Jaabo Bernabe ɨɨfutuubo atyɨmeuhi
Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro
diitoco fajɨɨnɨubo sefano ijeebɨɨco omoonɨmoro Aivojɨɨbo Jesucristo
iijɨfañoro iicaqui. 24 Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebɨɨfa
icaabo sihidɨ miyaavogoobo. Jaamaño sihidɨ miyaminaaco Jesucristodi
ɨcɨhicaubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

25 Jaanobuunati Bernabe fuuhi Tarso cuumivi Sauloco iicituubo. Jaaboro
Antioquiavi satyuubo. 26 Jahi Cristoco imiyaavuguumoma icaumisi
saficaba Antioquiavi sihidi miyaminaaco jiibogomisiro. Jaamañovi iticoni
Antioquiavi momoniumo miyaavogominaaco Cristotati.
27 Jaasumi Moocaani iimaaminaa Jerusaleti fuumo Antioquiavi.
28 Jaanaa diitoti saafi Agabo onoobo inahabomifeeneti ujulleeveuboro
Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jiinijeviro aivo sihidi
ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojiibo Claudio onoobo atajiibausumi.
29 Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogominaa esamaaiumoro
inahabomi Judeari iicaumoja nihibamico galluumo inehejema iicaudimo
aaciunehejeque icano. 30 Tolliro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo
nihibamico Bernabe, Saulo icamisima.

Cristotaco Idaasuno Moonimo.

12 Jaasumi aivojiibo Herode[f] ticoniuhi Cristotaco idaasuno omooniubo.
2 Jua nahabo Jacooboco aamigari gaicaausuubo. 3 Jaano judiomidi
iimiunegui Herode Pedroco sisisuubo Pascua jiibaimosumi. 4 Jaaboco
isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiva icamo
toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo.
Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo. 5 Jaabo Pedro
civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi
suufenitimo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

6 Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihiinusuujino iijicuuviofucu
Pedro miimisiici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri
sisiciniibo tolliro saatoho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi. 7 Jaanaa
Moocaani toomominaafi icivojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi icivojafaño
achiciuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti ganiiciuhi
ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.
Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.
8 Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque cuhufono
siyaavoobo ditihaipaajeneque dicamaje, eneenegui Pedro jicamaaiuhi.
Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo
tadyojicuti disaa, nooboro.
9 Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro
itoomominaafi omooniunoco. 10 Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari
iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi iifutuumisi
jigaiño guhuga jahisivi iifotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi.
Jaaneri ihiinuumisiro jiihairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti
imimañobati sihi minifutuuhi.
11 Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajacihi miyaano
iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluuhi uco Herode useti,
judiomi omoonijirunoti icano itaajasuqui, nooboro.
12 Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seeji
iijajaago. Jahi sihidi miyaminaa igaiciniuhi Moocaanima ihiimaaumo.
13 Jaabo iifutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja
Rode onoogo iinuuhi: ¿Miijoho fine? noogoro emeecitogo. 14 Jaago

---

f 12.1 Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco
faayiciutigoro jinafatyuugo ijiibogotogo Pedro iguhuga imegavi iicaunoco.
15 Jaanegui diigoco nuumo: Jilli fine degavehi, noomoro.
Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.
Jaanegui nuumo: Diibo icatino fine jilli diibo gaija, noomoro.
16 Jaarunaa Pedro suufenitiibo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui
iguhugaco afaayiciumo diiboco aatyimeumoro jabafiituuhi. 17 Jaanegui
Pedro diitoco ihuseri faguuhi lliivi iicaqui. Jaaboro diitoco jiibuguubo
Moocaani diiboco civojafañoti ihiinusuunoco. Jaaboro jilli Jacooboco,
saatoho monahabomico icano mijiibogo, nooboro sihigovi fuubo.
18 Jaanaa meseseeveudi icivoja toomominaa ñaaivocasiuhi: ¿Milli
Pedro cuuca icahi? noomoro. 19 Jaamoco Herode guiinusuuhi. Jaarumo
aatyimeutinegui diitoco: ¿Milli jana taajaabo? nooboro itoomominaaco
gaisiraicisuubo. Jaaboro Herode Judeati ufuuboro Cesarea cuumivi
icatuubo.

Herode Guijevehi.

20 Jaabo Herode sifiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyaminaajaago. Jaanegui
diito sabadiro ihiimaacasiumoro saaumo Herodejaago. Iticoni Herode iija
aivojiibo Blasto onooboco nihibamico jaaduumo diitohallivi ihiimaaqui.
Jaabofeenedi Iherodeque dilluumo sajeebii iicaqui diibo jiinijeti
machutaaco agaayicihicauneguiiha. 21 Jaanegui Herode diitoco tufucu jei
masaa unuufucu, ihaivoji gaachehuco ijicafutuuboro ihaivoji gicinitafa
casiivuubo. Jaaboro diito imefeenevi iimaaubo. 22 Jaaneri miyaminaa
coovadiinamaaiuhi: ¡Jino ihiimaabo miyaminaafi icatiibo Moocaaniro!
noomoro.
23 Jaasumiro Moocaani toomominaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico
iimuunoco diiboro agaayiciumaño. Jaasumiro guijeveubo jiijoho uduuneri.
24 Jaano ticovo Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi fahigovadi
ijiibegueneri.
25 Jaadi Bernabemisi idudicamaajeque imivuudi Jerusaleti dojicuviro
uhuumiumisi Jua Marco onooboco satyuumisi.

Bernabe, Saulo Icamisi Ticonihi Siicuumijaa Ofoomisi.

13 Jaanaa Moocaani iimaaminaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani
iijafaño. Jaamou diito jiibogominaa Bernabe, Simon Civucu
onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojiibo Herode[g] cojivi
ifiivuubo, Saulo icamo. 2 Jaamo safucu igaivuumo Moocaanima machutimo
iimaaqui. Jaamo machutimo Moocaanima ihiimaaumaaca Moocaani Gaija
nuuhi: Bernabe, Saulo icamisico ijeevadi uudi mudugaacu diitisico toono
dudicamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.
3 Jaanegui saatoho jiibogominaa machutimo Moocaanima
ihiimaaunobuunati ihuseneque diitisihallivi ificuumoro diitisico galluumo.

Jiibogominaa Chipre Chugaivi Jiibeguehi.

4 Jaamisico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamisi
fuuhi Seleucia cuumivi. Jaamañoti muuairi fuumisi Chipre chugaivi.
5 Jaamisi Salamina cuumivi iifutuudi judiomi sinagogajanofaño Moocaani

---

g 13.1 Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iijico jiibeguehicaumisi. Jaamisima Jua Marco onoobo fuuhi diitisico
ihamusuqui. 6 Jaamo tuchugairiro efeehicamo Pafo cuumivi ifutuuhi. Jahi
atyimeumo judiomioobo BarJesu onoobo maaimoco. Jaabo bañihicauhi:
Uujoho Moocaani iimaaminaafi, nooboro. 7 Jaamaaimo Sergio Paulo
onoobo aivojiibo fanoovaco gaajaabo cojiri icahicauhi. Jaabo ihaivojiibo
cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamisico Moocaani iijico iguubuqui.
8 Jaarunaa tomaaimo griego iijiri Elimas onoobo diitisico jenaauhicauhi
ihaivojiibo imiyaavugujiruneguiiha. 9 Jaanegui Saulo icaruubo Pablo
onoobo Moocaani Gaija ijeebiifaño gahaficiniibo diiboco imino
ihiifiniciuboro nuuhi: 10 ¡Bañifiiraminaafi iji seemene idiicaabo, idiimitiibo
miyaano jiihevemínaafi idiicaabo! Iticovoji Moocaani jiihaico, ¿collihi
suufenitiibo ciryu ciryu mooniiboro diicahicahi? 11 Jisu ico Moocaani use
aamiji dihaallii ico ijaabavequi. Jaabo nihiba seseeque atyimetiibo diicahi
gueenene, nooboro.

Jaasumiro civono diibedi minifutuuno aimuufaibadi. Jaaneri dudiivi
icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihuseti agaayicimoro diiboco
isatyequi. 12 Jaanoco ihaivojiibo aatyimeuboro miyaavuguhi. Jaaboro
Moocaani iijico ijiibogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomi Pisidia Jiinijeri Iicano Antioquiavi Ifetehi.

13 Jaadi Pablomi ijicamaaimoro Pafo cuumiti ufuumo ifutuuhi Pergevi
Panfilia jiinijevi. Jaamañovi Jua Marco onoobo diitisico ejeevesuuboro
uumiuhi dojicuviro Jerusalevi. 14 Jaanobuunati diitisi Pergeti fatyuuhi
Antioquiavi Pisidia jiinijevi. Jahi judiomi jaguisisumi sinagogajafaño
ufuumisiro casiivutuumisi. 15 Jaadi Moise tajiiba aameneque, bu Moocaani
iimaaminaa aameneque icano emeeciudi sinagogaja aivojito atajiibaunegui
dilluumo: Fañi, fagojiibogoma mihicahachiiji miyaminaadi jisu mihiimaa,
noomoro.

16 Jaanegui Pablo agañiivuuboro ihuseri faguubo lliivi iicaqui.
Jaaboro nuubo: Israel miyaminaa muguubu; amiihai tolliro Moocaani
jeecivominaa. 17 Moocaanico amiihai Israel cuumiminaa mimiyaavogoobo
moheedeeteque iciuhi. Jaaboro diitoti ajashuti cuumi eetavuubo
siicuumifeenevi Egiptori iicausumi. Jaadi toojiinijeti imityari diitoco
iinusuubo. 18 Jaadi Moocaani miimisiici ticovovi ficabano sicaihigo
diitoco jaabiciuhi. 19 Jaaboro sahuse juugahuseti miicuumiici icano jiinije
miyaminaaco Canaan jiinijevi ifinisuuboro moheedeeteque ijiinijeneque
aciubo. 20 Jaadi cuatro ciento cincuentadi ficabavabuunati diitoco
fagominaafeenedi tajiibahicaubo. Jaanobuunati Moocaani iimaaminaafi
Samuel iicausumi 21 Moocaanico dilluumo aivojiiboti diitoco ihaciqui
diitoco itajiibahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco aciuhi miimisiici
ficabanohachuta ticovovi aivojiiboti Saul onooboco Sis onoobo achico,
Benjamin cuumiooboco. 22 Jaadi Moocaani Saulco ihaivojiti gañiiuhi.
Jaaboro aivojiiboti Davidco ficuubo. Jaaboti Moocaani nuuhi: Isai achi
Davidco atyimehi: Tajeebii onoobadi iicaaboco uujoho iimogobadi
iicajiiboco, nooboro. 23 Jaabo David iyaachimihaioobou Jesu, Moocaani
Israel cuumiminaaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadi. 24 Jaabo
Jua Jesu saautinaacaro jiibeguehicauhi paryi Israel cuumiminaaco:
Minitisuquimaaje amiihai eedeehifiico mejeevesumoro, nooboro. 25 Jaabo
Jua ijiibogoco imivucuujino fiitino nuubo: Amiihai uco diiborucu, noomoro
mehesicinii bo icatihi. Tabuunati saajiibo tajanaanicivi iicaabo. Jaabovi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ɨfototɨhi diibobadɨ sihidɨ jeevahi. Jaabou, diibo tɨhaipaaje duujeque
isinaayujiruunova, nooboro.
26 Jaamo amɨihai tañahabomɨ Abraham yoto seeme mihicamo, tollɨro
amɨihaifeene siicuumioto Moocaanico mejeecɨvomo icano. Amɨihaidi
iicano jino taajasujɨibogo. 27 Mɨiro Jerusaleri iicamo paryɨ ihaivojɨtoma
Jesuco gaajautɨhi, Moocaani iimaamɨnaa aameque fahiijɨvaro jaguisɨsumi
ɨifɨnɨcɨrumo gaajahicautɨmo. Jaamoro diitoro Jesuco iguijenɨguusumi
toohaamefaño onoonoco miyaavusuumo. 28 Toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco
diibovɨ aatyɨmeutɨnegui Pilatoco dillumo diiboco igaicaauqui. 29 Jaamoro
diibotɨ aamefaño onoobadɨ iicacuusumi ihɨmohobujetɨ iniitusuumoro
cɨɨumo. 30 Jaaruuboco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi. 31 Jaabo
gueenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea jiinɨjetɨ Jerusale cuumivɨ
ufuumovɨ. Jaamo diito jisumi diibotɨ miyamɨnaaco jɨibeguehicahi.
32 Jaamo mɨihai amɨihaico mɨjɨibeguehicahi iimino jɨibogoco Moocaani
moheedeeteque unuunoco. 33 Mɨihai diito iyaachimɨhai mihicamedi
diibo unuuno miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo Salmo onoohaamefaño
capitulo dos onoobadɨ: Ɨɨjoho taseemene jifucu uubadɨro idiicaabo,
noonoro. 34 Moocaani diiboco ifi tuucɨtɨno iicaqui ubuheetesuujinoco jillɨ
nuubo. Jaabo ɨco uujoho acɨji Davidco unuunoco, nooboro. 35 Jaabadɨro bu
Sisalmovɨ noono: Agaijɨibo dijeecɨvomɨnaafi ifiico deevesujitɨhi tuucɨtɨno
iicaqui, noonoro. 36 Jaabo David isumiotoco imino moonɨubo Moocaani
onoobadɨ: Jaabo iguijeveuboco iheedete cojɨvɨ cɨɨumo. Jaabo tuucɨuhi.
37 Jaanotɨ Moocaani ubuheetesuubo tuucɨutɨhi. 38 Jaanegui fañɨ, magaaja
diibo Jesufeenedɨ imitɨ buusuco amɨihaico mɨjɨibogonoco. 39 Mɨiro Moise
tajɨibaco omoonɨrumo taajatɨmo iicahicamo paryɨ Jesuco imiyaavogomo
diibofañodɨ taajaji. 40 Jaanegui imino mehesɨcɨnɨ; Moocaani iimaamɨnaa
jillɨ unuuno amɨihaihallɨvɨ icadino:
41 Memeecɨ amɨihai dejecumɨnaa, majabafiitomoro mifɨnɨcɨnɨ
uujoho Moocaani iicaabo amɨihai mihicasumi sihidɨ
ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho amɨihaico ɨjɨibogorunoco
miyaano meneejitɨrahi, onoono.
42 Jaadɨ Pablomɨsi inahabonɨmɨnaama judiomɨ sinagogajatɨ ihiinuumoco
judiomɨ iicatɨmo nuuhi: Sijaguisɨvɨ jei mɨihaico siino mɨjɨibogo, noomoro.
43 Jaadɨ Pablomɨsi jahisivɨ iinuucuumɨsi dojɨcutɨ fuumo sihidɨ judiomɨoto,
siicuumio miyaavogomɨnaa icamo. Jaamoco diitɨsi fajɨinɨhicauhi:
Moocaani imihiijɨguiinoro mihica, sefano noomɨsiro.
44 Jaadɨ sifoo jaguisɨvɨ fiitɨcuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijɨco
iguubuqui. 45 Jaanegui judiomɨ sihidɨ miyamɨnaa ufuunoco aatyɨmeumoro
diitohallɨtɨ Pabloco jɨiheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaaumoro
dejecuhicaumo. 46 Jaarunaa Pablomɨsi igototɨmɨsi nuuhi: Itɨconɨ amɨihai
judiomɨco Moocaani iijɨco mɨjɨibeguejirahi. Jaarunoco magaayɨcɨtɨmoro
ifinɨjitɨno ifiima mihicagotɨhi. Jaanegui amɨihai cojɨtɨ siicuumiotojaagovɨro
mefeeji, noomɨsiro. 47 Jillɨ nooboro Moocaani mɨihaico tajɨibauhi:
Ɨco ficuuhi faajiinɨjemɨnaahallɨvɨ judiomɨ icatɨrumoco
gaajasuqui. Amɨihaifeenedɨ taajasujɨibogoco
jiinɨjejɨnibaacɨvɨ galluuji, nooboro.
48 Jaanoco siicuumioto uguubuumoro imo imo minifutuuhi. Jaamoro:
Moocaani iijɨ aivo imihi, noomoro miyaavuguumo, paryɨ fiivo ifiima
iicaqui ɨicɨcuudɨmo. 49 Jillɨ paryɨ toojiinɨjevɨ Moocaani iijɨ jɨibogocafutuuhi.
50 Jaarunaa judiomɨ iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomɨ obocɨfimoma,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tuucuumio gaifiimi obocifimo icamoma. Jaamoro ticoniuhi Pablomisico
ijiihevemere idaasuno omooniumo. Jaamoro diitisico toojiinijeti gañiiumo.
51 Jaanoma iicaumisi diitohallivi itihaipaaje jiinico tatacuumisi toono
jiibogobadi iicano. Jaamisiro Iconio cuumijaa fuumisi. 52 Jaarunaa Cristotaco
ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija ijeebiinofaño iicaumaño.

Pablomisi Iconio Cuumivi.

14 Jaadi Iconiovi Pablo, Bernabe icamisi judiomi sinagogajafaño
fuuhi. Jaamisiro jiibeguehicauhi. Jaanoco sihidi miyaavuguumo
judiomi griegomioto icamo. 2 Jaarunaa saatoho judiomi imiyaavuguutimo
siicuumiotoco esaayusuuhi inahabomico ijiihevequi. 3 Jaarunoco
igototimisi tuucuumivi gueenene icaumisi Moocaaniti jiibogomisiro.
Jaabo Moocaani iimihuseti ihiimaanoco miyaavugusuhicauhi iifusunoco,
sihidi ejeevanehejeque icano omoonihicanofeenedi. 4 Jaarunaa
tuucuumio miyaminaa dugaaciniuhi saatoho judiomijaagodi, saatoho
minisuminaajaagodi icano. 5 Jaanoma iicamo judiomi, siicuumioto
icano aivojitoma jicucasiuhi diitoco idaasuno omoonimoro guiisibaneri
ihaamiqui. 6 Jaanoco Pablomisi agaajaciumisiro gaauhi Listra, Derbe
icanovi, Licaonia jiinije uufocono cuuminovi icano. 7 Jahi tolliro
taajasubogoco jiibeguehicaumisi.

Listra Cuumivi Pabloco Guiisibaneri Aamimo.

8 Listra cuumivi icaubo saafi ifiivuunotiro igotiibo iicaubo. Jaabo giciniuhi
igotiibo itihai iimiutineri. 9 Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunicihicauhi.
Jaanegui Pablo diiboco imino emeeciubo gaajaciuhi: Uujoho buheeji,
nooboro imiyaavuguunoco. 10 Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano ticovoro
ditihaihalliví dulleeve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.
Jaaboro igooboro fuubo. 11 Jaano Pablo omooniunoco miyaminaa
aatyimeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia iijiri: ¡Diosmi, miyaminaa
ifibadi ifiivotomoro mojaago niitehi! noomoro.
12 Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanoti Pabloco Mercurio
neehicaumo, diibo ijiibeguehicauneguiiha. 13 Jaanegui Jupiter sacerdote
Jupiterque iimehicauja cuumi imegari iicaja abajaabo sivauhi niivimico
deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamisico sihidi miyaminaa
diitisico iimomoro jeecivuujirumo iniivimico agaisiraiciumoro. 14 Jaanoco
iminisuminaatisi Bernabemisi agaajaciudi igaachehunoco agallicumisiro
jicafutuuhi miyaminaafeenedi coovadiicinimisiro: 15 Amiihai, ¿collihi tolli
momoonihi? Amiihaibadiro misi miyaminaatisi, tooneguiiha misi masaahi.
Tolli iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo idiiboro Moocaani
iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiinijeque, muuaiñoco icano paryi
faabohoco ifiivusuubojaago. 16 Siicijenaha Moocaani paryi cuumiminaaco
ficuuhi iimogobadi iicaqui. 17 Jaaruubo fahiijivaro: Uujoho iicanoco
igaajaqui, nooboro imino mooniibo, niijabaco aigusuubo, basutaaco
noovasuubo, mamachujidinoco aciibo imo imo mihicaqui. 18 Jilli noomisiro
diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufeniutirumo iniivimico agaisiraicimo
diitisico ijeecivequi.
19 Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño
miyaminaaco diitisihalliví abañiumo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco
guiisibaneri aamiuhi. Jaaboco: Fine guijevecuubo, noomoro tuucuumiti
buhigovi iguiiyiciumoro gañiijeuhi. 20 Jaabohalliví Cristota igaivuuhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano seseevedɨ
Bernabema Derbe cuumivɨ fuumɨsi.
21 Jaacuumivɨ taajasujɨɨbogoco jɨɨbeguehicaumɨsi. Jaadɨ sihidɨ Cristota
iicacuudɨ dojɨcuvɨro uumiumɨsi Listra, Iconio, Antioquia icanovɨ.
22 Jaacuumijevɨ Cristota iicaumoco quehecutusuumɨsi. Jaamɨsiro
fajɨɨnɨhicaumɨsi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojɨfaño
mefeejimoco ɨdaasuno moonɨjimo, noomɨsiro. 23 Jaamɨsiro Moocaani
iijanohallɨvɨ iquillahutotɨ ficuumɨsi. Jaadɨ machutɨmo Moocaanima
iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudɨmohallɨvɨ Moocaani iteemequi.

Pablomɨsi Siino Uumihi Siria Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ.

24 Jaanobuunatɨ fatyuumɨsi Pisidia jiinɨjefeenedɨ. Jaamɨsi ɨfutuuhi
Panfilia jiinɨjevɨ. 25 Jaamɨsiro Perge cuumivɨ jɨɨbeguehicaumɨsi. Jaadɨ
fuumɨsi Atalia cuumivɨ. 26 Toonotɨ ɨjɨcafutuumɨsiro muuairi fuumɨsi
Antioquiavɨ itɨconɨ diitɨsico Moocaani imihiijɨfañodɨ idudɨcamaaiqui
ificucuumivɨ. Jaanoco toono imivucuumɨsi. 27 Jaamɨsi Antioquiavɨ
agaseudɨ igaiyɨɨcɨumɨsi paryɨ Cristotaco. Jaamɨsiro jɨɨbeguehicaumɨsi
paryɨ Moocaani diitɨsima omoonɨhicaunoco judiomɨ icatɨrumedi Moocaani
iguhugaco faayɨcɨuhi diito imiyaaveguequi. 28 Jaamañovɨ Pablomɨsi
gueenene icauhi Cristotama.

Jerusalevɨ Igaivuumo.

15 Jaasumi saatoho Judeatɨ Antioquiavɨ ufuumo inahabomɨco
ɨjɨɨbogomo tɨconɨuhi: Mataajaqui itɨconɨ amɨɨhai meeheque
miquitɨcɨji Moise atajɨɨbaubadɨ, noomoro. 2 Jaamoma Pablomɨsi sihidɨro
idillucasiumɨsiro jenaaucasihicauhi. Jaanofeenevɨ Pablomɨsico ficuumo
saatoho icano Jerusalevɨ ifeequi minɨsumɨnaama, Jerusaleri iicaja
Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimaatequi.
3 Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo
fatyuuhi Fenicia jiinɨje, Samaria jiinɨje icanofeenedɨ. Jaamo inahabomɨco
jɨɨbogomoro feehicauhi siicuumioto icarumo iheedehiijɨco ejeevesuumoro
Moocaanico agaayɨcɨumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidɨ imo imo
icaumo.
4 Jaanaa Pablomɨsi Jerusalevɨ ɨɨfutuumɨsico paryɨ Cristota, minɨsumɨnaa,
iquillahuto icamo imo imo diitɨsico gaayɨcɨuhi. Jaamoco diitɨsi
jɨɨbeguehicauhi Moocaani diitoma omoonɨhicaunoco. 5 Jaarunaa saatoho
fariseomɨototɨ imiyaavuguumo ujulleeveumoro nuuhi: Imijiruno tollɨro
judiomɨ iicatɨrumo imiyaavogomo meeheneque miquitɨcɨno. Jaamoro
mataajɨɨbano Moise atajɨɨbaubadɨ iicaqui, noomoro.
6 Jaanegui igaivuumo paryɨ minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo
toonoco ihiimaaqui. 7 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasihicaunobuunatɨ Pedro
agañiivuuboro diitoco nuuhi: Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi
itɨconɨ uco Moocaani ɨcɨuhi amɨɨhaifeenetɨ, taajasujɨɨbogoco judiomɨ
iicatɨrumoco jɨɨbeguequi jaamo imiyaaveguequi. 8 Jaabo Moocaani famoo
jeebɨɨnocoro agaajaabo ɨfusuuhi tollɨro diito agaayɨcɨunoco Igaijaco
aacɨunofeenedɨ mɨɨhaico iicaubadɨro. 9 Moocaani diitoco mɨɨhaifañotɨ
guiinovɨ ficuutɨhi. Jaamo jeebɨɨnoco nitɨcuubo diiboco imiyaavuguumaño.
10 Jaamo ¿collɨhi amɨɨhai mimiyaavogotɨhi Moocaani omoonɨnoco?
Jaamoro jito imiyaavogomohallɨvɨ obocɨtajɨɨbaco mificuuhi, moheedeete,
mɨɨhai icarumo meheetavejitɨrunoco. 11 Jaanoco diitobadɨro mɨɨhai
mataajajinoco magaajahi Jesucristo imihiijɨfeenedɨ.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

12 Jaanegui famooro ɨlliɨvuumoro Bernabemɨsi ɨjɨibogonoco
guubunɨciumo gaajataco, ajabafiiranehejeque icano diitɨsifeenedɨ Moocaani
omoonɨhicaunoco siicuumiotofeenevɨ. 13 Jaanoco ihiimaaunobuunatɨ
Jacoobo nuuhi: Tañahabomɨ, uco muguubunɨcɨ, nooboro. 14 Simon Pedro
mɨɨhaico jɨɨbeguehi, ɨtɨconɨibo Moocaani judiomɨ iicatɨrumotɨ iyototɨ
ɨɨcɨnoco. 15 Mɨɨro jillɨ noono Moocaani iimaaminaa acaatɨnɨuno:
16 Jinobuunatɨ uumiji. Jaaboro siino gañiiyɨcɨji aacutuuja
David iijaco. Aacutuunoco siino iimibachuuboro eetaveji.
17 Jaano coovooto paryɨ Moocaanico iguiinequi paryɨ
jiinɨjeminaa tamomoco ijeecɨvequi icano. 18 Jillɨ noobo
Moocaani jinooco agaajasuubo sɨɨcɨjetɨro.
19 Jaanegui uujoho amɨɨhaico neehi: Judiomɨ iicatɨmoco gañuhusuno
momoonɨdino iheedehiijɨco ejeevesucuumoro Moocaanijaagovɨro
iicacuumoco. 20 Imicuujino aameque macaatɨnɨhaamefaño jillɨ meneeji:
Ɨjɨnɨta jeecɨvoco deetavucuudino, saatohoba ataabavatɨmo buhɨgueejedɨ
gaigoomɨma icadino, bu asimɨco udusuucɨneri amacanɨsumehejeque
duucuudimo, tɨɨjohoco aducuudimo. Jillɨ noomoro 21 faacuumivariro icamo
sɨɨcɨjetɨro Moise tajɨɨbaco ɨjɨibeguehicamo sinagogajanofaño fahiijɨvaro
jaguisɨfucuva tɨcovoocɨvɨ, nuubo Jacoobo.
22 Jaanegui minɨsuminaa, quillahutomɨhai, paryɨ Moocaani iijaminaama
ihiimaacasiumoro saatohotɨ ifeenetɨ ɨcɨuhi. Juda icaruuboco Barsaba
eneehicaubo, Sila onoobo aivo diitofeenetɨ imiyaamɨsi iicamɨsico ɨcɨumo
Pablo, Bernabe icamɨsima Antioquiavɨ igalluuqui. 23 Jaamoma aameque
galluumo: Mɨɨhai minɨsuminaa, quillahuto, paryɨ monahabomɨ icamo
moojɨco magalluuhi, monahabomɨ judiomɨ iicatɨrumo Antioquiari,
Siria, Cilicia icano jiinɨjeri iicamojaago. 24 Mɨɨhai muguubuhi jimañotɨ
saatoho ofoomovaha amɨɨhaico ihiimaari gañuhusuno moonɨhicahi
mɨɨhai matajɨɨbatɨmo. Jaamo amɨɨhaico mɨtasuhicahi: Amɨɨhai meeheque
miquitɨcɨ. Jaamoro Moise atajɨɨbabadɨ mihica, eneehicamo. 25 Jaanoma
mihicamo sabadɨro monoomoro moofeenetɨ saatohotɨ mɨhɨcɨhi amɨɨhaijaa
magalluuqui magaijino nahabomɨsi Bernabe, Pablo icamɨsima. 26 Jaamisi
ñihicunofeenedɨ ifiico ficuuhi Jesucristo momohallɨtɨ. 27 Jaanegui
amɨɨhaijaago magalluuhi Juda, Sila icamɨsico. Jaamɨsi amɨɨhaima
ihiimaamɨsiro imino amɨɨhaico jɨɨbeguejimɨsi. 28 Jillɨ Moocaani Gaijadi
imino, mɨɨhaidi imino icano janaanɨcɨ siinoco amɨɨhaico matajɨɨbatɨhi.
Jino ɨdɨɨnocoro amɨɨhaico meneehi: 29 Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco
meheetavucuudino. Jaabadɨro udusuucɨneri amacanɨsumehejeque
muduudino, tɨɨjohoco mahaduudino, saatohoba ataabavatɨmo jahisihijedɨ
gaigoomɨma icadino. Jillɨ mihicahachiijɨ imino momoonɨji. Tahɨ imino
mihica, noomoro.
30 Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavɨ. Jaamañootoco iigaiyɨɨcɨumoro
toohaameque acɨuhi. 31 Jaahaameque inahabomɨ emeecɨumoro sihidɨ
imo imo minifutuuhi toohaamefaño diito ajacusunoco aatyɨmeumoro.
32 Jaamɨsi Juda, Sila icamɨsi Moocaani iimaaminaatɨsi icauhi. Jaamaño
inahabomɨco sihidɨ iijɨri afajɨɨnɨmɨsiro diitoco quehecutusuuhi.
33 Jaanobuunatɨ gueenene iicauno nijequetɨ inahabomɨ diitoco galluuhi:
Sajeebɨima mofoo, noomoro dojɨcuvɨro diitoco agalluumojaago.
34 Jaarunaa Sila toonovɨro fitafutuuhi.[h] 35 Tollɨro Pablo, Bernabe icamɨsi

---

h 15.34 Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Antioquiavɨ fitafutuuhi. Jaamo sihidɨ saatohoma jɨɨbogomoro icahicauhi
Jesucristo jɨɨbogoco.

Pablo Siino Allɨnɨhi Ɨjɨɨbogotoobo.

36 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino
faacuumivavɨ monahabomɨco memeecɨtequi, ¿naa mɨllɨ iicamo? nooboro.
37 Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco. 38 Jaarunaa diibo
diitɨsico Panfiliavɨ ejeevesuuboro uumiuhi diitɨsico idudɨcamaajeque
amusutɨɨbo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutɨhi asatyunoco. 39 Jaanoco
sihidɨ ejenaaucasiunoma iicaumisi dugaavocasiuhi. Bernabe Marcoma
ɨjɨcafutuumɨsiro Chipre chugaivɨ fuuhi. 40 Jaanotɨ Pablo Silaco ɨɨcɨuboma
fuuhi Moocaani imihiijɨfañodɨ inahabomɨ agalluudɨ. 41 Jaamisi fatyuuhi
Siria jiinɨje, Cilicia jiinɨje icanofeenedɨ inahabomɨco quehecutusumɨsiro
Cristotaco.

Pablomɨsima Timoteo Gataavehi.

16 Pablo, Sila icamɨsi ɨfutuuhi Derbe, Listra icano cuuminovɨ.
Jahɨ atyɨmeumisi miyaavogomɨnaafi Timoteo onooboco
miyaavogomɨnaago judiomɨogo griegooboma iicaugo achico. 2 Jaabotɨ
inahabomɨ Listrari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi.
3 Jaaboco Pablo imuguuhi diitɨsima igataavequi. Jaaboro iimeeheque
quitɨcɨsuhi tahɨ iicaumo judiomɨ iimuguujitɨruneguiiha famooro diibo
caani griegoobo iicaunoco agaajaumaño. 4 Jaamɨsi faacuumivafañodɨ
ufuumɨsi inahabomɨco jɨɨbogomɨsiro feehicauhi Jerusaleri iicaumo
minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo diitɨsico unuubadɨ. 5 Jaaneri paryɨ Cristota
quehecumo minifutuuhi miyaavogofaño. Jaaneri Cristota fafucuvaacɨvɨro
guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinɨjeomɨnaafi Gaijaco Atyɨmehi.

6 Jaanaa Moocaani Gaija jɨɨbugusuutɨhi Moocaani iijɨco Asia jiinɨjevɨ.
Jaanegui fatyuumo Frigia, Galacia icano jiinɨjefeenedɨ. 7 Jaamo
ɨfutuuhi Misia jiinɨjejɨnivɨ. Jaamañotɨ esamaaiumo Bitinia jiinɨjevɨ
ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutɨhi. 8 Jaanegui Misia jiinɨjefeenedɨ
sanotɨcovoro afatyumo ɨfutuuhi Troa mɨcuvɨ. 9 Jaamañovɨ Pablo fucu
gaijafaño atyɨmeuhi macedoniamɨnaafi julleecɨnɨɨboco. Jaabo diiboco
neehicauhi: Macedonia jiinɨjevɨ disaa. Jaaboro mɨɨhaico daamusu, nooboro.
10 Jaanoco Pablo aatyɨmeunegui mihimibaivo Macedoniavɨ mefeequi: Fɨne
Moocaani mɨɨhaico coovahi tahɨ taajasubogoco mɨjɨɨbeguequi, munuuhi.

Pablo Filipo Cuumivɨ.

11 Jaadɨ Troa mɨcutɨ mɨjɨcafutuumoro sanotɨcovoro mufuumo
mɨhɨfutuuhi Samotracia chugaivɨ. Jaano seseevedɨ mɨhɨfutuuhi Neapolis
mɨcuvɨ. 12 Toonotɨ mufuuhi Filipovɨ Roma cuumi Macedonia jiinɨjeri
iicacuumi imiyacuumivɨ. Jaamañovɨ gueenejɨsuno mihicauhi. 13 Jaamo
jaguisɨfucusumi tuucuumitɨ jahisivɨ mufuuhi muuaijɨnivɨ tomañovɨ
Moocaanima ihiimaanɨcɨmañovɨ macasɨɨvuumoro Moocaani iijɨco
mɨjɨɨbuguuhi gaigoomɨ igaivuumoco. 14 Jaamotɨu saafigo Lidia onoogo
Tiatira cuumiogo. Jaago iiminoono gaachehunoco tɨfaihɨba iicacheunoco
naajehicaugo. Jaago Moocaanico ejeecɨvehicaugo mɨjɨɨbogonoco
guubunɨcɨhicauhi. Jaago jeebɨɨco Moocaani faayɨcɨuhi Pablo ɨjɨɨbogonoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imino iguubunicíqui. 15 Jaago paryi iijaminaama nitisuquimaaiugo.
Jaagoro miihaico neehicauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachiiji
taajafa masaamoro mihicava, noogoro miihaico iijavi fiitiuhi.
16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovi mufuumo
mahatyimeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañoti gaajaci iji gaajacihicauhi.
Jaaneri diigo abajato sihidi nihibamico gaayicihicauhi diigo
agaajacinohalliví. 17 Jaago miihai Pabloma mufuumo dojicuti fuugo
coovadiicinigoro: Jito Moocaani caamovohi iicaabo jeecivominaa. Jaamo
amiihaico taajasu jiihaico jiibeguehi, noogoro feehicaugo fahiijivaro.
18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojicuviro diigojaa
acafesaavuuboro igaajaci ijíco nuubo: Jesucristo momofeenedi ico
tajiibahi. Diigofañoti diino, nooboro.
Jaasumiro diigoti ihiji iinuuhi.
19 Jaanoco diigo abajato atyimeuhi diigofeenedi nihibamico
iicihicaurumo iicicuujitinoma iicamo Pablomisico agaayiciumoro
satyuumo aivojitojaago naajetehasifeenevi. 20 Jaamisico fagominaa imega
iifutusuumoro nuumo: Jitisi judiomisi iicamisi muucuumico gañuhusuno
ñaaisuvahi ijiibegueneri. 21 Jaanoco miihai magaayicimoro minisugotihi
romanomi mihicamaño, noomoro.
22 Jaanoma iicamo sihidi miyaminaa Pablomisijaa sifiiratuuhi. Jaanegui
ifagominaa tajiibauhi igaachehunoco ujujuucumoro diitisico imeiñeri
ihaamiqui. 23 Jaamisico sihidi ahaamihicaumoro civojafaño ficuumo.
Jaamoro itoomominaafico tajiibaumo imino iteemequi. 24 Jaanegui
itoomominaafi diitisico aivo fañoomecufa iicauhimonobafaño cuhufono
jiihacuuhi.
25 Jaafucu fucufeene Pablomisi Moocaanima ihiimaamisiro Cristo
masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacivojaminaa guubunicihicauhi.
26 Jaanaa imimañobati sefano icivoja nicuta maryibauhi. Jaaneri paryi
icivoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icivojaminaa sisita ijigaiñehino
sinanamaaiuhi icano. 27 Jaanaa itoomominaafi aaicuuboro meeciurunaaca
paryi icivoja guhugano faayicinihuhi. Jaanoco itoomominaafi aatyimeuboro
ihaamigaco guiiyiciuhi ifiico iinoro igaicaauqui: Paryi fine icivojaminaa
gaacuuhi, nooboro.
28 Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Milli difiico moonidino.
Famooro mihicahi, nooboro.
29 Jaanegui itoomominaafi cuugahuco dilluuhi. Jaaboro goovano
jicafutuubo icivojafaño sihidi vivivi iigutuuboro Pablomisiguiino
memuiivutuubo. 30 Jaanegui fañoomecuti diitisico ihiinusuuboro nuubo:
Aivojitisi, ¿milli uujoho mooniji niquejefaño taajaqui? nooboro.
31 Jaanegui diitisi iimusuuhi: Aivojiibo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo
taajahi paryi diijaotoma, noomisiro.
32 Jaamisiro diiboco paryi iijaotoma jiibuguumisi Moocaani iijico.
33 Jaafucuro itoomominaafi diitisico ahaamihicauno tujaavonoco nitiubo.
Jaadi paryi iijaminaama nitisuquimaaiumo. 34 Jaadi diitisico iijajaago
asatyuuboro machusuubo. Jaabo paryi iijaminaama imo imo icauhi
Moocaanico imiyaavuguuneri.
35 Jaanaa fucuro ifagominaa sisiminaaco galluuhi icivoja
toomominaafijaago diitisico isinaayuqui. 36 Jaanegui itoomominaafi
Pablomisico nuuhi: Fagominaa uco tajiibahi amiisico sinaayuqui. Jaanegui
sajeebii mihiinucu, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

37 Jaarunaa Pablo isisiminaaco nuuhi: Misi romanomiotisi mihicamisico
miyaminaafeenevi ahaamihicamoro. ¿Misivi iimitinoco aatyimetimoro
misico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro misico iinusuvamo,
nooboro.
38 Jaanoco isisiminaa ufuumoro ifagominaaco jiibugutuuhi. Jaanoco
romanomiotisi diitisi iicaunoco uguubumoro sihidi iguutumo.
39 Jaanegui ufuumoro diitisima toonoco iimibachujeumoro diitisico
iinusuumo. Jaamoro diitisico: ¿Jiicuumiti collihi mufuucuutihi? nuumo.
40 Jaadi icivojafañoti ihiinuudi Lidia onoogo iijajaa fuumisi. Jaamisiro
inahabomico emeecijeudi diitoco equehecutusumisiro tuucuumiti fuumisi.

Tesalonica Cuumivi Ñaaivomo.

17 Jaanaa Pablomisi Silama ufuumisi Anfipoli, Apolonia icano
cuuminofeenedi afatyumisi Tesalonica cuumivi ifutuuhi judiomi
sinagogaja icamañovi. 2 Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanicibadi
sinagogajafaño feehicauhi mijaguisici, sajaguisi idiino fucuva diitoma
iimaahicaubo. 3 Jaabo Caatinihaamefañodi diitoco jiibeguehicaubo
Cristo idaasuno iicauboro iguijeveebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco
neehicaubo: Diibo jaani Jesuco uujoho amiihaico jiibeguehicahi. Jaabo
diibo Cristo, nooboro.
4 Jaanoco saatoho judiomiti imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamisijaa
minifutuuhi, tolliro sihidi griegomi Moocaanico ejeecivehicaumo
miyaavuguuhi, bu sihidi ajashutino obocifino gaigoomi miyaavuguuhi
icano. 5 Jaanoma iicamo judiomi imiyaavuguutimo ataaquivuumoro
iimitino gaifiimico iigaiyiiciumoro tuucuumico gañuhusuno
ñaaisumo. Jaamoro Jason onoobo iijaco cabociumo Pablo, Sila
icamisico agaayicimoro miyaminaaco ihaciqui. 6 Jaarumo Pablomisico
aatyimeutinegui toojao abajaabo Jason onooboco satyuumo saatoho
inahabomima tuucuumi aivojitojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo
Pablomisiditi: Jito faajiinijequere rugueenimoro efeehicamo juu gasecuuhi.
7 Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojiibo[i]
tajiibaco imino moonitimo: Sifi aivojiibo icahi Jesu neehicamo, noomoro.
8 Jaanoco paryi miyaminaa aivojito icamo uguubuumoro sihidi
ñaaivuumo. 9 Jaanegui Jason, bu saatoho icamo fagomijaago inihibamico
ificuumoro iinuuhi.

Pablomisi Silama Berea Cuumivi.

10 Jaasumiro inahabomi Pablomisico fucu Berea cuumivi galluuhi. Jaadi
tahi iifutuumisiro judiomi sinagogajafaño fuuhi. 11 Jaamo tomaño judiomi
Tesalonica cuumiri iicaumo janaanici imihuseuhi. Jaamaño Moocaani
iijico imino agaayiciumoro fafucuvaaciviro Caatinihaamefaño onoonoco
iifinicihicauhi: ¿Naa miyaanoco miihaico noomisi? noomoro. 12 Jaamoro
sihidi saatoho diitoti miyaavuguuhi. Tolliro griegomiti sihidi gaigoomi
obocifimo miyaavuguuhi, bu sihidi gaifiimi icano. 13 Jaanoco Tesalonicao
judiomi Pablo tolliro Bereavi Moocaani iijico ijiibogonoco uguubuumoro
tahi fuuhi. Jaamoro tomaño miyaminaaco ñaaisutuuhi. 14 Jaarunaa Bereari
iicaumo inahabomi Pabloco goovano galluuhi muuaijinivi ifeequi. Jaanoti
Sila, Timoteo icamisi Bereavi fitafutuuhi. 15 Jaamo Pabloma ufuumo

---

i 17.7 Cesar onoobo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

diiboco satyuuhi Atena cuumivɨ. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamɨsico mɨjɨɨbogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivɨ Icahi.

16 Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamɨsico Atenatɨ otoomoobo atyɨmehicauhi faacuumifañoro ɨjɨnɨta iicanoco. Jaaneri sihidɨ ɨdaasuvehicaubo. 17 Jaanoma iicaabo judiomɨ siicuumioto Moocaanico ejeecɨvehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadɨro fafucuvaacɨvɨro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehicaubo. 18 Jaanotɨ saatoho gaifiimɨ epicureo onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicaumo. Jaanotɨ saatoho estoico onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicauhi. Jaamo tɨconɨuhi Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne mɨɨhaico neejiruubo, jaanɨ ihiimaafifiibo? noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Fɨne siomo diosmɨ jɨɨbogomɨnaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco ɨjɨɨbeguehicauneguiiha. 19 Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onoobaɨvɨ: Mɨɨhaico dɨɨbogo jino bojɨɨbogoco ɨsɨvanoco. 20 Magaajatɨnehejeque mɨɨhaico dɨɨbeguehicahi, ¿mɨllɨ iicanehejeque neehicahi? noomoro.

21 Jaamo atenamɨnaa, siicuumijeoto icamo jinejebaco moonɨtɨmo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.

22 Jaanegui Pablo Aeropagobaɨvɨ diitofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi: Amɨɨhai atenamɨnaa diosmɨ jeecɨvomɨnaa mihicamo. 23 Mɨɨro amɨɨhai diosmɨco mejeecɨvehicamañehejedɨ afatyoobo samañovɨ atyɨmehi, jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨnoco: Dios Agaajaratɨɨboco, onoonoco. Mɨɨro diiboco gaajatɨmo mejeecɨvehicaabotɨ jino uujoho iimaahicahi.

24 Jaabo diibo Moocaani jiinɨjeque paryɨ fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiinɨje, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyamɨnaa eetavotajafaño icatɨɨbo, miyamɨnaa jeecɨvo sefari icatɨɨbo, 25 jinejetɨ cuujɨvaachutɨɨbo icano. Jaabo mɨɨhai famoocoro fiivoco acɨɨbo, guibuhubaco majaguisɨqui acɨɨbo, fanoovaco acɨɨbo icano.

26 Jaabo miyamɨnaaco saafi tɨɨjotɨro faacuumiva miyamɨnaaco fiivusuubo fanoojiinɨjehallɨvɨro iicaqui. Jaaboro jino paryɨ mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo. 27 Jaamo Moocaanico miguiinehi dudɨɨvɨ mahatyɨmequi famoova cojɨtɨ tehesijɨtɨruuboco. 28 Jaabo Moocaanifeenedɨ mɨhɨguehi, mihicahi. Tollɨro amɨɨhai poeta caatɨnɨmɨnaafi: Mɨɨhai Moocaani yoto, nooboro, unuubadɨ. 29 ¿Mɨllɨ bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaaijirahi, Moocaani oro eetavota, nɨhɨbamɨ eetavota, guiisi eetavota icano iicanoco? Jillɨ gaifiimɨ: Jillɨ fɨne jeevaabo, noomoro ijeebɨɨfañodɨ esɨcɨnɨmoro eheetavonoco. 30 Sɨɨcɨjenaha miyamɨnaa gaajatɨmo iicaunoco Moocaani aatyɨmetɨɨbobadɨ icauhi. Jaanotɨ jisumi Moocaani paryɨ fahɨgova miyamɨnaaco tajɨɨbahi iimitɨco ijeevesuqui. 31 Jaabo Moocaani oovɨcɨcuuhi miyamɨnaaco ijaadaco aacɨjifucuco. Jaafucugui saafiico ificuubofeenedɨ miyamɨnaaco miyaajɨri jaadusujiibo. Jaanoco diibo guijevefeenetɨ ubuheeteunofañodɨ Moocaani gaajasucuhi, nooboro.

32 Jaanoco diito miguijevenebuunatɨ siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanotɨ saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonotɨ muguubuji, noomoro.

33 Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhinɨuhi. 34 Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojɨcutɨ fuuhi. Jaamofaño icaubo Dionisio

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Aeropagobaɨvɨ efeefimo bocɨɨbo iicaubo, bu tollɨro saafigo gaigo Damari
onoogo, bu saatoho icamo.
18 Jaanobuunatɨ Pablo Atena cuumitɨ fuuhi Corinto cuumijaago. 2 Jahɨ
atyɨmeubo saafi judiomɨoobo Aquila onoobo, Ponto jiinɨjeooboco,
bohonoro mogaima Pricila onoogoma Italia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseuhi.
Tahɨgo aivojɨɨbo Claudio onoobo iinusuuhi paryɨ judiomɨco Roma
jiinɨjetɨ ifeequi. Jaamɨsico Pablo baatuuhi. 3 Jaabo diitɨsi ududɨcamaaiño
yomonocoro bu dudɨcamaaihicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui
diitɨsima fitafutuubo sano idudɨcamaaiqui. 4 Jaabo Pablo fajaguisɨvavɨro
sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihiimaaboro judiomɨ, griegomɨ
icamoco miyaavugusuhicaubo.
5 Jaanaa Sila, Timoteo icamɨsi Macedonia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseunaa
Pablo judiomɨco ɨjɨɨbogohɨgovɨro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo:
Diiburucu Jesucristo amɨɨhai meteemehicaabo, nooboro. 6 Jaarunaa diito
tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨhevemere ɨdicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo
Pablo diitojaago igaachehuco gaivɨrɨsuubo diitoco ejeevesuno jɨɨbogobadɨ
iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amɨɨhai tɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨro icaji,
tahallɨvɨ icajitɨno. Jisumitɨro judiomɨ iicatɨmojaagovɨro fuucuuji, nooboro
sinagogajatɨ iinuubo.
7 Jaaboro Justo onoobo Moocaanico ejeecɨvehicaubo iijajaa fuubo
sinagogaja uufequeriro iicaujajaago. 8 Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja
aivojɨɨbo Jesuco miyaavuguuhi paryɨ iijari iicaumo iyotoma. Tollɨro bu
sihidɨ Corinto cuumimɨnaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro
nitɨsuquimaaiuhi. 9 Jaanobuunatɨ Jesu, fucu gaijafeenedɨ Pabloco nuuhi:
Diiguetejirahana, suufenɨtɨɨbo dɨɨbogo. 10 Ɨima uujoho icahi, mɨɨhaiñooba
ɨco millɨ moonɨjitɨhi, jiicuumiri sihidɨ tamiyamɨnaa iicamaño, nooboro.
11 Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovɨ saficaba, sificabatɨfeenedɨ
icano Moocaani iijɨco diitofeenevɨ jɨɨbogooboro.
12 Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinɨjevɨ aivojɨɨbotɨ iicaudɨhivɨ.
Judiomɨ ɨjɨcucasiumoro Pabloco satyuumo ihaivojɨɨbo itajɨɨba icagahallɨri
gɨcinɨubojaago. 13 Jaamoro diiboco nuumo: Jaanɨ miyamɨnaaco miyaano
nuusuuboro feehicahi Moocaanico siibadɨro ijeecɨvequi tajɨɨbafa
onootɨbadɨ, noomoro.
14 Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojɨɨbo Galion onoobo judiomɨco
nuuhi: Jaanɨ imitɨno iicaaboro sitaaco imoonɨruva amɨɨhai judiomɨ
monoonoco miyaano uujoho guubunɨcɨjirahi. 15 Jillɨ tɨcovo iimaano,
bu tɨcovo momonoro, bu jillɨ amɨɨhai tajɨɨbaro icano iimaanoco: ¿Millɨ
bu uujoho moonɨjirahi? Tahɨ amɨɨhairyo mihimibachucasi imogotɨhi
uujoho tonehejeri ihiimaanoco, 16 nooboro diitoco tomañotɨ galluubo.
17 Jaanoma iicamo paryɨ griegomɨ, sinagogaja aivojɨɨbo Sostene onooboco
agaayɨcɨumoro aamɨumo Galion ɨmefeene. Jaarunoco Galion millɨ nuutɨhi.

Pablo Siino Uumihi Antioquiavɨ.

18 Jaanobuunatɨ Pablo toonovɨ gueenene icauhi. Jaadɨ inahabomɨco
ifitacuuboro Pricila, Aquila icamɨsima fuumo Cencrea cuumivɨ. Jahɨgo
iinigaɨco cɨɨdaubo Moocaani unuunoco ihɨfutusuqui. Jaadɨ ɨjɨcafutuumoro
Siria jiinɨjevɨ muuairi fuumo. 19 Jaamo Efeso cuumivɨ ɨɨfutuudɨ
Aquilamɨsico ificuhinɨuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomɨma
iimaahicaubo. 20 Jaaboco inahabomɨ fiitɨuhi. Jaarunaa diibo imuguutɨhi.
21 Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiijɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesoti. 22 Jaabo Cesarea micuvi iifutuudi
Jerusalejaa fuubo Moocaani iijaminaaco idillutuubo. Jaadi Antioquiavi
fuubo. 23 Jaanobuunati gueenene nijequeti tuucuumiti fuubo siino
dojicuviro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiinije cuumineri iicamo Cristotaco
quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivi Jiibeguehi.

24 Jaasumi Efeso cuumivi gaseubo Apolo onoobo judiomioobo
Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatinihaamefaño onoonoco imino
agaajauboro jiibeguehicauhi. 25 Jaabo imino jiibogociniuhi Moocaani
jiihaiti. Jaabo imo imo foovono Jesuti jiibeguehicauhi Jua niticoro
gaajauruubo. 26 Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jiibeguehicauhi.
Jaanoco Pricilamisi uguubuumisiro iijajaago diiboco asatyumisiro imino
jiibuguuhi Moocaani jiihaiti. 27 Jaabo Apolo Acaya jiinijevi uufuujinegui
inahabomi aamusuumoro diibedi aameque caatiniuhi. Tahi iicaumo
Cristotaco ihaciqui diiboco imino igaayiciqui. Jaabo Acayavi iifutuudi
sihidi amusuhicaubo Moocaani imihiijiri imiyaavuguumoco. 28 Jaabo
mityano judiomico miyaminaafeenevi taajahicaubo, Caatinihaamefeenedi
diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ijiibogoobo.

Pablo Efeso Cuumivi.

19 Apolo Corinto cuumivi iicaunaaca Pablo ifagajinofeenedi ofoocinijiri
fuubo Efesovi. Jahi atyimeubo fiivaamova Cristotaco. 2 Jaamoco
dilluubo: ¿Amiihai Moocaani Gaijaco magaayiciuhi mimiyaavuguusumi?
nooboro.

Jaanegui diito iimusuuhi: Miihai magaajatihi Moocaani Gaijaco
magaayicinoco, noomoro.

3 Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitico jana amiihai
magaayiciuhi? nooboro.

Jaanegui iimusuumo: Eti bu Jua initiunoco, noomoro.

4 Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyaminaaco nitihicauhi iheedehifiico
ejeevesuno jiibogobadi iicanoco. Jaabo tolliro bu neehicauhi tabuunati
asaaboco mimiyaaveguеji neehicauhi Jesuditi.

5 Jaanoco uguubuumoro nitisuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedi.
6 Jaadi Pablo ihuseque diitohallivi ificuuneri Moocaani Gaija diitohallivi
niituuhi. Jaaneri diito sijiijeri iimaaumo. Jaamoro Moocaani iijico
jiibeguehicaumo. 7 Jaamo paryi fahuseeci motihaiti miimisiicidimou.

8 Jaabo Pablo toonovi minihibaci, sanihiba icanohachuta sinagogajafaño
feehicauhi ñihicugotiibo miyaminaaco ijiibeguequi. Jaabo ihiimaaboro
miyaminaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivoji iijico. 9 Jaarunaa
saatoho mityano ifiico eesiciniumoro miyaavuguutihi. Jaamoro Jesu
jiibogoti miyaminaafeenevi imitino iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitoti
sihigovi fuubo. Jaaboro Cristotaco iiciuboro satyuubo Tiraano onoobo
aameneque ijiibequehicajafaño. Jaamoma fafucuvaaciviro iimaahicaubo
mificabaci ticovovi. 10 Jaamaño paryi Asia jiinijeri iicaumo Moocaani iijico
guubuuhi Jesuti ijiibeguehicaunoco judiomi, bu judiomi iicatimeheje icano.
11 Jaabo Pablofeenedi Moocaani sihidi ejeevano mityaco moonihicauhi.
12 Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivi ijivonehejeque
asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitino ijimi diitoti
iinehicauhi icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

13 Jaarunaa saatoho judiomɨ gaifiimɨ ɨɨguefifimo: Mɨɨhai ɨjɨmɨco
magañɨɨfihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojɨɨbo Jesu momoco
nɨsuumo iimitɨno ɨjɨmɨco igañɨɨqui.
14 Jillɨ moonɨhicaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo icamo saafi
Esceva onoobo seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemɨ aivojɨɨbou. Jaanofeene
safoono ɨjɨco nuumo: ɨco matajɨɨbahi Pablo ɨjɨɨbeguehicaabo Jesu
momofeenedɨ saafiitɨ dihiinequi, noomoro.
15 Jaarunaa diitoco ihɨjɨ iimusuuhi: Jesuco uujoho gaajahi, tollɨro Pabloco
gaajacuuhi icano. ¿Jaanotɨ nacu mɨɨjoho amɨɨhai? nooboro.
16 Jaasumiro ihɨjɨma iicaubo diitohallɨvɨ tɨgaifiivuuhi. Jaaboro
diitoco guiinonɨubo sefano diitoco ahaamɨɨboro iijatɨ gaasuubo diitoco
utujaacuuboro sɨcaimehejeque. 17 Jaanoco parɨɨ Efeso cuumiri iicaumo
judiomɨ, bu judiomɨ icatɨmo icano agaajaumoro sihidɨ iguiuhi. Jaamoro
Jesu momoco sihidɨ imehicaumo.
18 Tollɨro bu sihidɨ imiyaavuguumeheje itɨconɨ imitɨno
iicahicaunehejeque jɨɨbogomoro saahicauhi. 19 Jaabadɨro bu sihidɨ apichuco
ihiimaahicaumo ihapichuno aameneque ɨsɨvaumoro miyamɨnaafeenevɨ
jɨgasuhicauhi ijaada cincuenta mildɨno tɨcovovɨ nɨhɨbamɨ icanoco. 20 Jillɨ
Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi imityafeenedɨ.
21 Jaanobuunatɨ Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano
jiinɨjejaago. Jaamañotɨ Jerusalevɨ fatyuguubo. Jaanobuunatɨ tollɨro Roma
cuumivɨ feeji, nuubo. 22 Jaaboro Macedoniavɨ galluubo Timoteo, Erasto
icamɨsi ihamusumɨnaatɨsico. Jaanobuuna diibo Asia jiinɨjevɨ ifitafutuubo
tomañovɨ gueenene icauhi.

Efeso Cuumivɨ Ñaaɨsumo.

23 Tusumi sihidɨ ñaaɨumo Jesu jɨɨbogotɨ. 24 Saafi Demetrio onoobo Jesuco
iimogotɨɨboro miyamɨnaaco fajɨɨnɨubo Jesujaagodɨ iicatɨmo iicaqui. Jaabo
nɨhɨbamɨri eetavehicauhi diosa Diana onoogo[j] iija ɨjɨnɨtagayɨɨnoco. Jaaneri
sahomonocoro diibobadɨ ududɨcamaaimo sihidɨ nɨhɨbamɨco gaayɨcɨhicauhi.
25 Jaamoco parɨɨ sano iigaiyɨɨcɨuboro nuubo: Amɨɨhairyo magaajahi
jidudɨcamaajehallɨvɨ sihidɨ mɨɨhai nɨhɨbamɨco magaayɨcɨhicanoco. 26 Jaano
icanaaca amɨɨhairyo maatyɨmemere muguubuhicacuuhi diibo Pablo:
Miyamɨnaa eetavomo diosmɨ icatɨmo, nooboro efeehicanoco. Jaamaño
miyamɨnaaco: Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jiicuumivɨro
icatɨno fahɨgovavɨro jino Asia jiinɨjevɨ. 27 Jaamaño mududɨcamaaje
gañɨɨcafeteji. Jaabadɨro bu sihidɨ ejeevago diosa Diana jeecivo iija ibocɨma
chahacuuji. Jaadɨ jillɨtɨ diigoco bocɨgucuujitɨrumo parɨɨ Asia jiinɨjemɨnaa,
bu parɨɨ jiinɨjemɨnaa icamo ejeecɨvehicarugoco, nooboro.
28 Jaanoco uguubuumoro, sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sefano
coovadiivuumo: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
29 Jaaneri faacuumiro añaaɨvumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo
icamɨsi macedoniaotɨsi Pablo gataavomɨnaatɨsico agaayɨcɨumoro
satyuumo sinehejeque ihiimaaqui iigaivojafaño. 30 Jaanegui Pablo diitojaa
fuujirahi miyamɨnaama iimaaqui. Jaarunaa Cristota diiboco galluutɨhi.
31 Jaabadɨro bu saatoho Pablo nahabovamɨnaa Asia jiinɨje aivojɨto
iicaumo saatohoma jɨɨbogoco galluuhi: Diitofaño feediibo, noomoro.
32 Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicɨnɨhicauhi saatoho siibadɨ onoono,

---

j 19.24 Griego iijɨri, Artemis onoogo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

saatoho siibadɨ onoono icano ñaaɨcɨnɨhicaumo. Jaanoco sihidɨ samañooto gaajautɨmo jinejefiri fɨne iigaivuunoco. Jaamoro sɨcamañehejeque coovadiinamaaihicaumo. 33 Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco toonotɨ imino jɨɨbuguumo. Jaamoro judiomɨ diiboco chimucumoro satyuuhi miyamɨnaama diitohallɨvɨ ihiimaaqui. Jaanegui imiyamɨnaaco ihuseri faguuruubo illɨɨvequi. 34 Jaarunaa Ihalejandro judiomɨyoobo iicaunoco agaajacɨumoro sefatuumo janaanɨcɨvɨro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minoocɨ nɨhɨba oovo tɨcovoocɨvɨ: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.

35 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ tuucuumio aivojɨto nahabonɨmɨnaafi miyamɨnaaco nuuhi: Efeso miyamɨnaa, mɨɨro famooro miyamɨnaa gaajahi jiicuumivɨ sihidɨ ejeevago diosa Diana caamotɨ Mercurio onoobo[k] iicahɨgotɨ ihɨjɨ iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso. 36 Jaanoco bu ¿mɨɨjoho tuunamaaijirahi? Jaanegui mɨllɨvucu. Jaamoro imino esamaaitɨmoro siibadɨ momoonɨdino. 37 Mɨɨro jiitɨsi gaifiimɨsico amɨɨhai mɨsɨvahi amɨɨhai diosa Dianatɨ imitɨno omoonɨmɨsiro ɨdicuno ihiimaatɨmɨsico. 38 Jaanotɨ Demetrio, bu diiboma ududɨcamaaihicamo icano sitahallɨvɨ ihiimaajihachiijɨ jaafa fagomɨnaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachucasiqui. 39 Jaanotɨ sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachiijɨ aivojɨto atajɨɨbanɨcɨbadɨ iminoro mihigaivomoro mihiimaa. 40 Jillɨ ñaaɨmoro mihicamaño jimañoo jiinɨje aivojɨɨbo mɨɨhaiditɨ imitɨno neejirahi. ¿Jaanoco mɨllɨ mɨɨhai mihiimusujirahi jino mañaaɨnotɨ? nooboro.

41 Jillɨ nooboro diitoco llɨɨcaruubo.

Pablo Macedonia Jiinɨje, Bu Grecia Jiinɨje Icanoco Meecɨɨboro Fuuhi.

20 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ Pablo Cristotaco coovaubo ijɨɨbeguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiinɨjevɨ. 2 Jaabo paryɨ Macedonia jiinɨjeotoco emeecɨɨboro, equehecutusuuboro icano fuuhi. Jaadɨ ɨɨfutuubo Grecia jiinɨjevɨ. 3 Jahɨgo icaubo minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano. Jaadɨ meenegari fuujiruubo Siria jiinɨjevɨ. Jahɨgo judiomɨ diiboco agaicaauguunoco agaajacɨuboro dojɨcuvɨro Macedoniavɨ uumiubo siino. 4 Jaaboma gataavuumo Sopater onoobo Berea cuumioobo, bu Aristacu, Segundo icamɨsi Tesalonica cuumiotɨsi, bu Gayo, Timoteo onoomɨsi Derbe cuumiotɨsi, tollɨro bu Tiquico, Trofimo onoomɨsi Asia jiinɨjeotɨsi icano. 5 Jaamo ɨmegavɨ ufuumoro ɨɨfutuumo Troa mɨcuvɨ mɨɨhai Pablomɨma mihicaumoco iteemetequi. 6 Jaadɨ jari mɨɨhai ijɨcutaama achahano maahuno, jɨɨbaimobuunatɨ, Filipo cuumitɨ meenegari mufuuhi. Jaamo sahuse fucuvatɨ Troa mɨcuvɨ mɨhɨfutuuhi. Jahɨgo sajaguisɨ toono mihicauhi.

Pablo Troa Mɨcuco Meecɨtuubo.

7 Jaanaa jaguisɨbuunatɨ Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui jɨɨbogooboro fucuvuubo. 8 Jaamo igaicɨnɨuhi caamo mecufaño sihidɨ cuugahuno aachɨcɨnɨhɨgo. 9 Jaanaa saafi sɨcafefi Eutico onoobo gɨcɨnɨuhi iventanavɨ. Jaanaa Pablo gueenene ijɨɨbugumaño sihidɨ diiboco cɨgara aivuuhi. Jaaneri ɨcɨgaubo tercer pisotɨ caamotɨ acutuuhi.

---

k 19.35 Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanotɨ sihaamefaño imomoco ficuutɨmo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaaboco gañiiyicimo chuumucuuboco. 10 Jaanegui Pablo iniituuboro
diiboco ihiibiciuhi. Jaaboro nuubo inahabonimінaaco: Mihiguetedino.
Jaani buheebe, nooboro.
11 Jaadi Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro iifunoco machumo.
Jaanobuunati siino ihiimaaboro seseeveubo. Jaadi fuubo. 12 Jaanaa
isicafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidi imo imo icauhi.

Pablo Troa Micuti Mileto Cuumivi Fuuhi.

13 Jaanaa miihai imegavi mufuuhi meenegari Ason cuumivi toonoti
Pabloco meteemequi, diibo jiihairi asaajiiboco. 14 Jahi diiboco
mahatyimedi Asonti meenegari saano mufuucuhi. Jaamo Mitilene cuumivi
mihifutuuhi. 15 Jaano seseevedi Quio cuumi cojidi mafatyuuhi. Jaano
sifucuti Samo micuvi mihifutuumo majaguisihi Trogilio cuumivi. Jaano
sifucuti mihifutuuhi Mileto cuumivi. 16 Jilli momoonіuhi Pablo gueenene
Asia jiinijevi icanoco iimuguutimaño Efeso cuumivi footiibo iicaqui
goovano Jerusalevi ihifetequi, tahi Pascua jiibaimoco ifatyequi.

Efesovi Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jiibeguehi.

17 Jaabo Mileto cuumiti Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovi Moocaani iija
quillahutoco. 18 Jaamo asaaumoco Pablo nuuhi: Amiihairyo magaajahi
Asia jiinijevi icausumi iicahicaunoco. 19 Miiro fahiijivaro amiihaifeenevi
icahicauhi Aivojiibo Jesuco jeecivooboro: Uujoho sihidi gaajahi, nootiibo.
Jilli icahicauhi sihidi idaasuno icahicauhi judiomi uco aamigueneri
tahaallii tofaihuco filluuboro. 20 Jaarunaa suufenitiibo jiibeguehicauhi
amiihaidi iiminoco miyaminaafeenevi, bu tolliro iijanofaño icano.
21 Judiomico, bu tolliro judiomi icatimoco icano ijiibogooboro neehicauhi:
¡Amiihai eedeehifiico mejeevesu Moocaani imefeenevi! ¡Jaamoro Aivojiibo
Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro. 22 Jaabo jisumi uujoho Jerusalevi
feeji Moocaani Gaija tajiibari, tahigo uco omoonijinoco gaajatiiboro.
23 Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavi ijiibogooboro neehicahi:
Iijoho Jerusalejaago idaasuno civojafaño diicaji, nooboro. 24 Jaarunoco
uujoho esamaaitihi. Tafiico gaijitihi, idiinocoro imeguehi tajiihai niquejevi
iifotonoco, bu tolliro uco Aivojiibo Jesu imino jiibogoco atajiibahinino
Moocaani imihuseti ijiibogonoco imivequi icano.
25 Jisumi gaajacuuhi uujoho saatohobati amiihaifeenevi Moocaani aivoji
iijico ijiibogomoti siino uco mahatyimecujitinoco. 26 Jaanegui jisumi
uujoho amiihaico neehi: Amiihai imiti jaadaco jisu amiihaihalliviro
icacujino, tahallivi icacujitino. 27 Jilli amiihaico jiibeguehicahi paryi
Moocaani iijico tuunamaaitiibo. 28 Jaanegui amiihairyo mehesicini.
Tolliro imino motoomo igaivominaaco Moocaani Gaija amiihaico
tajiibauhi diitoco meteemequi atajiibaunoco. Aivojiibo Jesu imiyatiijeheri
diitoco ajaaducumoco. 29 Jaanoti bu gaajahi uujoho, ofoonobuunati
saatoho amiihaifeenevi gaseji amiihaico ifinisuqui jicu ovejamico
ifinisunicibadi. 30 Miiro amiihaifañoti saatoho agañiivomoro jiibeguejimo
sicamañehejeque miyaanobadi, toonoguiinodi amiihai mimiyaavogonoco
mejeevesuqui. Jaanegui mehesicini, 31 majabajeevedino mificabaci,
saficaba icano ticovovi paryi amiihaico fafucuvaaciviro tahaallii tofaihuco
gañiiboro ijiibeguehicaunoco.
32 Jaanegui jisumi tañahabomi Moocaanima mihica. Diibo imihiiji
jiibogoco mehesicini. Jaano toonofeenedi sefano mihicahi, jaano

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amɨihaico Moocaanico ejeecɨvehicamofeenevɨ ificuqui. 33 Uujoho saatoho
nɨhɨbamɨco, gaachehuco icano imeguehinɨtɨhi. 34 Amɨihairyo magaajahi
tahuseri ududɨcamaaiboro ucuujɨvaachunoco ɨicɨhicanoco, tollɨro bu uuma
iicamedi ɨicɨhicanoco icano. 35 Mɨiro saicino amɨihaico jɨibeguehicahi jillɨ
mududɨcamaaiqui. Jaamoro ucuujɨvaachuuboco tooneri mahamusuqui
Aivojɨibo Jesu unuubadɨ: Imicani icaabo sitaaco aacɨibo, toonoco
agaayɨcɨibo janaanɨcɨvɨ, unuubadɨ. Jaanoco mehesɨcɨnɨ, nooboro.
36 Jaaboro ememuɨivuuboro diitoma Moocaanima iimaaubo. 37 Jaadɨ
famooro Pabloma ihiibɨcɨcasiumoro taaumo, 38 sihidɨ ɨidaasuvumoro Pablo
diitoco: Ofoodɨ uco mahatyɨmecujitɨhi siino, unuuneri. Jaamoro diiboco
ficujeumo meenegafaño.

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivɨ.

21 Jaamo monahabomɨco mejeevesuumoro meenegari sanotɨcovoro
mufuuhi Cos onoochugaivɨ. Jaano sifucutɨ Roda cuumivɨ.
Jaamañotɨ Patara cuumivɨ mɨhɨfutuuhi. 2 Pataratɨ Fenicia cuumijaa
ufuugaco mahatyɨmeugari mufuuhi. 3 Jaamo mafatyuumo mahatyɨmeuhi
Chipre onoochugaico monaninaagonovɨ iicachugaico. Jaamo mufuuhi
Siria jiinɨjevɨ Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari. 4 Jaamo tahɨ
Cristotaco mahatyɨmeuhi. Jaamoma toonovɨ mihicauhi sajaguisɨ tɨcovovɨ.
Jaamo diito Pabloco jɨibuguuhi Moocaani Gaijari: Jerusalevɨ feejirahana,
noomoro. 5 Jaadɨ tojaguisɨ ifinɨudɨ mufuumo famooro mogaimɨma,
iseemema icano mɨihaico ficutuumo. Jaamo mɨhɨfutuhi tuucuumijɨnivɨ.
Jaamoro jiinɨgaibaahohallivɨ mememuɨinamaaiumoro Moocaanima
mihiimaauhi. 6 Jaamoco mifitacumoro mɨjɨcafutuhi meenegafaño. Jaanotɨ
diito dojɨcuvɨro uumiumo iijanojaago.
7 Jaamo Tiro cuumitɨ mufuumo mɨhɨfutuuhi Tolemaida cuumivɨ.
Jahɨ monahabomɨ Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi
safucu tɨcovovɨ. 8 Jaano sifucutɨ mɨihai Pabloma mufuumoro Cesarea
cuumivɨ, Felipe Cristo iijɨ jɨibogomɨnaafi iijafaño mɨjɨcafutuuhi, sahuse
juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdiinomoobo diaconomɨobo iijafaño. 9 Jaabo Felipe
igueenemehejedɨmo iseemema icauhi sano gaigoomɨro ataajevatɨmo.
Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi. 10 Jaamo mɨihai toono
fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaamɨnaafi Agabo onoobo Judea
jiinɨjetɨ gaseuhi. 11 Jaabo mɨihaico emeecɨiboro Pablo niivɨgai meeheque
ɨcɨuhi. Jaaboro toomeeheri ifiico itɨhaiño, ihusene icanoco isisɨuboro
nuuhi: Moocaani Gaija jillɨ neehi: Jerusalevɨ judiomɨ jimeehe abajaabo
ofooboco jillɨ sisɨji. Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo, nooboro. 12 Jaanoco
muguubumoro Pabloco munuuhi, Jerusalevɨ ifootɨqui. 13 Jaarunaa Pablo
iimusuuhi: ¿Collɨhi uuri mataahi, uco mɨhɨdaasuvusuqui? Jaarunoco
uujoho iguitɨhi uco isisɨmoro agaicaaujinoco Aivojɨibo Jesu momohallɨtɨ,
nooboro.
14 Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui mɨllɨ
munuucuutɨhi. Jilliro: Jɨi, munuuhi tahɨ Moocaani Aivojɨibo jeebɨi
onoobadɨ diica, noomoro.
15 Jaanobuunatɨ mihimibaivumoro Jerusalevɨ mufuuhi. 16 Jaamoma
saatoho Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuuhi. Jaamofaño
bu saafi icauhi Chipre onoochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo
iijafaño mɨhɨfutuumoro gueenene mihicahicauhi sɨicɨjetɨro Cristoco
imiyaavuguubo iicaubo iijafaño.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Pablo Jacooboco Meecɨtuuhi.

17 Jaamo Jerusalevɨ mɨhɨfutuudɨ monahabomɨ imo imo mɨɨhaico
gaayɨcɨuhi. 18 Jaano sifucutɨ mɨɨhaima Pablo fuuhi Jacooboco
memeecɨtequi. Jahɨgo tollɨro icaumo famooro quillahuto. 19 Jaamoco
Pablo idilluuboro jɨɨbuguhi, paryɨ Moocaani diibo jɨɨbogofeenedɨ judiomɨ
iicatɨrumofeenevɨ omoonɨunoco. 20 Jaanoco uguubumoro Moocaanico
imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañɨ, imiruno aivono. Jaarunaaca ɨɨro
gaajacuuhi judiomɨtɨ sihidɨ ajashutɨmo, imiyaavugucuumo famooro Moise
atajɨɨbaubadɨ iicaqui ejenaauhicanoco. 21 Jaamoro neehicahi ɨɨjohova
dɨɨbeguehicahi paryɨ judiomɨ siicuumijejaa iicamoco, Moise atajɨɨbaunoco
mimiyaaveguedino. Tollɨro bu seeme meeheque miquitɨcujitɨhi, siino
mojeevamaajebadɨ momoonɨcujitɨhi, ɨɨjohova neehicahi, noomoro. 22 ¿Mɨllɨ
jaanoco momoonɨji? Ɨɨjoho jinovɨ agasecuunoco agaajacumoro ñaaɨvejimo.
23 Jaanegui jillɨ moonɨ: Mɨɨhaifaño icamo igueenemehejedɨmo gaifiimɨ
Moocaanico unuucuunoco omoonɨjimo. 24 Jaanegui diitoma ofooboro
sacerdotemɨ unuubadɨ amɨɨhai ifiinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco
diitedi daadu. Jaanobuunatɨ inigaɨnoco cɨɨdasujimo. Jaanotɨ famooro
gaajajimo ɨɨditɨ miyaano iicatɨnoco ihiimaahicanoco. Jillɨ ɨɨjoho imihusene
Moise tajɨɨbajɨco edeetavehicanoco gaajajimo. 25 Jaanotɨ saatoho judiomɨ
iicatɨmo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro matajɨɨbahi:
Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro tɨɨjohoco
mahaduudino, bu udusuucɨmoro amacanɨsumehejeque muduudino, bu
saatohoba ataabavatɨmo jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayɨcɨmoro Cɨvojaanɨmo.

26 Jaanegui Pablo diito igueenemehejedɨmo iicamoco ɨɨcɨuboro satyuuhi.
Jaano sifucutɨ diitoma ifiinoco iimibachumoro fuumo templojafaño
ijɨɨbeguequi, ifiinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadɨ ijeecɨvonoco
ificujinoco.
27 Jaamo sajaguisɨco imivusutɨmaacaro judiomɨ Asia jiinɨjetɨ agaseumo
atyɨmeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyamɨnaaco
añaaɨsumoro Pabloco gaayɨcɨumo. 28 Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel
miyamɨnaa, mɨɨhaico mahamusu. Jaanɨ fahɨgovadɨ feehicahi imitɨno
jɨɨbogooboro israelmɨnaahallɨvɨ, bu Moise tajɨɨbajɨhallɨvɨ icano. Jaaboro
jino saatoho griegomɨco jiija templojafaño sɨvaabo toojaco imɨhɨninɨqui,
noomoro.
29 Jillɨ neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma
tuucuumivɨ aatyɨmeumoro: Fɨne diiboma templojafaño foobo, noomoro.
30 Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saaumo
jinoomoro. Jaadɨ diiboco agaayɨcɨmoro templojatɨ sihɨgovɨ sefano satyuumo.
Jaamoro goovano foboocɨumo temploja guhuganoco. 31 Jaamoro diiboco
gaicaaujirumo. Jaarunaa jɨɨbogo gaseuhi amocasimɨnaa aivojɨɨbojaago,
famooro Jerusale cuumioto añaaɨunojɨɨbogo. 32 Jaanegui ihaivojɨɨbo,
ihamocasimɨnaama, saatoho ihaivojɨtoco icano igaiyɨɨcɨubo. Jaamo
jinoomoro fuuhi imiyamɨnaa iicauhɨgo. Jaamo miyamɨnaa imiya aivojɨɨboco,
bu amocasimɨnaaco icano aatyɨmeumoro Pabloco aamɨcuutɨmo. 33 Jaanegui
imiya aivojɨɨbo ifiitɨvuuboro tajɨɨbaubo Pabloco cɨvojamɨnaafitɨ isisɨqui
mihicɨri jɨgaiñohicɨri. Jaadɨ dilluubo: ¿Mɨɨjoho diibo? ¿Jinejeque moonɨɨbo?
nooboro. 34 Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadɨ onoono,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu saatoho siibadɨ onoono icano. Jaanoco imiya aivojɨɨbo guubutɨɨbo diito
iimaauno toovodɨ. Jaanegui diibo galluubo esefano cɨvojano iicauhɨgo.
35 Jaadɨ toojafaño ɨɨfutuudɨ goovano cuuhuri, isoldaomɨ Pabloco ihiibɨmoro
satyuhi miyamɨnaa diiboco agaicaaujiruneguiiha. 36 Jaamo sihidɨ
miyamɨnaa idojɨcutɨ bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro sefano.

Pablo Miyamɨnaa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

37 Jaabo Pabloco toojafaño ɨjɨɨhacucuuneguiiha nuubo ihaivojɨɨboco:
Imeguehi ɨɨma ihiimaanoco, nooboro.
Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ɨɨjoho gaajahi griego iijɨco? 38 ¿Nacu ɨɨjoho
egipciobo diicatɨhi? ¿Johono safoono aivojɨtojaago ɨsɨfiiratuuboro cuatro
mildɨmo gaicaaumɨnaaco sɨcaihɨgovɨ asatyuubo diicatɨhi? nooboro.
39 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiomɨnaafi Tarso cuumi, Cilicia
jiinɨjeocuumi obocɨcuumiobo. Jaanegui uco musuufenɨ miyamɨnaama
iimaaqui, nooboro.
40 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pabloco iimaasuuhi. Jaabo cuuhutɨ
ujulleeveuboro ihuseri faguubo miyamɨnaa illɨɨvequi. Jaadɨ ɨllɨɨvɨudɨ
iimaaubo hebreo iijɨri:

22 Caanimɨ, bu tañahabomɨ icamo muguubunɨcɨ amɨɨhaifeenevɨ jino
ihiimaanoco, nooboro.
2 Jaanoco uguubumoro hebreo iijɨri ihiimaaunegui llɨɨvɨumo.
Jaanegui Pablo janaanɨcɨvɨ ihiimaauboro nuuhi: 3 Uujoho judiomɨoobo
Tarso cuumi Cilicia jiinɨjevɨ ifiivoobo. Jaaruubo jusihi jino Jerusale
cuumivɨ. Jaabo uco Gamaliel jɨɨbeguehicauhi imino sɨɨcɨjemɨnaa
tajɨɨbajɨco. Jisumi amɨɨhai Moocaanico sefano imino mejeecɨvobadɨro
uujoho jeecɨvehicahi. 4 Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro
gaicaauhicauhi, bu isisɨɨboro satyehicauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco
cɨvojafaño diitoco ɨjɨɨhacuqui. 5 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, famooro
quillahuto iicamo miyaano iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma
galluuhi monahabomɨ judiomɨdi. Jaanegui uujoho Damasca cuumivɨ
ufuuboro Cristotaco sɨvaujirahi Jerusalevɨ ɨdaasuno imoonɨqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jɨɨbeguehi.

(Hch 9.1-18; 22.9-18)

6 Jaabo uujoho jɨɨhairi fuunaaca gadɨcɨɨba Damascatɨ fiitɨcuurunaaca
imimañobatɨ niquejefañotɨ uco sefano achɨcɨuno. 7 Jaaneri uujoho baavɨ
aacutuubo guubuuhi, niquejefañotɨ uco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi
uco bucasihi? noonoro. 8 Jaanegui iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo?
nooboro. Jaanegui uco iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco,
ɨɨjoho bucasihi, noonoro. 9 Jaaneri uuma ufuumo sihidɨ igutuuhi, tollɨ
onoonoco uguubuumoro. Jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi. 10 Jaanegui
uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿jaanegui mɨllɨ iicanoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumijaago tahɨ
ɨco idiicajinoco ijɨɨbeguequi, nooboro. 11 Jaabo uco aachɨcɨuneri tahaallɨɨ
jaabatuuhi. Jaanegui tañahabonɨmɨnaa uco tahusetɨ agaayɨcɨumoro
feetuucumoro satyuuhi Damascavɨ ihɨfutusuqui.
12 Jaanaa tahɨ icaubo saafi Anania onoobo sihidɨ imiyaaveguehicaubo
Moise tajɨɨbajɨco. Jaabeditɨ judiomɨ Damascavɨ iicamo famooro imino
iimaahicaumo. 13 Jaabo Anania uco emeecɨvaubo tajaago ujulleeveuboro
uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daatyɨme, nooboro. Jaasumiro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

uujoho diiboco atyɨmecuuhi. 14 Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimɨ
Dios ɨco ficuhi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco
ihatyɨmequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano. 15 Jaabo ɨɨjoho faabohoco
dɨɨbegueji paryɨ adaatyɨmeebere uguubunoco. 16 Jaanegui jisu, ¿collɨhi
gañiivoobo nitɨsuquimaaitɨhi? Imino miyaavogoobo, Aivojɨɨbo Jesu memeri
dihimitɨ initɨcafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomɨ Iicatɨmoco Ɨjɨɨbugunoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaadɨ Jerusalevɨ dojɨcuvɨro uhuumiudɨ fuuhi templojafaño
Moocaanima iimaaqui. Jaabo iimaanaaca gaijafañodɨ Aivojɨɨboco
atyɨmeuhi. 18 Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaletɨ. Uutɨ ɨɨjoho onoonoco
miyaaveguejitɨmo, nooboro. 19 Jaanegui Ihaivojɨɨboco nuuhi: Diito paryɨ
gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro ɨco imiyaavogomoco cɨvojafaño
asatyooboro ahaamɨhicaunoco. 20 Jaabadɨro Esteba dihiimaamɨnaafi
tɨɨjohoco agañɨɨusumi uujoho ujulleecinɨɨboro diiboco agaicaaumofañodɨ
icauhi, diito gaachehunoco utuumuubo. 21 Jaaruuboco Aivojɨɨbo Jesu uco
nuuhi: Difo. Ɨco galluuji tehesino judiomɨ iicatɨmojaagovɨ, nooboro.

Pabloco Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cɨvojanɨji.

22 Jaanoco jihachutaro uguubunɨcɨumoro sefano nuumo: Diiboco
magaicaau. Mihimogotɨhi diibo iicanoco, noomoro.
23 Jaamoro sihidɨ ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovɨ
gavaracuumo, bu baiguiijɨnoco ɨɨcɨmoro gaifificihicaumo caamovɨ
icano. 24 Jaanegui ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pabloco
cɨvojafaño isatyequi. Jaaboro saatohoco tajɨɨbaubo Pabloco niivɨgai
meeheri ihaamɨqui. Jaaneri ijɨɨbeguequi collɨhi diibotɨ sihidɨ miyaminaa
añaaɨnoco. 25 Jaaboco ihaamɨqui sisɨumo. Jaanegui Pablo sahaivojɨɨbo
ifiitɨno iicauboco nuuhi: ¿Nacu ɨɨjoho niivɨgai meeheri dahaamɨjirahi
romanomɨoobocо, itɨconɨ mɨllɨ iicanoco gaajatɨɨboro? nooboro.
26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojɨɨboco jɨɨbugutuubo. Deesɨcɨnɨ
omoonɨjinoco. Jaanɨ romanoobo, nooboro.
27 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pablovɨ ifiitɨvuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano
ɨɨjoho romanoobo? nooboro.
Jaanegui Pablo: Jɨɨhɨ, nuuhi.
28 Jaanegui ihaivojɨɨbo nuuhi: Uujoho sihidɨ jaaduhinɨcuuhi romanoobo
icaqui, nooboro.
Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanotɨ uujoho romanoobo sahiijɨtɨro fiivuuhi,
nooboro.
29 Jaanegui aamɨtɨmoro diibeditɨ sihɨgovɨ minifutuumo. Jaanoco
ihaivojɨɨbo romanooboco isisɨnoco agaajauboro ñɨhicugucuuhi.

Pablo Judiomɨ Fagomɨnaa Ɨmefeenevɨ Icaaubo.

30 Jaanoco sifucutɨ ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo imuguuhi agaajanoco;
mɨllɨtɨ Pablodɨtɨ judiomɨ ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemɨ
aivojɨtoco, famooro fagomɨnaaco icano tajɨɨbaubo iigaivequi. Jaadɨ Pabloco
ijɨgaiñohinoco isinaayuuboro satyuhi diito ɨmefeenevɨ.
23 Jaabo Pablo diito judiomɨ fagomɨnaaco aatyɨmeuboro
nuuhi: Amɨɨhai tayoto, uujoho imino icafihi imino tajeebɨɨco
esɨcɨnɨmañovɨ sajeebɨɨ Moocaani ɨmefeenevɨ icahi jisumihachuta, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

2 Jaanegui Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pablo cojɨri
iicaaboco Pabloco ihaamɨqui iijɨtɨ. 3 Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani
ɨco aamɨji. Ɨjoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imiibobadɨ difiico
omoonɨhicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gɨcinɨhi Moocaani tajɨɨbafañodɨ
tahimitɨco daatyɨmequi? Jaamoro bu uco mahaamɨsuhi Moocaani
tajɨɨba onootɨbadɨ, nooboro.
4 Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tollɨ aivo ɨɨjoho neehi obocɨɨbo Moocaani
sacerdotedɨtɨ? noomoro.
5 Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatɨhi diibo jahi obocɨno
sacerdote iicanoco. Mɨɨro Moocaani Caatɨnɨhaamefaño noono: Diicuumi
aivojɨɨbotɨ imitɨno diimaajirahana, noonoro, nooboro.
6 Jaabo Pablo, diito fagomɨnaatɨ saatoho saduceomɨ iicaumoco, bu
saatoho fariseomɨ iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto,
uujoho fariseomɨoobo guihirubimɨ fariseomɨ iicaumaño. Jaaruubo uujoho
uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveguehi. Jaanegui fɨne uco
mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.
7 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, saduceomɨ iicamo jenaaucasiuhi
sanoomɨro. Jaamoro ɨjeevadɨ dugaavocasiumo ifariseomɨ isaduceomɨtɨ.
8 Mɨɨro saduceomɨ noonɨcɨhi uchuumucuumo buheetecuujitɨhi, bu
Moocaani toomomɨnaa chahahi, bu gaijamɨ chahahi, noonɨcɨhi.
Jaanotɨ fariseomɨ fanoocoro miyaavogonɨcɨhi. 9 Jaadɨ famooro
sefano ocoovadiivuunobuunatɨ saatoho caatɨnɨmɨnaa gañiivuuhi
fariseomɨjaagodɨ iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaanɨ imitɨno
moonɨtɨhi. Jaabofañodɨ baacho gaija iimaahi, Moocaani toomomɨnaafi
baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo momoonɨcasidino, noomoro
10 sefano jenaaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo
ñɨhicuguuhi Pabloco fahɨgovatɨ agallicujirunotɨ. Jaaboro
ihamocasimɨnaaco tajɨɨbaubo diitofeenetɨ Pabloco ɨɨcɨmoro
cɨvojafaño siino isatyequi.
11 Jaano sifucutɨ Pablojaa Aivojɨɨbo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto
Pablo. Uuditɨ jino Jerusalefaño idiimaabadɨ tollɨro Roma cuumijaago
diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui
Afajɨɨnɨcasiuno.

12 Jaanaa sifucutɨ sanoodɨmo judiomɨ iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui.
Jaamoro imitɨno unuunofañodɨ nuumo: Mamachujitɨhi, mahadujitɨhi
icano diiboco magaicaautɨnohachuta, noomoro. 13 Jaamou tollɨ
unuumo cuarentadɨmou tollɨ esamaaiumo. 14 Jaanobuunatɨ sacerdotemɨ
aivojɨɨbojaago, judiomɨ quillahuto icamojaago ufuumoro diitoco nuumo:
Mɨɨhai munuucuuhi iimitɨnofañodɨ Pabloco magaicaautɨnohachuta
mamachujitɨhi, noomoro. 15 Jaanegui amɨɨhai fagomɨnaama mofoomoro
amocasimɨnaa aivojɨɨboco cɨvohogo midilluto diiboco isɨvaqui amɨɨhai
ɨmefeenevɨ, siino imino diiboco midilluqui, noomoro. Jaabo Pablo
gasetɨɨbo ɨmegaro mɨɨhai mihimibaivucuuji diiboco magaicaauqui,
noomoro.
16 Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icɨvojafa fuubo Pabloco
ijɨɨbeguequi. 17 Jaanegui Pablo saatohotɨ aivojɨtoco ocoovauboro
nuuhi: Jaanɨco sɨcafefico masatyo imiya aivojɨɨbojaago siinoco diiboco
ijɨɨbeguequi, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

18 Jaanegui tosɨcafefico ihaivojɨɨbojaa asatyuuboro nuuhi: Pablo
cɨvojafañotɨ uco galluhi jaanɨ sɨcafefico dijaago sɨvaqui ɨcova siinoco
ijɨɨbeguequi, nooboro.
19 Jaanegui ihaivojɨɨbo tosɨcafefico ihusetɨ agaayɨcɨuboro sihɨgovɨ
diiboco asatyuuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ uco neejirahi? nooboro.
20 Jaanegui isɨcafefi nuuhi: Judiomɨ esamaaihi ɨco idilluqui cɨvohogo
Pabloco satyequi fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaamo jillɨ ɨco neeji: Siino
mihimeguehi imino diiboco midillunoco, noomoro. 21 Jaarumoco
miyaaveguejirahana, sihidɨ cuarenta janaanɨcivɨ icamo teemeji Pabloco.
Jaamo imitɨno onoonofañodɨva machujitɨmo, adujitɨmo icano Pabloco
agaicaautɨnohachuta. Jaamo imibaicɨnɨcuumo ɨɨjohova: Jɨɨhɨ, Pabloco
galluji, eneejinoco otoomomo, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨɨbo isɨcafefico ifitacuuboro nuuhi: Dɨɨbeguedino
mɨɨhaiñoobaco jino uco ɨdɨɨbogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadɨ ihaivojɨɨbo coovauhi saatɨsi aivojɨtɨsico. Jaaboro diitɨsico
nuuhi: Mihimibaivusu doscientodɨmo amocasimɨnaa baadɨ efeejimoco,
bu setentadɨmo jeejɨmɨri efeejimoco, bu doscientodɨmo aamɨganoma
efeejimoco icano Cesarea cuumivɨ tufucuro ifeequi, nooboro. 24 Jaamoma
ihaivojɨɨbo galluhi Pabloco jeejɨri ifeequi. Imino Pablo tahɨ ihɨfetequi
aivojɨɨbo Felix onoobojaago. 25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jillɨ
onoohaameque:
26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijɨco galluuhi ɨɨjoho idiimihusene
aivojɨɨbo idiicaabo Felixjaago. 27 Jaanɨ Pabloco judiomɨ ɨcɨvojanɨmoro
diiboco gaicaaujirahi. Jaarunaa romanoobo iicanoco uguubuuboro,
soldaomɨma ofooboro diiboco taajasuhi judiomɨ usetɨ. 28 Jaadɨ
diiboco judiomɨ fagomɨnaa ɨmegavɨ satyehinɨhi jinejeque diibedɨtɨ
ihiimaanoco gaajaqui. 29 Jaarunaa judiomɨ tajɨɨbajɨhallɨtɨ
idilluhicaunoco agaajauboro mɨllɨ nuutɨhi: Toonohallɨtɨ
magaicaaujirunoco, mɨcɨvojaanɨjirunoco icano uujoho atyɨmetɨhi.
30 Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluuhi
dijaago. Tollɨro bu jito diibedɨtɨ ihiimaahicamoco dijaa galluuhi tahɨ
dihɨmefeenevɨ diibedɨtɨ ihiimaaqui. Tahɨ imino diica, nooboro.
31 Jaanegui ihamocasimɨnaaco ihaivojɨɨbo unuubadɨ fucu satyumo
Pabloco Antipatri cuumivɨ. 32 Jaano sifucutɨ ihamocasimɨnaa baadɨ ufuumo
uumiumo dojɨcuvɨro icɨvojajaago. Jaanotɨ jeejɨmɨri ufuumo Pabloma fuuhi.
33 Jaamo Cesarea cuumivɨ ɨifutuudɨ aivojɨɨbo Felix onooboco acɨumo
Pabloco toohaamema. 34 Jaahaameque emeecɨuboro ihaivojɨɨbo dilluuhi
Pabloco: ¿Cuucaoobo ɨɨjoho? nooboro. Jaadɨ gaajaubo Cilicia jiinɨjeoobo
iicanoco. 35 Jaanegui nuubo: Jisumi uco ɨdɨɨbogonoco guubunɨcitɨhi.
Jaanotɨ jarihiica ɨɨditɨ ihiimaamo asaadɨ ɨɨjoho onoonoco bu guubunɨciji,
nooboro Pabloco ficusuubo Herode palaciojafaño, toomomɨnaa diiboco
iteemequi.

Pablo Aivojɨɨbo Felix Ɨmefeenevɨ Iimaahi.

24 Jaadɨ sahuse fucuvabuunatɨ Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo
ɨfutuuhi sanoodɨmo quillahutoma Cesarea cuumivɨ. Jaamoma saafi
iimaamɨnaafi Tertulo onoobo saauhi. Jaamo agaseudɨ aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ
ujulleecamaaiumoro Pablohallɨvɨ imitɨno iimaaumo. 2 Jaanaa Pabloco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

agasesuudɨ Tertulo onoobo tɨcovauhi ihiimaaubo jillɨ nooboro: Aivojɨɨbo
Felixco, imino aivo ɨɨjoho aivojɨɨbo mɨɨhaico teemehi. Jaamaño aivo
sajeebɨɨ mihicahi imino mɨɨhaico atajɨɨbamaño. 3 Jaanoco fanooro aivo
imino magaayɨcɨhi fahɨgova ɨɨjoho aivojɨɨbo Felix idiimihuseebe idiicanoco.
4 Jaabo uuchuvotɨɨbo diicatɨqui imeguehi ajashuno ɨɨma ihiimaanoco.
5 Mɨɨhai jaanɨ Pabloco magaajacuhi gañuhusuno ɨsɨramaaihicanoco.
Jaabo fahɨgovavɨ judiomɨco dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomɨ
dugaavomɨnaa aivojɨɨbo iicamaño. 6 Jaamaño templojaco mɨhɨninɨjɨruubo.
Jaarunaa mɨɨhai diiboco magaayɨcɨuhi diiboco midilluqui motajɨɨbajɨ
onoobadɨ. 7 Jaarunaa amocasimɨnaa aivojɨɨbo Lisio onoobo asaauboro
sefano dumɨtɨɨcɨuhi mɨɨhaitɨ. 8 Jaabo ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo galluuhi,
Pablodɨtɨ ihiimaamoco, dihɨmefeenevɨ diibedɨtɨ ihiimaaqui. Jaabo eneecau
ɨɨro diiboco dillu. Jaabo ɨɨro gaajahi mɨɨhai monoono miyaano icanoco,
nooboro.
9 Jaanoco paryɨ judiomɨ: Aivo miyaano, neehicauhi. 10 Jaanegui
ihaivojɨɨbo Felix Pabloco tajɨɨbauhi ihiimaaqui.
Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihɨmefeenevɨ ihiimaanoco.
Ɨco uujoho gaajahi sɨɨcɨjetɨro jiicuumi aivojɨɨbo idiicanoco. 11 Jaabo
eneecahicau bu ɨɨro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevɨ Moocaanico imequi
asaahinɨɨbo agasehinɨnotɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ mifucucɨ ɨdɨɨno fucuvaro
iicanoco. 12 Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagogajafaño,
tuucuumifeenevɨ buhɨgueeje icano ñaaɨsuuboro ofoonoco atyɨmetɨmo.
13 Jaamo jino uudɨtɨ iimaano miyaano icatɨno. 14 Jaanotɨ naha miyaano
uujoho tadimɨhai Caani Moocaani iicaaboco jeecɨvehicahi bohono jɨɨhai
onoobadɨ. Jaanoco oono diito dugaacumɨnaa neehicahi. Jaarunaa jillɨ
uujoho Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, bu Moocaani tajɨɨbano
aamenefaño iicanoco miyaaveguehi. 15 Jaabo uujoho tollɨro Moocaanico
miyaaveguehi diitobadɨro. Jaabo teemehi paryɨ uchuumucumo iimifiimo,
bu iimitɨfimo icano ubuheetejinoco. 16 Jaamaño uujoho quehecuno
tajeebɨɨco ficuhicahi Moocaani ɨmefeenevɨ, bu miyamɨnaa ɨmefeenevɨ
icano imino icaqui.
17 Jaabo uujoho siicuumijeri ɨgooboro efeehicadɨ taacuumijaago
saahinɨhi judiomɨco nɨhɨbamɨco acɨqui, Moocaanidi jeecɨvoco ficuqui
icano. 18 Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomɨ
Asia jiinɨjetɨ asaaumo uco templojafaño atyɨmeuhi tafiico iimibachuuboco.
Jaaruubo miyamɨnaama sihidɨ igaivuutɨhi, ñaaɨsuuboro icautɨhi icano.
19 ¿Jaamo judiomɨ Asia jiinɨjeoto collɨhi saatɨhi jinoovɨ dihɨmefeenevɨ
ihiimaavamo uudɨtɨ imitɨno iicanoco eesɨcɨnɨhachiijɨ? 20 Jaanotɨ jito
asaamoco dillu ¿Naa millɨ judiomɨ fagomɨnaa ɨmefeenevɨ iicahinɨsumi uco
gaajacɨhinɨmo imitɨno iicanoco? 21 Ɨvɨ ɨdɨɨnoro uujoho diito ɨmefeenevɨ
iicahinɨsumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco
imiyaavogonoco fɨne magaajaqui uco midilluhi jaachiijɨ, ɨvɨ uujoho nuuhi
diito ɨmefeenevɨ iicasumi, nooboro.
22 Jaanoco Felix uguubuuboro millɨ nuutɨɨbo. Cristota imiyaavogonoco
agaajauboro nuubo: Jari amocasimɨnaa aivojɨɨbo Lisio asaadɨ toonotɨ imino
uujoho gaajaji, nooboro.
23 Jaaboro Felix saafi aivojɨɨboco galluuhi Pabloco palaciojafaño
ijɨɨhacuqui. Jaaruubo cɨvojamɨnaafibadɨ icautɨhi. Jaabo toojafa
icaunohachuta igataavomɨnaa diiboco meecɨtehicauhi diiboco siinoco
ihacɨqui.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

24 Jaadɨ goovacutɨnotɨ Felix mogai judiomɨogo Drusila onoogoma
saauhi. Jaaboro Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco
mimiyaavogonotɨ diiboco ɨjɨibogonoco iguubuuqui. 25 Jaabo Pablo
ɨtɨcovono ifiitɨ, bu mofiicoro miguiinonɨnotɨ, bu ufucu Moocaani mohimitɨ
jaadufucu icajinotɨ icano Pablo ɨjɨibuguunotɨ Felix ihigutuuboro nuuhi:
Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ɨco siino cuuhuvaji? nuubo.
26 Jaadɨ Felix esamaaihicauhi: Fɨne Pablo uco nɨhɨbamɨco acɨjiibo
diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cuuhuvahicaubo diiboma
ihiimaaqui. 27 Jaadɨ mificabacɨ afatyuudɨ Felixco bohobavaubo saafi
aivojɨibo Porcio Festo onoobo. Jaanegui Felix judiomɨma imino iicaqui
Pabloco cɨvojafañoro ficuubo iinusutɨiboro.

Festo Onoobo Ɨmefeenevɨ Pablo Icauhi.

25 Jaabo Festo mifucucɨ, safucu ɨdɨino aivojɨibotɨ icacuudɨ fuubo
Cesareatɨ Jerusalevɨ. 2 Jahɨgo sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ
obocɨfimo iicamo, Pablohallɨvɨ imitɨno iimaaumo. 3 Jaamoro Festoco
dillumo Pabloco Jerusalejaagovɨ ihɨcɨtequi, ɨifurumo Pabloco jɨihaivɨ
igaicaausuqui. 4 Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavɨ cɨvojafaño icahi.
Tollɨro uujoho goovano feeji tahɨgo. 5 Jaanegui amɨihai aivojɨto uuma
Cesareavɨ feeji diibeditɨ imitɨno iicahicanoco ihiimaaqui. Miyaano diibo
imitɨno iicahicahachiijɨ, nooboro.
6 Jaabo Festo Jerusalevɨ fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨro fɨne icacuuhi. Jaadɨ
siino Cesareavɨ uumiubo. Jaano sifucutɨ ihaivojɨ icagahallɨvɨ acasɨivuuboro
Pabloco cuuhuvaubo. 7 Jaabo Pablo agaseudɨ, Jerusaletɨ asaaumo judiomɨ
diibojaa igaivuhi. Jaamo iimaacasiuhi siibadɨjere aivo imitɨno Pablodɨtɨ.
Jaarunoco ɨnɨsuurunofaño miyaano icautɨno. 8 Jaanegui Pablo ihallɨvɨ
iimaauhi: Uujoho judiomɨditɨ, templojaditɨ, bu romanomɨ aivojɨibo
Cesarditɨ icano imitɨno iimaatatɨhi, nooboro.
9 Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomɨma imino iicanoco iimuguuboro:
¿Naa dimeguehi Jerusalevɨ ofoonoco ɨco uujoho tahɨ dilluqui? nooboro.
10 Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovɨ aivojɨibo Cesar onoobo
tajɨibamañeri icahi imino uco idilluqui ɨiro imino gaajacuhi imitɨno
judiomɨtɨ ihiimaatɨnoco. 11 Jaanotɨ miyaano imitɨno omoonɨhachiijɨ jaafa
uco magaicaau. Jaanotɨ sɨcamañooco ihiimaahicahachiijɨ diito usefaño
mɨihaiñooba uco acɨjitɨhi. Jaanegui imeguehi romanomɨ aivojɨibo Cesar
onoobo uco idillunoco, nooboro.
12 Jaanegui toonobuunatɨ Festo ifajɨinɨmɨnaama ihiimaauboro Pabloco
nuuhi: Ɨco romanomɨ aivojɨibo ɨmefeenevɨ idillunoco dimeguehi. Jaanegui
romanomɨ aivojɨibojaago ɨijoho feeji, nooboro.

Pablo Aivojɨibo Agripa Onoobo
Ɨmefeenevɨ Icauhi.

13 Jaanobuunatɨ aivojɨibo Agripa onoobo Berenice onoogoma ɨifutuhi
Cesareavɨ Festoco abaatuumɨsi. 14 Jaamɨsi tahɨ gueene fucuva icauhi.
Jaabo Agripa onooboco Festo Pablodɨtɨ ɨjɨibuguuboro nuuhi: Jineeri
icaabo saafi Felix cɨvojafaño ificuhinɨibo. 15 Jaabohallɨvɨ sacerdotemɨ
aivojɨto, quillahuto icamo dilluuhi diiboco imitɨno imoonɨqui Jerusalevɨ
uujoho iicahinɨsumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausujinoco.
16 Jaanegui uujoho nuuhi: Mɨihai romanomɨ mejeevamaaitɨhi tɨcovono
miyamɨnaafico magaicaaunoco. Itɨconɨ diiboco diibohallɨvɨ imitɨno

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ihiimaano ɨmefeene ifihallɨvɨ ihiimaaqui, mificuutɨnohachuta, nooboro.
17 Jaanegui diito jimañovɨ asaahinɨsumi uujoho gueenene icatɨɨbo
sifucutɨ tatyajɨɨbamañotɨ cuuhuvauhi diibo Pabloco. 18 Jaabeditɨ diito
iimaauno aivo iimitɨnoco nuutɨhi uujoho esamaaiubadɨ icautɨno.
19 Ɨdɨɨnocoro diibeditɨ neehicaumo jillɨ diito iimaa iijɨtɨro, bu tollɨro
Jesu uchuumuuboco Pablo buheebe eneehicaunotɨro icano. 20 Jaanoco,
uujoho mɨllɨ fɨne moonɨji, onoomaño Pabloco dilluhi: ¿Naa Jerusalevɨ
diimeguehi ofoonoco, tahɨ ɨco idilluqui? nooboro. 21 Jaarunaa Pablo
imuguuhi aivojɨɨbo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui
uujoho diiboco cɨvojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo Cesar
Augustojaago galluuqui? nooboro.
22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tollɨro diiboco
uguubuunɨcɨnoco imeguehi, nooboro.
Jaanegui Festo ihiimusuuboro nuuhi: Cɨvohogo diiboco jei guubuunɨcɨ,
nooboro.
23 Jaano sifucutɨ Agripa, Berenice icamɨsi atajɨɨbafimañovɨ aivo sihidɨ
jeevano ɨɨfutumɨsi miyamɨnaa diitɨsico iimuunofeenedɨ. Jaamɨsima saaumo
amocasimɨnaa aivojɨto, bu tuucuumio bocɨfimo icano. Jaanobuunatɨ Festo
Pabloco cuuhuvauhi. 24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivojɨɨbo Agripa, famooro
jino mɨɨhaima mihicamo, memeecɨ jaanɨco. Jaanɨditɨ sihidɨ judiomɨ
Jerusalevɨ, bu Cesareavɨ icano uuma iimaahinɨhi. Jaafa guijeveebe,
sefano noomoro. 25 Jaarunaa uudi jinejebaco imitɨno moonɨhicatɨɨbo.
¿Mɨllɨtɨ bu jaaboco magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehinɨɨbo aivojɨɨbo
Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibojaago galluuji.
26 Jaarunaa chahano diibo aivojɨɨbojaago acaatɨnɨjiruno diibohallɨvɨ.
Jaanegui tahaivojɨɨbo, Agripa, dihɨmefeenevɨ diiboco sɨvahi. Jaabo
ɨɨjoho diiboco idilluudɨ fɨne diibohallɨvɨ iicanoco caatɨnɨji. 27 Mɨɨro uudi
imitɨno cɨvojamɨnaafico agalluuno aivojɨɨbojaago mɨllɨ diibeditɨ icanoco
jɨɨbogotɨɨbo, nooboro.

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

26 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: Ɨɨro diimaa, nooboro.
Jaanegui Pablo ihuseque agañiiyɨcɨuboro tɨcovauhi jillɨ
iimaaubo: 2 Aivojɨɨbo Agripa aivo imo imo icahi dihɨmefeenevɨ tafihallɨvɨ
ihiimaaboro jɨɨbeguequi famooro judiomɨ uuditɨ ihiimaahicanoco.
3 Fanoocoro ɨɨjoho imino gaajahi paryɨ judiomɨ jeevamaajeque, tollɨro
fanooro mihiimaanɨcɨnoco icano. Jaanegui ɨco dilluhi uco guubunɨcɨqui
sɨɨcuno.
4 Mɨɨro famooro judiomɨ uco seemenetɨro gaajauhi. Itɨconɨ taacuumivɨ
iicahicaunoco, bu Jerusalevɨ iicahicaunoco icano. 5 Jaanoco bu diito
gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiiji ɨmɨɨdɨusumi fariseobadɨ iicaunoco
jɨɨbogomo. Jaamo mɨɨhai fariseomɨ mihicamo Moocaanico saatoho
janaanɨcɨ aivo imino mejeecɨvonɨcɨhi. 6 Jaanegui uujoho miyaaveguehi
Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Mohɨmegaotoco
Moocaani unuubadɨ. Jinohallɨtɨ jino uco sɨvamo ihaamɨqui. 7 Jaamaño
mɨɨro Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icano iicamo.
Toono imiyaavejinoco otoomomo Moocaanico jeecɨvehicahi cuujehachuta,
fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohallɨtɨ uuditɨ judiomɨ
jisumi imitɨno iimaahi. 8 Ɨɨjoho aivojɨɨbo Agripa, ¿nacu amɨɨhai judiomɨ
mimiyaavogotɨhi Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Pablo Cristotaco ɨdaasuno Omoonɨhicaunoco Jɨɨbuguhi.

9 Miɨro uujoho itɨconɨ imino moonɨhi nooboro Jesu Nazareoobo
momohallɨtɨ sihidɨ imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicauhi. 10 Jillɨ
uujoho moonɨhicauhi Jerusalevɨ, sacerdotemɨ aivojɨto iijɨtɨ cɨvojafaño
ficuhicauhi sihidɨ Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofañodɨ
uujoho icahicauhi. 11 Jaaboro Cristotaco sihidɨ aamɨhicauhi paryɨ
sinagogajanofaño, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo
sihidɨ ɨsɨfiiratooboro diitoco bucasihicauhi fahɨgova jiinɨjenedɨ.

Pablo Siino Jɨɨbeguehi Cristoco Agaayɨcɨunoco.

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavɨ sacerdotemɨ aivojɨto iijɨco uco
aacɨumoro agalluuneguiiha. 13 Jaabo aivojɨɨbo Agripa, uujoho jɨɨhairi
fuunaaca gadɨcɨɨba niquejefañotɨ uco sefano achɨcɨuno sano uuma
ufuumoma, nɨhɨba aachɨcɨno janaanɨcɨ icano sefano namecuno. 14 Jaaneri
famooro baavɨ mahaifuuhi. Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ guubuuhi uco
hebreo iijɨri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? Ɨɨro difiico
daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadɨ iicanoco imogotɨɨboro
iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro iicanɨcɨbadɨ, unuunoco. 15 Jaanegui
uujoho nuuhi: ¿Miɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro. Jaanegui Aivojɨɨbo
uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco ɨɨjoho uco bucasihi. 16 Jisumiro gañiivo.
Toonegui ɨɨvɨ uujoho buhugaavehi uco deecɨvequi fanoocoro uuditɨ
adaatyɨmecunoco, tollɨro adaatyɨmejinoco icano dɨɨbeguequi. 17 Jaabo ɨco
uujoho taajasuji judiomɨ usetɨ, bu judiomɨ iicatɨmo usetɨ icano. Jaamojaago
ɨco galluhi jisumi diito aallɨɨnoco faayɨcɨsuqui. 18 Jaamo imitɨno icacutɨmo
iicaqui cɨvonoguiinodɨ ɨgotɨmo seseehɨ iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro
Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayɨcɨmo imitɨco
buusuji Moocaani ɨcɨumofeenevɨ iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

19 Jaanegui, aivojɨɨbo Agripa, uujoho niquejetɨ gaijafaño aatyɨmeunoco
miyaavuguuhi. 20 Jaaboro jɨɨbeguehicauhi itɨconɨ Damasca cuumivɨ. Jaadɨ
jɨɨbeguehicauhi Jerusale cuumivɨ, bu fahɨgova Judea jiinɨjevɨ icano, bu
tollɨro judiomɨ iicatɨmoco icano. Jaamo famoocoro jɨɨbeguehicauhi
iimitɨco ejeevesumoro Moocaanijaagovɨro iicaqui. Jaamoro imino
iicanoco toonofañodɨ ihɨfusuqui. 21 Jinohallɨtɨ judiomɨ uco templojafaño
agaayɨcɨumoro gaicaaujirahi. 22 Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu
imino jɨɨbeguehi paryɨ miyamɨnaaco obocɨfitɨmoco, obocɨfimoco icano.
Jaanoco tollɨro fahiijɨvaro jɨɨbeguehicahi siibadɨ jɨɨbogotɨɨbo Moocaani
iimaamɨnaa, bu Moise icamo jillɨ iicajino unuubadɨ. 23 Cristoditɨ nuumo
Cristo asaadɨ ɨdaasuno icajiibo. Jaadɨ chuumucuruubo buheetejiibo,
uchuumucumo ubuheetejinoco ɨtɨconɨɨbo. Jaanoco jillɨ jɨɨbuguubo
mataajajinoco judiomɨdi, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayɨcɨnoco.

24 Jillɨ Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fɨne ɨɨjoho jillɨ
deegavehi. Toono sihidɨ agaajano ɨco jeegavusuhi, nooboro.
25 Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jeegavotɨhi. Imino
eesamaaiboro miyaanoco neehi. 26 Jaanɨ jino aivojɨɨbo Agripa iicaabo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

toonoco imino gaajahi. Jaanegui jino diibo ɨmefeenevɨ ñɨhicugotɨɨboro
iimaahi. Jaanoco diibo tollɨro gaajahi fanooro toovono iicatɨnoco.
27 Jaanegui aivojɨɨbo Agripa ɨco dilluuhi: ¿Naa Moocaani iimaamɨnaa
unuunoco miyaaveguehi? Fɨne miyaaveguehi, nuubo.
28 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu ajashuno idiimaaneri uco
fɨne miyaavugusuji? nooboro.
29 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluhi, sihidɨ ihiimaaneri,
ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo ɨɨro icatɨno, paryɨ
jaachiijɨ jino uco uguubuunɨcɨmo, bu tollɨro uubadɨ iicaqui. Jaarumo jillɨ
uubadɨ jɨgaiñehiri sisɨcɨnɨtɨmo iicaqui, nooboro.
30 Jillɨ Pablo unuunobuunatɨ aivojɨɨbo Agripa, bu aivojɨɨbo Festo, bu
Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro 31 fuumo
sihɨgovɨ. Jaamoro toonotɨ sanoomɨro ihiimaacasimoro noocasihicaumo:
Jaanɨ imitɨno moonɨhicatɨɨbo. ¿Mɨlltɨ bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Mɨlltɨ
bu mɨcɨvojanɨjirahi? noomoro.
32 Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fɨne misinaayujirahi jaanɨco inoro
romano aivojɨɨbo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutɨruva, nooboro.

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

27 Jaadɨ mɨɨhaico Italia jiinɨjevɨ igalluuqui acɨumo Pablo saatoho
cɨvojamɨnaa iicamoco saafi aivojɨɨbo Julio onooboco. Jaabou
Julio ijeevadɨo amocasimɨnaa Augusto onoomo amocasimɨnaa aivojɨɨbo
iicaubo. 2 Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuuhi, Asia cuuminoco
muuaijɨniri iicamɨcujeque emeecɨtuugari. Tollɨro Aristacu onoobo
Tesalonica cuumioobo, Macedonia jiinɨjeoobo mɨɨhaima fuuhi. 3 Jaano
seseevedɨ Sidon onoomɨcuvɨ mɨhɨfutuhi. Jaamañovɨ Julio Pabloco
imino omoonɨuboro galluuhi inahabonɨmɨnaaco imeecɨtequi diiboco
sinehejetɨ ihacɨqui. 4 Jaadɨ tomɨcutɨ mufuumo Chipre onoochugaico
mafatyuhi monaninaagueneri iicachugaico sihidɨ guibuhuba mɨɨhaico
sihɨgovɨro asatyuneri. 5 Jaadɨ Cilicia jiinɨjeque, bu Panfilia jiinɨjeque icano
mafatyumoro mɨhɨfutuuhi Mira unuucuumivɨ, Licia jiinɨjevɨ.
6 Jahɨgo amocasimɨnaa aivojɨɨbo Alejandria meenegaco atyɨmeuhi Italia
jiinɨjevɨ ufuugaco. Jaaboro mɨɨhaico togafaño jɨcafutusuubo mefeequi.
7 Jaadɨ guiraafucuva mɨhɨguunobuunatɨ sihidɨ jeevanotɨ mɨhɨfutuuhi Gnido
cuumi onegueehivɨ. Jaanaa guibuhuba sihidɨ iicaunegui sihɨgodɨ mufuumo
Salmon onoocuumi onegueehidɨ, Creta onoochugaihallɨdɨ mafatyuhi.
8 Jaarunaa sihidɨ jeevaneri mufuumo mɨhɨfutuuhi Imimɨcu onoomɨcuvɨ
Lasea cuumi fiitɨno.
9 Jaamo gueenene tahɨ mihicaumaño ñɨhicucuuno muuairi mufuujino
jɨɨnija guibuhubama iicacuujino ifiitɨcuumaño. Jaanegui Pablo diitoco
afajɨɨnɨuboro nuuhi: 10 Amɨɨhaico gaifiimɨco neehi: Ñɨhicuno aivo
sihidɨ jeevaneri mefeeji. Jaaneri meenega ifiimaaveneri sihidɨ sineheje
gañɨɨcafeteji, jaabadɨro saatoho miyamɨnaa ifiino gañɨɨcafeteji icano,
nooboro.
11 Jaarunoco Pabloco ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo miyaavugutɨhi. Jaaboro
imeenega abajaabo, toga tɨcuvusumɨnaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.
12 Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatɨmɨcu jɨɨnijadɨɨhivɨ. Jaanegui masɨɨgo
mufuucuqui jinootɨ Creta jiinɨjevɨ Fenice mɨcuvɨ mɨhɨfetequi, noomoro.
Tomañotɨ noreste, sureste icahɨgo ɨɨfuvusuhicauneguiiha, tomɨcuvɨ
jɨɨnijaco mafatyequi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Sihidɨ Guibuhuba Muuaifeenevɨ.

13 Jaadɨ guibuhuba sɨicuɨba surjaagotɨ iguibunegui: Imino fɨne mefeeji,
noomoro mufuuhi Creta chugai fiitɨnodɨ. 14 Jaanobuunatɨ gueenejɨsunotɨ
momeenegahallɨvɨ sefano guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba
Noreste onooguibuhuba. 15 Jaano sefano guibuhuba mɨɨhaico agaayɨcɨnoro
ɨɨgusuutɨnegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mɨɨhaico iguibuhuba sihɨgovɨro
satyucuuhi. 16 Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai
bujɨnaagodɨ iguibuhuba sefano achahauhɨgodɨ. Jaamoro sihidɨ jeevanotɨ
imɨɨdɨ meenegaco imino mudujenɨuhi iguiraagatɨ. 17 Jaadɨ ihajashugaco
caamo iguiraagajɨnibaavɨ duujenɨumo. Jaamoro iguiraagaco sisɨumo
gaibaɨneri ifaaga agallivujiruneguiiha. Jaamoro muuaifaño jiinɨgaibaaho
Sirte onoobaahohallɨvɨ ifiigatyujirunoco ɨñɨhicugumoro imeenega
gaachehuco niitusuumo guibuhuba sihɨgovɨro diitoco isatyequi. 18 Jaano
sifucutɨ guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco
gaifificɨumo muuaifaño. 19 Jaano sifucutɨ bu famooro siino magaifificɨuhi
togaonehejeque muuaifaño. 20 Jaamo fiiva fucuva mahatyɨmehicautɨhi
nɨhɨbaco meecɨrɨ icanoco sihidɨ guibuhuba iicaumaño. Jaamoro:
Mataajajitɨhi fɨne, munuuhi.
21 Jaamo gueenene amachucutɨnegui Pablo diitofeenevɨ ujulleeveuboro
nuuhi: Imino uujoho eneehinɨnoco muguubuhinɨruva Creta chugaivɨ
masaajitɨrahi. Jaarunaa masaamaño ɨdaasuno mihicahi monehejeque
magaifificɨhi. 22 Jaarunaa ñɨhicugotɨmo quehecuno mihica.
Saatohobatɨ miguijevejitɨhi ɨdɨgaaro meenega fiimaveji. 23 Jaanoco
uujoho gaajacɨhi Moocaanico ejeecɨvehicaabofañodɨ uujoho icamaño.
Jaabo itoomomɨnaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi: 24 Pablo
diguetejirahana, romano aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ dɨhɨfeteji. Tollɨro
difañodɨ ɨɨri Moocaani taajasuji famooro ɨɨma meenegafaño iicamoco,
nooboro. 25 Jaanegui quehecuno mihica ñɨhicugotɨmo. Uco Moocaani
itoomomɨnaafifañodɨ onoobadɨ iicajinoco miyaaveguehi. 26 Jaarunaa
mɨɨhaico sachugaivɨ gañɨɨjino guibuhuba, nooboro.
27 Jaadɨ mijaguisɨcɨhachuta mɨhɨgucuudɨ Adria muuaivɨ mɨhɨfutuuhi.
Jaamañovɨ sihɨgovɨ agañɨino, sihɨgovɨ agañɨino fuuhi. Jaanaa toga
dudɨcamaajemɨnaa fucufeenevɨ gaajacuuhi jiinɨjetɨ ifiitɨvuunoco.
28 Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta
inɨfaihu faicuva icauhi. Jaano janaanɨcɨ siino uuvumo. Jaarunaa
veintisiete metrohachuta inɨfaihu faicuva icauhi. 29 Jaanegui guiisihallɨvɨ
imeenegaco agañɨɨjirunoco iiguiumoro igueenemehejedɨno obocɨnoonoco
toga dojɨcuogatɨ udujenɨumoro imuuaifaño gañɨɨumo sihɨ footɨga iicaqui.
Jaamoro tuumuumo iseseevequi. 30 Jaamoro toga dudɨcamaajemɨnaa
togatɨ itaajaqui moonɨuhi ihajashugaco togatɨ imuuaifaño iiniitusuumoro
isivɨ ifeequi. Jaamoro ibocɨsutaco niitusumobadɨ nijequeogatɨ moonɨumo
abañɨsumo. 31 Jaanegui Pablo ihamocasimɨnaa aivojɨɨboco nuuhi: Diito
meenegatɨ ofoohachiijɨ amɨɨhai mataajajitɨhi, nooboro.
32 Jaanegui ihamocasimɨnaa ihajashuga sisɨtaaco iquitɨumoro togaco
muuaifaño gañɨɨuhi.
33 Jaadɨ Pablo cuujetavɨ diitoco nuuhi: Aivo gueenene mijaguisɨcɨ
mɨcɨgacutɨhi, bu mamachucutɨhi icano. 34 Jaanegui amɨɨhaico neehi:
Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Mɨɨro saatohoba millɨ
icacujitɨhi, nooboro 35 Pablo maahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaauhi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

diito ɨmefeenevɨ. Jaadɨ toonoco iquisicuuboro machuubo, [36] bu tollɨro
famooro amachumoro imo imo minifutuuhi. [37] Jaamo mɨɨhai meenegafaño
mihicauhi doscientas setenta y seisdɨmo miyamɨnaa. [38] Jaadɨ machuta
iicaunoco muuaifaño gañɨɨumo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifaño.

[39] Jaanaa eseseeveudɨ toga dudɨcamaajemɨnaa gaajautɨmo comañoo
jiinɨjerihacho mihicaunoco. Jaadɨ ifadɨcaico atyɨmeumo. Jaamañovɨ
jiinɨgaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomaño macañaveji, nuumo. [40] Jaadɨ
imeenega duujeneque quitɨumo. Jaaneri ibocɨsutano muuaifañoro
fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco
itɨcɨvusuqui. Jaamoro ɨmegaogaachehuco guibuhuba naagonovɨ
miniiyuumo. Jaaneri fiitɨvuga jiinɨgaibaahojaagovɨ. [41] Jaadɨ ɨɨfutumo
samaño fahɨgovacɨtɨ sefano cucuumañovɨ. Jaaneri jiinɨgaibaahohallɨvɨ
nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojɨcuoga gatahunamaaiuhi
sefano tyuucai icauneri. [42] Jaanegui ihamocasimɨnaa gaisiraicɨujirahi
icɨvojamɨnaaco isimoro ataajaujiruneguiiha. [43] Jaarunaa diito aivojɨɨbo
Pabloco itaajasuqui mɨllɨ moonɨsuutɨhi. Jaaboro iisico agaajamoco itɨconɨ
tajɨɨbaubo muuaifaño acasiniivomoro ijɨɨnija iisiqui. [44] Jaadɨ saatoho
agaajatɨmoco tajɨɨbaubo cubujeneri, bu imeenega udujavanamaaiubujeneri
ifeequi. Jaaneri famooro ataajaumoro jiinɨjevɨ ɨɨfutumo.

Pablo Malta Onoochugaivɨ Icauhi.

28 Jaamo famooro mataajacuudɨ tuchugai Malta onoochugai
iicanoco magaajacɨuhi. [2] Jaamo toojiinɨjeoto imino mɨɨhaico
gaayɨcɨuhi. Jaamoro sihidɨ niija sɨɨcura icaneri mihicahicauneguiiha
cɨɨjɨgaico mɨɨhaidi ebasumo. Jaamoro mɨɨhaico famoocoro feemesuumo.
[3] Jaanaa Pablo ɨcɨuhi cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro cɨɨjɨgaifaño cabicuubo.
Jaanaaca toono aiguucuri toonotɨ jiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihusetɨ
eheedumañovɨro gueenene feetucɨnɨubo. [4] Jaanoco tuchugai miyamɨnaa
atyɨmeuhi ijiinimo Pablo usetɨ efeetucɨnɨunoco. Jaamoro ihiimaacasiumoro
nuumo: Miyaano jahi jaanɨ gaicaaumɨnaafi. Jaamaño muuaifaño
ifiimaavonotɨ ataajacuruuboco Moocaani ɨmucugai icasujitɨhi, noomoro.
[5] Jaaboco Pablo cɨɨjɨgaifaño ijiinimoco efeefaiquiyuuboro mɨllɨ icautɨhi.
[6] Jaarunaa famooro esɨcɨnɨumo: Fɨne ujuurineri cheemejiibo, noomoro.
Jaarumo gueenene ihesɨcɨnɨcuuruhɨ mɨllɨ iicacutɨnegui boobanɨumo
ihesamaajeque. Jaamoro Pablotɨ nuumo: Fɨne diibo saafi dios, noomoro.
[7] Jaano fiitɨno tuchugai aivojɨɨbo Publio onoobo faguino icauhi. Jaabo
mɨɨhaico imino gaayɨcɨuhi mifucucɨ, safucu icano tɨcovovɨ imino
mɨɨhaico ficuubo. [8] Jaabo Publio caani iguihuvaubo icɨgaiijefaño icauhi.
Jaabo sihidɨ guihuvari, fatiiciri icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco
meecɨtuuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro diibohallɨvɨ ihuseque
ficuubo. Jaaneri tusumiro buheeteubo. [9] Jaanobuunatɨ tollɨro tuchugairi
iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui. [10] Jaamoco
ubuheesuunoma iicaumo mɨɨhaico imino jeecɨvuuhi. Jaadɨ bohoga
meenegafaño mɨjɨcafutuudɨ acɨumo mɨɨhaico sihidɨ duvirucuco.

Pablo Ɨfetehi Roma Cuumivɨ.

[11] Jaanobuunatɨ minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanotɨ tuchugaitɨ meenegari
mufuuhi jɨɨnijaco tuchugaivɨ afatyugari. Jaagau Alejandria jiinɨje meenega.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaagahallɨvɨ eetavocɨnɨumo jihovo diosmɨ Casto onoobo, Polu onoobo
icamɨsi ɨjɨmɨ. 12 Jaagari mufuumo mɨhɨfutuuhi Siracusa onoomɨcuvɨ.
Jaamañovɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨino mihicauhi. 13 Toonotɨ mufuuhi
Italiajɨni fiitɨno. Jaadɨ mɨhɨfutuhi Regio cuumivɨ. Jaano
sifucutɨ guibuhuba saauhi surjaagotɨ. Jaano sifucutɨ mɨhɨfutuhi Puteoli
cuumivɨ. 14 Jaamañovɨ mahatyɨmeuhi Cristotaco. Jaamo mɨɨhaico gaijɨuhi
diitoma mihicaqui sajaguisɨ tɨcovovɨ. Jaadɨ mufuuhi Roma cuumivɨ.
15 Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mɨɨhai tahɨ mufuunoco.
Jaamoro saaumo mɨɨhaico otoomovaumo. Jaamovɨ macabɨvuuhi jɨɨhaivɨ,
Apio naajehasi Tres Tabernas onoomañovɨ. Jaamoco Pablo aatyɨmeuboro
Moocaanico imuuhi. Jaaboro quehecutuubo. 16 Jaadɨ Romavɨ
mɨhɨfutuudɨ ihamocasiminaa aivojɨibo icɨvojaminaaco acɨuhi Roma
cɨvojaminaa toomominaa aivojɨiboco. Jaanotɨ Pabloco ijeevadɨ ficuumo
saafi amocasiminaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavɨ Ɨjɨibogono.

17 Jaabo Pablo mifucucɨ, safucu ɨdɨino iicauno nijequetɨ cuuhuvaubo
Romari iicaumo judiomɨ aivojɨtoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi:
Tañahabomɨ, uujoho judiomɨditɨ mɨllɨ iimaatɨhi, tollɨro motadimɨ
jeevamaajeditɨ mɨllɨ iimaatɨrahi icano. Jaarunaaca Jerusalevɨ uco romano
cɨvojafaño ficuumo. 18 Jaadɨ uco idilluumo uuvɨ imitɨco atyɨmeutɨhi:
Jaamoro ¿mɨllɨtɨ bu magaicaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo.
19 Jaarunaa judiomɨ sihidɨ uuditɨ imitɨno ihiimaauneguiiha
uujoho imuguuhi Roma aivojɨibo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho
taacuumiminaahallɨvɨ, ¿mɨllɨ nootɨhi? 20 Jaanegui amɨɨhaico cuuhuvahi
amɨɨhaico aatyɨmeebere iimaaqui. Jaano israelmɨ imiyaavogobadɨ uujoho
imiyaavogomaño uco jino mahatyɨmehi jɨgaiñeri sisɨcɨnɨiboco, nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Mɨɨhai aamebaco magaayɨcɨtɨhi Judea jiinɨjetɨ ɨɨditɨ
iimaanoco. Tollɨro saatohoba monahabomɨ judiomɨ tahɨgotɨ agaserumo
imitɨno idiicanoco mɨɨhaico jɨɨbogotɨhi. 22 Jaanegui mihimeguehi ɨɨjoho
edeesamaaiñoco magaajanoco. Toono bohono iijɨtɨ fahɨgovavɨ imitɨno
ihiimaahicanotɨ muguubuhicanotɨ, noomoro.
23 Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidɨ miyaminaa gaseuhi
Pablo iicaujafaño. Jaamoco fucurotɨro Moocaani aivojɨ iijɨtɨ ɨjɨibogoobo
suufenɨuhi iijɨcuuvɨ. Jaabo Moise tajɨibafañodɨ, bu Moocaani iimaaminaa
aamenefañodɨ Jesuditɨ jɨɨbeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.
24 Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutɨhi icano.
25 Jaamaño sabadɨro ihesamaaje iicautɨmaño Pablodɨtɨ fuumo. Jaanegui
diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimɨco Moocaani Gaija nuuhi
ihiimaaminaafi Isaiafeenedɨ. Jillɨ nooboro:

26 Foobo tomiyaminaaco dinoo: Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarunoco
magaajajitɨhi. Fɨne bu mahatyɨmeji. Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.
27 Amɨɨhai jeebɨɨ cuhufono iminifotomaño, imitɨno muguubumo.
Amɨɨhai aallɨino mihicɨcɨnɨhi. Jaaneri amɨɨhai aallɨineri
aatyɨmetɨmo mihicaji. Bu amɨɨhai nohojɨri guubutɨmo
mihicaqui. Bu jaamo amɨɨhai jeebɨɨri gaajatɨmo mihicaqui.
Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesujiruneguiiha,
nooboro. nuubo.

28 Jaanegui amɨɨhai magaaja, jisumitɨro Moocaani taajasu jɨibogoco
judiomɨ iicatɨmediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

29 Jillɨ Pablo unuunoco uguubumoro toonotɨ fuumo sanoomɨro
jenaaucasimoro.[l]
30 Jaanobuuna Pablo icauhi mificabacɨ tɨcovovɨ sita iijaco iicanohachuta
jaaduuboro. Jahɨ diiboco imeecɨtomoco imino gaayɨcɨhicaubo toojafaño.
31 Jaaboro ñɨhicugotɨɨbo jɨɨbeguehicaubo Moocaani aivojɨ iijɨco. Tollɨro
Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ jɨɨbeguehicaubo. Jaaruuboco mɨɨhaiñooba Pabloco
mɨllɨ neehicautɨhi.

---

l 28.29 Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ROMANOS

Pablo Romanomɨdi Acaatɨnɨuhaame.
Pablo Caatɨnɨuhi Romari Iicaja.
Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo diibo minɨsumɨnaafitɨ icaqui, Moocaani iijɨco jɨɨbeguequi uco ɨɨcɨubo.
2 Jibogoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ihiimaamɨnaafeenedɨ Caatɨnɨhaamefaño unuucuuno. 3 Moocaani Achi Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ ihiimaano jɨɨbogo diibo miyamɨnaa ifiitɨ iicausumi ɨjɨɨbogono, Jesucristou aivojɨɨbo David iyaachimɨhaiooboti icaubo. 4 Jaarunaa iimino Gaija imityari jafenɨuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco. Jaamaño iguijevemefeenetɨ ubuheeteubo.
5 Jesucristofañodɨ Moocaani mɨɨhaico iminoco acɨhi diibo momofañodɨ mɨɨhaico igalluqui, jaamofeenedɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui. 6 Jaamofeeneri tollɨro amɨɨhai mihicahi Jesucristota miicaqui Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvamo.
7 Jino aameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi paryɨ Roma cuumiri mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijɨɨboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo iicamɨsi imihuse, sajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Roma Jiinɨjemɨnaaco Abaatonoco Imeguehi.

8 Ɨmegavɨro tɨconɨji Jesucristofeenedɨ paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimehicanoco aacɨibo amɨɨhai miyaavogotɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa ijɨɨbogocasimaño. 9 Moocaani uujoho diiboco tajeebɨɨmaryo ejeecɨvehicaabo Illi jɨɨbogoco jɨɨbogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amɨɨhaiditɨ esafetehicanoco. 10 Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiijɨ mɨllɨtɨhacho tahɨ jisumi amɨɨhaico baateji. 11 Imeguehi amɨɨhaico aatyɨmeebere amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaanɨcɨ sefano mihicahi. 12 Tollɨ imeguehi uujoho fahɨgovavɨ mahamusucasinoco jino momiyaavogofañodɨ mihicamo.
13 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhaico fahiijɨvaro abaateguehicanoco magaajanoco. Jaarunofaño fanoova uco tɨhɨɨtusuhicahi. Imeguehicahi ofoonoco amɨɨhaifeenedɨ saatohoco miyaavugusuqui fahɨgova jiinɨjevɨ omoonɨhicabadɨ moonɨqui. 14 Uco Moocaani tajɨibahi famoovahallɨvɨro jɨɨbogooboro feequi añɨmɨnaa iijɨco agaajamoco, bu agaajatɨmoco icano. Tollɨro bu fanoovaaco agaajamoco, agaajatɨmoco icano jɨɨbogooboro feequi. 15 Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco paryɨɨcɨno amɨɨhai Romari mihicamoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jesucristo Jiibogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetihi Jesucristo jiibogo iiminoti Moocaani mitya
iicamaño paryiicino toonoco imiyaavogomoco ataajasuno iicamaño
iticoni judiomico, bu tolliro judiomi iicatimoco icano. 17 Jibogo
miihaico jiibeguehi Moocaani miihaico gaayicihi momiyaavogoti,
Caatinihaamefaño onoobadi: Jaamaño Moocaani agaayiciibo
imiyaavogofeenedi icaji.
18 Jaamaño Moocaani sifiira paryi iimitimo miyaminaahallivi ñihicuno
niquejefañoti saahi. Jaamaño diito iimiti diitoco miyaanoco gaajasutihi.
19 Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaaniti magaajajirunoco. Jaanoco
diiboro iifusucuhi, 20 Moocaaniti aatyimeratino gaajacafetejirahi
diibo fanoovaaco eheetavuunofeenedi. Foovono mahatyimejirahi
jiinijeque ifiivusuusumiti, diibo Moocaani imityaabo fahiijivaro
iicanoco. Jaamaño diito siinohallivi agatyavequimaajirunoma chahahi.
21 Jilli Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeecivotihi bu tolliro
diiboco imotimo. Jilliro ajaaducafototino esamaajeneriro ijeebiino
mitahi. Jaamaño iguubutijeebii diitoco civono minifetehi. 22 Magaajahi,
unuurumo gaajatihi. 23 Jilliro Moocaani sihidi ejeevaabo ufucuro
ifinijitiiboco ejeecivotimoro cafaryuhacumo, miyaminaafi ifinifiibo
ijimiriro, bu tolliro joomi ijimiri, jiinimomi ijimiri, paryiicino faaboho
asimi[a] ijimiri icano.
24 Jilliti Moocaani diitoco iimiti iimogoviro jeevesuhi toonocoro
imegueneguiiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahigova moonimo.
25 Moocaani miya iijico iimiyaavogotimoro sicamañehejequere
miyaavogomo. Jaamoro Moocaani ifiivusuunocoro ejeecivomoro
imehicamo, Moocaanico imotimoro idiibocoro naha diiboco fahiijivaro
mihimejiruubo. Fine.
26 Jilliti Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogoviro;
aivo gaigoomiti miihaiñomaryo gaifiimima iicanicinoco ejeevesumoro
sano gaigoomiro fahigovavi icacasihicahi. 27 Jaabadiro buunaji gaifiimi
gaigoomima iicanicinoco ejeevesumoro aivo sihidi imogomo sifiima sano
gaifiimiro iicacasinoco. Sano gaifiimiro nucufesunoonoco moonihicahi
fahigovavi. Jaamaño toono iimiti jaada ifihalliviro guihuvanehejeque
icimo Moocaani afaijaneri.
28 Moocaanico eesafototimaño; diitoco iimiti esamaajefañoviro
jeevesuubo momoonitatinehejeque imoonigui. 29 Fanoova imitima icamo
ifiico idicunonoomoninehеje, imitineheje, sitaanoco imoyiicineheje,
sitaaco imitino omoonineheje icano. Siinohalliti sitaaco jiiheveme,
gaicaaufifimo, ibacasififimo, bañififimo, sitaaco jiihevefifimo,
sicamañehejeque jiibocasififimo. 30 Sitaaditi iminotino iimaamo,
Moocaanico jiiheveme, sitaaco gaijitimo, uujoho sihidi jeevahi noomoro
ifiico cahacisumo, imitino omoonijinehejequere esamaaimo, caanimico:
Jii, nootimo. 31 Aivo esicinitimo, unuucuunoco eheetavotatimo,
gaijitimo, sitaaco imitino omoonoco iimibachunoco gaajatimo, sitaaco
idaasugotimo. 32 Moocaani atajiibanoco imino gaajacurumo. Tolli
omoonifimo ifinijitino guijeveque gaajacurumo. Jaarumo suufenitimo
moonihicahi, tolliro sita omoonoco atyimemere imo imo icahicahi.

---

a 1.23 Griego iijiri: faaboho asimi igueenemeheje itihaiño iicamo, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaani Imino Dugaacufihi.

2 Jillɨ iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi, ɨɨjoho sitaaco imitɨco udugaacuubo. Ɨɨjoho cajaanɨhacho idiicaruubo, sita: Imitɨco, onooboro udugaacuubo, ɨɨro bu difiicoro toonofaño gañɨɨsuhi sita: Imitɨco, onooboro bu ɨɨjoho tobadɨro moonɨhicahi. 2 Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tollɨ omoonɨmoco ijaadaco acɨfinoco. 3 ¿Nacu ɨɨjoho fɨne deesɨcɨnɨhi: Moocaani ɨdaasuno omoonɨnotɨ taajaji, onoobo? Jaaboro ɨɨjoho sitaaco iimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨhicaabo, bu diito omoonɨbadɨro moonɨhicahi. 4 ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi Moocaani imihuseque, bu ijaabɨcɨfifihicanoco; ɨɨjoho gaajatɨhi diibo imihuse ɨco dihimitɨco ejeevesusujirunoco? 5 Dijeebɨɨ aivo ɨco ucuhufomaño dihimitɨco deevesugotɨhi. Jaamaño dihallɨvɨro sihidɨ titibanɨhi Moocaani ɨco ɨdaasuno omoonɨjinoco ufucu atyɨmecafetejino Moocaani imino udugaacuuboro ijaadaco acɨjifucuvɨ. 6 Tusumi jari jaadujiibo famoovaaco ɨtɨcovoocɨvɨ ɨiminoco omoonɨɨboco ɨimineri, bu ɨimitɨnoco omoonɨɨboco ɨimitɨneri icano. 7 Jaamoco Moocaani imico, bu bocɨco icano ɨguiinomoco, ifinɨjitɨno fiivofeenedɨ ɨminoco suufenɨtɨmo omoonɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨjiibo. 8 Jaanotɨ sefano ɨdaasuno moonɨjiibo: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoomoco, jaamoro miyaanoco ɨjɨɨvotɨmoro ɨimitɨnocoro eheetavomoco 9 sihidɨ aivoma ɨdaasuno icaji paryɨɨcɨno imitɨnoco omoonɨhicamedi, ɨmegavɨ judiomɨdi, tollɨro bu judiomɨ ɨicatɨmedi. 10 Jaanotɨ Moocaani acɨjiibo imico, bocɨco, sajeebɨɨco icano paryɨɨcɨno imino ɨicahicamoco, ɨmegavɨ judiomɨco, bu jaabadɨro judiomɨ ɨicatɨmoco icano.

11 Moocaanidi miyamɨnaa sabadɨro ɨicamaño. 12 Paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbama achahamo imitɨco omoonɨmo finɨji totajɨɨbama chahamo. Jaanotɨ Moise tajɨɨbama ɨicacuurumo imitɨco omoonɨmo totajɨɨbafeenedɨ dugaacucafetejimo ifinɨqui. 13 Moocaani gaayɨcɨtɨhi totajɨɨbaco jillɨ tɨcovono uguubumoco. Jaanotɨ imino uguubumocoro imino ɨicamoco gaayɨcɨɨbo. 14 Jaanotɨ siicuumioto Moise tajɨɨbama chaharumo ijeebɨɨtɨro Moise tajɨɨba onoobadɨ moonɨmo. Jaamo Moise tajɨɨbama chaharumo, tollɨ ijeebɨɨ onoobadɨ omoonɨno. Toono diitedi tajɨɨbabadɨ jeevahi. 15 Iimihiicafeenedɨ gaajasumo ijeebɨɨfaño Moocaani tajɨɨbama ɨicanoco ijeebɨɨ diitoco jɨɨbeguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu jɨɨbegueji iminoco, bu imitɨnoco icano omoonɨhicanoco. 16 Ufucu Moocaani paryɨɨcɨno miyamɨnaa toovono omoonɨhicanoco emeecɨɨboro jaaduji Jesucristofeenedɨ taajasujɨɨbogoco uujoho ɨjɨɨbogooboro eneehicabadɨ.

Judiomɨ Moise Tajɨɨbaguiino Icahi.

17 Jaanotɨ cajaatyohacho: Uujoho judiomɨoobo, onooboro Moise tajɨɨbafañodɨ ɨcahi, bu Moocaani uco gaijɨhi, neehicahi. 18 Jaabo ɨɨjoho Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ ɨicanoco gaajahi. Jaaboco ɨco Moise tajɨɨba gaajasuhi ɨimino ifiico dɨɨcɨqui. 19 Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomaño diito Moocaanico agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu imitɨfaño ɨicamoco gaajasujirahibadɨ deesɨcɨnɨhi. 20 Agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu uguubutɨmoco fajɨɨnɨjirahi, nooboro deesɨcɨnɨhi, tajɨɨbafaño miyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamaño. 21 Jaarunofaño ɨɨjoho sitaaco ɨdɨɨbeguehicaabo, ¿collɨhi jaabo difiicoro dɨɨbeguehicatɨhi? Ɨɨjoho sitaaco: Mananidino, nooboro ɨdɨɨbeguehicaruubo, ¿collɨhi jaabo nanivahicahi? 22 Ɨɨjoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaruubo, ¿collɨhi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jaabo ɨijoho sifigoma diicahicahi? Ɨijoho sitaaco: Ɨjinɨtaco jɨɨheguehi,
eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo jihovono caanimɨ iijano busumijeque
nanihicahi? 23 Tajɨibafañodɨ quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico
nucufevesuhicahi diibo tajɨiba onoobadɨ omoonɨtɨmaño. 24 Mɨiro
Caatɨnɨhaamefaño noono: Amɨihai tollɨ mihicamaño judiomɨ iicatɨmo
Moocaaniditɨ imitɨno iimaahicahi, noonoro.
25 Moise tajɨibaco imino mooniruva dimeehe nijequeque iquitɨcino ɨidi
imijirahi. Jaanotɨ Moise tajɨibaco imino omoonɨtɨhachiijɨ Moocaanita
iicatɨmobadɨ diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquitɨcinotɨ jinehejebaco
mɨhicijitɨrahi? 26 Jaanotɨ iquitɨciratɨruubo tajɨiba onoobadɨ omoonɨibo
imeehe nijeque iquitɨcinɨibobadɨ gaayɨcɨcafetehi quitɨciratɨruubo. 27 Imeehe
nijeque quitɨciratɨruubo tajɨiba onoobadɨ omoonɨhicaabo ɨco dihimitɨco
atyɨmesuji, ɨijoho tajɨibaco: Jii, eneehicatɨmaño toohaamema diicaruubo,
dimeehe nijeque quitɨcinɨruubo icano. 28 Jaabo judioru jaaruubo Moocaani
iimogobadɨ omoonɨtɨmaño miya judiobadɨ jeevatɨibo. Jaano tollɨro
quitɨcinɨrumo ijeebɨifañodɨ imino imiyaavogotɨmo miya quitɨcima icatɨno.
29 Jaanotɨ naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadɨ ijeebɨifañodɨ
omoonɨibo miya quitɨcima iicaabo. Jillɨ aamefaño acaatɨnɨbadɨro
iicaqui icatɨno, bu mojeebɨifaño Moocaani Gaija onoobadɨ miicaqui. Jillɨ
omoonɨiboco miyamɨnaa imotɨhi, ɨdɨiboro Moocaani imehi.

3 ¿Jaanegui collɨhi judiotɨ mihicajirahi? ¿Collɨhi bu miquitɨcijirahi?
neejirumo. 2 Jaarunofaño aivo sihidɨ imino judiomɨtɨ mihicano
judiomɨco Moocaani ijɨibogoco aacɨumaño. 3 ¿Jaanaa mɨllɨjiru, diitotɨ
saatoho imino imoonɨtɨruva? ¿Nacu jillɨ diito iicanotɨ Moocaani diitoco
aacɨguunoco dumɨtɨicijirahi? 4 ¡Cha, tollɨ icatɨno! Tollɨ icarunehejehaca
Moocaani iimihuseque jeevesutɨhi. Jillɨ Moocaani imino paryɨ miyaanoco
onoobadɨ eetavehi, paryɨicino miyamɨnaafi bañɨfifirunaaca. Mɨiro
Caatɨnɨhaamefaño noono:

Iimiibotɨ diicaji dihimi icafeenedɨ, bu ɨco ɨnɨsumoro
emeecɨrunotɨ imino dihiineji, onoonoro.

5 Jaanotɨ mohimitɨfeenedɨ Moocaani iiminoco saatoho gaajahi. Jaanoco
jillɨ: Moocaani imitɨhi, monoonɨcɨhi mɨihaico ɨdaasuno diibo omoonɨmaño.
Jillɨ miyamɨnaa esamaaje ɨmitacɨnɨmo noonɨcɨhi. 6 ¡Jaarunaa tollɨ icatɨno!
Moocaani imitɨmɨnaafi iicaruva, ¿mɨllɨ bu jaabo miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ
ɨdaasuno moonɨjirahi?
7 Jaanotɨ saatoho esamaaje ɨmitacɨnɨibo neejirahi: Uujoho abañɨfifiibotɨ
saatoho Moocaani miya iijɨco onoonoco agaajamoro janaanɨcɨ diiboco
acahacɨsuhachiijɨ, ¿collɨhi jana uco imitɨmɨnaafibadɨ ɨdaasuno moonɨjiibo?
8 Jaaneguiiha iimitɨnoco momoonɨqui iiminoono isaaqui, nooboro.
Jillɨ saatoho imitɨno esamaaimoro neehicahi mɨihaiva iminotɨno
mɨjɨibeguehicanoco. Jaarumo tollɨ eneehicamo ɨdaasuno moonɨcafeteji
toonovɨ ɨifotomo.

Famooro Mihimifitɨhi.

9 ¿Mɨllɨ jaanoco meneejirahi? ¿Nacu mɨihai judiomɨ diito janaanɨcɨ
mihimifihi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Mɨiro: Judiomɨ imitɨco, munuucuhi,
bu famoovaaco monoobadɨro, imitɨguiino paryɨ famoovaro mihicahi.
10 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:

Iimimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omoonɨibo chahahi. 11 Mɨijoho
agaajamo chahahi. Mɨijoho chahahi Moocaanico iguiinomo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

12 Famooro mɨtacuhi, iimitɨjɨri famooro iimitɨhɨgovɨro fuucuuhi.
Mɨɨhaiñooba iiminoco omoonɨmo chahahi, aivo saafiiba chahahi.
13 Oono iijɨ cɨɨhojɨco mafaayɨcɨjirubadɨ jeevahi aivo ɨdicuno
ihiimaamaño. Jaamo bañɨfifihicamo, ihiimaa jiinimo namitabadɨ
jeevano imitɨno moonɨsumo. 14 Sano iminotɨnocoro iimaamo
aivonoonocoro. 15 Sitaaco iguijenɨjinojaagovɨro goovano foomo.
16 Ɨdaasuno moonɨmoro finɨsumoro ɨgomo. 17 Jaamo sajeebɨɨ icaco
gaajatɨmo. 18 Moocaanico ɨñɨhicugonoco esamaaitɨmo, noono
Caatɨnɨhaamefaño.
19 Jaanoco magaajacuhi paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbafaño iicano totajɨɨbaguiino
iicamedi noono. Jaanotɨ famooro ɨllɨɨvomoro Moocaani aivojɨguiino
iminifetequi. 20 Mɨɨhaiñooba Moocaani ɨmefeene gaayɨcɨcafetejitɨhi tajɨɨba
onoonoco omoonɨnofeenedɨ. Jillɨ tajɨɨba mɨɨhaico mohimitɨco gaajasuhi.

Miyaavogofañodɨro Mataajatahi.

21 Jaanotɨ jisumi tajɨɨba uufocodɨ magaajahi mɨllɨtɨ Moocaani mɨɨhaico
agaayɨcɨnoco. Jaarunofaño tajɨɨba aamefaño, bu Moocaani iimaamɨnaa
aamefaño icano toono mataajajinohallɨtɨ ihiimaacuno. 22 Jaanotɨ jino
naha Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨno Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ.
Chahamo saatoho sita janaanɨcɨvɨ iicamo icano. 23 Famooro imitɨco
momoonɨuhi. Jaamaño Moocaani imi iijɨtɨ tehesino mihicahi. 24 Jaarunaa
Moocaani famoocoro jillɨ iimihuseri tɨcovono gaayɨcɨhi, Cristo Jesufañodɨ
ataajasucumaño. 25 Moocaani Cristoco miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ guijenɨsuhi.
Jaamaño diito imiyaavuguusumi diitoco taajasuubo. Jillɨ moonɨubo
iimihuseque igaajasuqui sɨɨcɨjeo imitɨ icarunoco ajaabɨcɨuboro jeecɨvotɨɨbo
fatyuubo. 26 Jillɨ moonɨubo diibo Moocaani jisumihachuta iimihuseneque
igaajasuqui. Jaabo Jesuco imiyaavogomoco agaayɨcɨcunofeenedɨ
gaajasuubo jisumihachuta iimihuseneque.
27 ¿Jaamaño mɨllɨ bu mofiicoro quehe quehe mehesɨcɨnɨjirahi? Tollɨ
mihicahicano chahacuuhi. ¿Collɨhi jaano tollɨ icatɨno? Cha, tajɨɨba
onoonoco momoonɨnotɨ icatɨno jillɨ Jesucristoco mimiyaavogonotɨ.
28 Jaamaño magaajahi miyaavogofeenedɨro Moocaani mɨɨnoco
agaayɨcɨnoco. Jillɨ tajɨɨba onoonoco momoonɨmaño icatɨno.
29 ¿Nacu Moocaani saatohoro judiomɨtahere? ¿Nacu bu tollɨro judiomɨ
iicatɨmotahe icatɨno? ¡Janabuu! Tollɨro bu diitotahe. 30 Ɨdɨɨboro Moocaani
saafiiro iicamaño miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo judiomɨco, bu judiomɨ
iicatɨmoco icano.[b] 31 ¿Jillɨ miyaavogofañodɨ mataajahi, monoomaño
jaanegui nacu Moise tajɨɨbaco imitɨno meneehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Jillɨro
janaanɨcɨvɨ tajɨɨba miyaano iicanoco meneehi.

Abrahamtɨ Magaajano.

4 Masɨɨ Abraham mɨɨhai judiomɨ eedeebeditɨ mehesamaaiqui. ¿Nacu
jinejeque fine gaayɨcɨubo? 2 Siinoco omoonɨunofeenedɨ Moocaani diiboco
igaayɨcɨuruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani ɨmefeenevɨ
icatɨno. 3 ¿Naa mɨllɨ noono Caatɨnɨhaamefaño? Abraham Moocaanico
miyaavuguuhi. Jaamaño diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi, noonoro. 4 Jaanotɨ
saatoho idudɨcamaaje jaadaco agaayɨcɨno tɨcovono diiboco aacɨno icatɨno.

---

b 3.30: Griego iijɨri: miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo iimeehe nijeque iquitɨcɨnɨmoco, bu iquitɨcɨnɨratɨmoco icano, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jillɨ idudɨcamaajeque ajaaduno. 5 Jaanotɨ saatoho jinejeque moonɨtɨrumo
Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitɨrumoco agaayɨcɨɨboco
miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayɨcɨhi jillɨ tɨcovono diiboco
imiyaavogomaño. 6 Tollɨro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafiico Moocaani
agaayɨcɨɨbo. Jaaruno iimihusetɨ agaayɨcɨno icatɨno. 7 Jillɨ David nuuhi:
Imicani icamo jaatyo diito imitɨco Moocaani ubuusumo;
diito imitɨco esafototɨɨbo ejeecɨvucuutɨno. 8 Imicani
icaabo diibo imitɨco Moocaani ejeevesucuubo, nuubo.
9 ¿Nacu fɨne jino imo imo ica saatohoro imeehe nijeque iquitɨcɨnɨmedi?
¿Nacu bu fɨne tollɨro iquitɨcɨnɨratɨmedi? Mɨɨro munuucuuhi, Abraham
imiyaavuguumaño Moocaani diiboco agaayɨcɨunoco. 10 Jaaboco,
¿cusumi gaayɨcɨubo iimeeheque iquitɨcɨunobuunatɨ? ¿Nacu ɨmegavɨro?
Toonobuunatɨ icatɨno, ɨmegavɨro. 11 Buunatɨ Abraham meehe quitɨcɨco
gaayɨcɨuhi imiyaavuguunofeenedɨ diiboco Moocaani agaayɨcɨuno
jɨɨbogobadɨ iicano. Jillɨtɨ Abraham paryɨɨcɨno imiyaavogomo caanitɨ icahi.
Jaamo imeehe quitɨcɨratɨrumoco Moocaani tollɨro gaayɨcɨhi. 12 Miyaano
Abraham imeehe iquitɨcɨnɨmo caanitɨ icahi. Moheedeebe Abraham
iquitɨcɨrautɨsumi imiyaavuguubadɨ, imiyaavogomo caani eneejiruno.
Jaamaño diito caani icatɨɨbo, iimeehequere iquitɨcɨumaño.

Moocaani Unuunoco Magaayɨcɨhi Miyaavogofeenedɨ.

13 Mɨɨro Moocaani: Amɨɨhaico jiinɨjeque acɨji, nuuhi Abrahamco,
iyaachimɨhaico icano; atajɨɨbaco omoonɨumaño acɨguutɨɨbo. Jillɨ
imiyaavuguumaño Moocaani diiboco agaayɨcɨuboro: Jiinɨjeque acɨji,
nuuhi. 14 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaco omoonɨmo ɨdɨɨmoro Moocaani
aacɨguunoco igaayɨcɨruva. Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano
icacuutɨhi, tollɨro bu Moocaani aacɨguuno miyaano icacuutɨhi jahi. 15 Mɨɨro
tajɨɨba mɨɨhaico gaajasuhi Moocaani mohimitɨhallɨtɨ mɨɨnoco ɨdaasuno
omoonɨjinoco. Jaanotɨ tajɨɨba achahahɨgo magaajatɨhi imitɨno mihicanoco.
16 Jaamaño miyamɨnaa imiyaaveguenegui iha Moocaani unuunoco
acɨguubo tɨcovono, paryɨɨcɨno Abraham iyaachimɨhaidi aivo miyaano
iicaqui. Jino Moocaani aacɨguuno ɨdɨɨmoro Moise tajɨɨbaco omoonɨmediro
icatɨno, tollɨro buunajɨ Abraham imiyaavuguubadɨ paryɨ imiyaaveguemedi.
Jaamaño diibo Abraham paryɨɨcɨno imiyaavogomo caanitɨ icahi
17 Moocaani ɨmefeenevɨ, diiboco Abraham imiyaavuguubo ɨmefeenevɨ. Jillɨ
Moocaani Abrahamco Caatɨnɨhaamefaño neehi: Ɨco ficuuhi ajashutɨmo
miyamɨnaa caanitɨ, nooboro. Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco
acɨhi. Jaabadɨro bu ifiivejitɨrunehejeque fiivusuubo.
18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyɨmeratɨrunoco eesɨcɨnɨuboro
miyaavuguubo. Imiyaavogoma iicaumaño ajashutɨmo miyamɨnaa
caanitɨ icaabo. Moocaani diibo iseemema iicautɨruuboco: Tonoodɨmeji
diiyaachimɨhai, unuunoco imiyaavuguumaño. 19 Jaasumi Abraham icauhi
ciendɨno ficabavano tɨcovoocivɨ. Jaaruubo jeevesuutɨhi imiyaavogoco,
diibo mogai Sara icano aivo amiyatɨsi iicacuumaño eseemevacuujitɨrunoco
20 guucɨbautɨɨbo. Bu tollɨro bañɨguutɨɨbo Moocaani unuunoco. Jillɨro
imiyaavuguuboro esɨcɨnɨubo. Jaaboro Moocaanico imuuboro 21 esɨcɨnɨubo
Moocaani imityari aacɨguuno imiyacarujinoco iyaachimɨhaiditɨ.
22 Jillɨtɨ diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco gaayɨcɨuhi.
23 Tollɨ diibo miyaavogoco Moocaani gaayɨcɨuhi, toono diibo
Abrahamditɨro caatɨnɨrautɨhi, 24 tollɨro bu mɨɨhaidi caatɨnɨumo. Mɨɨhai

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

miyaavogoco tolliro Moocaani gaayicihi miihai Jesu Mohaivojiiboco guijevefañoti ubuheetesuuboco mimiyaavogomaño. 25 Jaabo Jesu mohimitihallivi acicafutuuhi iguijevequi. Jaaruubo siino buheeteuhi diibofeenedi miihaico Moocaani igaayiciqui.

Mohimitico Jesu Jaaducuuhi.

5 Jaamaño Moocaani miihaico momiyaavogofeenedi mohimitico ubuusuuboro agaayicicuumo, sajeebii Moocaanima mihicacuuhi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi. 2 Diiboco mimiyaavogonofeenedi Moocaanivi mifiitivehi, diibo imihuseque magaayiciqui. Jaanofeenedi quehecuno mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifaño mihicajinoco magaajamaño. 3 Toonotiro imo imo mihicatihi, tolliro bu idaasuno mihicarunofeenedi imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabicinoco miihaico agaajasumaño. 4 Jaano majaabicinofeenedi Moocaani imefeenevi imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomaño mehesicinihi Moocaani miihaico imino omoonijinoco. 5 Jaanoco mehesicinino miihaico jeevesutihi Moocaani mojeebiinoco igaijiri gahafusucuuhi Igaijaco aacinofeenedi.

6 Miihairyo mofiico mataajasujitirahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi paryiicino imitiminaahallivi. 7 ¿Cajaani fine guijevejirahi sifi Moise tajiiba onoobadi omooniibohallivi, nacahajiru? Jaarunaa fine tahi icaabo saafi iimihuseebehallivi iguijevejiruubo. 8 Jaanoti naha Moocaani miihaico agaijinoco ifusuuhi, mihiimifiitirumohallivi Cristo iguijeveunofeenedi. 9 Jaamaño jisumi Cristo iguijeveunofeenedi miihaico Moocaani agaayicicuumaño, diibofeenedi mataajacuuhi idaasuno miihaico Moocaani omoonijirunoti. 10 Iticoni iminaati mihicaurumo Moocaanima sajeebii miminifutuuhi Illi mohallivi iguijeveunofeenedi. Jaamo sajeebii mihicacuumaño magaajahi mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedi. 11 Jaano toonoro icatino. Tolliro bu Moocaanifaño imo imo mihicahi Mohaivojiibo Jesucristofeenedi. Miiro diibofeenedi Moocaanima sajeebii mihicacuuhi.

Adan, Cristo Iicamisiditi Pablo Iimaano.

12 Jaamaño saafi Adan onoobofeenediro jiinijehallivi imiti jicafutuuhi. Jaano imitifeenedi, bu tolliro guijeve jicafutuuhi. Jaano guijeve paryi miyaminaavi fatyuuhi famooro imitico eheetavuumaño. 13 Tajiiba chahaunaaca imegaviro imiti jiinijehallivi icacuuhi. Jaasumi tajiiba achahaumaño imitico omooniuno gaajaveechurautihi. 14 Jaanoti tusumi Adan iicaudihiti Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuuhi imitico omooniumohallivi. Moocaani tajiibaco Adan ijiihivuutimaño imitico omooniubadi diito miyaminaa imiti icatihi. Jaabo Adan jaadi Cristo asaaujiibo jiibogobadi iicaubo.

15 Jaaruno Adan imiti oovicicafotono ifototihi miihaico Moocaani aacinovi. Miiro saafi Adan imitifeenedi famooro guijeveuhi. Jaanoti Moocaani miihaico ticovono taajasuco acihi, saafiiro Jesucristofeenedi. Jino aivo allinoocivi guiraahi, ajashutimoco imino omoonijino. 16 Saafi imitiro ifototihi Moocaani miihaico taajasuco aacinovi. Saafiiro imitico omooniuno famoohalliviro javuvehi. Jaabadiro bu miyaminaa sihidi imitico moonirumoco Moocaani ticovono taajasuco acihi. 17 Miiro saafi imitifeenediro guijeve mityatehi famoohalliviro. Jaano janaanici

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imi ticovono Moocaani agaayicimo mityano icaji bohofifaño saafiiro
Jesucristofeenedi.
18 Jaamaño saafiiro Adan imitifeenedi famooro idaasufaño icahi.
Jaanoti Jesucristofeenedi famoocoro Moocaani agaayiciiboro bohofico
acihi, diiboro Cristo omooniuno Moocaanidi iimiumaño. 19 Miiro saafi
guubutiifeenedi ajashutimohallivi imiti javuvuuhi. Jaanoti bu saafi
guubufeenedi ajashutimoco Moocaani gaayiciji.
20 Jaamaño tajiiba saauhi imitico omoonino ihatyimecafetequi. Imiti
ajashutirunaaca, Moocaani miihaico agaijino aivo allinoocivi. 21 Jaabadi
imiti imityari guijeveque isivaubadiro bu Moocaani imi iiji mitya
iguiraatono miihaico diibovi ifiitivusuqui. Jaano miihaico ifinijitino
fiivoco ihaciqui Mohaivojiibo Jesucristofeenedi.

Mohimiti Ifiico Mifinisucuuhi, Cristodiro Mihicacuuhi.

6 ¿Jaanoco milli meneeji? ¿Imitico moonimoro mihicaji toonoti
miihaima Moocaani gaiji iguiraatequi? 2 ¡Tolli icatino! Miihai
mohimiti ifiico miguijenicuumo, ¿milli bu jaamo imitifaño icamoro
mihicajirahi? 3 ¿Nacu amiihai magaajatihi niti Cristo Jesujaago miihaico
iminiiyuno eneejirunoco? Jaabadiro diibo guijevefaño miihaico
iminiiyuno eneejiruno. 4 Jaamaño nitisumi Cristoma sano miguijevemere
miciicafotonobadi jeevahi. Jilli mohimiti ifiico mejeevesucuunoco,
eneejiruno. Bu tolliro mubuheetemere bohono ifiima mihicano siino
imitico momoonijitino eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri
guijevefañoti ubuheeteubadi.
5 Cristofaño mihicacuuhi. Jaanegui mihicacujitihi mohimiti ifi onoobadi.
Jaanoti bohono ifi onoobadiro mihicacuhi, oono Cristo iguijeveunoti
ubuheeteubadi. 6 Miihai imino magaajacuuhi iticoni mihicauno ifi
Cristoma etetecucafutucuunoco, miihai ifi iimitinoco iimeguehicano
ifinicuuqui. Jaamoro siino imiti jijovoto icacuutimo miicaqui, miino
aivojiibo atajiibanoco momooniniciibadi moonicuutimo miicaqui. 7 Miiro
iguijevecuumo imiti mityati sihigovi icacuuhi. 8 Miihai mohimiti ifiico
mejeevesusumi Cristoma sano miguijevecuumobadi jeevahi. Jaanoti
mehesicinihi diiboma sano mihicajinoco. 9 Jaamaño magaajahi safooro
Cristo guijevefañoti ubuheeteubo siino uchuumucuujitinoco. Guijeve
diibohallivi janaanici imityama chahacuuhi. 10 Miiro Cristo sano
paryiicino imitihallivi safooro guijevecuuhi. Jaabo ubuheeteubo
Moocaanidiro icacuuhi. 11 Jaabadiro bu amiihai imitico momoonicudino.
Jaarumo Moocaani iimogobadiro mihicaji Cristo Jesufaño mihicamaño.
12 Jaaneguiiha amiihai ifi iguijeveji ifihallivi imitico
mimityacarusucuudino, amiihai ifi iimoyiicinehejeque momooninofañodi.
13 Amiihai ifiico imitiguiinovi mificuudino. Jilliro Moocaanijaagoviro
miminifoto iguijevecuumo siino ubuheeteme iicanicibadi. Amiihai ifiico
Moocaanidi mificu iiminocoro momooniqui. 14 Miiro imiti amiihaihallivi
mityacuujitihi. Amiihai tajiibaguiino mihicacuutihi Moocaani gaijifaño
mihicacuumaño.

Jeecivominaavi Ooviciino.

15 ¿Jaaneguiiha milli meneeji? ¿Imitico momooniji tajiibaguiino
icatimo Moocaani imihusefañoro mihicacumaño? ¡Cha, tolli
meneejitirahi! 16 Amiihairyo imino magaajacuuhi sifiguiino jijovonoti

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

miminifutusumi diibo atajiibanocoro: Jii, meneehi. Jaabadi mihicatahi
ifinijitino guijeveque aacinoguiino. Jaanoti Moocaani atajiibanoco: Jii,
monoohachiiji iticovono ifiima mihicaji. 17 Jaamaño uujoho Moocaanico
imehi; iticoni amiihai imiti jijovoto mihicaurumo, amiihai jeebiifañodi
magaayicicuuhi toono jiibogojaagovi miminifutucumaño. 18 Imititi
mataajacuumo imino jeecivominaatiro mihicacuuhi. 19 Miyaminaa
ihiimaanicibadi iimaahi amiihai jeebiitiro magaajajitirahi jinooco.
Jaabadi amiihai iticoni amiihai ifiinoco, fanoova iidicunoono iimitinoco
icano momoonіqui mificuubadiro, bu jisumi amiihai ifiinoco mificu
iticovono ifi eetavoguiiharo ijeevadi Moocaanidiro iicaqui.
20 Amiihai imiti jijovototi mihicausumi iticovono ifi ica eetaveguiiha
mihicautihi. 21 ¿Jinejeque nacu mihiciuhi tonehejeti toono amiihai
jisumi munucufegueneti? Miiro toono guijevejaagoviro miinoco
asatyono. 22 Jaanoti jisumi imiti miinoco ijijuvusunoti mataajacuumo
Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha idiinocoro amiihaidi iimino.
Miiro amiihaico Moocaaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinijitino fiivojaago
satyono. 23 Miiro imiti jaada ifinijitino guijeve. Jaanoti Moocaani aacino
ifinijitino fiivo Cristo Jesu Mohaivojiibofeenedi.

Taabavavi Oovicino.

(Mt 12.1-12; Mr 12.1-12; Lc 12.18; 1Co 7.10-16)

7 Tañahabomi, amiihai tajiibaco magaajacuumo, magaajahi
tajiiba mityaguiino mihicafinoco mochoomotinohachuta.
Jaanoti miguijevenebuunati toojiinije tajiibati mataajacuumo.
2 Miiro gaigo atajevacuugo aijivi gataaciniihi tajiiba onoobadi aiji
iguijevetinohachuta. Jaanoti aiji iguijevecuudi toono tajiiba, diigoco
diibovi agataacinisuhicanoti taajacuugo. 3 Jilli iicamaño aiji icanaaca
sifiima iicago ajeva imitico eetavehi. Jaanoti aiji iguijevecuudi ticovono
minifutucuugo. Jaadi ivi sifiico atajevaruno, toono ajeva icatino.
4 Jaabadiro bu amiihai tañahabomi, jisumi Cristotaro mihicacuuhi,
uchuumucuumo tajiibaguiino iicacuutibadi mihicacumaño, Cristojaagoviro
miminifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevefañoti ubuheeteubotaro
mihicacuuhi Moocaanidiro imino momoonimoro mihicacuqui. 5 Jaanoti
miihai moheedehifi iimogobadi momoonihicausumi tajiiba nuuhi:
Momoonidino, unuurunoco janaanicivіro momoonihicauhi. Jaano
miihaico guijevefaño satyuuhi. 6 Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajiiba
mityaguiino iicacuutibadi, mihicacuuhi. Jaamaño toonoti mataajacumaño
Moocaanicoro mejeecivucuuji bohofiri Moocaani Gaijafeenedi eedeetajiiba
acaatinicininofañodi mihicacuutimo.

Imiti Miino Ififaño Iicano.

7 ¿Jaanoco, milli meneeji? ¿Tajiiba nacu imitihi? ¡Tolli icatino! Uujoho
imitico gaajajitirahi tajiiba: Imiti, inootiruva. Miiro uujoho gaajajitirahi
sitaanoco mihimogono imiti iicanoco, tajiiba: Sitaanoco diimeguejirahana,
inootiruva. 8 Toonofeenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaanici
imeguehicauhi imitinocoro. Jaanoti tajiiba achahahigo gaajaratino imitino
mihicaruno. 9 Safoono uujoho tajiibaco agaajautisumi imono icaurahi.
Jaanoti tajiiba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho
gaajacuuhi iguijeveujinoco. 10 Jilli moonіuno tajiiba fiivoco aacivauruno.
Jaaruno aacitinoro jilliro uco ifinijitino guijevefaño ficuuhi. 11 Tajiibaco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imino omoonɨɨboro ifinɨjitɨno fiivoma fine iicaji, nuurunaaca tahimitɨco gaajasuuno. Jaaneri cɨijɨgaifaño efeejinoco gaajacuuhi. Jillɨ tahimitɨ toono tajɨɨbafeenedɨ uco bañɨuhi.
12 Jaaruno toono Moise atajɨɨbauno imitɨno icatɨno. Jillɨro aivo imino paryɨ Moocaani unuuno imino tɨcovono. 13 ¿Jaaneguiiha nacu fine jino imi tajɨɨba uco guijenɨuhi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Imitɨ uco guijenɨuhi. Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ magaajahi toono imitɨ aivo iimitɨnoco.
14 Magaajacuuhi tajɨɨba Moocaani Gaijatɨ asaanoco. Jaanotɨ tafi jillɨ tɨcovo miyamɨnaa ifi imitɨ jɨjovonotɨ iicano. 15 Uujoho gaajatɨhi mɨllɨtɨhacho fine tollɨ iicanoco. Iimogonoco omoonɨtɨɨboro, iimogotɨnocoro ɨjɨɨheguenеque moonɨhicahi. 16 Uujoho: Imitɨno, onoobadɨ bu tajɨɨba: Imitɨno, onoomaño tajɨɨba miyaano. 17 Jaamaño uujoho toono omoonɨnoco imogotɨrahi. Jaarunaa imitɨ tafaño iicano moonɨsuhicahi. 18 Uuro gaajahi tafifaño iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omoonɨnoco imogorahi. Jaaruubo moonɨhicatɨhi. 19 Iiminoco iimugurunoco moonɨhicatɨhi, iimitɨnoco iimogotɨrunocoro moonɨhicahi. 20 Jaabo iimogotɨnocoro omoonɨɨbo, uujoho moonɨhicatɨhi imitɨ tafifaño iicano moonɨsuhicahi.
21 Jaamaño jillɨ uudi icahicano; iiminoco omoonɨjirusumi iimitɨnocoro moonɨhicahi tafifaño sano imitɨro iicamaño. 22 Tajeebɨɨfañodɨ Moocaani tajɨɨbaco imogorahi. 23 Jaarunaaca tafifaño iicano tajeebɨɨfañodɨ iimugurunoco tɨhɨɨsuhicahi; imitɨ tafiico isisɨnoro atajɨɨbacumaño.
24-25 Mɨɨro tajeebɨɨ tajɨɨbahicahi Moocaani onoobadɨ moonɨqui. Jaarunaaca tafi uco imitɨjaagovɨro satyehicahi. Ɨdaasucaniji fine uujoho. ¿Mɨɨjoho fine uco taajasuji jino ifinɨjitɨno guijevefaño asatyono ifiitɨ? Ɨdɨɨboro Moocaani uco taajasujirahi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ. Jaamaño ¡Moocaanicoro mihimehi!

Moocaani Gaijafañodɨ Iicano Ifi.

8 Jaanotɨ jisumi Cristo Jesufañodɨ iicacuumo ɨdaasuno moonɨracuujitɨhi. 2 Mɨɨro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedɨ aacɨɨbo tajɨɨba uco taajasuhi imitɨ jɨjovoobotɨ, ifinɨjitɨno guijeve mityatɨ icano. 3 Mɨɨro Moise tajɨɨbafeenedɨ mɨɨhaiñooba taajajitɨrahi. Tajɨɨbaco saatohoba miyamɨnaa imino moonɨjitɨrahi iniinovamaño. Jaanotɨ naha Moocaani ɨdɨɨbocoro Illico galluuhi miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro. Jaabo iguijeveunofeenedɨ imitɨco guiinonɨubo, mɨɨhaico imitɨ guiinonɨcuutɨno iicaqui. 4 Jillɨ moonɨubo Moise tajɨɨba onoobadɨ meheetavehicautɨneguiiha, jillɨro tajɨɨba onoobadɨ imino miicaqui. Mɨɨro mofi onoobadɨ mihicacuutɨhi, Moocaani Gaija onoobadɨro mihicacuuhi.
5 Mɨɨro ifi onoobadɨro iicamo ifi onoonehejequere moonɨfihi. Jaanotɨ Moocaani Gaija onoobadɨ iicamo toonojaagovɨro ijeebɨɨ icahi. 6 Mofi onoonocoro momoonɨno guijevejaagovɨro mɨɨnoco satyehi. Jaanotɨ Moocaani Gaija onoonoco momoonɨno mɨɨnoco satyehi sajeebɨɨ, bu fiivo icanojaago. 7 Jaanotɨ ifi onoonocoro omoonɨhicamo Moocaanimɨnaatɨ icahi. Jaamo iimogotɨmo, bu imityama chahamo diibo tajɨɨbaco omoonɨjirumo. 8 Jaamaño ifi onoobadɨro iicahicamo Moocaanico imo imo moonɨtɨhi.
9 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai ifiguiiharo mihicatɨhi, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amɨɨhaifaño iicacuumaño. Jaamaño Cristo Gaijama iicatɨmo Cristota icatɨmo. 10 Jaanotɨ Cristo amɨɨhaifaño iicahachiijɨ amɨɨhai ifi imitɨri guijeveji. Jaarunaaca amɨɨhai jeebɨɨ buheehi, Moocaani agaayɨcɨcumaño. 11 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuubo Gaija

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amɨihaifaño iicahachiijɨ, diiboro Moocaani amɨihai ifi echeemejirunoco
bohofitɨ acijiibo diibo Moocaani Gaija amɨihaifaño iicanofeenedɨ.
12 Jaamaño tañahabomɨ, mɨihai Moocaaniguiiharo mihicacuuhi.
13 Jaanotɨ amɨihai, amɨihai ifi onoobadɨro mihicahachiijɨ miguijeveji.
Jaanotɨ Moocaani Gaijafeenedɨ amɨihai ifi imitɨnoco atajɨibahicanoco
mejeevesuhachiijɨ mihicaji.
14 Paryɨ famooro Moocaani Gaija onoobadɨ iicamo Moocaani seemetɨ
icahi. 15 Mɨiro amɨihai mɨinoco ɨjɨjuvusuno gaijaco magaayɨcihinɨtɨhi,
siino toonofañodɨ miñihicuguequi icatɨno, mɨinoco Moocaani seemetɨ
eheetavono Gaijaco magaayɨciuhi. Jaamo Togaijafeenedɨ Moocaanico
meneehi: Ɨijoho Guihirubi, monoonɨcihi. 16 Jaabo diiboro Moocaani Gaija
jɨibeguehi mojeebɨifaño mɨihai Moocaani seeme mihicanoco. 17 Jaamo
mɨihai diibo seeme mihicamaño magaayɨciji Moocaani aacigonoco. Jaamo
toonoco magaayɨciji sano Cristoma. Jisumi diibo ɨdaasuno iicaubadɨ
mihicamo tollɨro ufucu diiboma ihaivojɨfaño sano imo imo mihicaji.
18 Jisumi ɨdaasuno mihicaruno sihidɨ jeevatɨhi ɨifototɨno aivo ufucu
imino mihicajinovɨ. 19 Paryɨ fanoova Moocaani ifiivusuudɨno, Moocaani
seeme ihɨfusucafetejifucuco ihatyɨmequi sihidɨ iimogonoro teemehicahi
miyamɨnaa icatɨruneheje. 20 Jaaruno paryɨ fanoovaaco Moocaani
ifiivusuuruno Adan imitɨnoco omoonɨusumi Moocaani afaijacuuno
imicuutɨhi. Jaarunofaño esɨcinino, 21 toonoco unucusuhicanotɨ,
ifinɨsuhicanotɨ icano ufucu ataajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme
ufucu imino ataajasucafotonofeenedɨ, bu tollɨro fanoova taajasucafetejino.
22 Magaajacuuhi paryɨ fanoovaaco Moocaani eheetavuuno jisumihachuta,
acanɨfehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo acanɨfonɨcibadɨ. 23 Jaano
ɨdɨinoro toono ɨdaasuno icatɨhi. Tollɨro bu mɨihai, ufucu sinehejeque
sihidɨ magaayɨciji. Jaanotɨ jisumi Moocaani Gaijamaryehiica mihicahi.
Mojeebɨifañodɨ mahaivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemetɨ
mɨihaico agaayɨcijifucuco. Jaaneri mofi ataajacafetejinoco. 24 Mɨiro
Moocaani Jesufeenedɨ mataajaji, eneehicanoco mehesɨcinɨhicanofeenedɨ
mataajahinɨcuuhi. Jaanotɨ mahatyɨmecuunoco mehesɨcinino toono esɨcinɨ
icatɨno. ¿Mahatyɨmecuunoco collɨhi bu mehesɨcinɨjirahi? 25 Jaanotɨ
mahatyɨmetɨnoco mehesɨcinɨmo tollɨ icarunofaño majaabɨcimoro
meteemehi.
26 Jaamaño Moocaani Gaija mɨihaico miniinovarumoco amusuhicahi,
Moocaanima imino mihiimaanoco magaajatɨmaño. Jaabo Moocaani Gaija
mohallɨvɨ dilluhicahi Moocaanico siijɨri magaajatɨrujɨri. 27 Jaabo Moocaani
famoo jeebɨinofañooco agaajaabo gaajahi mɨllɨ Igaija eneejirunoco. Jaabo
Igaija diiboco ijeebɨi onoobadɨ dilluhicahi diibota iicamohallɨvɨ.

Fanoohallɨvɨ Mimityano.

28 Magaajacuuhi Moocaani diiboco agaijɨmedi fanoovaaco imino
omoonɨnoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebɨi onoobadɨ. 29 Sɨicijetɨro
Moocaani agaajacuumoco ɨmegavɨro ijeevadɨ dugaacucuubo, Illibadɨro
iicaqui. Jaamo ajashutɨmofeenetɨ, Illi diito amiyaabotɨ iicaqui. 30 Jaamoco
Moocaani sɨicijetɨro udugaacucuumoco bu tollɨro coovaubo. Jaamo
ocoovaumoco gaayɨciubo. Jaamo agaayɨciumoco, bu tollɨro ihaivojɨco
acɨubo.
31 ¿Jaanoco bu mɨllɨ meneejirahi? Moocaani bu mojaagodɨ iicacuunofaño,
momɨnaa mɨihaico guiinonɨcujitɨrahi. 32 Mɨiro Moocaani Illi icaruuboco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mɨihaiditɨ gaijɨtɨibo paryɨ mohallɨvɨ acɨubo iguijevequi. ¿Mɨllɨ bu jaabo
mɨihaico sano Illima fanoovaaco acɨtɨibo icajirahi? 33 ¿Mɨijoho bu
Moocaani ananɨcuumoco: Iimitɨ, neejirahi? Ɨdɨiboro Moocaani agaayɨcɨibo
iimimo unuucuumoco. 34 ¿Mɨijoho bu jaamoco iimitɨ neejirahi? Ɨdɨiboro
Cristo mohallɨvɨ iguijeveubo ububeeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovɨ
jisumi iicaabo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui. 35 ¿Mɨijoho nacu
mɨihaico Cristo gaijɨtɨ dugaacujirahi? ¿Nacu fɨne ɨdaasuno mɨinoco
omoonɨneheje? ¿Nacu fɨne mɨinoco ɨtɨhɨisuhicaneheje? ¿Nacu fɨne
Moocaani iijɨhallɨtɨ mɨinoco ijɨiheveneheje? ¿Nacu fɨne ajeba? ¿Nacu fɨne
gaachehutɨ mucuujɨvaachuneheje? ¿Nacu fɨne mutujaavoneheje? ¿Nacu
fɨne guijeve? Cha, chahano. 36 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ mihicahi. Jillɨ
Caatɨnɨhaamefaño noono:

Moocaanihallɨtɨ mɨihaico fahiijɨvaro guijenɨguehicamo. Ovejamɨco
iguijenɨqui asatyonɨcɨbadɨ mɨihaico moonɨhicamo, noonoro.

37 Jaarunehejefañotɨ mityano mihicahi, jaadi Jesu mɨihaico
agaijɨubofeenedɨ. 38 Jaamaño uujoho gaajahi chahano jineje mɨihaico
Moocaani agaijɨnotɨ udugaacujiruno guijeve icaruno, bu fiivo icaruno,
bu Moocaani toomomɨnaa icarumo, mityano icaruno, bu iimitɨno gaijano
icaruno, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icaruno, 39 bu caamo
iicaruneheje, jiinɨje dojɨbavɨ iicaruneheje icaruno, chahano aivo sanooba
Moocaani ifiivusuuno mɨihaico udugaacujiruno Moocaani Cristo Jesu
Mohaivojɨibofeenedɨ mɨihaico agaijɨnoco ɨifusuunotɨ.

Moocaani Israel Cuumico Ɨicɨumo.

9 Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumaño bañɨtɨhi. Mɨiro
tahesamaajeque Moocaani Gaija ɨtɨcuvusuubo uco jɨibeguehi
miyaano iicanoco. 2 Aivo ɨdaasuno icahi tajeebɨifaño fahiijɨvaro ɨdaasuno
aivo icahicahi. 3 Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallɨvɨ Cristotɨ sihɨgovɨ,
bu Moocaani ɨmucugaiguiino icajirahi toono tollɨ iicano tayotoco
itaajasujiruva. 4 Mɨiro diito Israel iyaachimɨhai. Jaamoco Moocaani
iseemetɨ agaayɨcɨcuumo. Mɨiro diitofeenevɨ Moocaani icauhi ihaivojɨ
ifiima. Jaaboro diitoco unuunoco acɨubo, Moise tajɨibaco, Moocaanico
iijafaño iimejinehejeque, imino moonɨji unuunehejeque icano
acɨubo. 5 Jaamo motadimɨhai iyaachimɨhai diito iicamofañotɨ Cristo
imiyamɨnaafivuuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallɨdɨ iicaabo.
Jaaboco fahiijɨvaro mihimo. Fɨne.

6 Jaabo Moocaani iijɨ imiyaavotɨno icatɨno. Paryɨ Israel cuumifaño
ifiivurumo miya israelmɨbadɨ icatɨhi. 7 Jaabadɨro Abraham seeme paryɨ
imiya seeme icautɨhi. Mɨiro Moocaani diiboco nuuhi: Isaacfeenedɨro
diiyaachimɨhaima diicaji, nuubo. 8 Jillɨtɨ magaajahi tuucuumitɨ ifiivomo
paryɨ Moocaani seeme iicatɨnoco. Jillɨ ɨdɨimoro Moocaani unuubotɨ ifiivomo
Abrahamtɨ imiya iyaachimɨhai iicamo. 9 Mɨiro jino Abrahamco Moocaani
unuuno: Ɨco unuufucu gaseji. Jaasumi diitaaba Sara gaifiico seemevaji, nuubo.

10 Jaano toonoro icatɨno, Rebeca achimɨsiu saafi seemenetɨsiruu
moheedeebe Isaac seemenetɨsi. 11-13 Jaamɨsi fiivuutɨnaaca bu iimino,
iimitɨnoco icano moonɨutɨmɨsihaaca Moocaani Rebecaco nuuhi:
Diitɨsitɨ ihamiyaabo iguihooboco jeecɨveji, nooboro. Jaano jino bu
tollɨro Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨro neehi: Jacobco gaijɨhi. Jaanotɨ
Esauco jɨiheguehi, nooboro. Jillɨtɨ magaajahi Moocaani miyamɨnaaco
omoonɨrunehejeque jeecɨvotɨiboro iimogobadɨ ɨicɨnoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

14 ¿Jaanoco bu mɨllɨ: Moocaani imitɨhi, meneejirahi? ¡Tollɨ icatɨno!
15 Mɨiro Moiseque nuubo: Iimogomoco gaijɨji bu diitocoro ɨɨdaasugueji,
nooboro. 16 Jaamaño miyamɨnaa mihimogonotɨ, bu toonegui
mesefaquimaaiñotɨ icatɨno. Jillɨ Moocaani ɨɨdaasugomaño. 17 Mɨiro
Caatɨnɨhaamefaño Moocaani Faraoco nuuhi: Ɨco aivojɨɨbotɨ ficuuhi,
tamityaco ɨɨvɨ ɨɨfusuqui. Jaanofañodɨ tamomoco gaajasuqui fanoojiinɨjeri,
nooboro. 18 Jaamaño iimogomoco ɨdaasugoobo. Jaabadɨro bu saatoho
jeebɨico Moocaani iimogobadɨ cuhufutusuubo.
19 Jaano bu tollɨ icanaaca, ¿mɨllɨtɨ jaabo Moocaani miyamɨnaa imitɨco
neejirahi? ¿Nacu mɨɨjoho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jillɨ fɨne
uco saatoho noonɨcɨhi. 20 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho, Moocaanima denaauqui?
¿Nacu nɨfaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collɨhi uco jillɨ deetavehi?
neejirahi? 21 Mɨiro guirihilluno nicumɨnaafi sabaatɨro siibadɨje iimogobadɨ
eetavejirahi; sabaatɨro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatɨro
sihilluco eetavejiruubo oovosɨɨtɨhillu fanoova eetavoguiiha.
22 ¿Jaanoco bu mɨllɨ Moocaaniditɨ meneejirahi? Jaabo imitɨno iicahicamo
ufucu ifinɨsujimoco ɨdaasuno moonɨjiruubo. Jaaruubo jaabɨcɨhicahi
imityaco igaajasuqui. 23 Jillɨ moonɨɨbo ihaivojɨ sihidɨ ejeevanoco
igaajasuqui. Mɨiro mɨɨhaico ɨɨdaasugooboro sɨɨcɨjetɨro ificucuumo
ihaivojɨfaño miicaqui. 24 Mɨiro mɨɨhaico Moocaani judiomɨfañotɨ ɨcɨhi,
bu tollɨro saatohoco judiomɨ iicatɨmofañotɨ ɨcɨɨbo icano. 25 Oseas
onoobo aamefaño jillɨ caatɨnɨcɨnɨno:

Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautɨrucuumijeque.
Jaacuumijequere agaijɨutɨrucuumijeque: Amɨɨhaico gaijɨhi, neejiibo.
26 Amɨɨhai taacuumi mihicatɨhi, unuurumañovɨro mihicarumoco:
Moocaani uujoho iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.

27 Jaanotɨ Isaia israelmɨditɨ nuuhi: Israel iyaachimɨhai ajashutɨno
muuaijɨnio jiinɨgaiyɨhaidɨmo icarumotɨ mɨɨdɨmoro taajasucafeteji. 28 Mɨiro
Aivojɨibo jiinɨjehallɨvɨ paryɨ unuunoco goovano moonɨjiibo, nooboro.
29 Mɨiro itɨconɨ tollɨro diiboro bu Isaia nuuhi:

Niqueje Aivojɨibo sihidɨ ejeevaabo mɨɨhaico ihatyucaruutɨruva,
Sodoma, Gomorra icano iicaubadɨ mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofeenedɨ Imino Omoonɨno.

30 ¿Mɨllɨ bu jaanoco meneejirahi? Judiomɨ iicatɨmo tajɨɨbafeenedɨ
Moocaani diitoco igaayɨcɨqui guiinotɨrumo gaayɨcɨcafetehi
miyaavogofeenedɨ. 31 Jaanotɨ israelmɨ moonɨhicauhi diitoco Moocaanivɨ
ɨɨfutusujiruno tajɨɨbaco. Jaarumo toonovɨ ɨfutuutɨhi. 32 ¿Jaamo mɨllɨtɨ
ɨɨfutuutɨmo? Etɨ bu diitoco agaayɨcɨsuujiruno miyaavogojaagovɨ ijeebɨɨ
iicautɨmaño jillɨ iinoro omoonɨnojaagovɨro ijeebɨino iicaumaño. Jaamaño
nanigaiva guiisibavɨ ananigaivaumoro ɨɨfutucuutɨmo, 33 Caatɨnɨhaamefaño
onoobadɨ:

Uujoho Sion cuumivɨ ficuuhi saafiico nanigaiva guiisibatɨ,
aacoto guiisibatɨ icano. Jaaboco imiyaavogomo jeevevetɨmo
taajajimo Moocaanivɨ ɨfeteji, noono.

10 Tañahabomɨ, imeguehicahi israelmɨ ataajanoco. Jaamaño uujoho
Moocaanima diitohallɨvɨ ɨimaahicahi. 2 Uujoho neehi diito
Moocaanijaagodɨ aivo iicanoco. Jaarumo imino moonɨtɨhi agaajatɨmaño.
3 Mɨiro gaajatɨmehiica mɨllɨtɨ miyamɨnaafico Moocaani agaayɨcɨnoco,
jillɨ iinoro: Jillɨtɨ magaayɨcɨcafeteji, onoomaño tollɨ moonɨmo. Moocaani

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

miyaano toonofañodɨ agaayɨcɨjirunoco imiyaavogotɨmoro. [4] Mɨɨro Moise
tajɨɨbaco saafiiro Cristo imino moonɨuhi. Jaaboco imiyaavogomocoro
Moocaani gaayɨcɨhi.
[5] Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ Moocaani agaayɨcɨnoco iimogomoco Moise
jillɨ caatɨnɨuhi: Tajɨɨbaco aivo imino omoonɨɨbo toonofañodɨ taajajirahi,
nooboro. [6] Jaanotɨ miyaavogofañodɨ Moocaani agaayɨcɨnotɨ jillɨ noono:
Cristo ɨɨtɨ tehesino iicaaboco deesamaaiboro dijeebɨɨfañodɨ needino:
¿Mɨɨjoho caamo niquejefaño feeji Cristoco iniitusuqui? nooboro. [7] Bu
¿mɨɨjoho jiinɨje dojɨbavɨ feejirahi Cristoco guijevefañotɨ siino isɨvaqui? Jillɨ
meneedino. [8] ¿Jaabo fɨne jinejeque neehi? Jillɨ du Caatɨnɨhaamefaño neehi:
Uujoho Moocaani taajasu iimaa ɨɨtɨ fiitɨcuuhi diijɨfañotɨ, bu dijeebɨɨfañotɨ
icano, nooboro. Jino iimaa miyaavogojɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogono.
[9] Jaamaño Jesu Aivojɨɨbo iicanoco diijɨri ɨdɨɨbogooboro diiboco Moocaani
guijevefañotɨ ubuheetesuunoco dijeebɨɨfañodɨ imiyaavogohachiijɨ taajaji.
[10] Mɨɨro mojeebɨɨfañodɨ mimiyaavogomaño mɨɨnoco Moocaani gaayɨcɨhi.
Jaabadɨro bu moojɨri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.
[11] Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevevejitɨhi,
noono. [12] Judiomɨ icarumo bu saatohobadɨro jeevahi. Jaabadɨro bu
Aivojɨɨbo Jesucristo famoo Aivojɨɨboro. Jaaboco ejeecɨvomoco guiraano
imino moonɨɨbo. [13] Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Paryɨ famooro
diiboco ejeecɨvomo taajaji, noono. [14] Jaaboco bu ¿mɨllɨ jeecɨvejirumo
imiyaavogotɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaaboco miyaaveguejirumo diibotɨ ɨjɨɨbogonoco
agaajatɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaanoco gaajajimo mɨɨjoho diitoco ɨjɨɨbogotɨnoco?
[15] ¿Mɨllɨ jaanoco jɨɨbeguejirumo, mɨɨjoho diitoco: Mɨjɨɨbogoto, noomoro
agalluutɨnoco? Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Ovosɨɨcani sajeebɨɨco aacɨno
jɨɨbogoma asaamo, bu iimino jɨɨbogoco ɨsɨvamo icano agasesumi, noono.
[16] Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehicatɨhi. Jaamaño
Isaia jillɨ nuuhi: Aivojɨɨbo, chahamo aivo mojɨɨbogoco imiyaavogomo,
nuubo. [17] Jillɨ iicamaño muguubunofañodɨ miyaavogo saahi. Jaano toono
muguubuno Cristo jɨɨbogo.
[18] Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fɨne guubuutɨmo tobogoco? Cha, imino
du guubucuurumo. Mɨɨro toonotɨ Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Diito ɨjɨɨbogono fanoojiinɨjeri guubuvusurahi,
diito iimaa jiinɨjejinɨbacɨvɨ ɨfutucuurahi, noono.
[19] Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fɨne Israel cuumimɨnaa jaanoco
gaajatɨhi? Cha, Moise unuunotɨ diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jillɨ nuuhi:
Moocaani neehi: Uujoho amɨɨhaico cɨgueguesuji siicuumi
taacuumi icatɨcuumihallɨtɨ. Bu tollɨro amɨɨhaico
sɨfiiratusuji igaajatɨ munuurucuumiditɨ, nooboro.
[20] Jaabadɨro bu Isaia guucɨbatɨɨbo nuuhi:
Jillɨ Moocaani neehi: Uco iguiinuutɨrumo, jisumi uco iguiinomoro
atyɨmehi, uutɨ idillutɨrumo, jisumi idillumovɨ jafevehi, nooboro.
[21] Jaanotɨ israelmɨditɨ Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahiijɨvaro coovaaboro
icahicahi uguubutɨno, iicajɨɨsuno miyamɨnaaco, Moocaani noobo, nooboro.

Israelmɨtɨ Ataajacuumo.

11 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fɨne Moocaani icuumi Israel cuumico
jeevesucuuhi? ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨro uujoho Pablo israelmɨoobo,
Abraham iyaachimɨoobo, Benjamimɨo cuumioobo. [2] Sɨɨcɨjetɨro
Moocaani israelmɨ ita iicanoco gaajacuuhi. Jaamaño jisumi diitoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jeevesutɨibo. ¿Nacu amɨihai magaajatɨhi Moocaani iimaamɨnaafi Eliaditɨ
ɨjɨibogohaame Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco? Diibo Elia Moocaanima
ihiimaaunofañodɨ israelmɨ imitɨco nuubo: 3 Aivojɨibo, dihiimaamɨnaaco
guijenɨcuumo, bu jaabadɨro dijeecɨvomañehejeque finɨsucuumo. Jaanotɨ
uujoho saafiiro atyuuvooboco guijenɨgomo, nooboro. 4 Jaanegui Moocaani
diiboco iimusuuhi: Cha, ɨiro diicatɨhi. Ajashutɨmo siete mildɨmoco
uujoho ijeevadɨ dugaacuhi Baal onoobo jihovo caani ɨjɨnɨtaguiino
ememuɨivotɨmoco, nooboro. 5 Jaabadɨro bu jisumi mɨidɨmoco Moocaani
ɨidaasugooboro gaayɨcɨhi. 6 Jaano Moocaani ɨidaasugomaño agaayɨcɨno.
Jaaneguiiha mɨihai imino momoonɨmaño mɨihaico agaayɨcɨno icatɨno.
Jaanotɨ mɨihaico mohimihusetɨ igaayɨcɨruva, toono Moocaani ɨidaasugono
icajitɨrahi.
7 ¿Nacu mɨllɨ? Mɨiro israelmɨ iguiinuurunovɨ ɨifutuutɨhi. Jaanotɨ
sanoodɨmoco Moocaani ɨicɨumo toonovɨ ɨfutuuhi. Jaanotɨ sanoodɨmo
ijeebɨino ucuhufomoco nuubo: Jillɨ mihimogobadɨ mihica, nooboro. 8 Jillɨ
Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:

Moocaani diito jeebɨinoco cuhufutusuhi ihaallɨinoco
jabacaruubo atyɨmetɨmobadɨ iicaqui, inohojɨnoco jabacaruubo
guubutɨmobadɨ iicaqui. Jaamaño jisumihachuta tollɨ iicamoro
Moocaani jɨibogoco gaajatɨmo, noonoro.

9 Jaabadɨro bu David nuuhi:

Jaafa diito jɨibaimono jegañɨbadɨ, sinɨcuuhunobadɨ icano
minifeteji toonotɨ ananigaivamoco ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaafa ihaallɨino ajabayɨitobadɨ Moocaani iimaanoco
gaajatɨmo iicaqui, tollɨro bu iyoobaiño diitoco iimitɨbocɨri
ijebeiivequi ufucuro gañiivucuutɨmo iicaqui, nooboro.

Judiomɨ Iicatɨmo Ataajano.

11 Jaaneguiiha dilluuhi: ¿Nacu fɨne judiomɨ ananigaivaumoco Moocaani
siino gaayɨcɨcuujitɨhi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Diito tollɨ guubutɨmo iicamaño
judiomɨ iicatɨmo itaajaqui diitofeenedɨ Israel cuumimɨnaa eesafotomoro
diito iicabadɨ iicaqui. 12 Jaanegui judiomɨ imitɨno iicauno jiinɨjemɨnaadi
imino minifutuuhi, bu diito Moocaani iimugunotɨ aacutuuno judiomɨ
iicatɨmedi aivo imino iminifutuuno. Imi fɨne janaanɨcɨ imijino paryɨ
judiomɨ siino iimitoodɨ.
13 Jaanegui amɨihai judiomɨ mihicatɨmoco neehi, judiomɨ iicatɨmojaago
Moocaani uco agalluumaño: Uuro tadyudɨcamaajeque cahacɨsuhi.
14 Jaaneguiiha imeguehi saatoho tayototɨ amɨihaibadɨ iicanoco imogomoro
ataajanoco. 15 Diitoco Moocaani ejeevesuunofeenedɨ jiinɨjemɨnaaco
sajeebɨi Moocaanima iminiiyuuno. Jaanegui fɨne imi diitoco Moocaani
siino agaayɨcɨdɨ guijevefañotɨ siino ubuheetemebadɨ icajimo. 16 Moocaani
judiomɨ eedeetemɨhaico ɨicɨuneguiiha, jisu bu paryɨ judiomɨ ɨicɨcafotomo
icano. Mɨiro itɨconɨ meheetavohɨca maahu Moocaani jeecɨvoguiiha
iimibadɨro bu iisɨhi faasɨhiro Moocaanidi imihi. Jaabadɨro bu ɨmohohife
Moocaanidi iimibadɨro bu ihaafenema imihi.
17 Jaabadɨ judiomɨtɨ saatoho miya olivohohaafeneque iquitɨnɨcɨbadɨ
quitɨcafutuuhi. Jaanobuuna ɨijoho siicuumioobo jihoro olivohohaafe
diicaruubo tooho aafeneque iquitɨunobuuna camayaacucafetehi. Jaabo
tohifefañodɨ idiicamaño toohotɨ diicahi. Toono jillɨ eneejiruno: Moocaani
judiomɨco uufocovɨ ifɨcuuboro judiomɨ iicatɨmoco igaayɨcɨqui, onoono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

18 Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaaniciviɨ sihidiɨ sihidiɨ jeevahi,
needino. Jaanotiɨ tolliɨ onoohachiijiɨ imino deesiciniɨ, disefari tohife icatihi,
iɨjoho tohife sefari diicahi.
19 Jaanoco fiɨne: Jiɨhiɨ, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quiticafutuuhi
iibuuna uujoho toohoviɨ camayaacucafetequi, nooboro. 20 Jiɨhiɨ; miɨro
toohaafeje quiticafutuuhi imiyaavuguutimaño. Jaanotiɨ iɨjoho tohotiɨ diicahi
imiyaavogomaño. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidiɨ jeevahi, needino.
Imino deesiciniɨ. 21 Buhicaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gaijiutihi.
Jaabadiɨro imi ico gaijijitiɨruubo. 22 Magaaja Moocaani iimihuseneque.
Jaaruubo bu iimitimoco gaijijitiɨruubo. Jaamaño aacutuumoco idaasuno
mooniɨubo. Jaaruubo amiɨhaima imihuseebe. Jaanegui iimihusefaño
imino diiboma diica. Jaanotiɨ imino mihicatihachiijiɨ, tolliɨro bu amiɨhaico
iquiticiɨboro gañiɨjiibo. 23 Jaanotiɨ bu judiomiɨ siino imiyaavogohachiijiɨ
diitoco siino toohoviɨ camayaacujiibo, Moocaani sihidiɨ imityamaño diitoco
siino dojicuviɨro camayaacujiruubo diito siino diibota iicamo iicaqui.
24 Jaabadiɨ iɨjoho judio diicatiɨruuboco jihovo olivohohaafetiɨ iquiticiɨuboro
imiya olivohoviɨ ico camayaacuubo. Jaanegui judiomiɨ imiya olivoho aafe
iicamo siino dojicuviɨro camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

25 Tañahabomiɨ, imeguehi amiɨhai jino agaajarautinoco magaajanoco:
Jaamo amiɨhai: Aivo sihidiɨ miɨhai magaajahi, nootimo mihicahi.
Miɨro israelmitiɨ sanoodimo cuhufutusucafetehi, israelmiɨ iicatimo
Moocaanijaagoviɨ paryiɨ iɨjicamañohachuta. 26 Jaanobuunatiɨ jari paryiɨ
famooro israelmiɨ taajasucafeteji, Caatinihaamefaño onoobadiɨ:

Taajasuminaafi saaji Sion cuumitiɨ. Jaabo israelmi[c] imitico buusuji. 27 Jinoco
diitoma uujoho ihiimaano icaji, diitoco imitico ubuusuudiɨ, nooboro.

28 Taajasujiɨbogoco agaayicitimaño judiomiɨ Moocaaniminaabadiɨ
icahi, amiɨhai Moocaanijaagoviɨ miminifetequi. Jaamoco Moocaani
gaijihi diito eedeeteque diibo iɨciɨumaño. 29 Miɨro Moocaani aacicuunoco
dumitiɨcitatiɨbo, bu tolliɨro diito ucuuhuvacuumoco sihigoviɨ siino
jeenesutatiɨbo. 30 Amiɨhai iticoniɨ Moocaanico muguubutihi. Jaarumoco
jisumi Moocaani idaasuguehi judiomiɨ diiboco uguubutimaño. 31 Jaamaño
jisumi diito Moocaanico guubutihi, tolliti Moocaani diitoco ihidaasuguequi
amiɨhaico iicabadiɨro. 32 Miɨro famoovaro guubutihi. Jaamoco Moocaani:
Muguubuhicatihi, nuuhi diito famoovaacoro sabadiɨro ihidaasuguequi.
33 Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivojiɨ icano icahi,
aivo diibo esamaaje jiɨbogoratino, aivo diibo jiɨhai gaajaratino. 34 ¿Nacu
miɨjoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Miɨjoho nacu diiboco
jiɨbeguejirahi? 35 ¿Cajaaniɨ nacu Moocaani Aivojiɨboco jinejeque acijirahi
toono jaadaco igaayiciqui? 36 Miɨro paryiɨ fanoova Moocaanitiɨ saahi diibo
usetiɨ fanoova eetavocafutuuhi. Jaano paryiɨcino diibonoro. Imicani
Moocaani fahiijivaro. Fiɨne.

Moocaanidiro Iicano Ifi.

12 Jaaneguiiha tañahabomiɨ, amiɨhaico aivo neehi Moocaani
idaasugofeenediɨ: Amiɨhairyo amiɨhai ifi ubuheeneque Moocaanico
mahaciɨ jeeciɨvobadiɨ diibediro iicaqui diiboco imo imo imooniɨqui. Tolliɨ aivo

---

c 11.26: Griego iijiri: Jacob iyaachimihai, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaanico imino mejeecivotahi mojeebiifañodi. 2 Jaanegui Moocaanico
agaajatimo onoobadi[d] siino mihicacuudino. Jilliro amiihai esamaajeneque
paryi siibadi mubuunani tolliti amiihai ifiino paryi ibuunanicafetequi.
Jaadi jari magaajaji conoocohacho Moocaani iimogonoco, bu paryi
iiminoco, bu diiboco imo imo omooninoco, bu aivo iimicuunoco icano.
3 Uco Moocaani iimihusefeenedi atajiibanegui famoocoro amiihaico
neehi: Amiihaiti saatohoba amiihai ifiitiro janaanici mehesamaaidino.
Jilliro imino mehesamaaje amiihaico Moocaani dudicamaajeque aacino
ticovoviro. Jino dudicamaajeque miyaavogofeenediro meheetavejirahi.
4 Miiro mofiivi oovicinino; mofi saafiiro mihicaruuboti fiivaano icano.
Sano mohaallii, bu sano motihai, bu janaanici sihidi icano. Jaaruno
saneguiiharo icatino. 5 Jaabadiro paryi miihai miyaavogominaa
saafiibadiro mihicahi Cristofaño. Jaamo famooro sahi magataaciniihi saafi
ififañoro.
6 Jaanoti Moocaani miihaico dudicamaajeque aciihi saatohoco
siibadi, saatohoco siibadi icano, diibo iimihusefeenedi aacibadi. Jaano
diibo aacinoco imino momooni. Moocaani iimaaco mijiibeguejinoco
magaayiciibo mimiyaavogono ticovovi momooni. 7 Jaabadiro sitaaco
mejeecivejinoco magaayiciibo imino mejeecivo, mijiibogonoco magaajamo
toonojaagoviro miminifoto. 8 Sitaaco mequehecutusunoco magaajamo,
toonojaagoviro mihica. Jaanoti saatohoco mahacimo, amiihaiguiiharo
gaijitimo mahaci. Sitahalliviaivojiiboti mihicamo, esicinimoro momooni.
Jaanoti sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jilli Iicano.

9 Miyaanoro imino fahigova magaijicasi, iimitinoco mijiihegue,
jaamoro iiminocoro momooni. 10 Fahigova magaijicasi momiyanahaboco
magaijiiboma mihicanicibadi, goovano mobocigocasi.
11 Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojiibo Moocaanico quehecuno
jeebiiri mejeecivehi.
12 Imo imo mihica mataajajinoco mehesicinineri, majaabicihica idaasuno
mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.
13 Miyaavogominaaco ucuujivaachunehejeti mahamusuhica, amiihaico
abaamoco imino magaayicihica.
14 Amiihaico idaasuno omooniirumoco imino momooni diitohalliviaivojiiboti mihicamo, esicinimoro momooni.
Jaanoti sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jilli Iicano.

9 Miyaanoro imino fahigova magaijicasi, iimitinoco mijiihegue,
jaamoro iiminocoro momooni. 10 Fahigova magaijicasi momiyanahaboco
magaijiiboma mihicanicibadi, goovano mobocigocasi.
11 Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojiibo Moocaanico quehecuno
jeebiiri mejeecivehi.
12 Imo imo mihica mataajajinoco mehesicinineri, majaabicihica idaasuno
mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.
13 Miyaavogominaaco ucuujivaachunehejeti mahamusuhica, amiihaico
abaamoco imino magaayicihica.
14 Amiihaico idaasuno omooniirumoco imino momooni diitohalliviaivojiiboti mihicamo, esicinimoro momooni.
Jaanoti sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

15 Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanoti ataacasimoma bu mataacasi.
16 Fahigovavi sabadiro mihicacasi. Aivo miihai sihidi mejeevahi,
meneedino. Amiihai jeebiico siicuno miminiiyu. Aivo magaajafihi,
meneedino.
17 Sita amiihaico imitino omooninoco bu iimitineri macabiiacudino,
iiminocoro momooni famoova imegavi. 18 Fanoovaviro imimo mihica.
Jaamo famoovama sajeebii mihicahi. 19 Agaijimo tañahabomi, amiihairyo,
amiihaiño jaadaco mihicidino. Jilliro Moocaani usefaño mejeevesu diibo
toonoco ijaadaco ihiciqui. Miiro Caatinihaamefaño noono: Uujoho toono
jaadaco iciji. Uujoho toonoco jaaduji, noobo Moocaani.[e] 20 Jaabadiro
bu noono: Diminaafi ajebavahachiiji machusu. Jaanoti bu adufirari

---

d 12.2: Griego iijiri: Jaanegui jiinije onoobadi, noono.
e 12.19: Griego iijiri: Aivojiibo, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iicahachiiji diisu; tolli momoonino diiboco inucufevesuqui, noono.
21 Jaaneguiiha iiminotino amiihaico sahigotiro guiinonidino, sahigotiro
iimineri iimitinoco miguiinoni.
13 Famooro aivojito tajiibaguiino miminifoto, chahano aivojito
mitya Moocaanijaagoti asaatino, paryiicino aivojito mitya
iicamo Moocaani ificuumo. 2 Jaamaño aivojitoco ejenaauumo Moocaani
atajiibaanoco jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco idaasuno moonimo.
3 Miiro aivojito, imino omoonimoco iigutusuqui icatimo. Jaanoti
imitino iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojitoti
iguitiibo idiicanoco? Imino diica ico aivojito icahacisuqui. 4 Diito
Moocaani atajiibanoco omoonimo, iijoho imino diicaqui. Jaanoti imitino
idiicahachiiji ivi diigui. Sicamañoti iicajitino ico aivojito idaasuno
omoonijino, Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño miyaanohalliti imitino
iicamoco idaasuno moonijimo. 5 Jaaneguiiha aivojito onoobadi mihicatahi,
miinoco idaasuno omoonijirunoti mihiguimoro icatino, jilli diito
atajiibanoco: Jii, monoono imino momooninoco magaajamaño. 6 Jaamaño
amiihai impuestoco majaaduhicahi aivojito Moocaani dudicamaajeminaa
iicamaño tonehejeque tajiibamo.
7 Majaadu paryi medebemeque siomo impuesto nihibamico aivojito
idillunoco mahaci, impuestoco medebeneque majaadu. Jaanoti
mobocigomoco mobocigo, magaijijimoco magaiji. 8 Sitaaco medebedino
idiinoro sitaaco magaijijinehejequere miguiino. Miiro sitaaco agaijimo
Moocaani Moisefeenedi atajiibanoco imino moonicuuhi. 9 Miiro Moise
tajiiba jilli neehi: Sifigoma diicadino, gaicaaudino, nanivadino, sitaaditi
sicamañooco diibeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryi
tajiibano icaruno sanooviro jinoovi ifetehi: Sitaaco gaiji difiico agaijibadiro,
onoonovi. 10 Gaijima iicaabo sitaaco imitino moonitihi. Jaamaño sitaaco
magaijinovi tajiiba onoobadi paryi momoonicuuhi.
11 Jaanegui paryi tonehejeti mehesicinicu jino mihicasumico cigaabobadi
iicatimoro jilliro aaicucuubobadi Cristodiro mududicamaaje. Miiro
mataajacuujino jisumi miihaiti aivo fiitivucuuhi. Iticoni taajasujiibogoco
mimiyaavuguunoti aivo jisumi fiiticuuno. 12 Toojiinijehallivi gueenene
mihicacuuhi. Motaajasuminaafi Jesucristo asaajino fiitivucuuhi. Jaamaño
mejeevesucu civohigo imitico momoonifinehejeque. Jaamoro seseehi
momoonifinehejeque mijicamaaicuuqui amocasiminaa moonicasi
gaachehunoco ijicamaainicibadi. 13 Iminoro mihiguequi cuuje
mihigonicibadi guiriicavofaño icacuutimo miicaqui, bu jiibaimono
agañuhusunofaño icacuutimo miicaqui, bu gaigoomima imitino
icanehejefaño icacuutimo miicaqui, bu iiminotino imoyiicico, bu
amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallitiro mijiiheguenehejefaño icano
icacuutimo miicaqui. 14 Jilliro Aivojiibo Jesucristocoro amiihaihallivi
mificu amocasigaachehuco mohallidi mijicafotonicibadi. Jaamoro amiihai
ifi imiti atajiibanoco momoonqui mehesamaaicuudino.

Dinahabediti Imitino Diimaadino.

(1Co 8.1-13; 12.23-33)

14 Saatoho imiyaavogo equehecutimoco magaayici. Jaarumo diiboma
mejenaaucasidino diibo imino agaajatinohallivi. 2 Miiro saatoho
imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanoti saatoho icahi asimico
duutimo boti basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño. 3 Jaamo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutɨmoco dejecujitɨrahi. Jaabadɨro
fanoovaaco uduutɨmo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco
agaayɨcɨcumaño. 4 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho sita jeecɨvomɨnaafico dejecuqui?
Ɨdɨɨboro diiboco ihaivojɨɨbo: Jino imino, jaanotɨ jino imitɨhi, neejirahi.
Jaamo imijirahi. Jaaboco ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo imityari imitusujirahi.
5 Jaanotɨ bu saatoho safucuco sifucu sihidɨ jeevahibadɨ esɨcɨnɨmo.
Jaanotɨ saatoho miyaaveguehi fafucuva sabadɨro iicanoco. Jaanegui
tonoocɨtɨ sanoocoro mimiyaavogonojaagovɨro mihicacuqui. 6 Jaabo
safucuco ificuubo Aivojɨɨbo Moocaanicoro iimequi ficuuhi. Jaanotɨ bu
safucu sihidɨ jeevahibadɨ ificuutɨɨbo, bu: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu
imogoobo, noobo. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduubo: Aivojɨɨbo Moocaani
jillɨ bachu imogoobo, nooboro duuhi, toonohallɨvɨ Moocaanico iimomaño.
Jaabadɨro bu fanoovaaco uduutɨɨbo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu
imogoobo, nooboro duutɨhi, amachujinohallɨvɨro Moocaanico iimooboro.
7 Mɨɨro mɨɨhaitɨ saatoho ifiguiiharo icatɨhi, bu jaamo ifiguiiharo
guijevetɨhi icano. 8 Jaamaño mihicasumi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo
mihicahi. Jaanotɨ bu miguijevecuudɨ Aivojɨɨbo Cristojaagovɨ mefeeji.
Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano Aivojɨɨbo Cristotaro
mihicaji. 9 Mɨɨro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu
uchuumucuumo icamo Aivojɨɨbotɨ iicaqui.
10 ¿Jaabo ɨɨjoho, collɨhi: Dinahabo imitɨco, neehi? ¿Collɨhi jaaboco
dɨɨheguehi? Mɨɨro famooro ufucu Cristo ɨmefeenevɨ mihigaiveji mɨɨhaico
diibo imeecɨqui. 11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:

Uujoho iicaabo noobo Aivojɨɨbo, Moocaani tahɨmefeenevɨ
paryɨ miyamɨnaa memuɨɨveji. Jaadɨ paryɨ famooro uujoho
Moocaani iicanoco neeji.

12 Jaamaño paryɨ mɨɨhai Moocaanico jiijehallɨvɨ mihicahicadɨnoco
mɨjɨɨbegueji.

Dinahaboco Gañɨɨsudino.

13 Jaaneguiiha fahɨgova tɨhɨɨsucasicuutɨmo mihica. Jaamo amɨɨhai
nahaboco nanigaañɨsutɨmo mihicahi, bu imitɨfaño gañɨɨsutɨmo mihicahi
icano. 14 Uujoho Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano
jinejeba iinoro iimitɨno. Jaanotɨ saatoho toono iimitɨno iicanoco
eesamaaimedi bu imicutɨno. 15 Jaanotɨ ɨɨjoho uduunoco dinahabo
aatyɨmeebere iimitɨnobadɨ eesɨcɨnɨɨboro ɨdaasuvohachiijɨ diiboco imino
gaijɨtɨhi. Jaaneguiiha dinahaboco mɨtasudino fanoovaaco uduunofeenedɨ
diibohallɨvɨ Cristo iguijevecuuboco. 16 Jaanegui toono amɨɨhaidi iiminoco
momoonɨdino, sita amɨɨhaiditɨ: Imitɨnoco moonɨɨbo, eneejiruneguiiha.
17 Mɨɨro Moocaani aivojɨ mamachujiruno, mahadujiruno icanohallɨvɨ
mejenaaucasiqui icatɨno. Jillɨ ɨtɨcovono ifi ica, sajeebɨɨ ica, imo imo
ica icano Moocaani Gaijafeenedɨ mihicahi. 18 Jillɨ Cristoco ejeecɨvoobo
Moocaanico imo imo moonɨhi. Jaabo miyamɨnaa ɨmega imino iinehi.
19 Jaaneguiiha masɨɨ guiinomoro mefeequi sajeebɨɨ icaco aacɨnoco.
Jaaneri fahɨgova mahamusucasiqui mɨɨhai miyaavogo jeebɨɨ ijusiqui.
20 Jaaneguiiha Moocaani sita jeebɨɨfaño omoonɨnoco ɨɨjoho fanoovaaco
amachunoco aatyɨmenefeenedɨ mɨtasudino. Mɨɨro paryɨ machutaano
ɨdicunootɨhi. Jaarunofaño mamachunofañodɨ sifiico imitɨfaño
magañɨɨsuno imitɨhi. 21 Imijiruno asimɨco duutɨɨbo idiicano, bu vino
aivofaihuco adutɨɨbo idiicano icano, bu saneheje toonofañodɨ dinahaboco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imitifaño agañiisujirunoco icano. 22 Iiro dimiyaavogoma diica ijeevadi
Moocaani imegavi. Imicani icajiibo ijeebiifañodi imino iicanoco
eesicinii bo. 23 Jaanoti siinoco ñihicugooboro uduubo imitico icihi
miyaavogooboro uduutimaño. Jaamaño imiyaavogotimoro esamaaimoro
omoonino imiti.

Sitaguiiharo Mooni Imo Imo Iicaqui.

15 Miihai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo
iniinovamoco mahamusuji miihaiguiiharo moonitimo.
2 Jaanegui paryi miihai sitaaco imo imo momoonisu diitedi imino
momooninofeenedi imiyaavogo iquehecutequi. 3 Miiro Cristo icauruubo
ifiguiiharo icautihi. Jilliro Caatinihaamefaño onoobadi icaubo: Ico
Moocaanico imitino eneehicano tahallivi jifaifetehi, nuubo Cristo.
4 Miiro siicijetiro Caatinihaamefaño paryi unuunoco caatiniumo
toonoti miihaico ijiibeguequi toonofeenedi Moocaani miihaico
aamusunoco mehesicinimofeenedi fanoovaaco majaabicihi. Jaanofañodi
majacusucafetehi. 5 Moocaani miinoco fanoova jaabicico, jacusuco icano
aaciibo, jaafa amiihaico amusuhi. Jaamo imo imo sajeebii fahigova
mihicacasihi Cristo Jesu onoobadi. 6 Jaamo sano mihimehi Moocaanico
Mohaivojiibo Jesucristo Caanico.

Judiomi Iicatimoco Taajasujiibogoco Acimo.

7 Jaaneguiiha Moocaani imiguiiha fahigova sitaama magaayicicasi,
miihaico Cristo agaayicibadi. 8 Miiro uujoho amiihaico neehi: Cristo
saauhi judiomico ejeecivovaubo, moheedetemihaico unuuno imiyaavequi.
Jaanoco Cristo igaajasuqui Moocaani onoonoco abañitatinoco. 9 Tolliro
bu saaubo judiomi iicatimo Moocaanico iimequi miyaminaaco
iidaasugueneguiiha, Caatinihaamefaño onoobadi:
Jaamaño Moocaanico imeji judiomi iicatirucuumiminaafeenevi,
bu diibediti imino masivaji, noono.
10 Jaabadiro bu simañoohaamefañovi noono:
Judiomi iicatirucuumiminaa imo imo mihica,
Moocaani cuumiminaama.
11 Jaabadiro bu simañovi noono:
Aivojiibo Moocaanico mihimo, paryi cuumiminaa diibo
mityaco famooro miyaminaa macahacisu, noono.
12 Jaabadiro bu Isaia caatiniuhi:
Isai onoobo iyaachimihaioobo agañiivooboro cuumiminaa
Aivojiiboti icaji.[f] Jaabo diitoco ataajasujinoco esicinijimo, nooboro.
13 Moocaani miihaico taajasu, esicini icanoco aaciibo. Jaafa Moocaani
amiihaico imo imo omooniiboro sajeebii icaco acihi diiboco
mimiyaavogonofeenedi, amiihai sihidi janaanicivi mimiyaaveguehi
Moocaani Gaija mityari.
14 Tañahabomi, uujoho imino gaajacuuhi amiihai mihimihuseneque,
sihidi magaajanoco, bu fahigova mafagocasinoco magaajanoco icano.
15 Jaaneguiiha jihaamefaño amiihaidi caatinihi nucufeguetiibo ijiibogonoti.
Jaanoco jaamo jabajeevetimo mihicahi Moocaani uco iimihusefañodi

---

f 15.12: Griego iijiri: Isaia onoobo caacamiti ruutuji. Jaabo agañiivooboro cuumiminaa Aivojiiboti icaji, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

atajɨɨbaaboro acɨhi moonɨqui, 16 Jesucristoco jeecɨvequi judiomɨ
iicatɨmofeenevɨ. Diiboco ejeecɨvoobo uujoho jɨɨbeguehicahi Moocaani
jɨɨbogoco taajasuguiiha judiomɨ iicatɨmoco Moocaanijaagovɨ satyequi,
ijeecɨvobadɨ igaayɨcɨqui Igaijafeenedɨ ijeevadɨ iiguiiharo ificucuumoco.
17 Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ imo imo icahi Moocaani
dudɨcamaajeque omoonɨmaño. 18 Uujoho jinejetɨ iimaatɨhi ɨdɨɨnoro
Jesucristo tafañodɨ omoonɨnotɨ. Judiomɨ iicatɨmoco Moocaani onoonoco:
Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonɨhi tafañodɨ Jesucristo ihiimaaneri,
bu iiminoco omoonɨneri, 19 bu gaajasu mityafeenedɨ, bu aatyɨmeratɨno
eetavofeenedɨ, bu Moocaani Gaija mityafeenedɨ icano. Jiibadɨ Cristo
taajasujɨɨbogoco jɨɨbuguucuuhi Jerusaletɨ fahɨgovadɨ ɨfutusucuuhi
Iliricu jiinɨjevɨ. 20 Jaanoco iimogooboro jillɨ jɨɨbeguehi taajasujɨɨbogoco
johono Cristo momo agaajaratɨcuumijefaño sita itɨconɨ ɨjɨɨbogonohallɨvɨ
ɨjɨɨbogonoco iimogotɨmaño. 21 Jilliro moonɨhi Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Jaatyo diibotɨ agaajatɨmo atyɨmeji,
bu diibotɨ uguubutatɨmo gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovɨ Feeguehi.

22 Jillɨtɨ jimañovɨ sihidɨ dudɨcamaaje iicamaño uujoho feehicatɨhi
fahiijɨva amɨɨhaico abaateguehicaruubo. 23 Jaarunaa jisumi jiicuumijefaño
tadyudɨcamaajeque iimivucumaño, bu sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico abaatonoco
iimeguehicamaño, 24 España jiinɨjejaago ofoodɨ amɨɨhaico baahinɨji.
Jaadɨ imino mahatyɨmecasinobuunatɨ uco mahamusu Españavɨ feequi.
25 Jaanotɨ jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahɨ iicamo monahabomɨco
mahamusunoco asatyoobo. 26 Mɨɨro Macedoniari, Acayari icano iicamo
allacaruhi nɨhɨbamɨco Jerusaleri monahabomɨ ɨɨdaasumoco ihamusuqui.
27 Tollɨ moonɨmo judiomɨoto imiyaavogomo Cristo jɨɨbogoco diitojaagovɨ
asatyuneguiiha. Jaaneguiiha diito judiomɨtɨ imiyaavogomoco inehejetɨ
acɨmo. 28 Jaaneguiiha jinehejeque paryɨ iimivooboro toono nɨhɨbamɨco
diitoco aacɨdɨ Españajaago ofoobo amɨɨhaico meecɨhinɨji. 29 Imino uujoho
esɨcɨnɨhi, tahɨgo ɨɨfotoodɨ Cristo iimihuseri imino uco moonɨji.
30 Tañahabomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ amɨɨhaico neehi, bu
Moocaani Gaija gaijɨco aacɨnofeenedɨ: Tajaagovɨ miminifoto. Jaamoro
mesefaquifoto Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaamo. 31 Tahallɨvɨ Moocaanico
midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehicatɨmedɨtɨ uco itaajasuqui.
Jaabadɨro jino monahabomɨ Jerusaleri iicamedi asatyonoco imino
igaayɨcɨqui. 32 Jaabadɨro bu Moocaani iimogohachiijɨ uujoho imo imo
amɨɨhaico atyɨmequi, bu jaabo amɨɨhaico abaatonofeenedɨ jaguisɨqui icano.
33 Jaafa sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani amɨɨhaima icahi. Fɨne.

Iijɨco Agalluuno.

16 Amɨɨhaico neehi, monago Febe onoogohallɨvɨ sɨɨcɨjetɨro Cencrea
cuumiri iicaja Moocaani iijafaño ejeecɨvehicagotɨ: 2 Jaagoco
imino magaayɨcɨ Mohaivojɨɨbo momofeenedɨ miyaavogonahabomɨma
mihicanɨcɨbadɨ. Diigoco mahamusu ucuujɨvaachunehejetɨ, mɨɨro diigo
sihidɨ saatohoco amusuhicahi, bu uco tollɨro amusuhicago.
3 Tollɨro bu Aquila, itaaba Pricila icamɨsi taajɨco mahacɨ Cristo Jesu
dudɨcamaajetɨ uco anahabonɨhicamɨsico. 4 Diitɨsi ifiico ñɨhicunofaño
tahallɨvɨ ficuuhi uco agaicaaujirunotɨ itaajasuqui. Jaamɨsico
uujoho toonohallɨvɨ imehi. Jaabo uuro icatɨno, tollɨro bu famooro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

monahabomɨ Moocaani iijaminaa judiomɨ iicatɨmo icano. 5 Tollɨro bu
paryɨ monahabomɨco taajɨco mahacɨ Aquilamɨsi iijafaño iigaivehicamoco.
Tollɨro bu tagataavominaafi Epeneto onooboco taajɨco mahacɨ diibo aivo
itɨconɨ Acaya jiinɨjevɨ Cristoco imiyaavuguubo. 6 Tollɨro bu Mariaco taajɨco
mahacɨ amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ ududɨcamaaihicagoco. 7 Tollɨro bu tajaagoobo
Andronicu, Junias icamɨsico taajɨco mahacɨ, cɨvojafaño iicausumi uco
anahabonɨumɨsico, Jesucristo minɨsuminaafeenevɨ aivo obocɨmɨsi, diitɨsi
Cristoco itɨconɨ tahɨmegaro imiyaavuguumɨsi.
8 Tollɨro Ampliatu onooboco Aivojɨɨbofañodɨ agaijɨɨbo
tagataavominaafico taajɨco mahacɨ. 9 Jaabadɨro bu Urbano Cristo Jesu
dudɨcamaajeque mɨɨhaico aamusuhicaaboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu
agaijɨɨbo Estaqui onooboco. 10 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Apele onooboco
sihidɨ Cristoco imiyaavogonoco ɨɨfusuhicaaboco. Jaabadɨro bu Aristobulo
yotoco. 11 Tollɨro bu tayoobo Herodio onooboco taajɨco mahacɨ, tollɨro
bu Aivojɨɨboco imiyaavuguumo Narciso yotoco taajɨco mahacɨ. 12 Tollɨro
bu taajɨco mahacɨ Trifena, Trifosa icamɨfeque Aivojɨɨbo dudɨcamaajefaño
ududɨcamaaimɨfeque. Tollɨro bu magaijɨgo monago Persidaco sihidɨ
Aivojɨɨbo dudɨcamaajefaño ududɨcamaaihicagoco. 13 Tollɨro bu Rufo
onoobo miyaavogofaño obocɨɨboco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu seejɨco
tamiya seejɨbadɨ uco omoonɨugoco. 14 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Asincritoco,
bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco, bu Patroobo onooboco, bu
Herme onooboco, bu paryɨ monahabomɨ diitoma iicamoco icano. 15 Tollɨro
bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo, inago
icamɨsico. Tollɨro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedɨ
monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano.
16 Fahɨgova mihibɨcɨcasimoro midillucasi Moocaani sajeebɨɨco ihɨfusuqui.
Paryɨɨcino Cristo iijaminaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
17 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Imino mehesɨcɨnɨ miyaavogominaaco
udugaacumoro agañɨɨsuhicamotɨ. Diito omoonino amɨɨhaico mɨɨhai
mɨjɨɨbeguehicabadɨ icatɨhi. Jaamotɨ buhɨgovɨ mihica. 18 Tollɨ omoonɨɨbo
Mohaivojɨɨbo Jesucristoco jeecɨvotɨhi ifi onoobadɨro omoonɨmoro
bañɨhicamo cɨvojeebɨɨba iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefeenedɨ
bañɨhicamo. 19 Famooro gaajacuuhi amɨɨhai mimiyaavogonoco. Jaamaño
uujoho imo imo icahi. Imeguehi amɨɨhai iiminocoro momoonɨqui
mihimibaicɨnɨnoco imitɨnocoro momoonɨqui icatɨno. 20 Jaanofañodɨ
sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani saajiibo ɨjɨ Satanasco ifinɨsuvaqui[g]
amɨɨhaiguiino. Jaabo Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino moonɨhi.
21 Tollɨro buunajɨ Timoteo tadyudɨcamaaje nahabonɨminaafi
amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi. Tollɨro bu Lucio, bu Jason, bu tollɨro Sosipatu
onoobo icamo tayoto.
22 Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatɨnɨɨbo amɨɨhaijaa
taajɨco galluuhi Mohaivojɨɨbofeenedɨ.
23-24 Tollɨro bu Gayo onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi jino diibo
iijafaño uujoho iicaabo, tollɨro toojaco acɨfiibo Moocaani iijaminaaco.
Tollɨro bu Erasto onoobo jiicuumi nɨhɨbamɨ ficuminaafi, bu tollɨro
monahabo Cuarto icamɨsi.[h]

---

g 16.20 Griego iijɨri: ijɨmatajeruqui, noono.
h 16.24: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaanico Iimono.

25 Jaanegui masɨɨ Moocaanico mihimequi. Diibo amɨɨhai miyaavogoco
equehecutusujiruubo uujoho ɨjɨɨbeguehicaabogo onoobadɨ, bu
Jesucristoditɨ ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu sɨɨcɨjetɨro jiinɨje ifiivuusumi
iicauno agaajaratɨnoco ificuunoco Moocaani agaajasuuno onoobadɨ
icano. 26 Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifinɨtɨɨbo tajɨɨba
onoobadɨ, Moocaani iimaamɨnaa Acaatɨnɨuhaamefeenedɨ. Jaano toono
agaajarautɨruno jisumi gaajacafutucuuhi paryɨ faacuumivariro. Jaanoco
uguubumoro imiyaaveguequi.
27 Jaanegui jaafa ɨdɨɨboro Moocaani sihidɨ gaajama iicaabo,
Jesucristofeenedɨ diiboco mihimono ufucuro finɨjitɨhi. Fɨne.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

1 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintomɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi, Moocaani onoobadɨ, bu
nahabo Sostene onoobo icano [2] Moocaani iija Corintori iicajamɨnaadi
caatɨnɨhi. Jaamo Cristo Jesufeenedɨ Moocaanita iicacuumo diibediro
iicaqui ucuuhuvamo, bu paryɨ fahɨgova jiinɨjevɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo,
bu diito Aivojɨɨbo icaabo momoco mihiimaahicamo icano. [3] Jaamo imino
sajeebɨɨma mihica Moocaani Diosfañodɨ, bu Aivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ
icano.

Cristofeenedɨ Moocaani Imino Omoonɨno.

[4] Fahiijɨvaro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufeenedɨ
Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨnohallɨvɨ. [5] Mɨɨro Cristofañodɨ
mihicamaño Moocaani amɨɨhaico acɨuhi mojeebɨɨ gaijadi fanoova
busumijebadɨ fanoohiijico, bu fanoogaajaco icano. [6] Oono amɨɨhaivɨ
Cristotɨ jɨɨbogo miyaano iicano imino agaajacafotobadɨ. [7] Jaamaño
amɨɨhaiditɨ jinehejeba cuujɨvaachutɨhi Moocaani aacɨnehejeonotɨ
Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta. [8] Jaabo amɨɨhaico
imino teemejiibo niinofucuvɨ. Jaamo imino mɨhɨnivatɨmo mihicahi
Mohaivojɨɨbo Jesucristo agasejifucu. [9] Bañɨtatɨɨbo Moocaani. Jaabo
amɨɨhaico cuuhuvahinɨhi Illi Jesucristo Mohaivojɨɨbojaagodɨ miicaqui.

Moocaani Iijamɨnaa Udugaacamaaiuno.

[10] Jaanegui jino amɨɨhaico neehi; Tañahabomɨ, Mohaivojɨɨbo
Jesucristo momofeenedɨ, famooro sabadɨro sayomonocoro mihiimaa,
bu amɨɨhaifeenevɨ dugaavocasineheje icadino. Jillɨ iminoro sahɨgovɨro
miminifoto sano eesamaajejaagovɨro sabadɨro miminifoto. [11] Tañahabomɨ,
mɨɨro amɨɨhaiditɨ uco jɨɨbogomo Cloe onoobo yoto, amɨɨhaifeenevɨva
ɨɨbacasi iicanoco. [12] Toonotɨ jillɨ amɨɨhaico neejirahi: Amɨɨhaiva jillɨ
meneehicahi: Saatohova uujoho Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨvaha bu
saatoho uujoho Apoloobo, bu saatoho uujoho Pedroobo, bu jaanotɨ saatoho
uujoho Cristoobo, meneehicahivaha. [13] ¿Nacu Cristo dugaacɨnɨhi? ¿Nacu
uujoho Pablo amɨɨhaihallɨvɨ tetecucafutuuhi? ¿Nacu amɨɨhai uujoho
Pablo memeri minitɨcafutuuhi? [14] Mɨɨro uujoho, amɨɨhaitɨ mɨɨhaiñoobaco
nitɨhinɨtɨhi, ɨvɨ ɨdɨɨmisiicoro nitɨuhi, Crispo onooboco, Gayo onooboco
icanoro. Jaaneguiiha toonohallɨvɨ uujoho Moocaanico imehi. [15] Jaamo
mɨɨhaiñooba: Uujoho Pablo memeri nitɨcafetehinɨhi, nootɨmo mihicahi,
[16] bu tollɨro nitɨuhi Estefanoco iijamɨnaama. Jaanotɨ saatohobaco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

gaajacuutɨhi tahɨ fɨne cajaatyocohacho nitɨuhi. 17 Mɨɨro uco Cristo nitɨfɨiri
galluutɨhi, iimino jɨɨbogocoro jɨɨbeguequi uco galluubo. Jaaruno bu
sihidɨ gaaja iijɨri jɨɨbeguequi icatɨno jillɨ Cristo ɨmoholliigavɨ ɨguijeveuno
sɨcamañovɨ minifototɨno iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

18 Jaamaño mɨɨro Cristo ɨmohohallɨvɨ ɨguijeveuno jɨɨbogo jillɨ
jihovonobadɨ jeevahi cɨɨjɨgaifaño efeejimedi. Jaanotɨ ataajajimedi, jino
mɨɨhaidi, Moocaani mitya icahi. 19 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Finɨsuji gaajamɨnaa gaajaco, bu tɨhɨɨsuji gaajacɨmɨnaa esɨcɨnɨco, noono.
20 ¿Nacu cuuca icaabo gaajamɨnaafi? ¿Cuuca icaabo jɨɨbogomɨnaafi?
¿Cuuca nacu icaabo jisumio jenaaumɨnaafi? Mɨɨro Moocaani jeegavusucuhi
jiinɨjemɨnaa gaajaco. 21 Imoonɨqui jiinɨjemɨnaa, Moocaani gaajafeenedɨ,
Moocaanico gaajacɨhinɨtɨhi. Jaabo Moocaani igaajafeenedɨ diibedi
imineguiiha taajasuubo miyaavogomɨnaaco iimino jɨɨbogofeenedɨ
saatehedi tobogo jihovonobadɨ iicarunofañodɨ.
22 Mɨɨro judiomɨ dilluhicahi sihidɨ ejeevano gaajataco. Bu tollɨro griegomɨ
jiije gaajacoro guiinehicahi. 23 Jaarunaaca mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi Cristo
etetecucɨnɨɨboco. Jaanoco judiomɨ unucufeguemere tɨɨmejetasuhicamo.
Tollɨro judiomɨ iicatɨmedi jillɨ jihovono. 24 Jaanotɨ naha ucuuhuvacɨnɨmedi,
judiomɨtɨ, bu judiomɨ iicatɨmedi icano, Cristo Moocaani mitya
iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano. 25 Mɨɨro Moocaani gaajatɨ
iicarunovaha miyamɨnaa gaajahallɨnohocɨvɨ sihidɨ jeevahi, bu Moocaani
niinova iicaruno miyamɨnaa sefa janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi. 26 Eneecau
magaaja, tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvaumotɨ bu mɨɨdɨmo
jijeogaajamɨnaaotou. Jaabadɨro bu mɨɨdɨmo aivojɨma iicamootou miyaamo
iyaachimɨhaiototɨ. 27 Jaanotɨ naha Moocaani ɨcɨuhi jiinɨjemɨnaadi
mɨhɨɨfomo iicamoco agaajafiimoco inucufevesuqui, tollɨro bu Moocaani
jiinɨjemɨnaadi iniinovafimoco ɨcɨuhi esefafiimoco inucufevesuqui, 28 tollɨro
bu ɨcɨubo jiinɨjehallɨvɨ jihovono iicanoco, mɨhɨɨfomo iicamoco icano
jiijehallɨvɨ miyaamo iicamoco inucufevesuqui. 29 Jillɨtɨ diibo ɨmefeenevɨ
mɨɨhaiñooba: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nootɨmo iicaqui. 30 Mɨɨro
Moocaani amɨɨhaico Cristo Jesujaagovɨ miniiyuhi, tollɨro bu moonɨubo
Cristo mɨɨhai gaaja iicaaboco. Diibofañodɨ Moocaanima sajeebɨɨ miicaqui,
mataajacuumoro diibediro miicaqui. 31 Jaanegui Caatɨnɨhaamefaño
onoobadɨ: Difiico iidiimuuruubo; Aivojɨɨbocoro diimo.

Cristo Etetecucɨnɨɨboco Mɨjɨɨbogono.

2 Tañahabomɨ, mɨɨro Moocaanitɨ jɨɨbeguequi amɨɨhaijaago eeguejeusumi
iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama icano fuutɨhi. 2 Jillɨro
amɨɨhaifeenevɨ jinejebaco gaajatɨɨbobadɨ minifutuuhi ɨdɨɨbocoro Jesucristoco
jaanɨ etetecucɨnɨɨboco gaajauhi. 3 Jaabo uujoho amɨɨhaifeenevɨ niinovano
icauhi. ¿Millɨ fɨne diitoco jɨɨbegueji? nooboro sihidɨ iguiiboro veveveve.
4 Jaabadɨro bu tahiimaa, tojɨɨbogo icano miyamɨnaa gaajasurɨ icautɨno. Jillɨro
Moocaani Gaijari, mityarɨ icano ɨfusuhinɨhi. 5 Jillɨtɨ amɨɨhai miyaavogo
miyamɨnaa gaajafañodɨro icatɨno Moocaani mityafañodɨro iicaqui.

Moocaani Gaijafeenedɨ Magaajacɨno.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicuumofeenevɨ.
Jaaruno jijeo gaajari icatɨno, bu jidɨhijeo aivojɨto iimitɨmo gaaja goovano

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ifinɨfineri icatɨno. 7 Jillɨ Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratɨno
ɨtihɨinoco toovonono iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani sɨicɨjetɨro
ficucuuhi mɨihai taajasuco. 8 Jaanoco cajaatyoba saatohotɨ jijeo aivojɨto
gaajacɨutɨhi. Mɨiro igaajacɨuruva tetecujitɨrumo niquejeo imi Aivojɨiboco.
9 Jillɨro jillɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Miyamɨnaa aatyɨmeutɨnehejeque, bu uguubutɨnehejeque,
bu miyamɨnaa jeebɨifaño ɨjɨcafetehinɨtɨnoco icano,
Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijɨmeguiiha, noonoro.
10 Jaarunoco Moocaani mɨihaico gaajasuhi Igaijafeenedɨ. Mɨiro Igaija paryɨ
fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeebɨi faicuvahɨ iicarunoco.
11 ¿Nacu, cajaanɨ gaajahi sifi esamaajeque? Ɨdɨiboro igaija diibofaño
iicaabo gaajahi. Jaabadɨro buunajɨ mɨijoho gaajatɨhi Moocaani
esamaajeque, ɨdɨiboro diibo Gaija gaajahi. 12 Jaabadɨ mɨihai
magaayɨcɨhinɨtɨhi jiinɨjeo gaijaco, ɨdɨiboro Moocaanitɨ asaano Gaijaco
magaayɨcɨhinɨhi, toonotɨ magaajaqui Moocaani mɨihaico iimihuseri
aacɨhininoco. 13 Jaanehejeque mɨihai mihiimaahi Moocaani Gaija
mɨihaico ɨjɨibogobadɨ. Jaano mɨihai gaajariro magaajanoco icatɨno. Jillɨ
mɨjɨibeguehi Moocaani jɨibogoco miyaavogominaaco.
14 Jaanotɨ Moocaani Gaijama achahaabo gaayɨcɨtɨhi Moocaani
Gaijaonehejeque, diibedi jillɨ jihovonobadɨ icano, agaajatɨmaño. Jaanoco
Moocaani Gaijariro magaajacɨtahi miyaano iicanoco. 15 Jaanotɨ naha
Moocaani Gaijama iicaabo paryɨ fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi.
Jaabo imitɨco, mɨijoho neejitɨrahi. 16 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
¿Nacu, mɨijoho gaajacɨuhi Moocaani esamaajeque? ¿Nacu, Moocaanico
mɨijoho conooco jɨibeguejirahi? Jaanotɨ naha mɨihai Cristo esamaajema
mihicahi.

Moocaani Amusumɨnaa.

3 Jaamaño tañahabomɨ, uujoho amɨihaima Moocaani Gaijama
iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaatɨhi, jillɨ Moocaani Gaijama
achahamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi, Cristojaagodɨ seemehiica iicamoma
mihicanɨcɨbadɨ iimaahi. 2 Amɨihaico ɨtɨhɨitɨnocoro jɨibeguehinɨhi
oono seemeneque machuco acitɨmoro mɨfañocoro ihiisunɨcɨbadɨ.
Ɨtɨhɨitɨnocoro jɨibeguehinɨhi magaayɨcɨujitɨruneguiiha, bu jisumihiica
magaayɨcɨtɨhiica icano. 3 Jillɨ amɨihaihiica tɨcovomiyaminaarehiica.
Mɨiro amɨihaifeeneri icanehejehiica siinohallɨtɨ sitaaco mɨjɨiheveneheje,
ɨibacasineheje, dugaacamaajeneheje icano. Jillɨ tɨcovomiyaminaarehiica
mihicahi. Jaamaño paryɨ miyaminaa omoonɨnɨcɨbadɨro momoonɨhicahi.
4 Mɨiro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨ
bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi. Jillɨ meneehicamaño
tɨcovomiyaminaarehiica mihicahi.
5 ¿Nacu mɨijoho Pablo? ¿Nacu mɨijoho Apolo? Jillɨ mɨihai Moocaani
amusumɨnaa toonofeenedɨ amɨihai mimiyaaveguehinino. Jaano toonoco
meheetavehi motɨcovohocɨvɨ mɨihaico Aivojɨibo aacɨdɨneheje. 6 Mɨiro
uujoho basuuhi. Jaanoco Apolo maaisuuhi. Jaanoco Moocaani jusisuhi.
7 Jaamaño abasuubo sihidɨ ejeevano icatɨno, bu amaaisuubo sihidɨ
ejeevano icatɨno. Jaanotɨ naha Moocaani fanooco omoonɨibo toohoco
ujusisuubo. 8 Mɨiro jaamaño abasuubo, amaaisuubo icano sabadɨro jeevahi.
Jaarunaaca ijeevadɨsahaje idudɨcamaajedɨno ijaadaco Moocaanitɨ gaayɨcɨji.
9 Mɨiro mɨihai Moocaani nahabonɨminaa. Jaanotɨ amɨihai Moocaani

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

dudɨcamaaje faguibadɨ mihicahi. Jaanotɨ bu tollɨro Moocaani iijaco
eheetavojabadɨ mihicahi.
10 Jaamaño Moocaani imihusetɨ uco aacidino, uujoho aivo iijano
eetavoco agaajaabobadɨ ihɨmahacinoco cuhufono basuhi. Jaanohallɨvɨ sita
ifajaaco majaanɨjihachiijɨ imino esɨcɨnɨmoro majaanɨ. 11 Mɨɨro siino sita
ihɨmahacitɨ ficuucuujitɨrahi ihɨmahacɨ Jesucristo iicacuumaño. 12 Jaanotɨ
diibo iicacuunohallɨvɨ saatoho orori, nɨhɨbajeneri, sihidɨ ijaadama icano
guiisiyɨneri icano iijaco eetavoobo. Jaanotɨ saatoho ɨmohoneri, jaaɨneri,
jɨɨhuneri icano ajaanɨhachiijɨ 13 eheetavodɨɨbo dudɨcamaaje gaajacafeteji
foovono, ufucu dugaacufucusumi; mɨɨro cɨɨjɨgairi nɨsucafetejino. Jaadɨ
gaajacafetejino naa cajaanɨ miyaanoco eheetavuunoco. 14 Jaanotɨ cajaanɨ
dudɨcamaajehacho Moocaani nɨsufañodɨ afatyoobo ijaadaco gaayɨcɨji.
15 Jaanotɨ cajaanɨnocohacho finɨsujino diibo dudɨcamaaje gañɨɨcafeteji.
Jaarunofaño diiboro taajaji oono cɨɨjɨgai iijaco ɨjɨgasunotɨ ataajanɨcɨbadɨ.
16 ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani
Gaija amɨɨhaifaño iicanoco? 17 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho Moocaani iijaco
ifinɨsuuboco, bu Moocaani diiboco finɨsuji. Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iija.
Jaaja mɨhɨnivatɨja.
18 Jaanegui cajaanɨ amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino. Cajaanɨhacho
amɨɨhaifañotɨ: Jidɨhivɨ uujoho gaajaminaafi, monoobo gaajatɨɨbobadɨ
miminifoto. Jaabo miya gaajaminaafitɨ minifetehi. 19 Mɨɨro jijeo gaaja
Moocaanidi jillɨ jihovono. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noocɨnino: Moocaani
gañɨɨsuhi agaajamoco abañɨficamañovɨ, noonoro. 20 Tollɨro bu noono:
Aivojɨɨbo gaajahi gaajaminaa esamaaje jillɨ sɨcamaño iicanoco, onoono.
21 Jaanegui mɨɨhaiñooba miyaminaafi jɨɨbegueri amɨɨhai ifiico mitya mitya
momoonɨdino. Mɨɨro paryɨ sabadɨro amɨɨhaiñeheje. 22 Mɨɨro uujoho Pablo
icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano amɨɨhaico mɨjɨɨbeguequi
fanooro Moocaani amɨɨhaico aacɨno jiinɨjehallɨvɨ mihicanohachuta, jisumi
iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryɨ amɨɨhaiguiiha. Tollɨro
guijevefeenedɨ Moocaanijaago mɨhɨfetejineguiiha icano. 23 Jaanotɨ amɨɨhai
Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

Minɨsuminaa Dudɨcamaaje.

4 Jaaneguiiha amɨɨhai mɨɨhaico Cristo jeecɨvominaatɨ mehesɨcɨnɨ, bu
Moocaani jɨɨbegueji ɨtɨhɨino jɨɨbogominaatɨ icano. 2 Jaamo paryɨ diito
toono tajɨɨbama iicamo imino omoonɨfimotɨ mihica. 3 Jaanotɨ naha uudi
millɨ icatɨno miyaminaa tahimitɨ unuuruno, bu miyaminaa aivojɨ icagavɨ
tahimitɨco unuuruno icano, bu uuro tahimitɨco neejitɨrahi. 4 Jinejetɨ uujoho
tahesamaaje imitɨno icatɨrahi. Jaaruno toonotɨ uujoho imitusucafototɨhi.
Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo Moocaani uco tahimitɨco neejirahi.
5 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ɨmegavɨro sifi imitɨco, meneedino Aivojɨɨbo
Jesu asaatɨnohachuta. Jaabo diibo jari foovoɨɨcaruji, bu tollɨro cɨvoguiino
toovono iicarunehejeque. Bu tollɨro jaabo jɨɨbeguejiibo miyaminaa jeebɨino
eesamaaiñehejeque. Jaadɨ naha jari itɨcovoocɨvɨ Moocaanitɨ gaayɨcɨjimo
diitoco acahacɨsunoco.
6 Tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico neehi amɨɨhai imiguiiha Apolotɨ, uutɨ
icano, jaamo magaajahi. Jaanoco mɨsitɨ magaaja. Jaamoro oono
Caatɨnɨhaamefaño onoono janaanɨcɨvɨ esamaaicuutɨmo mihicahi. Jaamo
saafiiditɨ mitya mitya mihicamoro sifiico tɨhɨɨsutɨmo mihica. 7 ¿Nacu
mɨɨjoho ɨco miyaabotɨ ficuuhi? ¿Nacu cono ɨɨma chahahi agaayɨcɨtɨno?

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaano bu agaayɨcɨcunoco, ¿collɨhi sifiitɨ agaayɨcɨtɨɨbobadɨ: Aivo uujoho
mityahi, neehi?
8 Mɨɨro paryɨɨcɨno toonoma mihicacuuhi. Mɨɨro sihidɨ
mubusumijevacuuhi. Mɨɨhai aivo aivojɨtorucu, monoomoro mɨɨhaico
uufocovɨ miminiiyuhi. Jaanova miyaano mahaivojɨɨvejirahi,
mɨɨhai amɨɨhaima bu sano mahaivojɨɨvequi. 9 Mɨɨro jillɨ tahesɨcɨnɨ
neehi: Moocaani mɨɨhai minɨsumɨnaaco famooguiinovɨro ficuuhi
iguijenɨguucuumoco iicanɨcɨbadɨ. Mɨɨro mɨɨhaico miyamɨnaa
iimogotɨmoro ajabafiinovɨ mɨhɨfutucuuhi, Moocaani toomomɨnaa
ihatyɨmequi, miyamɨnaa ihatyɨmequi icano. 10 Mɨɨhaico naha jihovotobadɨ
esɨcɨnɨumo Cristohallɨtɨ. Jaanotɨ naha amɨɨhaico Cristotɨ: Aivo gaajafiimo,
neehicamo. Mɨɨhai miniinovafihi. Jaanotɨ amɨɨhai mequehecufihi.
Amɨɨhaico: Miyaamo, noomo. Jaanotɨ mɨɨhaico jillɨ: Mɨhɨɨfomo, noomo.
11 Jisumihachuta ajebanoco jaabɨcɨmoro mihicahi, adufirari mihicahi,
gaachehuma machahahi, maganɨɨcɨcafetehi, moojanoma machahahi,
12 miniinovatehicahi, muhuseneri mududɨcamaaimo. Mɨɨhaico
iminootɨno noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Mɨɨhaico ɨdaasuno
omoonɨnehejeque majaabɨcɨhicahi. 13 Mɨɨhaitɨ aivonoono neehicamo.
Jaarumoco sɨɨcuno mihiimusuhicahi. Jiinɨje beevabadɨ mɨɨhaico
moonɨhicamo beemeubadɨ jisumihachuta mihicahi.
14 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui jillɨ caatɨnɨtɨhi. Jillɨ amɨɨhaico fajɨɨnɨqui
agaijɨmo taseemeque icabadɨ. 15 Mɨɨro diez mildɨmo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa
Cristotɨ amɨɨhaico ɨjɨɨbogomo icarunaaca, diito amɨɨhai caanimɨbadɨ
icatɨhi. Mɨɨro uuro amɨɨhaico seemevahinɨhi Cristo Jesufañodɨ iimino
jɨɨbogofeenedɨ. 16 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Uujoho jino iicabadɨro mihica.
17 Tooneguiiharo bu amɨɨhaijaago Timoteoco galluuhi taseemenebadɨ
agaijɨɨbo Aivojɨɨbofañodɨ imino iicaabo. Jaabo diibo amɨɨhaico imino
esaayuji Cristofañodɨ uujoho omoonɨnoco, fahɨgova iicajahaje Moocaani
iijanofaño jɨɨbogooboro efeehicabadɨ. 18 Saatohovaha amɨɨhaitɨ mitya
mitya icahicahi uujoho amɨɨhaijaago ufucuro ufuucujitɨɨvɨbadɨ. 19 Jaanegui
amɨɨhaijaago goovajino ofoono Aivojɨɨbo iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari gaajaji
diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonɨtɨnoco icano. 20 Mɨɨro
Moocaani aivojɨ jillɨ tɨcovo iimaa icatɨno, mityaono. 21 Jaanegui ¿jinejeque
mihimeguehi? ¿Amɨɨhaijaa feeji ɨmeima, nacu gaijɨma, sɨɨcu ifi gaijama?

Ajevatɨ Onoono.

5 Miyaano amɨɨhaifeenevɨva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono
ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatɨmofeenevɨ.
Mɨɨro saafivaha caanimɨ taabamɨma icahi. 2 Jaamo amɨɨhai mitya mitya
mihicahicahi. Jillɨ toonotɨ munucufevemere ɨdaasuno mihicatano. Tollɨ
omoonɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨgovɨ magañɨɨ. 3 Mɨɨro uujoho, tafi
sihɨgo icarunaaca tajeebɨɨ amɨɨhaifeeneri icahi. Jaamaño: Tollɨ iicaabo
imitɨco, nuucuuhi amɨɨhaifeeneri iicaabobadɨ. 4 Mohaivojɨɨbo Jesucristo
momofañodɨ amɨɨhai mihigaicɨnɨmoma sano tajeebɨɨ icahi, bu tollɨro
Mohaivojɨɨbo Jesucristo imityama amɨɨhaima icaji icano. 5 Jaabo diibo
iimitɨɨboco Satanasco mahacɨ ifi iimogonoco ifinɨsuqui oomoonɨruubo,
ɨdaasuno iicaneguiiha dojɨcuvɨro Moocaanijaago asaaboro ufucu
Mohaivojɨɨbo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebɨɨ itaajaqui.
6 Aivo imitɨno toono momoonɨnotɨ mitya mitya mihicano.
¿Nacu magaajatɨhi ajashuruno levaduraguiijɨ paryɨ ifaasɨhifaño

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

acaɨsecafetefinoco. 7 Jaanegui toono eedeelevaduraguiijɨco magañɨɨnɨcɨbadɨ
toonoco amɨɨhaifeenetɨ magañɨɨ. Jaamo boosɨhi toguiijɨma achahasɨɨhibadɨ
mihicahi, toono amɨɨhai mihicabadɨ. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa oveja seemeneque
gaicaaujibuumo Pascua jɨɨbaimo iicajisumi. Jaanotɨ jisumi Cristo Jesuco
guijenɨumo safooro mɨɨhai imitɨhallɨvɨ. 8 Jaanegui masɨɨ Pascua jɨɨbaimoco
meheetavequi tohimitɨco magañɨɨmoro, oono eedeelevaduraguiijɨ
iimitɨguiijɨco mihicanɨcɨbadɨ. Jaamoro ɨvɨ toguiijɨma achahano
maahuneriro meheetavequi abañɨtɨno jeebɨɨri, miyaaneri icano.
9 Mɨɨro amɨɨhaico juufaijɨ acaatɨnɨuhaamefañodɨ nuucuuhi:
Aajevafiimoma magataavedino, nooboro. 10 Jaaruno tollɨ onoobo paryɨ
jiinɨjehallɨri iicamo aajevafiimotɨ, ifiguiiharo fanoovaaco imeguefimotɨ,
bu ananivafifimotɨ, oono bu tollɨro ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefimotɨ icano nootɨhi.
Mɨɨro tollɨ diitoma iimaatɨmo mihicaruva toojiinɨjetɨ siijiinɨjevɨ mefeejirahi.
11 Jaanotɨ cajaanɨhacho: Miyaavogomɨnaafi uujoho, unuuruubo ajevaco
imoyɨɨcɨɨbo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguififiibo, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefifiibo,
sɨcamañooco ɨjɨɨbocasififiibo, bu iguiriicavefifiibo, bu ananigaififiibo
icano, icaaboma magataavedino eneejirunoco, jillɨ neehi. Tollɨ iicaaboma
ajashuno safooba mamachudino. 12-13 ¿Mɨllɨtɨ bu uujoho imiyaavogotɨmo:
Iimitɨco, neejirahi? Ɨdɨɨboro Moocaani diito: Imitɨco, neeji. Jaanotɨ naha
amɨɨhai miyaavogomɨnaa mihicacuumo: Imitɨco, meneejirahi. Jaaneguiiha
diibo iimitɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨ magañɨɨ.

Dugaacumɨnaa Ɨmefeenevɨ Dinahaboco Satyedino.

6 Amɨɨhaitɨ saatoho amɨɨhai nahaboma imitɨno mihicasumi toonoco
mihimibachuqui miyaavogomɨnaajaagovɨ footɨmoro, ¿collɨhi
miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaajaagovɨ mofoonɨcɨhi? 2 ¿Nacu
amɨɨhai magaajatɨhi miyaavogomɨnaa jiinɨjemɨnaaco udugaacujinoco?
Jaano bu jiinɨje amɨɨhairi udugaacucafetejino icanaaca, ¿collɨhi
toono sihidɨ ejeevatɨnoco amɨɨhaifeenevɨro mihimibachutɨhi? 3 ¿Nacu
magaajatɨhi Moocaani toomomɨnaaco mɨɨhai mudugaacujinoco? Jaano
bu icanaaca? ¿Mɨllɨtɨ jijeonoco dugaacutɨmo mihicajirahi? 4 Jaamo
bu amɨɨhai jijeonehejehallɨtɨ mɨhɨɨbacasinoma mihicamo bu, ¿collɨhi
jaamo miyaavogomɨnaa iicatɨmojaagovɨ tonehejeque mihimibachuqui
mefeehicahi? 5 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu amɨɨhaifeenevɨ
gaajamɨnaafi saafiiba chahahi inahabomɨfeenevɨ udugaacujiruubo? 6 Jaano
icanaaca, ¿collɨhi masatyehicahi amɨɨhai nahabomɨco miyaavogomɨnaa
iicatɨmo dugaacumɨnaa ɨmefeenevɨ?
7 Amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasima mihicamaño aivo imitɨno mihicacuuhi.
¿Collɨhi jillɨ tollɨ icarunoco majaabɨcɨtɨhi? Jaafa jillɨ amɨɨhaico nanimo.
8 Jaarunaa amɨɨhai sahɨgotɨro imitɨno momoonɨhicahi, mananihicahi
amɨɨhai nahabomɨcoro.
9 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi iimifiitɨmo Moocaani aivojɨco
agaayɨcɨjitɨnoco? Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino, ajevamɨnaa, jihovo
caanimɨco ejeecɨvefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimɨmaryo
iicafimo, 10 ananivafifimo, fanoovaaco iiguiiharo iimoyɨɨcɨfifimo, bu
iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitɨno eneefifimo, bu sitaaco imitɨno
omoonɨfifimo icano Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi. 11 Jillɨ icauno amɨɨhaitɨ
itɨconɨ saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafutucuhi, Moocaanidiro
iicacuqui diiboma sajeebɨɨ icacuumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, bu
Moocaani Gaijafeenedɨ icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Mofiico Moocaanidiro Mificuno.

12 Paryɨ fanoovaaco uujoho moonɨjirahi. Jaarunaa paryɨ fanoovaro
tamiyaavogoco uco amusutɨno. Uujoho paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi.
Jaarunotɨ conooba uco guiinonɨjitɨhi. 13 Miyaanoco noonɨcɨmo: Machuta
mɨino jeebɨiguiiha, mojeebɨi machutaguiiha icano. Jaarunohocɨco
sabadɨro Moocaani finɨsuji. Jaanotɨ mofi ajevaguiiha icatɨhi Aivojɨibo
Cristoguiiharo icano. Jaabadɨro bu diibo mofiguiiha iicaabo. 14 Jaabo
Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadɨro bu mɨihaico imityari tollɨro
buheetesujiibo.
15 ¿Nacu amɨihai magaajatɨhi amɨihai ifiino Cristo ifiioneheje iicanoco?
¿Nacu Cristo ifiitɨ ɨicɨiboro ajevamɨnaago ifiivɨ ficuji? Cha, tollɨ icatɨno.
16 ¿Nacu bu amɨihai magaajatɨhi ajevamɨnaagoma ɨicɨcasiibo diigoma saafi
ifibadɨro iminifetefinoco? Jaano toono imitɨ ifi. Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi:
Famɨsicɨro sahucurucuuji, noonoro. 17 Jaabadɨro Aivojɨibojaa iminifotoobo
sagaijarucuji diiboma.
18 Jaanegui ajevatɨ magaa. Paryɨ oono cohimitɨhacho iicanoco
miyamɨnaafi moonɨfihi mofifañodɨ iicatɨnoco. Jaanotɨ ajevaco omoonɨibo
ifiicoro imitɨno moonɨhi. 19 ¿Nacu magaajatɨhi amɨihai ifiino Moocaani
Gaija iijano iicanoco? Jaabo amɨihaifaño iicaabo, Moocaani amɨihaico
aacɨibo. Jaamo amɨihai, amɨihai ifi abajatoro mihicatɨhi. 20 Mɨiro
amɨihaico ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri Moocaani jaaducuuhi.
Jaanegui Moocaanico amɨihai ifiiri macahacɨsu.[a]

Taabavaditɨ Onoono.

7 Jaanotɨ oono uco aamefaño meneehinɨneditɨ amɨihaico neehi: Aivo
imijiruno gaifi gaigooco dudɨicɨtɨibo iicano. 2 Jaarunofaño ajevahaño
iicamaño amɨihai tɨcovohocɨvɨ amɨihai taabamɨma mihica. Jaabadɨro
bu gaigoomɨ amɨihai tɨcovohocɨvɨ amɨihai tajemɨma mihica. 3 Amɨihai
tajemɨ amɨihaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadɨro bu amɨihai
taabamɨ amɨihaico iimugusumi imino: Jii, monoo. 4 Mɨiro mogai ifi
abajagoro icatɨhi, ɨdɨiboro aijɨ abajaabo. Jaabadɨro bu aijɨ ifi abajaaboro
icatɨhi, ɨdɨigoro mogai abajago. 5 Jaanegui: Chahano, meneedino
mihimogocasisumi ɨvɨ ɨdɨsumiro famɨsicɨro sabadɨro mihiimaacasimɨsiro:
Jillɨ tɨcovono miicaqui Moocaanima mihiimaanohachuta, munuusumi ɨvɨ
tɨcovono mihicaji. Jaanobuunatɨ siino dojɨcuvɨro mihicacasi ɨjɨ Satanas
onoobo amɨihaico abañɨneri sitama imitɨco momoonɨdino.
6 Jillɨ, jillɨ amɨihaico uujoho neehi, tajɨiba icatɨno. 7 Aivo imeguejirahi
famooro gaifiimɨ jino uujoho iicabadɨ iicanoco. Jaarunofaño itɨcovoocɨvɨ
Moocaani aacɨhinɨbadɨ icamo. Saatohoco siibadɨ, bu saatohoco siibadɨ
icano.
8 Jaanegui neehi: Ataabavatɨmehejeque, fibaijɨgomɨhaico icano
imicanijiru aivo jino uujoho uuro iicabadɨro mihicano. 9 Jaanotɨ
saatoho tɨcovono mihicajitɨruumo siino matajeva. Jillɨ imicanijiru siino
atajevacuuno mihicano, majaabɨcɨjitɨruneri ɨdaasuno mihicatɨqui.
10 Jaanotɨ bu mogaimɨma iicacuumoco tajɨibahi. Jaaruno uujoho
icatɨno Aivojɨibo tajɨibahi, mogai aijɨco jeevesutɨgo iicaqui. 11 Jaanotɨ

---

a 6.20 Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Moocaanico amɨihai ifiiri, amɨihai gaijari icano macahacɨsu. Jaano toonocɨ fanoociro Moocaaninohocɨ, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mejeevesuhachiiji siino[b] tajevacuutino mihica. Jaanoti jilliro siino
ditajema dojicuviro dimijiivo. Jaabadiro aijimi mogaimico mejeevesudino.
12 Jaanoti bu jino uujoho onoono, Aivojiibo onoono icatino:
Miyaavogominaati saafi taaba miyaavogominaago icatirugo diiboma imino
iicagogoco mejeevesudino. 13 Jaabadiro bu saafigo miyaavogominaago taje
miyaavogominaafi icatiruubo diigoma imino iicagohachiiji mejeevesudino.
14 Miiro aiji imiyaavogotiruubo mogaifañodi Moocaanidi imicuubobadi
icahi. Jaabadiro bu imiyaavogotigo gaigo aijifañodi Moocaanidi
imicugobadi icahi. Jaanoti tolli mihicaova amiihai seeme imifijitirahi
imiyaavogotimo seemebadi icajirahi. Jaanoti saafi imiyaavogomaño
toseeheje Moocaanidiro icacuuhi. 15 Jaanoti oono imiyaaveguehicatimo
ejeevesugohachiiji, jaafa jeevesumo. Jilliti tolli iicaabo ejeevesugo, bu
tolli iicago ejeevesuubo icano sajeebii icacuuhi. Miiro Moocaani miihaico
sajeebiiguiiharo cuuhuvauhi. 16 ¿Nacu fine iijoho gaigo ditajeque
miyaavugusujirahi itaajaqui? Jaabadiro bu, ¿iijoho gaifi diitaabaco fine
miyaavugusujirahi itaajaqui?
17 Oono amiihai ticovohocivi amiihaico Aivojiibo aaciuno iicabadi,
bu Moocaani amiihaico ucuuhuvausumi mihicaubadiro icano
mihica. Jilli tajiibahi paryiicino Moocaani iijanofaño. 18 Saatoho
mucuuhuvacafutuuhi amiihai meehe quiticinimo mihicamo, tobadiro
quiticicinimo mihica. Jaabadiro bu saatoho quiticiratimo mihicamo
mucuuhuvacafutuuhi tobadiro quiticiratimo mihica. 19 Miquiticinino
sihidi jeevatihi. Jaabadiro bu miquiticiratino sihidi jeevatihi. Idiinoro
Moocaani tajiibaco meheetavano naha sihidi jeevahi. 20 Jaanegui
famoovaro mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro mihica. 21 ¿Sifi
jijovono diicaabo cuuhuvacafutuuhi? Jaarunoco deesicinidino. Jaanoti
bu toonoti ataajajino iicahachiiji, tolli mooni. 22 Miiro sifi jijovono
iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojiibo ataajasucuuborucu. Jaabo
jilli sajeebii diiboco jeecivucuji. Jaabadiro bu sajeebii iicauboco
ucuuhuvaubo jisumi Cristo jijovonurucu. 23 Miiro ajashutino jaadari
Cristo guijeveri majaaducafutuuhi. Jaanegui miyaminaa jijovototi
amiihai ifiico meheetavedino. 24 Jaanegui tañahabomi, oono amiihai
mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro, bu jisumi Moocaanima mihica.
25 Jaanoti ivi bagocajamihallivi Aivojiibo tajiibama chahahi. Jaarunaa
jino eesicininoco neehi, uco Aivojiibo idaasugonofeenedi imihuseebe
iicamaño, jilli amiihaico neehi: 26 Uudi imino gaifi oono iicabadiro iicano
jisumihije jino idaasuno mihicaneheje iicamaño. 27 Gaigooma idiicacuubo,
diigoti dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco diimeguedino.
28 Jaaruubo bu ataabavahachiiji, imitico diicijitihi. Jaabadiro bu bagocaja
atajevago imitico icitihi. Jaarumo idaasuno icaji. Jaanoco jeedi uujoho
amiihaiti buhigovi miniiyujirahi.
29 Tañahabomi, jilli uujoho eneejiruno: Jiijehallivi gueenene mihicajitihi.
Jaanegui amiihai taabamima mihicamo mataabavatimobadi mihica.
30 Jaanoti bu mataamo mataatimobadi mihica, bu imono mihicamo imono
mihicatimobadi mihica. Jaanoti bu manaajeme siinoma mihicatimobadi
mihica. 31 Jaanoti bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotimobadi
mihica. Miiro jijeononeheje jilli ihifuvusuro icaruno finifihi.

---

b 7.20: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Moocaanico amiihai ifiiri, amiihai gaijari icano macahacisu. Jaano toonoci fanoociro Moocaaninohoci, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

32 Uujoho imogotɨhi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatɨɨbo
Aivojɨɨbo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojɨɨboco imo imo imoonɨqui.
33 Jaanotɨ ataabavacuubo jiinɨjeonehejejaagovɨro icahi mogaico imo imo
imoonɨqui. 34 Jaabadɨro bu atajevacuugotɨ atajevatɨmo siibadɨro diitotɨ
icahi. Atajevatɨgo Aivojɨɨbo nehejeque imino moonɨhi; ijeebɨɨ, ifi icano
imino Moocaanidiro iicaqui. Jaanotɨ bu atajevacuugo jiinɨjeonocoro imino
moonɨfihi aijɨco imo imo imoonɨqui.
35 Jaanoco jillɨ neehi amɨɨhaidi iimiqui, amɨɨhai ɨmega jegaiteereque
ficuuqui icatɨno, jillɨ iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojɨɨboco miyaano
fanoovari jeecɨvomoro mihicahi.
36 Ɨvɨ jaanotɨ saatehedi ille bagocaja ujusicugo, tajevatɨgo iicano
imitɨhachiijɨ, matajenɨ. Matajenɨno imitɨ icatɨno. 37 Jaanotɨ ijeebɨɨfañodɨ
quehecuno eesɨcɨnɨɨbo: Jinejetɨ ucuujɨvaachutɨɨbo ifi, onoobadɨro iicaabo
ijeebɨɨfañodɨ ille bagocajaco imino ificugoobo aivo imino moonɨhi.
38 Jaanotɨ bu atajenɨɨbo imino moonɨhi. Jaanotɨ bu atajenɨtɨɨbo aivo sihimi
moonɨhi.
39 Gaigo atajevacuugo tajɨɨbari aijɨmaryo icaji diibo iicanohachuta.
Jaanotɨ aijɨ iguijevehachiijɨ, toonotɨ taajacuugo. Jaadɨ iimogooboco
tajevajirugo ɨvɨ miyaavogomɨnaafi iicaabocoro. 40 Jaanotɨ ɨvɨ uudi, aivo
imijiruno iinoro iicano. Mɨɨro uujoho tafiico esɨcɨnɨhi, tollɨro bu fɨne
Moocaani Gaijama iicanoco.

Jihovocaanimɨco Ejeecɨvono.
(Rm 12.1-23)

8 Jaanotɨ ɨvɨ jisumi jihovo caanimɨco ejeecɨvehicanotɨ amɨɨhaico neehi:
Miyaano famoovaro aivo toonoco magaajacuuhi. Jaaruno togaaja
mɨɨhaico mofiicoro mitya mitya momoonɨnovɨro jusisuhi. Jaanotɨ naha
saatohoco magaijɨmo diito miyaavogoco mujusisuhi. 2 Jaanotɨ bu saatoho:
Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica gaajatɨmo. 3 Jaanotɨ
saatoho Moocaanico agaijɨɨboco, bu Moocaani diiboco gaayɨcɨhi.
4 Jaabadɨ ɨjɨnɨtaco machutari ejeecɨvucuunoco mamachunotɨ neehi:
Miyaano ɨjɨnɨta jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ jeevatɨhi ɨvɨ ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani.
5 Jaarunaa niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ icano bu sihidɨ jaatyo diosmɨ
onoomo icahi, tollɨ eneehicamedi icamo sihidɨ diosmɨ onoomo, bu sihidɨ
aivojɨto onoomo icano. 6 Jaanotɨ naha mɨɨhaidi icaabo saafiiro Dios
Moocaani. Jaabo Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi. Jaabeguiiha
mɨɨhai mihicahi. Tollɨro bu icaabo saafiiro Aivojɨɨbo, Jesucristo,
diibofeenedɨ paryɨ fanoova icahi, bu mɨɨhai mihicahi icano.
7 Jaaruno jinooco paryɨ famoovaro gaajatɨhi. Jaanotɨ saatoho ɨjɨnɨtaco
ejeecɨvejibuumaño, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco amachusumi, ihesamaaje
iniinovamaño, toonotɨ ijeebɨico mɨmɨhininɨbadɨ esɨcɨnɨmo. 8 Mɨiro
mamachunotɨ Moocaani mɨinoco gaayɨcɨtɨhi. Mɨiro mamachunotɨ mojeebɨɨ
imitejitɨhi, bu mɨhɨnivatejitɨhi icano. 9 Jaarunoco mehesɨcɨnɨ, amɨɨhai
siibadɨ esɨcɨnɨtɨmo mamachunofañodɨ, sifi imiyaavogo iniinovaaboco
imitɨfaño magañɨɨsudino. 10 Eneecau bu amɨɨhaico neequi: Ɨjoho
tonehejeque agaajacuubo ɨjɨnɨtaco ejeecɨvehicamañovɨ acasɨɨvooboro
amachuuboco, saafi miyaavogomɨnaafi miyaadɨ imiyaavogo equehecutɨɨbo
aatyɨmeebere, bu machujiruubo ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco. 11 Jaamaño
jillɨtɨ ɨijoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehecutɨɨboco
mɨtasujirahi diibohallɨvɨ, bu tollɨro Cristo iguijevecuuboco. 12 Jaamaño

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jillɨtɨ amɨɨhai nahabomɨ miyaavogo iniinovamo jeebɨɨco mɨmɨtasumaño amɨɨhairyo Cristoco imitɨno momoonɨhicahi. 13 Jaaneguiiha uduunofañodɨ tañahaboco imitɨfaño igañɨɨsujiruva uujoho ufucuro asimɨco duujitɨhi.

Minɨsumɨnaafi Dudɨcamaaje.

(Gal 1.11-2.10)

9 Mɨɨro uujoho sifi jɨjovono icatɨhi, uujoho minɨsumɨnaafi. Uujoho Aivojɨɨbo Jesuco atyɨmehinɨcuuhi. Jaamo amɨɨhai Aivojɨɨbedi ududɨcamaaiñofañotɨ mihicamo. 2 Saatehedi uujoho minɨsumɨnaafi icatɨhi. Jaanotɨ naha amɨɨhaidi uujoho minɨsumɨnaafi. Amɨɨhai Aivojɨɨboco magaayɨcɨmaño uujoho miyaano minɨsumɨnaafi iicanoco magaajasuhi.

3 Jillɨ uujoho neehi imitɨno uuditɨ eneehicamoco: 4 Mɨɨro famoovadiro imino. Jaanoco mɨsi paryɨ magaayɨcɨhi machuqui aacɨnoco, aduqui aacɨnoco icano. 5 Tollɨro bu imuguruva imijiruno miyaavogomɨnaagoco ataabavano uuma ihɨguequi. Tollɨro bu Bernabe ihɨciruva diiboma ihɨguequi, oono saatoho minɨsumɨnaa iicabadɨ, oono bu Aivojɨɨbo Jesu nahabomɨ iicabadɨ, bu oono Pedro iicabadɨ icano. 6 Jaanegui fɨne amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi ɨdɨɨmɨsiro mɨsi Bernabe, uujoho icano dudɨcamaajeque jeevesutɨmɨsiro, bu jɨɨbegueriro mihicanoco. 7 ¿Nacu cajaanɨ amocasimɨnaafitɨ iicaabo iinoro inehejeque naajenɨcɨhi? Jaabadɨro bu, ¿cajaanɨ nacu baacuco abasuubo inoovatɨ gueenetɨɨbo icanɨcɨhi? Jaabadɨro bu, ¿cajaanɨ nacu ihovejamɨco imɨfañoco amaamɨɨbo toonotɨ adutɨɨbo icanɨcɨhi? 8 Jillɨ onoonoco miyamɨnaaro onoono noomoro mehesɨcɨnɨdino. Mɨɨro bu tajɨɨbafaño tollɨro noono. 9 Moise tajɨɨbahaame jillɨ neehi: Buey itrigohallɨdɨ ɨɨgoneri jehetɨɨbo. Jaabo iijɨco siyaacudino. Jaafa machuubo ududɨcamaaimaño, noonoro. Jaaruno jillɨ bueymɨcoro agaijɨumaño nuutɨɨbo. 10 Mɨɨhaiditɨ unuunoco jillɨ nuubo. Mɨɨhai imiguiiha totajɨɨbaco eetavuubo. Mɨɨro jiinɨjeque acaajaabo, bu itoogaiñoco ejehetɨɨbo icano ufucu inoovataco ɨɨcɨjinoco esɨcɨnɨɨboro moonɨfihi. 11 Jaaneguiiha amɨɨhaifeenevɨ Moocaani dudɨcamaajeque meheetavomo. ¿Millɨ bu jaamo busumijeque gaayɨcɨtɨmo mihicajirahi? 12 Buhɨcaga sita icarumo amɨɨhaitɨ ijaadaco gaayɨcɨhicahi. Jaanegui imi mɨɨhai.

Jaarumo mɨɨhai toonoco midillutɨhi. Jillɨro paryɨ jaabɨcɨmoro mihicahicahi Cristo iijɨ jɨɨbogoco jeevesutɨmo miicaqui. 13 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi temploja jeecɨvomɨnaa tooja jeecɨvo sefari iicafinoco. Jillɨ eneejirunoco jillɨ neehi: Tooja jeecɨvo asimɨco agaicaaumoro ejeecɨvefimo toonotɨ duufihi. 14 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo nuuhi: Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaanico ajaaduno sefari iicaqui. 15 Jaarunoco uujoho safooba dillutɨhi, bu jillɨ nooboro caatɨnɨtɨhi uco siinotɨ mahacɨqui. Imeguehi aivo mɨɨhaiñooba uutɨ: Mɨɨhaico dilluhicaabo, nootɨmaacaro iguijeveneque.

16 Uujoho Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogonotɨ tafiico sihidɨ mityano esɨcɨnɨtɨhi. Mɨɨro toono dudɨcamaajeque Moocaani uco tajɨɨbauhi. Jaamaño ɨdaasucanijiru uudi toonoco jɨɨbogotɨɨbo icaruva. 17 Jaamaño jillɨ uuro iimogooboro toonoco moonɨruva ijaadaco gaayɨcɨjirahi. Jaanotɨ tajɨɨbari omoonɨmaño jino toono tadyudɨcamaaje Moocaani uco atajɨɨbauno. 18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaayɨcɨno? Ijaada uudi Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogono sitaaco toono jaada busumijeque dillutɨɨbo iicano.

19 Mɨɨro uujoho sifi jɨjovono icatɨruubo famoojɨjovonotɨ minifetehi Cristodi sihidɨ miyamɨnaaco ɨcɨqui. 20 Judiomɨfaño iicasumi judiomɨbadɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

minifetefihi diitoco Cristodi ɨciqui. Oono judiomɨ Moise tajɨɨba onoobadɨ
iicamo iicabadɨ icafihi, diitoco ɨciqui; miyaano totajɨɨbaguiino icatɨruubo.
21 Jaabadɨro bu Moise tajɨɨbaguiino iicatɨmofaño iicasumi diitobadɨro
minifetefihi miyaano Moocaani tajɨɨbaguiino icaruubo, Cristo
tajɨɨbaguiinodɨ iicamaño. 22 Jaanotɨ bu iimiyaavogo iniinovamofaño
iicasumi diitobadɨ minifetefihi diitoco Cristodi ɨciqui. Jillɨ oono famoova
iicabadɨro minifetehicahi tollɨtɨ diitotɨ saatohobaco taajasuqui. 23 Parɨɨ
jillɨ moonɨhicahi taajasujɨɨbogoguiiha, tobogo iminoco ɨsɨvanofañodɨ
icaqui.
24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi jinafatyofaño iicamo parɨɨ famooro
jineefihi. Jaarumotɨ saafiiro ijaadaco gaayɨcifihi. Jaaneguiiha tollɨro
amɨɨhai Cristo iimogobadɨ imino momoonɨ. Jaamo ijaadaco magaayɨcɨhi.
25 Mɨɨro parɨɨ bañamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusujirunoco
moonɨtatɨhi. Jaamo tollɨ moonɨfihi ijaada minɨhaico igaayɨciqui, jillɨ
gueenene iicajitɨrunoco. Jaanotɨ naha mɨɨhai momoonɨhi ufucuro
ifinɨjitɨno jaadaco magaayɨciqui. 26 Jaanotɨ naha uujoho mihicicɨnɨɨboro
ijiinoobobadɨ icatɨhi. Jaabadɨro bu sɨcamañehejeque aganɨhɨcɨɨbobadɨ
amocasitɨhi. 27 Jillɨro ɨvɨ tafiico uuro tajɨɨbafihi uujoho imogobadɨ iicaqui,
uujoho saatohoco ɨjɨɨbogonobuunatɨ uujoho imitɨno ihiinejiruneguiiha.

Ɨjɨnɨtaditɨ Afajɨɨnɨno.

10 Tañahabomɨ imeguehi amɨɨhai magaajanoco moheedete parɨɨ
famooro Moocaani aimuufaihaciguiinodɨ efeehicaunoco. Jaamaño
famooro Tɨfai Muuai oono muuaico fatyuuhi. 2 Moise dojɨcutɨ Moocaani
aimuufaihaciguiinodɨ, Tɨfai Muuaifeenedɨ icano ufuunofeenedɨ
Moise nitɨmɨnaabadɨ minifutuuhi. 3 Jaabadɨro bu famooro sabadɨro
machuumo Moocaani aacɨuno machutaaco, 4 bu parɨɨ famooro aduumo
Moocaanitɨ asaanonɨfaihuco. Mɨɨro diito Cristotɨ sefaco agaayɨcɨnotɨ
quehecutehicaumo, nɨfaihutɨ, mahadunotɨ mequehecutonɨcɨbadɨ.
Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo. 5 Jaarumotɨ ajashutɨno sanoodɨmo
Moocaani ɨmefeenevɨ imitɨno icauhi. Jaamaño jɨɨhaifeenevɨro sɨcaisituvɨ
finɨumo ofoohɨgovɨ ɨɨfototɨmoro ijiinɨjevɨ.
6 Jillɨ icauno toonotɨ mɨɨhai magaajaqui. Jaamoro iimitɨnoco
mihimogomoro moonɨtɨmo miicaqui diito omoonɨubadɨ. 7 Jaaneguiiha
amɨɨhai ɨjɨnɨtaco mejeecɨvedino diitotɨ saatoho ejeecɨvuubadɨ. Mɨɨro
Caatɨnɨhaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadɨ
jɨɨbaimɨnɨcuumo, noonoro. 8 Ajevaco momoonɨdino, diitotɨ saatoho ajevaco
omoonɨubadɨ. Jaamoco safucuro finɨsuubo sano ajashutɨno veintitres
mildɨmoco. 9 Bu Moocaanico mɨnɨsudino, diitotɨ saatoho ɨnɨsuubadɨ.
Jaamoco jiinimomɨri eheedusuneri finɨumo. 10 Bu imitɨno Moocaaniditɨ
mihiimaadino, diitotɨ saatoho iimaaubadɨ. Jaamoco guijeve abajaabo,
Moocaani toomomɨnaafi, finɨsuuhi.
11 Jillɨ icauno moheedetemɨhaima. Jaanoco Caatɨnɨhaamefaño ficuumo
toonotɨ mɨɨhai mihiguicɨvomoro magaajaqui. Jino niinosituvɨ mihicamo.
12 Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesɨcɨnɨ
daaquetedino. 13 Amɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunɨcɨbadɨro bu parɨɨ famoovaaco
nɨsufiibo. Jaasumi Moocaanicoro mehesɨcɨnɨ, diibo amɨɨhaico teemeji
ɨjɨ janaanɨcɨ amɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsutɨɨbo iicaqui. Jaano toono
nɨsu amɨɨhaivɨ agasesumi toonotɨ mataajajino icahi. Jinooco Moocaani
amɨɨhaico acɨji. Jaamo majaabɨcɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

14 Tañahabomɨ, jaaneguiiha ɨjɨnɨtanoco mejeecɨvedino. 15 Jillɨ amɨɨhaico
neehi, gaajamɨnaa mihicacuuneguiiha. Jaanoco jino amɨɨhaico
afajɨɨnɨnoco amɨɨhairyo mehesamaaje. Jaamoro magaajacɨ. 16 Jesu
guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro Moocaanico
mihimonɨcɨhi, Cristo itɨɨjohoco etetecucafutusumi agañɨɨunofañodɨ,
famooro sahɨgovɨro saafiibadɨro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu
imaahuco miquisicarunɨcɨhi Cristo ifiico itetecucafetequi aacɨunofañodɨ
saafiibadɨro mihicahi eneejirunoco. 17 Mɨɨro mɨɨhai Mohaivojɨɨbo Jesucristo
Machuta onoonoco meheetavusumi mahajashutɨrumo tomaahutɨ famooro
mamachuhi. Jaahɨca tohɨca ɨdɨɨhɨcaro sahɨcaro. Jaamaño saafiibadɨro
mɨɨhai Jesucristoco mimiyaavogonɨcɨhi.
18 Eneecau oono Israel cuumimɨnaatɨ magaaja, oono jeecɨvo asimɨtɨ
uduumo imitɨno gaijamɨma saafiibadɨro icamo toonoco uduunofañodɨ.
19 Jillɨ onoobo: Ɨjɨnɨta miyaamo iicanoco, nootɨhi. Jaabadɨro bu: Diitoco
ejeecɨvonɨcɨmaño asimɨco ificunɨcɨmaño sihidɨ jeevano, nootɨhi.
20 Jaanotɨ naha jillɨ neehi: Saatoho Moocaanico agaajatɨmo jeecɨvoco
eheetavomo jihovo gaijamɨcoro jeecɨvefihi Moocaanico jeecɨvotɨmoro.
Jaaneguiiha uujoho imogotɨhi amɨɨhai imitɨno gaijamɨfañodɨ mihicanoco.
21 Jaamaño imijitɨruno Moocaani imi adutahillutɨ mahadumoro, bu
ɨjɨmɨ adutahillutɨ mahaduno. Jaabadɨro bu imijitɨruno Aivojɨɨbo
imi machutatɨ mamachumoro, bu ɨjɨmɨ machutatɨ mamachuno.
22 Mohaivojɨɨboco mɨsɨfiiratusudino. Mɨɨhai diibo janaanɨcɨvɨ sihidɨ
mejeevatɨhi.

Jillɨ Cristotaco Magaijɨneri Imino Mihicano.
(Rm 12.1-23)

23 Miyaanoco noonɨcɨmo: Jillɨ mihimogonoco paryɨ fanoovaaco
momoonɨjirahi, onoomo. Jaaruno paryɨ fanoovaro mɨɨnedi imitatɨhi. Jɨɨhɨ,
miyaano fanoovaaco momoonɨjirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco
amusutɨhi. 24 Ɨvɨnaaca naha mofiicoro imino moonɨtɨmoro sitaacoro imino
momoonɨjirahi.
25 Jaabadɨro bu paryɨ fanoovano machuta naajehasivɨ anaajenehejeque
mamachujirahi. Jaarumo dillutɨmo: ¿Naha tohasimɨ jihovocaanidi
ejeecɨvugucuuno asimɨ iicanoco? magaajaruva amɨɨhai esamaajedi
iimijitɨruneguiiha. 26 Mɨɨro paryɨ jiinɨjehallɨri iicano Aivojɨɨbo
Moocaanino.
27 Jaanotɨ bu saafi miyaavogomɨnaafi iicatɨɨbo amɨɨhaico diiboma
mamachuqui ucuuhuvasumi, mamachu paryɨ fanoovaaco amɨɨhaico
aacɨnehejeque dillutɨmo, amɨɨhai esamaajedi imijitɨruneguiiha. 28 Jaanotɨ
saatoho amɨɨhaico: Jino asimɨ ɨjɨnɨta jeecɨvo, noomoro ɨjɨɨbogohachiijɨ
muduudino, diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbegueebedi imijitɨruneguiiha, bu
ihesamaajedi imijitɨruneguiiha.
29 Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Collɨhi sifi esamaajedi imitɨrunoco,
uudi iminoco uujoho moonɨtɨɨbo icajirahi? 30 Uujoho bu amachunohallɨvɨ
Moocaanico graciaco aacɨcunoco, bu ¿collɨhi sita uujoho amachunotɨ:
Imitɨno, neejirahi? noomoro. 31 Jɨɨ, mamachusumi, mahadusumi, bu
fanoovaaco momoonɨsumi icano paryɨ Moocaani imiguiiharo momoonɨ.
32 Mɨɨhaiñoobaco toonofañodɨ imitɨfañovɨ magañɨɨsudino judiomɨco, bu
judiomɨ iicatɨmoco, bu Moocaani iijanomɨnaaco icano. 33 Jaanotɨ naha
uujoho paryɨ famoovaaco fanoovavɨ imino moonɨɨboro icaji. Tafiiguiiharo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imino omoonɨnoco imogotɨhi, sitaaco imino omoonɨnoco imeguehi,
Moocaani diitoco itaajasuqui.

11 Jaaneguiiha jino uujoho iicabadɨro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadɨ iicanotɨ.

Jillɨ Gaigoomɨ Cultofaño Mihica.

2 Tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ imehi, fahiijɨvaro uutɨ mehesafotomoro,
amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ mihicahicaneguiiha. 3 Jinooco bu imeguehi
magaajanoco Cristo gaifiimɨ abajaabo. Jaabadɨro bu mogai abajaabo gaifi.
Jaabadɨro bu Cristo abajaabo Moocaani. 4 Jaamaño gaifi iinigaɨco afabaacuuboro
Moocaanima cultofaño ihiimaajisumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbeguejisumi icano
imoonɨruva Cristo ihabajaabo iicaabedi nucufesujiruno. 5 Jaabadɨro bu gaigo
iinigaɨco fabaacutɨgo Moocaanima cultofaño ihiimaasumi, bu diibo iimaaco
ɨjɨɨbugusumi icano imoonɨruva ihabajaabo iicaabo aijɨdi nucufesujiruno diibo
omoonɨbadɨro iicano. Oono iinigaɨco icɨɨdaruva iicajirubadɨ. 6 Jaamaño gaigo
iinigaɨco afabaacugotɨhachiijɨ jillɨro paryɨ iinigaɨco icɨɨdacuqui. Jaanotɨ gaiguedi
iinigaɨco iquitɨcɨno, bu icɨɨdano icano unucufesuhachiijɨ, jillɨro ifoboocɨqui.
7 Jaanotɨ gaifi foboocɨjitɨrahi, diiboco Moocaani ifibadɨro ifiivusumaño, bu
diibo iminehejequere omoonɨnofañodɨ Moocaani imi ɨɨfuvusucafotomaño icano.
Jaanotɨ naha gaigo iminehejequere omoonɨnofañodɨ gaifi imi ɨfuvusucafetehi.
8 Mɨɨro Moocaani gaifiico eheetavusumi gaigo bacɨtɨ diiboco eetavutɨɨbo. Jaanotɨ
naha gaigooco gaifi bacɨtɨ eetavuubo. 9 Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuuhi.
Jaanotɨ gaifi gaigooguiiha eetavocafututɨhi. 10 Jaamaño jillɨtɨ gaigo iinigaɨco
fabaacunɨcɨhi aijɨ mityaguiino iicanoco Moocaani toomomɨnaaco ihɨfusuqui.
11 Jaarunaaca Cristofañodɨ mihicamaño magaajahi gaigo ichaharuva gaifi
chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco. 12 Jaamaño
miyaano gaigo gaifiitɨ eetavocafutuhi. Jaabadɨro bu gaifi gaigootɨ fiivehi.
Jaaruno paryɨ Moocaanitɨ saahi.

13 Eneecata amɨɨhairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo
Moocaanima iimaano? 14 Mifiivucubadɨro mihicanotɨ magaajahi gaifi
imeebaiguima iicano unucufesunoco. 15 Jaanotɨ naha gaiguedi imino
imeebaiguima iicano iinigaɨco tooneri ifabaacuqui aacɨumaño. 16 Jaanotɨ
saatoho toonotɨ ejenaauhachiijɨ igaajaqui mɨɨhai, bu Moocaani iijanomɨnaa
iicamo magaajatɨhi uufocovɨ siinoco.

Aivojɨɨbo Imi Machu Onoonovɨ Miyamɨnaa Imitɨno Omoonɨno.

17 Jaanotɨ naha jinooco amɨɨhaico onoonovɨ amɨɨhaico imotɨhi. Mɨɨro
amɨɨhaivaha mihigaivusumi imino moonɨtɨmoro imitɨno momoonɨhicahi.
18 Mɨɨro uco jɨɨbogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi sabadɨro
icatɨmo mefeehicahi. Jaano fɨne miyaano. 19 Jaano miya tollɨ iicahachiijɨ
ijeevadɨ diitotɨ mudugaavo miya miyaavogomɨnaa iicamo igaajacafetequi.
20 Jaamaño tollɨ mudugaacɨnɨmaño Aivojɨɨbo Imi Machuco meheetavono
miyaano Aivojɨɨbo Imi Machu icacutɨno. 21 Mɨɨro mamachucujisumi
saatohova ijeevadɨsahaje ɨmegavɨro mamachuhicahi. Jaamaño saatoho
ajebama icanaaca saatoho mutuvamoro miguiriicavocɨnɨhicahi. 22 ¿Nacu
amɨɨhai iijano chahahi mahadujiruhɨgo, mamachujiruhɨgo icano? Jaamaño
jillɨtɨ Moocaani iijaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi, bu imachutama
achahamoco munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿mɨllɨ fɨne uujoho
amɨɨhaico neeji? ¿Nacu toonotɨ amɨɨhaico imeji? Chaha, imotɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Aivojɨibo Imi Machu.

(Mt 22.26-29; Mr 12.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jillɨ uco Aivojɨibo ɨjɨibugunoco amɨihaico jɨibuguhi: Mɨiro Aivojɨibo
Jesuco aacɨjifucu ihusefaño maahuco gaayɨcɨubo. 24 Jaaboro Moocaanico
toonohallɨvɨ iimuudɨ iquisicuuboro nuuhi: Ɨfaaji, mamachu. Jino
taahucu amɨihaihallɨvɨ iquisicucafotono. Jillɨ momoonɨhica. Jaamo uco
mehesafetehicahi, nooboro. 25 Jaabadɨro bu toonoco amachunobuunatɨ
ihusefaño ihadutahilluco agaayɨcɨuboro nuubo: Jihillu bohono iimaaco
miyanotɨro eheetavono tatyɨijohofañodɨ. Jaanoco fahiijɨvaro mahaduno
tɨcovovɨ uco mehesafetehica, nooboro. 26 Jaaneguiiha amɨihai fahiijɨvaro
tohɨcaco mamachusumi, tohilluco mahadusumi icano toonofañodɨ
magaajasuhicahi Aivojɨibo Jesucristo iguijeveunoco, diibo siino
asaajinohachuta.

Jillɨ Mamachu Aivojɨibo Imi Machuco.

27 Jaamaño Aivojɨibo Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi
cajaatyohacho Aivojɨibo maahuco imitɨno amachumo, bu ihaduhillutɨ
imitɨno aadumo icano imitɨno moonɨhi Aivojɨibo ifiico, itɨijohoco
icano. 28 Jaaneguiiha itɨconɨ paryɨ amɨihai imitɨco mehesamaaimoro
Moocaanico mɨjɨibogo. Jaadɨ jari tohɨcatɨ mamachu, bu tohillutɨ mahadu
icano. 29 Jaanegui toono Aivojɨibo ifi eneejirunoco gaajatɨmo toonoco
amachumo, aadumo icano ifihallɨvɨro imitɨno iicajinoco ɨcɨhi. 30 Jaamaño
amɨihaitɨ ajashutɨmo saatoho guihuvahi, bu saatoho niinovahi, bu
saatoho guijevecɨnɨcuhi icano. 31 Jaaneguiiha imino mɨihai mofiico
mehesamaaimoro Moocaanico mɨjɨibogomoro momoonɨruva Moocaani
mɨihaico tollɨ moonɨtɨibo iicaqui. 32 Jaamaño Moocaani mɨihaico
mohimitɨhallɨtɨ jillɨ moonɨfihi mɨihaico ahaamɨibo sano Moocaanico
imiyaavogotɨmoma mɨihaico cɨijɨgaifaño igañɨijiruneguiiha.
33 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Aivojɨibo Imi Machuco mamachuqui
mihigaivusumi motoomocasimoro sano mamachu. 34 Jaanotɨ saatoho sihidɨ
mahajebavahachiijɨ itɨconɨ amɨihai iijafañerehiica mamachu, amɨihaico
Moocaani imitɨno mihigaivomoro momoonɨnohallɨtɨ aamɨdiibo. Jaanotɨ
sanehejeque ufucu amɨihaico uujoho Pablo abaatodɨ imibachuji.

Moocaani Gaija Aacɨno.

12 Tañahabomɨ, imeguehi jinooco magaajanoco Moocaani Gaija
mɨihaico aacɨfinehejeque.
2 Amɨihairyo magaajacuhi Moocaanico mimiyaavugutɨsumi jillɨ jihovoto
ɨjɨnɨta ihiimaatɨmoco mejeecɨvehicaunoco. 3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi
magaajanoco: Cajaatyohacho Jesuco afaijamo Moocaani Gaijari toono
ihiimaano icatɨno. Jaanotɨ naha saatoho: Jesu Aivojɨibo, onoomo naha jino
Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.
4 Mɨiro icano siibadɨhɨje Moocaani Gaija aacɨnoco miyamɨnaafi
agaayɨcɨno. Jaaruubo saafiiro Moocaani Gaija toonoco aacɨibo. 5 Jaamaño
siibadɨhɨje omoonɨno dudɨcamaajeri Aivojɨiboco jeecɨvefimo. Jaaruno
saafiiro iicaaboco Aivojɨiboco mejeecɨvehi. 6 Jaabadɨro bu Moocaani
dudɨcamaajeque momoonɨmo fanoovaaco siibadɨhɨje momoonɨnɨcɨhi.
Jaarunoco saafiiro Moocaani famoovafeenedɨ tollɨ moonɨhi. 7 Moocaani
famoovaaco siibadɨhɨje aacɨnoco momoonɨhi Igaija diitoma iicanoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

igaajasuqui famoova imiguiiharo. [8] Moocaani Igaijafañodiro saatohoco
aciibo gaaja iimaaco. Jaabofeenediro bu saatohoco aciibo sihidi gaajari
ihiimaanoco. [9] Jaabofeenediro bu saatoho gaayicihi miyaavogoco.
Jaabofeenediro bu saatoho gaayicihi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco.
[10] Jaanoti bu saatoho gaayicihi sihidi ejeevano mityaco omoonijinoco.
Jaanoti bu saatoho gaayicihi Moocaani iimaaco ijiibogonoco. Jaanoti
bu saatohoco Moocaani acihi agaajacijino mityaco jihovo gaijaco, miya
Gaijaco icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanoti saatoho gaayicihi
agaajaratijiri ihiimaano mityaco. Jaanoti bu saatoho gaayicihi toojiri
ihiimaanoco agaajaciiboro ijiibogono mityaco. [11] Jaano paryi jinehejeque
omoninoco idiiboro Moocaani Gaija acihi. Diibo famoovaaco
ijeevadisahaje omonino mityaco acihi diibo imogobadi.[c]

Saafi Ifiihotoro Miihai.

[12] Miiro mofi sanooro icaruno fiivaano miino ifiiti sihidi
dugaacaciniineheje iicanobadi, bu Cristota famañova jeecivomañehejeque
meheetavorahi. Jaarumo saafiitaro mihicahi. [13] Jaabadiro miihai judiomi
mihicarumo, griegomi mihicarumo, sifi jijovoto mihicarumo, bu sifi
jijovoto mihicatirumo icano, sagaijariro miniticafotonofeenedi saafi
ifibadiro miminifutucuuhi bu sagaijacoro paryi miihai magaayicicuumaño.
[14] Miiro mofiiti fiivaano inonohociniihi sanooro icatino. [15] Jaamaño tihai:
Uujoho use iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro.
[16] Jaabadiro bu nohoji: Uujoho aallii iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno.
Jaaruno bu toofiionoro. [17] Jaamaño paryi mofi sano aalliiro iicaruva, ¿milli
bu muguubujirahi? Jaabadiro bu mofi paryi sano nohojiro iicaruva, ¿milli
mininihicijirahi? [18] Jaamaño Moocaani mofiionehejeque iimogomañehejevi
ficuubo. [19] Jaanoti sanooro muhusere iicaruva, ¿cuuca mofi icajirahi?
[20] Miiro mofiioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.
[21] Jaamaño mohaallii muhuseque: Ico imogotihi, neejitirahi. Jaabadiro
bu monigai motihaico: Ico imogotihi, neejitirahi. [22] Tolli icatino.
Mofiiono ajaaparyanehejeque janaanici magaijihi. [23] Jaabadiro bu mofiiti
miiviro magaijinehejeque imino gaachehuri mijicunicihi. Jaabadiro bu
oovosiitimañehejeque imino mofoboocihi gaachehuri. [24] Jaanoti naha
oovosiimañehejeque mofoboocitihi oovosiimaño. Jilli Moocaani mofiico
eetavuuhi, mofi oovosiitimañehejeque janaanici magaijiqui. [25] Toonoti
mofiioneheje ijeevadi dugaacamaaitino iicaqui. Jilliro fanoovaro sabadiro
igaijicasiqui. [26] Jaaneguiiha samaño aaivuvusumi, bu paryi faabohoro
aivevehi. Jaabadiro bu samañooco imino momoonisumi paryi faabohoro
imo imo icahi.
[27] Jaamaño jaabadi amiihai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo
ifiioneheje mihicamo. [28] Jaamaño Moocaani famooco saafiisari iticovoocivi
acihi Moocaani iijafaño dudicamaajeque: Iticoni minisuminaaco,
jaanohallivi Moocaani iimaaco agaayicinoco ijiibeguefimoco, jaanohallivi
jiibogominaaco, jaanohallivi sihidi ejeevanehejeque omoonifimoco,
jaanohallivi iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusuminaaco, bu
aivojitoco, bu agaajaratino iijineri ihiimaafimoco icano. [29] ¿Nacu jaamo
famooro minisuminaa? ¿Nacu famooro Moocaani iimaaminaa? ¿Nacu
bu famooro jiibogominaa? ¿Nacu famooro sihidi ejeevano eetavominaa?

---

c 12.4-11: Meeci Col 4.7-16.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

30 ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? ¿Nacu
famooro iimaafihi agaajaratɨno iijɨneri? ¿Nacu bu famooro jɨɨbeguefihi
toojɨri ihiimaanoco? Chaa, tollɨ icatɨno. 31 Jaaneguiiha janaanɨcɨ iiminoco
Moocaanitɨ magaayɨcɨjinoco miguiino. Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico
jɨɨbegueji aivo janaanɨcɨ jino imino esamaajeque.

Gaijɨma Mihica.

13 Mɨɨro uujoho miyamɨnaa iijɨneri, bu Moocaani toomomɨnaa iijɨneri
icano iimaaruubo, gaijɨma chaharuva, jillɨ cɨɨmɨbaco ahaamɨno
tɨcovono ojɨbadɨ jeevajirahi, bu jɨgaiño meehuco mohojɨsuno ɨdicuno
iicabadɨ jeevajirahi. 2 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco jɨɨbuguruubo, bu
fanoova ɨtɨhɨɨnehejeque gaajaruubo, bu fanoova gaajama icaruubo, bu
sihidɨ miyaavogoma iicanofeenedɨ ifabaɨnoco sihɨgovɨ afatyusunoma
icaruubo, gaijɨma chaharuva, jillɨ uujoho mɨhɨfoobejiru. 3 Jaabadɨro bu
paryɨ tabusumijeque sitaaco ɨɨfehicaruubo, bu tollɨro tafiico gaijɨtɨɨbo
acɨjirahi Moocaanico imogobadɨ ijɨgasuhachiijɨ, jaarunaa gaijɨma
chaharuva, ¿jillɨ tollɨ omoonɨruno uudi jinehejeguiiha imijɨtɨrahi?
4 Jaanotɨ naha gaijɨma iicaabo, bu fanoova jaabɨcɨma icahi. Jaabo
bu imihusehi, sitaaco inohallɨtɨro jɨɨhevetatɨɨbo, uujoho sihidɨ jeevahi
nootatɨɨbo, tafiico mitya mitya moonɨtatɨɨbo icano. 5 Bu tollɨro
ɨdicunoono moonɨtatɨɨbo, gaijɨfifitatɨɨbo icano. Tollɨro bu sɨfiiratotatɨɨbo,
bu imitɨno omoonɨmoco gueenene jɨɨhevetatɨɨbo. 6 Bu tollɨro sita imitɨco
omoonɨneri imo imo icatatɨɨbo miyaaneriro imo imo iicafiibo, 7 fanoovaaco
miyaavogooboro jaabɨcɨfiibo toomooboro sɨɨcujeebɨɨri.
8 Gaijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaanotɨ naha ufucu iicajinoco jɨɨbogoneheje
finɨji. Jaabadɨro bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaa llɨɨveji. Jaabadɨro
bu gaajahaño finɨji. 9 Mɨɨro Moocaani iijɨtɨ sasitusacohoro magaajahi.
Jaasitusacoro mɨjɨɨbeguehicahi. 10 Jaanotɨ fanoocoro imino magaajacuudɨ
toono mɨɨdɨmañehejequere magaajahicano finɨji.
11 Uujoho seemene iicausumi seemene iicanɨcɨbadɨ iimaahicauhi,
esamaaihicauhi, esɨcɨnɨhicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudɨ
seemenebadɨ iicahicaunoco jeevesucuhi. 12 Jaabadɨro jisumi mɨɨhai
jaabaɨba mahatyɨmehi oono meecɨmefaño jaabaɨba mahatyɨmenɨcɨbadɨ.
Jaarumo ufucu imino foovono mahatyɨmeji. Jaabadɨ jisumi uujoho
paryɨɨcɨno gaajatɨhi. Jaaruubo ufucu paryɨɨcɨno gaajaji, uco Moocaani
imino agaajabadɨ. 13 Jaamaño ɨdɨɨnoro Moocaani miyaavogo, bu diibo
onoono miyaavogo, bu gaijɨ icano ufucuro finɨjitɨhi. Jaarunehejetɨ aivo
gaijɨ janaanɨcɨ jeevahi.

Agaajaratɨno Iijɨneri Iimaanoco Onoono.

14 Jaaneguiiha gaijɨma miicaqui imino miguiino. Tollɨro bu Moocaani
Gaija aacɨnoco miguiino. Jaano janaanɨcɨ miguiino Moocaani iijɨco
mɨjɨɨbeguejinoco amɨɨhaico ihacɨqui. 2 Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo
Moocaanidiro iimaahi miyamɨnaaguiiha iimaatɨɨbo, mɨɨhaiñooba toonoco
uguubutɨmaño. Jillɨ Moocaani Gaijariro iimaabo toovono iicaruno
iiminuru iicanoco. 3 Jaanotɨ naha Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo sitaaco
jɨɨbeguehi. Jaanofeenedɨ diito miyaavogoco jusisuubo, bu quehecutusuubo,
jacusuubo icano. 4 Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo ifiguiiharo iimaahi.
Jaaneri diibo miyaavogoro jusihi. Jaanotɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo paryɨ
Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco jusisuhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

5 Uujoho imogorahi paryɨicino amɨihai agaajaratino iijɨri mihiimaanoco.
Jaano janaanicivɨ imeguehi Moocaani iijico mijɨibogonoco. Mɨiro
Moocaani iijɨ jɨibogo aivo janaanicivɨ imihi. Jaanotɨ agaajaratino iijɨri
iimaano miyaadɨ jeevatihi. Toojɨri onoonoco saatoho ɨjɨibogotɨruva aivo
sihidɨ jeevajitɨruno. ¿Millɨ bu Moocaani iijaminaa uguubuneri imiyaavogo
jusijirahi? 6 Jaabadɨ tañahabomɨ amɨihaico abaatoobo agaajaratino iijɨri
amɨihaima iimaaruva, ¿jinejeque toonotɨ magaayɨcɨjirahi? Jaanotɨ naha
mɨihaico Moocaani agaajasunotɨ, bu amɨihaico miyaanotɨ jɨibuguruva,
Moocaani iijico jɨibuguruva icano naha amɨihaidi imijirahi.
7 Eneecau bu masɨi oono ifiima achahano siruubavɨ, arpavɨ icano
mohoovicɨqui. Jaanoco jillɨ ticovono mohojɨsuruva, ¿millɨ bu magaajajirahi
imasijico? ¿cojɨico ojɨsunoco? 8 Jaabadɨro bu corneta jillɨ ticovono ihojɨruva,
¿mɨijoho bu imibaivejira imoonicasiqui? 9 Jaabadɨro bu amɨihaidi
magaajatɨjɨri onoonoco, ¿millɨ bu muguubujirahi? Jillɨ sicamañoma
ihiimaamobadɨ jeevajiruno. 10 Fine jiinɨjehallɨvɨ ajashutino iijino icahi.
Jaaruno paryɨ fanooro gaajaveechuhi. 11 Jaanotɨ uujoho agaajatino iijɨri
saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uujoho siijiinɨjeoobobadɨ jeevajirahi,
uutɨ bu diibo siijiinɨjeoobobadɨ jeevajirahi. 12 Jaamaño amɨihai Moocaani
Gaija aacinoco mihimogomaño, miguiinomoro magaayɨcɨ oono Moocaani
iijaminaa miyaavogoco ujusisunoco.
13 Jaanotɨ bu agaajaratino iijɨri ihiimaabo toono iimaahallɨvɨ
Moocaanico idilluqui. Jaanoco agaajaaboro ɨjɨibeguejino mityaco
Moocaani diiboco ihacɨqui. 14 Jaanotɨ uujoho agaajaratino iijɨri
Moocaanima iimaaruva miyaano tagaijafañodɨro iimaahi. Jaaruno
imino eesicinino icatino. 15 Jaaneguiiha fine, ¿millɨ moonɨjirahi? Jillɨ
fine Moocaanima ihiimaasumi tagaijari, bu tahesicinima icano sano
iimaajirahi. Jaabadɨro bu Moocaani masinoco amasivasumi tagaijari,
bu tagaajama icano sano masivajirahi. 16 Jaamaño ɨɨjoho Moocaanico
digaijariro diimuruva, saafi jillɨ ticovono iicaabo, ¿millɨ bu ico
nahabonɨjirahi? Mɨiro ɨɨjoho onoonoco gaajatɨibo. 17 Jaano toono ɨɨjoho
Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedɨ diibo miyaavogo
jusijitɨrahi. 18 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, paryɨ amɨihai
janaanicivɨ agaajaratino iijɨri iimaanohallɨvɨ. 19 Jaaruubo Moocaani
iijafaño imeguehi ajashunogayɨ ihiimaarunoco imino muguubunoco,
toonotɨ sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidɨ imihi, agaajaratino iijɨri
diez mildino munuuruno janaanicivɨ.
20 Jaaneguiiha tañahabomɨ, fine seemebadɨ mehesamaaiño. Jaanotɨ
iimitinojaagodɨro seeme agaajatisejebadɨ mihica. Jaarumo amiyatobadɨro
mehesamaaje iiminojaagodɨro. 21 Mɨiro Moise tajɨiba Caatinihaamefaño
jillɨ neehi: Jiicuumiminaaco siicuumiminaa iijɨri neeji siicuumiotofeenedɨ.
Jaarunaaca uco: Miyaano neejitimo, noobo Moocaani, noonoro. 22 Jaamaño
agaajaratino iijɨri iimaano imiyaavogotimocoro igaajasuqui iicano;
imiyaavugucumoco igaajasuqui iicatino. Jaanotɨ bu Moocaani iijɨ jɨibogo
mitya imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanotɨ imiyaavogotimoco agaajasuno
icatino. 23 Jaabadɨro bu paryɨ Moocaani iijaminaa sahigovɨro iigaivomoro
sabadɨro agaajaratino iijɨneri ihiimaamofeenevɨ saafi agaajatɨibo, bu
imiyaavogotɨibo icano ɨjɨcafuturuva: Jillɨ fine jito jeegavehi, neejiruubo.
24 Jaanotɨ famooro Moocaani iijico mijɨibogomofeenevɨ imiyaavogotɨibo, bu
agaajatɨibo icano ɨjɨcafuturuva, diibo imitino iicahicanoco gaajacujiruubo,
toono paryɨ amɨihai monoonoco uguubunofeenedɨ. 25 Jillɨtɨ jari diibo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jeebɨifaño iicano agaajarahicatɨno foovoɨiveji. Jaadɨ jari ememuɨivooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amɨihaifeenevɨ Moocaani icahi, nooboro.

Moocaani Iijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

26 Jaaneguiiha tañahabomɨ, jillɨ amɨihaico neejirahi: Mihigaivusumi
amɨihaitɨ saatoho masima iicahachiijɨ, bu ɨjɨibeguejinoma iicahachiijɨ,
bu Moocaani agaajasunoco ɨjɨibeguejinoma iicahachiijɨ, bu agaajaratɨno
iijɨri ihiimaanoma iicahachiijɨ, bu toojɨri ihiimaanoco ɨjɨibeguejinoma
iicahachiijɨ icano, imino momoonɨ Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco
ujusisujino iicahachiijɨ. 27 Jaamo bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaajisumi
miimɨsiiciro mihiimaa; sihidɨ iicasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨinoro mihiimaa.
Jaarumo sano icatɨno, saafiisariro mihiimaa. Jaanoco bu saatoho ijɨibequi
diito onoonoco. 28 Jaanotɨ toonoco ɨjɨibeguejirumo achahahachiijɨ
sijɨijeri mihiimaadino mihigaivusumi. Jillɨro amɨihaifañodɨro mihiimaa
Moocaanimaryo. 29 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco mɨjɨibeguejino
iicahachiijɨ miimɨsiiciro mihiimaa. Jaanotɨ iguiraasumi miimɨsiicɨ, saafi
ɨdɨinoro mihiimaa. Jaanoco saatoho muguubunɨcɨmoro mehesamaaje:
¿Naa miyaanoco? noomo, noomoro. 30 Jaanotɨ bu ɨgɨcinɨiboco sabogoco
Moocaani igaajasuruva ɨmegavɨ ihiimaabo illɨivequi. 31 Jillɨtɨ paryɨ amɨihai
Moocaani iijɨco magaayɨcɨhicamo saafiisari mɨjɨibogo, famooro imino
uguubumoro iquehecucafetequi. 32 Jaaneguiiha Moocaani iijɨco ɨjɨibogomo
ihesamaajeque iguiinonɨqui saafi ihiimaanohachutahiica. 33 Mɨiro
Moocaani sajeebɨi icaco aacɨibo ɨmɨtasuubo icatɨno.
Oono fahɨgova iicamo miyaavogomɨnaa Moocaani iijanofaño iicanɨcɨbadɨ.
34 Jaabadɨro bu gaigoomɨ cultofaño llɨivɨ iimaatɨmo iicaqui, Moise
tajɨibafaño onoobadɨ iicaqui. 35 Jaanotɨ agaajanoco iimogohachiijɨ jari
iijafaño ofoodɨ aijɨco idilluqui. Imijitɨruno gaigo cultofaño ihiimaano.
36 Jaabadɨro bu magaaja Moocaani iijɨ amɨihaitɨ tɨcovahinɨtɨhi, bu
ɨdɨimoro amɨihai toonoco magaayɨcɨhinɨmo mihicatɨhi. 37 Amɨihaitɨ
saatoho: Moocaani iijɨco ɨjɨibogonoco aivo gaajahi, monoomo, bu
Moocaani Gaijafeenedɨ gaajahi, noomoro mehesɨcɨnɨmo iicano. Jinooco
magaaja jihaamefañodɨ jillɨ amɨihaico onoono jino Aivojɨibo Moocaani
tajɨiba iicanoco. 38 Jaanotɨ jinooco imiyaavogotɨibo onoonoco: Miyaano,
meneedino.
39 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Moocaani iijɨco mɨjɨibeguejinocoro
aivo miguiino. Jaamoro bu agaajaratɨno iijɨneri iimaaco mafaguedino.
40 Jaanoco ɨvɨ iminoro meheetavo mɨtasutɨmo.

Cristo Siino Ubuheeteunotɨ Ɨjɨibogono.

(Mt 22.1-10; Mr 12.1-8; Lc 22.1-12; Jn 22.1-10)

15 Jaaneguiiha tañahabomɨ, imeguehi taajasujɨibogoco amɨihaico
uujoho ɨjɨibeguehinɨnoco mehesafotonoco. Tobogoco amɨihai
magaayɨcɨhinɨbogofaño quehecuno mihicabogo. 2 Jaabogofeenedɨro
bu amɨihai mataajacuhi amɨihaico ɨjɨibeguehinɨbadɨro mihicahachiijɨ
miyaano mimiyaaveguehinɨhachiijɨ.
3 Mɨiro amɨihaico itɨconɨ jɨibeguehinɨhi Moocaanitɨ agaayɨcɨhinɨbogoco:
Cristo mohimitɨhallɨvɨ iguijeveunoco, oono Caatɨnɨhaamefaño unuubadɨ.
4 Jaaboco ɨcɨicuruubo siino mifucucɨ, safucu icanotɨ buheeteubo, oono bu
Caatɨnɨhaamefaño unuubadɨ. 5 Jaabo Pedrovɨ jafeveuhi. Jaadɨ bu tollɨro
saatoho paryɨ famooro iminɨsumɨnaavɨ icano. 6 Jaabadɨro bu tollɨro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

safoono saatoho miyaavogominaavi jafeveubo ajashutimo quinientodimo
janaanicivi icaumovi. Jaamehiica icacinihi, Pablo unuusumi. Jaanoti
saatoho diitoti choomocinicuhi. 7 Jaanobuunati bu Jacoobovi jafeveubo.
Jaadi bu paryi iminisuminaavi icano.
8 Jaanobuunati bu niinoonoro uuvi jafeveubo. Jaabo uco sisituviro
minisuminaafiti iciuhi, oono oovago iseemeneque sisituviro
agañiinicibadi iicauboco. 9 Miiro uujoho minisuminaati sihidi ejeevatiibo
uco minisuminaafi monootatiruubo Moocaani iijaminaaco imitino
omoonihinimaño. 10 Jaaruubo jino uujoho diiboti icahi Moocaani uco
agaijimaño. Jaamaño diibo uco imino omooniuno sicamañovi footihi.
Miiro paryi diito janaanicivi dudicamaaihi. Jaaruno uujoho omoonino
icatino, jilli Moocaani iimihuseri tafañodi omoonino. 11 Jaanoco
uujoho, diito icano sabogocoro mijiibeguehi. Jaabogoco amiihai
mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojiibogo Cristo uchuumucumofeeneti siino buheeteuhi
onoono bu iicanaaca, bu ¿milli amiihaiti saatoho siino mubuheetejino
chahahi, neehicahi?[d] 13 Jaano bu tolli iicaruva, ¿jaana milliti bu Cristo
siino buheeteuhi? 14 Jaanoti miyaano Cristo siino ubuheeteutihachiiji
jino mojiibogo jilli sicamañovi, bu oono amiihai miyaavogo jilli
sicamañovi icano. 15 Jaaneguiiha jahi bu miihai Moocaaniti sicamañooco
mijiibeguehicahi, Moocaani Cristoco guijevefañoti buheetesuuhi,
monoomo. Jaanoti miyaano uchuumucuumo siino buheetesuracutimo
iicajiruva, jaanaa ¿milliti bu siino Cristo buheeteuhi? 16 Jaaneguiiha
uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, Cristo siino
buheetesurautihi. 17 Jaanoti bu Cristo siino ubuheetesurautihachiiji,
amiihai miyaavogo jilli sicamaño. Jaaneguiiha jahi amiihai
imitifañerehiica mihicahi. 18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo
iguijevecumo taajacujitihi. 19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesicinino jilli
jiijehalliviro mihicaquiguiiharo iicahachiiji miihai famoo janaanicivi
idaasuno mihicahi.
20 Chaha, tolli icatino miyaano aivo Cristo uchuumucuuboco siino
Moocaani ubuheetesuuno. Jaamaño Cristo imegaoobo ufucu siino
ubuheetejimoti ubuheetecuubo. 21 Miiro oono saafi Adan onoobofañodiro
guijeve asaaubadiro, bu saafi Cristofañodiro iguijevecumo siino
ubuheetejino saahi. 22 Oono paryi Adanoto iicamaño iguijevenicibadiro,
bu oono paryi Cristooto iicamaño fiivoma icaji. 23 Jaarumo sano diiboma
icajitino; iticoni diibo buheetehinicuuhi. Jaadi jari diito, diibota iicamo,
buheeteji diibo asaadi. 24 Jaadi jari jiinije ifinijino icaji. Jaasumi Cristo
finisuji paryi jihovo tajiibaco, bu fanooro paryi aivojico, bu paryi mityaco
icano. Jaadi Moocaanico ihaivojico acijiibo. 25 Miiro Cristo aivojiiveji
jari paryiicino Moocaani iminaaco iguiinomicudi. 26 Jaadi bu guijeveque
niinoono finisujiibo. 27 Miiro Moocaani paryiicino Cristoguiinovi ficucuuhi.
Jaaruno Caatinihaamefaño paryi diiboguiino ficucafotono nuurunaaca
idiiboro Moocaani diiboguiino ficucafototihi. Miiro diibo paryi fanoovaaco
Cristoguiinovi ficuuhi. 28 Jaadi paryiicino Cristoguiinovi ificuucafutucuudi,

---

d 15.12: Griego iijiri: Isaia onoobo caacamiti ruutuji. Jaabo agañiivooboro cuumiminaa Aivojiiboti icaji, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Cristo Illi iicaabo Moocaaniguiinovɨ ficuucafeteji; mɨiro diibo Cristoguiinovɨ
fanoovaaco ificuubo. Jaamaño jillɨtɨ Moocaani fanoovahallɨvɨ icaji.
29 Jaanotɨ bu saatoho ochoomocɨnɨhicaumeguiiha ifiinoco nitɨhicahi.
¿Collɨhi bu jaamo tollɨ moonɨhicahi? Mɨiro diito siino ubuheetejinoco
imiyaavogotɨruva tollɨ moonɨhicajitɨrumo.
30 ¿Nacu mɨllɨtɨ mɨihai fahiijɨvaro ñɨhicunofaño mihicahicahi? 31 Mɨiro
uujoho fahiijɨvaro guijevefaño icahicahi. Jaano aivo miyaano, tañahabomɨ,
oono amɨihai Cristoco mimiyaavogomaño uujoho imo imo icahicano
miyaano iicabadɨ. 32 Uujoho jillɨ onoomaño Efeso cuumivɨ jɨcumɨbadɨ
iicahinɨmo miyamɨnaama moonɨcasihinɨhi. Jaaneguiiha, ¿toonotɨ jinejeque
ɨcɨjirahi, miyaano uchuumucuumo siino buheetecuutɨmo icajiruva?
Jaaneguiiha saatoho eneehicabadɨ imijiruno mihicano: Mamachuqui,
bu mahaduqui icano cɨvohogo miguijevecujimaño, noomoro.
33 Amɨihaico sita bañɨdino. Mɨiro noonɨcɨmo: Imitɨno gataavomɨnaa
imino iicafiruuboco imitɨno jeevamaaisufihi, noomoro. 34 Jaaneguiiha
amɨihai iminoro mihica ɨtɨcovono ifiima. Jaamoro imitɨco momoonɨdino.
Mɨiro oono amɨihaitɨ saatehehiica Moocaanico gaajatɨhi. Jillɨ amɨihaico
neehi, jaanotɨ jaamo munucufevehi.

Jillɨ Uchuumucuumo Siino Buheeteji.

(1Tes 4.14-17)

35 Fɨne saatoho dillujirahi: ¿Mɨllɨ fɨne uchuumucuumo siino buheeteji?
¿Mɨllɨ jeevano ifiinoma fɨne icajimo? noomoro. 36 Jeedɨ fɨne aivo
agaajatɨmo. Mɨiro siino toogaico mabasuno ochoomonobuunatɨ ifaho
iinefihi. 37 Mɨiro trigoco, bu tobadɨ iicanoco mabasujisumi, ifahooco
mabasuno ihiinotatɨhi itoogaico mabasuno iinefihi. 38 Jaano mabasunoco
Moocaani iimogobadɨ fiivusufihi siyomono toogaico siibadɨ, bu siyomono
toogaico siibadɨ icano. 39 Mɨiro sabadɨro ifiino icatɨhi: Siibadɨro miyamɨnaa
ifi, bu siibadɨro asimɨ ifi, bu siibadɨro joomɨ ifi, bu siibadɨro taava ifi icano.
40 Jaabadɨro bu icano niquejemɨnaa ifi, bu jiinɨjemɨnaa ifi icano. Jaarunaa
niquejemɨnaa ifi ovosɨɨ siibadɨro, bu jiinɨjemɨnaa ifi ovosɨɨ siibadɨro
icano. 41 Jaabadɨro bu cuujeo nɨhɨba sesee siibadɨro, bu fucuo nɨhɨba sesee
siibadɨro icano. Jaabo sesee bu meecɨrɨ seseetɨ siibadɨro. Jaabadɨro bu
meecɨrɨ sesee saafi sesee siibadɨ, bu sifi sesee siibadɨ icano. 42 Jaabadɨ
bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheetejimo. Jaamo utuucɨfino
ifiico mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaanobuunatɨ siino mubuheeteedɨ utuucɨcujitɨno
ifiima mihicaji. 43 Ɨdicunoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ
ovosɨɨcɨnɨcuhi. Bu niinovanoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ
sefacuno. 44 Miyamɨnaafi ifiico mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ
gaija ifiirucu iicano. Jaamaño miyamɨnaa ifi iicabadɨro, bu gaija ifi icahi.
45 Mɨiro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Itɨconɨo miyamɨnaafi Adan
onoobo fiivo ifiima eetavocafutuhi. Jaanobuunatɨ Cristoco: Niinoo Adan,
neehicaumo jillɨ Gaijafeenedɨ fiivoco aacɨneguiiha. 46 Jaaruno Gaija
ifi itɨconɨ mihicatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa ifiitɨ itɨconɨ mihicahi. Jaadɨ jari
Gaija ifiitɨ mihicatahi. 47 Itɨconɨo miyamɨnaafico jiinɨjetɨ eheetavuubo
jiinɨjemɨnaafiu. Jaano allɨvɨoobo iicaabo Aivojɨibo Jesucristo niquejeoobo.
48 Jaamaño jiinɨjemɨnaa ifiino johono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ jeevahi.
Jaanotɨ niquejeoto igaijano johono niquejeoobo igaijabadɨ jeevahi.
49 Jaabadɨro mɨihai oono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ mejeevamaño, bu
ufucu oono niquejeoobo ifibadɨ mejeevaji.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

50 Tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico eneejirunoco neehi: Oono ihuucuma,
itɨɨjohoma icano iicamo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi. Mɨɨro oono gueenene
iicatɨno ufucuro ifinɨjitɨnofaño icajitɨhi, eneejiruno. 51 Imeguehi bu jino
agaajaratɨnoco magaajanoco: Famooro miguijevejitɨhi. Sano famooro siibadɨ
mifiiveteji. 52 Jillɨ goovanogayɨ oono mɨɨno aallɨɨco mimichɨhɨyaacuno
iicanɨcɨbadɨ, niinoono trompetaco ojɨsucudɨ. Jaasumi toono trompeta ojɨdɨ
uchuumucuumo siino buheeteji ufucuro chuumucuutɨmo iicaqui. Jaanotɨ
mɨɨhai sifiitɨ miminifeteji. 53 Oono mofi gueenene icatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ
iicajitɨno ifiitɨ fiiveteji. Jaabadɨro bu mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno
ifiitɨ fiiveteji. 54 Jaano oono mofi gueenene iicatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ
iicajitɨno ifiitɨ ifiivutucuudɨ, bu oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno ifiitɨ
ifiivutucuudɨ icano, Caatɨnɨhaamefaño onoono miyaaveji:
Guijeveque Moocaani mitya guiinonɨji. 55 Guijeve,
¿cuuca icano dimitya mɨɨhaico iguijenɨhicano?
Guijeve, ¿cuuca icano dimitya guiinonɨji eneehicano?
Caatɨnɨhaamefaño onoono.
56 Mɨɨro imitɨ, guijeveque mityaco acɨhicahi, mɨɨhaico iguijenɨqui.
Jaabadɨro bu Moise sɨɨcɨjeo tajɨɨba imitɨco mityaco acɨhicahi. 57 Jaanotɨ
naha jisumi mɨɨhai Moocaanico mihimehi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ
mɨɨhai guijevecuutɨmo mihicajino mityaco aacɨnohallɨvɨ.
58 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, quehecuno sefano mihica,
fahiijɨvaro janaanɨcɨvɨro Mohaivojɨɨbo dudɨcamaajeque eetavomoro
mihica. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi Mohaivojɨɨbedi mududɨcamaaiño
sɨcamañovɨ iicatɨnoco.

Cristofañodɨ Monahabomɨ Iicamedi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

16 Jaanotɨ bu amɨɨhaico neehi Cristofañodɨ monahabomɨ iicamedi
nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ: Johono Galacia jiinɨjeri iicajano
Moocaani iijanominaaco ɨjɨɨbuguubo unuubadɨ momoonɨ. 2 Fajaguisɨvavɨro
famooro amɨɨhai magaayɨcɨnotɨ ijeevadɨ mudugaacumoro mificuhica
magaayɨcɨdɨnotɨ gaajacɨmoro. Jaamo uujoho ɨɨfotodɨ toonoco eheetavotɨmo
mihicahi. 3 Jaabo uujoho ɨɨfotodɨ amɨɨhai monoomoco galluji Jerusalevɨ
aamenema, diito isatyequi monahabomɨ tahɨgo iicamedi amɨɨhai
mahallacaruno nɨhɨbamɨco. 4 Jaanotɨ bu uuro ofoono uudi iimihachiijɨ,
uuma feejimo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaaño.

5 Jaabo amɨɨhaijaago ofoodɨ, itɨconɨ fatyeji Macedonia jiinɨjefañodɨ.
Jaadɨ jari amɨɨhaivɨ Corinto cuumivɨ ɨfeteji. 6 Jaabo amɨɨhaima
gueenejɨsuno iicahachiijɨ. Jaanotɨ bu paryɨɨcɨno jɨɨnijaco toonovɨro
afatyohachiijɨ. Jaachiijɨ uco mahamusu efeejihɨgovɨ ofooboco. 7 Imogotɨhi
amɨɨhaijaago ofoobo jillɨ ifatyodɨ ofoonoco. Imeguehi amɨɨhaima gueenene
iicanoco Mohaivojɨɨbo Jesucristo iimogohachiijɨ. 8 Jaaruubo jino Efeso
cuumivɨ icajihiica Pentecoste jɨɨbaimo afatyonohachuta. 9 Jisumi jimañovɨ
aivo imino Moocaani dudɨcamaaje eetavo, aivo imino ofoomaño, bu sihidɨ
saatoho imogotɨmo uco ɨjɨɨhegueme iicamaño icano.
10 Jaanotɨ Timoteo amɨɨhaivɨ ɨɨfotohachiijɨ imino diiboco magaayɨcɨ
sajeebɨɨ iicaqui. Diibo bu uubadɨro Mohaivojɨɨbedi ududɨcamaaibo.
11 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba diiboco mɨtɨhɨmejetasudino.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jillɨro diiboco mahamusu sajeebɨɨ ofooboro uco imeecɨvaqui. Jinotɨ diiboco teemehi, bu saatoho monahabomɨ asaajimoco icano.
12 Jaanotɨ Apolo onoobotɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehi: Monahabomɨma diiboco galluucuurahi amɨɨhaico ibaatequi. Jaaruubo foogotɨhi. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Niinoono Afajɨɨnɨno.

13 Jaaneguiiha allɨvano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofaño, gaifiimɨ mihica, sefano mihica. 14 Paryɨ fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijɨnofañodɨro meheetavo.
15 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi Estefano iijamɨnaama itɨconɨ Acaya jiinɨjevɨ Jesu jɨɨbogoco agaayɨcɨmoco, bu tollɨro miyaavogomɨnaaco ejeecɨvehicamoco icano. 16 Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadɨ momoonɨnoco, bu saatoho diitobadɨ iicamo onoobadɨ, bu jaamoco aamusumo ududɨcamaaimo onoobadɨ icano momoonɨnoco. 17 Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amɨɨhai uco mahamusutɨnoco, juuga machahamaño. 18 Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amɨɨhaico abaahinɨsumi amɨɨhai mihicahinɨbadɨro. Jaaneguiiha diitobadɨ iicamoco mobocɨgo.
19 Moocaani iijano Asia jiinɨjeri iicajahajemɨnaa amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Jaabadɨro bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamɨsi, bu diitɨsi iijafaño iigaivehicamo icano, amɨɨhaijaago Aivojɨɨbo momofañodɨ iijɨco galluuhi. 20 Bu paryɨ monahabomɨ jino uuma iicamo iijɨco agalluunoco magaayɨcɨ fahɨgovavɨ midillucasi ihiibɨcɨcasimoro.
21 Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatɨnɨhicauhi. Jaanotɨ jari jinootɨ uujoho caatɨnɨhi tahuseri. Amɨɨhaijaago taajɨco galluhi.
22 Jaanotɨ cajaatyohacho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco agaijɨtɨmo imitɨno iicaqui.
Jaanotɨ Mohaivojɨɨbo, mojaa disaa.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi. 24 Paryɨ amɨɨhaijaago galluuhi Cristo Jesufañodɨ tagaijɨ iicanoco. Fɨne.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

2 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ. Jaabo uujoho onoonoco nahabo Timoteo caatɨnɨhi jihaameque monahabomɨ Moocaani iijamɨnaa Corintori iicamedi, jaabadɨro bu paryɨ Acaya jiinɨjeri iicamo, paryɨ Moocaanita iicamedi icano. 2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨqui imi icaco, sajeebɨɨ icaco icano Moocaanitɨ, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristotɨ icano.

Pablo ɨdaasuno Iicano.

3 Masɨɨ Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimequi. Mɨɨro diibo Moocaani mɨɨhaico ɨɨdaasugoobo, bu jaabo diibo Dios mɨɨhaico fahiijɨvaro ajacusuhicaabo. 4 Mɨɨro Moocaani mɨɨnoco jacusufihi paryɨ fanoovari ɨdaasuno mihicamoco. Jaabadɨro bu mɨɨhai ɨdaasuno iicamoco majacusuqui, oono mɨɨhaico Moocaani ajacusubadɨro. 5 Mɨɨro mɨɨhai Cristo ɨdaasufañodɨ mihicamaño, bu diibo Cristofañodɨro ajashutɨno majacusucafetehi. 6 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogonotɨ ɨdaasuno mihicahi. Jaanotɨ amɨɨhai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadɨro bu mɨɨhaico Moocaani ajacusuneri amɨɨhai bu majacusucafetequi. Jaamo bu tollɨro amɨɨhai sɨɨcujeebɨɨri majaabɨcɨhi jino mɨɨhai ɨdaasuno mihicanehejeque majaabɨcɨhicabadɨ. 7 Jaamaño amɨɨhaico mɨɨhai imino mehesɨcɨnɨhi. Oono mɨɨhai ɨdaasuno mihicanofañodɨ tollɨro amɨɨhai mihicamaño, bu tollɨro Moocaani ajacusunofañodɨ mihicajinoco icano.
8 Monahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhai magaajanoco sihidɨro imitɨneri Asia jiinɨjevɨ mɨɨhai mihicahicahinɨnoco, sihidɨ jeevano ɨdaasuno mihicahicaunoco. Jaaneri mosefama machahacuuhi majaabɨcɨcujitɨhi: Fɨne aivo muchuumucuuji, munuurahi. 9 Iguijenɨcuujimo iicanɨcɨbadɨ mihicahicauhi. Jaaruno fɨne jillɨ mofiivɨro esɨcɨnɨtɨmo Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufiibocoro mehesɨcɨnɨqui iicauno. 10 Jaabo Moocaani mɨɨhaico toonotɨ taajasuuhi, bu jisu mɨɨhaico taajasuuboro icahi, toono sihidɨ ejeevano mɨɨhaico iguijenɨjirunotɨ. Diibovɨro mɨɨhai mohesɨcɨnɨco mificuuhi mɨɨhaico taajasuuboro iicajinoco.
11 Amɨɨhai mɨɨhaico mahamusu, mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Jaaneguiiha ajashutɨmo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaahachiijɨ, diibo mɨɨhaico imino moonɨji. Jaanoco aatyɨmemere ajashutɨmo Moocaanico imeji, mɨɨhaico Moocaani imino omoonɨnohallɨvɨ.

Jillɨtɨ Pablo Corintovɨ Fuutɨhi.

12 Mɨɨro icano sano mɨɨhaico imo imo omoonɨno; jiijehallɨvɨ mɨɨhai miyanotɨro Moocaani imogobadɨ imino mihicanoco magaajaneri

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imo imo mihicahi. Jaamo aivo amɨihaifeenevɨ imino mihicahicahi.
Moocaani mɨihaico iimihuseri amusuhicahi tollɨ imino miicaqui.
Jaaruno mɨihai gaajariro tollɨ mihicano icatɨno. 13 Mɨiro amɨihaidi paryɨ
aameneque macaatɨnɨhaamenefaño meneehicahi amɨihai memeecɨmoro
magaajajidɨnoco. Jaanoco imeguehi imino magaajanoco. 14 Oono
samañosacoro magaajacuubadɨ, jaamo ufucu, Mohaivojɨibo Jesucristo
asaajifucu, mɨihaitɨ imo imo mihicahi, bu mɨihai amɨihaitɨ mihicajibadɨ
icano. 15 Jino miyaanoco eesɨcɨnɨiboro itɨconɨ esamaaihinɨrahi amɨihaico
mifoocɨ abaahinɨjinoco, amɨihaico imo imo moonɨqui. 16 Uujoho
esamaaihinɨhi Macedoniajaago ofoobo amɨihaico abaahinɨjinoco, bu
siino tahɨgotɨ uhuumiibo amɨihaico abaahinɨjinoco icano. Jaamo
amɨihai uco mahamusuhi imino Judeavɨ feequi. 17 Jillɨ nooboro uujoho
esamaaihurunoco, ¿fɨne uco bañɨibobadɨ mehesɨcɨnɨhi? ¿Nacu fɨne uco
amɨihai mehesɨcɨnɨhi oono imiyaavogotɨmo saatohoco: Jɨihɨ, onoomoro,
bu saatohoco: Chahano, onoonɨcɨmobadɨ? 18 Mɨiro Moocaani gaajahi
mɨihai amɨihaico: Jɨihɨ, monoomoro, bu siino: Chahano, monootatɨnoco.
19 Mɨiro mɨihai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani
Achi jɨibogoco mɨjɨibeguehicaabo: Jɨihɨ, onooboro, bu siino: Chahano,
neejibuutɨhi. Mɨiro Cristofañodɨ paryɨicɨno miyaano mɨihaiñoobaco
bañɨtatɨibo. 20 Mɨiro diibovɨ paryɨ miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño
Moocaanico mihiimusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monoonɨcɨhi Cristo
Jesuco magaajacuunofeenedɨ. 21 Jaabo diibo Moocaani mɨihaico, bu
amɨihaico icano Cristofaño quehecuno ificuuboro itaatɨ miicaqui ijeevadɨ
ficuuhi. 22 Jaaboro mɨihaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebɨinofaño
ficuubo, toonotɨ magaajaqui ufucu niquejefaño magaayɨcɨjinoco.
23 Jaanotɨ eesamaahinɨbadɨ Corintovɨhiica footɨhi amɨihaico agaijɨmaño.
Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanotɨ miyaano iicatɨhachiijɨ
imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevene icano.
24 Jaarumo mɨihai mihimogotɨhi amɨihaico: Jillɨ mimiyaavogo, noomoro
amɨihaico matajɨibanoco. Mɨiro amɨihairyo, miyaavogofaño quehecuno
mihicacuuhi. Ɨvɨ jilliro mihimeguehi amɨihaico janaanɨcɨ imo imo
momoonɨsunoco.

2 Jillɨtɨ imeguehinɨtɨhi amɨihaico siino abaatonoco siino ɨdaasuno
amɨihaico omoonɨjiruneguiiha. 2 Jaabo uujoho amɨihaico ɨdaasuno
moonɨruva, ¿mɨijoho bu uco imo imo moonɨjirahi? Amɨihaico bu uujoho
ɨdaasuno omoonɨnobuuna. 3 Jillɨtɨ amɨihaidi jino uujoho aameque jillɨ
caatɨnɨuhi amɨihaijaago ofooboco, uco amɨihai imo imo momoonɨjirumo,
jilliro ɨdaasuno momoonɨjirunoco iimogotɨmaño. Jaamaño amɨihai
imitɨco mejeevesuhachiijɨ uujoho imo imo icaji. Jaaneri tolliro amɨihai
imo imo mihicaji. 4 Mɨiro toohaameque amɨihaidi acaatɨnɨusumi ɨdaasuno
iicaneri tafi uco nɨjɨ nɨjɨ iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque
caatɨnɨutɨhi amɨihaico ɨdaasuvusuqui icatɨno, jillɨ amɨihaico gaajasuqui
sihidɨ amɨihaico agaijɨnoco.

Imitɨno Omoonɨuboco Iimibachuno.

5 Jaanotɨ oono saafi ɨdaasuno omoonɨubo saafiicoro uco ɨdaasuno
moonɨutɨhi. Tolliro bu paryɨ amɨihaico moonɨubo. Jilliro mɨivɨro
neehi. Imogotɨhi janaanɨcɨ sefano ɨhɨibanoco. 6 Mɨiro amɨihai
Moocaanico mihiimuusumi diiboco amɨihaifañotɨ mihiinusucuuhi.
Jaanotɨ eesafotooboro gaajacuubo. 7 Jaaneguiiha jilliro ɨvɨ jisumi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

diiboma mihimibachumoro diiboco majacusucu, sihidɨ ɨdaasuno
iicaneri janaanɨcivɨro imitɨno icaadiibo. 8 Jaaneguiiha amɨɨhaico
neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijɨnoco. 9 Mɨɨro itɨconɨo
aamefañodɨ toonotɨ amɨɨhaico nooboro caatɨnɨuhi, amɨɨhaico gaajasuqui
¿naa uujoho onoobadɨ moonɨjimo? onoomaño. 10 Jaanegui jisumi
amɨɨhai oono iimiutɨɨboco mihimibachucuuhachiijɨ, bu uujoho tollɨro
diiboco imibachucuuhi. Mɨɨro uujoho iimibachuuboco imibachuhi
Cristo ɨmefeenevɨ amɨɨhaico agaijɨɨboro. 11 Toonotɨ mɨɨhaico Satanas
quehevediino iguiinonɨɨboro, mɨɨro diibo omoonɨgonoco mɨɨhai imino
magaajahi.

Troa Cuumivɨ Pablo Jeebɨɨ Nɨjɨ Nɨjɨ Icauhi.

12 Jaanotɨ Troa mɨcuvɨ Cristo jɨɨbogoco jɨɨbeguequi ufuubo ɨɨfutusumi,
aivo uudi imiuno Aivojɨɨbo dudɨcamaajeque toonovɨ eetavuujino.
13 Jaarunofaño tajeebɨɨ uco sajeebɨɨ icautɨhi, monahabo Titoco toonovɨ
aatyɨmeutɨmaño. Jaaneguiiha diitoco ifitacuuboro toonotɨ fuuhi
Macedonia jiinɨjejaago.
14 Jaanegui uujoho Moocaanico imehi, diibo mɨɨhaico Cristo Jesuta
ɨjɨmɨtaco iguiinonɨmoro miyamɨnaa mitya mitya agaimuaivomofaño
mɨɨhaico asatyefinohallɨvɨ. Bu jaaboro mɨɨhaifeenedɨ ijɨɨbogoco
jɨɨbugusuhicaabo. Oono facɨcɨ uusuno fahɨgovadɨ ofoonɨcɨbadɨ icaqui.
15 Mɨɨro mɨɨhai oono aimoguiijɨco, Cristo Moocaanico ejeecɨvoobo,
ɨjɨgasuno uusu fahɨgovadɨ ataajajimofañodɨ, bu ataajajitɨmofañodɨ icano
ofoonɨcɨbadɨ mɨɨhai paryɨ miyamɨnaa iicadɨmoco mɨjɨɨbeguehicahi.
16 Jaano ataajajitɨmedi namita uusunɨcɨbadɨ jeevahi. Jaanotɨ ataajajimedi
facɨcino uusuno, fiivoco aacino uusubadɨ jeevahi. ¿Jaanoco mɨɨjoho fine
iinoro eetavejirahi? 17 Mɨɨro mɨɨhai nɨhɨbamɨguiiharo Moocaani iijɨco
mɨjɨɨbogotɨhi, saatoho iicabadɨ simañehejedɨro iinoro ubuunanɨmoro
ɨjɨɨbeguehicabadɨ. Miyanotɨro naha mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi Moocaani
ɨmefeenevɨ, diibo Moocaani mɨɨhaico agalluumo mihicamaño, bu Cristo
jeecɨvomɨnaa mihicamaño icano.

Bohono Iijɨ Jɨɨbogo.

3 ¿Nacu mɨɨhai jillɨ munuusumi fɨne amɨɨhaidi, mɨɨhai mofiitɨro
imino mihiimaamo meneehicahi? Cha, ¿collɨhi jaamo mihimeguehi
mɨɨhaiditɨ sita aameri: Diito aivo iimihuseme, onoonoco? Amɨɨhairyo
imino mɨɨhaico magaajacuuhi. Jaabadɨro mɨɨhai magaajagotɨhi sita
aameri amɨɨhaiditɨ ɨjɨɨbogonoco. Jaamaño uujoho ¿collɨhiica aamema
icajirahi uuditɨ sita: Imiibo, noomoro acaatɨnɨhaamema? 2 Mɨɨro
uujoho amɨɨhaico ɨjɨɨbugusumi, amɨɨhai jeebɨɨfaño mimiyaavuguumoro
imino miminifutucuumoco aatyɨmemere tadyudɨcamaaje imino
iicanotɨ gaajajirumo. 3 Mɨɨro amɨɨhai toohaamebadɨ mihicahi, Cristo
acaatɨnɨuhaamebadɨ mihicacuuhi. Mɨɨro mɨɨhai mɨjɨɨbogomo amɨɨhai
jeebɨɨfaño macaatɨnɨcuunobadɨ mificuhicacuuhi. Jaanotɨ caatɨnɨiri
macaatɨnɨcɨnɨtɨhi. Jillɨ Moocaani iicaabo Gaijariro macaatɨnɨcɨnɨhi.
Guiisibabujehallɨvɨ Moise tajɨɨbano acaatɨnɨcɨnobadɨ icatɨno. Jillɨ
miyamɨnaa jeebɨɨfañoro acaatɨnɨcɨnɨcuuno.
4 Jaano mɨɨhaidi toono miyaano iicanoco mɨɨhai magaajahi
Moocaanifañodɨ, bu Cristofañodɨ icano. 5 Jaamaño mɨɨhai momityariro
siinoco momoonɨno icatɨno. Paryɨɨcino fanoovaaco momoonɨno Moocaanitɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

saahi. [6] Miiro diibo miihaico mityaco aacineri bohono iiji onoobadi
diibedi mududicamaaihi. Jaano toono bohono iiji oono eedeetajiibano
acaatinicinino iicabadi icatihi. Jilli Moocaani Gaijati magaayicinotionoro
iicamaño. Miiro oono acaatinicinino tajiiba Moise tajiiba, guijevefaño
satyefihi. Jaanoti naha Moocaani Gaija miinoco fiivoco acihi.
[7] Jaano toono Moise tajiiba guiisibabujehallivi acaatinicinino aricuno
saauhi. Jaamaño israelmi Moise imeque meecihicautihi ihime sihidi
aricuno iifuvusuhicaumaño. Jaaruno toono iharicu jaabavonoro fuuhi
jaano totajiiba guijevefaño asatyefiruno sihidi iimima saauhi. [8] Jaanegui
fine, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija ijiibogoco mojaago isivano.
[9] Buhicagaha oono miinoco guijevefaño asatyefiruno tajiiba iimima icauhi.
Jaanegui fine aivo sihimi icano, oono Moocaani jiibogo miihaico: Amiihai
imitima machahacuuhi, onoobogo. [10] Miiro totajiiba iticoni iimima
iicaruno jisumi miyaadi jeevacuutihi, jino sihidi iimima iicanoguiinodi.
[11] Jaano toono gueenene iicaujitiruno iimima icauhi. Jaano janaanici aivo
imijino ufucuro ifinijitino iimima icahi.
[12] Jaamaño miihai toonoco imino magaajamaño, nucufeguetimo
mijiibeguehicahi. [13] Jaamo miihai Moise omooniubadi momoonitihi diibo
naha ihimeque gaachehubaryuri fabaacuuhi israelmi toono gueenene
iicajitino aricu ajaabavonoco atyimetimo iicaqui. [14] Jaarunoco diito
gaajatihi. Jaabadiro bu jisumi toono eedeetajiibaco emeecisumi tobaryuro
diito esamaajeque afabaacucinino iicabadi jeevamo gaajatimo. Miiro
tobaryu diitoti gañiicafototihiica idiiboro naha Cristofañodi tobaryu
gañiicafetejirahi. [15] Miiro jisumihachuta Moise tajiiba aameneque
emeecisumi tobaryubadi diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatimo
iicaqui. [16] Jaano naha jari gañiicafetefihi Aivojiibojaagovi iminifutusumi.
[17] Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo
Moocaani Gaija iicahigo sajeebii icahicahi. [18] Jaamaño paryi miihai
tobaryuri mohimeque mafabaacucinicuutimo. Mofiivi Mohaivojiibo imi
ifuvusuhi, oono meecimefaño mofi iifuvusunicibadi. Jaamaño miihai
janaaniciviro diibobadi minifotomoro mefeehi fahiijivaro janaaniciviro
diibo imibadi minifotomoro mofoomaño. Jaano toono Aivojiibo Gaija
iicaabo eheetavono.

4 Jaanegui masii suufenitimo momooniqui, Moocaani miihaico
iidaasugooboro idudicamaajeque atajiibaunoco. [2] Miiro miihai toovono
omoonifinehejeque, bu unucufesunehejeque icano mihimugucuutihi.
Bu tolliro sitaaco bañimoro mofootihi, bu Moocaani iijico simañehejediro
buunanimoro mofootihi icano. Jilli miyaanocoro meneehicahi.
Jaamaño jillii Moocaani imefeenevi saatohoco magaajasuhi, miihai
Moocaani imefeenevi imino mihicanoco. [3] Jaanoti jino Moocaani
taajasujiibogoco mijiibogono toovono iicahachiiji, oono ciijigaifaño
ufuucuujimediro toovono. [4] Miiro diito imiyaavogotimo, jiije caani iji
ijeebiinoco mitasucuuhi. Jaaneri gaajacuutimo Cristo jiibogo imico.
Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo. [5] Jaamo miihai Moocaani jiibogoco
mijiibugusumi, mofiiditiro mijiibeguehicatihi, idiiboro Jesucristo
amiihai Aivojiibo iicaabediti mijiibeguehicahi. Jaanoti naha miihai jilli
amiihai jeecivominaa mihicamo Cristoco magaijimaño. [6] Miiro diiboro
Moocaani: Icivuuneguiiha daachicisu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro
mojeebiinofaño achicisuhi. Tooneri Moocaani imico magaajaqui Jesucristo
imefañoti iifuvusunoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Miyaavogofeenedɨ Mihicano.
(1Co 2.1-5)

7 Jaano toono Moocaani Gaija mofifaño icahi, oono aivo iiminoco nɨfaqui
eetavotahillu guirihillufaño mificujirubadɨ jeevano. Toonotɨ igaajaqui
toono sihidɨ ejeevano mitya mɨɨhaitɨ saatɨnoro Moocaanitɨ asaanoco.
8 Jaamaño fanoovari imitɨno mihicarumo, toonotɨ mataajanɨcɨhi, bu
fanoovari gaihuɨbaro mihicarumo, aivo tooneri ɨdaasuno mihicatatɨhi,
9 bu mɨɨhaico sihidɨ ɨjɨɨheverumo, Moocaani mɨɨhaico jeevesutatɨhi, bu
mɨɨhaico iguiinonɨrumo, miguijevetatɨhi icano. 10 Jaamaño fahɨgovadɨ
mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaaumaño. Jaaneguiiha
mofifañodɨ bohono ifiico Jesu aacɨnoco mihɨfusuhicahi. 11 Mɨɨro mɨɨhai
jino mihicanohachuta fafucuvaacivɨro ñɨhicunofaño mihicahi mɨɨhaico
agaicaaujirunofaño Jesuco magaijɨmaño. Toonofeenedɨ bohono ifiico Jesu
aacɨno ihɨfusucafetequi. 12 Mɨɨro taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ
mɨɨhaico sita gaicaaujirahi. Jaanofeenedɨ amɨɨhai mataajajino ifiico
magaajaqui.
13 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Miyaaveguehi, jaamaño iimaahi,
noonoro. Jaabadɨro bu mɨɨhai tomiyaavogofañodɨro, mimiyaavogomoro
mihiimaahi. 14 Jaamaño mɨɨhai magaajahi Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesuco
ubuheetesuubo, bu mɨɨhaico sano amɨɨhaima buheetesujiibo, Jesuma
miicaqui. 15 Jaaneguiiha jillɨ fanooñɨhicufaño mihicahi amɨɨhai iiminofaño
miicaqui. Jaamo sihidɨ Moocaani imino omoonɨnoco agaayɨcɨmo,
toonohallɨvɨ ajashutɨmo Moocaanico sihidɨ ihiimequi.
16 Jaamaño mɨɨhai suufenɨtɨmo momoonɨhicahi. Jaamo mɨɨhaico mofiino
niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jillɨro fafucuvaacivɨro buheetenere
feehi. 17 Mɨɨro jino jiijehallɨvɨ ɨdaasuno mihicaruno goovano fatyonoro
feehi. Jaanofañotɨ magaayɨcɨji ifinɨjɨtɨno imi, aivo aajashutɨnoco.
18 Jaamo mɨɨhai mahatyɨmenehejequere mehesamaaitɨhi. Jillɨ jisumi
mahatyɨmetɨnehejequere mehesamaaihi. Mɨɨro mahatyɨmeneheje
gueenene icatatɨhi. Jaanotɨ jisumi mahatyɨmetɨneheje ufucuro finɨtɨno
iicajino.
5 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadɨ
ejeevanoco. Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani mɨɨhaidi niquejefaño
ifinɨjɨtɨno ifiico aacɨnoma. Toonoco miyamɨnaatɨ saafiiba acɨjɨtɨrahi. 2 Mɨɨro
miyaano jino mofiima mihicanohachuta macanɨfehicahi, niquejefaño
ifinɨjɨtɨno fiivoma mihicacujirunotɨ. 3 Jaanofaño mɨjɨcafeteji mofi
gaachehufaño iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mojeebɨɨ sɨcaimobadɨ iicatɨqui.
4 Mɨɨro jino mofifaño mihicanohachuta macanɨfehicahi, ɨdaasuno
mihicaneri. Jaaruno moheedehifiico mujujuuvequi icatɨno. Jillɨ bohono
ififaño mɨjɨcafetejinoco mihimeguehicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi
bohofitɨ iminifetequi. 5 Jineguiiha Moocaani mɨɨhaico iimibachuuboro
Igaijaco acɨuhi ufucu magaayɨcɨjino gaajatabadɨ iicano.
6 Jaamaño mɨɨhai imino magaajamoro mehesɨcɨnɨhi jino jiijehallɨri
muuhucuma mihicanohachuta toofiitɨ buhɨgovɨ mihicanoco. Aivojɨɨboma
niquejefaño mihicatɨnequehiica. 7 Jaamaño miyaavogofañodɨro
mihicahi. Jijeonoco mahatyɨmenejaagodɨ mihicatɨhi. 8 Jaamaño mɨɨhai
mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififaño mihicanoco mejeevesumoro
Aivojɨɨboma mihicatonoco. 9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiijɨvaro
Mohaivojɨɨboco imo imo momoonɨnoco, jifiima mihicanohachuta,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu bohono ifiima mihicacuudɨ icano. [10] Mɨiro paryɨ famooro Cristo aivojɨ
icaga ɨmegavɨ mihigaiveji paryɨicino motɨcovoocivɨ momoonɨhicano
jaadaco magaayɨciqui, jiijehallɨri mihicausumi imino momoonɨuno jaadaco,
bu imitɨno momoonɨuno jaadaco icano.

Sajeebɨico Aacɨno Jɨibogo.

[11] Jaamaño mɨihai Aivojɨibo ñihicuno omoonɨjinoco magaajamaño
paryɨicino miyamɨnaaco mimiyaavugusuqui momoonɨhicahi. Mɨiro
Moocaani mɨihaico gaajacuuhi. Jaabadɨro bu mihimeguehi amɨihai
mɨihaico magaajanoco. [12] Jillɨ monoomo, mɨihaiditɨro siino imino
mihiimaano icatɨno. Jillɨ amɨihaico meneehi. Jaamo mɨihai imino
momoonɨnoco amɨihai magaajamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo
saatoho ijeebɨifañoonoco esɨcinɨtɨmo ifiicoro: Aivo mɨihai sihidɨ
mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi mɨihaihallɨtɨ. [13] Jaamo mɨihai
mejeegavomo mihicahachiijɨ, jaafa Moocaaniguiiharo mejeegavehi.
Jaanotɨ jeegavotɨmo mihicahachiijɨ jaafa amɨihaidi mihimimo. [14] Mɨiro
Cristo mɨihaico agaijɨnoguiino mihicahi, saafiiro famoohallɨvɨro
iguijeveunoco magaajamaño. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco. [15] Jaabo
Cristo famoohallɨvɨro guijeveuhi ubuheeme diito ifiguiiharo icacuutɨmo
iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuheeteubeguiiharo iicaqui.
[16] Jaamaño mɨihai saatohoco jijeo miyamɨnaa eesɨcinɨbadɨ mehesɨcicuutɨhi,
itɨconɨ naha mɨihai Cristoco jijeo miyamɨnaa iicabadɨ mehesɨcinɨhicauhi.
Jaarumo jisu tollɨ mehesɨcinɨcuutɨhi. [17] Mɨiro Cristoma iicacuubo
bomiyamɨnaafirucu eedeeneheje finɨcuuhi, jisu paryɨ bonehejerucu.
[18] Jinehejeque paryɨ Moocaani eetavehi Cristofañodɨ mɨihai diiboma
sajeebɨi miicaqui. Jaaboro mɨihaico tajɨibaubo famoovaaco diiboma
sajeebɨi miminiiyuhicaqui. [19] Oono Moocaani Cristofañodɨ jiinɨjemɨnaaco
ifiivɨ sajeebɨi iminiiyuhicaabo diito imitɨco jeecɨvotɨibo. Jaabo mɨihaico
tajɨibauhi toono sajeebɨi ica jɨibogoco miyamɨnaaco magaajasuqui.
[20] Jaamaño mɨihai Cristo gallumɨnaa mihicamo. Jaamo mɨihaifeenedɨ
Moocaani amɨihaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha amɨihaico mɨihai meneehi
Cristo mɨihaico atajɨibaneguiiha: ¡Moocaanima sajeebɨi miminifoto!
meneehi. [21] Jaabo Cristo imitɨco ajashuno moonɨutɨhi. Jaaruuboco
mohallɨtɨ Moocaani iimitɨiboco mihicanɨcibadɨ moonɨuhi, diibojaagovɨ
mɨihai miminifotomoro ɨtɨcovono ifiima mihicaqui Moocaani imogobadɨ.

6 Jaaneguiiha mɨihai Moocaani dudɨcamaaje nahabonɨmɨnaa
mihicamaño amɨihaico meneehi: Sɨcamañovɨ magañɨisudino
Moocaani imihuseque aacɨnoco. [2] Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño jillɨ Moocaani
noobo: Jino iimihusesumi ɨco guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi
ɨco amusuhi, nooboro. Jaaneguiiha mɨihaidi jisumi jino Moocaani
imihusefucu, taajasufucu icano.
[3] Jaamaño mɨico mɨihai mihiijevesutɨhi, mɨihai dudɨcamaajeditɨ
mɨihaiñooba imitɨno iimaatɨmo iicaqui. [4] Jillɨro ɨvɨ fanoovavɨ Moocaani
jeecɨvomɨnaa mihicanoco mɨhɨfusunoco mihimeguehi: fanoovari ɨdaasuno
mihicanoco, fanootɨ mucuujɨvaachunoco, fanoovari iminotɨno mihicaneri
icano, sɨicuno jeebɨiri fanoovaaco majaabɨcinofeenedɨ. [5] Mɨiro mɨihaico
aamɨhicamo, mɨihaico cɨvojaanɨhicamo, mɨihaiditɨ ñaaɨhicamo, bu
sihidɨ jeevano dudɨcamaajeneri mihicahicahi, bu cɨgaraco jaabɨcɨmoro
mihicahicahi, bu sihidɨ ajebaco jaabɨcɨmoro mihicahicahi icano. [6] Jaanoco
mɨihai mɨhɨfusuhicahi mohimi icafañodɨ, miyaanoco magaajanofañodɨ, bu

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mosiicujeebiiri majaabicihicahi, mohimihusefañodi, bu mofifaño Moocaani
Gaija iicanoco mihifusunofañodi, bu miihai miya gaijima mihicanofañodi,
7 bu miyaavogoco mijiibogonofeendi, bu miihaifaño Moocaani mitya
iicanofeenedi icano. Jaamo toono iticovono icaco magaayicinihi,
mahamocasiqui niisugaco magaayicinicibadi. Jaamoro tooneri mofiico
magaihuinimoro mefeehi imitimehejediti, bu mahamocasihi imitinehejema
icano. 8 Jaamo safo miihaico imino obocigomoco iicanicibadi magaayicihi.
Jaanoti safo miihaico aatajagomoco iicanicibadi magaayicihi. Safo
miihaiti imino iimaamo. Jaanoti safo miihaiditi imitino iimaamo. Safo
miihaico abañifimoco iicabadi moonimo. Jaarunofaño miihai abañifimo
mihicatihi. 9 Jaamoco miihaico agaajaratimoco iicabadi moonimo.
Jaarunofaño miihai imino agaajacumo mihicahi. Safo iguijevecuumoco
iicanicibadi miihaico moonirumo. Jaarumo ¿milli mihicatihi? Safo
miihaico aamimo. Jaarumo miguijenicafototihi. 10 Idaasuno mihicarahi.
Jaarumo fahiijivaro Cristofañodi imo imo mihicahicahi. Siinoti
mucuujivaachurumo, ajashutimoco mubusumijenihi niquejeo busumijeri.
Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.
11 Monahabomi, corintominaa, aivo amiihaico imino miyaanoco meneehi,
paryi mojeebiifaño iicanoco. 12 Chahacuuno mojeebiifaño amiihaico
meneejiruno. Jaanoti naha amiihai jeebiifaño icano miihaico amiihai
meneejiruno. 13 Jaaneguiiha amiihaico neehi. Oono caani iseemeque paryi
miyaanoco onoonicibadi, paryi amiihai jeebiifaño iicanoco uco monoo,
oono amiihaico uujoho iicabadi.

Miihai Moocaani Iijati Mihicahi Mojeebiifaño Diibo Iicamaño.

14 Amiihaico neehi: Imiyaavogotimehejema magataavocasidino.
Tolli mihicaruva sabadiro mihicajitirahi. ¿Milli bu iimino iimitinoma
gataavejirahi? Jaabadiro bu, ¿milli cuuje fucuma gataavejirahi?
15 Jaabadiro bu ¿milli Cristo ijima gataavejirahi? Jaamaño ¿milli
imiyaavogoobo imiyaavogotiiboma gataavejirahi? 16 Miiro Moocaani
jeecivo iijafaño ijinitama sano diibo jeecivotatimo. Miiro miihai Moocaani
iicaabo iija mihicamo, diiboro jilli unuubadi:

Diitofaño iicaaboro diitoma igueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji
taacuumiminaa icano, nooboro.

17 Jaadi bu jilli noobo Aivojiibo:

¡Diito iimitimofeeneti mihiinomoro sihigovi mudugaavo! ¡Jaamoro
iidicunoco mududiicicuudino! Jaachiiji amiihaico gaayiciji.
18 Jaaboro amiihai caaniti icaji. Jaanoti amiihai taseemeti mihicaji,
noobo Aivojiibo sihidi ejeevaabo.

7 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jilli Moocaani nuuhi. Jaaneguiiha
miihaico mofiico, mojeebiico icano imihininijirunoco moonitimo
miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiiharo ijeevadi mofiico
mificuuqui icano.

Corintio Cuumiminaa Iimitono.

2 Jaanegui miihaima imino mihica. Miiro miihaiñoobaco miihai
imitino momoonitihi, bu miihaiñoobaco imitino mejeevamaaisutihi, bu
miihaiñoobaco mabañihicatihi icano. 3 Jaaruubo jilli onoobo amiihai
imitico onoono icatino. Miiro iticoni amiihaico unuucubadi: Amiihaico
uujoho sihidi gaijihi. Taciidiiti muduujecinihi sano mihicamoro, bu

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

sano mecheemequi. [4] Amɨɨhaico imino eesɨcɨnɨɨboro aivo amɨɨhairi imo
imo icahi. Jaamaño jino sihidɨ ɨdaasuno mihicarunofaño aivo imo imo
iicaaboro, quehecuno icahi.
[5] Jino Macedonia jiinɨjevɨ magasehininotɨro aivo mojaguisɨbama
machahahi. Jillɨ fahɨgovavɨ mofoohɨgo ɨdaasuno mihicahicahi, saatoho
mɨɨhaico aamɨneri, bu mojeebɨɨfañotɨ mihiguinehejeri icano. [6] Jaarunaaca
Moocaani iniinovafimoco equehecutusufiibo, mɨɨhaico imo imo miniiyuhi
Tito agaseneri. [7] Jillɨ agaseneriro icatɨno, bu diibo Tito amɨɨhaitɨ
imo imo iicaneri icano. Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhai mɨɨhaico
mahatyɨmegueneque sihidɨ mihimogonoco, bu tollɨro jɨɨbogoobo ɨdaasuno
mihicanotɨ, bu tahallɨtɨ mihicagonotɨ icano. Jaaneri sihidɨ janaanɨcɨ aivo
imo imo icahi.
[8] Amɨɨhaijaago agalluhinɨhaame amɨɨhaico ɨdaasuvusuhinɨrunaaca
jaaruneri uujoho ɨdaasuvotɨhi. Itɨconɨ naha ɨdaasuvehinɨrahi amɨɨhaico
toohaame ɨdaasuno omoonɨhinɨneri. Jaaruno jillɨ jihachutarehinɨ.
[9] Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amɨɨhai ɨdaasuno
mihicaneri imo imo icatɨhi, jillɨ toono ɨdaasuno mihicahinɨneri amɨɨhai
imitɨco mejeevesumaño. Jaanoco amɨɨhai majaabɨcɨuhi Moocaani
iimogonɨcɨbadɨ. Jaamaño mɨɨhai amɨɨhaico imitɨno momoonɨno icatɨno.
[10] Mɨɨro oono mɨɨno imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvonoco Moocaani
imeguehi. Jaaneri mɨɨno imitɨco mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco
mɨtɨconɨno. Jaaneri mɨhɨdaasuvotatɨhi. Jaanotɨ naha ɨdaasuvurumo
Moocaanico agaayɨcɨtɨmo ifinɨjitɨno guijevefaño feeji. [11] Mɨɨro amɨɨhai
imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvehinɨhi Moocaani iimogonɨcɨbadɨ.
Jaamaño amɨɨhai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaamaño magaajacuuhi
iimitɨɨboco. Bu amɨɨhai jaabojaago mɨsɨfiiratucuuhi. Bu jaamoro amɨɨhai
mihigutuuhi. Jaamaño uco mahatyɨmeneque mihimeguehi. Bu jaamoro
tohimitɨco omoonɨɨboco toonohallɨtɨ mɨhɨɨbaumoro Moocaani iijatɨ
magañɨɨuhi. Jaamaño mɨɨhai magaacuuhi amɨɨhai diibo omoonɨhinɨbadɨ
momoonɨhinɨtɨnoco. [12] Mɨɨro uujoho toohaameque acaatɨnɨhinɨsumi
toono imitɨco eheetavuubotɨ eesamaaiumaño icatɨno, bu saafiico imitɨno
omoonɨuboco eesamaaiumaño icatɨno. Jillɨ mɨɨhaico sihidɨ aivo amɨɨhai
magaijɨnoco, Moocaani ɨmefeenevɨ magaajasuqui. [13] Jaanoco mɨɨhai
muguubumoro imo imo miminifetehi.
Jaano bu iicanaaca aivo janaanɨcɨ imo imo mihicahi Tito aivo imo imo
iicanoco mahatyɨmeneri. Mɨɨro amɨɨhai diiboco mahamusuhinɨhi sajeebɨɨ
iicaqui. [14] Jaamaño amɨɨhaitɨ uujoho: Imihuseme, diiboco unuunotɨ
nucufevetɨhi. Mɨɨro paryɨ amɨɨhaico meneehicano miyaano. Jaabadɨro
bu amɨɨhaitɨ Titoco: Imimo, munuuno miyaanotɨ icahi. [15] Jaamaño
amɨɨhaico sihidɨ gaijɨɨbo, paryɨ amɨɨhaico onoonoco meheetavehicaunoco
eesafotooboro, bu diiboco mobocɨgumoro imihusene magaayɨcɨumaño
icano. [16] Jaamaño amɨɨhaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

Miyaavogomɨnaa Gaijɨtɨmo Aacɨno.

8 Tañahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhaico mɨjɨɨbogonoco Macedonia
jiinɨjeri iicajaje Moocaani iijamɨnaavɨ Moocaani imihuse
ɨɨfusucafotonoco. [2] Mɨɨro ɨdaasuno iicaneri nɨsucafuturumo aivo imo
imo icauhi, bu aivo ɨdaasufiirumo gaijɨtɨmo acɨuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma
iicamobadɨ. [3] Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijɨtɨmo iicadɨnoco
aacɨunoco. Jaarunofaño bu aivo janaanɨcɨvɨ acɨumo. [4] Jaamoro bu

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imogomoro dilluumo monahabomɨ Cristofeenedɨ Judeari iicamojaa
uujoho nɨhɨbamɨco asaatyonoco inahabonɨqui. 5 Jaamo aivo mɨɨhai imino
mehesɨcɨnɨuno janaanɨcɨvɨ moonɨumo. Mɨɨro iinoro Mohaivojɨɨbojaagovɨ
minifutuumo. Jaadɨ mojaagovɨ minifutuumo, Moocaani imuguubadɨ.
6 Jaaneguiiha Titoco sihidɨ munuuhi toono amɨɨhai mihimihusemaño
mahacɨnoco igaayɨcɨqui, bu toono nɨhɨbamɨco tɨconɨhinɨcuubo ɨɨcɨnoco
tahɨmega ificuqui. 7 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ janaanɨcɨ fanoovama mihicahi;
sihidɨ miyaavogoma mihicahi, bu mɨjɨɨbogonoco imino magaajahi, bu
sihidɨ gaajama mihicahi, bu sihidɨ imogoma mihicahi, bu mɨɨhaico
magaijɨnoma mihicahi icano. Jaabadɨro bu toono sitaaco magaijɨmoro
mahamusunovɨ janaanɨcɨvɨ mihica.
8 Jillɨ uujoho onoobo toonohallɨvɨ amɨɨhaico atajɨɨbano icatɨno. Jillɨ
imeguehi amɨɨhai imino momoonɨnoco, toonotɨ amɨɨhai miyaano sitaaco
magaijɨno igaajacafetequi. 9 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi Mohaivojɨɨbo
Jesucristo imihuseeque. Mɨɨro diibo sihidɨ busumijeevauruubo amɨɨhaico
agaijɨmaño ɨɨdaasuubotɨ minifutuhi. Jaamo amɨɨhai diibo ɨdaasufañodɨ
sihidɨ mubusumijeevahi.
10 Jaaneguiiha amɨɨhaidi iimiqui toonotɨ jino eesɨcɨnɨnoco neehi: Mɨɨro
amɨɨhairyo juufaijɨo ficabatɨro mɨtɨcovaumo imino momoonɨhicahi.
Jaaruno tɨcovono momoonɨhicautɨhi. Jillɨ mihimogomoro momoonɨhicauhi.
11 Jaaneguiiha jisumi tollɨ momoonɨnoco mihimivusu, oono itɨconɨ
mihimugumoro momoonɨubadɨro, amɨɨhaima iicadɨnotɨ acɨmoro. 12 Mɨɨro
saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadɨnoco aacɨno Moocaanidi aivo
imino. Jaaruubo Moocaani mɨɨnoma achahano janaanɨcɨvɨ mɨɨnoco
dillutatɨɨbo.
13 Jaamaño uujoho nootɨhi: Saatohoco mahacɨmoro amɨɨhai ɨdaasuno
miicaqui. 14 Jillɨ sabadɨro miicaqui neehi. Jisumi amɨɨhaima sihidɨ icano.
Jaaneguiiha diitoma achahanoco mahacɨ. Jaabadɨro bu safo amɨɨhai
mucuujɨvaachusumi diito amɨɨhaico acɨji. Jillɨtɨ jaamo sabadɨro mihicahi.
15 Oono Caatɨnɨhaame onoobadɨ iicaqui: Sihidɨ ɨɨcɨubedi atyuuvuutɨno.
Jaabadɨro bu mɨɨdɨno ɨɨcɨuruubedi, cuujɨvaachutɨno, onoobadɨ.

Tito Inahabonɨmɨnaa Iicano.

16 Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebɨɨfaño amɨɨhaico
agaijɨɨboro amusunoco ificuunohallɨvɨ jino uco iicabadɨro. 17 Jaabo
uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu diiboro imeguehi amɨɨhaico
aamusunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amɨɨhaico emeecɨtoobo.
18 Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diibotɨ fahɨgova
iicajaaje Moocaani iijamɨnaa imino ihiimaahicaaboco, taajasujɨɨbogotɨ
aamusuhicamaño. 19 Bu tollɨro diiboco Moocaani iijamɨnaa ɨɨcɨmoro
galluuhi mɨɨhaima ɨɨgooboro mɨɨhaico ihamusuhicaqui, jino sitaaco
magaijɨno dudɨcamaajeque meheetavomoco ihamusuhicaqui. Jaanoco jino
meheetavehicahi Mohaivojɨɨboco mihimequi, bu amɨɨhai mihimogomoro
momoonɨhicanoco magaajasuqui icano. 20 Jillɨtɨ mɨɨhaiditɨ mɨɨhaiñooba
jino nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui. 21 Mɨɨro
mɨɨhai mihimeguehi imino momoonɨnoco Mohaivojɨɨbo ɨmefeenevɨro
imino momoonɨno icatɨno. Tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imino
momoonɨhicahi.
22 Jaamɨsima bu tollɨro monahabomɨtɨ saafiico magalluhi. Jaabo
fanoovaaco momoonɨnoco iimogooboro mɨɨhaico amusuhicahi. Jaabo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu jisumi amɨihaico imino eesɨcinɨcumaño aivo imeguehi amɨihaico
aamusunoco. 23 Jaanotɨ saatoho amɨihaico Titoditɨ idilluhachiijɨ diitoco
monoo: Pablo gataavominaafirucu diiboma dudɨcamaaibo amɨihaico
ihamusuqui, noomoro. Jaabadɨro bu oono saatoho monahabomɨsitɨ
idilluhachiijɨ monoo: Moocaani iijaminaa agalluumɨsi, Mohaivojɨibo
Cristoco iimehicamɨsi, noomoro. 24 Jaaneguiiha diitoco magaayɨcɨ amɨihai
gaijɨma mihicanoco fahɨgova Moocaani iijafaño iicadɨmo igaajaqui, bu
amɨihaitɨ mɨihai imo imo mihicahicano miyaano iicaqui.

Moocaani Iijaminaadi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

9 Jaanotɨ miyaavogofeenedɨ monahabomɨ Judeari iicamedi nɨhɨbamɨco
mahallacarunotɨ siino amɨihaidi caatɨnɨcujitɨhi. 2 Mɨiro amɨihai
imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahiijɨvaro amɨihaiditɨ imo imo
iicaaboro Macedonia jiinɨjeminaaco neehicahi: Amɨihai Acaya jiinɨjeminaa
juufaijɨo ficabatɨro mehesɨcinɨhicauhi monahabomɨ Judeari iicamoco
mahamusuqui. Toonotɨ saatoho sihidɨ Macedonia jiinɨjeminaa agaajamoro
imeguehi tollɨro diitoco aamusunoco. 3 Jaaneguiiha jito monahabomɨco
amɨihaijaago galluuhi, amɨihaiditɨ toonotɨ imino eneehicano sɨcamaño
iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadɨ tollɨ momoonɨqui mihimibaicɨnɨcuuhi.
4 Jillɨ amɨihaico neehi saatoho Macedonia jiinɨjeminaa uuma
ofoomo amɨihaico atyɨmedino mihimibaivotɨmoco. Jaaneri mɨihai
munucufevejirahi sihidɨ amɨihaiditɨ imino mihiimaahicarumo. ¿Mɨillɨ bu
amɨihai nucufesuco neejirahi? 5 Tooneguiiha jito monahabomɨco ɨmegavɨ
galluuhi amɨihaico ibaatequi. Jaamo amɨihai mahallacaruji, munuunoco
ihamusuqui. Jillɨtɨ amɨihai mahallacaruno imitucuuno. Tollɨtɨ amɨihai
imihuse igaajacafetequi, mɨihai amɨihaico midilluneguiiharo mahacɨno
iicatɨqui.

Jaaneguiiha amɨihai 6 ollɨ onoonoco mehesafoto: Mɨidɨno abasuubo, bu
mɨidɨno ɨcɨji. Jaanotɨ bu guiraano abasuubo guiraano ɨcɨji. 7 Jaaneguiiha
famooro mahacɨ amɨihai jeebɨɨ onoodɨno, gaijɨmoro icatɨno, bu sita
idilluneguiiharo icatɨno. Mɨiro Moocaani gaijɨhi gaijɨtɨibo imo imo
aacɨfiiboco. 8 Mɨiro Moocaani amɨihaico fanoovaaco sihidɨ acɨjirahi.
Jaamo jinehejebatɨ cuujɨvaachutɨmo mihicahi. Jaamoco bu janaanɨcivɨ
acɨjiibo, tooneri iminoono dudɨcamaaje eheetavomoco mahacɨqui. 9 Mɨiro
Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:

Jaabo imihuseebe gaijɨtɨibo ɨidaasumoco acɨfihi. Jaanɨ iimihuse
ufucuro finɨjitɨhi, noonoro.

10 Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasuqui aacɨfiibo, bu amɨihaico
machutaaco acɨji. Jaaboro bu amɨihaico acɨji paryɨ diibo dudɨcamaajeque
meheetavejinoco. Jaaboro bu toonoco ujusisuuboro guiraatusujiibo
ajashutɨno iiminoono dudɨcamaajeenetɨ. 11 Jaamo tollɨtɨ amɨihai
fanoova imima mihicaji. Jaamo gaijɨtɨmo mahacɨhicahi. Jaano toono
nɨhɨbamɨco mahallacarunoco mofeenedɨ magalluunohallɨvɨ monahabomɨ
Moocaanico imeji. 12 Jaano toono nɨhɨbamɨco monahabomɨco mahacɨno
ucuujɨvaachuneguiiharo mahacɨno icatɨno, bu tollɨro toonohallɨvɨ
Moocaanico sihidɨ iimequi icano. 13 Mɨiro diito Moocaanico imeji.
Jaamoro toonofeenedɨ gaajajimo, amɨihai Cristo jɨibogo onoobadɨ
momoonɨhicanoco. Jaanohallɨvɨ bu Moocaanico bocɨguejimo amɨihai
gaijɨtɨmo diitedi, fameeguiiharo icano mahacɨnohallɨvɨ. 14 Jaamoro
amɨihaico sihidɨ agaijɨmoro amɨihaihallɨvɨ Moocaanima iimaajimo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amɨihaifeenedɨ Moocaani iimihuseque ɨifusumaño. [15] Jaaneguiiha
Moocaanico mihimo Illi sihidɨ ejeevaaboco mɨihaico aacɨnohallɨvɨ.

Pablo Idudɨcamaajehallɨtɨ Iimaahi.

10 Uujoho Pablo amɨihaico dilluhi Cristo sɨicujeebɨiri, imihuseri
icano. Mɨiro uco neehicamo, amɨihaima iicasumivaha, uujoho
sɨicuno iimaahicahi. Jaanotɨvaha sihɨgo iicasumi mityaabobadɨ
amɨihaima iimaahicahi icano. [2] Jɨi, jaaneguiiha amɨihaico neehi: Uujoho
amɨihaico emeecɨtodɨ, uco mɨsɨfiiratusudino, oono amɨihaitɨ saatoho
mɨihaico: Jillɨ tɨcovo jiinɨje miyaminaa iicahicabadɨro moonɨhicamo,
eneehicamohallɨvɨ. Mɨiro diitoma ɨibacasijinoco imibaicɨnɨcuuhi.
[3] Jɨi, miyaanoco, noomo mɨihai miyaminaa mihicanoco. Jaarumo
mɨihai jillɨ tɨcovo jiinɨjeminaa aamocasinɨcɨbadɨ mahamocasitɨhi.
[4] Mɨiro mɨihai jiinɨjeminaa ɨibacasinɨneri, abañɨneri, bu fanoovari
omoonɨcasinɨcɨbadɨ momoonɨcasitɨhi. Jillɨ Moocaani mityariro miyaminaa
sefa eesamaaiñehejeque mifinɨsuhi. [5] Jaabadɨ mifinɨsuhi mɨihaiditɨ
iminootɨno eneehicanehejeque, bu comityanehejehacho icano Moocaanico
agaajasujitɨrunehejeque icano. Jaamoro paryɨ miyaminaa esamaajeque
Cristoguiinovɨ mificuuhi, diiboco imityaguequi. [6] Jaamo amɨihai imino
muguubucuudɨ, saatoho uguubutɨnehejeque mɨihai mahaamɨji.
[7] Mɨiro amɨihai allɨonocoro magaajahi. Jaanotɨ saatoho Cristotahe
icanoco imino agaajamo, bu igaajaqui tobadɨro mɨihai Cristota
mihicanoco. [8] Jaabo uujoho Cristo mɨihaico aacɨno mityama mihicanotɨ
sihidɨ ihiimaaruubo, uujoho toonotɨ nucufevetɨhi. Mɨiro Mohaivojɨibo
mɨihaico jino mityaco acɨuhi amɨihai miyaavogoco mujusisuqui, jillɨ
mifinɨsuqui icatɨno. [9] Jaanegui uujoho amɨihaico aamenefañodɨ jillɨ
iigutusuuno, noomoro saatoho eesamaaiñoco imogotɨhi. [10] Mɨiro
neehicamo: Tahaamenefañodɨvaha sefano, mityano iimaahicahi. Jaanotɨ
amɨihaimavaha iicasumi niinovano icahicahi, sɨicuno iimaahicahi icano,
noomoro. [11] Jaamo tollɨ meneehicamo magaaja, mɨihai sihɨgotɨ aameneque
magalluhaamejefaño mihiimaahicabadɨro, bu amɨihaifeenevɨ mihicadɨ
momoonɨjinoco.
[12] Mɨiro mɨihai mofiico momoonɨtɨhi, oono saatoho ifiiditɨro imino
ihiimaahicamo tɨcovovɨ mɨhɨfetequi icatɨno, bu diitobadɨ mejeevaqui
icatɨno icano. Diito jillɨ mɨhɨifomo icamo, ifiivɨro ifiico ohoovɨcɨmaño,
bu saminaaro fahɨgova ohoovɨcɨcasimaño icano. [13] Jaanotɨ naha mɨihai
mofiico mitya mitya momoonɨtɨhi mɨihaiño iicatɨneri. Jaanotɨ naha
ɨdɨiboro Moocaani mɨihaico onoodɨnoro meheetavehi. Jaabo bu onoobadɨ
amɨihaijaago mɨhɨfetehi Corintovɨ. [14] Jaamaño mɨihaico Moocaani
atajɨibano janaanɨcɨvɨ mafatyotɨhi. Jaanotɨ naha amɨihaivɨ mɨhɨfututɨruva
naha, Moocaani unuuno janaanɨcɨvɨ mafatyejirahi mɨiro mɨihai itɨconɨ
amɨihaijaago Cristo jɨibogoco masatyuuhi. [15] Jaamaño mɨihai sita
dudɨcamaajeriro quehe quehe mihicatɨhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨihai
miyaavogo iguiraatonoco. Bu tollɨro mihimeguehi amɨihaifeenevɨ
janaanɨcɨ mududɨcamaaiñoco. Jaarumo Moocaani mɨihaico uhuuvuunoco
mafatyejitɨhi. [16] Jaadɨ bu janaanɨcɨvɨ mafatyeji amɨihai janaanɨcɨ
iicamojaago, diitoco taajasujɨibogoco mɨjɨibeguequi icano. Jaamaño uujoho
sita dudɨcamaajeriro quehe quehe icatɨhi.
[17] Jaanotɨ cajaatyohacho ifiico quehe quehe omoonɨhachiijɨ,
Aivojɨiboditɨro quehe quehe iicaqui. [18] Mɨiro ifiicoro: Uujoho aivo imino

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

icahi, onoobo diibo iimiibo icatino. Jaanoti naha idiiboro Aivojiibo diiboco: Imino icaabo, onoobo naha iimiibo.

Pablo Jihovo Minisuminaaditi Ijiibogono.

11 Jaanovaha uco majaabicijirahi sicamañoti mihiimaabadi ihiimaaboco. Jilli tolli icarunofaño uco majaabici. [2] Miiro amiihaico uujoho cigueguehi Moocaaniti asaano cigueegueri. Miiro amiihaico uujoho Cristodi ficucuuhi. Jaamaño diiboco amiihaico aciguehi, oono bagocaja imino iicago saafiicoro atajevago iicanicibadi. Jaamo mihicahi. [3] Jaarunofaño oono jiinimo ibañifiirari Evaco abañiubadi, bu amiihaico mabañicafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotiro Cristoco mejeecivehicanoco mejeevesujirahi. [4] Miiro sita asaamoro miihai mijiibogoyomoobo iicatiibo siyomo Jesuti ijiibogonoco muguubunicihicahi. Jaamoro bu magaayicihinicuubo iicanaaca siyomo gaijaco imo imo magaayicihicahi. Bu tolliro magaayicihinicuubogo iicanaaca, bu siyomo jiibogoco imo imo magaayicihicahi. [5] Bu oono diito ifiicoro: Sihidi mejeevano minisuminaa, eneehicamo onoonoco: Jii, meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovi icatihi. [6] Tahiimaajaagoti naha siicuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajejaagoti sihidi gaajahi. Miiro jaanoco amiihaico magaajasuhicahi fahiijivaro fanoovaaco momoonihicanofeenedi.

[7] ¿Nacu fine imitino mooniuhi, oono taajasujiibogoco amiihaico ijiibuguusumi jaadusutiibo iicaumaño, bu amiihaico bocigusuqui tafiico guiinovi ificuumaño icano? [8] Miiro fahigova iicajahaje Moocaani iijaminaa nihibamico tajaa agallunoco mudumitiicinicibadi gaayicihicauhi, toono sefati amiihaico amusuqui. [9] Jaabo amiihaima iicausumi siinoti cuujivaachuuruubo miihaiñoobaco dilluutihi. Miiro monahabomi Macedonia jiinijeti agaseumo uco aciuhi ucuujivaachuunoco. Tolli iicauboro idilluutibadiro, bu icaji. [10] Miiro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebiifaño iicabadiro, bu toono idilluutineri imo imo iicanoco miihaiñooba paryiicino Acaya jiinijeri iicamo dumitiicijitihi. [11] ¿Jaanoco milliti fine jilli uujoho neehi? ¿Nacu fine amiihaico agaijitimaño? Chaa, tolli icatino. Miiro uujoho amiihaico guiraano agaijinoco, Moocaani gaajahi

[12] Jaabo jino uujoho iicahicabadiro moonihicaji. Jaaneri: Diitobadi mududicamaaihi, eneehicarumo abañino gaajacafeteji. [13] Miiro jaamo diito jilli jihovo minisuminaa, jilli bañisuminaa iicamo, Cristo minisuminaabadi minifetehicahi. [14] Jaano jilli agaajaratino icatino. Miiro iji Satanas Moocaani toomominaafibadi iminifotooboro saajirahi. [15] Jaabadiro bu tihiitino diiboco ejeecivomo iminoco omoonimobadi minifetejirahi. Jaamo oono omoonino jaadaco iicineri finiji.

Pablo Moocaani Minisuminaafi Idaasuno Iicano.

[16] Jaaneguiiha siino amiihaico neehi: Miihaiñooba uco jilli jeegavoobo needino. Jaanoti tolli uco mehesicinihachiiji, muguubunicihica amiihaima iimaanoco, toonofañodi uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui. [17] Jaaruno uco Aivojiibo atajiibaneguiiha tolli nootihi. Jilli ejeegavoobobadi neehi mitya mitya iicanoco. [18] Miiro sihidi saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditiro. Jaabadiro bu uujoho tooneri mitya mitya icajirahi. [19] Miiro amiihai: Sihidi magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryi ejeegavomoco imino muguubunicifihi. [20] Miiro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amiihai imino muguubunicifihi, oono: Miihaico mejeecivo, noomoro
amiihaico atajiibahicamoco, bu amiihaico ananihicamoco, bu amiihaico
iguiinonihicamoco, bu amiihaico jihovotobadi omoonihicamoco, oono bu
amiihai imefaño amiihaico agabacuhicamoco icano. 21 Jaanoti naha miihai
tolli momooniutihi mesefautimaño. Jaano nucufesurunoco jino neehi.
Jaanoti saatoho nucufeguetimo ihiimaabadiro bu uujoho iimaahi; jino
jilli ejeegavoobo iicaniсibadi. 22 ¿Nacu jaamo hebreomi diito? Jaabadiro
bu uujoho hebreomioobo. ¿Nacu Israel jiinijeoto diito? Jaabadiro bu
uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimihai diito? Jaabadiro bu uujoho icahi.
23 ¿Nacu diito Cristo jeecivominaa? Miiro diito janaaniсivi uujoho icahi.
Jino ihiimaano ejeegavoobo onooniсibadi neehi. Miiro diito janaaniсivi
uujoho dudicamaaihi, bu diito janaaniсivi uujoho gaicicafetehi, bu diito
janaaniсivi uujoho сivojaniсafetehi, bu fiiva foova uujoho guijeveti
fatyehicahi, 24 bu sahusefoova uco judiomi aamiuhi treinta y nuevedifoova
gaicihicaumo. 25 Bu mifooci, safo icano aamicafutuhi imeiri. Jaanoti
safooro uco guiisibaneri aamiumo. Bu tolliro mifooci, safo icano ufuuboma
ciijigaimeenene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono imuuaifaño icauhi fucu,
cuuje icano fatyuuhi nifaihufaño. 26 Bu ajashutino igooboro feehicahi
teehino ñihicunofañodi, bu tolliro nanivaminaa ñihicumehejefañodi,
bu tolliro taajiinijeminaa, bu siijiinijeminaa icamo ñihicumehejefañodi
feehicahi. Bu tolliro cuumino ñihicunehejefañodi feehicahi. Tolliro
buhigueeje muuaiño icano ñihicunehejefañodi feehicahi. Bu tolliro miya
gataavominaa iicatimo, ñihicumehejefañodi feehicahi. 27 Tolliro bu sihidi
dudicamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco iidaasuvusunofañodi feehicahi.
Fiiva foova сigaraco jaabiciiboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano
jaabiciiboro feehicahi. Guiraafoova machutiibo icauhi. Bu siicuraco
jaabicihicauhi, gaachehubama chahahicauhi icano.
28 Jaana janaaniсivi bu iicarunehejeque nootihi. Miiro fafucuvaaсivi
paryi Moocaani iijaminaati eesamaaiñeri tajeebii niji niji icahicahi.
29 Miiro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu
saatohoco sita imitinofaño agañiisusumi, uujoho sifiirari idaasuno
icahicahi. 30 Jaanocoro toneheje tañiinovaco iifusunocoro uujoho
iimaajirahi. 31 Miiro Moocaani Mohaivojiibo Jesucristo Caanico fahiijivaro
iimono ufucuro finitino icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco
onoonoco. 32 Miiro Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivojiiboti,
imiya aivojiibo Aretas onoobo ificuubo itoomominaaco tuucuumi
guhuganovi ficuuhi, uco agaayicimoro сivojafaño isatyequi. 33 Jaarunaaca
uco jiiibaifaño ijiihacuumoro tuucuumi mecuhallidi jahisivi niitusuumo.
Jaamaño jillити taajauhi diibo useti.

Gaijanoco Pablo Aatyimeuno.

12 Miinoditiro imino mihiimaano jilli mihiifono. Jaarunofaño
iimaaji Aivojiibo uco gaijaco iifusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco
icano. 2 Miiro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo
satyocafutuuhi niquejefaño, aivo janaaniсi iicajefaño, siicije toonoti
fahuseeci siino mificabaci, mificabaci idiino ficabanoco mafatyucuuhi.
Jaanoco gaajatihi fine ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco
iidiiboro Moocaani gaajahi. 3 Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco;
ifiima baacho, igaijaro baacho idiiboro Moocaani toonoco gaajahi.
4 Miiro Moocaani iicahigo niquejefaño satyocafutuubo. Jahigo guubuubo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

agaajaratino iimaaco aivo miihaiñooba ijiibeguejitirunoco. 5 Jaabeditı
uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanotı tafiiditiro: Aivo mityahi, nootıhi;
ıdiinoro naha tañiinovatı iimaajirahi. 6 Jaanotı naha tafiiditiro imino
jiibuguruva, bu sicamaño icajitiruno, miyaanehejequere ijiibogomaño.
Jaaneguiiha tafiiditiro imino jiibogotıhi, saatoho uuditı janaanıcı
eesamaajiruneguiiha. Jillı uco aatyımenetiro, bu tahiimaaco uguubunotiro
icano igaajaqui.
7 Jaano toono Moocaani uco iifusuno, aivo uudi sihidı ejeevauno. Jaaneri
uujoho sihidı tafiico mitya mitya omoonıjiruneguiiha tafifaño aivoco
Moocaani ficuuhi. Jaano taahucufaño icahi januutu macafatyıcınıbadı.
Jaanoco ijiro juvivehi, tooneri uco ıdaasuno imoonıqui. 8 Jaano
toonohallıvı mifoocı, safo ıdiino Aivojiiboco dillucuurahi toono aivoco uutı
ibuusuqui. 9 Jaarunofaño Aivojiibo uco neehi: Ico agaijınofañodı fanoovari
diica. Miiro ifi iniinovamofañodı tamitya aivo janaanıcı ifusucafetehi,
nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri imo imo icahi tafifeenedı Cristo
mitya ihıfusucafetequi. 10 Jaamaño tañiinovaneri imo imo icahi, bu
tolliro uco imitıno onoonehejeri, bu fanoovatı ucuujıvaachunehejeri, bu
uco ijiiheguenehejeri icano. Miiro uujoho niinovaabobadı iicasumi aivo
janaanıcı Cristo sefama icahi.

Pablo Corintomınaaco Agaijiiboro Esamaaihi.

11 Amiihai uuditı imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro
tafiiditiro ihiimaamaño jeegavomınaafibadırucu. Miiro uujoho sihidı
jeevatıruubo, oono amiihai: Sihidı ejeevano minısumınaa, noomoro
diito dojıcutı mefeehicamo guiinovı icatıhi. 12 Miiro oono amiihaifeenevı
sihidı fanoovaaco jaabıciiboro ududıcamaaihicauno imino gaajacafutuuhi
iifusuneri, aatyımeratatınehejeri, ajabafiiranehejeri icano. Jaanotı
magaajahi uujoho miya minısumınaafi iicanoco. 13 Miiro sijahaje
Moocaani iijanomınaaguiinovı amiihaico moonıtırahi ıdiinoro naha
tafiiguiiha nihıbamıco amiihaico dilluutıhi. Jaaneri fine amiihaico imitıno
omoonıunoco mihimibachucasiqui sajeebii miicaqui.
14 Miiro amiihaico mifoocı baajecuuhi. Jaabo siino bu amiihaico baatequi
imibaivucuuhi. Jaabo amiihaico uujoho jinejebaco dillujitıhi. Miiro
amiihai nehejeguiiha feejitıhi, jillı amiihaiguiiharo feeji. Miiro caanimı
iseemeguiiha nihıbamıco allacarufihi, iseeme caanimıguiiha allacarutatıhi.
15 Jaabadı uujoho paryı tañehejeque amiihaihallıvı gañiijirahi imo imo.
Jaabadıro bu tafiico uujoho finısujirahi amiihai jeebiinohallıvı. Miiro
uujoho amiihaico sihidı agaijıtonaaca, amiihai uco guiinovıro miidino
magaijıhi.
16 Miiro amiihaitı saatoho, uujoho amiihaico jinejebaco idilluutınoco,
imino gaajarumo neehicahi: Amiihaico abañıuborovaha tacuraihufaño
gañiisuuhi, noomoro. 17 ¿Nacu amiihaico bañıuhi amiihaijaago oono
saatohoco agalluumofeenedı? 18 Miiro Titoco uujoho tajiibauhi amiihaico
ibaatequi. Jaaboma bu saafi monahaboco galluuhi. ¿Nacu Tito amiihaico
bañıuhi? Miiro misi sabadıro mihicafihi, bu sagaijafeenedıro.
19 Fine amiihai mehesicınıhi; jillı mofeenevı ifiguiiharo icamısi,
noomoro. Jaaruno tollı icatıno. Miiro misi Cristotaotısi Moocaani
imefeenevı mihiimaahi. Jaamo paryı agaijıno nahabomı, amiihai
miyaavogoco amusuqui. 20 Miiro uujoho ñihicuguehi amiihaico
emeecıtodı, uujoho iimogobadı mihicatımoco aatyımeneque, jaabadıro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu amɨihai mihimogobadɨ iicaaboco mahatyɨmejitɨnoco icano. Bu tollɨro
ñihicuguehi amɨihaifeenevɨ ɨibacasino iicanoco, bu sitaaco inohallitɨro
mɨjɨiheveneheje, bu icajɨisuhaño, bu gaijɨraneheje, bu sicamaño
jɨibogoneheje, bu dejecuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igaivusumi
imino momoonɨtɨneheje icano iicanoco. 21 Bu tollɨro ñihicuguehi jino
siino amɨihaico abaatoobo, Moocaani amɨihai imitɨco aatyɨmeneri
unucufeveneque. Bu jaabadɨro ajashutɨmo saatoho amɨihaitɨ sɨicɨjetɨro
imitɨco omoonɨhicamo; toono iimitɨco jeevesutɨmo iicahicamoditɨ, bu
oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitɨno imogonehejeque icano
omoonɨhicamoditɨ uujoho aivo ɨdaasuveji.

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

13 Mɨiro amɨihaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu jino
amɨihaico baateji. Jaamo saatoho imitɨco omoonɨmohallɨvɨ
mɨjɨibogodɨ miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨimo diibohallɨvɨ mɨjɨibogohachiijɨ
miyaavegueji. 2 Jaamo sɨicɨjetɨro imitɨco omoonɨhicaumoco faguucuuhi
siino eeguejeusumi. Bu paryɨ famoocoro jino siino tehesinotɨ neehi:
Jino siino amɨihaico abaatodɨ amɨihaico ɨdaasugucujitɨhi. 3 Jaadɨ jari
magaajaji, Cristo tafeenedɨ ihiimaanoco, magaajaguehicanoco. Jaabo
Cristo amɨihaico omoonɨdɨ niinovajitɨibo mɨiro amɨihaifeenevɨ isefaco
gaajasujiibo. 4 Mɨiro miyaano iniinovaaboco iicanɨcɨbadɨ tetecuumo.
Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadɨro bu mɨihai diibo
niinovajaagodɨ mihicahi. Jaarumo diibofañodɨ mihicacumaño Moocaani
mityari mihicaji, toonofeenedɨ amɨihaico mahamusuqui.
5 Jaaneguiiha amɨihairyo amɨihai ifiico magaajacɨ. ¿Naa imino
miyaavogofaño mihicanoco? Amɨihai ifiico imino mɨnɨsu. Mɨiro
amɨihairyo magaajahi Jesucristo amɨihaifaño iicanoco, miya
miyaavogomɨnaa mihicahachiijɨ. 6 Jaabadɨro bu uujoho imeguehi amɨihai
magaajanoco, mɨihai miya miyaavogomɨnaa mihicanoco. 7 Jaamo
mɨihai amɨihaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicahi, imitɨco amɨihai
moonɨtɨmo miicaqui. Jaaruno mɨihai imino mihicanoco magaajasuqui
icatɨno, jillɨ amɨihai iminocoro momoonɨquiguiiha, jillɨ mɨihaiditɨ imitɨno
mehesɨicɨnɨrunaaca. 8 Mɨiro mɨihai miyaanoditɨ imitɨno momoonɨtatɨhi,
miyajɨibogoguiiharo momoonɨhicahi. 9 Jaamaño mɨihai niinovano
mihicarunaaca amɨihai sefano iicamaño mɨihai imo imo mihicahicahi.
Jaamo mɨihai Moocaanima amɨihaihallɨvɨ iimaamoro mihicahi, aivo
amɨihai imitɨbama ufucu chahamo miicaqui. 10 Jaaneguiiha jihaameque
amɨihaidi caatɨnɨhi amɨihaico abaatejino ɨmegavɨro. Jaabo amɨihaijaago
ufuusumi sefano amɨihaico moonɨtɨibo icaqui, jino tamitya Aivojɨibo uco
aacɨhinɨno mityari. Tooneri amɨihaico jusisuqui aacɨhinɨno, jillɨ amɨihaico
finɨsuqui icatɨno.
11 Jaaneguiiha tañahabomɨ, tahɨgo imino mihica, bu amɨihai jeebɨifaño
iimitɨnobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu amɨihaico
afajɨinɨnoco magaayɨcɨ, bu sabadɨro imo imo mihicamoro sajeebɨi mihica
icano. Jaafa Moocaani gaijɨco, sajeebɨi icaco icano aacɨibo amɨihaima
icahi. 12 Fahɨgovavɨ midilluucasi ihiibɨcɨcasimoro. 13 Jimañeri iicamo
miyaavogofañodɨ monahabomɨ paryɨ iijɨco amɨihaijaago galluuhi.
14 Mohaivojɨibo Jesucristo imino omoonɨnoco magaayɨcɨ, bu Moocaani
gaijɨco, bu Igaija amɨihaima iicajinoco icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

GALATAS

Galacia Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo minɨsumɨnaafi, miyamɨnaa uco ɨicɨmoro agalluubo icatɨno. Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco guijevefeenetɨ ubuheetesuubo Moocaani uco agalluubo. [2] Jaamo mɨɨhai, uujoho, bu paryɨ monahabomɨ icamo jihaameque macaatɨnɨhi Galacia jiinɨjeri iicajano Moocaani iijanomɨnaadi. [3] Jaamo amɨɨhai Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi aacɨno sajeebɨɨ imino omoonɨno icanoma mihica. [4] Jaabo ifiico mohallɨvɨ aacɨuboro guijeveuhi mohimitɨhallɨvɨ, mɨɨhaico itaajasuqui jihimitɨ jiinɨjetɨ; Dios Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ. [5] Jaabo Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Chahabogo Sibogo Taajasujɨɨbogo.

[6] Uco aivo sihidɨ meheetyesuhi gueenene icatɨmoro Moocaanico mejeevesuneri Cristo mɨɨhaico agaijɨnofeenedɨ amɨɨhaico ucuuhuvahinɨɨboco. Jaamoro siibadɨ iicano jɨɨbogocoro magaayɨcɨhi. [7] Sibogo chahahi miya taajasujɨɨbogo. Jillɨ ɨɨfurumo sita amɨɨhaico casivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taajasujɨɨbogoco sibogotɨ ubuunanɨnoco. [8] Jaanotɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mahacɨhinɨnobuunatɨ uujoho, bu niquejefañotɨ asaabo Moocaani toomomɨnaafi iicaruubo, bu saatoho sita iicaruva icano siibadɨ iicabogoco mɨjɨɨbogohachiijɨ, mɨɨhai Moocaani afaijanoguiino mihicajirahi. [9] Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino neehi: Amɨɨhai taajasubogoco magaayɨcɨhinɨcubogohallɨvɨ sita amɨɨhaico sibogoco ɨjɨɨbogohachiijɨ diito Moocaani faijaguiino icahi.

[10] ¿Nacu jillɨ onoonotɨ miyamɨnaa uco cahacɨsuhi? Cha, tollɨ icatɨno Moocaani uco acahacɨsunoco imeguehi. Uujoho jaanotɨ imogotɨhi uco miyamɨnaa acahacɨsujirunoco omoonɨnoco. Jaanotɨ miyamɨnaaco cahacɨsuruva, uujoho Cristo jeecɨvomɨnaafi icajitɨrahi.

Jillɨ Pablo Minɨsumɨnaafitɨ Minifutuuhi.

(Hch 8.1-3)

[11] Jaanegui magaaja jinooco tañahabomɨ: Uujoho taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogono miyamɨnaafi esamaajere icatɨno. [12] Toonoco uujoho cajaanɨ miyamɨnaafitɨ gaayɨcɨhinɨtɨhi. Mɨɨhaiñooba uco jɨɨbeguehinɨtɨhi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

13 Amɨihairyo magaajacuuhi itɨconi judiomi iijico omoonihicausumi
imino omoonihicaunoco. Amɨihairyo magaajacuuhi uujoho Moocaani
iijanominaaco finisuqui idaasuno omoonihicaunoco. 14 Jaabo uujoho
judiomi iijico aivo tayoto tatyicovoviro ificabano iicaurumo janaanicivi
imino mooniuhi. Uujoho aivo imino moonihicauhi moheedetemihai
iijico. 15 Jaaruuboco uco Moocaani sahiijitiro iciuhi fiivuutiibocoro,
sihidi agaijimaño uco iciubo. 16 Tolli iimuguuboro uco Illico gaajasuubo,
uujoho diibo taajasujiibogoco jiibeguequi judiomi iicatimofeenevi. Jaabo
jilli iicausumi miihaiñoobajaago fuutihi toonoti uco ijiibeguequi. 17 Bu
Jerusalevi fuutihi itɨconi tahimegavi minisuminaati iicacuumoco toonoti
idillutoobo. Jilliro gueenene icatiiboro fuuhi Arabia jiinijevi. Jahigoti
uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivi.
18 Jaabo mificabaci, saficaba icanobuunati jari Jerusalevi fuuhi. Jahigo
jari Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseeci satihai idiino fucuvaro icauhi.
19 Jaaruubo bu saatohoba minisuminaaco atyimeutihi idiibocoro Jacoobo
Aivojiibo Jesu nahaboco atyimeuhi. 20 Moocaani imefeenevi miyanotiro
jino neehi acaatiniibo.
21 Jaanobuunati fuuhi Siria, Cilicia icano jiinijevi. 22 Jaaboco uco
monahabomi Cristota Judea jiinijeri iicamo imino atyimeutihi. 23 Jilliro
uguubuumoro uuditi neehicauhi: Itɨconi miihaico toonohalliti idaasuno
omoonihicaubo, jisumi taajasujiibogoco jiibogooboro feehicahi toonoco
itɨconi ifinisuqui omoonihicaurunoco, noomoro. 24 Jilli noomoro uuditi
Moocaanico imehicaumo.

Saatoho Minisuminaa Pabloco Gaayiciihi.
(Hch 12.)

2 Jaanobuunati fahuseeci motihaiti igueenemeheje idiino
ficabavabuunati siino fuuhi Jerusalevi, Bernabe onooboma. Jaabo
uujoho satyuuhi tahigo Tito onooboco. 2 Tahi fuuhi, Moocaani uco tahi
difo unuuneguiiha. Jahi Jerusalevi Moocaani iijaminaa imiyaamoma
ijeevadi mihigaivuuhi diitoco imino jiibuguuhi taajasujiibogoti judiomi
iicatimofeenevi ijiibeguehicaaboti. Jilli mooniuhi ududicamaaihicauno
jihovonobadi iicajiruneguiiha. 3 Jahigo uuma ufuubo Tito judiomioobo
icautiruuboco iimeeheque miihai miquiticisuutihi. 4 Jaarunaa miya
nahabomi iicautimo mofañodi toovono ijicafutuumo imuguuhi diibo
meeheque iquiticiunoco. Jaamo diito mofeenevi jicafutuuhi gaajaminaati
ufuumo, Cristo Jesuma mihicacuunofeenedi judiomico atajiibahicanoti
mataajacuunoco agaajatuumo. Jaamoro miihaico siino Moise tajiiba
jijovototi imoonisuqui ufuumo. 5 Jaarumoma sihidi mejenaaucasiuhi.
Amɨihai taajasujiibogoco miyaanoco magaayicicuunoco jeevesutimo
toonofañoro miicaqui.
6 Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadi
iicanoco ajashuno jiibuguutihi. Jaaruno diito tolli iicano uco
milli moonitihi, Moocaani miyaminaaco udugaacutimaño.
7 Jaamo uco bohonobati jiibogotimoro jilliro gaajaciumo uco
Moocaani judiomi iicatimojaago taajasujiibogoco satyequi
aaciuboro atajiibaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro judiomijaago
isatyequi aciubo. 8 Miiro diiboro Moocaani Pedroco minisuminaafiti
judiomifeenevi agalluubo, uco minisuminaafiti galluuhi judiomi
iicatimofeenevi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

9 Jaamaño Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo eneehicaumo
gaajaciuhi Moocaani uco toono dudicamaajeque aaciunoco. Jaamoro
misico ihuseneque aciumo uco, Bernabeque icano. Jilli moonıumo
magaijicasimoro manahabovacasijinoco. Jaamoro bu imuguumo misi
judiomi iicatimofeene mududicamaaituujinoco. Jaanoti diito judiomiguiiha
toonoviro fitafutuuhi diitofeenevi idudicamaaiqui. 10 Jaamo misico
idiinocoro tajiibauhi iidaasumoco mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho
jabajeevetiibo imino moonihicahi.

Pablo Ibahi Pedroco Antioquia Cuumivi.
(Hch 12.1, 2)

11 Jaanobuunati Pedro Antioquia cuumivi ufuuboco ihimefeenevi
uujoho iibauhi, imitino omooniunohallıti. 12 Iticoni machuhicaubo
sano judiomi iicatimehejema. Jaanaa Jacoobojaagodi iicaumo
saatoho judiomi agasecuudi diito judiomi iicautimoti udugaavuuboro
siino diitoma machucuutiibo, diito ibai meehe quitici tajiibaminaa
iicaumaño diitoco iiguiuboro. 13 Jaabadiro bu saatoho judiomiti
Cristoco imiyaavugucuurumo Pedro abañisuubo omoonihicaubadiro
minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diitobadiro minifutuuhi. 14 Jaamo
diito miyaano taajasujiibogo onoobadi icatimo iicaunoco aatyimeuboro
Pedroco famoohimefeenevi nuuhi: Ijoho judiomioobo diicaruubo
judiomi iicaniciibadi icatiiboro, judiomi iicatimo iicabadi diicahicahi. Bu,
¿milli jaabo toono judiomi iicatimoco judiomibadi iicaqui tajiibahicahi?
nooboro nuuhi.

Judiomi, Saatohobadiro Miyaavogofeenedi Taajahi.

15 Miihai naha mifiivuunotiro judiomi. Jaamo miihai siijiinijeoto
imitiminaa iicabadi mihicatihi. 16 Jaarunofaño magaajahi, Moise tajiibaco
omoonirumoco miihaiñoobaco Moocaani agaayicijitinoco. Jaanoti
idiinotiro miihaico gaayicijiibo Jesucristoco mimiyaavogonofeenedi.
Jaamaño bu miihai Jesucristoco mimiyaavuguuhi miihaico toonofeenedi
Moocaani igaayiciqui. Jaamo miihai tajiibaco momooninoti
magaayicicafototihi. Jaamaño miihaiñoobaco Moocaani gaayicijitihi
tajiiba onoonoco omoonimoco.
17 Jaanoti Cristofeenedi miihaico Moocaani agaayicinoco
momooninaaca saatoho miihaico neehicahi: Imitimo, Moise tajiiba
onoobadi moonitimo, noomoro. ¿Nacu fine Cristo miihaico imitiminaati
eetavehi? ¡Cha, tolli icatino! 18 Jaanoti naha ifinisucuuno tajiibaco, bu
siino dojicuviro eetavuruva uujoho imitiminaafiti icajirahi. 19 Miiro
uujoho tajiibati iguijevecuubobadi icacuuhi; toonoro tajiiba uco
gaajasuuhi toonofeenedi taajatiibo iguijevejinoco. Jaaneguiiha
jisumi uujoho Moocaani imogobadi moonihicahi diibeguiiharo
iicacumaño. 20 Jaabo Cristo imohohallivi iguijevehinisumi uuma sano
guijevehinicuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadi. Jaamaño
uujoho diibo icacuutihi, Cristorucu jino tafifaño iicano. Jino uujoho
iicano ifiima icahi, Moocaani Achico imiyaavogonofeenedi. Diibo
uco agaijiuboro tahallivi ifiico aciubo guijevefaño. 21 Jaamaño
Moocaani imihuseque uujoho tihiisutihi. Jaanoti tajiiba onoonoco
momooninoti miinoco Moocaani igaayiciruva, Cristo iguijeveuno
jaaduveechujitirahi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

¿Tajiiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?

(Rm 4.1-25)

3 ¡Ayi! Aivo jihovoto amiihai Galata cuumioto. ¿Miijoho amiihaico
bañihi miyabogo taajasujiibogoco miyaavogotimo miicaqui? Miiro
amiihaico mijiibogomoro imino amiihaico mihifusucuuhi diiboro
Jesucristo etetecuciniiboco foovono magaajaqui. [2] Eneecata jinoti uco
mijiibogo: ¿Milliti amiihai Moocaani Gaijaco magaayicihinihi? ¿Nacu
Moise tajiiba onoonoco momoonihicaunoti? ¿Nacu muguubuhininoco
mimiyaaveguehininoti? [3] Milliti jaamo amiihai jihovotobadi
mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija sefari miticonihininoco, jilli
mosefariro mihifutusuji, noomoro mehesicinihi? [4] Sicamañobadiro
mafatyusudino toonohalliti idaasuno mihicanoco. Tolli fine icajitino.
[5] ¿Nacu milliti amiihaico Moocaani Igaijaco aaciiboro amiihaifeenevi
aatyimeratinehejeque moonihicahi? Tajiiba onoonoco momoonihicamaño
icatino, muguubunoco mimiyaavuguumaño.

[6] Miiro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani
gaayiciuhi. [7] Toonoti amiihai magaaja, paryi imiyaavogomo miyaano
Abraham iyaachimihai. [8] Miiro Moocaani siicijetiro judiomi iicatimoco
imiyaavogofeenedi agaayiciujinoco aatyimeuboro Abrahamco siicijetiro
jiibugucuuhi jino iimino jiibogoco Caatinihaamefaño: Difeenedi
paryiicino jiinije cuumiminaa imino moonicafeteji, nooboro. [9] Jaamaño
paryi imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino
moonicafotonicino.

[10] Jaamaño paryi Moise tajiiba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani
afaijanoguiino icahi. Miiro Caatinihaame neehi: Paryi tajiiba
Caatinihaamefaño onoonoco imino iifutusutimo Moocaani afaijaunoguiino
icahi, noonoro foovono aivo icano. [11] Jaamaño miihaiñoobaco Moocaani
gaayicitihi tajiiba onoonoco omooninoti. Miiro Caatinihaame neehi:
Moocaani agaayicimo, imiyaavogofeenedi icaji, noonoro. [12] Jaamaño Moise
tajiiba miyaavogoyomono icatihi. Miiro noono: Jinehejeque paryi imino
omoonimo toonofeenedi icaji, noonoro.

[13] Jaano toono tajiiba faijati Cristo miihaico taajasucuuhi. Miiro diibo
mohalliti faijaguiino minifutuuhi. Miiro Caatinihaamefaño noono:
Afaijacinimo paryi imohohallivi etetecucafotomo, noonoro. [14] Jilli icauno
Abrahamco imino omooniguunoco Jesucristofeenedi judiomi iicatimo
igaayiciqui, bu famooro miyaavogofeenedi Moocaani Igaijaco aaciguuboco
magaayiciqui icano.

Tajiiba, Bu Aaciguuno Icano.

[15] Tañahabomi, miyaminaa ifiivi oovicciiboro jino amiihaico
jiibeguehi. Saafi miyaminaafi onoonoco eheetavoobo toonohallivi
imomoco acaatininoco miihaiñooba siino toonohallivi cuhubarutatihi,
bu buusutatihi icano. [16] Jaabadi Moocaani Abrahamco, iiyaachico
icano aacijinoco eetavuuhi. Miiro Caatinihaamefaño: Ajashutimoco
monoonicibadi, diiyaachimihaico, nootino. Miiro: Diiyaachico, noono.
Jaabo saafiiro diibo Cristo. [17] Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani
Abrahaama ihiimaauboro diiboco aaciguunoco eetavuubo miyanotiro
iicaqui. Jaamaño toonobuunati Moise tajiiba cuatrocientos treintadi
ficabavabuunati agaseuno, toonoco finisuvajitirahi Moocaani aciji

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

unuunoco jaaduveechucuutɨnobadɨ moonɨjitɨrahi. 18 Jaano bu Moocaani
aacɨguuno Moise tajɨɨbafeenedɨ isaacinɨruva, tɨcovono aacɨguuno
icajitɨruno. Jaarunaa mɨɨro Abrahamco Moocaani acɨguuhi jillɨ tɨcovono.
19 Jaanegui, ¿nacu, collɨhɨicaqui Moise tajɨɨba icahi? Jillɨro imitɨno
mihicanoco igaajasuqui. Jaaruno Abrahamco: Diiyaachi, unuubo
asaautɨnohachutaro Moise tajɨɨba iicaqui. Jaano tajɨɨbaco Moocaani
itoomomɨnaafeenedɨ Moiseque jɨɨbuguuhi diibo miyamɨnaaco
ijɨɨbeguequi. 20 Jaanotɨ saafiiro jillɨ tɨcovono aacɨguunoco aacɨmaño
sififeenedɨ acɨtatɨɨbo. Jaabo Moocaani saafiiro ihacɨguunoco jillɨ
tɨcovono acɨɨbo.

Tajɨɨba Onoono.

21 ¿Nacu jino Moise tajɨɨba Moocaani aacɨguunojaagodɨ icatɨhi,
eneejiruno? Cha, icano. Mɨɨro fiivoco ihacɨqui tajɨɨbaco ihacɨruva
Moocaani mɨɨnoco gaayɨcɨjirahi tajɨɨba onoonoco momoonɨnofeenedɨ.
22 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Paryɨ famooro miyamɨnaa imitɨ
jɨjovoto, noonoro. Jaano tollɨ icamaño Jesucristoco imiyaavogomo
imiyaavogofeenedɨ Moocaani aacɨguunoco gaayɨcɨji.
23 Itɨconɨ jino miyaavogo agaseutɨsumi tajɨɨba mɨɨhaico iiguiinovɨ
jɨjovototɨ ficuhicauhi, miyaavogoco aacino agaajacafutuutɨnohachuta.
24 Jaamaño tajɨɨba, seeme toomomɨnaabadɨ jeevauhi. Seemeque
mihicanɨcɨbadɨ mɨɨhaiotoco jɨɨbeguehicauno Cristo asaautɨnohachuta.
Jaamo mɨɨhai diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayɨcɨqui.
25 Jaamaño jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumaño tajɨɨba mɨɨhaico
otoomonoguiino mihicacuutɨhi. 26 Mɨɨro miyaavogofeenedɨ paryɨ famooro
amɨɨhai Moocaani seemetɨ mihicahi Cristo Jesuma mihicacumaño.
27 Paryɨɨcino famooro amɨɨhai Cristo Jesujaagovɨ miminifetequi
minitɨcafutuumo diiberi mɨjɨɨcɨnɨhi gaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨɨcɨnɨbadɨ.
28 Jaamaño judiomɨ, griegomɨ monoono chahacuuhi, bu jɨjovoto, bu
jɨjovoto iicatɨmo, bu gaifiimɨ, bu gaigoomɨ oono icamo. Mɨɨro Cristo
Jesujaagodɨ mihicacumaño paryɨ famooro saafiiro mihicacuuhi. 29 Jaamo
Cristota mihicacumaño Abraham iyaachimɨhaitɨ mihicacuuhi. Jaamo
magaayɨcɨji Moocaani aacɨguunoco.

4 Jaamaño uujoho neehi: Mɨɨro seemene caanimɨ busumijeque
agaayɨcɨjiibo seemene iicasumi jɨjovoobobadɨ icafihi, paryɨ toneheje
abajaabo icajiruubo. 2 Mɨɨno saatoho tonehejeque otoomomoro imino
ficufihi caanimɨ: Jino dinoo, noomoro ohoovɨcɨjifucu agasenehachuta.
3 Jaabadɨ mɨɨhai mihicauhi momiyaavogo seemebadɨ ujusitɨnohachuta.
Jillɨ miyamɨnaa esamaaje onoonoguiino mihicahicauhi. 4 Jaarunaa tufucu
agasecuudɨ Moocaani Illi Cristoco galluuhi gaigootɨ ifiivuuboco. Jaabo
jiijehallɨvɨ saauhi judiomɨ tajɨɨbaguiino iicaubo. 5 Jillɨ saaubo mɨɨhai toono
tajɨɨbaguiino toono jɨjovototɨ mihicamoco itaajasuqui; Jaadɨ mɨɨhaico
Moocaani iseemetɨ igaayɨcɨqui.
6 Jaamo amɨɨhai Moocaani seeme mihicacuunoco igaajasuqui Illifeenedɨ
Igaijaco[a] amɨɨhai jeebɨɨfaño galluubo. Jaabo Igaijafeenedɨ meneehicahi:
Moocaani, ɨɨjoho Taacaani, noomoro. 7 Jaamaño ɨɨjoho Moocaani
seemenerucu, jɨjovono diicacuutɨhi. Jaabo ɨɨjoho iseemene idiicamaño ɨco
Moocaani ibusumijeque aacɨguunoco acɨji Cristofeenedɨ.

---

a 4.6: Griego iijɨri: Illi Gaijaco, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Pablo Jeebɨɨ Miyaavogomɨnaajaagovɨro Icahi.

8 Itɨconɨ naha amɨɨhai Moocaanico magaajautɨsumi, jihovoto caanimɨ
jɨjovototɨ mihicauhi. 9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha,
tollɨ icatɨno, imiga amɨɨhaico Moocaani agaajacuumo. ¿Collɨhi jaamo siino
dojɨcuvɨro miminifetehi toono iniinovano esamaajefaño, bu ɨɨdaasunofaño
icano siino toonoguiinovɨ jɨjovotobadɨ? 10 Amɨɨhaihiica suufenɨtɨmo
mificuhicahi siibadɨ iicafucujeque, bu nɨhɨbanoco, bu ifafucuvaaco,
bu ficabanoco icano Moise tajɨɨba unuubadɨrehiica. 11 Aivo ñɨhicuguehi
tadyudɨcamaaje amɨɨhaifeenevɨ sɨcamañovɨ ofoomañovɨ.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Jaamo uubadɨ miminifetehi, uujoho
amɨɨhaibadɨ iminifotobadɨro. Amɨɨhai uco imitɨno momoonɨuno
icatɨno. 13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco
iguihuvaumaño sihɨgo footɨɨbo amɨɨhaico ɨjɨɨbuguunoco. 14 Jaano
toono ɨguihuvauno jillɨ amɨɨhaico ɨnɨsuuno. Jaaruuboco amɨɨhai uco
mɨtɨhɨsuutɨhi, mɨjɨɨhegueutɨhi icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaafico, bu
Cristo Jesuco icano mihicanɨcɨbadɨ uco magaayɨcɨuhi. 15 Tusumi imo imo
mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Amɨɨhaiditɨ neehi: Sihidɨ jeevatɨno
iicauruva amɨɨhai aallɨɨnoco tusumi mɨhɨcɨumoro uco mahacɨjirahi sihidɨ
uco magaijɨumaño. 16 ¿Nacu jaabo jisumi amɨɨhaimɨnaafitɨ minifutucuuhi,
amɨɨhaico miyaanoco onoonohallɨtɨ?
17 Diito Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaico imeguehicahi, jillɨ
amɨɨhaico imino imoonɨqui icatɨno. Jillɨro amɨɨhaico mɨɨhaiditɨ sihɨgovɨ
udugaacunoco imogomo. Jaamo amɨɨhai diito onoonocoro mihimeguequi.
18 Imijiruno saatoho amɨɨhaico agaijɨnoco mihimogono. Jaarunofaño
amɨɨhaima iicasumiro icatɨno uujoho iicabadɨ fahiijɨvaro. 19 Taseemegayɨmɨ,
siino bu uujoho aiveneri ɨdaasuno icahi amɨɨhaiditɨ, gaigo iseemevaqui
aivogo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo ɨdaasuno icaaboro icaji amɨɨhaifaño Cristo
jɨɨbogo ujusitɨno, bu diibobadɨ mihicatɨnohachuta icano. 20 Jaachiijɨro
amɨɨhaima iicacuujirahi, simañodɨ amɨɨhaima iimaaqui. ¿Jaaruubo mɨllɨ
bu amɨɨhaico neejirahi tahɨ iicatɨmaño?

Sara, Agar Icamɨfevɨ Ohoovɨcɨno.

21 Amɨɨhai Moise tajɨɨbaguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco
monoo: ¿Nacu amɨɨhai muguubutɨhi toono tajɨɨba onoonoco? 22 Mɨɨro
Abraham miiseecɨico seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo ijɨjovogo
Agar onoogoma. Jaanotɨ saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma
jɨjovogo iicautɨgoma. 23 Ijɨjovogo seemene fiivuuhi parɨ famoova seeme
ifiivonɨcɨbadɨro. Jaanotɨ imiyaago seemene fiivuuhi diibofeenedɨ Moocaani
aacɨguuno imiyaavequi. 24 Jaano jino jillɨ diitɨfevɨ oovɨcɨcafetehi minoocɨ
unuuno. Agar oovɨcɨcafetehi Sinai onoogajɨvɨ unuunoco. Tusumivɨ unuuno
seeme fiivehi tajɨɨba jɨjovototɨ iicaqui. 25 Jaago Agar oovɨcɨcafetehi
Arabiari iicagajɨ Sinaigajɨvɨ, bu Jerusale cuumi jisumi iicacuumivɨ icano.
Jaamaño tuucuumi parɨ judiomɨma toono tajɨɨbaguiino jɨjovototɨ icahi.
26 Jaanotɨ niquejefaño iicano Jerusale sajeebɨɨma iicacuumi. Jaacuumi
seeme mɨɨhai. 27 Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi:

Imo imo diica ɨɨjoho achiba idiicago, eseemevatɨgo.
Imo imo idiicaneri janaanɨcɨvɨro coovadiinamaahicahi
ɨɨjoho seemeva aivoco agaajatɨguehiica. Mɨɨro ɨɨjoho
edeevesucafutuugo sihidɨ diseemema diicaji, aijɨma iicago

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

janaanicivi, noonoro Moocaani aaciguuno Moise tajiiba
janaanicivi sihidi jeevahi, eneejiruno.
28 Tañahabomi, jaamaño miihai Isaac iicabadi mihicamo. Miihai
Moocaani aaciguuno seeme. 29 Jaamaño miiro Agar achi Ismael onoobo
johono jisumi famooseeme ifiivonicibadi fiivuubo. Jaanoti Sara achi
Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadi ifiivuuboco Ismael
jiiheguehicauhi. Jaabadiro bu jisumi Ismael yoto jiiheguehi Isaac yotoco.
30 ¿Nacu milli Caatinihaame neehi? Miiro noono: Buhi gallu dijijovogoco
illima. Miiro ijijovogo seemene ibusumijeque gaayicijitihi sano imiyaago
seemenema, noono. 31 Tañahabomi, jaamaño miihai ijijovogo seemebadi
mihicatihi. Imiyaago seemebadiro mihicahi.

Sefano Mihica Mataajacuunofaño.

5 Miiro miihaico Cristo taajasuhinicuuhi sajeebii mihicacuuqui.
Jaanegui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino tajiibaguiino
jijovototi miminifutucuudino.
2 Uujoho Pablo jino amiihaico onoonoco muguubu. Siino amiihai meehe
quitici eetavoguiino miminifotohachiiji, Cristo amiihaico taajasujitirahi.
3 Siino bu neehi: Cajaanihacho amiihai meeheque miquiticiibo
matajiibacafetehi paryi Moise tajiiba onoonoco imino momooniqui.
4 Tajiibaco imino momoonimaño Moocaani miihaico gaayiciji, noomoro
mehesicinimo. Cristoditi sihigovi miminifutucuuhi, bu Moocaani
gaijiti sihigovi miminifutucuuhi icano. 5 Jaanoti miihai Moocaani
Gaijafeenedi, bu miyaavogofeenedi icano mehesicinihi Moocaani miihaico
agaayicicuunoco. 6 Jaamo Cristo Jesufañodi mihicacumaño miihaidi
sihidi jeevacuutino miquiticinino, bu miquiticiratino icano. Jaanoti naha
miyaano ijaadama iicano magaijimoro mimiyaavogono.
7 Iticoni amiihai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿miijoho amiihaico
miyaanoco jeevesusuhi? 8 Toono ejeevesusuno amiihaico ucuuhuvaubo
Moocaaniti asaano icatino. 9 Mehesicini, ajashuruno levaduraguiiji
siihifaño paryi adicifihi. 10 Uujoho aivojiiboco amiihaiditi esicinihi. Jaamo
amiihai siino simañodi esamaaicuutimo mihicahi. Jaanoti amiihaico
niji niji omoonisuhicamoco Moocaani idaasuno mooniji, cajaanihacho
icaruuboco.
11 Tañahabomi, miiro uujoho quiticicoro jiibuguruva judiomi uco
jiihevejitirahi. Jaanova bu Cristo guijeve imoho jiibogo diitoco
taficugusujitiruno. 12 Jaamaño oono amiihaico quiticico jiibogomoro
efeehicamo. ¡Jaanova paryi jisumiro finicuujirumo fanuucu!
13 Tañahabomi, miiro amiihai mihicicafutuuhi tajiiba mityaguiinoti
mataajaqui. Jaarumo: Miihai jisumi mihimogobadi momooniijirahi,
meneedino. Jilliro fahigovavi mejeecivocasi magaijicasinofañodi.
14 Miiro paryiicino tajiiba onoono jinoovi sano ifetehi: Sitaaco gaiji
difiico agaijibadiro, onoonovi. 15 Jaanoti amiihai meheeducasimoro
muduucasihachiiji, imino mehesicini sanomiro mifinisucasidino.

Moocaani Gaija Aacino.
(Rm 8.5)

16 Jino amiihaico onoono: Moocaani Gaijafeenediro mihica. Jaachiiji
amiihai ifi iimogonoco momooniijitihi. 17 Miiro mofi iimogono Moocaani
Gaijajaagodi icatihi. Jaabadiro bu Moocaani Gaija mofi iimogonojaagodi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

icatɨhi. Jaamaño amɨihai mihimugurunoco momoonɨjitɨhi.
18 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨihaico ɨsɨigohachiijɨ tajɨibaguiino
mihicacuutɨhi.
19 Tɨhɨitino magaajacɨnicɨhi mofi atajɨibanocoro omoonɨmo
omoonɨfinoco: Jahisihijedɨ mogaimɨ iicatɨmehejema icamo,
ɨidicunehejeque moonɨmo, fanoova imogocoro, 20 jihovocaanimɨco
iimomoro jeecɨvomo, gaibanɨcoro eetavomo, sitaaco jɨihegueme,
ɨibacasififimo, cɨgueeguefifimo, chahanotɨ sɨfiiratefimo, dugaacufifimo,
ijeevadɨ sitaama dugaavefimo, 21 sitaaco iinohallɨtɨro jɨihevefimo,
sitaaco gaicaaufifimo, guiriicavefifimo, machufifimo jillɨ
iicanehejequere moonɨfimo. Jaanoco jino amɨihaico nuucuuhi itɨconɨ
eneehinɨcubadɨ: Paryɨ jinehejeque omoonɨhicamo Moocaani aivojɨfaño
feejitɨhi.
22 Jaanotɨ naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gaijɨ, imo
ica, sajeebɨi ica, jaabɨcɨ, sitaaco magaijɨno, imihuse, miyaavogo
icano, bu 23 sɨicujeebɨi mihicano, mofi esamaajeheneque miguiinonɨno
icano. Jinehejehallɨvɨ chahano tajɨiba tollɨ momoonɨjirahana onoono.
24 Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifiinoma fanoova imitɨco
iimeguehicanehejeque jeevesucuuhi iguijevecuunobadɨ. 25 Jino Moocaani
Gaijafeenedɨ mihicabadɨro bu jaafa mɨihaico diiboro tɨcuvusuhi paryɨ
meheetavonehejefaño.
26 Jaaneguiiha mofiicoro: Aivo mimityahi, noomoro sitaaco
fiivusucuutɨmo miicaqui, bu iinohallɨtɨro sitaaco jɨihevecuutɨmo
miicaqui icano.

Fahɨgovavɨ Mahamusucasi.

6 Tañahabomɨ, saafi imitɨfaño aacotooboco mahatyɨmesumi amɨihai
miyaavogofaño imino mihicacumo tollɨ iicamoco mahamusu siino
miyaavogofaño quehecuno miicaqui. Jaamo sɨicuno amɨihai jeebɨico
miminiiyumoro momoonɨ. Amɨihai ifiico gaihuɨnɨmoro, tollɨro bu amɨihai
toonofaño mahaquetedino. 2 Fahɨgovavɨ mahamusucasimoro sifi ɨdaasuno
iicanoco mahamusu sifi bocɨnoma ofooboco mihicanɨcɨbadɨ. Tollɨtɨ jaamo
imino Cristo tajɨibaco mɨhɨfutusuhi.
3 Jaanotɨ saatoho: Uujoho aivo sihidɨ gaajahi, noomoro ifiico esɨcɨnɨmo.
Tollɨ iicamo ifiicoro bañɨhi. 4 Famoovaro amɨihai ifiinoco imino magaaja.
Jaadɨ jari imo imo mihica, amɨihai ifiiditɨro sita ifiiditɨro icatɨno. 5 Mɨiro
famoova ijeevadɨsahaje itɨcovoocɨvɨ ibocɨco imitɨ jaadabadɨ iicano bocɨco
satyeji.
6 Jaaneguiiha amɨihaico taajasujɨibogoco ɨjɨibogomo amɨihai
jɨibogomɨnaa iicamoco amɨihai busumijetɨ fanoovatɨ mahacɨ.
7 Amɨihai ifiico mabañɨsudino: ¿Mɨijoho Moocaanico dejecutɨhi?
Paryɨ miyamɨnaa abasuno, paryɨicino ɨcɨcafeteji. 8 Jaanotɨ saatoho
ifiico imo imo omoonɨnocoro abasumoco toono ifiiro diitedi ifinɨjitɨno
guijeveque noovasuji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaco imo imo omoonɨnoco
abasumoco Moocaani Gaija ifinɨjitɨno fiivoco onoovasuuboro acɨji.
9 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo iiminoco momoonɨqui. Jaamo suufenɨtɨmo
imino momoonɨhachiijɨ ufucu inoovaco mɨhɨcɨji. 10 Jaaneguiiha
fahɨgovaro imino momoonɨjino iicanohachuta famoovaacoro imino
momoonɨqui, imi janaanɨcɨ miyaavogofañodɨ iicamo monahabomɨco
imino momoonɨqui.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco
Pablo Inoro Acaatɨnɨcuuno.

11 Memeecɨ cono noono tyɨgabaje jino amɨɨhaidi tahuseri caatɨnɨhi.
12 Amɨɨhaico meehe quitɨcɨguiinovɨ ificuunoco iimeguehicamo moonɨhicahi,
jillɨ miyamɨnaa diitoco iimeguequiro, bu jaamoco mɨɨjoho Cristo guijeve
ɨmohohallɨtɨ jɨɨhevetɨmo. 13 Jaarumo diito meehe quitɨcɨguiinovɨ icarumo
tajɨɨba onoonoco imino moonɨhicatɨhi. Jaarumo imeguehicahi amɨɨhai
tollɨro amɨɨhai meeheque miquitɨcɨnoco. Jaamoro toonotɨ ifiico quehe
quehe imoonɨqui amɨɨhai ifi tollɨ iicanoco agaajacɨmoro. 14 Jaanotɨ naha
uujoho jinehejetɨ tafiico quehe quehe omoonɨnoco imogotɨhi, ɨdɨɨnoro
Mohaivojɨɨbo Jesucristo ɨmohovɨ ɨguijeveuneri imo imo icahi. Mɨɨro Cristo
guijeve ɨmohofeenedɨ uudi paryɨ jiinɨjeoneheje finɨhinɨcuuhi. Jaabadɨro
bu uudi toojiinɨje imitɨco iimeguehicauno finɨhinɨcuuhi. 15 Jaamaño
Cristo Jesufañodɨ mihicacuumedi jaaducafutucuutɨno miquitɨcɨnɨno,
miquitɨcɨnɨtɨno icano sabadɨro ɨdɨɨnoro naha ajaaducafotono bohono
ifiima mihicano. 16 Jaanegui amɨɨhai sajeebɨɨma, Moocaani ɨdaasugonoma
icano mihica. Amɨɨhai jiibadɨ iicanoco momoonɨmo, bu paryɨ famooro
miyanotɨro Moocaani cuumimɨnaa mihicamo icano.
17 Jaaneguiiha jisumi imugucuutɨhi mɨɨhaiñooba uco siino ɨtɨhɨɨsunoco.
Mɨɨro jino tahallɨri iicano tatyujaavono jɨɨbeguehi uujoho Aivojɨɨbo Jesu
jeecɨvomɨnaafi iicanoco.
18 Tañahabomɨ, jaafa paryɨ amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino
moonɨhi. Fɨne.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani iimogobadi Jesucristo minisuminaafiti icahi.
Jaabo uujoho jihaameque caatinihi Moocaanita iicamo Jesucristoco
imiyaavogomo Efeso cuumiri iicamedi. 2 Jaamo amiihai magaayici Dios
Moocaani, Aivojiibo Jesucristo icamisi imino omooninoco, sajeebiico
aacinoco icano.

Moocaani Cristofeenedi Iiminoco Aacino.

3 Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojiibo Jesucristo Caanico, miiro
Cristofeenedi miihaico Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonihi.
4 Miiro miihaico Moocaani Cristofañodi icicuuhi siicijetiro jiinije
fiivuutinaacaro, aivo imimo mihinivatimo diibo imega miicaqui.
5 Igaijifeenedi siicijetiro miihaico ficuubo, Jesucristofañodi miihaico
iseemeti igaayiciqui ijeebii unuubadi. 6 Jaamaño Moocaanico fahiijivaro
mihimehicahi iimihuse ovosiihallivi. Jaano iimihuseri miihaico imino
omoonimaño agaijiibo Illima sano miihai mihicahi. 7 Jaamaño ajashutino
Moocaani gaiji iicanofeenedi Illi miihaico taajasuhi iguijeveunofeenedi
mohimitico ubuusuuboro. 8 Jaabo Moocaani miihaico ajashutino igaiji
iicanoco ifusuhi fanoovaaco magaajaqui gaajaco aacinofeenedi. 9 Jaamaño
miihaico gaajasuubo diibo iimogono agaajarautinoco ijeebiifañodi
eesamaaiuboro iinoro omoonijinoco. 10 Jaano toono ufucu ficabano
ifinijino oovovi iifotodi eetavocafetejino. Jaasumi Moocaani igaiyiicijiibo
Cristo tajiibaguiino, paryi fanoovaaco niquejefaño iicanehejeque, paryi
jiinijehalliri iicanehejeque icano.
11 Jaamo Cristofaño mihicamaño siicijetiro miihaico Moocaani iiciuboro
ficuuhi ufucu diibo aacijinoti magaayiciqui, Moocaani ijeebii iimogobadi
fanoovaaco omoonimaño. 12 Jilli mooniubo miihai iticoni Cristoco
mimiyaavogomo Moocaanico mihimequi fanoova imihallivi. 13 Jaabadiro
bu amiihai taajasujiibogoco muguubuusumi Cristoco mimiyaavuguumo
diibojaagovi miminifutucuuhi. Moocaanitaro miicaqui Igaijaco aciji
unuubofeenedi Moocaani amiihaifaño igaajataco ficucuuhi. 14 Moocaani Gaija
mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani miihaico aacinoco magaayiciji ufucu
niquejefaño mufuucuudi. Jaabo Moocaanico sihidi ejeevanohallivi mihimequi.

Pablo Miyaavogominaaguiiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

15 Jaaneguiiha uujoho, Aivojiibo Jesuco amiihai mimiyaavogonoti, bu
Moocaanita iicamoco magaijinoti icano uguubuuboro 16 suufenihicatihi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

amɨihaihallɨvɨ Moocaanico iimoobo, diiboma fahiijɨvaro ihiimaano
tɨcovoocɨvɨ, 17 iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojɨibo Jesucristo
Caanico, amɨihaico gaajaco ihacɨqui. Jaamo Moocaani ɨjɨibogonoco imino
magaajahi. 18 Tollɨro bu Moocaanico dilluhi amɨihai esamaajeque foovono
iminiiyuqui. Jaamo imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiiha
amɨihaico ucuuhuvanoco, tollɨro bu aivo sihidɨ iimino busumɨjeque
Moocaani ita iicamoco aacɨjinoco magaajahi icano. 19 Guiraacanino
imitya, aivo nijequebavɨ ɨifotoratɨno. Jaano toono mitya mɨihai diiboco
mimiyaavogomofaño dudɨcamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ɨfusuuhi
sihidɨ sefano 20 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuuboro imiyanaagonovɨ
casɨihacuubo niquejefaño. 21 Fanoo aivojɨ janaanɨcɨ, fanootajɨiba iijɨ
janaanɨcɨ, fanoomitya janaanɨcɨ, fanoovaro jiijehallɨvɨ iicano aivojɨ
janaanɨcɨ icano, jisumi iicano janaanɨcɨ, ufucu iicajino janaanɨcɨ icano
iicaqui. 22 Paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuubo. Tollɨro bu Moocaani
iijamɨnaaguiiha Cristoco acɨubo diito nigaɨbadɨ iicaqui. 23 Jaanotɨ mɨihai
Moocaani iijamɨnaa Cristo ifibadɨ mihicahi. Jaamo mɨihai ifiinofaño
Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahɨgovavɨ icaabo.

Moocaani Gaijɨri Mataajano.

2 Mɨiro Moocaani Cristofeenedɨ amɨihaico fiivoco acɨhi amɨihai
imitɨfaño muchuumucuurumoco. 2 Jaamo jijeonocoro momoonɨhicauhi
niqueje feenesituo aivojɨibo iimitɨno gaija iimogonocoro. Jaabo diibo
quehecutusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootɨmo iicahicamoco.
3 Jaabadɨro bu paryɨ mɨihai itɨconɨ tollɨro mihicahicauhi mofi
iimogonocoro momoonɨhicauhi, toono onoobadɨ meheetavehicaumaño,
bu mohesamaaje onoobadɨro momoonɨhicauhi icano. Jaamaño, saatoho
iicabadɨro, ñɨhicuno ɨdaasuno Moocaani omoonɨjinofaño mihicauhi.
4 Jaarunofaño Moocaani mɨihaico ɨidaasugono aivo ajashutɨhi. Jaamaño
mɨihaico sihidɨ agaijɨuboro, 5 Cristofeenedɨ mɨihaico fiivoco acɨubo,
mohimitɨfaño muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri
amɨihaico taajasucuuhi. 6 Mɨiro diibo Moocaani mɨihaico sano Cristo
Jesuma buheetesucuuhi. Jaaboro mɨihaico sano diibo cojɨvɨ niquejefaño
casɨihacujiibo. 7 Jillɨ moonɨibo ajashutɨno mɨihaico agaijɨnoco ufucu
ihɨfusuqui Cristo Jesufañodɨ mɨihaico iimihuseque aacɨhicanoco. 8 Mɨiro
Moocaani gaijɨri amɨihai mataajacuuhi mimiyaavogonofeenedɨ. Jaano
jino amɨihairyo meheetavono icatɨno. Jillɨ Moocaani amɨihaico aacɨno.
9 Mɨihairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayɨcɨno icatɨno. Jaano
jeevari mɨijoho toonotɨ ifiico quehe quehe eesɨcɨnɨjiruno. 10 Mɨiro
Moocaani fiivusutamo mɨihai Cristo Jesufeenedɨ mɨihaico fiivusuubo
iiminoonocoro momoonɨqui sɨicɨjetɨro Moocaani eheetavucuunoco
imino momoonɨqui.

Cristofañodɨ Sajeebɨi Mihicano.

11 Jaaneguiiha mehesafoto itɨconɨ mihicahicaunoco. Amɨihai judiomɨ
cuumioto mihicautɨhi. Jaamaño judiomɨ gaifiico iimeeheque iquitɨcɨfimoro
ifiicoro: Mɨihai miquitɨcɨnɨmo, neefihi. Jaamoro amɨihaico iquitɨcɨratɨmo,
neehicahi. 12 Tusumi naha amɨihai Cristoma machahaumaño israelmɨ
cuumitɨ buhɨgovɨ mihicauhi, Moocaani unuuboro aacɨguunoco gaajatɨmo,
jiijehallɨri mihicahicauhi jinehejebaco esɨcɨnɨtɨmo, Moocaanibama
chahamo icano. 13 Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumaño itɨconɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tehesino mihicaurumo fiitino mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tiijohofañodi.
14 Miiro Cristo sajeebii miihaico omooniibo. Jaabo saacuumiro
eetavehi judiomima judiomi iicaticuumico, fagajityigaba iicano diitoco
udugaacunoro iminaanisuhicaunoco ifinisucuuboro. 15 Jaabo Cristo
ifiivi finisucuuhi judiomi tajiiba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicico
saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jilli sajeebii icaco eetavuubo.
16 Tuucuumicico iminaanisuhicaunoco Cristo imohohallivi iguijeveuneri
finisucuuhi. Jaaboro tuucuumicico Moocaanima sajeebii ficuubo
saacuumiro tuucuumicico eheetavuuboro.
17 Cristo asaauboro famoocoro imibogo sajeebiico aacino jiibogoco
jiibuguuhi, amiihai tehesino mihicaurumoco, bu judiomi fiitino
iicaurumoco icano. 18 Jaamaño Cristofeenedi Sagaijariro Moocaanijaagovi
mifiitivehi judiomi mihicarumo, bu judiomi iicatirumo icano. 19 Jaamaño
amiihai jisumi siicuumiotobadi mihicacuutihi, icaminaatiro mihicacuuhi,
Moocaanita iicamo iicabadiro mihicacuuhi, Moocaani yotorucu.
20 Miyaminaa iijaco imitoohacijehallivi eheetavonicibadi, Moocaani
imitoonohallivi amiihaico ficuuhi iminisuminaa, bu ihiimaaminaa
icamo ijiibugucuunohallivi. Jaabo Jesucristo tooja imiyahacibadi iicaabo.
21 Jaabohallivi momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo miihai mimiyaavogomo
Moocaani iijabadi mihicahi. Diibediro imino mihicahi Aivojiibofañodi.
22 Jaabadiro bu amiihai Cristoma magataacininofeenedi paryi saatohoma
famoomaryo sano magataacini. Jaamo sajaabadiro Moocaani iijaminaati
miicaqui. Jaamofaño Moocaani Gaija iicaqui.

Pablo Judiomi Iicatimocoro Jiibeguehi.

(Col 1.24-27)

3 Jillitti uujoho Pablo amiihaico jiibeguehi Cristo Jesu jiibogoco amiihai
judiomi mihicatimoco. Jaanohallitti civojafaño icahi. 2 Amiihairyo
magaajacuuhi uco iimihuseri Moocaani amiihaiguiiha taajasujiibogoco
atajiibahininoco. 3 Jaabo Moocaani agaajarautinoco uco iifusuuboro
gaajasuhi toonoti amiihaidi jihaamefaño miidino unuucubadi. 4 Jaanoco
memeecidi magaajaji uujoho Cristono agaajarautinoco agaajanoco. 5 Jino
agaajarautinoco siicije cajaatyobaco agaajasuutinoco, jisumi Moocaani
Igaijafeenedi gaajasuhi iminisuminaaco, ihiimaaminaaco icano. 6 Jino
toono agaajarautino: Jesucristo taajasujiibogofeenedi judiomi iicatirumo,
bu gaayiciji judiomico aacijinoti saafi ifiotoro mihicamaño magaayiciji
Moocaani Cristo Jesufañodi aaciguunoco. 7 Toono jiibegueguiiha uujoho
icicafutuuhi Moocaani mitya toonoco ticovono uco aacimaño. 8 Jaabo
uujoho Moocaanita iicamoti aivo famooguiinovi iicaabo janaanici guiinovi
uujoho icaabo. Jaaruuboco uco aciibo judiomi iicatimoco jiibeguequi
taajasujiibogoco aivo ohoovoratino Cristo busumijeti. 9 Amiihaico
gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusuminaafi esamaajeque siicijetiro
iicauno agaajarautinoco. 10 Jilli icano jaanoco jisumi Moocaanico
imiyaavogomofeenedi paryi niquejefaño iicano aivojito, bu tajiibaminaa
icamo igaajaqui, paryi Moocaani sihidi agaajanoco. 11 Jilli Moocaani
mooniuhi sahiijitiro eesamaaicuunoco Mohaivojiibo Jesucristofeenedi.
12 Jaamaño Cristofañodi iguitimoro Moocaanijaagovi mifiitivehi
nucufeguetimo diiboco mimiyaavogonofeenedi. 13 Jaaneguiiha amiihaico
neehi: Mejeevesudino, jilli uujoho idaasuno amiihaihallitti icarunaaca.
Jilli uujoho iicano, amiihai miyaamo mihicanoco nuusuhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Cristo Mɨihaico Agaijɨno.

14 Jaaneguiiha uujoho Mohaivojɨibo Jesucristo Caaniguiinovɨ
memuɨivehicahi, 15 diibotɨ saamo paryɨ cuumiminaa jiinɨjehallɨri iicamo,
paryɨ niquejefaño iicamo icano. 16 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho
amɨihaiguiiha dilluhi; iimi busumijetɨ mityaco, sefaco icano amɨihaico
ihacɨqui Igaijari amɨihai jeebɨifaño, 17 bu Cristo amɨihai jeebɨifaño iicaqui
diiboco mimiyaavogonofeenedɨ amɨihai gaijɨ sefano Moocaanifaño
ibacocoovaqui. 18 Jaamo famooro miyaavogominaama magaajahi,
ajashutino Cristo gaijɨ iguiraanoco tehesino ofoocininoco, afaicuvanoco,
acaamovonoco icano. 19 Amɨihaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijɨco
magaajahi, amɨihai ifiinofaño gatyuucɨ Moocaani igahafequi. Jaarunofaño
aivo ufucuro mɨhɨfetejitɨrahi fanoocoro Moocaani gaijɨco magaajamo.
20 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo mɨihai midillunoco mehesɨcinino
janaanɨcivɨ eetavoobo, imitya mofifaño iicanofeenedɨ. 21 Jaaboco mihimo
diibo iijaminaa Cristo Jesufeenedɨ fahiijɨvaro ufucuro finɨtino. Fɨne.

Moocaani Gaijafeenedɨ Sano Magataacɨnɨhi.

4 Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojɨibo Cristohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo,
amɨihaico neehi: Iminoro mihica Moocaani amɨihaico ɨicɨcuumo.
2 Sɨicuno amɨihai jeebɨico momoonɨ, imihusene mihica, fanoovaaco
fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi magaijɨcasimoro mequehecu. 3 Jaamo Moocaani
Gaija amɨihaico aamusuneri sabadɨro mihicahi, sajeebɨɨ ica amɨihaico
agataacunofañodɨ. 4 Saafiiro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadɨro oono
meteemehicano sanooro iicabadɨ tooneguiiha Moocaani amɨihaico
ucuuhuvano. 5 Saafiiro Aivojɨibo, sanooro miyaavogo, sanooro nitɨ,
6 saafiiro Dios Moocaani famoocaaniro iicaabo icano. Jaabo famoohallɨvɨro
icahi, famoofañodɨro icaabo, fahɨgova fanoovafaño icaabo icano.
7 Jaabotɨ mɨihaico iimihusetɨ acɨhi Cristo mɨihaico aacɨuno tɨcovovɨ.
8 Jaamaño Caatɨnihaamefaño jillɨ noono:
Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutɨmo cɨvojaminaaco.
Jaaboro miyaminaaco acɨibo fanoovaaco, noonoro.
9 Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, ¿mɨllɨ eneejiruno?
Mɨiro jillɨ eneejiruno: Itɨconɨ niituubo jiinɨje dojɨbavɨ aivo faicuvano
10 diiboro jiinɨje dojɨbavɨ eeguejeubo, bu caamo niquejefaño fuuhi,
iimihifiiri paryɨ fanoovaaco igahafusuqui. 11 Jaabo fanoovaaco
famoovaacoro acɨhi saatohoco acɨubo Moocaani minɨsuminaa iicajimoco.
Jaanotɨ saatohoco acɨubo Moocaani iimaaminaatɨ iicajimoco. Jaanotɨ
saatohoco acɨubo taajasujɨibogoco jɨibogomoro efeejimoco. Jaanotɨ
saatohoco acɨubo Moocaani iijaminaa toomominaatɨ iicajimoco. Jaanotɨ
saatohoco acɨubo jɨibogominaatɨ iicajimoco icano. 12 Jillɨ imibachuubo
ita iicamoco, ijeecɨvominaa idudɨcamaajeque eheetavejimoco, Cristo
ifi ujusibadɨ diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui 13 famooro mɨhɨfetequi
sano miyaavogofaño, bu Moocaani Achi gaajafaño icano. Tollɨtɨ imino
mujusiji miguiraateji Cristo ifiidɨno. 14 Jaadɨ seemebadɨ mihicacuujitɨhi
sibogoguiinodɨ agaajacuunoco ejeevesunɨcɨmobadɨ, sita iimitɨmo mɨihaico
abañɨmoro iimitɨno jɨihaijaagovɨ asatyonoco mimiyaavugucuujitɨhi.
15 Jillɨro miyaanocoro mihiimaamoro magaijɨcasi. Jaamo mujusihi
Cristo mitya tɨcovovɨ, diibo Moocaani iijaminaa Aivojɨibo inigaɨbadɨ
iicaabodɨmo miicaqui. 16 Jaanotɨ mɨihai Cristo ifibadɨ mihicamoco diibo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imino igaiyɨicɨsuhi. Tollɨro bu paryɨ mɨihai imino Moocaani iimogobadɨ meheetavomoro fahɨgova mahamusucasihi. Jaaneri paryɨ Moocaani iijamɨnaa imino iicamoro ijusiqui gaijɨma guiraatonoro.

Cristofañodɨ Bohono Ifiima Mihicano.

17 Jaanegui jino amɨihaico miyaano iicanoco onooboro jɨibeguehi
Mohaivojɨibo momofeenedɨ: Siino mihicacuujirahana Moocaanico
agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ, diito imɨhɨifo esamaaje onoobadɨro icahicamo.
18 Jaamoco ihesamaaje cɨvono minifutucuuhi. Jaamo Moocaanitɨ asaano
fiivoma chahahi aivo gaajatɨmo ucuhufojeebɨimaño. 19 Inucufeguema
achahacumaño iimitɨnoono imogocoro ifiico acɨmo. Jaamoro fanoova
imitɨco imo imo moonɨmo. 20 Jaanotɨ amɨihai tollɨ Cristotɨ magaajahinɨtɨhi.
21-22 Diibofaño miyaano iicabadɨ, miyaano diibotɨ muguubuhinɨhachiijɨ,
bu miyaano diibotɨ magaajahinɨhachiijɨ icano, amɨihai eedeehifi imitɨri
utuucɨcu ifiico mejeevesucu imitɨ abañɨhicahifiico. 23 Amɨihai jeebɨico,
esamaajeque icano bohofitɨ miminiiyu 24 bohobotɨ siino miminifoto
Moocaani iimogooboro eheetavobadɨ. Jaanofeenedɨ mɨhɨfusu miyaano
ifiico, ɨtɨcovono ifiico, aivo iimino ifiico icano.
25 Jaamoro sɨcamañooco siino mihiimaacuudino. Famooro sitaama
miyaanocoro mihiimaa mɨiro famooro mɨihai saafi ifiiotoro.
26 Mɨsɨfiiraturumo janaanɨcɨ imitɨco mɨhɨcɨdino, bu amɨihai icajɨisuco
gueenene mificuudino. 27 Toonofañodɨ ɨjɨco amɨihai ififaño mɨjɨihacusudino.
28 Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jillɨro dudɨcamaaje. Jaabo
ududɨcamaajeebere ɨdɨicɨnotɨ ucuujɨvaachumoco daacɨhi.
29 Iimitɨno iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco
ujusisuno iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imoonɨqui. 30 Moocaani
Gaijaco mɨhɨdaasuvusudino. Diiberi amɨihaico, Moocaanita miicaqui
ihoovoco ificucuumaño amɨihaico ataajasujifucu iicadɨ, mɨhɨcɨcafetequi.
31 Fanoova ɨibacasitɨ buhɨgovɨ miminifoto, bu sɨfiiratotɨ, sitaaco
mɨhɨibamo mocoovadiivonotɨ, sitaaco aivonoono monoonotɨ, fanoova
imititɨ icano buhɨgovɨ miminifoto. 32 Tollɨ icatɨmoro imino mihica fahɨgova
mɨhɨdaasugocasi. Fahɨgovavɨ amɨihai ɨibacasico mihimibachucasi,
amɨihaico Moocaani Cristofeenedɨ amɨihai imitɨco iimibachucubadɨ.

Jillɨ Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

5 Mɨiro amɨihai Moocaani seeme agaijɨmo. Jaamo diibo iicabadɨro
mihica. 2 Gaijɨma mihica, oono Cristo mɨihaico agaijɨiboro mohallɨvɨ
aacɨcafutuuboro guijeveubo asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecɨvono
imono usuhicaubadɨ Moocaanidi aivo imino.
3 Jaamaño amɨihai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno amɨihaifeenevɨ
miguiiyɨcɨcuudino gaigoomɨma ica iimaaco, bu siomo imitɨbaco, bu
fanoova imogo imitɨbaco icano. 4 Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu
sɨcamañehejeque, bañɨfiiranehejeque icano, imino iicamo tollɨ icatatɨhi.
Jillɨro Moocaanico mihimo fanoovahallɨvɨ. 5 Jaanotɨ saatoho fanoovaaco
iimogomo jihovo caanimɨco ejeecɨvefimobadɨro jeevahi, saatoho
jahisihijedɨ gaigoomɨma iicafimo, bu fanoova imitɨco omoonɨno icano
Cristo Moocaani icamɨsi aivojɨfaño, efeejitɨnoco amɨihairyo magaajacuuhi.
6 Amɨihaico sita bañɨdino ibañɨfiira iimaari, toneheje imitɨhallɨtɨ Moocaani
ñɨhicuneri ɨdaasuno moonɨji diiboco uguubuhicatɨmoco. 7 Jaaneguiiha
amɨihai diitojaagodɨ toonofañodɨ mihicadino.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

8 Iticoni naha amiihai civonoguiino mihicabadi mihicahicauhi Moocaanico
magaajautisumi. Jaarumo jisumi seseehi mihicacuuhi Aivojiibo Cristoma
mihicacumaño. Jaanegui seseehi iicamobadi mihica. 9 Miiro seseehigo
iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu iticovo ifiima icamo icano.
10 Magaaja cono Aivojiiboco imo imo omooninoco. 11 Mihiifono ifijaagodi
mihicajirahana; civonoguiino iicamo omoonifinoco. Jaanoco jilliro
eseseehigoviro miminiiyu. 12 Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejeti
mihiimaano. 13 Jaaruno paryi fanoovaaco seseene aachicicuuno foovohi
icafihi, sesee fanoovaaco aatyimesufimaño. 14 Jaamaño jilli noono:

Ijoho Moocaanico uguubutiibo cigarama iicaabobadi idiicaabo,
deesicini. Jaaboro Moocaanico agaajatimo uchuumucuumobadi
iicamofeeneti sihigovi diica. Jaadi ico Cristo gaajasuji, noonoro.

15 Jaaneguiiha imino mehesicini amiihai icaco, agaajatimo iicabadiro
mihicadino, agaajamo iicabadiro mihica. 16 Jifucuje iminootihi.
Jaaneguiiha ifafucuvaaco sicamañovi mafatyusudino. 17 Jaanegui fine
jihovotobadi mihicano, magaaja conooco Mohaivojiibo Moocaani
iimogonoco. 18 Guiriicabobaco meheetavedino toono miinoco imitasuno.
Jilliro Moocaani Gaijari amiihai jeebiico magahafusu. 19 Fahigova imono
midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryi amiihai jeebiinofañodi,
Mohaivojiiboco mihimo, masivamoro. 20 Fahiijivaro Moocaanico
fanoovahallivi mihimo Mohaivojiibo Jesucristo momofeenedi.
21 Fahigovavi sifi guiinovi miminifotocasi Moocaanico mobocigomoro.

Jilli Miyaavogominaa Iijaminaama Iicano.

22 Gaigoomi amiihai tajemi iijiguiinovi miminifoto Mohaivojiibo
iijiguiinovi mihicabadi. 23 Miiro aiji mogai aivojiibo inigaibadi, oono
Cristo Moocaani iijaminaa Aivojiibo inigai iicabadi iicaabo. Miiro
monigai onoobadi meheetavonicihi. Jaabo bu Cristo, Moocaani iijaminaa
Taajasuminaafi. 24 Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijaminaa
iicabadiro, gaigoomi amiihai tajemi mityaguiinovi fanoovavi miminifoto.
25 Jaabadiro bu amiihai taabamico magaiji oono Cristo Moocaani
iijaminaaco agaijiuboro diitohallivi ifiico aciubo. 26 Jaamaño jilli mooniuhi
diitoco iimibachuuboro ijeevadi ificuuqui, inifaihuri, itaajasujiibegueri
icano ifilluuboro, 27 iimino iijaminaati ihimefeenevi ificuuqui, imihinibama
ichahaqui, ajashunogayi añahiicinimañobama ichahaqui icano, ajashuno
tobadi iicanobama chahamo iicaqui, jilli imimo ijeevadi diibedi
ificucafetequi. 28 Jaabadi amiihai taabamico magaiji amiihai ifiico
magaijibadiro. Mogaico agaijiibo ifiico gaijihi. 29 Miiro cajaatyoba ifiico
ijiiheguemeba chahahi. Jilliro amachusumoro imino toomomo. Jaabadiro
Cristo moonihi Moocaani iijaminaaco, 30 miihai diibo ifibadi mihicamaño.[a]
31 Miiro Caatinihaamefaño noono: Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico
icano jeevesuji mogaima sano igataavequi. Jaamisi saafiirucuji, noonoro.
32 Jino aivo sihidi ejeevanoco miyaminaa gaajatihiica. Jaanoco bu uujoho
jiibegueji jilli eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico ataabavasumi
iicanicibadi mihica. Jaanoro bu Cristo Moocaani iijaminaaco
ataabavaabobadi iicanoti noono.[b] 33 Jaaneguiiha famooro amiihai, amiihai

---

a 5.30 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamo miihai toofiioto diibo uucu, diibo baci icano, onoonoco.
b 5.32 Griego iijiri ficuumo: Jino aivo sihidi ejeevano agaajaratino. Jino uujoho Cristoditi, Moocaani iijaminaaditi icano, onoonocoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

taabamico magaiji miino ifiicoro magaijinicibadi, bu jaabadiro gaigoomi
amiihai tajemico mobocigo icano.
6 Seeme amiihai caanimico: Jii, monoo Cristofeenedi jino aivo iimino.
2 Jino aivo tajiiba aivo iticoniono aacigonoma iicano: Diicaani, diiseeji,
icamisico bocigo. 3 Jaabo imino diicahi, bu jaabo gueenene jiinijehalliri
diicahi icano, noonoro.
4 Jaabadiro bu amiihai caanimi amiihai seemeque misifiiratusudino.
Jilliro fajiinimoro mujusisu jiibogomoro Aivojiibo Cristoco imiyaaveguequi.
5 Jaabadiro bu amiihai jeecivominaa, amiihai aivojitoco: Jii, monoo jiijehallivi
mihicanohachuta, bocigomoro, ñihicugomoro, miyanotiro Cristoco mejeecivomo
mihicabadi. 6 Imino mejeecivo, diito amiihaico ihiifinicisumiro diito imefeenevi
imimobadi mihicaquiro icatino. Jilli Cristo jeecivominaabadiro mihica, paryi
amiihai jeebiifañodi imino meheetavo Moocaani iimogobadi. 7 Imo imo amiihai
dudicamaajeque meheetavo, miyaminaaco mihicabadi icatino. Jilli Mohaivojiibo
Moocaanico mejeecivono iicabadi. 8 Amiihairyo magaajacuuhi famooro iiminoco
meheetavono jaadaco, jaabadiro Aivojiiboti magaayicijinoco jijovoto icarumo,
bu jijovoto icatirumo icano.
9 Jaabadiro bu amiihai diito aivojito, tobadiro bu diitoma mihica, diitoco
aamigotimo. Mehesafoto diitobadiro bu amiihai Aivojiibo niquejefaño
iicaaboguiinovi mihicahi. Jaabo miyaminaaco dugaacutihi.

Moocaani Moonicasi Gaachehuno.

10 Tañahabomi, jaaneguiiha quehecuno miminifoto Aivojiibofañodi, diibo sefa
mityari. 11 Mijicamaaje Moocaani moonicasi gaachehunofaño. Jaamo quehecuno
mihicahi iji amiihaico abañijiruneguiiha. 12 Miiro ihuucuma, itiijohoma icano,
miyaminaama mahamocasitihi, imiti gaijami mityama momoonicasihi, caamo
jisituo gaijama, icivo jiinije aivojitoma, jisumi jiijehallivi atajiibamoma icano.
13 Jaaneguiiha mijicamaaje paryi Moocaani moonicasi gaachehunoco. Jaamo
majaabicihi iimitifucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodi quehecuno mihicahi.
14 Amiihaifeeneebeti miyaanoco misiyaavo niivigai meeheque mihicanicibadi,
miya iijiri amiihai feeyijeque mafabaacu amocasiminaafi cuhufeneri
ifeeyijehallidi ijicafetefibadi, 15 mihimibaivomo mijiibeguehi sajeebiico aacino
jiibogoco amocasiminaafi iimibaivoobo itihaipaajeque ijicafotonicibadi. 16 Aivo
fanoohalliviro miyaavogoma mihica. Jaamo toono ticovo mafataniivehi iji
inisunoti oono amocasiminaa ijagabamaaje bujeque ihusevari ciijigaima
icaneri diitoco itihibunoco ijagabamaaiqui asatyonicibadi. 17 Taajasuco amiihai
nigaihallivi majavuuvo amocasiminaafi jigaiño nijegaco ajavuvonicibadi.
Jaamoro Moocaani iijico magaayici aamigabadi iicanoco Moocaani Gaija
amiihaico aacinoco. 18 Paryi jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro
suufenitimo midillu Moocaanico Igaijafeenedi. Jaamo paryi jinooco momoonihi
mehesicini. Jaamo niinovatotimo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro
miyaavogominaahallivi. 19 Tahallivi bu tolliro Moocaanima mihiimaa uco
Moocaani iimaahiijico ihaciqui, ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui
agaajaratino taajasujiibogoco. 20 Miiro uco Moocaani tobogoguiiha agalluubo
tobogohalliti civojaminaafiti jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahallivi
mihiimaa quehecuno jibogoco jiibeguequi.

Niino Iimaa.

21 Magaijiibo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojiibo dudicamaaje
amusuminaafi amiihaico uuditi paryi imino jiibegueji, bu jisumi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

eetavonehejeti icano. 22 Tooneguiiha diiboco amiihaijaago galluuhi,
amiihaico, jilli miihai mihicahi, ineequi. Jaamo toonofeenedi
mequehecutehi.
23 Jaafa Moocaani, Mohaivojiibo Jesucristo icamisi monahabomico aciihi
sajeebii icaco, gaijico miyaavogoma. 24 Bu jaafa Moocaani imino moonihi
paryi famooro Mohaivojiibo Jesucristoco agaijimoco, milli iicajitino gaijiri.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

FILIPENSES

Filipominaadi Acaatiniuhaame Civojafañoti Pablo Jihaameque Caatiniuhi.

1 Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeecivominaatisi jihaameque macaatinihi paryi monahabomiguiiha, bu tolliro Moocaani iija aivojitedi, bu tolliro diito nahabonimina diaconomi onoomedi icano. Filipo cuumiri iicamo Moocaanita Jesucristofañodi iicamedi. [2] Moocaani Mohaivojiibo Jesucristo icamisi iimihuse, isajeebii icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

[3] Amiihaiditi fahiijivaro eesafutusumi Moocaanico imehicahi amiihaihallivi. [4] Moocaanima fahiijivaro ihiimaasumi imo imo paryi amiihaihallivi dilluhicahi. [5] Miiro amiihaima sano miyaavogofaño mihicamoro mijiibeguehi miticoniunoti jisumihachuta. [6] Uujoho imino gaajahi, Moocaani amiihai jeebiifaño iimihiijico ificuunoco. Jaabo suufenitiibo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo siino jiijehallivi asaadi. [7] Imino aivo jilli uujoho amiihaiditi eesamaaiño, amiihaico agaijimaño, bu tolliro tajaagoti uco Moocaani imino omoonimoma mihicamaño. Jaamaño uujoho civojafaño icarunaaca, bu aivojito imega uco asatyurunofaño jilli diitoco jiibegueji taajasujiibogoco, bu miyaano iicanoco neeji. [8] Moocaani gaajahi amiihaico uujoho paryi sihidi agaijinoco Jesucristo gaijiri. [9] Moocaanico amiihaihallivi dilluhicahi amiihai gaiji sihidi iguiraatequi sihidi gaajama mihicamoro paryi Moocaani agaijibadi sitaaco magaijiqui. [10] Jaamo magaajahi aivo iiminoco mihicinoco. Jaamo mihinivatino ifiima mihicahi. Jaadi Cristo asaasumi iimitino amiihaihallivi chahaji. [11] Jaachiiji Jesucristo amiihai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoonocoro miguiraatusuhi Moocaani sihidi ejeevaaboco magaajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jiijehalliri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonihi, Noobo.

[12] Tañahabomi, imeguehi magaajanoco uuma jilli iicanofañodi janaanici taajasujiibogo ijiibogocafotonoco. [13] Jaamaño toomominaa paryi tuucuumi aivojiibo iijaco eteemehicamo, bu sitahaje icamo gaajacuuhi Cristoti ijiibeguehicanohalliti uco icivojaaninoco. [14] Civojafaño iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomi aatyimemere quehecutehi Moocaani jiibogoco Aivojiibofeenedi iguihitimo ijiibeguequi.

[15-16] Jaanoti saatoho Cristoti jiibeguehicahi uco ijiihevemere uuma ihiibacasimaño. Jaamo Cristoti jiibeguehicahi jilli imiyaavogomoro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

icatɨno. Jillɨ ɨɨfurumo cɨvojafaño iicaaboco uco janaanɨcɨ ɨdaasuno imoonɨsuqui. Jaanotɨ saatoho miyanotɨro jɨɨbeguehicahi. 17 Jaamo uco agaijɨmoro imino moonɨhicahi, gaajamo uujoho taajasujɨɨbogohallɨtɨ jineeri iicanoco. 18 Jaaruno uudi mɨllɨ icatɨno. Tollɨ icarunaaca saatoho miyanotɨro jɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ saatoho jillɨ miyaavogotɨrumo jɨɨbeguehicahi. Paryɨ jaaruno uudi imino Cristoditɨ ɨjɨɨbogono. Jaano uco imo imo moonɨhi, imi janaanɨcɨ imo imo icaqui. 19 Uuro gaajahi paryɨ tollɨ fanoova icarunofañotɨ cɨvojafañotɨ ihiinejinoco amɨɨhai tahallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicanofeenedɨ, bu Jesucristo Gaija uco aamusunofeenedɨ icano. 20 Uujoho sihidɨ iimogooboro esamaahicahi nucufeguetɨɨbo icaqui, iguitɨɨbo jɨɨbeguequi jisumi, fahiijɨva iicahicabadɨro janaanɨcɨ Cristo sihidɨ ejeevanoco fahiijɨvaro uuvɨ ihɨfuvusuqui uujoho iicaabovɨ, bu iguijevecuudɨ icano. 21 Uujoho jiijehallɨri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonɨhi. Jaabadɨro bu iguijevedɨ janaanɨcɨ iiminoco gaayɨcɨji. 22 Jaanegui guijevetɨɨbo icaruva Aivojɨɨbo Jesuguiiha dudɨcamaaijirahi. Jaamaño gaajatɨhi conooco uujoho iimogonoco. 23 Uudi tɨhɨɨno toonoocɨtɨ conoocohacho iimogono. Saanaagoobo imeguehicahi iguijeveneque Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino. 24 Jaanotɨ saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono amɨɨhaiguiiha iimimaño. 25 Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi jiijehallɨvɨ amɨɨhaima gueenene iicajinoco amɨɨhaico amusuqui. Jaamo janaanɨcɨ mefeehi, bu jaamo janaanɨcɨ imo imo mihicahi amɨɨhai miyaavogofaño. 26 Jillɨtɨ amɨɨhaima uujoho gueenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesufañodɨ.

27 Jaanegui amɨɨhai ifiico imino momoonɨ Cristo Jesu jɨɨbogo onoobadɨro miicaqui. Jaaneguiiha amɨɨhaico meecɨturunaaca, bu tollɨro amɨɨhaitɨ tehesino icarunaaca sabadɨro imeguehi amɨɨhai quehecuno sahɨgovɨro mihicanoco. Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai miyaavogo taajasujɨɨbogofañotɨ asaanohallɨvɨ quehecuno mihicano jɨɨbogoco uguubunoco. 28 Amɨɨhaico amɨɨhai mɨnaa omoonɨnotɨ mihiguetedino. Toono diito omoonɨnotɨ foovono magaajajirahi diito ifinɨjihɨgo efeejinoco. Jaabadɨro bu diito amɨɨhaico omoonɨnotɨ foovono ɨɨfusumo amɨɨhai mataajacuudɨmoco. Jino amɨɨhai mataajacuuno Moocaanitɨ asaano. 29 Mɨɨro Cristo amɨɨhaico acɨhi diiboco mimiyaavogonocoro icatɨno, tollɨro bu amɨɨhaico diibohallɨtɨ sita ɨdaasuno omoonɨjinoco. 30 Amɨɨhai, bu uujoho icano sabadɨro ɨdaasunofaño miicaqui. Amɨɨhairyo mahatyɨmehinɨcuuhi toonohallɨvɨ equehecucafetehinɨnoco. Jisumi bu jaamo uuditɨ muguubuhicahi toonohallɨtɨ quehecuno iicaaboro iicanoco.

Cristo Iimogobadɨ Ifiico Iguiinonɨsuno, Bu Sihidɨ Ejeevasuno Icano.

2 Jaanegui Cristo amɨɨhaico equehecutusuhachiijɨ, diibo gaijɨ amɨɨhaico ajacusuhachiijɨ, diibo Gaija amɨɨhaima iicahachiijɨ, gaijɨco, ɨdaasugoco icano magaajahachiijɨ, 2 uco sihidɨ imo imo miminiiyu famooro sabadɨro mihicanofeenedɨ, gaijɨfaño sahɨgo mihicanofeenedɨ, bu sagaijafeenedɨro, bu sabadɨro momoonɨnofeenedɨ icano. 3 Amɨɨhaiguiiharo momoonɨdino, bu quehe quehe amɨɨhai ifiico mehesɨcɨnɨmoro momoonɨdino. Jillɨ sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro momoonɨ. Amɨɨhaitɨ famooro amɨɨhai janaanɨcɨvɨ diitoco mejeevasu. 4 Paryɨ amɨɨhai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iicajinocoro miguiino.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

5 Amɨɨhaifaño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadɨ iicanoco. 6 Mɨɨro
diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadɨ iicanoco gaijɨutɨibo
7 uufocovɨ ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeecɨvomɨnaafi ifibadɨro ifiico
miniiyuuhi ifiivovaunofeenedɨ. 8 Jaabo miyamɨnaafi ifibadɨ iicauboro
ifiico guiinovɨ miniiyuubo ejenaautɨmaño guijevefaño fuubo. Jaamaño
guijeve ɨmohobujehallɨvɨ guijeveubo. 9 Jaamaño Moocaani diiboco acɨuhi
janaanɨcɨ allɨnoocɨvɨ bocɨco, bu fanoohallɨnoocɨvɨ sihidɨ ejeevano momoco
acɨubo icano. 10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememuɨɨvequi
paryɨɨcino niquejefaño iicamo, jiinɨjehallɨri iicamo, bu jiinɨjeguiino iicamo
icano. 11 Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mohaivojɨɨbo,
meneequi, Dios Moocaani obocɨcafetejineguiiha.[a]

Cristota Jiinɨjehallɨvɨ Aachɨcɨnɨnobadɨ Iicamo.

12 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaima iicasumi uco:
Jii, meneehicabadɨro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco.
Amɨɨhaico ataajasunofañoro mududɨcamaaje. Amɨɨhai jeebɨico sɨɨcuno
miminiiyumoro ɨñɨhicunoguiinoro mihica. 13 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico
acɨhicahi iimineheje imogoco. Jaaboro amɨɨhaico amusuhicaabo
meheetavequi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ.
14 Paryɨ fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari canɨfobamaaitɨmo, bu
jenaautɨmo icano. 15 Amɨɨhaivɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhai imitɨco atyɨmejitɨhi.
Jillɨro iimitɨno jihovotobadɨ iicano miyamɨnaafeenevɨ Moocaani seemetɨro
mihica. Amɨɨhai diitofeenevɨ imino mihicaneri mahachɨcɨnɨ, meecɨrɨ
ɨcɨvono jiinɨjehallɨvɨ aachɨcɨnɨcɨbadɨ. 16 Fiivo jɨɨbogoco masatyonofeenedɨ
tollɨro uujoho Cristo asaasumi imo imo icaji amɨɨhaitɨ, sɨcamañovɨ
ɨjɨɨbeguehicatɨmaño, bu sɨcamañovɨ tadyudɨcamaaje ofootɨmaño icano.
17 Bu tafiico guijenɨsujirahi amɨɨhai miyaavogofeenedɨ Moocaanico
mejeecɨvonoco ɨfutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco paryɨ
amɨɨhaima uujoho dugaacuhi. 18 Amɨɨhai bu tollɨro imo imo mihica.
Jaamoro uujoho imo imo iicanofañodɨ mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamɨsico Pablo Agalluuno.

19 Aivojɨɨbo Jesu iimogohachiijɨ Timoteoco goovano galluji amɨɨhaico
imeecɨtequi. Jaabo amɨɨhaiditɨ uhuumiibo uco ɨjɨɨbogonoco uguubuuboro
imo imo icaqui. 20 Uuma chahamo saatoho uujoho eesamaaibadɨ
eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotɨro amɨɨhai imino mihicajinoco
aivo iimogomo. 21 Famooro imeguehicahi ifiicoro imino omoonɨnoco.
Jaamo imogotɨmo Cristo Jesuguiiha imino omoonɨnoco. 22 Jaanotɨ
amɨɨhairyo magaajacuuhi Timoteo iimihuseque ɨɨfusuhicanoco, jaabo
caanico illi aamusunɨcɨbadɨ uco amusuhicaabo taajasujɨɨbogoco
ɨjɨɨbeguehicaaboco. 23 Jaaneguiiha mɨllɨhacho uco omoonɨjinoco
agaajacudɨ diiboco amɨɨhaijaago galluuji amɨɨhaico imeecɨtequi.
24 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesufeenedɨ esɨcɨnɨhi uujoho bu amɨɨhaico
goovano emeecɨtejinoco.
25 Tollɨro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco
amɨɨhaijaago agalluuno, tadyudɨcamaajeque, tajɨɨbogoco icano uco
anahabonɨhicaaboco amɨɨhairyo uco ihamusuqui magalluuhinɨɨboco.
26 Jaabo imogoobo amɨɨhaico aatyɨmeneque guiraano ɨdaasuvehinɨɨbo

---

a 2.9-11: (Apocalipsis 5.13-14)

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

diibo iguihuvaunoco amɨihai muguubuhininotɨ. 27 Miyaano
guihuvahinɨibo guijevehinɨcuruubo. Jaaruuboco Moocaani
ɨdaasuguehinɨhi, diibocoro icahinɨtino, tollɨrehinɨ bu uco. Jino
ɨdaasuno iicano diibo iguijevehinɨneri janaanɨcɨ ɨdaasuno
iicajiruneguiiha. 28 Jaaneguiiha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo
siino diiboco maatyɨmemere imo imo mihicahi, toonotɨ uujoho sihidɨ
ɨdaasuno icatɨibo icaqui. 29 Jaanegui imo imo diiboco magaayɨcɨ
Aivojɨiboco mimiyaavogonofeenedɨ monahabo iicamaño. Jaanegui
fahiijɨvaro mobocɨgusuhica diibobadɨ iicamehejeque. 30 Jaabo
Cristoco ejeecɨvonofañodɨ iguijeveruubo miyamɨnaa agaicaaujirunotɨ
iiguitɨmaño uco amusuubo amɨihai uco mahamusujitɨrunotɨ.

Miyaano Ɨtɨcovono Ica.

3 Jaaneguiiha tañahabomɨ Mohaivojɨiboco mimiyaavogomo, imo imo
mihica. Jaamaño uudi gaiquiveechutino sano ɨivɨcoro amɨihaidi
acaatɨnino amɨihaico imino ificuuqui. 2 Mehesɨcɨnɨ jɨcumɨbadɨ iicamotɨ,
iimitɨnocoro omoonɨhicamo iimeehequere iquitɨhicamo judiomɨditɨ.
3 Jaanotɨ mɨihai miyanotɨro mojeebɨifañodɨ Moocaanico mejeecɨvehicamo.
Jaamaño imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño mofiicoro
macahacɨsujitɨrahi. 4 Uujoho naa tafiico acahacɨsujiruubo, mɨihaiñooba
tajanaanɨcɨ tonehejeque eetavejirumo chahahi. 5 Mɨiro uco judiomɨooboco
tameeheque quitɨcɨumo ifiivuunotɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu
ɨdɨino icauboco. Mɨiro uujoho israelmɨoobo, Benjamin cuumioobo. Uujoho
ifiivuunotɨro hebreomɨoobo, hebreomɨotɨsi seemene. Jaabo uujoho fariseo.
Jaamaño judiomɨ tajɨibaco imino miyaavuguuhi. 6 Jaanohallɨtɨ iicaaboro
Jesujaagodɨ iicamoco ɨdaasuno moonɨhicauhi, tajɨiba onoobadɨ imino
iicahicaumaño. Jaamaño mɨihaiñooba uutɨ mɨllɨ neehicautɨhi. 7 Jaano
jino uudi itɨconɨ sihidɨ aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi sihidɨ
jeevacutɨhi Cristomaryo icacuuqui. 8 Jaamaño paryɨicino fanoovaaco
jeevesucuhi, toono janaanɨcɨ iicanoco Cristo Jesu Tahaivojɨiboco
agaajacumaño. Cristoguiinodɨ paryɨ fanoovaaco ejeevesucuunoco
jihovonobadɨ esɨcɨnɨcuuhi Cristoco agaayɨcɨiboro diibomaryo icacuuqui.
9 Moise tajɨibanofañodɨ ɨtɨcovono ifiima icacutɨibo icaqui. Jillɨ Moocaani
uco igaayɨcɨqui Cristoco imiyaavogonofeenedɨ. Mɨiro Moocaani
imiyaavogomoco gaayɨcɨhi. 10 Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu
diibo ubuheeteuno mityama icaqui, tollɨro bu diibo ɨdaasuno iicaubadɨ
icaqui, bu diibo iguitɨiboro iguijeveubadɨ guijevequi, 11 diibo guijevefañotɨ
siino ubuheeteubadɨ buheetequi icano.

Niquejefaño Efeejimo Jillɨ Jisumi Icahi.

12 Paryɨ tonehejevɨ ɨfutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco imogotɨhi.
Jillɨ gaɨmicɨnɨhi ofoobo toonovɨ ɨifetequi Cristo Jesu itɨconɨ uco ɨicɨumaño.
13 Tañahabomɨ: Uujoho toonovɨ imino ɨfutucuuhi, nootɨhi. Dojɨcuvɨ
iminifotonoco iimogotɨiboro sefaquifetehi tahɨmega iicanovɨ ɨifetequi,
14 nijequevɨ ɨifetequi sefano moonɨhi ijaadaco gaayɨcɨqui. Tooneguiiha
Moocaani mɨihaico niquejefaño cuuhuvahi Cristo Jesufañodɨ.
15 Paryɨ famooro imino mimiyaavugucuumo sabadɨro mehesɨcɨnɨcuuhi.
Jaanotɨ siibadɨro mehesɨcɨnɨhachiijɨ, Moocaani amɨihaico tollɨro
gaajasuji. 16 Jaanotɨ oono mɨhɨfutucuunofañoro masɨɨ sabadɨro quehecuno
mihicacuuqui.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

17 Tañahabomɨ, jino uujoho iicabadɨro mihica. Jaamo maatyɨmemere
magaaja, ¿naa mɨɨjoho imino amɨɨhaico monoobadɨ icahi? 18 Fahiijɨvaro
amɨɨhaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino jino neehi taaboro.
Ajashutɨmo icahi Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveubo jɨɨbogoco jɨɨheguemere
iicamo. Jaamo ufucu finɨji. 19 Jaamo Moocaanico caanivahicatɨhi.
Jillɨ ifi iimogonocoro moonɨhicamo. Unucufeguejirunoco
nucufeguetɨmoro: Aivo sihidɨ mimityahi, noomo. Jillɨ jiinɨjehallɨonocoro
esamaaimo icano. 20 Jaanotɨ naha mɨɨhai niqueje cuumiminaa, tahɨgotɨ
Motaajasuminaafi Aivojɨɨbo Jesucristo asaajiiboco meteemehicahi.
21 Diibo mɨɨhaico mohimitɨ ifinɨjino ifiico iimino ifiitɨ miniiyuji. Jaabo
diibo ifi ovosɨɨbadɨ iicaqui, imityari tollɨ moonɨjiibo paryɨ jiinɨjeque
iguiinonɨjino mityari.

Aivojɨɨbofaño Imo Imo Mihica.

4 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ aivo
aatyɨmeguehicamo, amɨɨhai tahimohica, tadyudɨcamaaje jaada
mihicamo, agaijɨmo quehecuno Aivojɨɨbofaño mihica.
2 Evodia onoogo, Sintique onoogo icamɨfeque neehi: Sabadɨro miminifoto
Aivojɨɨbofañodɨ. 3 Bu ɨɨjoho tadyudɨcamaaje nahabonɨminaafico neehi:
Diitɨfeque daamusu. Mɨɨro diitɨfe sihidɨ jenaauno dudɨcamaaiuhi uuma,
taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguuboma, tollɨro Clemente onooboma, bu saatoho
sano uuma ududɨcamaaiumoma icano. Jaamo momono niquejefaño
fiivohaamefaño caatɨnɨcɨnɨcuuhi.
4 Jaaneguiiha Aivojɨɨbofaño imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono
mihica, 5 famoovaro amɨɨhai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ,
Mohaivojɨɨbo fiitɨcuuhi.
6 Fanoovatɨ ɨdaasuvotɨmoro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa.
Diibocoro midillu. Jaamoro toonohallɨvɨ diiboco mihimo. 7 Jaachiijɨ
amɨɨhaico Moocaani isajeebɨɨco acɨji, miyaminaafi eesɨcɨnino janaanɨcɨvɨ
afatyocɨninoco. Jaano amɨɨhai jeebɨɨco, bu amɨɨhai esamaajeque icano
imino teemeji Cristo Jesufañodɨ.

Iiminocoro Mehesamaaje.

8 Niinoono jino ɨjɨɨbogono: Tañahabomɨ, paryɨ miyaano iicanocoro
mehesamaaje: Paryɨɨcino mɨɨnoco obocɨgusunehejeque, paryɨɨcino
ɨtɨcovonehejeque, ɨɨdicutɨnehejeque, aivo oovosɨɨnehejeque,
mɨɨnoditɨ imino unuusunehejeque, paryɨɨcino iiminehejequere
mehesamaaje mɨɨnoco acahacɨsusunehejequere icano.
9 Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco momoonɨ ɨɨfusuhicanoco, uujoho
eheetavonoco, mahatyɨmehicano muguubuhicanoco icano. Tollɨ
momoonɨhachiijɨ Moocaani sajeebɨɨco aacɨɨbo amɨɨhaima icaji.

Filipominaa Pabloco Aacino.

10 Jaanegui Aivojɨɨbofañodɨ imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha:
Uco majabajeevecuuhi, uujoho nootɨhi. Gaajacuuhi uco mahamusujiruno
nɨhɨbamɨma machahanoco. 11 Ucuujɨvaachumaño, nootɨhi. Uuma
iicadɨnomaryo imo imo iicanoco jeevamaaicuuhi. 12 Gaajacuuhi ɨdaasuno
iicajirunoco, bu sihidɨ sinehejema iicajirunoco icano. Jeevamaaicuuhi
fanoovavɨ iicanoco utuvanovɨ, bu ajebaco ajaabɨcɨnovɨ, sihidɨ iicanovɨ,
achahanovɨ icano. 13 Fanoovavɨ jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

aacimaño. 14 Jaarunofaño amiihai uco imino momoonihi tahidaasufañodi
mihicamaño.
15 Miiro amiihai Filipo cuumiminaa magaajacuuhi taajasujiibogoco
ijiibuguubo iticoniunoco. Jaabo Macedoniati ufuusumi idiimoro amiihai
Filipori iicaja Moocaani iijaminaa tajaa magalluuhi uco mahamusuno
nihibamico tafeenedi Moocaani amiihaico aamusunoco magaayicino jaada.
16 Miiro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amiihai tajaa nihibamico
magalluhicauhi; 17 uuro gaayiciqui icatino, tolliro bu amiihai ufucu toono
jaadaco Moocaaniti magaayiciqui. 18 Jaanoti uujoho iimogono janaanicivi
gaayicicuuhi. Epafroditoma tajaa magalluuno uudi imino ifutucuuhi.
Jaano uudi Moocaanico ejeecivobadi jeevano. Miiro siicijeminaa
Moocaanico afaciciner ejeecivuunoco Moocaani imo imo gaayiciuhi.
Jaabadi uco mejeecivonoco Moocaani imo imo gaayicihi. 19 Jaanegui
amiihai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acihi paryi
mucuujivaachudinoco, diiboma niquejefaño fanoo ajashutino iicamaño.
20 Jaanegui Moocaanico mihimo fahiijivaro. Fine.

Niino Fitacu.

21 Jesucristofeenedi tajiico paryi famoocoro mahaci Moocaanita
iicamoco. Paryi monahabomi uuma iicamo amiihaijaago iijico galluuhi.
22 Tolliro bu iijico galluumo famooro jimañeri Moocaanita iicamo, bu
tolliro imi janaanici Roma aivojiibo Cesar onoobo iijaminaa amiihaijaago
iijico galluuhi.
23 Jaafa amiihaico Mohaivojiibo Jesucristo imino moonihi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

COLOSENSES

Colosa Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame. Pablo Caatɨnɨuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeebɨɨ iimogobadɨ Cristo Jesu minɨsumɨnaafi, diibo
agalluubo eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma 2 jiihaameque macaatɨnɨhi
Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios
Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨɨboro isajeebɨɨco acɨhi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Fahiijɨvaro Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimehicahi
diiboma amɨɨhaihallɨvɨ mihiimaamoro. 4 Mɨɨhai amɨɨhaitɨ muguubuhi Cristo
Jesuco mimiyaavogonoco, tollɨro bu paryɨ Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano.
5 Jillɨ amɨɨhai momoonɨhicahi, amɨɨhaidi niquejefaño ificuucɨnɨnoco motoomoro.
Jaamo amɨɨhai toono eesɨcɨnɨnoma mihicahi taajasujɨɨbogoco muguubuunofaño.
6 Tobogocoro amɨɨhaico ɨjɨɨbuguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinɨjeriro
guiraatobogoro feehi, oono amɨɨhai Moocaani gaijɨtɨ amɨɨhaifeenevɨ ihiimaaunoco
muguubuuno iicaubadɨro. Jaanoco amɨɨhai magaajauhi toono gaijɨ miyaano
iicaunoco. 7 Jaano toonoco amɨɨhaico magaijɨɨbo monahabo Epafra onoobo
jɨɨbuguuhi. Diibo mɨɨhaima ududɨcamaaiubo. Jaaboma mɨɨhai mihicahi Cristoco
jeevesutɨɨbo ejeecɨvehicaaboma. 8 Diibo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhaiditɨ, bu amɨɨhai
Moocaani Gaija aamusunofeenedɨ magaijɨcasinoditɨ icano.
9 Jaamaño mɨɨhai toonoco amɨɨhaiditɨ muguubuhinɨnotɨro suufenɨtɨmo
Moocaanima mihiimaahicahi amɨɨhaihallɨvɨ, dilluumoro amɨɨhaico Moocaani
igaajasuqui imino iimogonoco. Jaaboro amɨɨhaico fanoovaaco igaajasuqui, bu
fanooheedene Moocaanitɨ asaanoco igaajasuqui icano. 10 Tollɨro bu midilluhicahi
jaamo imino mihicahi Aivojɨɨbota iicamo iicanɨcɨbadɨ fahiijɨvaro momoonɨ diiboco
imo imo omoonɨnoco fanoova imico sihidɨ eetavomoro. Jaamo imino Moocaanico
magaajahi. 11 Tollɨro bu midilluhicahi amɨɨhaico sefano imoonɨqui ihovosɨ mityari.
Jaamo imo imo fanoova icarunoco majaabɨcɨhi. 12 Jaamoro Moocaanico mihimo
mɨɨhaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohɨ aacɨjinotɨ niquejefaño
magaayɨcɨjinohallɨvɨ. 13 Jaabo Moocaani mɨɨhaico taajasucuuhi ɨcɨvono
mityatɨ. Jaaboro mɨɨhaico agaijɨɨbo Illi aivojɨfaño ficuucuubo. 14 Diibo mɨɨhaico
taajasuhinɨcuuhi mohallɨvɨ iguijeveunofañodɨ mohimitɨco ubuusuuboro.

Moocaanima Sajeebɨɨ Mihicacuuhi Cristo Iguijeveunofeenedɨ.

(Jn 1.3; Heb 1.2)

15 Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallɨvɨ Illi ifiiri. Jaabo
diibo sahiijɨtɨro iicacuubo, fanoova chahaunaacaro iicacuubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

16 Diibofeenedɨ Moocaani parɨ̈ɨ fanoovaaco eetavuuhi niquejefaño
iicanehejeque, jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano; ɨɨfuvusunehejeque,
bu ɨɨfuvusutɨnehejeque icano. Tollɨro bu parɨ̈ɨ aivojɨnoco, parɨ̈ɨ
guiinonɨnehejeque, bu parɨ̈ɨ tajɨɨbanehejeque, parɨ̈ɨ gaijano
mityanehejeque icano, parɨ̈ɨ diibofeenedɨ eheetavocafutuuno
diibeguiiharo. 17 Cristo fanoohɨmegavɨro icacuuhi. Jaabofeenedɨ parɨ̈ɨ
fanoova sahɨgo imino icahi. 18 Jaabadɨro buunajɨ mɨɨhai Moocaani
iijamɨnaa mihicamo. Jaanotɨ Cristo Moocaani iijamɨnaa Aivojɨɨbo
inigaɨbadɨ iicaabo. Jaabo sefari mɨɨhai mihicahi. Jaabo aivo itɨconɨ
guijevefañotɨ buheeteuhi fanoova mityahallɨvɨ diibo iicaqui. 19 Mɨɨro Dios
Moocaani Jaabo achi Jesucristo tollɨro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo
icahi iimogobadɨ iicamaño. 20 Tollɨro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodɨ
parɨ̈ɨicɨno fanoovaaco sajeebɨɨ ificuunoco, parɨ̈ɨicɨno jiinɨjehallɨri
iicanehejeque, bu parɨ̈ɨicɨno niquejefaño iicanehejeque icano. Parɨ̈ɨicɨno
sajeebɨɨ fanoovaaco Cristo ɨmohovɨ itɨɨjoho ucuunofañodɨ ificucuuboro.
21 Itɨconɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ Moocaanimɨnaatɨ mihicauhi,
iiminotɨnoco momoonɨhicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifiimaryo
sajeebɨɨ ficucuuhi, 22 Cristo ɨdaasuno ifiiri iguijeveunofeenedɨ. Jillɨ
moonɨubo diiboco amɨɨhaico diibo ɨmefeenevɨ ihɨfusuqui iimibachuuboro
mɨhɨnivatɨmoco, imitɨbama chahamoco icano. 23 Jaaneguiiha quehecuno
mihica miyaavogofaño faicuvano mabacoocovamoro taajasujɨɨbogoco
mimiyaavuguunofeenedɨ mehesɨcɨnɨnotɨ buhɨgovɨ minifototɨmo. Jaabogo
jɨɨbogocafetehi parɨ̈ɨ fanoojiinɨjeri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi
ɨjɨɨbogoobo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecɨvomɨnaafitɨ Ficucafetehi.

(Ef 3.1-11)

24 Jaabo jisumi amɨɨhaihallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨruneri imo imo icahi.
Jaamaño jillɨtɨ ɨɨfutusuuboro feehi tafiivɨ, oono Moocaani iijamɨnaaguiiha
Cristo dudɨcamaajeque eheetavomaño ɨdaasuno iicanofeenedɨ. 25 Jaamaño
uujoho Moocaani iija jeecɨvomɨnaafitɨ icahi amɨɨhaico imino moonɨqui
Moocaani uco atajɨɨbaumaño, bu tollɨro parɨ̈ɨ jiinɨjemɨnaaco imino
Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguequi icano. 26 Tollɨro bu aivo sɨɨcɨjetɨro
agaajaratɨno, parɨ̈ɨ sɨɨcɨjemɨnaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu
Moocaani ita iicamoco gaajasucuuhi. 27 Diitoco naha Moocaani imeguehi
agaajasunoco ihovosɨ busumijeque, toono agaajaratɨnofaño iicanoco
judiomɨ iicatɨmedi. Jaano toono agaajaratɨno Cristo amɨɨhaifaño iicano.
Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesɨcɨnɨɨbo.
28 Jaamaño mɨɨhai Cristotɨ mɨjɨɨbeguehicahi, bu famoovaaco
mafajɨɨnɨhicahi. Famoovaaco magaajasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo
famooro imino Cristofañodɨ ijusiqui. 29 Tooneguiiha uujoho sefano
ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacɨnofeenedɨ dudɨcamaaihicahi.
2 Jaanegui imeguehi magaajanoco sefano amɨɨhaihallɨtɨ omoonɨcasinoco,
bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamohallɨtɨ, bu parɨ̈ɨ uco tahɨmeque
aatyɨmetɨmohallɨtɨ icano. 2 Imeguehi amɨɨhai diito jeebɨɨnoco
mequehecutusunoco sano gaijɨfaño iminifotomoro parɨ̈ɨicɨno gaajaco
igaayɨcɨqui. Jaamoro imino Cristoco igaajaqui diibo Moocaani iijɨ
gaajaratɨno iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco magaajacuuhi. 3 Mɨɨro
diibofaño parɨ̈ɨ gaaja, bu gaajacɨ icaneheje busumije parɨ̈ɨ ficucɨnɨcuuhi.
4 Jillɨ amɨɨhaico neehi mɨɨjoho amɨɨhaico ihiimaari bañɨtɨmo iicaqui.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

5 Amɨihaitɨ tehesino icaruubo tahesamaajeri amɨihaifeenevɨ iicajirubadɨ
icahi. Jaaboro imo imo icahi amɨihai sabadɨro mihicamoro quehecuno
Cristoco mimiyaavogonofaño mihicanoco agaajaaboro.
6 Jaanegui Jesucristoco amɨihai jeebɨi aivojɨibotɨ magaayɨciuhi.
Jaaneguiiha jisumi sano diiboma mihica, 7 diibofañodɨ amɨihai ifiico
quehecuno mabacooconɨmoro mificu, sefano amɨihai miyaavogoma oono
amɨihaico ɨjɨibuguubadɨ, fahiijɨvaro Moocaanico imomoro.

Cristofañodɨ Bohono Ifiima Mihicano.

8 Jeedɨ mehesɨcinɨ. Amɨihaico sita sɨcamañehejeque onoomoro
abañinoco miyaano meneedino diito Cristofañodɨ icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa
jeevamaajequere sɨvamo, miyamɨnaa ejeecɨvefinocoro sɨvamo icano.
9 Jaanotɨ Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tollɨro bu Dios. 10 Jaamaño
amɨihai paryɨ fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamaño. Diiboguiinovɨ
icano paryɨ tajɨibaneheje, gaijano mityaneheje icano. 11 Jaabadɨro bu
amɨihai miquitɨcɨcafutuuhi. Jaaruno ifiico iquitɨcɨfibadɨ icatɨno, jillɨ
amɨihai ifi iimogonotɨ mataajacuuneri. Jino naha Cristotɨ asaano
quitɨcɨ. 12 Mɨiro minitɨcafotoneri amɨihai sano Cristoma mɨcɨhacafetehi.
Jaamoro bu sano diiboma mubuheetesucafetehi, Moocaani mitya diibo
guijevefañotɨ siino ubuheetesuunoco mimiyaavogomaño. 13 Itɨconɨ
naha amɨihai muchuumucuuhi amɨihai jeebɨifañodɨ amɨihai imitɨri, bu
miquitɨcɨnɨutɨmaño icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco acɨcuuhi
sano amɨihaico Cristoma, paryɨ amɨihai imitɨco ubuusuuboro. 14 Moocaani
paryɨ mohallɨvɨ jaaducuuhi. Mɨihaico mohimitɨco eneehicaunoco
finɨsucuubo ɨmohovɨ etetecuuneri. 15 Mɨiro Cristo ɨmohovɨ iguijeveuneri
paryɨ guiinonɨcuuhi tajɨibanoco, gaijano mityanoco icano miyamɨnaa
ɨmefeenevɨ guiinonɨuhi. Jaanoco ɨcɨvojaanɨuboro satyuubo ɨmohovɨ
iguijeveuneri toonoco iguiinonɨuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

16 Jaaneguiiha mɨihaiñooba amɨihaico mamachunotɨ, mahadunotɨ
icano amɨihaico dejecudimo, bu tollɨro bohono nɨhɨba iinuusumi
jɨibaimonoco meheetavonoditɨ, bu jaguisɨfucujeditɨ icano amɨihaico
dejecudimo. 17 Toneheje jillɨ asaaujino ɨjɨno iicauno. Jaanotɨ naha miyaabo
iicaabo Cristo. 18 Jaanegui mehesɨcinɨ, oono saatoho sɨicujeebɨimobadɨ
iicahicarumo Moocaani toomomɨnaacoro ejeecɨvehicamo, amɨihaico
ufucu ajaadunoco magaayɨcɨjirunoco ɨcɨsutɨmo icadino. Diito jillɨ
aatyɨmetɨnehejeque omoonɨmoro: Aivo sihidɨ mejeevahi, noomoro
quehequimaaihicamo, jillɨ sɨcamañocoro ifiitɨro tollɨ jeevanobadɨ
eesamaaimoro. 19 Jaamo diito, Cristo monigaɨbadɨ iicaaboma gataacɨnɨtɨhi.
Jaanotɨ mɨihai Cristo ifibadɨ mihicamoco diibo aamusuuboro ujusisubadɨ
ficuubo, Moocaani esamaaje onoobadɨ icano.
20 Jaanotɨ naha amɨihai sano Cristoma miguijevecuumoro sinehejequere
miyamɨnaa esamaajeque momoonɨcuutɨhi. Jaamaño ¿collɨhi jaamo
jiinɨjemɨnaa agaajatɨmobadɨ mihicahicahi, jiinɨjeoneheje atajɨibanoguiinovɨ
miminifotomoro? 21 Oono:

Jinooco dudɨicɨdino, toonoco machudino,
dihusefaño gaayɨcɨdino, onoonehejequere momoonɨmo.

22 Paryɨ toneheje jillɨ miyamɨnaa tajɨibanehejere. Jaano paryɨ finɨjino
itajɨiba omoonɨhicanehejema. 23 Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jeevajirahi, sihidɨ ejeevano iijɨcoro atajɨɨbamaño sɨɨcujeebɨɨ icanehejequere, sihidɨ jeevanehejeri ifiinoco omoonɨnehejequere. Jaaruneri mofi iimogonehejeque miguiinonɨjitɨrahi.

3 Jaanegui amɨɨhai Cristoma sano mubuheetehinɨcuumo miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo Moocaani miyanaagueneri ɨgɨcɨnɨohɨgonehejequere. [2] Jiinɨjeonehejequere esamaaitɨmo niquejeonehejequere mehesamaaje. [3] Mɨɨro amɨɨhaima sano Cristo miguijevehinɨcuuhi. Jaamaño jisumi amɨɨhai ifi diiboma sano Moocaanifaño fataniicɨnɨcuuhi. [4] Jaabo Cristoro jino mɨɨhai mihicano ifi. Jaamaño diibo ubuhugaavusumi amɨɨhai sano diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosɨɨhaivojɨfaño mihicaji.

Eedeehifi, Bohono Ifi Icano.

[5] Jaaneguiiha jiinɨjeono amɨɨhai ififaño iicanehejeque miguijenɨ. Mɨɨhaiñooba buhɨgueejedɨ amɨɨhai taabamɨ iicatɨmehejema mihicadino, bu tollɨro ɨɨdicunehejeque momoonɨdino, fanoovaaco iimeguehicanehejeque, iimitɨno imogonehejeque icano momoonɨdino. Fanoovaaco saatohoro mujuvihicɨnɨdino toono jihovo caanimɨ jeecɨvobadɨro jeevahi. [6] Tonehejehallɨtɨ ñɨhicuneri ɨdaasuno Moocaani omoonɨno saahi, paryɨ diibo onoonoco: Jii, onootɨmohallɨvɨ. [7] Tonehejeque amɨɨhai paryɨ momoonɨhicauhi eedeehifiima mihicausumi. [8] Jaarumo paryɨ jinehejeque jisumi mejeevesucu. Sɨfiiratedino, icajɨɨsunehejeque mifinɨsu, bu imitɨnoco momoonɨdino, sitaaco aivono noojohoco, ɨɨdicuno iimaaneheje amɨɨhai iijɨtɨ ihiinejirunehejeque icano mifinɨsu. [9] Fahɨgovavɨ mabañɨcasidino. Amɨɨhai eedeehifiico, bu itɨconɨ momoonɨhicaunehejeque icano mejeevesucuunoco siino momoonɨcuudino. [10] Bohono ififaño mɨjɨcafutucuuno janaanɨcɨvɨ imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani toonoco eheetavuubo ifi iicabadɨ. Jaamo imino diiboco magaajanovɨ mɨhɨfetehi. [11] Diibofaño chahano diito griegomɨ, diito judiomɨ, diito iquitɨcɨnɨmo, bu iquitɨcɨnɨtɨmo, siijiinɨjeoto, bajɨmɨnaa, jɨjovoto, bu sajeebɨɨ iicamo icano oononeheje. Jillɨ paryɨɨcɨno fanoovaro Cristo. Jaabo paryɨ famoovafañoro icahi.

[12] Amɨɨhaico Moocaani gaijɨhi diibotaro miicaqui amɨɨhaico ɨɨcɨcuumo. Jaaneguiiha ɨdaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinovɨro iicasunoma mihica, sɨɨcujeebɨɨba omoonɨnoma, bu fanoova jaabɨcɨma icano. [13] Jaamoro sabadɨro fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi, fahɨgovavɨ amɨɨhai ɨɨbacasico mihimibachucasi. Jaanotɨ bu saatoho sitaama imitɨno iicahachiijɨ oono Cristo amɨɨhai imitɨco iimibachucubadɨro mihimibachucasi. [14] Fanoohallɨvɨro aivo gaijɨma mihica. Toono paryɨ fanoovaaco sahɨ agataacunoro imino fanoovaaco ɨɨfutusuno. [15] Jaaneguiiha jaafa amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani isajeebɨɨri tɨcuvusuhi. Tooneguiiha amɨɨhaico cuuhuvaubo saafi ifiitɨro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehicamotɨ mihica.

[16] Tollɨro bu jaafa Cristo jɨɨbogo amɨɨhai jeebɨɨnoco paryɨ imino gahafusuhi. Jaaneri fahɨgovavɨ mɨjɨɨbogocasi, bu fanoogaajari fahɨgovavɨ mequehecutusucasi. Tollɨro bu Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova Moocaaniguiiha iicano masinoco, diiboco amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ imomoro mamasiva. [17] Paryɨ fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momoonɨ Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, diibofeenedɨ fanoovahallɨvɨ Moocaanico imomoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Cristota Jillɨ Iyotoma Iicano.

18 Gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto. Jillɨ moonɨ Aivojɨɨbo
Cristoco imiyaavogomo tollɨ icafihi. 19 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaifiimɨ
amɨɨhai taabamɨco magaijɨ. Jaamoro diitoma mɨsɨfiiratedino. 20 Jaabadɨro
bu amɨɨhai seeme amɨɨhai caanimɨ, seejɨmɨ icano atajɨɨbanoco: Jii,
monoo. Toono mohaivojɨɨboco imo imo omoonɨno. 21 Caanimɨ amɨɨhai
seemeque mɨsɨfiiratusudino, diito ifiico mejeevevesudino. 22 Jaabadɨro
amɨɨhai jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨtoco fanoovavɨ: Jii, monoo, jiijehallɨvɨ
mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito ɨhɨɨfɨnɨcɨsumiro icatɨno,
jillɨ miya jeebɨɨri Moocaanico mɨñihicugomoro. 23 Paryɨ fanoovaaco
momoonɨnoco imo imo momoonɨ Aivojɨɨbo Jesuco mejeecɨvonɨcɨbadɨ,
miyamɨnaaco mihicanɨcɨbadɨ icatɨno. 24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi toono
jaadabadɨ iicano Aivojɨɨbo ibusumijeque amɨɨhaico aacɨjinoco. Mɨɨro
amɨɨhai Cristoco mejeecɨvehicahi amɨɨhai miya Aivojɨɨbo iicaaboco.
25 Jaabadɨro bu iimitɨnoco omoonɨhicaabo toono jaadaco gaayɨcɨji. Mɨɨro
Moocaani miyamɨnaaco dugaacutɨhi ijeevadɨsahaje.

4 Jaabadɨro bu amɨɨhai aivojɨto, amɨɨhai jeecɨvomɨnaaco imihuseme
omoonɨbadɨ, imino momoonɨ. Mehesafoto tollɨro bu amɨɨhai, amɨɨhai
Aivojɨɨbo niquejefaño iicaaboma mihicahi. 2 Suufenɨtɨmo Moocaanima
mihiimaa imino mehesɨcɨnɨmoro, bu Moocaanico fanoovahallɨvɨ imomoro
mihica icano. 3 Tollɨro bu mɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaa, Aivojɨɨbo
mɨɨhaico aamusunofeenedɨ taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi, Cristo
jɨɨbogo agaajarautɨnotɨ mɨjɨɨbeguequi icano. Mɨɨro tobogohallɨtɨ jino
uujoho cɨvojafaño icahi. 4 Jaanohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa imino
foovono uujoho toonoco gaajasuqui omoonɨjibadɨ. 5 Quehecuno mihica
miyaavogomɨnaa iicatɨmoma sɨcamañovɨ ifafucuvaaco mafatyusudino.
6 Fahiijɨvaro imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja sitaaco
mihiimusuhicajinoco.

Niino Iimaa.

(1Co 12.4-11)

7 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo mɨɨhaico jeevesutɨɨbo
aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojɨɨboco ejeecɨvehicaabo, amɨɨhaico
paryɨ uutɨ imino jɨɨbegueji. 8 Tooneguiiha amɨɨhaijaago diiboco galluuhi
amɨɨhaico jillɨ mihicahi ineequi, bu amɨɨhaico iquehecutusuqui icanouno
mihica miyaavogomɨ. 9 Tollɨro bu diiboma foobo magaijɨɨbo mɨɨhaicoro
ejeevesuhicatɨɨbo monahabo Onesimo diibo amɨɨhaitɨ saafi iicaabo. Diitɨsi
amɨɨhaico jɨɨbegueji paryɨ juu iicanoco.
10 Tacɨvojatɨ uco anahabonɨɨbo Aristaco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco
galluuhi, tollɨro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amɨɨhaijaa
iijɨco galluuhi. Diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuubo. Jaabo amɨɨhaico
abaatohachiijɨ diiboco imino magaayɨcɨ. 11 Tollɨro bu Justo onooboco bu
Jesu eneehicaabo iijɨco amɨɨhaijaago galluuhi. Jito ɨdɨɨmoro judiomɨtɨ
imiyaavugucuumotɨ Moocaani aivojɨguiiha uuma sano ududɨcamaaimo.
Jaamofeenedɨ uujoho tafiico jacusucafetehi. 12 Tollɨro bu Cristo
jeecɨvomɨnaafi Epafra onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, diibo, bu saafi
amɨɨhaioobo iicaabo. Diibo fahiijɨvaro sihidɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico
dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amɨɨhai quehecuno mihicamoro
aivo imino amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyuhi Moocaani iimogonocoro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

meheetavejinojaagovɨro. 13 Uujoho imino gaajahi Epafra amɨɨhaiditɨ ifiico
nɨjɨ nɨjɨ omoonɨhicanoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamedɨtɨ, bu
Hierapoli cuumiri iicamedɨtɨ icano iicahicanoco. 14 Tollɨro bu magaijɨɨbo
taabumɨnaafi Lucas iijɨco amɨɨhaijaa galluuhi, tollɨro bu Demas onoobo
icano.
15 Tollɨro bu monahabomɨ Laodiceari iicamoco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu
Ninfa onoogoco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro diigo iijafaño iigaivehicamoco
icano. 16 Jaamoro jihaameque amɨɨhaifeenevɨ memeecɨdɨ magallu, bu
tollɨro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeecɨqui. Tollɨro bu amɨɨhai
memeecɨ uujoho Laodicea iicamedi acaatɨnɨcuuhaameque. 17 Bu jinooco
mɨjɨɨbogo Arquipo onooboco: Meecɨ, jaaboro imo dɨhɨfutusu Aivojɨɨbo ɨco
diibo jeecɨvo dudɨcamaajeque aacɨhinɨnoco.
18 Uujoho Pablo jino ɨco idillunocoro, caatɨnɨhi jino tahuseri. Uco
mehesafotomoro Moocaanima mihiimaa jino cɨvojamɨnaafitɨ iicanohallɨvɨ.
Jaafa amɨɨhaico Moocaani imino moonɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Caatɨnɨuhi Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamɨsima caatɨnɨhi jihaameque monahabomɨ Tesalonica cuumivɨ iicajahaje Moocaani iijamɨnaadi. Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsima sano agataacɨnɨmedi. Jaamo amɨɨhai Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iiminoco aacɨnoma, sajeebɨɨma icano mihica.

Tesalonicamɨnaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

2 Fahiijɨvaro mɨɨhai Moocaanico graciaco mahacɨhicahi paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaasumi. 3 Mehesafetehicahi suufenɨtɨmo Moocaani ɨmefeenevɨ guiraano amɨɨhai miyaavogofeenedɨ mududɨcamaaihicano, sihidɨ amɨɨhai gaijɨfañodɨ mejeecɨvehicahi, amɨɨhai Aivojɨɨbo Jesucristoco mehesɨcɨnɨhicano quehecuno iicaneguiiha. 4 Tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico gaijɨhi. Jaamaño diibo amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ificuunoco mɨɨhai magaajahi, 5 amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbuguusumi tɨcovohiijɨri mɨjɨɨbuguutɨhi, Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaajamoro mɨjɨɨbuguuhi. Amɨɨhairyo magaajahi amɨɨhaifeenevɨ mɨɨhai imino mihicaunoco, amɨɨhai imino miicaqui.

6 Jaamo amɨɨhai, mɨɨhaitɨ, Aivojɨɨbo Jesucristotɨ icano magaajauhi. Jaamoro mɨɨhaibadɨro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaayɨcɨuhi imo imo amɨɨhaico Moocaani Gaija aacɨuneri, ɨdaasuno sihidɨ mihicaurunofeenedɨ. 7 Amɨɨhaitɨ paryɨ imiyaavugucuumo Macedonia jiinɨjemɨnaa, Acaya jiinɨjemɨnaa icamo igaajaqui. 8 Jillɨtɨ amɨɨhai magaajasuhi Aivojɨɨbo Jesu jɨɨbogoco. Macedonia, Acaya icano jiinɨjevɨro icatɨno. Tollɨro fahɨgova jiinɨjemɨnaa gaajacuuhi, amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogonoco. Jaamaño mɨɨhai diitoco mɨllɨ munuucujitɨrahi. 9 Diitoro mɨɨhaico sahɨgotɨro jɨɨbeguehicacuuhi, mɨɨhai amɨɨhaijaago mɨhɨgutuumoco imino magaayɨcɨunoco, bu tollɨro amɨɨhai ɨjɨnɨtaco mejeecɨvehicaunoco mejeevesuumoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecɨvequi diibojaagovɨ miminifutuumoco, 10 tollɨro bu jɨɨbeguehicamo amɨɨhai, Jesu niquejefañotɨ asaajiiboco motoomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco siino buheetesuuhi. Jaabo diibo Jesu mɨɨhaico taajasuji ɨdaasuno mihicajirunotɨ.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Pablo Tesalonica Cuumivɨ Ududɨcamaaihinɨno.

2 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajahi, amɨɨhaico mabaajeunoco
sɨcamañovɨ icautɨnoco. [2] Itɨconɨ Filipo cuumivɨ mɨɨhaico: Imitɨno,
unuumoro ɨdaasuno moonɨurumo amɨɨhairyo magaajacuno. Jaarunofaño
mɨɨhaico Moocaani amusuuhi itaajasujɨɨbogoco amɨɨhaico iguitɨmoro
mɨjɨɨbeguequi sihidɨ jeevarunofeenedɨ. [3] Tobogoco sɨcamañodɨ
mɨjɨɨbuguutɨhi imitɨno momoonɨqui icautɨno, bu mabañɨqui icautɨno.
[4] Itɨconɨ Moocaani mɨɨhaico ɨnɨsuuboro acɨubo tajɨɨbaubo fiivo jɨɨbogoco.
Jaabadɨ mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi. Jillɨ miyamɨnaaco imo imo mihicasuqui
icatɨno Moocaanicoro imo imo mihicasuqui mojeebɨɨnoco agaajacɨɨboco.
[5] Amɨɨhairyo magaajacuuno mɨɨhai amɨɨhaico mabañamaaihicautɨhi
oovosɨɨnoono ihiimaaneri. Jillɨ nɨhɨbamɨcoro amɨɨhaitɨ mɨhɨcɨqui
icahicautɨno. Jaamoco Moocaani gaajahi. [6] Tollɨro bu miyamɨnaa
mɨɨhaico obocɨgonoco miguiinotɨhi amɨɨhaiditɨ, bu sitaaditɨ icano.
Mɨɨhaico Cristo agalluumoco amɨɨhai mobocɨguejiruno icarunaaca, [7] jillɨ
amɨɨhaico mɨɨhairyo icɨgusuno momoonɨuhi gaigo iseemegayɨɨmɨco
otoomonɨcɨbadɨ. [8] Sihidɨ amɨɨhaico magaijɨmaño Moocaani jɨɨbogocoro
mahacɨtɨhi, tollɨro bu amɨɨhaihallɨvɨ mofiico mahacɨjirahi sita iguijenɨqui,
amɨɨhaico sihidɨ magaijɨcumaño. [9] Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi
mɨɨhai dudɨcamaajeque sihidɨ jeevarunofaño; fucu, bu cuuje icano
mududɨcamaaihicauhi toono sefatɨ miicaqui, amɨɨhaiñoco mudumɨtɨɨcɨqui
icatɨno Moocaani iijɨco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehicaunohachuta.
[10] Jaanoco amɨɨhai magaajahi, bu tollɨro Moocaani gaajahi, amɨɨhai
mimiyaavogomofeenevɨ mojeebɨɨ imino iicaunoco imino momoonɨhicauhi,
mɨɨhaiñooba mɨɨhaitɨ: Imitɨno, nootɨmo iicaqui. [11] Tollɨro bu magaajahi
amɨɨhaico saafiisari mafajɨɨnɨhicauhi, majacusuhicauhi icano caani
iseemeque iicanɨcɨbadɨ. [12] Amɨɨhaico meneehicauhi imino miicaqui
Moocaanita iicamo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo amɨɨhaico cuuhuvahi diibo
bocɨguiino ihaivojɨfaño miicaqui.
[13] Jaamaño jillɨtɨ mɨɨhai fahiijɨvaro Moocaanico graciaco mahacɨhicahi
amɨɨhai Moocaani iijɨco mɨɨhaiditɨ muguubuusumi magaayɨcɨuhi miyabogo
Moocaani jɨɨbogoco; miyamɨnaatɨobogobadɨro icatɨno. Jaabogo amɨɨhai
miyaavogomɨnaafeeneri sihidɨ ejeevanoco eetavehicauhi. [14] Monahabomɨ,
amɨɨhai yotoro amɨɨhaico ɨdaasuno moonɨhi. Moocaani iijaomo
Judeari iicajahajemɨnaa Cristota iicaubadɨ mihicahi. Diitoco tollɨro
iyotoro judiomɨ ɨdaasuno moonɨuhi. [15] Diito judiomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesuco
guijenɨuhi. Tobadɨro bu itɨconɨ Moocaani iimaamɨnaa iicaurumoco
guijenɨumo. Jaamoro mɨɨhaico buhɨgovɨ gañɨɨmo. Moocaanidi imino
moonɨtɨmo. Jaamoro paryɨɨcɨno miyamɨnaaco jɨɨheveme. [16] Jaarumo bu
judiomɨ iicatɨmoco itaajaqui mɨjɨɨbeguejirunaaca imeguehicatɨmo. Jillɨtɨ
janaanɨcɨvɨro imitɨco guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino Moocaani
ñɨhicuno omoonɨjino gasecuhi diitohallɨvɨ.

Pablo Tesalonicamɨnaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

[17] Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ sihɨgovɨ miminifutusumi, amɨɨhaico
fafucuvaacɨvɨro mahatyɨmetɨrumo mojeebɨɨfañodɨ amɨɨhaico
mehesɨcɨnɨhicahi. Tollɨro bu sihidɨ mihimeguehi amɨɨhaico mabaatonoco.
[18] Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

moonihicaurahi. Jaarunofaño iji miihaico casivusuhicahi. 19 ¿Nacu cono
miihai esicini, cono miihai imo ica? ¿Toono jinejeti nacu miihai imo
imo mihicahi? Fine toono, Mohaivojiibo Jesucristo asaabo imefeenevi
amiihai mihicajineguiiha miihai imo imo mihicahi. 20 Amiihaiti miihai
macahacisucafeteji, imo imo mihicaji.
3 Jaamo amiihai mihicanoco magaajagonoco majaabicicuutimoro
Atenaviro mifitafetehi. 2 Jaamoro monahabo Timoteocoro amiihaijaago
magalluuhi Moocaani jeecivominaafi iicamaño, bu mohamusuminaafi
Jesucristo jiibogoco mijiibogonoco meheetavehicamañovi. Jaabo
amiihaico afajiiniiboro iquehecutusuqui amiihai miyaavogoco. 3 Jilli
iicanoti saatohoba Moocaani iiji co jeevesutimo iicaqui, amiihairyo
magaajahi tolli iicanehejeri idaasuno mihicanoco. 4 Jaanoti amiihaima
mihicausumi mijiibugucuuhi idaasuno mihicajinoco, jaabadi icauno
magaajacuubadi. 5 Jaarunaaca jaabicicuutihi uujoho galluuhi amiihaico
idilluqui, amiihai miyaavogoti gaajaqui, iji amiihaico iimitinofaño
agañiisujirunoco iiguiiboro. Jaanoti miihai dudicamaaje sicamañovi
iicajiruneguiiha. 6 Jaarunaaca Timoteo amiihaijaagoti uhuumiubo miihaico
imino amiihai miyaavogo iicaunoti miihaico jiibuguuhi, tolliro bu
amiihai gaijiti icano. Tolliro bu miihaico magaijimoro mehesafetehicano
mahatyimeguehicanoco icanoti. Tolliro bu miihai amiihaico mihicabadiro.
7 Tañahabomi, tobogoti miihai, iminootino idaasuno mihicahicaurumo imo
imo miminifutuuhi amiihai miyaavogo imino iicanoti. 8 Jaamaño miihai
bohono ifiima mihicabadi mihicahi amiihai Aivojiibofañodi
sefano mihicahachiiji. 9 Jaamo miihai sihidi janaanici graciaco
Moocaanico mahaciji amiihaihalliviv, amiihaiditi Moocaani imefeenevi
sihidi imo imo mihicaneguiiha. 10 Fahiijivaro suufenitimo Moocaanima
iimaamoro mihicahicahi miihaico amiihaico ihatyimesuqui.
Amiihaico imino mihifutusuqui amiihai miyaavogo imino iifototinoco.
11 Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojiibo Jesucristo icano aamusunoco,
amiihaico mabaatequi. 12 Jaabo Aivojiibo amiihai gaijico iguiraatusuqui.
Jaamo magaijicasihi fahigova jino miihai amiihaico mihicabadi.
13 Amiihai jeebiinoco diibo quehecuno ijeevadi ificuqui Moocaani
imefeenevi iimitinobama icatino iicaqui, ufucu Aivojiibo Jesucristo
asaasumi famooro diibotama iicaqui.

Moocaanico Imo Imo Momoonino.

4 Tañahabomi, tooneguiiha amiihaico monoomoro matajiibahicahi
Aivojiibo Jesufañodi. Imino mihicamoro Moocaanico imo imo
momoonqui amiihaico mijiibeguehicabadiro amiihai momoonihicaqui
janaanici.
2 Amiihairyo magaajacuuhi amiihaico Aivojiibo Jesu onoobadi
mijiibeguehicanoco. 3 Moocaani imeguehi amiihai ifiinoco diibojaagoviro
miminiiyumoro saatohoba buhigueejedi gaigoomima icacuutimo
mihicanoco. 4 Tolliro bu famooro amiihai taabamima iminoro mihicamoro
magaijiqui. 5 Sihidi aivo iimitinoco mihimogomoro icatino, siicuumije
miyaminaa Moocaanico agaajatimo iicanicibadi icatino. 6 Mehesicini,
miihaiñooba amiihai nahaboco imitino momoonidino, toonohalliti
Aivojiibo Jesucristo aivono aamijirahi amiihaico meneehicacubadi.
7 Moocaani miihaico imitigui cuuhuvatihi, imino mihicaquiro cuuhuvaabo.
8 Jibogoco agaayicigotiibo miyaminaafico guubutiibo icatihi jilliro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaanicoro guubutɨibo. Jaabo Moocaani mɨihaico Igaijaco aacɨuboco
guubutɨhi.
9 Jaanotɨ amɨihai nahabomɨma magaijɨcasiqui amɨihaidi caatɨnɨtɨhi;
amɨihairyo Moocaanitɨ magaijɨcasinoco magaajacuuneguiiha. 10 Jaamoro
tollɨ momoonɨhicahi famoomaryo monahabomɨma Macedonia jiinɨjeri
iicamoma. Jaarunofaño monohabomɨ, amɨihaico meneehi: Janaanɨcɨvɨro
amɨihai imihuseque miguiraatusu. 11 Jaamoro sajeebɨi mihicamoro amɨihai
dudɨcamaajeeneriro mihica amɨihairyo dudɨcamaaimoro mihica amɨihaico
munuubadɨ. 12 Jaamo Moocaanico imiyaavogotɨmo amɨihaico imityaguequi,
bu amɨihai jinejebatɨ cuujɨvaachutɨmo mihicahi.

Aivojɨibo Asaajino.

13 Monahabomɨ, iguijevecumo mɨllɨ iicajinoco gaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ
mihicadino. Jaamo ɨdaasuvotɨmo miicaqui saatoho Cristoma niquejefaño
iicajinoco eesɨcɨnɨtɨmo iicanɨcɨbadɨ icatɨmo mihicahi. 14 Jesu iguijeveubo
siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadɨro, bu diitoco Moocaani
buheetesuhi Jesuco iicaubadɨro diiboco imiyaavogomoro iguijeveumoco.
15 Jillɨ iicanegui amɨihaico meneehi Aivojɨibo jɨibogo onoobadɨ: Mɨihai jino
Aivojɨibo asaajinohachuta guijevetɨmo mihicajimo, iguijevehinɨcuumoco
mɨsɨiguejitɨhi. 16 Aivojɨibo Jesu tɨconɨji niquejefañotɨ iniitoobo imitya
iijɨma. Jaasumi Moocaani toomominaa aivojɨibo mityano sahagueji.
Moocaani mɨriicuco iguisɨnofeenedɨ niitejiibo. Jaasumiro Jesucristoco
imiyaavuumoro iguijevecɨnɨumo tɨconɨji siino ubuheeteme. 17 Jaasumiro
mɨihai miguijevetɨmo jiinɨjehallɨri mihicamo sano diitoma magañiiveji
aimuufaifeenedɨ Aivojɨibo Jesuma mahatyɨmecasiqui caamovɨ.
Jaamo tollɨ fahiijɨvaro diiboma mihicacuuji. 18 Jaanegui fahɨgovavɨ
mequehecusuquimaje jinofeenedɨ.

5 Tañahabomɨ, jaanotɨ diibo asaajisumitɨ ifafucu oovotɨ icano amɨihaico
caatɨnɨtɨhi. 2 Amɨihairyo imino magaajacuuhi, Aivojɨibo asaajifucu
gaseji imimañobatɨ fucu nanivaminaafi agasenɨcɨbadɨ. 3 Jaasumi miyaminaa
sajeebɨi mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca diitohallɨvɨ imimañobatɨ
aivo gaseji, gaigo iseemevacuuqui aivonɨcɨbadɨ, aivo ifinɨsujinotɨ taajajitɨmo.
4 Jaanotɨ tañahabomɨ, amɨihai gaajatɨmo mihicatɨhi. Jaamaño amɨihaivɨ
tufucu nanivaminaafi iicanɨcɨbadɨ iicafucu gasejitɨhi iiguitusuqui. 5 Jaamo
paryɨ amɨihai magaajacumo cuuje eseseenefañodɨ mɨhɨgobadɨ mihicacuumo.
Mɨihai fucu ɨcɨvonofaño mihicacutɨhi. 6 Jaanegui saatoho miyaanoco
agaajatɨmobadɨ mɨcɨgadino imino esɨcɨnɨmoro motoomo. 7 Jaanotɨ ɨcɨgamo
fucu cɨgahi, tollɨro iguiriicavomo fucu guiriicavehi. 8 Jaanotɨ mɨihai Cristoco
magaayɨcɨcuumo imino mehesɨcɨnɨhi miyaavogo, gaijɨ icaneri mofiico
mofoboocɨhi, amocasiminaafi jɨgaiño meehuri ifiico ofoboocɨnɨcɨbadɨ. Tollɨro
mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, monigainoco mofoboocɨhi amocasiminaafi
jɨgaiño nɨjegari iinigaɨco ofoboocɨnɨcɨbadɨ. 9 Moocaani mɨihaico ɨdaasuno
imoonɨqui ficuutɨhi jillɨ Mohaivojɨibo Jesucristofañodɨ mataajaquiro ficuubo.
10 Diibo Jesucristo mohallɨvɨ guijeveuhi diibomaryo miicaqui mubuheerumo,
miguijevecuurumo icano. 11 Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahɨgovavɨ
mequehecutusucasi toono mihicabadɨ.

Pablo Inahabomɨco Fajɨinɨhi.

12 Tañahabomɨ, amɨihaico meneehi: Jaamo amɨihaifaño ududɨcamaaimoro
amɨihaico Aivojɨibo Jesufañodɨ ɨjɨibogomoro afajɨinɨmoco mobocɨgusu.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaiji toono
dudicamaajeminaa iicamaño. Jaamoro sajeebii fahigovavi mihica.
14 Tañahabomi, tolliro bu amiihaico meneehi: Mafago ududicamaaiñoco
iimogotimoco, bu tolliro imiyaavogoti iniinovamoco mequehecutusu
iniinovafimoco mahamusu fanoovaaco jaabicimoro famoomaryo mihica.
15 Mehesicini saatohoba miihaiñoobaco imitino omoonimoco,
bu imitino moonidimo. Tolliro moonitimoro iminoro mihica fahigovavi,
bu famoovamaryo icano.
16 Fahiijivaro imo imo mihicahica. 17 Fahiijivaro Moocaanima iimaamoro
mihicahica. 18 Fanoohalliviro graciaco acimoro jilli Moocaani iimogono
amiihaiditi Cristo Jesufañodi.
19 Moocaani Gaijaco mojeebiifañoti miguihanisudino. 20 Moocaani
Gaijari Moocaani iimaaminaa ijiibogonoco mitiisuguedino.
21 Fanoonisuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutimo toonoma
mihica. 22 Paryi iiminotinoti amiihai ifiico magaihuini.
23 Diiboro Moocaani sajeebii iicaabo amiihai ifiico imino ijeevadi
ificuuqui, paryi amiihai ifiico amiihai jeebiico, amiihai gaijaco
icano mihinivatino ificuuqui Mohaivojiibo Jesucristo asaajino imega.
24 Jeevesutatiibo amiihaico ucuuhuvaabo. Jaabo miinoco bañisutatiibo
jilli mooniji onoonoco.

Niino Iimaa.

25 Monahabomi, Moocaanima mohalliivi fahiijivaro mihiimaahica.
26 Moojico mahaci paryi monahabomico imino iijiri.
27 Amiihaico tajiibahi Mohaivojiibo mityari. Jaamo jihaameque paryi
monahabomidi mihiimaasuhi.
28 Mohaivojiibo Jesucristo jaafa amiihaico imino teemehi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijamɨnaa Tesalonicari
iicamedi macaatɨnɨhi Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsifeenedɨ.
2 Jaamo amɨɨhai imino mihica, sajeebɨima mihica icano Dios Moocaani,
Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsifeenedɨ.

Moocaani Dugaacuji Imitɨmɨnaaco Cristo Asaadɨ.

3 Monahabomɨ, amɨɨhaihallɨvɨ mɨɨhai fahiijɨvaro Moocaanico graciaco
mahacɨhicaji imino aivo jillɨ momoonɨno amɨɨhaihallɨvɨ amɨɨhai
miyaavogo iguiraatomaño, tollɨro fahɨgova magaijɨcasino fahiijɨvaro
janaanɨcɨ iguiraatomaño. 4 Jaamaño mɨɨhairyo imo imo amɨɨhaiditɨ
mihiimaahicahi Moocaani iijanofaño amɨɨhai, amɨɨhai ɨdaasuno
mihicarunofañodɨ majaabɨcɨmoro mimiyaaveguehicamaño. 5 Jillɨtɨ amɨɨhai
magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño amɨɨhai diibo
aivojɨma mefeejinoma mihicahi toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihicamaño.
6 Jaano amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoco Moocaani ɨdaasuno moonɨji.
7 Jaamo mɨɨhaima amɨɨhaico sano jaguisɨsujiibo ɨdaasuno mihicahicamoco
ufucu Aivojɨɨbo Jesu niquejefañotɨ imitya toomomɨnaama asaadɨ. 8 Jaabo
cɨɨjɨgaiguiihuma saajiibo ɨdaasuno imoonɨqui Moocaanico agaajatɨmoco,
Mohaivojɨɨbo Jesucristo taajasujɨɨbogoco imiyaaveguehicatɨmoco.
9 Jaamoco ɨdaasuno moonɨjiibo ufucuro ifinɨjitɨno guijevefaño. Tehesino
gañɨɨcafetejimo Aivojɨɨbotɨ, diibo bocɨ, diibo mitya icanotɨ sihɨgo
tehesino. 10 Jaabo Aivojɨɨboco ita iicamo icahacɨsuqui asaajifucu tollɨro
diiboco imiyaaveguehinɨmeditɨ itoomomɨnaa iheetyequi mɨɨhai jɨɨbogo
amɨɨhaifeenevɨ imiyaavogocafotomaño.
11 Jaaneguiiha jillɨtɨ mɨɨhai amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico midilluhicahi
amɨɨhaico ɨɨcɨhinɨmo Moocaani ɨɨcɨcumo iicanɨcɨbadɨ miicaqui. Tollɨro bu
midilluhicahi, Moocaani imityari imoonɨqui amɨɨhai mimiyaavogomoro
meheetaveguehicanehejeque iimivusucafetequi. 12 Amɨɨhaifañodɨ
Mohaivojɨɨbo Jesucristo momo icahacɨsucafetequi. Tollɨro bu amɨɨhai
diibofañodɨ miicaqui Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi
imihusefañodɨ.

Iimitɨ Miyamɨnaafi.

2 Tañahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhaico meneehi, Aivojɨɨbo Jesucristo
mɨɨhaico iigaiyɨɨcɨqui asaajifucutɨ amɨɨhaico meneehi: 2 Bañɨgayɨro
mejeevesudino mihicahicabadɨ mihicanoco. Jihovoto igaijafeenedɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ɨjɨɨbogono jɨɨbogoco muguubumoro mihiguetedino. Miyamɨnaa onoonoco
muguubumoro mɨɨhai aamenebadɨ iicanoco jillɨ noonoco: Aivojɨɨbo
asaajifucuri mihicacuuhi, noomoro ɨjɨɨbogonoguiinodɨ mejeevesudino.
3 Mɨɨhaiñooba amɨɨhaico abañɨnoco mimiyaaveguedino; itɨconɨ diibo
asaajino ɨmegavɨ icajino Moocaanico ɨmɨnaanɨvamo asaajino. Jaasumi
gasevajiibo imitɨ miyamɨnaafi cɨɨjɨgaifaño igañɨɨqui iicacuubo. 4 Jaabo
diibo paryɨ Moocaanitaco, bu fanooco ejeecɨvefimoco ɨmɨnaanɨfiibo. Jaabo
diibo Moocaani iicanɨcɨbadɨ Moocaani templojafaño acasɨɨvooboro: Uujoho
Moocaani, nooboro.
5 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi amɨɨhaico amɨɨhaima iicausumi toonotɨ
eneehicaunoco? 6 Jaarunoco amɨɨhai jisumi magaajacuuhi saafi toonoco
ugucɨcarunoco ɨmegavɨro ihoovovɨ ɨɨfototɨnaacaro asaajiruneguiiha.
7 Agaajaratɨno imitɨ mitya asaano icacuuhi ɨdɨɨboro icaabehiica toonoco
ifiɨtɨcɨsuhicaaboco jiinɨjetɨ buhɨgovɨ ɨɨcɨdɨ. 8 Jaadɨ jari tohimitɨɨbo
gaseji. Jaabo iimitɨɨboco Mohaivojɨɨbo Jesu finɨsuji ijagabari diiboco
ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano. 9 Diibo tohimitɨɨboba asaajiibo
ɨjɨjaagodɨ iicaabo. Jaabo saaji sihidɨ mityama sihidɨ ejeevanoono mityaco
ɨɨfusunofañodɨ bañɨɨboro. 10 Fanoova imitɨco moonɨjiibo miyamɨnaaco
ibañɨsuqui jaahaivofaño efeejimoco, miyaanoco ataajasujirunoco
gaayɨcɨtɨmo iicaumaño. 11 Jillɨtɨ Moocaani diitojaago bañɨfiira mityaco
galluuhi diibo abañɨnoco imiyaaveguequi. 12 Jaamo cɨɨjɨgaifaño
igañɨɨcafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotɨnoma iicaabo jillɨ
iimitɨnocoro iimegueneguiiha.

Itaajasuqui ɨɨcɨmo.

13 Jaanotɨ mɨɨhai fahiijɨvaro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico graciaco
mahacɨhicahi Mohaivojɨɨbofañodɨ amɨɨhai magaijɨno nahabomɨ
mihicaneguiiha Moocaani amɨɨhaico sahiijɨtɨro mataajaqui ɨɨcɨcuumo
Gaijafeenedɨ amɨɨhaico ijeevadɨ ificuucumaño, bu miyaanoco
mimiyaavogomaño icano. 14 Tooneguiiha amɨɨhaico Moocaani coovauhi
taajasujɨɨbogoco mɨɨhai mijɨɨbogonofeenedɨ. Jaamo tollɨro Mohaivojɨɨbo
Jesucristo bocɨfaño mɨhɨfetejinoma mihicahi.
15 Monahabomɨ, jaanegui mejeevesumoro majabajeevedino amɨɨhaico
moojɨri, bu aamefeenedɨ icano mijɨɨbeguehicanoco. 16 Diiboro Mohaivojɨɨbo
Jesucristo, bu Dios Moocaani iimihuseri mɨɨhaico agaijɨɨbo ifinɨjɨtɨno
jacusuco aacɨɨbo, imino miyaavogo esɨcɨnɨco iimihuseri aacɨɨbo. 17 Jaabo
amɨɨhai jeebɨɨnoco sefatusuji, jaamo iiminocoro monoomoro meheetavehi
icano.

Mohallɨvɨ Moocaanima Mihiimaa.

3 Monahabomɨ, jaamoro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa
Mohaivojɨɨbo iijɨ goovano fahɨgovavɨ ihɨfetequi. Jaanoco gaijɨma
igaayɨcɨqui amɨɨhai mihicabadɨ. 2 Tollɨro bu mihiimaa mɨɨhaico iimitɨmo
miyaamo iicatɨmo usetɨ itaajasuqui. Famooro miyaavogomɨnaa icatɨmo.
Jaanotɨ sanoodɨmoro miyaaveguehi. 3 Jaarunofaño Mohaivojɨɨbo
mɨɨnoco jeevesutatɨɨbo. Jaabo amɨɨhaico esefasuuboro iimitɨɨbotɨ teemeji.
4 Mɨɨhai Mohaivojɨɨbofañodɨ magaajahi mɨɨhai amɨɨhaico matajɨɨbanoco
suufenɨtɨmo momoonɨhicabadɨ momoonɨjinoco. 5 Jaabo Aivojɨɨbo
amɨɨhaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijɨco magaajacɨhi, bu Cristofañodɨ
majaabɨcɨnoco magaajahi icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jillɨ Mududɨcamaaje.

6 Monahabomɨ, amɨɨhaico matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo
momofeenedɨ. Jaamo imitɨno iicano nahabomɨditɨ mudugaavehi
ududɨcamaaigotɨmoditɨ, mɨɨhai mɨjɨɨbogobadɨ iicagotɨmoditɨ icano.
7 Amɨɨhairyo magaajacuuhi mɨllɨ mihicamoro mɨɨhai mihicabadɨ
mihicajinoco mɨɨhai amɨɨhaifeenedɨ dudɨcamaaitɨmo tɨcovono mɨhɨguutɨhi.
8 Mɨɨhaiñooba machutaaco safooba jaadutɨmo mamachutatɨhi. Tollɨ
icatɨno fucu, bu cuuje icano mududɨcamaaihicauhi amɨɨhaiñoco
dumitɨɨcitɨmo miicaqui. 9 Moocaani dudɨcamaajemɨnaaco sita oobajaji
Moocaani unuurunofaño mɨɨhai dillutɨmoro mududɨcamaaihicauhi,
mɨɨhaitɨ magaajamoro mɨɨhai mihicaubadɨro momoonɨqui. 10 Amɨɨhaima
mihicausumi jillɨ amɨɨhaico matajɨɨbauhi cajaatyohacho ududɨcamaaiñoco
iimogotɨmo, bu machutɨmo iicaqui, noomoro. 11 Amɨɨhaifañotɨ saatoho
imino icatɨmo dudɨcamaaitɨmoro sitaacoro casivusumoro feehicahi
onoonoco muguubuhicahi. 12 Jaamo diitoco mɨjɨɨbogomoro matajɨɨbahi
Mohaivojɨɨbo Jesucristo mityafeenedɨ: Iinoro ududɨcamaaimoro sajeebɨɨ
iicamoro iino sefatɨro iicaqui.
13 Monahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhai imino momoonɨnotɨ muhuuchuvedino.
14 Jaanotɨ saatoho jihaamefañodɨ matajɨɨbanoco agaayɨcitɨɨbotɨ
mudugaavomoro diiboma magataavucujirahana inucufevequi.
15 Jaaruuboco amɨɨhai mɨnaafibadɨ mɨjɨɨhevedino. Jillɨro mafajɨɨnɨ amɨɨhai
nahabobadɨro.

Fitacu Iimaa.

16 Jaabo Aivojɨɨbo sajeebɨɨco aacɨfiibo amɨɨhaico fahiijɨvaro sajeebɨɨco
acɨji siibadɨje mihicarunaaca. Aivojɨɨbo famoomaryo jaafa icahi.
17 Uujoho Pablo amɨɨhaidi jino taajɨco jihaamefaño tahuseri
jimañogayɨcoro caatɨnɨhi. Jillɨ tahiimaanogayɨcoro caatɨnɨhicahi
paryɨɨcino agalluhicahaamenefaño. 18 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo
paryɨɨcino amɨɨhaico amusuji iimihuseri.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatɨnɨuhaame Timoteodi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsuminaafi Moocaani Motaajasuminaafi
atajɨɨbaneguiiha uco agalluubo, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icano,
diibo mohesɨcinɨ iicaabo. 2 Timoteo ɨɨdi caatɨnɨhi jihaameque ɨɨjoho
tamiyaabo tamiyaavogofeenedɨ ɨɨcɨɨbo taseemene idiicaabedi. Imeguehi
ɨco Dios Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi ɨɨdaasugomaño
imino omoonɨnoma, sajeebɨɨco aacɨnoma icano idiicanoco.

Sɨcamaño Jɨɨbogoco Sita Ɨjɨɨbeguejirunoditɨ Onoono.

3 Macedonia jiinɨjevɨ ufuusumi ɨco unuucuubadɨ: Efeso cuumivɨro
fitafoto. Jaabo tajɨɨbahi saatohoco, sɨcamañoo jɨɨbogoco jɨɨbogotɨmo
iicaqui. 4 Jaamoco guubunɨcɨdimo eede jɨɨbogojɨnoco, ifinɨtɨno
sɨɨcɨjeminaa momono guicɨbadɨ iicanehejeque. Toneheje jillɨro mɨhɨɨfono
jenaaucasijaagovɨro satyehi. Toono mɨɨnoco amusutɨhi Moocaani
atajɨɨbano miyaavogovɨ imino mɨhɨfutusuqui.
5 Jaano tatajɨɨba imeguehi imɨhɨnima achahano jeebɨɨtɨ, bu iimino
esamaajetɨ icano ifiivono gaijɨri magaijɨcasinoco, bu miya miyaavogotɨ
asaaneri icano. 6 Saatoho jinootɨ ɨmɨtamoro mɨhɨɨfono jenaaucasicoro
moonɨhicahi. 7 Imogomo Moise tajɨɨbano jɨɨbogominaatɨ iicanoco.
Jaarunoco gaajatɨmo unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo jillɨ icano,
noomoro ɨjɨɨbugurunehejeque icano.
8 Mɨɨhairyo magaajacuuhi toono Moise tajɨɨba onoobadɨ mihicahachiijɨ
tajɨɨba aivo imijino iicanoco. 9 Magaaja iiminoco omoonɨmohallɨvɨ tajɨɨba
chahahi. Jaanotɨ naha toono tajɨɨba icahi iiminoco omoonɨhicatɨmeguiiha,
uguubuhicatɨmeguiiha, iimihicatɨmo imitɨminaaguiiha, imitɨ esamaajeminaa,
Moocaanico, bu ihiimaa iijɨco icano obocɨguehicatɨmeguiiha, bu caanico,
seejɨco icano agaicaaufimo bu paryɨ gaicaauminaaguiiha icano ificuuno.
10 Bu tollɨro sitahajema buhɨgueejedɨ mogaimɨ iicatɨmehejema iicahicamedi,
bu tollɨro sano gaifiimɨro iicacasihicamedi, bu miyaminaaco ananihicamedi,
bu abañɨfifimedi, bu abañɨmoro sɨcamañovɨ Moocaani momoco
iguiiyɨcɨhicamedi icano ificuuno. Tollɨro bu toono tajɨɨba ficucafetehi paryɨ
oono iimino jɨɨbogoco iimeguehicatɨmohallɨvɨ icano. 11 Jaano toono iimino
jɨɨbogo, aivo iimibogo taajasujɨɨbogoco, Moocaani uco utuumusuubogo.

Moocaani Mɨɨhaico Ɨɨdaasugonohallɨvɨ Diiboco Mihimo.

12 Uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco imehi, diibo jinohallɨvɨ
uco sefaco aacɨɨboco. Mɨɨro diiboco ejeevesujitɨnoco agaajacɨɨboro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

uco idudicamaajefaño ficuubo. 13 Paryi jilli uco imino mooniibo iticoni
uujoho tahiimaari diiboco imitino omoonihicauruuboco, diiboco
iminaanihicauboro imitinoono neehicauhi. Jaaruuboco uco Moocaani
idaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogominaafi iicautimaño. Jilli
gaajatiibo tollihije moonihicauhi. 14 Jaamaño Mohaivojiibo aivo ajashutino
uudi imino moonihi sano miyaavogoma icano, bu tolliro gaijima Cristo
Jesuma sano mihicamaño toonoma mihicaneri icano.
15 Jaamaño jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo
Jesu jiijehallivi saauhi imitiminaaco itaajasuqui. Jaamo imitimaati uujoho
ihaivojiibo. 16 Jaabo jineguiiha Moocaani uco idaasuguuhi, aivo guiraano
tafeenedi paryi Jesucristo ijaabicico ihifusuqui, bu jaanoti uuti agaajamoro
diiboco imiyaavogomo ifinijitino fiivoma iicaqui. 17 Jaanegui masii
fahiijivaro ufucuro ifinijitino Aivojiiboco mobocigomoro macahacisuqui,
ufucuro iguijevetiiboco, aatyimeratiiboco, diibo idiiboro Moocaani
iicaaboco icano. Fine.
18 Timoteo taseemene, ico jinooco tajiibahi. Jaabo iimino moonicasico
moonicasihi miyaavogoma, bu imino esamaajema icano iticoni
monahabomi iiti ihiimaaumoro Moocaani momofañodi unuubadi.
19 Jaanoti saatoho iimino esamaaje onoonoco omooniutimaño imiyaavogoti
acutuumo iimitinofañovi. 20 Tolli icaumisi Himeneo, Alejandro icamisi.
Jaamisico uujoho aciuhi iji Satanasco toonoti agaajamoro Moocaanico
iijiri: Imitino, nootimo iicaqui.

Moocaanima Jilli Mihiimaaqui Ijiibogono.

2 Ticonihi jinohallivi ico atajiibaabo dilluunoco iheetavequi,
Moocaanima ihiimaaqui, dillumoro miyaminaahallivi Moocaanico
imomoro iicaqui icano. 2 Moocaanico midillu miyaminaaco atajiibamo
aivojitohallivi imimo miicaqui sajeebii Moocaanijaagodi mihicamoro,
paryi fanoovaaco bocigomoro. 3 Jino aivo iimino Moocaani
Motaajasuminaafi iimogono. 4 Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu
famooro miyaanoco agaajanoco icano. 5 Saafiiro Moocaani icahi. Jaabo
Achifeenedi mihifetejirahi, bu jaabofeenedi miihaico amusuubo. Jaabo
Jesucristo miyaminaafi. 6 Jaabo Jesucristo guijevefaño ifiico aciuhi
famooro mataajaqui, mohalliviі jaaduubo. Jaano ifusucafutuuhi ihoovovi
iifutuusumi. 7 Tooneguiiha uujoho ficucafutuuhi jiibogo satyominaafiti,
minisuminaafiti icano, judiomi iicatimoco miyaavogoti, miyaanoti icano
jiibeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañitiibo.
8 Tooneguiiha imeguehi fahigovati gaifiimi Moocaanima ihiimaanoco
ihuseneque caamovi agañiiyicimobadiro imino jeebiiri, sifiirama,
iibacasima icano achahano jeebiiri. 9 Jaabadiro bu gaigoomi
unucufesutino gaachehunofaño. Ticovono, siicuno icano ijeebiico
omoonimoro ijicamaaiqui, bu iimibaiquimaaiqui. Jaaruno siibadi
iicaneheje feedamaajeeneri icatino, bu oroneri, perlaneri icano
aaricunehejeri icatino, bu sihidi ijaadama iicano gaachehuneri icatino
icano. 10 Jilliro iiminoonocoro meheetavo oono Moocaanidi amiihai
jeebiico mihimibachucuumobadiro mihica. 11 Jaamo amiihai gaigoomi
amiihaico ijiibogonoco lliivi muguubunici. Jaamoro onoonoco: Jii,
monoo. 12 Uujoho imogotihi gaigo miyaminaafeenevi ijiibogonoco, bu
tolliro imogotihi gaifiico gaigo iguiinoninoco. Jilli lliiviro iicaqui.
13 Miiro Moocaani ticoniuhi Adanco iticoni eheetavuubo. Jaanohalliviі

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Evaco eetavuubo. 14 Jaabo Adan bañicafutuutihi, igaigo bañicafutuuhi.
Jaago abañicafutuumaño imitifaño jicafutuugo. 15 Jaaneguiiha gaigo
idaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadi iicano. Jaarugo ufucu
niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutihachiiji, gaijifañoro
iicahachiiji, bu mihinivatino iicahachiiji, siicuno ijeebiico omoonihachiiji
icano.

Moocaani Iija Jiibogominaa Aivojito.

3 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidi ejeevano dudicamaajeque
Moocaani iijafaño omooninoco iimogono, toono aivo iimino
dudicamaajeque omoonigono. 2 Jaamaño Moocaani iija aivojiiboti
iicagoobo iimino ifiima iicaqui, saatoho diiboti imitino iimaatimo
iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sicamañehejequere
eesamaaitiibo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco ibociguequi,
fahiijivaro baaminaaco imino igaayicihicaqui iijafaño, bu imino
ijiibeguequi, 3 guiriicavotiibo iicaqui, amocasico guiinotiibo iicaqui, bu
nihibamico gaijitiibo iicaqui. Jilliro iimihusequi, siicujeebiiba iicaqui,
nihibamijaagoviro ijeebii icatiibo iicaqui. 4 Imino iijaminaaco atajiibanoco
igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijiihicuqui, sitaaco ibociguehicaqui
icano. 5 Miino iijaco imino matajiibanoco magaajatiibo, bu ¿milli Moocaani
iija sihidi ejeevanoco meteemejirahi? 6 Jaabo Moocaani iija aivojiibo
bohono Cristoco agaayiciibo icajitino. Aivo uujoho sihidi jeevahi, nooboro
ifiico mityano eesicininoti, ifiico iinoro gañiisudiibo iji aacutuuno
idaasuno yomonofañovi. 7 Tolliro bu jaaboco ibociguequi miyaavogominaa
iicatimofeenevi, diiboco obocigotinehejeti aacototiibo iicaqui, bu
conohacho iji itacuraco ificuunofaño aacototiibo iicaqui icano.

Diaconomi.

(Hch 6.1-7)

8 Jaabadiro bu diaconomiti iicamoco ibociguequi, unuucuunoco bañitimo
iicaqui, guiriicavotimo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano
nihibamico iicinoco imogotimo iicaqui icano. 9 Tolliro bu miyaavogono
agaajarautinoco imino igaajaqui, bu tolliro mihinivatino esamaajema
iicaqui icano. 10 Jaamo imino inisuciniqui. Jaadi jari iimihachiiji jari
diaconoti icajimo. 11 Jaabadiro bu diito gaigoomi sitaaco ibociguequi,
bu sicamañehejeque jiibocasifififitimo iicaqui, sicamañehejequere
eesamaaitimo iicaqui, fanoovavi iminoro iicaqui icano. 12 Jaabo diaconoti
iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui iseemeque,
iijaminaaco icano atajiibanoco icano. 13 Jaamo diaconomi imino
idudicamaajeque eheetavomo ifetehi janaanici iimino obocigonehejevi.
Jaamo iguitimoro Cristo Jesuco mimiyaavogonoti imino iimaamo.

Moocaani Iimaa Iiji Agaajaratino.

14 Goovajino ico emeecitono. Jaarunaaca jihaameque iidi caatinihi. 15 Jaabo
uujoho goovano iifototihachiiji, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavogominaama
milli mihicanicinoco. Jaamo Moocaani milliba iicatiibo iijaminaa. Jaamoco
Moocaani miya jiibogoco aciubo toonoco sitama ihiimaahicaqui. 16 Aivo
miyaano, miihai iimaa iiji aivo agaajarautino aivo sihidi ejeevanoco:[a]

---

a 3.16: Aivo miyaano, miihai iimaa iiji aivo agaajaraut

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaani miyaminaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhi,
Igaijafeenedi: Iimiibo, noocafutuubo. Itoomominaa jaaboco
aatyimeubo. Jaabo jiibogocafutuuhi fanoojiinije
cuumiminaariro. Fanoojiinijeriro jaabo imiyaavogoobo,
bu jaabo niquejefaño agaayicicafotoobo.

Ufucu Miyaavogoti Udugaavejimo.

4 Miiro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavogoti dugaacamaaiji, abañififino gaijamaryo ifeequi, jilli ijimi demoniomiti asaano jiibogocoro imooniqui. 2 Jaamo diito guubunicijimo abañififimo miyaminaa abañisumo onoonehejequere, diito esamaajene aivo, iñihicugonoco gaajacuutihi. Jilli diito esamaajene miino usegaico miquiticinaagono uchuumucubadi jeevahi. 3 Jaamo diito imogotihi miyaminaa ataabavanonoco, bu tolliro machusutimo siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui Moocaani eheetavucuunoco, toonohallivi diiboco iimomoro. 4 Miiro paryi Moocaani eheetavuuno sabadiro iminehi. Jaanegui jinejebaco jiiheguetimoro magaayici toonohallivi Moocaanico mihimomoro. 5 Miiro toonohallivi Moocaanima mihiimaacuno. Jaano iimibachucinicuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecivoobo.

6 Jaanoti jinooco dinahabomico idiibogohachiiji aivo iimino jeecivominaafi Jesucristo jeecivominaafiti diicaji. Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jiibogoco omoonino sefari icano. 7 Jaanoti jihovobogoje jiinije jiibogono onoonoco uguubunicijboro: Jii, needino. Jilliro Moocaanijaagoviro dijeebiico iminiiyunocoro nisuquimaaje. 8 Jaanoti naha bu siineje bañamaaijeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefaquiguiiha. Jaanoti Moocaaniguiiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefaqui famooguiiharo imihi. Jino jiijehalliri mihicano ifiguiiha[b] imino, bu ufucu mihicajino ifiguiiha imino icano. 9 Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo. 10 Tooneguiiha bu mududicamaaihicahi, sita miihaico imitino onoonehejeri idaasuno mihicahicahi icano, miihai iicaabo Moocaanicoro mehesicinihicamaño. Diibo Jesucristo miyaminaa Taajasuminaafiro iicaabo, diibo miyaminaa imiyaavogomo Taajasuminaafi iicaabo.

11 Jaanegui paryi jinehejeque tajiibaabo diibogo. 12 Imino mooni ico tihiisudimo aivo sicafefi idiicanoti. Jilliro difiiri gaajasu miyaavogominaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gaijima idiicaneri, bu miyaavegueri, difi mihinivatino idiicaneri icano. 13 Uujoho iifototinohachuta miyaminaafeenevi Caatinihaameque idiifinicininoviro diica, monahabomico equehecutusuuboro jiibogo diica. 14 Daabajeevedino Moocaani ico deetavequi aacihininoco, oono Moocaani iija amiyato diibo noojiri dihallivi ihuseneque ificuunoco.

15 Tonehejejaagoviro dijeebiico ficu. Difiico sahigoviro miniiyu, famooro ihatyimequi janaanicivi imino ofoonoco. 16 Difiico imino deesicini, bu idiibogonehejeque icano. Fanoovaviro quehecuno diica. Jilli idiicahachiiji iiro difiico imino taajasuji, bu tolliro ico uguubunicimoco taajasuji icano.

---

b 4.16: (Jn 1.14)

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jillɨ Diica Miyaavogomɨnaama.

5 Quillahutooboco dɨhɨbadino. Jillɨro fagoo diicaanico idiicajirubadɨro.
Tollɨro bu sɨcafeque moonɨ dinahabomɨbadɨro. 2 Tollɨro bu gaigoomɨ
quillahutoco moonɨ diiseejɨco idiicabadɨro. Tollɨro bu bagocajamɨco
dinagomɨbadɨro moonɨ, mɨhɨnivatɨno.
3 Fibaitoco daamusu miyanotɨro aivo fanoovatɨ ucuujɨvaachumoco.
4 Jaanotɨ safibaijɨto iseemema iicamoco, bu ihiyaachimɨhaima iicamoco
icano dɨibogo seejɨmɨhaico, bu itagomɨco imino iteemequi. Jaaneri diitoco
ifiivusunoco ajaadubadɨ iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco
iimogono. 5 Jaanotɨ bu miyanotɨro fibaijɨgo iicago, bu aivo iyotobama
achahago Moocaanicoro esɨcɨnɨfihi. Jaago fahiijɨvaro Moocaanima
iimaahicahi. 6 Jaanotɨ saafigo fibaijɨgo ifiico iinoro imugusugoro iicago,
imiyaavogotɨmobadɨ icahi. 7 Tollɨ iicagoco, bu paryɨ jinehejeque tajɨiba
imino iicaqui, toonohallɨtɨ ɨhɨibajirunoma ichahaqui. 8 Jaanotɨ saatoho
iijamɨnaa icarumoco toomotɨmo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco
otoomotɨmo imiyaavogoco jillɨro tuunamaaihi. Jaamo saatoho
imiyaavogotɨmo iicano janaanɨcɨvɨ imitɨno jeevahi.
9 Jaanegui fibaijɨto toojafaño ududɨcamaaimo aamefaño mificu
sesentadɨno janaanɨcɨvɨ ificabano iicacugo momoco, bu jaago saafi taabaro
iicaugoco, 10 bu imino omoonɨhicanoco magaajacuugoco, seemeque
imino iimibayɨcɨgocoro ifiivusuhicagoco, bu baamɨnaaco imino iijafaño
agaayɨcɨhicagoco, bu miyaavogo nahabomɨ tɨhaiñoco initɨsugoro fanoovavɨ
diitoco imino ejeecɨvehicahachiijɨ, ɨdaasuno iicamoco aamusuhicahachiijɨ,
bu conohacho sano iiminoco omoonɨhicahachiijɨ icano.
11 Jaanotɨ fibaijɨto momono aamefaño mificuudino saafigo
fibaijɨgoguiinovɨro ificabano iicagoco. Tonoodɨno ificabano iicagoco
ifi iimogonocoro iimogogoro Cristotɨ buhɨgovɨ iminiiyudɨ siino
atajevanoco imeguejirugo. 12 Jaaneri imitɨco ɨcɨjirugo diigo unuubadɨ
imino omoonɨtɨmaño. 13 Jaabadɨro bu iijaneriro ɨgomoro ofoomoro
gaiquifitejirumo. Jaano toonoro icatɨno, tollɨro bu sɨcamañeheje
jɨibocasicoro moonɨjirumo, sita iimaanehejefaño juvihicɨnɨmoro ofoomo.
14 Jaanegui tollɨ iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijɨto bagocajamɨ
iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro iijano abajatotɨro iicaqui.
Jaamoro momɨnaafi ɨjɨco ijaagovɨ fiitɨvusutɨmo iicaqui: Diito imitɨ,
nuusudiibo. 15 Mɨiro saatoho fibaijɨto gaigoomɨ udugaavomoro ɨjɨ Satanas
dojɨcutɨro fuucuuhi.
16 Jaanegui cajaatyohacho miyaavogomɨnaa ifibaijɨgoma iicamo
diigoco ihamusuqui Moocaani iija nɨhɨbamɨ sefari iicatɨgo iicaqui. Tollɨtɨ
jari Moocaani iija aivo miyaano fanoovatɨ ucuujɨvaachuno fibaijɨgoco
ihamusuqui.
17 Jaabadɨro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo otoomomoco guiraano
mobocɨgomoro imino majaadu. Jaano janaanɨcɨvɨ aivo mobocɨgo oono
Moocaani jɨibogoco ihiimaamoro ijɨibogonojaagovɨro iicamoco. 18 Mɨiro
Caatɨnɨhaame neehi: Buey itrigohallɨdɨ ɨigoneri jehetɨibo. Jaabo iijɨco
siyaacudino. Jaafa machuubo ududɨcamaaimaño, noonoro. Bu tollɨro
noono: Dudɨcamaajemɨnaafi ududɨcamaaje jaadaco gaayɨcɨhicaji, noonoro.
19 Mɨiro quillahutoobohallɨvɨ: Imitɨno icahicaabo, nooboro
saafiiro ɨjɨibogonoco gaayɨcɨjirahana. Jaanotɨ diibohallɨvɨ miimɨsiicɨ
ɨjɨibogohachiijɨ jari miyaavogo. 20 Jaanotɨ imitɨno icamoro iicamoco dɨhɨba

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

famoo ɨmefeenevɨro, toonotɨ saatoho ihiguetequi. 21 Jino ɨco tajɨɨbahi
Moocaani ɨmefeenevɨ, bu tollɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo ɨmefeenevɨ, bu
diibo toomomɨnaa nanɨtamofeenevɨ icano. Jaabo jinooco imino moonɨhi
miyamɨnaaco dugaacutɨɨbo, bu saatohoco guiinovɨ miniiyutɨɨbo diicaqui
icano. 22 Bu tollɨro cajaanɨbaco imimañobatɨ Moocaani iija quillahutoobotɨ
ficuudino. Sita imitɨfaño dɨcafetedino. Jaanegui paryɨ iimitɨno iicajirunoco
sihɨgovɨro jeecɨvotɨɨbo minifoto.
23 Dihibari saicɨno aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nɨfaihucoro
daadudino, vino aivofaihutɨ bu mɨɨdɨno daadu.
24 Saatoho imitɨ foovono ɨfuvusuhi diitoco udugaacujihɨgo footɨmocoro.
Jaanotɨ saatoho imitɨ ɨfuvusutatɨhi ɨmegavɨro jaribuunatɨ ɨɨfuvusujino.
25 Jaabadɨro bu iimino moonɨ foovono ɨɨfuvusufino, atyɨmeratɨruno
toovono icajitɨhi.
6 Jeecɨvomɨnaa iicamo ihaivojɨtoco sihidɨ ibocɨguequi. Toonotɨ
imitɨno nuusudimo Moocaani momotɨ, tollɨro bu mojɨɨboditɨ icano.
2 Jaanotɨ bu jeecɨvomɨnaa ihaivojɨto miyaavogomɨnaa iicahachiijɨ diitoco
jɨɨheguedimo miyaavogofañodɨ inahabomɨro iicamaño. Jillɨro janaanɨcɨ
iminoro ijeecɨvequi; toono diitoco imino mejeecɨvonoco agaayɨcɨmo
miyaavogomɨnaa, magaijɨno nahabomɨ. Jaanegui paryɨ jinehejeque
dɨɨbogo imino.

Sɨcamaño Jɨɨbogomɨnaa.

3 Jaanotɨ bu cajaatyohacho sɨcamañooco ɨjɨɨbogomo, mɨɨhai iiminoco
Mohaivojɨɨbo jɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanobadɨ bu mohiimaahiijɨ onoobadɨ
iicatɨnoco ɨjɨɨbeguehicahachiijɨ, 4 jillɨ diibo ifiicoro mitya mitya omoonɨɨbo.
Jaabo jinejeba ajashuno agaajatɨɨbo. Jillɨ sɨcamañeheje iimaahallɨvɨ
ejenaaucasififiibo. Jaaboro toonohallɨtɨ diitoco jɨɨhevefiibo ɨɨbafiibo,
sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino eesɨcɨnɨtɨɨbo, 5 ifinɨtɨno
amocasineheje ihesamaajene iimicuutɨmofaño icaabo. Jaabo miyaanoco
agaajacuutɨɨbo. Jaabo esɨcɨnɨhi: Moocaani iimaa iijɨco fɨne sihidɨ fɨne
tooneri busumijeque sihidɨ magaayɨcɨno, noobo. 6 Jɨɨhɨ, etɨ miya iimaahiijɨ
imino icasunohiijɨ, oono diiboma iicadɨnomaryo janaanɨcɨ sinehejeque
imogotɨɨbo. Jaabo jillɨro imo imo icaabo. 7 ¿Mɨɨro jiijehallɨvɨ jinejebaco
mɨsɨvautɨhi, bu ajashuno jinejebaco masatyejitɨhi icano? 8 Jaamo
gaachehuma, bu machutaama icano mihicahachiijɨ tonoodɨnomaryo imo
imo miicaqui. 9 Jaanotɨ sihidɨ ibusumijema iicanoco iimogomo jaabɨcɨtɨhi
diitoco ɨnɨsunoco. Jaamaño mɨhɨɨfono fanoovama ica imogo tacurafaño
aacotono miyamɨnaaco imitɨno omoonɨnoro jinejebama achahanofaño,
finɨsufaño icano ficuhi. 10 Mɨɨro nɨhɨbamɨma mihicanoco sihidɨ
mihimogono, aivo fanoova imitɨtano. Jaamaño saatoho sihidɨ toonoco
iimogomaño miyaavogotɨ sihɨgovɨro minifetehinɨmo. Jaamaño ifiico jillɨro
ɨdaasuno icariro gahafusumo.

Iimino Moonɨcasi.

11 Jaanegui ɨɨjoho, Moocaani miyamɨnaafi, paryɨ jinehejetɨ digaa.
Jaaboro ɨtɨcovonocoro moonɨ, iminoco, miyaavogoco, gaijɨco, jaabɨcɨco,
ɨsɨɨcuno jeebɨɨco icano moonɨ. 12 Iimino moonɨcasi, miyaavogo
moonɨcasicoro daamocasi. Ifinɨjɨtɨno fiivoco imino gaayɨcɨ. Mɨɨro
tooneguiiha ɨco Moocaani cuuhuvahinɨhi. Jaabo ɨɨjoho imino omoonɨɨboro
dimiyaavogoco gaajasuuhi ajashutɨmo ɨmefeenevɨ. 13 Siino bu jino ɨco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tajɨɨbahi Moocaani fanoova jiijehallɨri iicanoco fiivoco aacɨɨbo ɨmefeenevɨ.
Bu tollɨro Jesucristo imino ifiico agaajasuuboro Poncio Pilato ɨmega
miyaanocoro unuubo ɨmefeenevɨ icano ɨco tajɨɨbahi. 14 Jaabo jino ɨco
atajɨɨbanoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadɨ toonoco buunanɨtɨɨbo diicahi ɨco
toonohallɨtɨ ɨɨbatɨmo icaqui Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaatɨnohachuta.
15 Jaano ihoovofucu agasedɨ Moocaani jinooco paryɨ moonɨji diibo
ɨdɨɨboro Moocaani imino omoonɨnɨcɨɨbo, sihidɨ ejeevaabo, tajɨɨbamɨnaa
Tajɨɨbamɨnaafi, bu fanoova aivojɨto Aivojɨɨbo iicamaño icano. 16 Diibo
ɨdɨɨboro iguijevetɨɨbo mɨɨhaiñooba ifiitɨvotɨhɨgo seseefeeneri iicaabo.
Jaaboco cajaanɨ miyamɨnaafi aatyɨmetɨɨbo, bu aatyɨmeratɨɨbo icano.
Jaanegui diibonoro bocɨgo, bu mitya icano fahiijɨvaro. Fɨne.
17 Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonotɨ mitya mitya icatɨmo
iicaqui. Bu toono ibusumijevɨro ihesɨcɨnɨco ficuudimo toono miyaano
icatɨhi. Jillɨro Moocaanivɨro ihesɨcɨnɨco ificuuqui diibo iicaaboro
mɨɨhaico fanoovaaco ajashutɨno aacɨɨbo imino miicaqui. 18 Tajɨɨba diitoco
iiminocoro imoonɨqui, aivo ajashutɨno iimino iheetavequi, ihacɨfifiqui,
ihɨfefifiqui icano diitoma iicanotɨ. 19 Tollɨtɨ jari janaanɨcɨ niquejefaño sihidɨ
busumijevajimo. Jaaneri jari cuhufono iicamoro ufucu imino iicajino
ɨmega igaayɨcɨqui. Jaamo ifinɨjɨtɨno fiivoco imino igaayɨcɨqui.

Niinoono Timoteoco Atajɨɨbano.

20 Timoteo, ɨco atajɨɨbanoco imino toomo. Guubunɨcɨdino jiinɨje iimaano
sɨcamañeheje iimaanoco, bu tollɨro sɨcamañehejeque ejenaaunehejeque,
jino miya gaaja onoonehejeque icano. 21 Mɨɨro saatohosa toneheje miya
gaaja onoonehejejaagovɨro iminifotomaño miyaavogotɨ mɨtacuumo.
Jaafa ɨco Moocaani imino moonɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi, Moocaani iimogobadi uco
agalluubo, Cristo Jesuma sano magataavonofañodi fiivoco aaciguuno
onoobadi. 2 Jaabo iidi jihaameque caatinihi Moocaanifeenedi taseemene,
agaijiibo Timoteodi. Imeguehi Dios Moocaani, bu Aivojiibo Jesucristo
icamisi ico iidaasugomaño imino omoninoma, sajeebiico aacinoma icano
idiicanoco.

Cristoditi Ijiibogomo.

3 Uujoho Moocaanico imehicahi taheedemihai iicaubadi imihinima
chahano esamaajefañodi. Jaabo uujoho suufenitiibo iiti esafetehicahi
dihallivi Moocaanima ihiimaabo cuuje, bu fucu icano. 4 Bu fahiijivaro
uujoho asaausumi iijoho ataaunoco esafetehicahi. Jaaboro ico
atyimecuujirahi sihidi imo imo icaqui. 5 Tolliro bu esafetehi aivo miya
miyaavogoma idiicanoco. Iticoni diitaago Loida, bu diiseeji Eunice
icamife iticoni tomiyaavogoma icauhi. Jaabadiro bu iijoho tolliro toonoma
idiicanoco gaajahi.
6 Tooneguiiha ico tajiibahi. Jaabo quehecutusuhi Moocaani ico dihalliviı
uujoho tahuseque ificuusumi aaciuno dudicamaajeque diibeguehicaqui.
7 Miiro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco miñihicugotihi. Jilliro
mityama mihicahi, saatohoco magaijihi, imiti esamaajeque imino
esamaajeriro miguiinonihi. 8 Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojiibo
Jesucristoditi idiibogonoco. Bu uuti nucufeguedino jino diibohalliti
civojafaño iicanoti. Jilliro dimañoonoti gaayici taajasujiibogohalliti
miinoco idaasuno omoninoco, Moocaani ico sefaco aacino ticovovi.
9 Moocaani miihaico ataajasuuboro cuuhuvahi diibedi mofiico imino
mihimibachumoro ijeevadi diibedi miicaqui. Iiminoco momoninoti
icatino. Jilli tolli diibo iimuguubadi, bu tolliro Cristo Jesufañodi
mihicacuunoti miihaico agaijiiboro. Jaabo Moocaani miihaico gaijiuhi
siicijetiro jiinije fiivuutinaacaro. 10 Jaabo toono igaijico iifusucuubo
jisumi Motaajasuminaafi Jesucristo asaaneri. Jaabo diibo guijeve mityaco
finisuuhi, bu taajasujiibogofeenedi eseseehigovi icicuubo miihaico
ifinisujitino ifiico ihaciqui.
11 Miiro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jiibeguequi. Jaaboro uco
galluubo minisuminaafiti judiomi iicatimoco jiibeguequi. 12 Jaamaño
uujoho paryi jinehejeri idaasuno icahi. Jaaruubo toonoti nucufevetihi,
cajaaniviı tahesicini iicanoco agaajamaño. Jaamaño imino gaajahi diibo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imityama iicamaño uujoho tafiico diiboco acɨhinɨcuuhi imino ificuuqui
ufucu diibo dojɨcuvɨ asaajifucuguiiha.
13 Jaanegui suufenɨtɨɨbo moonɨ ɨco iimino jɨɨbogoco atajɨɨbahinɨbadɨ.
Jaaboro diica miyaavogofaño, bu Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño gaijɨma
mihicanofaño icano. 14 Moocaani Gaija mofifaño icaabo. Jaaneguiiha diibo
mɨɨhaico aamusuneri Moocaani ɨco atajɨɨbanoco imino toomo.
15 Ɨiro agaajacuuno paryɨ famooro Asia jiinɨjeoto uco jeevesuhinɨuhi.
Jaamotɨsi bu tollɨro Figelo, Hermogene icamɨsi. 16 Jaanotɨ jaafa Moocaani
ɨdaasuguehi Onesiforo onoobo yotoco. Diibo fiiva foova uco tafiico
buheesuvahicauhi, cɨvojafaño iicanotɨ nucufevetɨɨboro. 17 Jaabo Roma
cuumineri iicausumi, uco iguiinehicauboro atyɨmeteubo. 18 Jaafa ufucu
niinofucuvɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo diiboco ɨdaasugueji. Ɨiro imino
gaajacuuhi diibo uco Efeso cuumivɨ mɨnoodɨno aamusunoco.

Iimino Jesucristo Jɨɨbogomɨnaafi.

2 Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonɨco
magaayɨcɨneri sefano diica, ɨɨjoho taseemenebadɨ idiicaabo.
2 Fiivaamofeenevɨ eneehicanoco gaajamo; jaanoco ɨɨjoho uutɨ
uguubuhicanoco saatoho imihusene gaifiimɨco tajɨɨba sitaaco ijɨɨbeguequi.
3 Jaaboro ɨɨjoho Jesucristo jɨɨbogomɨnaafi, daabɨcɨ sihidɨ ɨdaasuno
idiicarunoco, amocasimɨnaafi amocasinohachuta ɨdaasuno iicarunoco
ajaabɨcɨnɨcɨbadɨ. 4 Mɨiro cajaatyo amocasimɨnaatɨ iicamo sineheje naaje
dudɨcamaajejaagovɨ minifototatɨhi ihaivojɨɨbo diiboco amocasimɨnaafitɨ
iicaqui ɨɨcɨɨbo atajɨɨbanocoro imoonɨqui iicamaño. 5 Jaabadɨro bu saatoho
bañamaajefaño iicacuumo toono tajɨɨba onoobadɨ imino omoonɨmoro
sefano omoonɨtɨmo ijaadaco gaayɨcɨtɨhi. 6 Jaabadɨro bu faguinofaño
sefano ududɨcamaaimo aivo ɨmegavɨro imañoonotɨ gaayɨcɨfihi. 7 Jino ɨco
onoonoco deesamaaje. Jaadɨ Aivojɨɨbo paryɨ fanoocoro ɨco gaajasuji.
8 Desafoto Jesucristo, aivojɨɨbo David iyaachimɨoobo iicaubo
guijevefañotɨ siino ubuheeteubedɨtɨ, tobogo uujoho taajasujɨɨbogoco
ɨjɨɨbeguehicabogo. 9 Tobogohallɨtɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno iicarunoco
jaabɨcɨhicahi, gaicaaumɨnaafi iicanɨcɨbadɨ jɨgaiñehiri isisɨcɨnɨnehejeque.
Jaarunofaño Moocaani jɨɨbogo sisɨcɨnɨtɨhi. 10 Jaamaño paryɨ uujoho
jaabɨcɨhicahi Moocaani ɨɨcɨcuumoco jɨɨbogohallɨtɨ. Jaamo oovosɨino
taajama iicaqui ufucuro ifinɨjɨtɨnoma Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño
diibotɨ asaanoma.
11 Jino aivo miyaano:
Diiboma sano miguijevehinɨcuhachiijɨ, bu diiboma sano mihicaji.
12 Tollɨro bu ɨdaasuno mihicarunehejeque majaabɨcɨhachiijɨ, sano
diiboma mahaivojɨɨveji. Jaanotɨ bu diiboco mutuunamaaihihachiijɨ,
mɨɨhaico bu tuunamaaijiibo. 13 Diiboco mejeevesurumoco,
diibo mɨɨhaico jeevesutɨhi, Moocaani ifibadɨ mihicacumoco,
¿mɨllɨ bu ifiicoro jeevesujiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudɨcamaaje.

14 Jinoco desaayuubo diitoco tajɨɨba Mohaivojɨɨbo ɨmefeenevɨ
jihovonehejeque jenaaucasitɨmo iicaqui, jillɨ mɨhɨɨfono toneheje. Jillɨ
toonoco uguubumehejeque imitɨno omoonɨno. 15 Jaanegui quehecuno
diica. Jaabo Moocaani ɨmefeenevɨ iimino dudɨcamaajemɨnaafitɨ
idiicanoco igaajacafetequi, bu jaabo jinehejebatɨ nucufevetɨɨbo diicahi,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imino aivo miyaano iicano jiibogoco idiibeguehicamaño. 16 Sicamañeheje
iimaa, jiinijeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihiimaamo jilli
janaaniciviro imitifaño feefihi. 17 Jaamo jiibogono sitaavi jivonoro
feehi ciinisi ijivonicibadi. Jaamootisi Himeneo, Fileto icamisi. 18 Jilli
miyaanoti imitacuumisi. Jaamisi: Siino mubuheetejino, eneehicano siicije
fatyehinicuuhi, noomisiro saatoho miyaavogoco sihigoviro miniiyumisiro
efeehicamisi. 19 Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui cuhufeneri
dojibanicuuhi. Jaamo gaajataco ificuuhaame neehi: Aivojiibo Moocaani
gaajahi ita iicamoco, noonoro. Tolliro bu noono: Paryi famooro: Uujoho
Cristota, onoomo iimitinoti sihigovi idugaavequi, noonoro.
20 Miiro iguiraaja iijafaño sanooro oro eetavota, nihibami eetavota
icano icatatihi. Bu tolliro imohono, bu nifaqui guirihilluno icano. Fano
iimiguiiharo icatino. Sanoodinoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanoti
sanoodino iidicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano. 21 Jaabadi
sano imiguiiharo miicaqui imino mofiico mihimibachumoro ijeevadi
Mohaivojiibo dudicamaajeguiiharo mihicajimo iimitinehejeti mihinivatino
mofiico mificuuqui. Jaachiiji jari fanoova iiminoono eetavoguiiharo
mihicahi.
22 Jaanegui iijoho sicafefi idiicaabo sicafe iimogonehejeque jeecivotiibo.
Jaaboro iticovono ifiicoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijico, sajeebii
icaco icano sano imino jeebiiri Aivojiibo Jesucristoco ejeecivomoma.
23 Bu mihiifono fanoova jenaaucasico deecivedino. Iiro gaajacuuhi toneheje
amocasicoro omoonisufinoco. 24 Aivojiibo Jesucristo jeecivominaafi
sitaama aamocasiiboro igotatihi. Tolli icatiiboro famoovamaryo imino
icafihi. Jaabo imino jiibogominaafi fanoovaaco jaabiciiboro icafihi.
25 Jaabo siicuno jeebiiri iicajiisumoco ifagueequi, Moocaani diiboco
tolli iicano ifiico ubuunaniiboro miyaanoco agaajasujinoco esiciniiboro.
26 Jaamo aaicomoro itaajaqui iji diitoco itacurahiihufaño agañiisuneri
iiciiboro diitoco iimogobadi imooniqui ificuunoti.

Niinoosumi Jilli Miyaminaa Icaji.

3 Tolliro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadi ñihicuno iicafucuje.
2 Jaasumi icajimo miyaminaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonififimo,
sihidi nihibamima iicanoco iimeguefifimo, ifiicoro sihidi jeevahi
eneefifimo, mihiifonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe
iicafifimo. Jaamoro Moocaaniditi iminootino ihiimaafifimo, bu caanimi
onoonoco: Jii, nootimo iicafifimo, sita diitoco imino omoonirunehejeque
diitoco cabiiacujitimo, bu jaamo Moocaani iimaahiijico bociguejitimo,
3 sitaaco agaijimoro idaasuguejitimo, sicamañehejeque jiibohocasififimo,
iimoyiicinocoro omoonififimo, idaasugotimo omoonififimo, fanoova
iimino jiiheguemina iicamo, 4 iyotocoro imitino omoonisufifimo,
guucibatimo fanoovaaco omoonififimo, sicamañeheje mihiifoneriro
ijeebiino agahafucuumo. Moocaanico guiinotimoro jilli ifiicoro imo imo
omoonisunehejequere iguiinomo. 5 Jaamo Moocaani iimaahiijico jilli
ihifuvusuro alliohifiiriro imino moonijimo. Jaarumo tuunamaaijimo
toono mityaco miyaano iicarunoco. Tolli iicamoti diifiico gaihuini.
6 Diitoototi saatoho iijanofaño ijicafotomoro agaajatimo gaigoomico
bañihicahi. Jaamo gaigoomi imitiri ifiinoco gahafusuhicahi fanoova
imogocoro efeehevemere, 7 fahiijivaro gaajamoro icarumo miyaanovi
ufucuro iifototimo. 8 Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamisi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moiseque ejenaauubadiro, bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauhi,
diitoco ihesamaajene imitacumo, iimicuutimo icano, bu miyaavogofañodi
agaajaracuutimo. 9 Jaarunaa Moiseque ejenaauumisico gaajaciumo
jihovotisi iicaunoco. Jaabadiro bu diito bañijitihi paryi jiinije miyaminaa
diito jilli jihovoto iicanoco agaajacicuudi icano.

Pablo Timoteoco Atajiibano.

10 Jaanoti naha iijoho imino uujoho ijiibeguehicabadi, bu uujoho
iicahicabadi, uujoho omooniguehicabadi, tamiyaavogoco, tajaabicico,
tagaijico icano, bu uco ijiihevenehejeque ajaabicihicano, 11 bu uco
idaasuno omoonihicanehejeque, iiro bu gaajacuuhi uco ijiihevenehejeri
idaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivi, Iconio cuumivi, Listra
cuumivi icano. Jaaruno paryi tonehejeti Aivojiibo uco taajasuhinihi.
12 Jaabadi paryi famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadi
ificuumo. Toonohalliti diitoco ijiiheveneri idaasuno icaji. 13 Jaanoti
iimifiitimo, abañififimo icamo imitifaño janaaniciviro feeji bañimoro, bu
ifiicoro abañineri icano.
14 Jaanoti iijoho agaajahininofañoro mityano diica, iiro toonoco imino
agaajacuunofaño. Iiro gaajahi jaanoco miijoho ico ijiibeguehininoco.
15 Miiro seemenetiro iijoho gaajahi iimino Caatinihaamefaño onoonoco.
Toono ico ijiibogonoro taajasufaño ico asatyejino Cristo Jesuco
imiyaavogonofeenedi. 16 Miiro paryiicino Caatinihaamefaño onoono
Moocaani iifusuuboro agaajasuunoco acaatiniuno. Jaano miinoco jiibeguehi.
Jaanoro imitino mihicanohalliti miinoco iibano, fagoono, miinoco jiibogono
iticovono ifiima miicaqui icano. 17 Jaaneri Moocaani jeecivominaafi imino
agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro paryi fanoova imicoro imooniqui.
4 Jino ico guiraano tajiibahi Moocaani imegavi, bu Mohaivojiibo
Jesucristo aivojiibobadi asaaboro uchuumucuumoco, ubuheemeque
icano emeeciiboro ijeevadi sahaje udugaacujiibo imefeenevi. 2 Jaabo
diibeguehi taajasujiibogoco suufenitiibo, jaguisifucuro icatino, bu tolliro
miyaminaa agaajagomo iicasumi idiibeguejitirusumi icano. Imino gaajasu,
bu saatoho imino omoonitimoco dihiba, fanoovaaco daabiciibo fagojiibogo
iijiri. 3 Miiro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyaminaa jaabicicuujitihi
aivo iimino jiibogo iijico. Jilli iinoro iimogobadi ajashutimo jiibogominaati
iguiinomoro ficujimo diitoco ijiibeguequi. Jilli diito uguubunicinoco
iimogonocoro. 4 Miyaano jiibogoco ibujinaago ificucuumoro jihovobogoje
fanoova jiibogocoro miyaano onoomoro: Jii, neejimo. 5 Jaanoti iijoho iimino
iijico imino ficu, idaasuno idiicarunehejeque daabici, taajasujiibogoco
idiibeguejinojaagoviro minifoto, imino dididicamaajeque dihifutusu.
6 Jaanoti uujoho tafiico acicuuji Moocaani jeeciveguiiha idaasuno
imoonicafetequi, fiitivucuuno iguijevejino oovo agasene. 7 Jaabo uujoho
iimino moonicasico moonicasicuuhi, tooneguiiha ijineehicaabobadi nijecivi
ifutucuuhi, miyaavogoco uujoho ejeevesutiiboro imino eetavucuuhi. 8 Jaano
jisumi iimino icari ajaadujino uco toomocinicuuhi. Jaanoco ufucu uco
acijiibo Aivojiibo iimino emeeciiboro udugaacufiibo. Jaabo ucoro acijitiibo,
bu tolliro paryi famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

9 Goovano jei disaa uco emeecivaabo. 10 Miiro Demas onoobo uco
jeevesucuuhi jijeonehejequere janaanici aivo iimoyiicimaño. Jaaboro

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Tesalonica cuumivɨ feehinɨcuubo. Jaanotɨ bu tollɨro Crescente onoobo
feehinɨcuuhi Galacia jiinɨjevɨ ɨjɨɨbeguequi, bu tollɨro Tito Dalmacia jiinɨjevɨ
feehinɨcuuhi ɨjɨɨbeguequi. 11 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Lucas uuma icahi. Jaanegui
Marcoco iguiinooboro sɨva juuga uco tadyudɨcamaajetɨ ihamusuqui.
12 Jaanotɨ uujoho Tiquicoco galluhinɨhi Efeso cuumivɨ. 13 Asaadɨ jei
uudi sɨva tagaachehu tajeebutachehuco Troa mɨcuvɨ Carpo onoobo
iijafañovɨ ejeevesuhinɨchehuco, tollɨro bu tahaameneque, bu tahaamene
pergaminohaamehallɨvɨ acaatɨnɨhaameneque icano.
14 Alejandro onoobo jɨgaiño dudɨcamaajemɨnaafi aivo uco imitɨno
moonɨuhi. Jaaboco jaafa Moocaani toono jaadaco acɨhi. 15 Jaabotɨ bu
ɨɨjoho difiico gaihuɨnɨ, mojɨɨbogoco iimogotɨɨboro toonojaagodɨ iicatɨɨbotɨ.
16 Tollɨro bu itɨconɨ aivojɨtoma tahallɨvɨ ihiimaausumi mɨɨhaiñooba
tahallɨtɨ icautɨhi uco aamusumo. Jillɨro famooro uco jeevesuhinɨumo.
Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani toonoco esafototɨɨbo iicaqui.
17 Jaarunotɨ uco Aivojɨɨbo Jesucristo uco aamusuubo sefaco acɨuhi.
Jaamaño uujoho imino imivehi taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogoobo. Jaamaño
faajiinɨjemɨnaacoro tobogoco guubusucuuhi, judiomɨ iicatɨmehejeque.
Jillɨ Aivojɨɨbo uco sihidɨ ɨñɨhicunehejetɨ taajasuuhi. 18 Jaaboro bu
uco fanoova iimitɨnehejetɨ ataajasuuboro ficujiibo niquejefaño iicano
ihaivojɨguiiha. Jaabo Mohaivojɨɨbo Jesuco macahacisu fahiijɨvaro. Fɨne.

Niinoono Iijɨco Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

19 Taajɨco daacɨ Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tollɨro
Onesiforo onoobo iijamɨnaaco icano. 20 Jaanotɨ Erasto onoobo Corinto
cuumivɨro fitafetehinɨhi. Jaanotɨ Trofi onooboco ficuuhinɨhi guihuvaaboco
Mileto cuumivɨ. 21 Jaabo asaadɨ jɨɨnija ɨmegavɨrocahi disaa. Dijaago Eubulo
onoobo iijɨco galluuhi, bu Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onoogo
icano, bu tollɨro parɨ monahabomɨ icano iijɨco galluuhi.
22 Jaafa ɨɨma Aivojɨɨbo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro
amɨɨhaico imino moonɨhi icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo minɨsumɨnaafi
icano. Jaabo uujoho miyaavogojaagovɨ sɨvaqui Moocaani ɨɨcɨmoco,
bu miya iimaano ɨtɨcovono imino fiivojaagovɨ ɨsɨvajinoco igaajaqui,
2 bu ifinɨjitɨno fiivoma mihicajinoco mehesɨcɨnɨnoco igaajaqui icano.
Jaanoco Moocaani abañɨtatɨɨbo: Ifinɨjitɨno fiivoco acɨji, nuuhi sɨɨcɨjetɨro
jiinɨje fiivuutɨnaacaro. 3 Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño,
mɨɨhaico ijɨɨbogoco gaajasucuubo, jino uco Motaajasumɨnaafi Moocaani
ijɨɨbogoco jɨɨbeguequi atajɨɨbanofeenedɨ. 4 Jaaneguiiha ɨɨdi jihaameque
caatɨnɨhi Tito ɨɨjoho tamiyaavogo seemene tamiyaabo idiicabedi. Jaano
miyaavogoma ɨɨma mɨsi mihicano. Jaabo uujoho imeguehi Dios Moocaani,
bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi ɨco imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ
icaco aacɨnoco icano.

Tito Creta Chugaivɨ Ududɨcamaaiño.

5 Ɨco uujoho Creta chugaivɨ ficuuhinɨuhi oono imibachurautɨnoco
dimibachuqui, bu quillahutoco ficuuqui Moocaani iijano faacuumivari
iicajajefaño oono ɨco atajɨɨbaubadɨ. 6 Jaanegui quillahutoobo imino
iicaqui, sita diibeditɨ: Imitɨno, nootɨmo iicaqui, bu jaabo saafigo tajere
iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavogomɨnaa iicamedɨtɨ sita diitoco:
Iimitɨmo, bu guubutɨmo icano, nootɨmo iicaqui icano. 7 Mɨɨro Moocaani iija
toomomɨnaafi obispo onoobo iimino ifi ɨtɨcovono ifiima icanɨcɨhi. Jaabo
jenaaufifitɨɨbo iicaqui, bu icajɨɨsutɨɨbo iicaqui, bu guiriicavefitɨɨbo iicaqui,
amocasifitɨɨbo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano ajaadusuuboro guiraano
nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnoco imogotɨɨbo iicaqui icano. 8 Ɨvɨ jillɨro baamɨnaaco
imino iijafaño igaayɨcɨhicaqui, bu iimino icaco iimeguequi, bu imihuseebe
iicaqui, bu imino imoonɨhicaqui, bu Moocaanidiro ifiico ificuuqui, bu ifi
imitɨnoco iimogonoco moonɨtɨɨbo iicaqui, 9 bu miyaano jɨɨbogoco diiboco
ɨjɨɨbuguunoco jeevesutɨɨbo iicaqui icano. Jaaboro sitaaco iimino jɨɨbogori
iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco imiyaavuvusuhicaqui icano.
10 Mɨɨro sihidɨ icamo aivo uguubuhicatɨmo, bu aivo janaanɨcɨ
judiomɨfaño icamo icano. Jaamo sɨcamañooco ihiimaamoro miyamɨnaaco
bañɨhicamo. 11 Jaamoco llɨɨnocɨ iimaatɨmo iicaqui. Mɨɨro fajavamɨnaacoro
mɨtasumoro feehicamo mɨjɨɨbogotatɨnoco ɨjɨɨbogomo ɨɨfurumo toonohallɨvɨ
nɨhɨbamɨco igaayɨcɨqui.
12 Mɨɨro diito Cretamɨnaa jihovotoco acaanivamo iimaamɨnaafi
iyotoditɨro nuuhi: Cretamɨnaa aivo bañɨfifimo, bu aivo asimɨbadɨ jeevamo,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

aivo machufifimo, gaiquifiifimo icano, nooboro. 13 Jaabo aivo miyaanoco
nuuhi. Jaanegui sefano diitoco fagoo imino imiyaavomoro iicaqui. 14 Bu
jaamoro judiomɨ bañɨfiira jɨɨbogoco miyaavogotɨmo iicaqui, bu oono
miyaano jɨɨbogotɨ uuvuduvehicamo ɨjɨɨbogonehejetɨ icano.
15 Mɨɨro ihesamaaje ɨmɨhɨnivatɨmedi paryɨ fanoova mɨhɨnivatɨhi.
Jaanotɨ imiyaavogotɨmedi, bu ihesamaaje ɨmɨhɨnivamedi icano fanooro
mɨhɨnivano. Mɨɨro ihesamaaje, ijeebɨɨ icano paryɨ diitoco ɨmɨhɨnivamaño.
16 Jaamo: Moocaanico magaajahi, unuuruno omoonɨhicanofañodɨ
gaajaveechuno miyaano iicatɨno. Mɨɨro ɨdicufimo, bu guubutɨmo, bu
iimino moonɨco ajashuno gaajatɨmo icano.

Miyaano Jɨɨbogo.

2 Jaabo ɨdɨɨbugusumi miyaano jɨɨbogofañodɨro dɨɨbeguehica. 2 Bu
amiyato gaifiimɨco dɨɨbogo guiriicavotɨmo iicaqui, bu iminoro
ihesamaaiqui, bu miyaavogofaño imino iicaqui, bu gaijɨma iicaqui,
bu jaabɨcɨma iicaqui icano. 3 Bu tollɨro amiyato gaigoomɨ Moocaani
iimogobadɨro iicaqui, sɨcamañehejeque jɨɨbohocasitɨmo, bu guiriicavotɨmo
iicaqui icano. Jaaneri imino, 4 bagocajamɨco ejeevamaaisuneri diito
aijɨmɨco igaijɨqui, iseemeque igaijɨqui, 5 bu diigo iminoro ihesamaaiqui,
bu ajevatɨgo iicaqui, bu iijaco imino iteemequi, imihusegue iicaqui, aijɨ
onoonoco jenaautɨgo: Jii, ineehicaqui icano. Jaanofañodɨ mɨɨhaiñooba
Moocaani jɨɨbogo imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
6 Jaabadɨro bu sɨcafeque dinoo: Imihusene iicaqui. 7 Paryɨ ɨɨjoho
omoonɨnofañodɨ diitoco gaajasu. Jaamoco ɨdɨɨbogosumi imihusene
dɨɨbogo, jejeejeje icatɨɨbo, 8 iminoro diimaa, toonofeenedɨ mɨɨjoho: Ɨco
dihimitɨ, needino. Tollɨtɨ nucufevejimo oono paryɨ Moocaani jɨɨbogoco
imeguehicatɨmo. ¿Jaamo mɨllɨtɨ bu mɨɨhaitɨ imitɨno iimaajirahi?
9 Tollɨro bu jeecɨvomɨnaaco fajɨɨnɨ ihaivojɨto atajɨɨbanoco paryɨ: Jii,
ineehicaqui, diitoco imo imo imoonɨhicaqui, bu onoonoco iimusufifitɨmo,
10 bu nanivatɨmo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyɨmemere famooro
igaajaqui Motaajasumɨnaafi Moocaani jɨɨbogo oovosɨɨnoco.
11 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico iimihuseque ɨɨfusuno sɨvahi taajasuco paryɨ
miyamɨnaadi. 12 Jaano toono Moocaani imihuse mɨɨhaico jɨɨbeguehi
mohimitɨco mejeevesuqui, bu jiinɨjeo imogonehejeque icano. Jaamoro
jiijehallɨvɨ imino miicaqui, tɨcovono ifiima Moocaanidiro. 13 Tollɨro
bu mɨɨhaico gaajasuno oono oovosɨino sihidɨ ejeevaabo Moocaani
Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo mɨɨhaico unuunoco.
14 Jaabo mɨɨro mohallɨvɨ guijeveuhi paryɨ mohimitɨco initɨuboro mɨɨhaico
itaajasuqui, diibota mihicamoro imino momoonɨhicaqui.
15 Jaano jinooco diitoco dɨɨbogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro
icano. Ɨvɨ saatohotɨ difiico taajavusudino.

Miyaavogomɨnaa Jillɨ Iicano.

3 Tollɨro bu diitoco desaayu paryɨ aivojɨtoco imityaguehicaqui, bu
paryɨ fanoova iiminoonocoro imoonɨhicaqui icano. 2 Tollɨro bu
sitaaditɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui, bu sajeebɨɨma iicamoro sitaama
imihiijino iicaqui, bu sɨɨcujeebɨɨma paryɨ famoovamaryo iicaqui icano.
3 Mɨɨro bu mɨɨhai itɨconɨ tollɨro mɨhɨɨfomo mihicauhi, bu Moocaani
onoonoco: Jii, meneehicautɨhi, jillɨ mɨmɨtacɨnɨuhi, bu fanoohimitɨ
imogono, bu fanoohimitɨ imo icaneheje icano jɨjovoto mihicauhi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

fanoohimiɨfaño mihicaumaño, bu sitaanoco mihimeguehicauhi,
miɨjiɨhevecinɨuhi, bu fahɨgova sitaama miɨjiɨhevecasihicauhi icano.
4 Jaarunaaca Moocaani Motaajasuminaafi igaijico, bu iimihuseque icano
miyaminaaco iɨfusususumi 5 miɨhaico taajasuubo. Jaaruno miɨhai iiminoco
momoonɨunotɨ icatino, jillɨ miɨhaico iɨdaasuguumaño. Jaabo miɨhaico
taajasuubo Igaijari miɨhaico initɨuno bohofiico aacinofeenedɨ. Jaano
Moocaani Gaija miɨhaico bohofiima icasuhi. 6 Tollɨro bu Motaajasuminaafi
Jesucristofeenedɨ Moocaani miɨhaico Igaijaco ajashutino aciuhi. 7 Jaaboro
iimihusefañodɨ miɨhaico igaayɨciqui jaanofeenedɨ miɨhai ifinɨjitino fiivoco
meteemehicanoco magaayɨciqui.
8 Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi iɨjoho jinooco
sefano atajiɨbanoco. Jaaneri Moocaanico imiyaavogomo iiminocoro
imoonɨhicaqui. Jino aivo paryɨ fameediro imino. 9 Jaanotɨ miɨhɨfono
iimaaco deecivedino siɨcijeminaa momono guicibadɨ iicanehejeque, bu
jiɨhevecasinehejeque, bu oono Moise tajiɨbahallɨvɨ jenaaucasinehejeque
icano. Toono jillɨ miɨhɨfoneheje, jihovoneheje.
10 Jaanotɨ bu saatoho Moocaani iijaminaaco siibadɨje udugaacuhachiijɨ
fagoo mifoociro. Jaanoco: Jii, onootɨhachiijɨ diiboco buhɨgovɨ gañɨɨ.
11 Jaano uguubutinotɨ gaaja diibo miyaanotɨ ɨmɨtacuunoco, bu iimitiro
diiboco: Imitino, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

12 Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano
agalluudɨ, tollɨ icarunofaño disaa Nicopoli cuumijaago uco emeecitoobo.
Uujoho tuucuumivɨ jiɨnijadiɨhico afatyonoco imeguehi. 13 Bu disefadino
daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo onooboco icano.
Jaamisi ucuujɨvaachunoco daacɨ jinejetɨ cuujɨvaachutimisi ifeequi.
14 Jaanoco aatyɨmemere mota iicamo igaajaqui imino moonico. Jaamoro
ucuujɨvaachumoco ihaamusuhicaqui. Tollɨtɨ ifiino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

15 Paryɨ jino uuma iicamo dijaa iijico galluuhi. Ɨijoho bu moojico daacɨ
miyaavogofañodɨ monahabomɨ iicamoco. Jaafa Moocaani paryɨ amiɨhaico
imino moonɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo
jihaameque caatɨnɨhi sano monahabo Timoteoma ɨɨdi, agaijɨɨbo Filemon
mududɨcamaaje nahabonɨmɨnaafidi, 2 bu Moocaani iijamɨnaa oono
diijafaño igaivehicamedi, tollɨro bu monago Apiadi, bu Arquipo mɨɨhaico
mududɨcamaajeque aamusuhicaabedi icano. 3 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ
Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ
icaco aacɨnoco icano.

Filemon Gaijɨ, Miyaavogo Icano.

4 Fahiijɨvaro uujoho Moocaanico dihallɨvɨ imehicahi. Jaabo diiboma
ihiimaasumi ɨɨtɨ esafetehicahi, 5 Aivojɨɨbo Jesuco ɨɨjoho agaijɨnoco,
imiyaavogonoco icano, bu paryɨ Moocaanita iicamoco agaijɨnoco icano
uguubuuboro. 6 Tollɨro bu Moocaanico dilluhicahi oono dimiyaavogoco
aatyɨmemere imiyaavogomohallɨvɨ, jaamo Cristo Jesufañodɨ paryɨ
iiminoco magaayɨcɨnoco imino igaajaqui. 7 Jaabo tajeebɨɨ jacusucafetehi,
bu uujoho sihidɨ imo imo icahi ɨɨjoho sihidɨ gaijɨma idiicanotɨ. Mɨɨro
ɨɨjoho tañahabo, difañodɨ miyaavogomɨnaa jeebɨɨ jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jɨjovonohallɨvɨ Filemoco Idilluno.

8 Jaanegui uujoho Cristo minɨsumɨnaafi iicaruubo ɨco tajɨɨbajitɨhi ɨɨjoho
omoonɨjinoco. 9 Ɨvɨ jillɨro gaijɨfeenedɨ ɨco dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo
iicacuubo, bu jino Cristo Jesuhallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo, 10 ɨco dilluhi
jaanɨ Onesimo onoobohallɨvɨ. Jaabo jino cɨvojafaño miyaavogofeenedɨ
taseemenetɨ minifutucuuhi.
11 Itɨconɨ naha Onesimo jillɨ mɨhɨɨfoobo dijɨjovono icauhi. Jaaruubo
jisumi miyaabotɨro mɨsidi icacuuhi, ɨɨdi bu uudi icano. 12 Jaaboco
dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino gaayɨcɨ tafiico idiicajirubadɨ.
13 Imogorahi jinoovɨ uuma iicanoco dibuunavɨ uco ijeecɨvequi jino
Cristo jɨɨbogohallɨtɨ cɨvojafaño iicaaboco. 14 Jaaruubo uujoho imogotɨhi
ɨɨjoho idiimogotɨnoco omoonɨnoco. Jaabo uudi ɨɨjoho omoonɨno uujoho
atajɨɨbaneri icatɨno iicaqui, jillɨ ɨɨro idiimogooboro omoonɨno iicaqui.
15 Fɨne Onesimo ɨɨtɨ dugaavuuhi gueenene sihɨ iicatɨqui. Jaaruubo jisumi
ɨɨma fahiijɨvaro icacuujiibo. 16 Jaaruubo jɨjovonobadɨ icacujitɨhi. Jillɨ
jɨjovono janaanɨcɨvɨ imino icacujiibo. Jaabo agaijɨɨbo dinahaborucuuji.
Jaaboco uujoho sihidɨ gaijɨhi. Imi jaano janaanɨcɨvɨ ɨɨjoho diiboco gaijɨ
dijɨjovono iicamaño, bu Mohaivojɨɨbofañodɨ dinahabo iicamaño icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

17 Jaaneguiiha digataavomɨnaafi uujoho iicahachiijɨ diiboco gaayɨcɨ
uco idiicajirubadɨ. 18 Jaanotɨ ɨco diibo imitɨno omoonɨuhachiijɨ, bu
ɨco edebehachiijɨ icano ucoro toonoco daadusu. 19 Jaabo uujoho Pablo,
jinoocoro tahuseri caatɨnɨhi: Uujoho ɨco jaaduji. Mɨɨro bu uujoho ɨco
neejirahi: Ɨjoho tahallɨvɨ guijevejirahi uco edebeneque daaduqui, neejirahi.
Jaarunoco ɨco uujoho nootɨhi. 20 Jaaneguiiha tañahabo, uudi jino iminoco
deetavo Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomo iicanɨcɨbadɨ. Jaaneguiiha
tajeebɨɨco daacusu Cristofañodɨ tañahabo idiicamaño.
21 Jillɨ ɨɨdi caatɨnɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco agaajaaboro, bu jino ɨco
onoonoco janaanɨcɨvɨ omoonɨjinoco agaajaaboro icano. 22 Bu tollɨro uudi
uujoho ɨɨfetejimañoco tahɨmega dimibachu. Mɨɨro jino teemehi amɨɨhai
Moocaanico midilluhicanoco amɨɨhaico ihacɨqui uujoho amɨɨhaico
emeecɨtejinoco.

Niino Fitacu.

23 Jaanɨ Epafra onoobo dijaago iijɨco galluhi, jino Cristo Jesuhallɨtɨ uuma
cɨvojafaño iicaabo. 24 Tollɨro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu
Demas onoobo, bu Lucas icamo jino uco tadyudɨcamaajetɨ aamusuhicamo
dijaago iijɨco gallumo.
25 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedɨ Ihiimaano.
(Jn 1.3)

1 Sɨicɨje naha Moocaani moheedetemɨhaima iimaajiibuuhi saicɨno
siibadɨhɨje, jɨibogomɨnaafeenedɨ. 2 Jaaruubo jisumi jino niinoosumi
mɨihaima iimaabo Illifeenedɨ. Jaabo Illifeenedɨ Moocaani paryɨ
jiinɨjeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryɨ fanoovaaco iicaqui
ficuubo. 3 Jaabo diibo Moocaani imi arɨcuco ɨifusuubo Moocaani ifi tollɨ
ejeevanoco ɨifusuubo. Jaabo sefari paryɨ fanoova icahi imityahiijɨfeenedɨ.
Jaaboro bu mohimitɨco ifilluuboro casɨivuubo niquejefaño Moocaani aivojɨ
icagahallɨvɨ, imiyanaagonovɨ.

Moocaani Achi Sihidɨ Jeevahi Niqueje Toomomɨnaa Janaanɨcɨvɨ.

4 Jaamaño Moocaani Achi sihidɨ jeevano minifetehi Moocaani
toomomɨnaa allɨnoocɨvɨ. Miiro caani busumijetɨ gaayɨcɨibo diito
janaanɨcɨvɨ aivo imityamañovɨ. 5 Jaamaño cono bu Moocaani safooba
itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco:
Ɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, noonova.
Bu cajaanɨbaco:
Uujoho diibo caanitɨ icaji. Jaanotɨ diibo taseemenetɨ icaji, nuunova.
6 Jaanotɨ ɨdiiboro Illi iicaaboco jiijehallɨvɨ ɨsɨvauboro nuubo:
Mihimo diiboco paryɨ amiihai Moocaani toomomɨnaa, nooboro.
7 Jaanotɨ diito itoomomɨnaaditɨ nuubo:
Itoomomɨnaaco guibuhubatɨ eheetavoobo, bu ɨjeecɨvomɨnaaco
cɨijɨgaiguiihutɨ eheetavoobo icano, noonoro.
8 Jaanotɨ Illiditɨ noono:
Moocaani dihaivojɨ icaga; Jaafa ufucuro ifinɨtɨno fahiijɨvaro icahi,
bu ditajɨiba imino atajɨibano iicano. 9 Ɨtɨcovonocoro idiimogooboro
imitɨnoco diihegueehi. Jaamaño Moocaani Didios iicaabo ɨco sihidɨ
imono icaco acɨhi, digataavomɨnaa allɨnoocɨvɨ, noonoro.
10 Tollɨro bu noono:
Aivojɨibo, ɨijoho aivo itɨconɨ jiinɨjeque tanooco ficuuhi. Bu jaaboro
dihuseri niquejeque deetavuuhi. 11 Jaaruno toneheje finɨji.
Jaanotɨ ɨijoho ufucuro finɨtɨibo fahiijɨvaro diicaji. Jaanotɨ
toneheje queemeveji gaachehu ocoomovonɨcɨbadɨ. 12 Jaanoco
gaachehuco mihicanɨcɨbadɨ gatatahuruji. Bu jaanoco buunanɨji
gaachehuco siino mubuunanɨnɨcɨbadɨ. Jaanotɨ naha ɨijoho
diiboro fahiijɨvaro diicaji; ufucuro difi finɨjitɨhi, noonoro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

13 Jaamaño mɨɨro Moocaani itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco nuutɨhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo, dimɨnaaco iguiinonɨjinohachuta, noob oro.
14 Mɨɨro paryɨ Moocaani toomomɨnaa jillɨ gaijamɨro Moocaanico
ejeecɨvomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco agaayɨcɨjimoco ihamusuqui.

Mataajajinoco Mejeevesudino.

2 Jaano jillɨ iicaneguiiha aivo imino muguubunɨcɨji oono
muguubuhinɨnoco, iimino jɨɨhaitɨ buhɨgovɨ minifototimo miicaqui.
2 Jaanotɨ naha sɨɨcɨje Moocaani toomomɨnaafeenedɨ aacɨuno jɨɨbogo sefano
icauhi. Jaanoco guubuutɨmo imitɨco omoonɨumoco toonohallɨtɨ ɨdaasuno
moonɨcafutuuhi. 3 Jaabadɨro bu mɨɨhai aivo aajashutɨno taajasuco
mejeecɨvotɨhachiijɨ, mɨɨhaico ɨdaasuno moonɨjiruubo. Mɨɨro toono
taajasuco itɨconɨ diiboro, Aivojɨɨbo jɨɨbuguuhi. Jaanobuunatɨ jari toonoco
uguubuumo imino agaajacɨumoro mɨɨhaijaagovɨ fatyusuuhi. 4 Jaabadɨro bu
Moocaani toonoco imino gaajasuuhi miyaano iicanoco. Toonotɨ igaajaqui
ajabafiiranehejeque, sihidɨ ejeevano, mityano aatyɨmeratɨnehejeque
omoonɨhicaunofeenedɨ, bu tollɨro mɨɨhaico Igaijaco siibadɨhɨje
aacɨnofeenedɨ icano ɨjeebɨɨ onoobadɨ.

Jesu Inahabomɨ Iicabadɨ Minifutuuhi.

5 Mɨɨro oono toojetɨ mihiimaaje ufucu icajino jiinɨjeque Moocaani
itoomomɨnaa usefaño ficuutɨhi toojeque itaajɨɨbaqui. 6 Mɨɨro
samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño saatoho neehi:
¿Mɨllɨ ɨɨjoho Moocaani sihidɨ edeevaabo miyamɨnaa sihidɨ
ejeevatɨmeditɨ deesamaajirahi? ¿Jaabo collɨhi diito
iguijevefimojaago feejirahi?[a] 7 Mɨɨro jihachutasituro
diitoco diitoomomɨnaaguiinovɨ ficuuhi. Jaaruumoco
fanoova imiri, bocɨri icano diitoco bocɨsuuhi. Bu jaaboro
diitoco mityaco daacɨuhi paryɨ edeetavuunohallɨvɨ.
8 Paryɨ fanoovaaco diitoguiinovɨ ficuuhi, noono.
Jaamaño tollɨ paryɨ miyamɨnaafiguiino ificuucumaño diitoguiinovɨ
fanooro icacuuno. Jaaruno fañehiica mahatyɨmetɨhiica paryɨ fanoovaro
diito iijico obocɨgonoco. 9 Jaarunofaño mahatyɨmehi Jesuco jihachutasituro
Moocaani itoomomɨnaatɨ guiinovɨ ificuunoco. Moocaani sihidɨ igaijɨma
iicamaño imuguuhi diibo famoohallɨvɨro iguijeveujinoco. Jaaruubo jisumi
diiboco Moocaani bocɨgusuhi ɨdaasuno iicauboro iguijeveuno jaada.
10 Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotɨhi diibofeenedɨ. Jaabo
Moocaani imeguehi famooro iseeme iimihɨgo niquejefaño ofoonoco.
Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco ɨdaasuno moonɨsuuhi imi
Taajasumɨnaafitɨ iicaqui. 11 Jaamaño paryɨ imibachucɨnɨcuumoco ijeevadɨ
ificuucuumo, bu diitoco imibachuubo icano paryɨ sacaanitaro. Tollɨ
iicamaño Moocaani Achi nucufeguetɨhi diitoco: Tañahabomɨ, onoobo
12 Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Ɨɨtɨ iimaaji uujoho tañahabomɨma. Jaaboro ɨco imeji
dimasineri igaivomɨnaafeenevɨ, noonoro.
13 Tollɨro bu noono:
Uujoho Moocaanicoro esɨcɨnɨji, noonoro.
Jaabadɨro bu siino noono:

---

a 2.6-8: Sahaamefaño noono: Miyamɨnaafi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco
aacihinimoma, noonoro.
14 Miiro jaamo miyaminaa seemere ihuucuma, itiijohoma icano iicamo.
Jaabadiro bu tolliro Jesu minifutuuhi ihuucuma, bu itiijohoma icano
iguijeveuqui. Jaano iguijeveuneri oono guijeni mityama iicauboco ijico
ifinisuqui. 15 Jaamaño jilliti taajasuubo oono paryi famooro iguijeveneque
iiguimoro jijovotobadi iicacuumoco. 16 Jaamaño Moocaani toomominaaco
ihamusuqui saautiibo. Jilli Abraham iyaachimihaicoro aamusuvaubo
saauhi. 17 Jaamaño diito inahabomi iicaubadiro icaubo sacerdotemi
aivojiiboti iicaqui jeevesutiibo iicamaño, bu sihidi idaasugoma iicaqui
Moocaani imefeenevi, tolliro bu miyaminaa imitico ibuusuqui ifiico
idaasuno omooninofeenedi. 18 Miiro idaasuno iicauneri ifi nisucafutuuhi.
Jaamaño jisumi amusuubo tolliro inisucafotomoco.

Jesu Moise Janaanicivi Jeevahi.

3 Tañahabomi, amiihai mihimibachucinicumaño ijeevadi mihicamo,
Moocaani ita iicaqui ucuuhuvamooto mihicamo imino magaaja
Cristo Jesu mohiimaa iiji minisuminaafiti iicanoco, bu sacerdotemi
aivojiibo diibo iicanoco icano. 2 Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi.
Jaaboco Moocaani jino dudicamaajehallivi ficuuhi. Jaabadiro bu tolliro
Moise imino icauhi Moocaani iijano miyaminaaco ejeecivuunovi.
3 Jaarunofaño Jesu janaanici toonovi ibocima icahi Moise janaanicivi;
oono iijaco eheetavoobo tooja janaanicivi ibocima iicanicibadi. 4 Miiro
iijanoco eheetavomo iticovoocivi icahi. Jaarunofaño paryi fanoovaaco
eheetavuubo Moocaani. 5 Jaabadi Moise aivo imino icauhi Moocaani
iijaco ejeecivehicaunovi: Ududicamaaihicaunobuunati Moocaani
eheetavuujinoco ijiibogono. 6 Jaarunofaño aivo Cristo janaanici imino
icahi Moocaani iijaminaa miihai mihicamoco otoomoobo. Jaamo miihai
Moocaani iijaminaa mihicamo sefano mihicamoro mehesiciniqui, diibo
onoonoco imo imo momoonimoro mimiyaaveguequi niinofucuvi.

Moocaani Cuumiminaa Ajaguisijino.

7 Miiro jaamaño, Moocaani Gaija neehi Caatinihaamefañodi:
Jaachiiji amiihai Moocaani iijico muguubuhachiiji 8 amiihai
jeebiico mucuhufutusudino, johono sicaihigovi iicausumi
Moocaanijaagovi isifiiratuumoro diiboco inisuumo
iicaubadi. 9 Tahigo amiihai eedeetemihai uco nisuuhi,
buhicagaha cuarentadi ficabava ticovovi tahi uujoho
omoonihicaunoco atyimehicaurumo.
10 Jaanoma iicaubo diitojaa isifiiratuuboro nuuhi:
Jilli fahiijivaro ijeebiinoco imitasumoro fahigova igomoro icahicamo,
jaamoro imeguehicatimo taajiihaico agaajanoco, nooboro.
11 Jaamaño uujoho toonohalliti diitojaa isifiiratuuboro tamomofañodi,
nuuhi:
Uuma ajaguisijimañovi diitoco ifutusujitihi nooboro, noono.
12 Tañahabomi, jaaneguiiha mehesicini cajaatyoba amiihaiti iimitino
jeebiima iicamoro toonoco mitasudino iicaabo Moocaaniditi diiboco
mimiyaavogotimaño. 13 Tolli icatimoro fahigovavi fafucuvaaciviro
mequehecutusucasi jisumi jino iicanohachuta. Jaamo amiihaiti
cajaatyobaco imiti bañitino icadino. Jaaneri amiihai jeebii Moocaaniditi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jenaauno minifetedino. 14 Jaanoti siicijetiro mehesiciniinoco suufeniitimo
toonofañoro quehecuno mihicamoro niinofucuvi mihifotohachiiji,
Cristojaagoti samañoonoti mataañovaji.
15 Miiro jilli noono:
Jaachiiji Moocaani onoonoco muguubuhachiiji amiihai jeebiinoco
mucuhufutusudino, johono diibojaa isifiiratuumo iicaubadi.
16 ¿Cajaatyo nacu diibo iimaaco guubucuurumo diibojaa isifiiratuumo? Eti
bu johono paryi Moise Egipto jiinijeti isivaumo. 17 ¿Nacu bu cajaatyoma
Moocaani sifiiratuuhi cuarentadino ficabava ticovovi? Eti bu diito Egipto
jiinijeti isivaumo oono imitico eheetavuumoma. Jaamo diito paryi finiuhi
sicaihigovi, iguijeveumo. 18 ¿Nacu bu cajaatyoco Moocaani imomofañodi
nuuhi: Tafaño majaguisijihigo mihifetejitihi, nooboro? Eti bu diibo
unuunoco: Jii, unuutimoco. 19 Miiro magaajacuuhi imiyaavuguutimaño
diito iifutuutinoco.

4 Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisijinoco aaciguunoma
mihicanohachuta imino mehesicini amiihaiti saatoho toonovi
iifototimo mihicadino. 2 Miiro miihaico bu aciumo tobogo taajasujiibogoco
diitoco iicaubadiro. Jaaruno diito uguubuuruno diitoco imino mooniutihi
uguubuurunoco imiyaavuguutimaño. 3 Jaanoti naha miihai toonoco
mimiyaavogomaño toono jaguisifaño mihifetehi. Oono Moocaani jilli
nuuhi:
Jaamaño diitojaago uujoho isifiiratuuboro diitoco nuuhi
tamomofañodi, uuma ajaguisijimañovi iifetejitimo,
nuubo Moocaani.
Jaarunofaño Moocaani jiinijeque ifiivusunotiro iticoniubo eetavuubo
imivuudi jaguisiubo. 4 Jaamaño miiro samañoohaame Caatinihaamefaño
jilli noono jaguisifucuditi:
Sahuse juugahuseti safucu icano nigaciti idudicamaajeti
Moocaani jaguisiuhi, noonoro.
5 Siino bu Caatinihaamefaño noono:
Iifetejitimo uuma ajaguisijihigo, noonoro.
6 Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisifaño ijicafetejimo. Jaanoti
iticoni toono taajasujiibogoco uguubuurumo toonofaño ifutuutihi:
Jii, noomoro imiyaavuguutimaño. 7 Jaamoma iicaubo Moocaani siino
bu oovicíuhi jisumico, jino mihicasumico. Miiro Moocaani miihaima
iimaahi, toonobuunati goovacuutinoti David unuunofeenedi. Oono
Caatinihaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco bu siino meneehi:
Jaachiiji Moocaani iijico muguubuhachiiji amiihai
jeebiico mucuhufutusudino, noono.
8 Jaanoti Josue diito israelmico toono jaguisico ihaciuruva, Moocaani
siino sifucuditi iimaacuujitirahi. 9 Jaanegui icanehiica sano
Moocaani cuumiminaa ajaguisijino. 10 Jaamaño miiro Moocaanima
ijaguisiqui ijicafotoobo, idudicamaajeti ajaguisicuubo, oono
Moocaani iinoti ajaguisicuubadi. 11 Jaanegui masii mesefaquifetequi
toono majaguisijinofaño mihifetequi. Jaanegui saatohoba johono,
imiyaavuguutimo iicaubadi mihicadino.
12 Miiro Moocaani iiji buheehi mityama icano aivo janaanici siijevano
fanoova aamigano fahigovaaciti iijino iicano siijeva janaanicivi siijevano.
Jaamaño mojeebii, mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adicino, bu
miyaminaafi ifiico faabeheri adicino icano. Jaanoro foovono miniiyuno

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mohesamaajeque, mojeebii esicinico icano. 13 Aivo jinehejeba chahahi
Moocaani ifiivusuuno toonoti afataniivejiruno. Paryi fanoovaro foovono
icacuuhi faayacafutucuuno. Jaadi johono diibo imefeenevi mohimitico
mihimibachujiibo imefeenevi.

Jesu Aivo Janaanicivi Sacerdotemi Aivojiiboti Icahi.

14 Jesu Moocaani Achi aivo janaanicivi miihai sacerdote aivojiiboti icahi.
Jaabo niqueje janaanici Moocaani imefeenevi aivo iifotoobo. Jaanegui
imino momooniqui mohiimaa iijico. 15 Miiro miihai sacerdotemi aivojiibo
miihaico idaasuguejirahi moniinovanoti, miiro miihaico iicabadiro
diiboco fanoova inisuuneri idaasuno icaubo. Jaaruubo imitico mooniutihi.
16 Jaanegui masii imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidi gaijima
iicaabovi mifiitivequi. Toonoti miihaico ihidaasuguequi, jaaboro iimihuseri
miihaico ihamusuqui sihidi idaasuno mihicasumi.

5 Famooro sacerdotemi aivojito iicamoco miyaminaafeeneti iicimoro
toonofaño ficuumo Moocaani imefeenevi miyaminaahallivi
iimaajinoco, bu diibo jeecivoco iheetavequi, asimico agaisiraicimoro
Moocaanico tooneri ijeecivequi miyaminaa imitihallivi icano. 2 Jaabo diibo
sacerdotemi aivojiibo, bu icaruubo ififañodi iniinovanoma iicamaño, bu
amusujiruubo agaajatimehejeque, iimino jiihaiti imitamehejeque icano.
3 Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeecivo asiri Moocaanico iimitihallivi
jeecivefihi, oono miyaminaa imitihallivi iicanicibadiro.
4 Jaamaño aivo cajaatyooba jilli iinoro sacerdotemi aivojiiboti icatatihi.
Moocaaniro iiciiboro toono obocimañovi ficufihi, johono Aaron onooboco
iicaubadi. 5 Jaabadi tolli Cristoco mooniubo: Jilli iinoro diibo sacerdotemi
aivojiiboti icautihi. Jilli Moocaaniro diiboco toono bocifaño ficuuhi
diiboco unuubadi:

Iijoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, nooboro.

6 Jaabadiro bu samañoohaame Caatinihaamefaño diiboco nuubo:

Iijoho sacerdotemi aivojiiboti fahiijivaro idiicaabo,
Melquisede onoobobadi edeevaabo, nooboro.

7 Jaabo Cristo jiijehalliri iicausumi sihidi Moocaanima iimaahicaubo
sefano ihaallii tofaihuco gañiiboro dilluhicaubo diibo Moocaani
diiboco guijevefañoti ataajasuujiruno mityama iicaaboco. Jaanoco
Moocaani guubuuhi diiboco idilluhicaunoco Moocaanico miyanotiro
ejeecivehicamaño. 8 Jaamaño Cristo Illi icauruubo gaajauhi: Jii, onoonoco
idaasuno iicauboro iguijeveunofañodi. 9 Jaaneri aivo ifiico imino
iifutusucuumaño ufucuro ifinitino taajasu abajaaboti iicanovi iifutuubo
paryi oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi. 10 Jaamaño Moocaani diiboco
sacerdotemi aivojiiboti ficuuhi Melquisedebadi ejeevaaboco.

Aivo Ñihicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

11 Aivo ajashutino jinohallivi meneejino icahi. Jaaruno aivo tihiino
mijiibeguejiruno, amiihai magaajagotimaño. 12 Aivo gueenecuuno
mihicano jisumi jiibogominaati mihicatacuuno. Jaarumehiica mihimeguehi
siino amiihaico sita ijiibogonoco; Moocaani iiji jiibogo aivo itihiitinoti.
Aivo jilli fañoovíro miniinovatucuuhi. Aivo jilli miyaavogofaño mujusitihi.
Jilliro mifañofaihuco aaducuujimobadi mejeevacuhi. 13 Miiro Moocaani
iijico ajashunoro agaajamo seeme mifañotiotobadi iicamo. Jaamehiica
gaajatihi iticovono ifi icaco. 14 Jaanoti fanoocoro imino emeecimo oono

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jusitamobadɨ ejeevacuumo, fanoovaaco udugaacunoco agaajacuumo,
iimitɨnoco iiminofeenetɨ aatyɨmeneque ejeevamaaicuumo icano.
6 Jaanegui masɨɨ janaanɨcivɨro mefeequi miyaavogofaño jusimoro
Cristoditɨ itɨconɨ mɨɨhaico ɨjɨɨbuguunocoro meesudino,
siino janaanɨcivɨro gaajamoro mofoo. Mɨɨnoco guijevefaño
asatyefinehejeque mejeevesunoco magaajacuuhi. Bu tollɨro Moocaanico
mimiyaavogonoco magaajacuuhi. [2] Bu nitɨhallɨvɨ ɨjɨɨbogonehejeque, bu
miyaavogomɨnaahallɨvɨ ihuseque ificujinehejehallɨvɨ ɨjɨɨbogonehejeque,
bu uchuumucuumo siino ubuheetejinehejeque, bu ufucuro ifinɨjitɨno
cɨɨjɨgaifaño efeejinehejeque icano magaajacuuhi. Jaarunaaca janaanɨcivɨro
gaajamorohiica mofoo. [3] Jaanoco tollɨ momoonɨji Moocaani iimogohachiijɨ.
[4] Jaamaño mɨɨro saatoho seseeque agaayɨcihinɨcuurumo, bu Moocaani
aacɨno imoco gaajacihinɨcuurumo, bu tollɨro Moocaani Gaijatɨ
agaayɨcihinɨcuurumo. [5] Moocaani jɨɨbogo imoco gaajacihinɨcuurumo,
bu ufucu iicajino jiinɨje mityaco icano agaajacihinɨcuurumo, [6] siino
dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhuumimoro Cristoco ejeecɨvucuutɨmo
siino eedeehifi jeevesufeenedɨ bohomotɨ miniiyuracuujitɨhi. Jaamo
diitoro siino Moocaani Achico dojɨcuvɨro ɨmohobujehallɨvɨ metetecubadɨ
omoonɨmoro diiboco miyamɨnaa ɨmefeenevɨ dejecumoro icahicahi.
[7] Jaamo jiinɨjebadɨ, fahiijɨvaro toojehallɨvɨ niijaba aaigonoco adujere
iicanɨcibadɨ jeevamo: Jaaje toojeque ududɨcamaaimedi imino basutaaco
ihiinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omoonɨnoma
icaje. [8] Jaanotɨ jarɨɨmocoro, ñaavahucoro icano ihiinusuhachiijɨ
jinehejebaguiiha imitɨje. Jaamaño Moocaani: Imitɨno, onooboro
afaijanoguiinovɨ aaquetejije. Jaanofeenevɨ jɨgasucafetejije. Jaabadɨ
dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhuumimoro Cristoco ejeevesumoco
Moocaani faijaji.

Mohesɨcinɨ Mɨɨnoco Sefano Ficuuhi.

[9] Agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ munuurunaaca, aivo imino magaajahi,
amɨɨhaitɨ ajashutɨno Moocaani mɨɨhaico imino omoonɨno mohallɨvɨ
taajasuma asaanoco. [10] Mɨɨro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño
jabajeevejitɨɨbo amɨɨhai momoonɨhicanoco, bu diiboco amɨɨhai
gaijɨco mɨhɨfusumoco, miyaavogofeenedɨ monahabomɨ iicamoco
mahamusuhicanofeenedɨ; bu jaanoco jisumihachutahi moonɨmerehi
mihicahi. [11] Jaanegui mihimeguehi famooro mɨɨhai toonoco mɨhɨfusumoro
mofoomo nijequevɨ mɨhɨfotonoco. Jaamo imino mɨhɨfutusuhi oono
meteemehicanoco. [12] Mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhai majaparyatonoco.
Mihimeguehi oono imiyaavogofeenedɨ, bu ijaabɨcɨfeenedɨ icano Moocaani
aacɨguunoco agaayɨcɨmoro iicabadɨ mihicanoco.
[13] Mɨɨro Moocaani onoonoco Abrahamco aacɨusumi ififañodɨro
oovɨcɨuhi miyaano iicaujinoco. Aivo diibo janaanɨcivɨ iicamo
momofeenedɨ ohoovɨcɨujirumo achahaumaño. [14] Mɨɨro jillɨ nuubo:
Miyanotɨro aivo ɨco imino moonɨji. Jaaboro ɨco ajashujitɨno
diiyaachimɨhaitɨ aacɨno, nooboro. [15] Jaanoco Abraham tuumuuhi
jaabɨcɨɨboro. Jaamaño gaayɨcɨubo Moocaani diiboco unuubadɨ.
[16] Jaabadɨro bu miyamɨnaa siinoco unuusumi noonɨcɨmo diito allɨnoocivɨ
iicaabo Moocaani momofeenedɨ. Jaano siino miyaano iicanoco,
unuusumi Moocaani momofeenedɨ unuucuunoco, ¿mɨllɨ bu janaanɨcivɨ
siino mejenaauucuujirahi? [17] Jaamaño Moocaani imomofeenedɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

nuuhi aaciguuno miyaano iicajinoco foovono ihifusuqui toono
ibusumijeque aaciguunoco agaayicijimoco, bu jaano unuucuuno siino
boobanicafutucuutihi iicaujinoco icano. 18 Jaamaño icano minooci diibo,
bu diibo unuucuuno icano oboobaniracuutino. ¿Jaanohocifeenedi
milli bu Moocaani unuucuunoco bañijirahi? Jaanofeenedi miihaico
Moocaani acihi sefano majacusucafotomoro meteemehicanoco
mohimega ificuunoco magaayiciqui. 19 Jaano toono esicini sefano
iicanoro mojeebiico cuhufono ficuuno. Jaano jino esicini iicanoma
miihai mihicano miihaico cuhufono ficuuhi niquejefaño iicaja Moocaani
iija gaachehubaryutyigaba ticovo.[b] 20 Jahigo tobaryu ticovo Jesu
jicafutuuhi mohallivi miihaidi jiihaico ifaayiciqui. Jaamaño jilliti
Jesu sacerdotemi aivojiibo fahiijivaro iicanovi ifutuuhi. Jaamaño
Melquisedebadi jeevaabo.

Jesu Sacerdotemi Aivojiibo Melquisedebadi Jeevaabo.

7 Jaani Melquisede onoobou Salem cuumio aivojiibou. Jaabo Moocaani
caamovohi iicaabo sacerdoteu. Jaabo Melquisede Abraham minaavi
jiinijene aivojitoco iguiinonijeuhigoti uhuumiuboco acabaacutuuboro
diiboco: Imino, nuuhi. 2 Jaaboco Abraham aciuhi fahuseecisaaje iicanoti
sanoosaacoro toono abajatoco iguiinoniunoti iiciunoco. Jaano Melquisede
onoono momo jilli eneejiruno: Iticoni, iimino Aivojiibo, eneejiruno. Jaabo
Salem aivojiibo iicaumaño, bu: Sajeebii ica aivojiibo, eneejiruno. 3 Jaabo
buhugaavocafetehi caanima, seejima, bu iheedetemihaima icano chahaabo.
Jiibogoratino diibo fiivoti, bu iguijeveti icano. Jaabo Moocaani Achibadiro
iicacuubo sacerdotemi aivojiiboti fahiijivaro icacuubo.
4 Jaanoco jisu magaajacuuhi Melquisede aivo sihidi jeevaabo
iicaunoco. Miiro moheedeebe Abraham icauruubo diiboco aciuhi
fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro moonicasivi aivojito nehejeque
udumitiiciunoti. 5 Miiro Moise tajiiba onoobadi Levi iyaachimihai
sacerdotemi iicamo miyaminaaco inehejeti fahuseecisaaje iicanoti
sanoosaacoro ajaadusuno tajiibama icamo; buhicagaha diitobadiro
bu Abraham iyaachimihai icarumo. 6 Jaanoti Melquisede Levi
iyaachimioobo icautiruubo Abrahamco jaadusuuhi fahuseecisaaje
iicanoti sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham Moocaani aaciguunoco
agaayiciubo. Jaamaño jilliti Melquisede Abrahamco: Imino iicajinoco,
nuuhi. 7 Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo
diibo janaanici sihidi ejeevaabo iicafinoco. 8 Jaanoti jino mofeeneri
iicamo fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro agaayicimo, jilli ticovo
miyaminaaro iguijevefimoro. Jaanoti Caatinihaame iimaahi Melquisede
iguijevetiibobadi iicaabediti. 9 Jaamo paryi Levi iyaachimihai
sacerdotemiti iicamo jisumi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro
miyaminaaco ajaadusuhicamo, bu Levi icano tolliro Melquisedeque
fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro jaaduuhi sano Abraham
ajaadusumiro. 10 Miiro jaasumi Abraham ififañerehiica iyaachimihai
icauhi Melquisede diiboco aatyimeteusumi.
11 Miiro Israel cuumiminaa tajiibaco gaayiciuhi sacerdotemi Levitami
jaamoro Aaron iyaachimihaifeenedi. Jaano miyanotiro toono tajiibaco
omoonimoco Moocaanijaagovi isatyejiruva collihiicaqui, bu siino sifi
sacerdote saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo icacuujitino Melquisedebadiro
iicaburucuuji. 12 Jaamaño sacerdotemi sifiiti ubuunanicafutucubadiro, bu

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tajiiba buunanicafetehi. 13 Jaabo Mohaivojiibo diibediti jino Caatinihaame
jilli onoobo, siicuumi israelmi cuumioobo, tuucuumiti miihaiñoobahiica
sacerdoteti iicati cuumioobo. 14 Miiro imino gaajaveechuno Mohaivojiibo
Juda cuumiti asaauno. ¿Miiro Moise milliba nuutihi jiicuumiditi,
sacerdotemiditi ihiimaausumi?
15 Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadi
ejeevaabo ajafevene. 16 Jaamaño miyaminaa tajiiba unuumaño diibo
sacerdoteti icautihi. Jilli oono ifinisuratino ifi mityari diibo sacerdoteti
icahi. 17 Miiro jino Moocaani jilli diibediti onoono:
Iijoho fahiijivaro sacerdoteti idiicaabo,
Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.
18 Jaamaño jilliti eedeetajiiba buhigovi ficucafetehinicuuhi, toono
iniinovaumaño iimiutimaño. 19 Miiro toono Moise tajiiba jinejebaco
imitusuutihi. Jaamaño toonobuuna aivo iiminoco mehesicininoma
mihicahi, toonofeenedi Moocaanivi mifiitivonoma.[b]
20 Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedi unuuboro. 21 Jaanoti
saatoho sacerdotemi jilli ticovonoro icauhi Moocaani imomofañodi
unuutimo. Jaanoti naha diibo sacerdoteti iicajino Moocaani momofañodi
noocafutuuhi. Miiro Caatinihaamefañodi diiboti neehi:
Aivojiibo imomofañodi unuucuuno,
siino boobanicafutucuujitihi: Iijoho fahiijivaro
sacerdoteti idiicaabo Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.
22 Jaamaño Jesu bohonohiiji eedeejihallivi aivo iiminoco agaajasuubo.
23 Miiro iticonio sacerdotemi aivo ajashutihi, iguijevehicaumaño gueenene
icahicautimo. 24 Jaanoti Jesu iguijevetatimaño diibo sacerdoteti iicano
sifiivi siino jeenetihi. 25 Jaamaño fahiijivaro taajasujiruubo diibofeenedi
Moocaanivi ifiitivomoco, ufucuro milli iicatimaño diitohallivi Moocaanico
idilluhicaqui.
26 Jaamaño Jesu aivo miya sacerdotemi aivojiibo miihai mihimogoobo.
Diibo aivo iimiibo, idicubama achahaabo imitibama achahaabo
imitiminaati ijeevadi udugaacuubo, bu caamovono niqueje janaanicivi
agañiiyicicafutuubo icano. 27 Jaamaño saatoho sacerdotemi aivojito
iicabadi jeevatiibo diito naha asimico agaisiraicimoro fafucuvaaciviro
jeecivoco eetavehicamo. Jaanoco iticoni sacerdote iimitihallivi jeecivehi.
Jaanohallivi jari miyaminaa imitihallivi jeecivomo. Jaanoti Jesu sano
famoohallivíro jeecivucuuhi, safooro ifiico iinoro aaciusumi. 28 Jaanoti
Moise tajiiba ficuuhi miyaminaa iimitimoco. Jaanoti toono tajiibabuunati
Moocaani imomofeenediro unuuno Illi Jesuco ficuuhi sacerdotemi
aivojiiboti. Jaamaño diibo milli iicatiibo fahiijivaro iicaqui imiiboti
eetavocafetehi.

Jesu Bohono Iijihalliti Iicaabo.

8 Aivo jino imiyaanoco monoono, miihai sacerdotemi aivojiibo
Cristo jilli ejeevaabo casiivutuuhi niquejefaño Moocaani aivoji
icagahallivi imiyanaagonovi. 2 Jahigo sacerdoteti jeecivoobo imiyaaja
iimija Moocaani iijafaño. Jaaja miyaminaao useti eheetavocafotoja
icatino; Aivojiibofeenediro iicaja. 3 Paryiicino sacerdotemi aivojitoti

---

b 6.19: Sahaamefaño jilli ficuumo: Toono esicini sefano iicanoro mojeebiico cuhufono ficuuno, ancla ciijigai meenegaco samañoviro cuhufono ificuunicibadi onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ificucafotomo icahi asimico agaisiraicimoro Moocaanico ijeecivequi.
Jaamaño bu tolliro Jesucristo iguijeveuneri ita iicamohallivi jeecivuuhi.
4 Jaabo jiijehallivi ro iicaruva ajashunogayi sacerdoteti icajitiruubo.
Miiro icamehiica sacerdotemi Moise tajiiba onoono jeecivoquerehiica
omoonimo. 5 Jaamo jito sacerdotemi ijeecivoco moonihicahi niquejefaño
iicaja ijimico iicijahajefañoro. Magaajahi jilli ihijimiro iicanoco, miiro
Moise tabernaculo onoojaco iheetavequi omooniusumi, Moocaani diiboco
nuuhi: Meeci, jaaboro imino deetavo paryi, johono ico ifagajihallivi
iifusuujabadiro, nooboro. 6 Jaanoti naha miihai sacerdotemi aivojiibo
Cristo ijeecivoco eetavehi. Aivo janaanici imiyajeecivoco eetavoobo diibo
bohono iijihalliti iicaabo toono aivo imino onoocininoco aaciguunofañoti
iicano iicamaño.
7 Jaanoti iticoni unuuno iiji iimiuruva, chahajiruno siino bohono iijico
eheetavono. 8 Jaarunaa miiro Moocaani tusumio miyaminaa imitico
atyimeuhi Caatinihaamefaño diitoti unuubadi:

Aivojiibo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijico
Israel miyaminaama, Juda miyaminaama icano eheetavono.
9 Diito eedeetemihaima eheetavuno iicabadi icajitino, johono
diitoco ihuseti agaayiciuboro Egipto jiinijeti ihiinusuusumi.
Jaaruno diitoco unuuno taajico imino mooniutimo. Jaanoma
iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani. 10 Jaanoti ufucu
iicaji tufucujebuunati Israel cuumiminaama taajico
eheetavejino jilliji, noobo Moocaani: Tatyajiibaco ficuji diito
esiciniñaño. Jaaboro ijeebiinofaño toonoco caatiniji. Jaadi
jari uujoho diicaaniji. Jaanoti diito uuti taacuumiminaaji.
11 Jaadi iticovoocivi saafiisari igataavominaafico, bu
inahaboco icano Aivojiiboco igaajaqui jiibogorajitino,
famoovaro uco agaajajimaño. Famooro diitoti uco
gaajajimo iguiraabo, aajashuubo icano. 12 Jaamoco uujoho
iimitico imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitico
esafutucuujitihi, nooboro.

13 Jilli Moocaani bohono eheetavono iijiti ihiimaaboro, iticonio iijico:
Eedeeneti, nuucuubo. Jaano eedeeneti iicacuuno unuucucuubadi iicamaño
goovacuujino ifinino.

Moocaani Iijahaci Jiinijeoja, Niquejeoja Icano.

9 Miiro iticoni unuuno iijifaño noociniino milli Moocaanico
iimejinehejeque jiijehalliri iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafaño.
2 Jaaja tooja jilli eetavociniuhi, imeganaagonovi aivo iimimaño
onoomañeri icauno ciijigai iicuno, sano mesa icano, tomesahalliri ijeecivo
maahuno icauhi icano, 3 bu jaanohallivi iicaubaryutyigaba bujinago
icauno aivo janaanici iimimaño onoomaño. 4 Jaamañeri icauno Moocaani
jeecivoco toonohallivi ijigasuhicauno altar onoono. Jaaruno aivo faño
icautino igaachehubaryutyigaba imegariro icauno jahisinaagonovi. Jaano
oro eetavota imono uusuno maaniguijinoco toonohallivi ijigasuhicauno,
bu Moocaani ihiimaauno jiibogoba cajonbabadi jeevahi arca del pacto
onooba. Jaaba paryi ihallidi orori jeesuciniuhi. Jaabafaño icauhillu
guirihillugayi oro eetavotahillu. Jaahillufaño icauno mana onoono.
Bu tolliro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu tolliro icaubujeci
guiisibabujeci. Tubujecihallivi Moocaani atajiibaunoco acaatiniubujeci.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

5 Bu toobahallɨvɨ eetavuumo miimɨsiicɨ Moocaani toomomɨnaatɨsi
querubin onoomɨsi ɨjɨco. Diitɨsitɨ miyamɨnaa igaajaqui tooneri Moocaani
iicanoco. Jaamɨsi ɨjɨjecuhucɨri toobahallɨdɨ foboocɨnɨhicauhi asimɨ tɨɨjeheri
efefachuhicamañoco miyamɨnaa imitɨco Moocaani ubuusuhicaumañoco.
Jaarunotɨ jisumi fanooro mɨjɨɨbugucuutɨhi.
6 Jaajaco tollɨ eheetavuudɨ toojafaño sacerdotemɨ fafucuvaacɨvɨro
feejiibuuhi ɨmegaomaño imimaño onoomañovɨ Moocaani jeecɨvoco
iheetavequi. 7 Jaanotɨ naha janaanɨcɨvɨ iicamaño aivo iimimaño
onoohɨgovɨ saafiiro ɨdɨɨboro diito sacerdotemɨ aivojɨɨbo feejibuuhi
safooro saficabavɨ. Jaabo tahɨ ufuusumi asimɨ tɨɨjohoco asatyooboro
Moocaanico jeecɨvejiibuuhi. Jaaneri iimitɨco Moocaani ibuusuqui,
bu miyamɨnaa imitɨco ibuusuqui icano. 8 Jaano toonotɨ Moocaani
Gaija mɨɨhaico gaajasuhi, oono ɨmegaomaño imimañovɨ Moocaani
jeecɨvoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovɨ ɨɨfetehicautɨnoco.
9 Jaano toonotɨ jisumi magaajaqui. Mɨɨro oono tomañovɨ Moocaanico
ejeecɨvono, bu asimɨco agaisiraicɨno icano. Jaamo tollɨ ejeecɨvomo
jeebɨɨ imitɨ buusucafototatɨhi. 10 Toono jillɨ tɨcovo machutahallɨvɨ, bu
tɨcovo adutahallɨvɨ, bu tɨcovo imibachuhallɨvɨ icano onoono. Jaano jillɨ
allɨoneheje imibachucoro atajɨɨbano. Jaarunoco Moocaani ubuunanɨcuudɨ
sihidɨ jeevacuutɨno.
11 Jaamaño jisumi Cristo asaacuumaño, jino iiminoono asaano
sacerdotetɨ Cristo icacuuhi, aivo imiyasacerdotetɨ. Jaabo diibo Cristo
Moocaanico jisumi jeecɨvucuuhi janaanɨcɨ aivo imijafaño. Jaaja
miyamɨnaa useri eheetavoratɨja: Jiijehallɨri iicatɨja, eneejiruno. 12 Mɨɨro
Cristo aivo imimañovɨ jɨcafutucuuhi. Jaaruubo asimɨ tɨɨjeheri ijeecɨvequi
icatɨno, jillɨ itɨɨjeheriro ijeecɨvequi. Mɨɨro jaabo safooro tahɨgo jɨcafutuubo
famoohallɨvɨro. Jaaneri ifinɨjɨtɨno fiivoco mɨɨhaidi ɨcɨubo. 13 Mɨɨro
asimɨ tɨɨjoho, bu niivɨmɨ seemeque altar onoonohallɨvɨ ɨjɨgasuguijɨno
icaneri, iimitɨma iicamohallɨvɨ fefachufimo. Jaano imityama iicamaño
ifihallɨnocoro imitusuno Moocaaniguiiharo iicaqui. 14 Jaano toono icaruno
imityama icauhi. Jaanegui fɨne imi Cristo tɨɨjoho janaanɨcɨ imityama icahi.
Mɨɨro mɨllɨ iicatɨno Gaijafeenedɨ Cristo ifiiriro Moocaanico jeecɨvuuhi
imɨhɨnibama achahano ifiico iguijenɨuneri. Jaabo tɨɨjoho mojeebɨɨ imitɨ
mɨɨnoco guijevefaño asatyonoco, mɨɨhaico nitɨhi, Moocaani iicaaboco
mejeecɨvequi.
15 Jaamaño Jesucristo jino bohono iimaa eetavomɨnaafi. Mɨɨro diibo
guijevefeenedɨ, eedeehiimaaguiinovɨ imitɨnoco omoonɨuno buusucafetehi.
Jaamo diito Moocaani ucuuhuvaumo, ifinɨjɨtɨno busumijeque diibo
unuunoco gaayɨcɨji. 16 Mɨɨro saafi inehejeditɨ: Jillɨcahi momoonɨ, nooboro
ihiimaahaameque acaatɨnɨno. Jari diibo iguijevecuudɨ toohaame onoobadɨ
moonɨcafetefino. 17 Mɨɨro diibo iguijevetɨnohachuta toohaame onoobadɨ
moonɨratatɨno. Jari diibo iguijevecuunobuunatɨ toohaame onoobadɨ
moonɨcafetefino. 18 Jaamaño itɨconɨo iimaa eetavo tɨconɨcafutuuhi
tɨɨjoho gañɨɨfeenedɨ. 19 Mɨɨro Moise paryɨ Moocaani atajɨɨbaunoco paryɨ
famoocoro miyamɨnaaco jɨɨbuguuhi. Jaaboro oveja ijeene taataco tɨfaiñoco
ɨɨcɨuboro, bu hisopo onoohohaafeque ɨɨcɨuboro, toohaafe nijequevɨ
tootaataco ificuuboro, asimɨ tɨɨjoho nɨfaihuma icanofaño acaduuhacuuboro,
itajɨɨba aameque fefachuubo, bu tollɨro paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ icano.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Jino tɨɨjoho miyaavusuhi amɨɨhaidi Moocaani
iimaaco atajɨɨbanoco. 21 Jaabadɨro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu paryɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

toojafaño iicaunehejeque tooneri Moocaanico ejeecivehicauji nehejeque
icano fefachuubo. 22 Jaano toono tajiiba onoobadi fiiticujiruno paryi
fanoovaaro tiijeheri imibachucafotonicino. Jaamaño tiijohoco igañiitiruva,
imiti buusurajitirahi.

Cristo Agaicaaucafutuuno Imitico Buusuuhi.

23 Miiro toono niquejefaño iicanobadi jiijehallivi iicaunoco
imibachuhicaumo asimico agaisiraicinofañodi. Jaano toono niquejefaño
iicaneheje asimico agaisiraicino janaanici aivo iiminocoro esuhi. 24 Jaabadi
Cristo miiro tooja iimija, miyaminaa useri eheetavocinijafaño jicafutuutihi.
Miiro jilli tooja niquejefaño imiyaaja iicaja ijiro iicauja. Jilli niquejefañoro
jicafutuubo. Jahigo jisumi Moocaani imefeenevi icaabo mohalliviihiimaaqui. 25 Jaanoti judiomi sacerdotemi aivojiibo faficabaciviro safooro
jicafetefihi aivo iimihigo onoohigovi itiijoho iicatineri Moocaanico
ijeecivequi. Jaanoti Cristo saicino iguijeveneri jeecivotatihi. 26 Jaanoti tolli
iicaruva, Cristo saicino guijevehicajiruubo siicijetiro jiinije ifiivuunotiro.
Jaaruno tolli icatino. Miiro jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi
fanoohalliviro. Jaaboro guijeveubo imitico ibuusuqui. 27 Jaabadi famooro
miguijeveji safooro. Jaanobuunati Moocaani ajaadujino icaji. 28 Jaabadiro
Cristo safooro guijenicafutuuhi paryi jiinijeminaa imitico ibuusuqui.
Jaanobuunati siino saajiibo jiijehalliviiaaruno tusumi imitico ibuusuqui
icacuujitino. Jilli diiboco otoomomocoro ataajasuvaabo saaji.

10 Jaanoti miiro Moise tajiiba oono iminoono asaaujino gaijaro
iicauno. Jaaruno aivo imiyaano ifibadi jeevatihi. Jaamaño tajiiba,
toono asimi gaicaauco faficabavaviro omoonino feenedi Moocaanijaagovi
ofoomoco imitusutatihi. 2 Jaanoti miiro tolli tajiiba onoobadi omoonino
imitico ibuusufiruva siino tolli moonihicacuujitirumo. Miiro tolli
omoonihicamoco iimiti ibuucuuruva, iimitima iicanoco esicicinicujitirumo.
3 Jaanoti tolli iicatimaño, toono asimi gaicaauco eheetavono diitoco
faficabavaviro imitima iicanoco esaayusuhicahi, 4 toono asimi tiijoho
miyaminaa imitico ubuusuutimaño.

5 Jaamaño jiinijehalliviiaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:
Uuro gaajacuhi iijoho idiimogotinoco asimico iidi agaisiraicinoco,
bu asimico ico aacinoco icano. Jilliro uco miyaminaafiti deetavehi.
6 Miiro ico imo imo moonitino iidi asimico ijigasuneheje, bu tolliro
imitico ibuusuuqui asimico agaisiraicineheje icano. 7 Jaaneguiiha
ico neehi: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi;
oono uuti Caatinihaamefaño onoobadi iicaqui, nooboro.
8 Miiro iticoni noobo; Moocaani imogotihi, asimico diibedi agaicaaunoco,
bu asimico diiboco aacinoco, bu imitico ibuusuqui asimico ijigasunoco
icano. Jaabadiro bu toono Moocaanico imo imo moonitihi, toono tajiiba
onoobadi omooniruno. 9 Jaanohalliviiaaqui bu noobo: Jino saacuuhi iijoho
Moocaani idiimogobadi eetavequi, nooboro. Toono eedeehasimi gaicaauco
Moocaani ifinisuuboro, toonoco boobaniibo bohono uujoho iguijevejineri,
eneejirunoco. 10 Jaamaño Moocaani miihaico mohimitico buusuucuuhi,
Moocaani iimogobadi Jesucristo sano safooro famoohalliviro iguijeveumaño.

11 Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuvaaciviro tolli
moonihicahi. Jaamo saicino sahomonocoro asimi gaicaauco jeecivomoro
icanicihi, imitico buusuujitirunoco. 12 Jaanoti naha Jesucristo safooro
sano paryi mohimitihalliviiaaujino guijeveuhi. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

casiivuubo fahiijivaro iicaqui. 13 Jaaboro tahigoti toomoobo diibo minaa
iguiinovi ificucafetejinoco. 14 Miiro safooro iguijeveunofañodi iimitico
ubuusuucuumoco imitusucuubo, ufucuro milli icacuutimo iicaqui.
15 Jaabadiro bu Moocaani Gaija miihaico toono miyaano iicanoco
gaajasuhi. Miiro iticoni jilli nuubo:
16 Miiro jilli noobo Aivojiibo Moocaani: Tufucuje afatyonobuunati
diitoma jilliji tahiimaaco eheetavono. Diito jeebiifaño
tatyajiibaco ficuji, bu tolliro ihesamaajefaño ficuji, nooboro.
17 Jaadi bu siino noobo:
Ufucuro esafutucujitihi diito imitico, bu diito imitico
omooninoco icano, nooboro.
18 Jaamaño imiti ubuusuucafutucuudi siino jeecivoco toonohallivi
eetavoratacuutatihi.

Moocaanijaagovi Mifiitivequi.

19 Jaaneguiiha tañahabomi, jisumi masii ñihicugotimo aivo iimihigovi
mijicafetequi Jesucristo tiijohofañodi. 20 Bohojiri mefeequi, fiivo jiihairi
igaachehubaryutyigaba bujinagovi mafatyequi: Diibo Cristo ififañodi
mafatyequi, eneejiruno. 21 Jaabo Jesu aivo momiyasacerdoteti icacuuhi,
Moocaani iija niquejevi iicajafaño. 22 Jaaneguiiha masii Moocaanijaago
mefeequi miyajeebiima mihicamoro, bu aivo imino mimiyaavogomoro
icano. Miiro diibo mojeebiinoco niticuuhi mohimitico esicinicuutimo
miicaqui, bu jaabadiro mofiinoco imino nifaihuri niticuubo. 23 Jaaneguiiha
masii sefano jino mimiyaavogonoco mehesicininofañoro miicaqui,
siino iijijaagovi fatyucuutimoro; miiro Moocaani miihaico unuunoco
aciji, abañitatimaño. 24 Jaaneguiiha masii miguiinequi fahigovavi
mahamusucasinoco toonofeenedi sitaaco magaijinoco mihifusuqui,
bu iiminocoro momooniqui icano. 25 Bu tolliro Moocaanico mihimequi
mihigaivusumi efeehicatimobadi iicatimo miicaqui. Ivi jilliro fahigovavi
mesefasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanici aivo jisumi miicaqui,
oono Aivojiibo Cristo asaajifucu ifiitivucuunoco magaajamoro.
26 Jaanoti miyaanoco magaajacuurumo jilli imitico mihimogomoro
momoonihachiiji, chahacuuno siino imitico ibuusuuqui toonohallivi
iguijenimoro ejeecivejino. 27 Idiinoro naha mohallivi icaji ñihicuneri
miihaico ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi ciijigai, sihidi inifotono
ijigasunoro, finisuji Moocaaniminaaco. 28 Miiro saatoho Moise
tajiiba onoobadi omoonitimohallivi miimisiici ijiibugusumi, diitoco
idaasugotimoro gaicaaufimo. 29 Imi fine jaano janaanicivi idaasuno
moonicafetejimo, Moocaani Seemeneque jihovoobobadi omoonimoro,
bu itiijohoco itihiisumoro, bu tolliro Moocaani Gaija diitoco agaijiiboco:
Imitino, eneehicamo. Miiro totiijeheri Moocaani iimaa miyaavuhi.
Jaaneri diito niticafutuuhi. 30 Miiro magaajacuuhi Aivojiibo Moocaani
unuunoco: Uujoho idiiboro ahaamijiibo. Uujoho ijaadaco aciji, nooboro.
Tolliro bu nuubo: Aivojiibo iicuumiminaaco ijaadaco aciji, nooboro.
31 Jaamaño aivo sihidi jeevano ñihicuno iimitino miyaminaa Moocaani
iicaabo usefaño iifetejino.
32 Jaaneguiiha amiihai iticoni mihicaunoco mehesafoto Moocaani
jiibogoco magaayicinobuunati, amiihaico idaasuno omooniusumi
majaabiciunoco. 33 Miiro amiihaiti saatoho miyaminaa imefeenevi
idaasuno moonicafutuuhi. Jaamohalliti mihicamoco mihimuguuneri

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tolliro idaasuno mihicauhi. 34 Tolliro bu amiihai civojafaño iicaumoco
mihidaasuguehicauhi, tolliro bu imo imo majaabiciuhi amiihai
busumijeque udumitiicihicausumi, niquejefaño aivo janaanici imino
busumije ufucuro ifinijitino iicanoco magaajamoro. 35 Jaaneguiiha
toono iguitimo mimiyaaveguehicanoco mejeevesudino; toono amiihaico
imino busumijeque aciji. 36 Jaaneguiiha imino majaabicimoro Moocaani
iimogobadi momooni. Jaamo diibo unuunoco magaayiciji. 37 Miiro
Caatinihaamefaño noono:

Jaabo asaajiibo goovajino, aivo goovajino asaano,
gueenene icatiibo. 38 Jaanoti imino iicamo imiyaavogo
sefafeenedi icaji. Jaanoti dojicuviro iminifotohachiiji,
diiboma imo imo icajitihi, noonoro.

39 Jaaruno miihai dojicuviro iminifetefimoco ifinisufimooto mihicatihi.
Jilli miyaavogofeenedi ijeebiico ataajasufimootoro mihicahi.

Miyaavogo.

11 Jino miyaavogo: Ufucu magaayicijinoco imino magaajamoro
motoomono, bu tolliro mahatyimetiruno miyaano iicanoco
imino magaajano icano. 2 Miiro moheedetemihai ivi imitocafutuuhi
imiyaavuguumaño. 3 Bu miyaavogofeenedi magaajahi jiinijeque, bu paryi
niquejefaño iicanehejeque icano Moocaani ihiimaafeenedi eheetavuunoco.
Jaamaño siicije aatyimerautinoti jino mahatyimeneheje eetavocafutuuhi.
4 Miiro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jeecivo janaanici, aivo imineri
Moocaanico jeecivuuhi. Jaamaño Moocaani diiboco iimitusuuboro
ijeecivoco gaayiciuhi. Jaamaño Abel guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo
jiibogoti magaajahicahi.
5 Bu tolliro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotiiboro niquejefaño
satyocafutuuhi. Jaaboco siino atyimecuutimo Moocaani asatyuumaño.
Miiro Caatinihaamefaño noono diiboco asatyujino imegavi: Enoc
imino iicahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi, noonoro. 6 Jaarunaa
miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo moonisujitirahi. Miiro
Moocaanijaago mefeejimo, Moocaani iicaaboco, bu diiboco iguiinomoco
ajaadufinoco icano mimiyaavogotahi.
7 Jaabadiro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco
ijiibuguunoco atyimerautirunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco
eetavuubo paryi iyotoco togari itaajasuqui. Jaamaño toonofeenedi jiinije
miyaminaaco ifinisuqui ficuubo. Jaamaño Moocaani diiboco imitusuuhi
imiyaavuguumaño.
8 Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco
ucuuhuvaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aaciujino
jiinijejaago. Jaabo ijiinijeti fuuhi, jilli agaajatino jiinijejaago. 9 Jaabo
Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aaciguuno jiinijehalliviı
siicuumiminaafibadi icaubo. Jaabo tahigo nijeganoguiinoro icaaboro
feehicauhi. Jaabadiro bu Isaac onoobo, bu Jacob onoobo icano icahicauhi
toono unuunoco agaayiciurumisi. 10 Miiro Abraham guiinehicauhi
ufucuro ifinijitinocuumico. Jaacuumi oovominaafi, bu iheetavominaafi
icano Moocaani.
11 Jaabadiro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiyago icacuurugo
seemevauhi. Miiro gaifiico seemevaugo, Moocaani unuunoco
imiyaavuguumaño. 12 Jaamaño Abraham aivo amiyaabo iicauneri

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

niinovacuuruubo sihidɨ iyaachimɨhaivauhi, ajashutɨno niqueje
meecirɨdɨmo, bu paryɨ muuai jiinɨgaiyɨhaiño ajashutɨno oovoratɨno
iicadɨno.
13 Jaarumo paryɨ famooro guijeveumo Moocaani unuunoco
gaayɨcitɨmoro. Jillɨ imiyaavuguumaño tehesinotɨro aatyɨmeuneriro imo
imo icahicaumo. Jaamoro nuumo: Mɨɨhai jijeoto mihicacuutɨhi. Jillɨ
jiijehallɨri gueenene mihicajitɨhi, noomoro. 14 Jaamaño tollɨ ihiimaamo
imino gaajasuhi siijiinɨje imiyajiinɨjeque guiinomoro ofoonoco. 15 Jaanotɨ
mɨiro tahɨgotɨ asaauno jiinɨjequere ihesamaaiuruva, tahɨgovɨ dojɨcuvɨro
uumiujirumo. 16 Jaanotɨ iimino jiinɨje imiyajiinɨje iicajeque imuguumo,
niquejefaño iicano jiinɨjeque. Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani
uujoho, nooboro onooneri nucufevetɨibo, mɨiro diibo diitedi cuumico tahɨ
eheetavucuumaño.
17 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco
ɨnɨsuusumi, illi Isaac onooboco asatyuuboro gaicaaujirahi Moocaanico
ijeecivequi. Mɨiro ɨdɨiboro illi iicauboco; diibofeenedɨ Moocaani unuunoma
iicaujiruuboco. 18 Mɨiro jillɨ nuubo: Isaacfeenedɨ diiyaachimɨhaima
diicaji, nooboro. 19 Mɨiro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco
Moocaani ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamaño Abraham illico siino
gaayɨciuhi iguijenɨurunofañotɨ.
20 Jaabadɨro bu Isaac imiyaavuguumaño illimɨsi Jacob, Esau icamɨsico:
Imino mihicaji, nuuhi. 21 Jaabadɨro bu Jacob imiyaavuguumaño
iguijeveujino ɨmegavɨro Jose seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro
iqueseivɨ esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo. 22 Jaabadɨro bu Jose
imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmɨco nuuhi, Egipto jiinɨjetɨ
ihiinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajɨibauhi: Jillɨ jei tabacɨnoco momoonɨ,
nooboro.
23 Jaabadɨro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimɨsi fatanɨuhi
ifiivuusumi miinɨhɨbaacɨ, sanɨhɨba ɨdɨino tɨcovovɨ aivo oovosɨiuneguiiha.
Jaamɨsiro iguiutɨmɨsi Egipto jiinɨje aivojɨibo: Seemeque magaisiraicɨ,
nooboro atajɨibaunotɨ. 24 Jaabadɨro bu diibo Moise ujusicuudɨ
imiyaavuguumaño imuguutɨhi Egipto jiinɨje aivojɨibo aicɨgai
iseemenetɨ ificujirunoco. 25 Jillɨro imuguubo Moocaani cuumimɨnaama
ɨdaasuno iicaunoco. Jaaboro imuguutɨibo jiinɨje imitɨri jihachutaro
imo imo iicaunoco. 26 Mɨiro diibedi Egipto busumije janaanɨcɨ
aivo imiuno Cristohallɨtɨ ɨdaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani
diiboco aacɨujinocoro utuumumaño. 27 Jaaboro bu imiyaavuguumaño
Egipto jiinɨjetɨ fuubo toojiinɨje aivojɨibo icajɨisuco iguitɨibo. Mɨiro
sefano icaubo omoonɨujinofaño Moocaani aatyɨmeratɨiboco
aatyɨmeubobadɨ.
28 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Pascua jɨibaimoco eheetavuuboro
tajɨibaubo iguhuganoco ovejamɨ tɨijeheri ijeesuqui toonotɨ Moocaani
toomomɨnaafi guijenɨmɨnaafi, Israel seemetɨ ihamiyaaboco guijenɨtɨibo
iicaqui. 29 Jaabadɨro bu imiyaavuguumaño israelmɨ Tɨfai Muuaifeenedɨ
fatyuuhi, imuuai nɨfaihuco fahɨgovaacɨvɨ udugaacusuumoro
ijiinɨjehallɨdɨro fatyuumo. Jaamo dojɨcutɨ egiptomɨnaa ufuurumo jillɨro
macanɨuhi.
30 Jaabadɨro bu imiyaavuguumaño Jerico cuumihallɨdɨ emecucɨnɨuno
callajaavuuhi, israelmɨ tuucuumihallɨdɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ
icano iviuvuuno nijequetɨ. 31 Jaabadɨro bu ajevamɨnaago Rahab onoogo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

imiyaavuguumaño Moocaanico uguubuutɨmo iguijeveusumi guijeveutɨgo,
diigo Israel gaajavɨ agalluumoco imino agaayɨciumaño.
32 ¿Jinejeque fɨne siino neeji? Aivo finɨjitɨruno Gedeoditɨ jɨɨbuguruva,
bu Barac onooboditɨ, bu Sansonditɨ, bu Jefte onooboditɨ, bu Daviditɨ,
bu Samuelditɨ, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaaditɨ icano jɨɨbuguruva.
33 Jaamo imiyaavuguumaño siijiinɨjemɨnaaco ajashutɨno guiinonɨumo,
bu tollɨro imino ijiinɨjeque tajɨɨbahicaumo, bu tollɨro Moocaani
aaciguunoco gaayɨciumo. Jaamoro bu tollɨro jɨcumɨ eedujirumo iijɨnoco
jɨmɨhicusuumo, 34 bu ciijigaiño sefarunoco jabaasuumo, bu aamɨganeri
iguijeniujirunotɨ taajaumo, bu iniinovafiurumo quehecufiituuhi, bu
mɨnaavɨ mityano iicaumoro siijiinɨjeo amocasimɨnaaco guiinonɨumo,
35 bu saatoho gaigoomɨ iyoto uchuumucuurumo siino ubuheeteumoco
gaayɨciuhi. Jaanotɨ saatoho guijeveuhi diitoco ɨdaasuno omoonɨuneri,
toono diitoco ɨdaasuno omoonɨunotɨ igutuutɨmo, siino ubuheetemere
imino iicajinocoro imuguumoro. 36 Jaanotɨ bu saatoho ɨdaasuno icauhi
diitoco eedeejecunehejeri, bu ahaamɨnehejeri, bu jɨgaiñehineri isisɨmoro
ɨcɨvojaanɨunehejeri icano. 37 Jaanotɨ saatoho guijeveuhi guiisibaneri
ahaamɨuneri. Jaanotɨ bu saatohofeenedɨ feeducucafutuuhi. Jaanotɨ saatoho
aamɨgari guijeveuhi. Jaanotɨ saatoho fahɨgovavɨ ɨguefiivomoro feehicauhi,
asimɨbadɨ asimɨmeeheneri ofoboocamaaimoro, diitoco ɨdaasuno
omoonɨneri sihidɨ ɨdaasuno iicamoro. 38 Jaamo diito miyaavogofañodɨ aivo
obocɨumaño jiijehallɨri iicaujitɨrumo icahicauhi. Jaamo sɨcaihɨguehejedɨ
ɨgomoro feehicauhi, bu ifagajɨnohallɨdɨ, bu jiinɨjepaajenefañodɨ, bu
guiisihojɨnofañodɨ icano. 39 Jaarumo paryɨ diito imiyaavogofeenedɨ
iimitusucafutuurumo Moocaani aaciguunoco gaayɨciutɨmehiica,
40 m-mɨhaidi aivo imino mohɨmegaro agaayɨcitɨno.[c] Jaadɨ jari diito
mɨɨhaima sano iimitusunoco gaayɨciji.

Jesucristocoro Mɨhɨifɨnɨcɨ.

12 Jaaneguiiha sihidɨ diito miyaavogoma iicaumo fahɨgovadɨ mɨɨhaico
imibocɨninoco magaajamoro, masɨɨ uufocovɨ mejeevesuqui paryɨ
imitɨco mɨɨhaico iijeevesunoco, bu tollɨro jino imitɨ mɨɨhaico ɨmɨtasunoco
icano. Jaamoro masɨɨ majaabɨcɨmoro sefano mefeequi jino mohɨmega
ofoocɨnineri. 2 Jesucoro ɨɨfɨnɨcɨmoro, diiboti jino momiyaavogo asaaboco.
Jaanoco bu diiboro ujusisuubo. Mɨɨro jaabo Jesu ɨmohobujehallɨvɨ
guijeveuhi. Tohoomono guijeve nucufesuno icarunoco jeecɨvotɨɨboro, tollɨ
ɨdaasuno iicaunobuunatɨ aivo imo imo iicaujinoco agaajaumaño. Jaaboro
Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
3 Jaanoco amɨɨhai mehesamaaje, jaamoro Jesuditɨ magaaja imitɨminaa
useri ɨdaasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhuuchuvomoro mejeevesudino.
4 Mɨɨro amɨɨhaihiica miguijevetɨhi imitɨma momoonɨcasihicanohallɨtɨ.
5 ¿Nacu fɨne amɨɨhai majabajeevecuuhi Moocaani amɨɨhaico iseemebadɨ
afajɨɨnɨhicanoco? Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:

Taseemene, imino guubu Moocaani ɨco ahaamɨɨboro
afagoonoco, bu deevesudino ɨco ɨhɨɨbasumi.
6 Mɨɨro Moocaani agaijɨmoco ahaamɨɨboro fagueefihi,
bu tollɨro aamɨfiibo iseemetɨ iicaqui agaayɨcɨcuumoco,
noonoro.

---

c 11.40: Sahaamefaño noono: iminoco ificuumaño.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

7 Jaaneguiiha amɨihai majaabɨcɨ amɨihaico ahaamɨnoco. Mɨiro
Moocaani amɨihaico iseemebadɨ moonɨhi. ¿Nacu cajaanɨ iseemeque
ahaamɨmoro fagotatɨhi? 8 Jaanotɨ Moocaani iseemeque afajɨinɨbadɨ
amɨihaico ahaamɨiboro afajɨinɨtɨhachiijɨ, diibo miyaseeme mihicatɨhi,
jillɨ ajevaseemebadɨro mihicahi. 9 Jaabadɨro bu seeme mihicausumi
jiijehallɨvɨ mɨihai caanimɨ mɨihaico afajɨinɨmoro aamɨjiibuuhi. Jaamoco
mobocɨguejiibuuhi. Jaamo bu niquejeoobo Moocaaniguiinovɨ miminifoto
fiivoma miicaqui. 10 Mɨiro mɨihai caanimɨ mɨihaico faguejiibuuhi
jino gueenene mihicajitɨno jiinɨjehallɨvɨ miicaqui. Jaamo mɨihaico
faguejiibuuhi diito imino iimogobadɨ. Jaanotɨ naha Moocaani mɨihaico
faguehi mɨihai miyanotɨro imino mihicajineguiiha, mɨihaico iimimotɨ
ificuuqui, diibo iimiibo iicabadɨ. 11 Mɨiro magaajacuuhi mɨinoco
ahaamɨmoro afagueeneri imo imo mihicatatɨhi, jillɨ mɨinoco aaivomaño.
Jaano afagoonoco uguubuumo toonofeenedɨ gaayɨcɨfihi tɨcovo jeebɨima
iicanoco, bu sajeebɨi iicaco icano.

Moocaani Iijɨco Muguubutɨno Aivo Ñɨhicuuhi.

12 Jaaneguiiha amɨihaico neehi: Mesefatusu miyaavogofaño
miniinovanoco, bu Cristoditɨ muhuumigonoco icano.[d] 13 Jaamoro ɨtɨcovono
jɨihaicoro miguiino amɨihai sefa niinovatucurunoco mesefatusumoro
Cristoma mofoo. Jaadɨ siino miniinovacujitɨhi.[e]
14 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebɨi mihica.
Jaamo iimino ifiima mihica. Mɨiro iimino ifiima achahamo
Aivojɨiboco atyɨmejitɨhi. 15 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ Moocaani
aacɨgonoco saatoho gaayɨcɨtɨmo mihicadino. Jaabadɨro bu saatohoba
namita coohai uchuumusufimobadɨ mejeevadino. Jaamo saatoho
ajashutɨmo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuutɨmo mihicahi.
16 Jaaneguiiha amɨihaitɨ saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icadino,
bu Moocaaninehejeque mɨtɨhɨsudino. Mɨiro tollɨ Esau moonɨuhi
ɨtɨconɨo seemenedi iicafinoco naajeubo safo machutahallɨvɨro. 17 Mɨiro
amɨihairyo magaajacuuhi dojɨcuvɨro toonoco Esau agaayɨcɨnoco
imuguurusumi diiboco tɨhɨsuubo. Jaaneri sihidɨ ataarunofaño tollɨ
omoonɨuno siino imibachucafutucuutɨhi.
18 Mɨiro amɨihai israelmɨ jogajɨ ifagajɨ mududɨɨcɨjirugajɨvɨ ufuubadɨ
masaatɨhi. Jaagajɨ cɨɨjɨgairi nɨfotocɨnɨuhi, bu jaagajɨ cɨvonoguiino icauhi
fucubadɨ icanoguiino, bu tollɨro sefano quijeba icaunoguiino icano.
19 Bu tollɨro muguubuutɨhi mɨriicu oojɨnoco, bu Moocaani icooco diitoma
ihiimaaunoco icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumoro
sihidɨ dilluuhi: Mɨihaima iimaacuudiibo, noomoro. 20 Tollɨ nuumo
Moocaani atajɨibaunoco iguiumoro ajaabɨcɨutɨmaño. Jaano jillɨ nuuhi:
Ifagajɨco iquicumoco magaicaau guiisibaneri, bu saatohoco aamɨgari
magaicaau icano, bu asi iicaruuboco, noonoro. 21 Aivo jano sihidɨ ñɨhicuno
ɨifuvusuumaño, Moise icauruubo nuuhi: Aivo iñɨhicuri sihidɨ iguiiboro
tererere icahi, nooboro.
22 Jaanotɨ naha amɨihai masaahi Sion iicagajɨjaago, bu Moocaani iicaabo
cuumijaago icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifaño sihidɨ

---

d 12.12: Griego iijɨri noono: mesefatusu amɨihai usene iniinovatonoco, bu amɨihai memuɨijene iniinovatonoco icano.
e 12.13: Griego iijɨri noono: Jaamoro ɨtɨcovono jɨihaico miguiino amɨihai tɨhai iimicuutɨrutɨhai siino iimitequi. Jaadɨ siino amɨihaico cɨryɨjeevecuujitɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

aivo ajashutino Moocaani toomominaa icahi. 23 Jaamo sahi igaicinihi
Moocaanico iimomo. Jaabadiro bu masaahi Moocaani seeme niquejefaño
imomono acaatinicinimo iigaicinimojaagovi. Tolliro bu Moocaani famoo
dugaacuminaafi iicaabojaagovi, tolliro bu imino miyaminaa gaijaco
Moocaani iimibachucuumojaagovi. 24 Tolliro bu Jesujaagovi, bohono
iimaa eetavominaafijaagovi, tolliro bu itiijoho efefachucinino Abel tiijoho
janaanicivi miihaico imino ijiibogonojaagovi icano.
25 Jaaneguiiha mehesicini jaamo, miihaima ihiimaaboco tihisutimo
mihicahi. Miiro taajautimo, jaatyo jiijehallivi diitoco Moocaani
unuurunoco uguubuutimo. Jaanegui imi miihai mataajajitirahi oono
niquejefañoti miihaico ocoovaaboco muguubutihachiiji. 26 Miiro Moisema
ihiimaausumi Moocaani ico jiinijeque maryibasuuhi. Jaabo nuuhi: Siino
bu safooro maryibasuji jiinijeque, bu niquejeque icano, nooboro.
27 Jaamaño: Siino bu safooro maryibasuuji, onoonoti magaajahi, diibo
eheetavuuno paryi amaryibanoco ifinisujinoco. Jaanobuuna idiinoro
atyuuvejino amaryibatino. 28 Jaanoti naha Moocaani ihaivojico miihaico
aacino maryibajitihi. Jaanohallivi masii Moocaanico mejeecivomoro
mihimequi, ñihicugomoro bocigomoro icano. Jaaneri diibo imo imo
iicaqui. 29 Miiro Moocaani ciijigai ifinisufinobadi jeevahi.

Jilli Momoonihachiiji Moocaani Imo Imo Icaji.

13 Jaaneguiiha Cristofeenedi amiihai nahabomi iicamoma
magaijicasinoco mejeevesudino. 2 Amiihai iijavi agasemeque imino
magaayicihiica. Miiro tolli omoonihicaumaño saatoho Moocaani
toomominaaco iijafaño gaayiciuhi, diito Moocaani toomominaa iicaunoco
gaajatimoro.
3 Tolliro bu mehesafoto civojafaño iicamoti, diitoma sano civojafaño
mihicamobadi. Bu tolliro idaasuno iicamoti mehesafoto, tolliro bu amiihai
idaasuno mihicajirumaño.
4 Tolliro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amiihai taabavacasico
mimihininidino. Miiro Moocaani aamiji aajevamoco, bu buhigueejedi
sitaajema iicamoco icano.
5 Bu nihibamico sihidi mihimoyiicidino, amiihaima iicadinomaryo imo
imo mihica. Miiro Moocaani jilli nuuhi:
Ico jeevesujitihi, bu ico gañiijitihi icano, nooboro.
6 Jaaneguiiha iguitimoro meneejirahi:
Aivojiibo tahamusuminaafi iicaabo. Jaamaño iguitihi
miyaminaa uco omoonijirunoco, noomoro.
7 Tolliro bu mehesafoto amiihaico atajiibajiibuumo iicajiibuunoco, bu
tolliro amiihaico Moocaani iijico ijiibuguumo iicajiibuunoco. Jaamo
diito ivi miyaavogoco magaajamoro tolliro momooni.
8 Miiro Jesucristo diiboro fahiijivaro icaabo, ubuunavatiibo iiji
iicahiniiboro, bu fahiijivaro iicajiibo icano. 9 Jaaneguiiha amiihai
siyomojiibogo agaajaratinoco magaayicicuudino. Jaanoti naha aivo
imino mojeebiino Moocaani gaiji sefaco agaayicino. Jaanoti toono
machutahallivi atajiibanoti mojeebiino sefaco gaayicijitirahi. Miiro
toonoco eheetavurumo, ¿toonofañodi jinejebaco icitatihi?
10 Jaanoti naha miihai Moocaanico mejeecivono siibadiro jeevahi.
Jaamaño sacerdotemi, eedeehimihiijafaño ejeecivejibuubadi
omoonihicamo, miihai jeecivofaño iicajitirahi. 11 Miiro judiomi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

sacerdotemɨ aivojɨɨbo asimɨ tɨɨjohoco aivo iimihɨgo onoohɨgovɨ satyefihi,
imitɨco ibuusuqui tooneri jeecɨvomo. Jaanotɨ ifaamoco tuucuumitɨ
buhɨgovɨ jɨgasunɨcɨmo. 12 Jaabadɨro bu cuumitɨ buhɨgovɨ Jesu guijeveuhi,
miyamɨnaa imitɨco itɨɨjeheri ibuusuqui. 13 Jaaneguiiha masɨɨ Jesujaago
mefeequi cuumitɨ buhɨgovɨ, diibo nucufesuno iicaubadɨro miicaqui.
14 Mɨɨro jiijehallɨvɨ mɨɨhaidi chahacuumi ufucuro ifinɨjitɨno cuumi.
Jaamaño miguiinehicahi ufucu asaajino cuumico. 15 Jaaneguiiha
fahiijɨvaro masɨɨ Moocaanico mihimehicaqui Jesucristofeenedɨ. Mɨɨro
jino mihimono mojeecɨvo iicanoco, masɨɨ fahiijɨvaro meheetavehicaqui.
Jaaneguiiha masɨɨ mihimequi moojɨri. 16 Jaamoro majabajeevedino
imino momoonɨhicanoco, bu saatohoma mɨhɨɨfocasihiica amɨɨhaima
iicanehejeque icano. Mɨɨro jillɨ mejeecɨvono Moocaanico imo imo
moonɨhi. 17 Bu amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaguiinovɨ miminifotomoro diito
amɨɨhaico onoonoco: Jii, meneehica, mɨɨro diito amɨɨhai jeebɨɨnoco
otoomomo iicamaño. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi diito amɨɨhai
jeebɨɨnohallɨvɨ Moocaanico ɨjɨɨbeguejinoco. Jaachiijɨ diito Moocaani
dudɨcamaajeque eheetavonoco imo imo moonɨjimo. Jaanotɨ imo imo
moonɨtɨmo ɨdaasunoba omoonɨhachiijɨ, ¿amɨɨhai jinejebaco toonotɨ
mɨhɨcɨjitɨrahi?
18 Tollɨro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaahica. Mɨɨro mɨɨhairyo
magaajahi mohesamaaje imono iicanoco, fanoovavɨ imino
mihicagonoco mihimogomaño. 19 Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Jaamo
Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaahicahi, diibo uco siino goovano
amɨɨhaijaagovɨ igalluuqui.

Niino Iimaa.

20 Jaabo Moocaani sajeebɨɨco aacɨfiibo, Mohaivojɨɨbo Jesucristo
ita toomomɨnaafi aivo sihidɨ ejeevaabo itɨɨjeheneri bohono iimaaco
imiyaacaruuboco siino guijevefañotɨ ububheetesuubo, 21 amɨɨhaico
iimibachuqui. Jaamo fanoovavɨro imino mihicahi. Jaamoro diibo
imogobadɨ mihicahi. Jaabo bu mofifaño iimogonoco imoonɨqui
Jesucristofeenedɨ. Jaaneguiiha Cristoco macahacɨsu fahiijɨvaro. Fɨne.
22 Tañahabomɨ, majaabɨcɨ jino amɨɨhaico afajɨɨnɨɨbo onoonoco.
Mɨɨro amɨɨhaidi jihaameque mɨɨdɨnoro caatɨnɨhi. 23 Bu tollɨro imeguehi
amɨɨhai magaajanoco, monahabo Timoteo cɨvojatɨ ihiinucunoco. Jaabo
goovano agasehachiijɨ, diiboco satyeji amɨɨhaico emeecitodɨ.
24 Tollɨro bu paryɨ amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro
paryɨ miyaavogofañodɨ monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano,
tollɨro bu Italiari iicamo monahabomɨ amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi icano.
25 Jaafa paryɨ amɨɨhaico Moocaani imino moonɨhi. Fɨne.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

SANTIAGO

Santiago Fahɨgova Iicamedi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Santiago, Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo
jeecɨvomɨnaafi icano iicaabo, taajɨco galluuhi fahuseecɨ motɨhaitɨ
miicuumiicɨ ɨdɨino iicamo Israel cuumimɨnaa faajiinɨjeri agavaracɨnɨmedi.

Moocaanitɨ Gaaja Saahi.

2 Tañahabomɨ imo imo mihica fanoova amɨɨhaico ɨnɨsusumi. 3 Mɨɨro
amɨɨhairyo magaajacuhi amɨɨhai miyaavogoco ɨnɨsusumi toonotɨ
magaajahicahi janaanɨcɨ majaabɨcɨnoco. 4 Jaanoco amɨɨhai jeebɨɨfa mificu.
Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvoratɨno imino majaabɨcɨhicaqui.
5 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaitɨ gaajama machahahachiijɨ Moocaanico
midillu amɨɨhaico ihacɨqui. Diibo famoovaaco acɨhi gaijɨtɨɨbo, sɨguubutɨɨbo,
bu mɨllɨ nootɨɨbo icano. 6 Jaanegui midillu aacɨjinoco miyaavogomoro:
Acɨjɨtɨɨbo, nootɨmo. Jaanotɨ imiyaavogotɨɨbo muuai tyuucaibadɨ jeevahi
guibuhuba juugahitɨ sinaaguehivɨ asatyonɨcɨbadɨ. 7 Jaanegui tollɨ iicaabo
Aivojɨɨbo Jesucristotɨ agaayɨcɨjinoco esɨcɨnɨdino. 8 Jaamaño tollɨ iicaabo
jaachiijɨ sanooco imeguehi. Jaadɨ bu cɨvoho siinoco imogoobo icano foobo.
Jaamaño ɨjeebɨɨ sahɨgovɨro icatatɨhi.
9 Jaanotɨ saafi monahabo miyamɨnaa ɨmega jillɨ mɨhɨɨfoobo iicaabo,
imo imo iicaqui Moocaani ɨmega miyaabo iicaneri. 10 Jaanotɨ sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicaabo miyamɨnaa ɨmega obocɨtɨsumi imo imo iicaqui.
Mɨɨro inɨhɨbamɨma iicaabo, ñaavahu deecano gueenene iicatɨbadɨro
gueenene icatatɨhi. 11 Nɨhɨba ihiinoobo sefano aachɨcɨsumi, iñaavahu
ochoomoneri ideecano aifefihi. Jaamaño ihovosɨ goovano finɨhi.
Jaabadɨ inɨhɨbamɨma iicaabo inajeetefeenetɨ finɨji.

Mɨɨnoco Ɨnɨsunoco Majaabɨcɨno.

12 Imicani icaabo diiboco ɨnɨsunoco ajaabɨcɨɨbo. Jaabo ɨnɨsucɨnɨcuubo
toono jaadabadɨ iicano fiivoco gaayɨcɨjiibo chaahimɨgaco
magaayɨcɨnɨcɨbadɨ gaayɨcɨji, toono fiivoco Moocaani: Uco agaijɨmoco
acɨji, unuunoco. 13 Jaanotɨ saatohoco ɨnɨsuno iimitɨnoco imoonɨqui
eesamaaisunoco: Moocaani mojeebɨɨco ɨnɨsuno, meneedino. Moocaani
jeebɨɨfaño iimitɨno eetavo esamaaje chahahi. Jaabadɨro bu
mɨɨhaiñoobaco nɨsutatɨɨbo iimitɨnoco imoonɨsuqui. 14 Jillɨ saatoho iinoro
ifiitɨ iimitɨnoco iimoyɨɨcɨno asaano diitoco imitɨno moonɨsuhi. Jaaneri
tollɨ icafimo. 15 Jaano toono imitɨco mihimoyɨɨcɨnotɨ imitɨ fiivehi. Jaano
imino ujusicuudɨ guijeveque fiivusuno.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

16 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sita bañɨdino. 17 Paryɨ
miyaano iiminoco mɨɨhaico aacɨno niquejetɨ, Moocaanijaagotɨ saahi, jino
aachɨcɨnɨmoco eheetavuubojaagotɨ. Jaabo Moocaani diiboro. Jaamaño
chahano ɨcɨvono diiboco ubuunavajiruno. 18 Jaabo mɨɨhaico fiivoco
acɨhi miyaano jɨɨbogofeenedɨ. Jaamo diibo eheetavuuno basuta ɨtɨconɨo
onoovano iicabadɨ miicaqui. Jillɨ imuguubo, ɨjeebɨɨ onoobadɨ.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

19 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, goovano muguubuhica. Jaarumo
goovano mihɨimaahicadino, bu goovano mɨsɨfɨiratehicadino icano.
20 Jaanotɨ goovano ɨsɨfɨiratefɨibo Moocaani imogobadɨ moonɨtɨhi.
21 Jaaneguiiha mejeevesu paryɨ ɨɨdicunoco, imitɨno sihidɨ agahafucunoco
icano. Jaamoro sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro, magaayɨcɨ iimino
jɨɨbogoco amɨɨhai jeebɨɨfaño abasucunoco. Jaabogo amɨɨhai jeebɨɨco
ataajasujino mityama icahi.
22 Jaanegui tobogo onoonobadɨ, momoonɨ. Jillɨ tɨcovono
muguubunɨcɨdino. Amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino. 23 Jaanotɨ tɨcovono
uguubunɨcɨɨboro omoonɨtɨɨbo meecɨmefaño ihɨmeque emeecɨɨbobadɨ
jeevahi. 24 Jaabo ihɨmeque meecɨhi mɨllɨ ejeevanoco. Jaaruubo ofoodɨro
jabajeeveficuubo mɨllɨ ejeevanoco. 25 Jaanotɨ uguubunoco ajabajeevetɨɨbo
imino mataajajino tajɨɨbaco emeecɨɨboro toono onoobadɨ moonɨɨboro
ofoobo imicani icahi omoonɨnovɨ.
26 Jaanotɨ saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inejebaco
ɨtɨcɨvusutɨno jillɨ ifiico bañɨsuhi. Jaabo miyaavogo jillɨ sɨcamaño.
27 Jaanotɨ miya miyaavogo, ɨmɨhɨnivatɨno Moocaani ɨmefeenevɨ
icano jino; jɨjovotoco mahamusuno, fibaijɨto ɨdaasuno iicamoco
mahamusuno icano, bu jaamoro jiinɨjemɨnaa imitɨri mɨhɨnivatotɨmo
mihicano icano.

Miyamɨnaa Sabadɨro Mihicahi.

2 Tañahabomɨ, amɨɨhai Mohaivojɨɨbo Jesucristo caamovohɨgo iicaaboco
mimiyaavogomo saatohoco mobocɨgomoro saatohoco guiinovɨ
mificudino. 2-3 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi
iminoonofaño ɨjɨcamaaiboro, ihusetɨ iminoono usegaiviicunoma iicaaboco
imino magaayɨcɨmoro: Jino imimañovɨ casɨɨvo, meneejirahi. Jaanotɨ
ɨɨdaasuubo imitɨchehujema asaaboco, meneejirahi: Ɨɨjoho jahɨgovɨ jillɨ
dulleeve, jahɨ baavɨ casɨɨvo, noomoro. 4 Jaamo tollɨ momoonɨmaño
amɨɨhaifeenevɨro saafiico guiinovɨ mificuhicahi. Jaamo dugaacumɨnaatɨ
mihicahicahi imitɨno esamaajema.
5 Agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco muguubu: Moocaani jiijehallɨtɨ
ɨcɨhi ɨɨdaasufiimoco, sihidɨ miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito
igaayɨcɨqui diiboco agaijɨmoco aacɨguuno ihaivojɨco oono nɨhɨbamɨco
magaayɨcɨnɨcɨbadɨ. 6 Jaamaño amɨɨhai ɨɨdaasufiimoco munucufevesuhicahi.
¿Nacu diito oono inɨhɨbamɨma iicamo amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoro,
bu amɨɨhaico guicɨmoro aivojɨto ɨmega asatyehicamo icatɨno? 7 Mɨɨro
diito imitɨno iimaahicahi, sihidɨ ejeevaabo Jesucristo momotɨ, diibo
momofañodɨ amɨɨhai Cristota mihicaabotɨ.
8 ¿Nacu jeedɨ miyaano amɨɨhai imiya tajɨɨba Caatɨnɨhaamefaño
onoobadɨ momoonɨhicahi? Mɨɨro noono: Sitaaco gaijɨ, difiico
agaijɨbadɨro, onoonoro. Jaabadɨ momoonɨhachiijɨ, imino momoonɨhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

9 Jaanoti saatohoco mobocigomoro, bu saatohoco guiinovi
mificuhachiiji, imitico momoonihi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedi
atajiibaunohallivi imitico mihicihi. 10 Jaanoti bu saafi Moocaani
Moisefeenedi atajiibanoco paryi onoobadi imino moonihi, unuuruubo
sanooco imino omoonitimaño paryi fanoohimitifaño minifutucuuhi.
11 Miiro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedi gaigoomima diicadino,
unuuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedi
gaigoomima mihicatirumo, sitaaco magaicaaumo, paryi Moocaani
Moisefeenedi atajiibanoco imino momoonicutihi. 12 Jaanoti jisumi imino
mihiimaamoro momooni, Jesu taajasu tajiiba onoobadi mihicatihachiiji
ufucu Moocaani amiihaico omoonijinoco magaajacumaño. 13 Jaanoti
sitaaco idaasugotimo omoonihicamoco, bu tolliro idaasugoratino
moonicafeteji. Jaanoti iidaasugomoro omoonihicamo taajaji ufucu
jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodi Imino Momoonino.

14 Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco
omoonitimo, ¿milli bu jano imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco
taajasujitirahi. 15-16 Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago
icamo sicaimo imachutabama chahamo asaamoco, amiihaiti saatoho
ciijigaico, machutaaco icano acitimo meneejirahi: Tahi feemeebe,
machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo mahacitihi
ijicafetejiruno gaachehuti, bu ucuujivaachunoco icano. Jaano bu, ¿milli
bu jano imijirahi? 17 Jaabadiro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco
momoonitiruva momiyaavogo sicamañejiru.
18 Jaanoti bu saatoho neejirahi: Iijoho jilli ticovo miyaavogoma
diicahi. Jaanoti uujoho tamiyaavogofañodi imino moonininicihi. Jaabo
uco dihifusu jilli toono ticovono miyaavogocoro. Jaanoti uujoho ico
ifusuji tamiyaavogoco imino omoonihicanofeenedi, nooboro. 19 Jaanegui
iijoho miyaaveguehi Moocaani saafiiro iicanoco. Jii, imino moonihi.
Jaabadiro bu ijimi tomañogayicoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro
iñihicuri tererere icamo. 20 Jaaruubo gaajatihi miiro mimiyaavuguruubo
imino momoonitimaño momiyaavogo icaruno uchuumucuunobadi
jeevahi. 21 Miiro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onooboco
Moocaanico ijeecivequi asimico agaicaaufimañovi illico isisiuboro
agaicaaurumaño. 22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tolli
omoonirumaño. Jaamaño imiyaavogo imino jusiuhi tolli omoonimaño.
23 Jilliti miyaavuno Caatinihaamefaño onoono. Abraham Moocaanico
miyaavuguuhi. Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayiciubo.
Jaamaño Moocaani Abrahamco: Tañahaburucu, nuuhi.
24 Jaanoco magaajacuhi amiihai, Moocaani miyaminaafico gaayicitihi
jilli ticovo miyaavogoti mimiyaavogomoro, bu tolliro imino momooninoti
gaayiciibo.[a] 25 Jaabadiro bu Rahab onoogo ajevaminaago icauhi, gaajavi
ufuumoco iijavi gaayiciugo. Jaagoro diitoco aamusugoro sihigodi iicajiri
galluugo. Jaamaño bu diigoco Moocaani gaayiciuhi. 26 Jaabadiro bu mofi
igaijama achahacuuno chuumucuuhi. Jaabadiro bu miyaavogo imino
momoonitino uchuumucuunobadi jeevahi.

---

a 2.21-24: (Rm 4.1-25)

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Monejeba.

3 Tañahabomɨ, amɨɨhaifaño sihidɨ jɨɨbogomɨnaatɨ mihicadino.
Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi jɨɨbogomɨnaatɨ mihicamoco
janaanɨcɨ idillujinoco. 2 Mɨɨro famooro imitɨno momoonɨfihi. Jaanotɨ
saafi imitɨno iimaatatɨɨbo aivo ɨjeebɨɨ imino iicaabo. Jaabo tollɨro
bu paryɨ ifiico imino ɨtɨcuvusunoco gaajahi. 3 Jaabadɨro bu mɨɨhai
caballomɨ iijɨfaño jɨgaiñehico mɨjɨɨhacumoro muduujenɨtahi tohiri
mihimogohɨgovɨ diiboco mɨtɨcuvusuqui. 4 Jaabadɨro bu mahatyɨme,
tollɨro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba sefano sihɨgovɨ satyefihi.
Jaarugaco itɨcuvusumɨnaafi tɨcuvusufihi ajashuruga itɨcuvusutagari
imogohɨgodɨ. 5 Jaabadɨro bu tollɨro monejeba jeevahi ajashuruno mofiitɨ
iicano iimaajirahi sihidɨ jeevanoco. Jaabadɨ guiraarubajɨco ajashuruno
cɨɨjɨgai jɨgasujirahi. 6 Jaano monejeba cɨɨjɨgaibadɨ jeevahi, mɨɨno ifiivɨ
ajashutɨno jiinɨjedɨɨno imitɨ ficuucɨnihi monejebavɨ. Jaano paryɨ mofiico
faabohocoro mɨhɨninɨhi. Jaano ɨjɨmɨ cɨɨjɨgairi nɨfotocɨnino. Jaamaño
paryɨ diifi jɨɨhaico jɨgasujirahi. 7 Mɨɨro miyamɨnaa paryɨ faaboho asico
jeevamaaisujirahi joomɨco, jiinimomɨco, bu paryɨ teehifañoo asimɨco
icano. Jaamoco jeevamaaisunɨcɨcuumo. 8 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba aivo
monejebaco jeevamaaisujitɨrahi. Toono imitɨ iicano aivo guiinonɨratɨhi,
namita agaicaaufineri mataanɨcɨnibadɨ jeevano. 9 Tobariro Mohaivojɨɨbo
Moocaanico mihimehicahi. Jaabariro bu miyamɨnaaco: Ɨdicuno,
meneehicahi Moocaani ifibadɨro eheetavumoco. 10 Mɨɨro sahɨgotɨro
moojɨtɨ saano: Imino, monoono, bu: Imitɨno, monoono icano. Jaano
tañahabomɨ tollɨ icatɨno. 11 Jaabadɨ ¿nacu bu sahojɨtɨro nɨfaihuno
cuujirahi anaamofaihu, bu afaafafaihu icano? 12 Jaabadɨ ¿nacu bu baacuho
añaajebaco noovajirahi? ¿Nacu bu gachicohai moomohico noovajirahi?
Chaa. Jaabadɨ sahojɨtɨro nɨfaihu saajitɨrahi anaamofaihu, iquigaifaihu
icano.

Miya Gaaja.

13 Jaanotɨ amɨɨhaifeenevɨ saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachiijɨ
toonoco ihɨfusuqui imino iicanofeenedɨ, bu toono igaaja diiboco ɨjeebɨɨco
sɨɨcutiyɨba omoonɨnofeenedɨ icano. 14 Jaanotɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño sitaaco
iinohallɨtɨro mɨjɨɨheveneheje iicahachiijɨ, bu jillɨ amɨɨhaiguiiharo
sinehejeque momoonɨfihachiijɨ icano toono amɨɨhai gaajari mitya mitya
mihicadino: Aivo sihidɨ gaajahi, noomoro. Jaamo tollɨ omoonɨmo miyaano
iicanoco bañɨhi. 15 Jaamaño toono Moocaanijaagotɨ asaano gaaja icatɨno.
Jillɨ jiinɨjeo gaajaro, mɨino esamaajetɨro asaano gaajaro, bu ɨjɨtɨro asaano
gaajaro. 16 Mɨɨro iinohallɨtɨro sitaaco ɨjɨɨhevene iicahɨgo, bu ifiguiiharo
omoonɨfino iicahɨgo icano sajeebɨɨ chahahi. Jillɨ fanoova imitɨro icahi.
17 Jaanotɨ Moocaanijaagotɨ asaano gaajama iicamo jeebɨɨ mɨhɨnivatɨhi.
Jaamo sajeebɨɨ icahi, bu sɨɨcujeebɨɨma icamo, imihuseme eesɨcɨnɨmo, bu
ɨɨdaasugomo, imino moonɨmo, onoonoco jeenesutɨmo, jillɨ miyaanocoro
neefimo icano. 18 Jaanotɨ bu sajeebɨɨ iicanoco imogomo, sajeebɨɨ icaco
moonɨfihi ifi itɨquevequi.

Jiinɨje Imitɨco Mihimeguedino.

4 ¿Cuucatɨ amocasi, ɨɨbacasi icano amɨɨhaifeenevɨ saahicahi? Amɨɨhai
jeebɨɨfaño imitɨ imogoneheje, sihidɨ iicahɨgotɨ saahicano. 2 Mɨɨro
amɨɨhai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicatɨnoma mihicamo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

sitaaco magaicaauhicahi. Siinohallıtı mataquivomoro mıhıcıtınohallıtı
momoonıcasimoro mıhııbacasihicahi. Jaamaño amııhai siomonoma
machahahicahi Moocaanico midillutımaño. 3 Jaanotı midillurumo
magaayıcıhicatıhi imino midillutımaño. Jaamo mihimeguehicahi
imitınoco mihimogonohallıvıro magañııqui. 4 Amııhai miyamınaa:
Oono gaigo aijıco ejeevesugoro sifiima efeefigobadı mejeevahi.
¿Nacu magaajatıhi amııhai jiinıje icaco iimogomo, Moocaanimınaatı
iicanoco? Mııro cajaatyohacho jiinıjeque anahabovamo Moocaanimınaatı
iminifutucuumo. 5 Mııro sıcamaño iicatınoco jahi Caatınıhaamefaño
noono: Moocaani Igaijaco mofifaño ificuubo mııhaico sihidı gaijıhi,
noonoro. 6 Jaabo Moocaani mııhaico amusuhi iimihuseri siinoco
aacınofeenedı. Mııro jillı noono Caatınıhaamefaño: Moocaani quehe
quehe ifiico omoonımoma ıbacasihi. Jaanotı iimihuseri amusuubo ijeebıı
ısııcumoco, noonoro. 7 Jaanegui diibo iijıguiino mihica. Jaamoro ıjıco
mejenaau amııhaitı igaaqui. 8 Moocaanijaagovıro mifiitıvo, amııhaijaagovı
bu diibo ifiitıvequi icano. Imitımınaa amııhai eedeefiico mejeevesu.
Toono sasumiro Moocaani, jiinıje iicanoco magaijıhicamo, amııhai
jeebıınoco mihimibachucu. 9 Jaamoro ıdaasuno miminifotomoro,
mataacasi macanıfobamaje, bu amııhai jejebaco, taafiratı miminiiyu; imo
imo mihicanoco, ıdaasuno miminiiyu. 10 Jaamoro Aivojııbo Jesuguiino
amııhai ifiico miguiinonı. Jaadı amııhaico sihidı ejeevamotı ficujiibo.

Dinahabotı Diimaadino.

11 Tañahabomı, fahıgova imitıno mihiimaadino. Mııro inahabedıtı
imitıno eesamaaiboro: Iimitıco, onoobo, bu Moise tajııbatı imitıno
ihiimaaboro toonoco: Iimitıco, onoobo. Jaabo: Tajııba imitıco, onoomaño,
jillıro toonohallıvı fagomınaafitı minifetehi. 12 Jaanotı naha saafiiro
icahi tajııbaco aacıubo. Jaabo diibo fagomınaafi ıdııboro ifinısujiruubo,
ataajasujiruubo icano. ¿Jaanotı mııjoho nacu ıijoho: Sita imitıco,
eneejiruubo?

Gaajaratıno Cıvohofucuvı Iicajino.

13 Jaanegui jisu muguubu amııhai jillı meneehicamo: Jaachiijı mefeeji.
Jaanotı iicatıhachiijı cıvohogo mefeeji tuucuumivı. Jaamoro tahıgo
mihicaji saficaba tıcovovı naajeteuco mificumoro manaajeji sihidı
nıhıbamıco mıhıcıqui, meneehicamo. 14 Jaarumo magaajatıhi cıvohofucu
siibadı mıllıhacho mihicajinoco. ¿Mıllı fine mıino ifi? Oono fucuro
aimuufai agaasenere goovano afatyonıcıbadı jeevano. 15 Jaanegui jillıro
meneehica: Moocaani iimogohachiijı tollı mihicamoro tollı meheetaveji,
noomoro. 16 Jaaruno icanaaca amııhai suufenıtımo mejenaauhicahi mitya
mitya amııhai jeebııco momoonımoro. Jaano paryı toono imitı. 17 Jaanotı
bu imino omoonınoco gaajaruubo imino omoonıtımaño imitıcoro ıcııbo.

Inıhıbamıma Iicamedıtı Onoono.

5 Jinooco muguubu sihidı mınıhıbamıvamo, mataacasimoro sefano
magaibacasi ıdaasuno ufucu mihicajineri. 2 Mııro oono amııhai
nıhıbamı tuucıcuhi, amııhai imi gaachehuno nucucınıcuuhi. 3 Amııhai
nıhıbamı, amııhai oro icano tıvacınıcuuhi. Jaamaño magaajacafutucuuhi
jaabadıro amııhai ifi gueenene icajitıhi cıijıgairi ıjıgasunıcıbadı
fınıji. Jaarunaa nıhıbamıco sihidı aivo mititibaanıhi jino niinoofucuje

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mihicacuunaaca. [4] Mɨɨro bu amɨɨhai faguinoco ududɨcamaaihicamoco
majaaduhicatɨnoco, amɨɨhaico dillujimo. Jaanoco guubuujiibo Moocaani
mitya Aivojɨɨbo iicaabo, amɨɨhai dudɨcamaajemɨnaa amɨɨhaico
ajaadusunoco. [5] Jaamo amɨɨhai jiije jiinɨjehallɨvɨ iminoonoma mihicahicahi,
mihimogobadɨ. Jillɨ amɨɨhai ifiinoco mɨhɨcavasuhi niivɨmɨbadɨ jino
gaisiraicɨfucu gasecuunaaca. [6] Jaamo bu amɨɨhai iimihusemeque
magaicaausuhicahi ajaagabamaajirunobama achahamoco.

Majaabɨcɨmoro Moocaanima Mihiimaa.

[7] Tañahabomɨ, jaanegui majaabɨcɨmoro sajeebɨɨ motoomo Aivojɨɨbo
Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeecɨ, oono faguico abasuubo
ajaabɨcɨɨboro sajeebɨɨ toomonɨcihi itɨconɨo niija aigonoco. Jaadɨ niino niija
afatyonobuunatɨ ibasuta imino onoovanoco ihɨcɨqui iicanɨcɨbadɨ. [8] Jaabadɨ
amɨɨhai majaabɨcɨmoro sajeebɨɨ motoomo, quehecuno mihicamoro.
Mɨɨro jino Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino fiitɨvucuhi. [9] Tañahabomɨ,
sifiiditɨ fahɨgova imitɨno mihiimaacasidino, amɨɨhaico ufucu toonoco
jaadusudiibo. Mɨɨro Moocaani fagomɨnaafi iicaabo fiitɨcuuhi jino
guhugari icacuubo. [10] Jaaneguiiha tañahabomɨ, eneecau magaaja johono
Moocaani iimaamɨnaa diibeditɨ ɨjɨɨbeguehicaumo ɨdaasuno iicamoro
ajaabɨcɨhicaunoco. [11] Mɨɨro mɨɨhai: Aivo imino icamo, meneehi ɨdaasuno
iicanoco ajaabɨcɨmoco. Mɨɨro amɨɨhairyo bu muguubuhicacuuhi, Job
onoobo ɨdaasuno iicanoco ajaabɨcɨhicaunoco. Jaano nijequetɨ Aivojɨɨbo
Moocaani sihidɨ ɨɨdaasugunoco magaajacuhi. Mɨɨro Aivojɨɨbo mɨɨnoco
agaijɨɨboro ɨdaasuguefiibo.
[12] Tañahabomɨ, amɨɨhaico bu neehi: Jinooco imino mehesɨcɨnɨ. Siinoco
munuusumi niquejefañodɨ, jiinɨjefañodɨ, bu sinehejefañodɨ icano
oovɨcɨmoro meneedino. Jaanegui: Jɨɨhɨ, munuusumi: Jɨɨhɨ, meneehica
sanooro. Jaanotɨ bu: Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro.
Amɨɨhaico Moocaani toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨdino.
[13] Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saafi ɨdaasuno iicasumi diibohallɨvɨ Moocaanima
mihiimaa. Jaanotɨ bu saatoho imo imo iicasumi, Moocaanico
mihimomoro mamasiva. [14] Jaanotɨ bu saatoho iguihuvahachiijɨ Moocaani
iija quillahutoco mucuuhuva diibohallɨvɨ Moocaanima ihiimaamoro
dɨɨrɨbari ihallɨ aivomañoco ijeesuqui Moocaani momofeenedɨ. [15] Jaamo
miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri iguihuvaabo taajaji Moocaani
ubuheesuneri. Bu tollɨro imitɨco omoonɨno ijeebɨɨfaño iicahachiijɨ
Moocaani diibo imitɨco buusuji. [16] Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco fahɨgovavɨ
mihimibachucasi amɨɨhai nahaboma. Jaamoro Moocaanima toonohallɨvɨ
mihiimaa amɨɨhaitɨ toonoco ibuusuqui. Imino iicaabo Moocaanima
ihiimaano sihidɨ jeevahi. [17] Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo
mɨɨhaibadɨruu miyamɨnaafi. Jaaruubo aigotɨno iicaqui Moocaanico
idilluneguiiha mificabacɨ, saficaba, bu sificabatɨfeenedɨ icano aigotɨno
icauno. [18] Jaadɨ siino Moocaanima iimaaubo, jaadɨ aaiguuneri jiinɨje
basutaano noovauhi.
[19-20] Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ saatoho miyajɨɨbogoco ejeevesumoco
saatoho dojɨcuvɨro uhuumisuhachiijɨ, magaaja diiboco iimitɨ jɨɨhaitɨ
uhuumisuuboro diibo jeebɨɨco guijevetɨ ataajasunoco. Jaamaño diibo
imitɨ sihidɨ iicanoco buususuubo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatɨnɨuhi Miyaavogomɨnaa Agaacɨnɨumedi.

1 Uujoho Pedro, Jesucristo minɨsumɨnaafi iicaabo jihaameque caatɨnɨhi
ɨjiinɨjenetɨ sihɨ agaacɨnɨumedi Ponto jiinɨjeri, bu Galacia jiinɨjeri, bu
Capadocia jiinɨjeri, bu Asia jiinɨjeri, bu Bitinia jiinɨjeri icano iicamedi.
2 Jaamo amɨɨhaico Moocaani ɨcɨuhi sɨɨcɨjetɨro ihesamaaje iicaubadɨ. Jaamo
amɨɨhaico Igaijafeenedɨ itaatɨro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco:
Jii, meneequi, bu Jesucristo guijeve tɨɨjohofañodɨ minitɨcafetequi icano.
Jaamo magaayɨcɨ sihidɨ Moocaani imino omoonɨnehejeque, bu sajeebɨɨ
icanehejeque icano.

Moocaanico Mihimono.

3 Masɨɨ mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo
sihidɨ mɨɨhaico ɨdaasugooboro mɨɨhaico iseemetɨ fiivusucuubo. Jaabo
Jesucristo guijevefañotɨ siino ubuheeteunofeenedɨ mɨɨhaico acɨhi imo
imo mehesɨcɨnɨno ifiico. 4 Jaanoro amɨɨhaico gaayɨcɨsujino amɨɨhaidi
Moocaani ibusumijeque niquejefaño ificuunoco. Jaano finɨsurajitɨhi, bu
mɨhɨnivatusurajitɨhi, bu deecano ochoomobadɨ icajitɨno. 5 Jaamo amɨɨhai
Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amɨɨhaico teemejiibo. Jaamo
taajasuvɨ mɨhɨfetehi niinofucusumi ihacɨqui ificunovɨ.
6 Jaamaño amɨɨhai sihidɨro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova
amɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsuneri ɨdaasuno gueenejɨsuno mihicajihiica. 7 Mɨɨro
amɨɨhai miyaavogo orobadɨ jeevahi. Jaano nɨsucafetefihi cɨɨjɨgairi
iiminoco igaajacɨqui. Jaano amɨɨhai miyaavogoco ɨjɨ ɨnɨsunoco ajaabɨcɨno
oro ifinɨfino janaanɨcɨvɨ sihidɨ jaaducafetehi. Jaamaño amɨɨhai miyaavogo
tollɨ ɨnɨsucafotono cahacɨsucafeteji, imocafeteji, bu bocɨgocafeteji icano
Jesucristo siino asaadɨ.
8 Mɨɨro amɨɨhai Jesucristoco magaijɨhi diiboco mahatyɨmetɨrumo. Jaamo
jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyɨmetɨrumo. Jaamoro sihidɨ imo imo
mihicahi aivo ovosɨɨno ajashutɨno jɨɨbogoratɨno. 9 Jaano jino amɨɨhai jeebɨɨ
taajasuco magaayɨcɨno, toono amɨɨhai miyaavogo jaada.
10 Mɨɨro sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa jino taajasuco idilluumoro
guiinehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amɨɨhaico
aacɨujinoco. 11 Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo
ɨdaasuno iicaujinobuunatɨ iiminoco agaayɨcɨujinoco. Jaanoco diito
esamaaihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija
iicaubo diibo asaaujisumico ɨjɨɨbugunoco igaajaqui icano. 12 Jaamoco
Moocaani gaajasuuhi idudɨcamaaje diitedi icatɨno, mɨɨhaidiro iicaunoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Jaano jino toonocoro jisumi amɨihaico jɨibogomo, bu diitoro amɨihaico taajasujɨibogoco Moocaani Gaija niquejefañotɨ agalluubo mityafeenedɨ ɨjɨibuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomomɨnaa, angeles onoomo, emeecɨmoro agaajaguehicano.

Moocaani Mɨihaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

13 Jaaneguiiha imino mehesamaaimoro momoonɨ. Jaamoro imihusene mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Jesucristo asaadɨ Moocaani amɨihaico iimihusefañodɨ aacɨjinoco. 14 Oono, amɨihai: Jii, eneefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaajautɨsumi mihimeguehicaunehejeque momoonɨcuudino. 15 Jillɨro aivo imino mihica, oono Moocaani amɨihaico ucuuhuvaubo iimiibo iicamaño. 16 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono: Amɨihai imimo mihica, jino uujoho iimibadɨ, nooboro.
17 Jaamo amɨihai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryɨ momoonɨhicanoco ɨhɨifɨnɨcɨiboro gaajacɨhicahi sabadɨro saatohoco guiinovɨ miniiyutɨibo. Jaaboco mihigui jino jiinɨjehallɨri mihicanohachuta.
18 Mɨiro Moocaani amɨihaico taajasuhi amɨihai imitɨ ifiitɨ oono amɨihai eedeetemɨhaitɨ magaayɨcɨunoco. Jaanoco amɨihai imino magaajahi jino taajasu iicanoco oro, nɨhɨbamɨ icano ifinɨfineri ajaaduutɨiboco. 19 Jaanotɨ naha ɨdɨinoro jino Cristo tɨijoho iimineri jaaduubo, oono cordero iimiibo, imɨhɨnima achahaaboco agaicaaunɨcɨbadɨ diiboco agaicaauno tɨijeheri.
20 Jaabo Cristo sɨicɨjetɨro jiinɨje fiivutɨnaacaro tooneguiiha ificucafutuubo. Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amɨihai iminoco magaayɨcɨqui.
21 Jaabo diibo Cristofeenedɨ amɨihai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo Moocaani Cristoco guijevefañotɨ siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidɨ bocɨco acɨhi. Jaamaño amɨihai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco mehesɨcɨnɨhicahi.
22 Jaamo amɨihai jino miyaano jɨibogoco: Jii, monoomoro amɨihai jeebɨinoco mihimibachucuuhi. Jaaneguiiha amɨihai nahabomɨco miyanotɨro imino magaijɨ. 23 Mɨiro amɨihai siino mifiivucuuhi Moocaani seemetɨro miicaqui. Jaaruno iguijevefino miyamɨnaatɨ mifiivono icatɨno, jillɨ Moocaani ifinɨjitɨno iijɨfeenedɨ mifiivucuuhi. 24 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:

Mɨiro miyamɨnaa ñaavahubadɨ jeevahi, bu imitya ideecanobadɨ
jeevahi. Mɨiro iñaavahu echeemeneri ideecano aifefihi.
Jaabadɨ miyamɨnaa, bu imitya goovano finɨji, noonoro.

25 Jaanotɨ naha Aivojɨibo Moocaani iijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaajɨ jiijɨ toojɨ taajasu iijɨco amɨihaico mɨjɨibogono.

2 Jaaneguiiha fanoova imitɨco mejeevesu, oono fanoo bañifiiranehejeque, bu inehejehallɨtɨro mɨjɨihevenehejeque, bu fanoova sɨcamañeheje jɨiboocasico icano. 2 Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mɨfañoco iicanɨcɨbadɨ sihidɨ mihimogomoro miguiino Moocaani iijɨco aivo miyaano iicanoco. Jaamo toonofeenedɨ mujusimoro mataajahi.
3 Mohaivojɨibo iiminoco magaajacuumo.

Cristo, Ubuheeneguiisiba.[a]

4 Jaaneguiiha Mohaivojɨibojaa masaa, oono guiisiba ubuheeba iicaba iicajirubadɨ iicaabojaagovɨ. Mɨiro jaaboco miyamɨnaa iimuguutɨmoro

---

a 2.3: Cristo buheebe. Jaaruubo guiisibabadɨ jeevahi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

gañiiuhi. Jaaruubo Moocaanidi imiyaabo iicaabo sihidi ijaadama iicaabo.
5 Jaabadi bu amiihai diibo guiisibabadi ejeevaabobadi mejeevamoco,
Moocaani itemplojati eetavehi, itaatiro iicaqui sacerdotemiti eheetavoobo.
Jaamo amiihai Jesucristofeenedi jeecivoco meheetavonoco Moocaani
igaayiciqui. 6 Jaamaño miiro jilli Caatinihaamefaño noono:

Uujoho Sion cuumifaño saafiico ficuuhi iija tano guiisibati
iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo sihidi ijaadama iicaaboco.
Jaaboco imiyaavogomo nucufevetimo iicaqui, noonoro.

7 Jaamo amiihai mimiyaaveguemedi aivo diibo sihidi ejeevaabo. Jaanoti
imiyaavogotimedi jino Caatinihaamefaño jilli onoono ifeteji:

Iija eetavominaa itihisuumoro agañiiuba jisumi aivo
imiyaabati minifetehi, onoono.

8 Jaabadiro bu jilli noonoro onoono ifeteji:

Jiba nanigaiva guiisiba, bu gañiisuguiisiba icano, onoono.

Jaamo diito Moocaani jiibogoco imiyaavogotimo oono toba Cristo iicaaboti
ananigaivacuumo, tolli iicaqui iicacuumaño.

Moocaanita Icano.

9 Jaanoti naha amiihai Moocaani iicicucuumi, diiboco mejeecivequi
sacerdotemiti mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo.
Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosiinehejeque mijiibogo. Jaabo
amiihaico tajiibahi icivonoguiinoti mihiinomoro ihovosi seseefaño
mijicafetequi. 10 Jaamo amiihai iticoni cuumibadi mihicautihi. Jaarumo
jisumi Moocaani cuumiti miminifutucuuhi. Jaamo amiihaico iticoni
miijohoba idaasuguutihi. Jaarumoco jisumi Moocaani idaasuguehi.

Moocaanicoro Mejeecivequi Mihica.

11 Agaijimo tañahabomi, amiihai jiinijeti sitabadi sihi mihicamoco
neehi: Mihimeguedino amiihai ifi imitinoco. Miiro mofi imiti mojeebii
imi esamaajeque finisujirahi. 12 Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico
agaajatimo imefeenevi. Tolliti diito jisumi amiihaiditi imitiminaa
icanicibadi ihiimaarumo amiihai imino momooninoco aatyimemere
Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedi.
13 Jaaneguiiha jilli Mohaivojiibo Jesucristo iimegueneguiiha miyaminaa
aivojito onoobadi mihica. Emperador onoobo imiyahaivojiibo onoobadi,
14 bu tajiibaminaa iimitimoco icivojaniqui, bu imino iicamoco ibociguequi
icano agallumo onoobadi icano. 15 Miiro Moocaani imeguehi amiihai
imino mihicanoco. Toonoco aatyimemere diito agaajatimo, bu jilli
mihiifomo iicarumoco icano amiihaiditi: Imitimo, eneehicarumo illivequi.
16 Jaaneguiiha Moise tajiibaguiino mihicatirumo mihimogomoro
imitinoco momoonidino. Jaarumo ivi jilliro Moocaani jijovotobadiro
mihica. 17 Jaaneguiiha famoovaacoro mobociguehica, bu amiihai
nahabomico magaiji, Moocaanico miñihicugo, bu emperador aivojiiboco
mobocigo icano.

Cristo Idaasuno Iicaunoti Magaaja.

18 Jeecivominaa amiihai aivojito onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro
amiihaico iidaasugomocoro icatino, bu tolliro iimitimoco icano. 19 Miiro
imino Moocaanico magaijimoro sicamañohalliti idaasuno mihicanoco
majaabicino. 20 Jaanoti bu, ¿milliti amiihaidi imijiruno iimitinoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

momoonɨnohallɨtɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco majaabɨcɨno? Jaanotɨ naha
iiminoco momoonɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno, toono
naha Moocaani ɨmefeenevɨ aivo iimino. 21 Mɨɨro tooneguiiha Moocaani
amɨɨhaico cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ cuuhuvauhi, Cristo
ɨdaasuno iicaunotɨ magaajamoro diibo iicaubadɨ miicaqui. 22 Mɨɨro
diibo sanooba imitɨco mooniutɨhi, bu bañɨfiira diibofaño chahauhi
icano. 23 Mɨɨro diiboco aivono eneehicausumi, bu aivono nooboro
iimusuhicautɨɨbo. Bu diiboco ɨdaasuno omoonɨusumi jaadamaaiutɨɨbo,
jillɨro Moocaanico imino emeecɨɨboro udugaacufiibovɨro sefahicaubo.
24 Jaabo Cristo mohimitɨco ifihallɨvɨ ɨɨcɨuboro ɨmohohallɨvɨ satyuuhi
mohimitɨ ifiico miguijenɨmoro ɨtɨcovono ifiimaryo miicaqui.
Jaabo tujaaveneri amɨɨhai mubuheeuhi. 25 Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhai ovejamɨ
ɨmɨtamobadɨ mihicahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovɨ muhuumicuuhi.
Jaaboro amɨɨhaico ovejamɨ toomomɨnaafibadɨ otoomooboro amɨɨhai
jeebɨinoco imibaiyɨɨcɨhi.

Jillɨ Ataabavacumo Miicaqui.

3 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaigoomɨ, amɨɨhai tajemɨ atajɨɨbanoco: Jii,
meneehica. Jaaneri diitotɨ saatoho imiyaavogotɨmo mɨjɨɨbogotɨrunaaca
imiyaaveguequi amɨɨhai imino mihicanofeenedɨ; 2 jaamo amɨɨhai
imino mihicamoro diitoco mobocɨgonoco aatyɨmemere. 3 Jaabadɨro bu
amɨɨhaihallɨcoro mihimibaiquimaaidino, oono janaanɨcɨ famañoovaje
feedamaajebadɨ iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu
aivo iiminoono gaachehuno jɨcamaajeque icano. 4 Ɨvɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño
aatyɨmeratɨhɨgocoro mihimibachu. Jaamoro ifinɨjɨtɨno ovosɨɨ sajeebɨɨ,
sɨɨcuno icano jeebɨima mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono.
5 Mɨɨro sɨɨcɨjeo gaigoomɨ Moocaanidiro iicaumo jillɨ imibaiquimaaiuhi.
Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro aijɨmɨ onoonoco: Jii, neehicaumo.
6 Mɨɨro tollɨ iicaugo Sara aijɨ Abraham atajɨɨbanoco: Jii, onoogoro diiboco:
Tahaivojɨɨbo, neehicauhi. Jaagobadɨ amɨɨhai mihicajirahi iguitɨmo imino
momoonɨhachiijɨ.
7 Jaabadɨro bu amɨɨhai aijɨmɨ, amɨɨhai taabamɨco gaajacɨmoro mificu,
bu mobocɨgo. Jillɨ iniinovaneguiiharo icatɨno, bu oono iimihuseri
Moocaani amɨɨhaico aacɨyomo ifiimaryo iicamaño. Jaanegui jillɨ mihica
amɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco jinejeba tɨhɨsudino.

Imino Omoonɨjinoco Iimogomo.

8 Niinoono jino amɨɨhaico neehi: Famooro sabadɨro imino mihica,
bu fahɨgova mɨhɨdaasugocasi, bu mɨino nahabomɨma mihicanɨcɨbadɨ,
bu magaijɨcasi, bu sɨɨcujeebɨima mihica icano. 9 Bu amɨɨhaico imitɨno
omoonɨmoco, imitɨno momoonɨdino bu aivono onoomoco, bu aivono
meneedino jillɨro diitoco imino monoo. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico
cuuhuvauhi diibo amɨɨhaico imino omoonɨnoco magaayɨcɨqui. 10 Mɨɨro
ifiico agaijɨmoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitɨnoco iimaatɨmo
iicaqui, bu bañɨfiiraco iimaatɨmo iicaqui icano. 11 Bu imitɨnotɨ buhɨgovɨ
iminifotomoro iiminocoro imoonɨqui, bu sajeebɨɨ icaco iguiinomoro
toonoma iicaqui icano. 12 Mɨɨro Moocaani imino iicamoco teemefihi,
bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano. Jaanotɨ imitɨnoco omoonɨmoco
imogotɨɨbo. 13 ¿Mɨɨjoho bu amɨɨhaico imitɨno moonɨjirahi iiminocoro
aivo mihimogomoro momoonɨmoco? 14 Jaarumo iminohallɨtɨ ɨdaasuno

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mihicarumo imo imo mihicaji. Jaanegui mɨiti mihiguidino, mihiguetedino.
15 Ɨvi jilliro Cristoco mobocigo amɨihai jeebɨi Aivojɨiboco. Jaaneguiiha
fahiijivaro mihimibaicini. Jaamo amɨihaico amɨihai miyaavogoditi
idillumoco mihiimusuji. Jilli Moocaanico bocigomoro sɨicujeebɨiri
mihiimaa. 16 Jaarumo imino mihica niji niji icatimo, oono amɨihai Cristoco
mimiyaavogomo imino mihicahicanoti imitino iimaahicamo inucufevequi.
17 Jaamaño iiminoco momooninohallɨti ɨdaasuno mihicano aivo imihi,
Moocaani tolli iimogohachiiji. Jaanoti imitinohallɨti ɨdaasuno mihicano
imitihi.
18 Miiro Cristo mohimitihallɨti ɨdaasuno iicauboro sano guijeveuhi
safooro siino guijevecuutɨibo iicaqui. Jaabo imitima chahauruubo mɨihai
mihimitimohallɨvi Moocaanijaagovi mɨihaico isatyequi. Jaaruuboco
ifi guijeveurahi. Jaaruuboco igaija buheetesuuhi. 19 Jaano Igaijari
ufuuboro bu sɨicije iguijevecinihicaumo jeebɨino ɨji civojafaño iicaumoco
jɨibeguejeubo. 20 Jaamo diito sɨicije Noe iicausumi imiyaavuguutimo,
oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imitico
ajaabɨciɨboro teemehicauboro: Fine imitejimobadi, esɨcinɨuboro. Jaagari
nifaihuti taajaumo sahuse juugahuseti miitooci, saatoho ɨdɨinoro.
21 Jaano tonifaihu mɨinoco initino nifaihubadi iicano. Jaafaihufeenedi
jisumi mɨihai mataajacuuhi. Jaano toono niti mɨino ifiico initino icatino,
ɨdɨinoro Moocaanico mɨino esamaaje mihinivatino iicaqui midilluno.
Jaanoro mɨinoco taajasuno Jesucristo siino ubuheeteunofeenedi. 22 Jaabo
niquejefaño ufuuboro Moocaani miyanaagonovi acasɨivutuuboro gicinihi.
Jaabo mityaguiino Moocaani toomominaa, bu aivojito, bu mityano icano
iicamo.

Moocaani Mɨihaico Aacidineri Sitaaco Mahamusuno.

4 Jaaneguiiha bu amɨihai ɨdaasuno miicaqui mihimibaicini, oono Cristo
ɨdaasuno iicaubadi. Miiro ɨdaasuno omooninoco ajaabɨcimo imitico
ejeevesucuumo. 2 Jaamo jiinijehalliri iicaunohachuta Moocaani iimogobadi
iicaqui; ifi imogonocoro imooniqui icacuutino. 3 Miiro aivo ajashucutino
oono Moocaanico agaajatimo omooninicibadi iticoni momoonihicauno.
Miiro tusumi amɨihai fanoova imitico mihimoyɨicihicauhi, bu iimitino
imogoco mihimoyɨicimoro momoonihicauhi, bu guiriicavonehejeque,
bu agañuhusuno jɨibaimonoco icano, bu jeebɨibatiro adumoro,
mɨihaiñoobaco mejeecivehicautihi, bu Moocaani afaguunoco fanoova
ɨjimico eheetavonoco jeecivomoro mihicahicauhi icano. 4 Jaamoma
siino magataavomoro iimitinoco momoonicuutineri eheetyemere
amɨihaiditi imitino iimaahicamo. 5 Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque,
bu uchuumucumoco icano emeecɨiboro ijaadaco aacijiiboma paryi
imibachujimo. 6 Jaabadiro bu jino uchuumucumoco Moocaani jɨibogoco
jɨibugucuumo, igaijano Moocaani iicabadi iicaqui. Jiijehalliri iicausumi
famoovaaco iicabadiro Moocaani omooniurumo.
7 Miiro jino fanoova ifinijino fiiticuuhi. Jaaneguiiha imihusene mihica.
Jaamoro imino mehesicinimoro Moocaanima miyanotiro mihiimaa.
8 Jaano janaanicivi gaijicasima mihica. Miiro gaiji ajashutino imitico
finisufihi. 9 Jaaneguiiha amɨihai iijanofaño fahigovavi magaayicicasi
iimaafiivotimo. 10 Bu fahigovavi mejeecivocasi amɨihaico Moocaani
aacidinehejeri. Jaano Moocaani amɨihaico fanoovaaco aacinoco imino
motoomomoro momooni. 11 Jaanoti bu saatoho mihiimaano Moocaani

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iimaabadiro iicaqui. Jaanoti bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiiji, Moocaani amiihaico aacino sefari mahamusu. Jaano paryi momoonino Moocaanico Jesucristofañodi mihimequiro iicano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacisu, bu mitya icano icahi fahiijivaro. Fine.

Cristohalliti idaasuno Mihicano.

12 Amiihai tañahabomi, sefaneri inisuno amiihaihalliivi asaasumi
meheetyedino, ajabafiiranoti mihicanicibadi. 13 Ivi jilliro imo imo mihica
Cristo idaasuno iicaubadi mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosiima
asaanoco mahatyimeneri sihidi imo imo mihicahi. 14 Jaaneguiiha
amiihaico Cristo iijihalliti aivonoono unuusumi, imicani amiihai mihicahi,
iimiibo Moocaani Gaija amiihaihalliri iicamaño. 15 Jaanoti amiihai sita
gaicaau, bu naniva, bu imiti mooni, bu sita iimaa juvihici icanohalliti ivi
idaasuno mihicadino. 16 Jaanoti naha saatoho Cristo momohalliti idaasuno
mihicaneri munucufevedino. Jilliro toonohalliivi Moocaanico mihimo.
17 Miiro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani idaasuno omoonijino
iseemeti iticovano. Jaano miihaiti jilli iticonino, ¿jaanequi milliji fine
Moocaani jiibogoco imiyaavogotimovi aallibaaniijiibo omooniibo? 18 Miiro
jino iimimo icarumo sihidi jeevanoti taajahi. ¿Jaanegui milli fine icajimo
iimitimo? 19 Jaamaño Moocaani imogobadi idaasuno iicarufeenedi imino
iicamoro diitoco ifiivusuubo Moocaani usefaño ijeebiico ificuuqui. Miiro
diibo abañitatiibo.

Miyaavogominaaco Afagoono.

5 Jino uujoho amiihai igaivominaa quillahutoco faguehi. Jino
uujoho diitobadiro quillahutoobo iicaabo, bu Cristo idaasuno
iicaunoco aatyimeubo icano. Jaamo bu diito iicabadiro uujoho
tamañoma icaji Jesu ihovosiima ufucu asaadi. 2 Jaaneguiiha amiihai
quillahuto, Moocaanico imiyaavugucuumo ovejamibadi iicamoco
motoomo amiihaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momooni
Moocaani imogobadi. Jilli amiihaico atajiibaneguiiharo icatino, bu jilli
nihibamicoro magaayiciquiro icatino icano. Jilliro imino mududicamaaje.
3 Amiihaiñocoro mihicabadi mihimogobadiro momoonidino. Jaamo
amiihai momooninoco aatyimemere igaajaqui. 4 Tolli momoonihachiiji,
imiya toomominaafi agasedi amiihai magaayiciji imino chaahimigaco,
milli icajitinoco.
5 Jaabadiro bu amiihai sicafe quillahuto iijiguiinovi miminifoto.
Jaamoro sabadiro siicujeebiima mihicamoro fahigovavi: Jii, monoocasi:
Miiro Moocaani imogotihi: Aivo uujoho sihidi jeevahi,
eneefimoco. Jaanoti naha siicujeebiima iicamoco
iimihuseri amusufiibo.
6 Jaaneguiiha sihidi ejeevano Moocaaniguiino[b] miminifoto amiihaico
diibo unuufucu agasedi sihidi mejeevamoti iminiiyuqui. 7 Jaaneguiiha
paryi amiihai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Miiro diibo
amiihai imino mihicanoco imeguehi. 8 Jaamoro bu imino magaajamoro
mehesicini. Miiro oono amiihaiminaafi iji jicubadi niigooboro iguehi,
aatyimeme miyaavogoco ifinisuqui. 9 Jaaboco mejenaau miyaavogofañodi
sefano mihicamoro, tolliro bu fahigova iicamo amiihai nahabomi, tobadiro

---

b 5.6 Griego iijiri janaanici jilli noonicino: Moocaani useguiino.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bu ɨdaasuno iicanoco magaajamoro. 10 Jaarumo gueenejɨsuno ɨdaasuno
mihicanobuunatɨ Moocaani amɨɨhaico imino imibachujiibo, bu quehecuno,
mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo diiboro Moocaani paryɨ fanoovaaco
aacɨfiibo mɨɨhaico cuuhuvahi Jesucristoma sano ifinɨjitɨno fiivofaño
miicaqui. 11 Jaabo jaafa mityama icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitaacu.

12 Jino tañahabobadɨ eesɨcɨnɨubo Silvano onoobofeenedɨ jihaamegayɨco
caatɨnɨhi amɨɨhaico fajɨɨnɨɨboro miyaano iicanoco oono Moocaanitɨ
paryɨ magaayɨcɨneheje Moocaani mɨɨhaico sihidɨ agaijɨnoco ɨjɨɨbogono.
Jaanofañodɨ quehecuno mihica.
13 Tollɨro bu Moocaani iija Babiloniari iicajamɨnaa Moocaani
amɨɨhaico iicaubadɨro ɨicɨumo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi, bu tollɨro
diibo taseemenebadɨ iicaabo Marco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi.
14 Jaanegui fahɨgovavɨ mihibɨcɨcasimoro midillucasi.
Jaamo paryɨ amɨɨhai Jesucristota mihicamo sajeebɨɨma mihica.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogomɨnaadi Pedro Acaatɨnɨuno.

1 Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, bu
diibo minɨsumɨnaafi iicaabo amɨɨhaidi jihaameque caatɨnɨhi,
mɨɨhai mihicabadɨro imino mimiyaavogomedi. Mɨɨro Moocaani, bu
Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi famooro imiyaavogodɨmoco acɨhi
iimico. 2 Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsico
magaajanofeenedɨ amɨɨhaico sihidɨ imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco
icano magaayɨcɨ.

Moocaani Miyaavogomɨnaaco Aacɨno.

3 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico imityafañodɨ paryɨ mofiguiiha
mucuujɨvaachunoco, bu diiboco mejeecɨvequi mucuujɨvaachunoco
icano acɨɨbo, toonofeenedɨ diiboco magaajaqui, sihidɨ ejeevanofeenedɨ,
bu ovosɨɨnoonoco eheetavonofeenedɨ icano mɨɨhaico ucuuhuvauboco.
4 Jaanehejefeenedɨ unuunoco mɨɨhaico acɨɨbo, jaano ajashutɨno, sihidɨ
ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedɨ amɨɨhai Moocaani
iicabadɨ miminifetehi iimitɨno imogo jiinɨjehallɨvɨ imitɨco ɨsɨvanotɨ
mataajamoro. 5 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amɨɨhai miyaavogoco
mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu janaanɨcɨ gaajari,
6 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai ifiicoro imino matajɨɨbaneri, jaanoco bu
mahamusu jaabɨcɨri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeecɨveneri,
7 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai nahabomɨma magaijɨcasineri, jaanoco
bu mahamusu gaijɨma mihicaneri icano.
8 Jaano jinehejema mihicanoco miguiraatusuhachiijɨ amɨɨhai ifiino
mɨhɨfonotɨ icajitɨhi, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristoco magaajano sɨcamañovɨ
feejitɨhi. 9 Jaanotɨ jinehejema achahamo ihaallɨɨnoma chahahi, jabaiyɨɨmo;
itɨconɨono iimitɨ initɨcafutuunoco ajabajevecuumo. 10 Jaaneguiiha
tañahabomɨ, mityano mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Moocaani amɨɨhaico
ɨɨcɨuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tollɨ momoonɨhachiijɨ ufucuro
imitɨnofaño mahaquetejitɨhi. 11 Jaachiijɨ amɨɨhai imino tɨhɨɨtɨno mijɨcafeteji
Mohaivojɨɨbo, Motaajasumɨnaafi Jesucristo aivojɨ ifinɨjitɨnofaño.
12 Jaaneguiiha amɨɨhaico jinehejeque magaajacurunoco esaayuuboro
icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihicarumoco. 13 Mɨɨro uudi imino
jino uujoho iicanohachuta amɨɨhaico eesaayuuboro afajɨɨnino. 14 Mɨɨro
Mohaivojɨɨbo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedɨ jiijeeque goovano
ejeevesujinoco. 15 Jaaneguiiha uujoho tasefadɨno moonɨhi. Jaamo uujoho
iguijevenebuuna jinehejeque mehesafetehi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Cristo Sihidɨ Ejeevauboco Aatyɨmeumo.

16 Mɨiro amɨihaico Mohaivojɨibo Jesucristo mityatɨ, bu jiijehallɨvɨ
asaaunotɨ icanoco mɨjɨibuguno sɨcamañooco mɨihairyo meheetavomoro
mɨjɨibuguno icatɨno. Mɨiro mɨihai mohaallɨiri mahatyɨmeuhi Mohaivojɨibo
sihidɨ jeevaaboco. 17 Jaaboco mɨihai mahatyɨmeuhi Dios Moocaani bocɨco,
bu imico icano diiboco aacɨusumi, bu tollɨro muguubuuhi Moocaani
ihovosɨiri: Jaanɨ taseemene diiberi uujoho imo imo iicaabo, unuunoco.
18 Jaano toono niquejefañotɨ unuunoco mɨihai monohojɨneri muguubuuhi
Mohaivojɨiboma imibaairi mihicausumi.
19 Jaabadɨ bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi Moocaani
iimaamɨnaa acaatɨnɨunoco. Jaanoco amɨihai mimiyaavogomo aivo imino
momoonɨ. Jaano toono diito acaatɨnɨuno ɨfuvusuhi oono cɨvohɨgotɨ
cɨijɨgaimecu meseseevetɨnohachutaro ɨifuvusunɨcibadɨ. Jaanotɨ Cristo
cuujetavɨo meecɨrɨgai onoobobadɨ asaacudɨ amɨihai jeebɨinoco
achɨcɨjiibo janaanɨcɨ imino Moocaanico magaajaqui. 20 Jaaneguiiha
ɨtɨconɨ jinooco magaaja, chahano Caatɨnɨhaamefaño inoro ihesamaajeriro
onoono. 21 Mɨiro toonoco Moocaani iimaamɨnaa jillɨ ijeebɨitɨro onoomoro
acaatɨnɨuno icatɨno. Jillɨ Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaanidɨtɨ
jɨibuguumo.

Sɨcamañooco Ɨjɨibeguefimo.

2 Jaabadɨro bu Israel cuumifaño icaumo Moocaani iimaamɨnaabadɨ
icarumo abañɨfifimo. Jaabadɨro bu icajimo bañɨfiira jɨibogomɨnaa.
Jaamo amɨihaifeenevɨ toovono ɨjɨcafotomoro sɨcamañehejeque
jɨibeguejimo amɨihai miyaavogoco ifinɨsuqui, oono Aivojɨibo aamɨibo
ataajasuubotɨ bañɨmoro. Jaarumo goovajino ifiicoro ifinɨsuno. 2 Jaamoco
sihidɨ saatoho imiyaavogomoro diitobadɨro iminotɨno moonɨjimo. Jaamo
tollɨ iicanotɨ sita miyahiijɨ jɨibogoditɨ imijitɨno ihiimaano. 3 Jaamo
nɨhɨbamɨco sihidɨ iimogomoro amɨihaico nanijimo sɨcamañehejeque
ɨjɨibogonohallɨvɨ. Jaarumo ifinɨjinotɨ taajajitɨmo mɨiro sɨicɨjetɨro diitoco
Moocaani ahaamɨjinofaño icacuumo.
4 Buhɨcagaha itoomomɨnaa icaurumo imitɨco omoonɨumoco gaijɨutɨibo
jillɨro diitoco jɨgaiñehiri isisɨuboro cɨijɨgaifaño ɨcɨvohɨgo gañɨiuhi, tahɨ
iicaqui jaadusufucu agasejinohachuta. 5 Tollɨro bu sɨicɨjeo miyamɨnaaco
iimitɨhallɨtɨ gaijɨtɨibo nɨfaibari amacanɨsuuboro diitoco finɨsuuhi.
Jaaboro ɨdɨibocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica, nooboro
tomiyamɨnaaco ɨjɨibuguuboco. Jaabo Noe taajauhi iyoto sietedɨmomaryo.
6 Tollɨro bu Moocaani finɨsuuhi Sodoma cuumi, bu Gomorra cuumi
icanoco cɨijɨgairi ɨjɨgasuuboro, baiguiijɨtɨ miniiyuuhi, toonobuunatɨ
iicano imitɨ miyamɨnaa toonotɨ igaajaqui. 7 Jaanotɨ ɨdɨibocoro Lot
onooboco taajasuubo imino iicaaboro diito imitɨno iicanoco aatyɨmeebere
ɨdaasuno iicahicauboco. 8 Mɨiro diibo imino iicahicaubo fafucuvaacɨvɨro
iimijeebɨifañodɨ ɨdaasuno icahicauhi diito imitɨno omoonɨnoco
aatyɨmeebere, bu imitɨno ihiimaanoco uguubuuboro icano. 9 Jillɨ Aivojɨibo
taajasufihi ɨjɨ abañɨno ɨnɨsunotɨ diibota iicamoco. Jaanotɨ iimitɨmoco
ficuubo jaadusufucusumi ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaabadɨro bu Moocaani ɨdaasuno moonɨji janaanɨcɨvɨ oono ɨidicunoco
ifi iimogonoco omoonɨmoro, bu diibo tajɨibaco iimeguehicatɨmoco icano.
Jaamo jenaaufifimo, jeebɨibatɨro moonɨfimo, iguitɨmo ɨñihicunoono

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mityati imitinoono ihiimaanoco icano. 11 Buhicaga Moocaani toomominaa
sihidi imityama icarumo diito Aivojiibo imefeenevi: Imitino, onoomoro
iibatihi.
12 Jaamo diito asimibadi ihesicinibama chahahi, oono sahiijitiro
iicacubadi iicamo iimitimo, ifiivomoco agaayicimoro agaicaaufimo
asimibadi iicacuumo. Jaamo diito agaajatinoti imitino iimaahicahi.
Jaamaño asimi iicanicibadi guijevejimo. 13 Jaamo idaasuno icaji sitaaco
idaasuno omoonihicabadiro. Jaamo: Imo imo mihicahi, neehicamo
gueenene icajitino safesugoco omoonimo. Jaamo amiihai jiibaimonofaño
ofoomoro amiihaico nucufevesuhicahi jihovonehejeri asafesuvomoro.
Jaanoti amiihaiditi sita imitino iimaahicahi.
14 Jaamo bu gaigooco jilli ticovono iifinicihicatimo, bu iimitico
jeevesuhicatimo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo,
bu aivo gaajamo fanoovaaco iimogomoro iicinoco. Jilli Moocaani
afaijacuumo iicamo. 15 Jaamo iimino jiihaiti imitacumo, johono Moocaani
iimaaminaafi Balaam onoobo Beor achibadi jeevamo. Miiro diibo
imuguuhi iimitinoco omooniunohallivi nihibamico agaayiciujirunoco.
16 Jaaruuboco iimitihalliti asi burro iibauhi miyaminaafibadi ihiimaauboro.
Jaamaño fuutiibo ijeegavoma.
17 Jaamo diito pisirigai inifaihuma achahanobadi jeevahi, bu aimuufaico
guibuhuba sihigo asatyonicibadi jeevahi icano. Jaamo ficucinicuhi
fahiijivaviro aivo icivonoguiino iicacuuqui, 18 mihifonehejeque sihidi
ejeevamobadi ihiimaahicamaño. Jaamo iimitinoco ifi iimogonehejeque
iimoyiicihicanofeenedi jeevamaaisuhicamo iimitinofaño iicahicaumoti
miyanotiro agaacuumoco. 19 Jaamoro diitoco: Amiihaico iimino iicaco
mahaciji, neehicamo, diito bu jijovoto icarumo. Miiro fanoohimiti
iguiinonicumo imiti jijovotorucu. 20 Jaanoti bu Aivojiibo, Taajasuminaafi
Jesucristoco agaajaumoro jiinije imititi ataajacuurumo siino dojicuviro
tonehejefaño imitamo siino tonehejeguiino minifetehi. Jaamo iticoni
Jesuco agaajautino janaanicivi imitino minifetehi. 21 Jaamedi imijiruno
oono imino jiihaico gaajatimo iicano. Jaanoti iimino tajiibaco diitoco
aaciunoco gaajacuurumo siino ejeevesumaño aivo imitino icacuumo.
22 Jaamovi aivo imino iifotono jilli onoonicino: Jicu siino iguibamaajeque
dojicuviro faiyihi, bu faafaibaco initicuubo siino dojicuviro caamefaño
jeefiji, onoono.

Aivojiibo Asaajino.

3 Agaijimo tañahabomi, jino siino amiihaidi acaatinihaame.
Jaahaamecifaño imeguehi jino afajiininofañodi miyanotiro amiihaico
eesamaaisunoco. 2 Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaaminaa
unuunoco, bu Mohaivojiibo Taajasuminaafi tajiibaco gallumina amiihaico
ijiibuguunoco icano.
3 Jaaneguiiha jinooco iticoni mehesicini: niinosumi saajimo miyaminaa
Moocaaninehejeque edejecujimo, ifi iimitico iimogono onoobadiro
iicamo. 4 Jaamoro dillujimo: ¿Milli iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno?
Miiro jiinijeque ifiivusuunoti moheedetemihaivi iguijeveunoti, bu
jisumihachuta jino jiinije iicabadiro icahi, noomoro. 5 Miiro diito imogotihi
agaajanoco niquejene siicijetiro ifiivusucafutuunoco, bu Moocaani noojiri
nifaihufañoti jiinije iinuunoco jaaniunobadi. Jaanoti bu fahigovadi
nifaihu iicanoco, 6 bu oono nifaihuri jiinijehalliri iicaunoco ifinisunoco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

icano. 7 Jaabadiro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiinije icano jino
iicano ciijigaiguiiharo ficuucinihi, diiboro Moocaani onoobadi. Jaagai
ciijigai toonoco jigasuji jaadusufucusumi. Jaasumi bu tolliro iimihicatimo
finisucafeteji.
8 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinooco majabajeevedino, miiro
Mohaivojiibedi safucu mil añobadi jeevahi, bu mil año safucubadiro
jeevahi icano. 9 Jaabo Mohaivojiibo unuunoco ajabajevecuuno icatino,
oono saatoho eneehicabadi. Jilli miihaico ajaabiciiboro imogoobo famooro
iimitico ejeevesunoco, miihaiñooba ciijigaifaño footimo iicaqui.
10 Miiro Mohaivojiibofucu gaseji mehesicinitinaaca, oono nanivaminaafi
gaajaciratinofucu asaanicibadi. Jaasumi niquejene paryi dubaicamaaiji
ñihicuno guubuvusunoro. Jahi paryi iicaneheje ciijigairi finisucafeteji.
Jaabadiro bu jiinije paryi toojehalliri iicanoma jigasucafeteji icano.
11 Miiro paryi jilli finisucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino
Moocaaniguiiharo mihicano, bu diiboco imino mejeecivono icano.
12 Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diiboco
mahamusu goovano isaaqui. Jaasumi niquejene ciijigairi finicafeteji.
Jaano iciijigairi tahi iicaneheje paryi chucucamaaiji. 13 Jaanoti naha
miihai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono niquejeneque,
bu bojiinijeque icano. Jahigo paryi famooro imifiimo imino mihicaji.
14 Jaaneguiiha, agaijimo tañahabomi, toonoco motoomonohachuta imino
mihica amiihaico Moocaani sajeebiima mihicamoco, bu mihinivatimoco
ihatyimequi. Jaanoti imitino icano mihicamoco atyimevadiibo. 15 Jaamoro
magaajamoro Mohaivojiibo asaatinohachuta sanoodimo imiyaavogomoro
itaajaquihica. Miiro bu jinooco tolliro amiihaidi caatiniubo magaijiibo
monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aaciudineri. 16 Miiro paryi
ihaamenefañodi jinehejeque amiihaico neehicaabo, samañosafaño tihiino
noocinirunaaca. Jaanoco agaajatimoro, imino imiyaavogotimo sihigoviro
iimitinojaagoviro miniiyuhicahi, bu tolli oono Caatinihaamefaño
simañoohaamefaño onoonehejeque siibadi iimitinojaagoviro oovicimoro
iimitinocoro moonihicamo icano. Jaamaño ifiinocoro finisujimo.
17 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinooco imegaviro magaajacumaño
imino amiihai ifiico motoomo. Jaamo iimitimo amiihaico abañinofaño
minifototimoro amiihai miyaavogofaño quehecuno mihicanoti
aacototimo mihicahi. 18 Jaaneguiiha aivo janaanici imino Mohaivojiibo
Motaajasuminaafi Jesucristoco magaajamoro diibo gaijifaño imino mujusi.
¡Jaaboco macahacisu jisumi, bu fahiijivaro icano! Fine.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

1 Amɨihaidi macaatɨnɨhi jino itɨconɨ jiinɨje ifiivutɨnaacaro iicacuunoco
mɨihai muguubuunoco, mohaallɨineri mahatyɨmeunoco icano.
Jaaboco mahatyɨmeumoro diiboco muhuseneri mududɨicɨuhi. Jaabo jino
Fiivo Iimaa iicaabo. 2 Jaabo miyamɨnaaco fiivusuuhi. Jaaboco mɨihai
mahatyɨmeumoro toonotɨ mɨjɨibeguehicahi. Jaamo amɨihaico mɨjɨibeguehi
jino ifinɨjitɨno fiivoco, Moocaanima iicauhiijɨ mɨihaivɨ ubuhugaavuunoco.
3 Jaanoco amɨihaico mɨjɨibeguehi muguubuunoco, mahatyɨmeunoco icano.
Jaamo mɨihaima manahabovahi Moocaanima mɨihai mihicabadɨ, bu Illi
Jesucristoma mihicabadɨ icano. 4 Jaanegui amɨihaidi jillɨ macaatɨnɨhi.
Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Moocaani Seseene Aachɨcɨnɨibo.

5 Jibogoco Jesucristo mɨihaico jɨibuguhi. Jaanoco amɨihaico mɨjɨibeguehi
Moocaani seseene aachɨcɨnɨibo iicanoco. Jaabovɨ ajashuno ɨcɨvono
chahahi. 6 Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo cɨvohɨ mihicamo
jillɨ mabañɨhi moojɨri, sɨcamañooco monoomaño, bu momoonɨmaño icano.
7 Jaanotɨ Moocaani iicabadɨ seseehɨ mihicahachiijɨ diiboma magataacɨnɨhi.
Jaamaño mɨihaico Illi Jesucristo tɨijoho mohimitɨco paryɨ nitɨhi.
8 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoomo jillɨ mofiico mabañɨhi.
Jaamaño mojeebɨifaño miya iijɨ chahahi. 9 Jaanotɨ mohimitɨco
Moocaanico mɨjɨibogohachiijɨ diibo aivo imihuseebe abañɨtatɨibo,
mohimitɨco ubuusuuboro paryɨ nitɨjiibo. 10 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi,
monoohachiijɨ Moocaanico: Bañɨfifiibo, meneehi. Jaamofaño diibo iijɨ
chahahi.

Ɨjɨ Moocaani Ɨmefeenevɨ: Imitɨmo,
Unuusumi Jesucristo Mohallɨtɨ Iicaabo.

2 Taseeme amɨihaidi jillɨ caatɨnɨhi. Jaamo iimitɨnoco moonɨtɨmo
mihicahi. Jaanotɨ mimiyaavugucuumo imitɨnoco momoonɨhachiijɨ
Moocaani ɨmefeenevɨ mohallɨtɨ iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.
2 Jaabofeenedɨ mohimitɨ jaaducafutucuuhi. Jaano mɨihaidiro icatɨno,
faajiinɨjeminaadiro bu icano.
3 Jaanotɨ Moocaani atajɨibabadɨ mihicahachiijɨ magaajaji diiboco
magaayɨcɨcunoco. 4 Jaanotɨ saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itajɨibaco
imiyaavogotɨmaño, bañɨfifimo. Jaamofaño miya iijɨ chahahi. 5 Jaanotɨ
diibo tajɨibaco imiyaavogoobo Moocaanico aivo imino agaijɨibo. Jillɨtɨ

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

magaajahi diiboma magataavonoco. 6 Jaabo Moocaanima gataavehi
onoobo Jesucristo imino iicaubadɨ iicaqui.

Bohono Tajɨɨba.

7 Tañahabomɨ, botajɨɨbaco amɨɨhaidi caatɨnɨtɨhi amɨɨhai Cristoco
mimiyaavuguunotɨro amɨɨhaico atajɨɨbacunoco. Jaano jino sɨɨcɨjetɨro
atajɨɨbauno jɨɨbogoco amɨɨhairyo muguubuhicacuuno. 8 Jaano tajɨɨbaco
amɨɨhaidi acaatɨnɨno jino bohonobadɨ minifetehi. Jaano aivo miyaano
Cristofañodɨ, amɨɨhaifañodɨ icano. Jaamaño ɨcɨvono afatyucunoguiinodɨ
miya sesee achɨcɨnɨcuhi.
9 Jaanotɨ saafi: Seseehɨ icacuuhi, nuuruubo inahaboco ɨjɨɨhegueebe
cɨvohɨguerehiica icahi. 10 Jaanotɨ inahaboco agaijɨɨbo seseehɨgo icahi.
¿Jineje bu diiboco iimitɨnofaño gañɨɨsujirahi? 11 Jaanotɨ inahaboco
ɨjɨɨhegueebe cɨvonofaño icahi. Jaabo ofoohɨgoco gaajatɨhi, icɨveri
aatyɨmetɨmaño.
12 Taseeme, jaaneguiiha amɨɨhaidi caatɨnɨhi, Moocaani amɨɨhai imitɨco
Jesucristofeenedɨ ububusucumaño. 13 Amiyato, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, itɨconɨ
jiinɨje fiivutɨnaaca iicauboco magaajacumaño. Sɨcafe, amɨɨhaidi caatɨnɨhi,
ɨjɨ Satanasco miguiinonɨcumaño.
Taseeme, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, Moocaanico magaajacumaño. 14 Amiyato,
amɨɨhaidi caatɨnɨhi, itɨconɨ jiinɨje fiivutɨnaacaro iicauboco magaajacumaño.
Sɨcafe, tollɨro amɨɨhaidi caatɨnɨhi, mequehecufimaño Moocaani jɨɨbogoco
amɨɨhai jeebɨɨfaño magaayɨcɨmoro ɨjɨco miguiinonɨcumaño.
15 Jaaneguiiha jiinɨjeque magaijɨdino, bu jiinɨjehallɨri iicanoco magaijɨdino
icano. Jaanotɨ saatoho jiinɨjeque agaijɨmo Moocaanico gaijɨtɨhi. 16 Mɨɨro paryɨ
jiinɨjehallɨvɨ iicano imitɨ Moocaanitɨ saatɨhi. Jillɨ jiinɨjehallɨtɨro asaano, oono
mofi imitɨnoco iimogoneheje, mohaallɨɨ imitɨnoco iimogoneheje, bu: Uujoho
aivo sihidɨ jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Paryɨ jino jiinɨjeonehejere.
17 Jaano jino jiinɨje paryɨ iimitɨnoco iimugusuhicanoma finɨnoro fuucuuhi.
Jaanotɨ Moocaani iimogobadɨ iicahicaabo finɨjitɨhi.

Abañɨfifiibo Saaji.

18 Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Amɨɨhairyo magaajacuuhi
Cristomɨnaanɨmɨnaafi asaajinoco. Mɨɨro jino jisumi icacumo Cristoco
ɨmɨnaanɨhicamo. Jinotɨ magaajahi jino niinosumi mihicacunoco. 19 Jaamo
mofeenetɨ fuuhi. Jaarumo mɨɨhaioto icautɨmo, mɨɨhaioto iicauruva
mɨɨhaima icajirumo. Jaamaño tollɨ fuumo famooro maatyɨmemere
magaajaqui paryɨ famooro mɨɨhaioto iicatɨnoco.
20 Jaanotɨ naha amɨɨhaico Cristo Igaijaco acɨcuhi. Jaamaño amɨɨhai
famooro imino magaajacuhi. 21 Jaaneguiiha amɨɨhaidi caatɨnɨhi miyaanoco
magaajacumaño, magaajatɨmaño icatɨno. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuhi
miyaanofañotɨ sɨcamaño asaajitɨrunoco.
22 Jaabo, ¿nacu mɨɨjoho abañɨfifiibo? Etɨ bu oono: Jesuco Cristo icatɨɨbo,
eneehicaabo. Diibo Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo. Mɨɨro Moocaani Achi
Jesuco utuunamaaihicaabo, bu Moocaanico tuunamaaihicaabo icano.
23 Mɨɨro paryɨ Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi.
Jaanotɨ Moocaani Achico ɨjɨɨbogomo Moocaanima icahi.
24 Jaaneguiiha amɨɨhai jeebɨɨfaño mificu oono itɨconɨtɨro muguubuunoco.
Jaano amɨɨhai jeebɨɨfaño iicahachiijɨ Moocaanima, Illima icano mihicahi.
25 Mɨɨro Jesucristo mɨɨhaico acɨguuhi ifinɨjitɨno fiivoco unuubadɨ.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

26 Jaaneguiiha jino amɨihaidi caatɨnɨhi jillɨ amɨihaico abañɨhicamoditɨ.
27 Jaanotɨ naha amɨihai Moocaani Gaijama mihicahi Jesucristo amɨihaico
aaciuboma. Jaamaño sita amɨihaico jɨibeguejitɨrahi, Moocaani Gaijaro
amɨihaico paryɨ ɨjɨibogomaño. Jaabo jɨibogo miyaano sicamaño icatɨno.
Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija amɨihaico
ɨjɨibogobadɨ.
28 Taseeme, jaaneguiiha amɨihaico neehi: Cristomaryo mihica. Jaabo
asaadɨ diibotɨ nucufevetɨmo, bu ñihicugotɨmo icano miicaqui. 29 Mɨiro
amɨihairyo magaajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadɨro bu
oono iimihuseme Moocaani seeme iicamo.

Moocaani Seeme Iicamo.

3 Jaaneguiiha magaaja mɨiro sihidɨ Moocaani mɨihaico agaijɨiboro,
iseemetɨ mɨihaico oovicɨhi. Jaano miyaano diibo seeme mɨihai.
Jaamaño jiinɨjemɨnaa mɨihaico gaajatɨhi, Moocaanico agaajatɨmaño.
2 Agaijɨmo tañahabomɨ, Moocaani seeme mihicacuuhi. Jaarunaaca
mɨihaico gaajasutɨibehiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magaajahi
Jesucristo asaadɨ diibobadɨ mihicajinoco, mɨiro iicabadɨro iicaaboco
mahatyɨmejimaño. 3 Jaanoco paryɨ eesɨcɨnɨmo, jeebɨi imibachucafetehi
diibo Jesu imiibo iicabadɨ.
4 Jaanotɨ paryɨ famooro iimitɨnoco omoonɨmo Moocaani tajɨibaco
imitɨno moonɨhi. Mɨiro imitɨnoco momoonɨno Moocaani tajɨibaco:
Jii, monootɨhi. 5 Mɨiro amɨihairyo magaajacuhi Jesucristo mohimitɨco
ibuusuqui asaaunoco. Jaabofaño imitɨ chahahi. 6 Jaaboma paryɨ iicamo
imitɨco moonɨtɨhi. Jaanotɨ imitɨco moonɨmoro iicamo diiboco atyɨmetɨmo,
gaajatɨmo icano. 7 Taseeme, mɨihaiñooba amɨihaico bañɨdino. Jaanotɨ
imino iicaabo Cristo imihuseebebadɨ jeevahi. 8 Jaanotɨ imitɨno iicaabo
ɨjɨtahe. Mɨiro ɨjɨ sahiijɨtɨro iimitɨnoco omoonɨfiibo. Jaanegui Moocaani
Achi saauhi ɨjɨ omoonɨsunoco ifinɨsuqui.
9 Jaanotɨ paryɨ Moocaanitɨ ifiivomo iimitɨnoco moonɨtɨhi, Moocaani
ifiico mojeebɨifaño ificucumaño. Jaamaño iimitɨnoco momoonɨcutɨhi,
Moocaani seeme mihicamaño. 10 Mɨiro gaajaveechuno Moocaani seeme
iicamo, bu ɨjɨ seeme iicamo icano. Jaanotɨ paryɨ iimitɨnoco omoonɨmo,
inahaboco agaijɨtɨmo Moocaani seeme icatɨhi.

Sabadɨro Fahɨgova Magaijɨcasi.

11 Mɨiro mimiyaavuguunotɨro muguubuno jɨibogo jino: Sabadɨro
fahɨgovavɨ magaijɨcasi, onoono. 12 Cainbadɨ mihicadino. Mɨiro ɨjɨtahe
iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu mɨllɨtɨ jaaboco gaicaaubo? Etɨ bu
Cain iimihicautɨmaño, jaanotɨ inahabo iimihicaumaño.
13 Tañahabomɨ, majabafiitedino jiinɨjemɨnaa amɨihaico ɨjɨihevehachiijɨ.
14 Mɨihai naha guijevetɨ buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magaajahi
monahabomɨco magaijɨmaño. Jaanotɨ inahaboco agaijɨtɨibo guijevetɨ
taajatɨhiica. 15 Mɨiro paryɨ inahabomɨco ɨjɨihegueme gaicaaumɨnaa.
Amɨihairyo magaajahi gaicaaumɨnaa ifinɨjɨtɨno fiivoma ijeebɨifaño
achahanoco. 16 Mɨiro jillɨtɨ magaajahi magaijɨcasinoco Jesucristo mohallɨvɨ
ifiico aaciunotɨ. Jaabadɨro bu mɨihai mofiico mahacɨjirahi monahabomɨhallɨvɨ.
17 Jaanotɨ sihidɨ inehejema iicamo inahabo ɨdaasuno iicanoco atyɨmecuurumo
diiboco ɨidaasugotɨmo. ¿Mɨllɨ bu: Moocaanico gaijɨhi, neejirahi? 18 Taseeme,
tɨcovo iijɨriro magaijɨdino, miyanotɨro magaijɨ imino momoonɨnofañodɨ.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaani ɨmefeenevɨ Quehecuno Mihica.

19 Jaamaño jillɨtɨ magaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani
ɨmefeenevɨ quehecuno mihicanoco. 20 Jaanotɨ mojeebɨɨ mofi iimitɨnoco
gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani ajashutɨɨbo mojeebɨɨfaño iicanoco
gaajaabo. Jaabo paryɨ fanoovaaco gaajahi. 21 Jaanotɨ agaijɨno nahabomɨ,
mojeebɨɨ Moocaani ɨmefeenevɨ mɨɨhaico mɨllɨ onootɨhachiijɨ Moocaani
ɨmefeenevɨ quehecuno mihicahi. 22 Jaabo mɨɨhaico siinoco midillunoco
acɨjɨ diibo tajɨɨbaco: Jii, noomoro momoonɨmaño diibo iimogobadɨ.
23 Jaano jino itajɨɨba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro
sitama sabadɨro magaijɨcasino icano, diibo atajɨɨbaubadɨ. 24 Jaamo
itajɨɨbaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo icahi
icano. Jaanoco magaajahi diibo mɨɨhaima iicanoco Igaijaco mɨɨhaico
aacɨnofeenedɨ.

Moocaani Gaija, Bu Abañɨfiibo Gaija Icano.

4 Agaijɨmo tañahabomɨ, famoova gaijaco mimiyaaveguedino. Itɨconɨ
mɨnɨsu; ¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco? Mɨɨro jiinɨjehallɨvɨ
sihidɨ gahafucumo bañɨfiiramɨnaa: Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguehi, onoomo.
2 Jaamo jillɨtɨ magaajajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Mɨɨro paryɨ
oono Jesucristo miyamɨnaafibadɨ ifiivuuboro saauhi, nooboro ɨjɨɨbogoobo,
diibo Moocaani Gaijama iicaabo. 3 Jaanotɨ Jesucristoditɨ tollɨ onootɨɨbo
Moocaani Gaijama chahahi. Diibo jillɨ Jesucristomɨnaanɨmɨnaafi gaijama
iicaabo. Mɨɨro amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi togaija asaajinoco. Jaabo
jisumi jiinɨjehallɨri icacuhi.
4 Taseeme, amɨɨhai Moocaanita. Jaamo abañɨfifimoco amɨɨhai
miguiinonɨcuhi. Mɨɨro amɨɨhaifaño iicaabo janaanɨcɨ mityahi jiinɨjemɨnaa
iicamofaño iicaabo janaanɨcɨ iicamaño. 5 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa.
Jaamaño jiinɨjeonehejequere iimaamo. Jaanoco jiinɨjemɨnaa iicamo
diitoco guubunɨcɨhi. 6 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaanioto. Moocaanico
agaajamo mɨɨhaico guubunɨcɨhi. Jaanotɨ Moocaanioto iicatɨmo mɨɨhaico
guubunɨcɨtɨhi. Jillɨtɨ magaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu abañɨfifiibo
gaijama iicamoco icano.

Moocaani Mɨɨhaico Gaijɨhi.

7 Agaijɨno nahabomɨ, fahɨgova magaijɨcasi. Moocaanitɨ magaijɨcasino
saahi. Paryɨ famoovaaco agaijɨɨbo Moocaani seemene. Jaabo Moocaanico
gaajahi. 8 Jaanotɨ sitaaco agaijɨtɨɨbo Moocaanico gaajatɨhiica, Moocaani
saatohoco agaijɨfifihicaaboco. 9 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco
ɨfusuhi mɨɨhaidi ɨdɨɨbocoro Illico jiinɨjehallɨvɨ agalluunofeenedɨ,
diibofeenedɨ fiivoma miicaqui. 10 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanico magaijɨnotɨ
gaijɨ saatɨhi. Jaanotɨ naha Moocaani mɨɨhaico agaijɨuboro Illico galluuhi
mohimitɨco ijaaduqui. Jaano jino naha miya gaijɨ.
11 Agaijɨmo tañahabomɨ, mɨɨhaico Moocaani agaijɨbadɨro mɨɨhai tollɨro
sabadɨro magaijɨcasiqui. 12 Mɨɨro Moocaanico mɨɨhaiñooba atyɨmetatɨhi.
Jaanotɨ sabadɨro magaijɨcasihachiijɨ, Moocaani mɨɨhaima icaji. Jaano
igaijɨ mɨɨhaifaño aivo imino jusiji. 13 Jaamo jillɨtɨ magaajahi Moocaanima
mihicanoco, bu mɨɨhaima diibo iicanoco icano Igaijaco mɨɨhaico
aacɨunofañodɨ. 14 Mɨɨro mɨɨhai mahatyɨmeumoro mɨjɨɨbeguehi Moocaani
Illico jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui agalluunoco. 15 Jaamo paryɨ Jesucristoco:

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaani Achi, onoomo Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.
16 Jillɨtɨ magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco.
Mɨɨro Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaabo. Jaabo gaijɨma iicaabo
Moocaanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano. 17 Jillɨtɨ gaijɨ
mɨɨhaivɨ jusihi ufucu jaadufucu iicasumi ñɨhicugotɨmo miicaqui. Mɨɨro
mɨɨhai jiijehallɨvɨ Jesucristo iicabadɨ mihicahi. 18 Mɨɨro gaijɨ iicamañovɨ
ñɨhicugo chahahi, gaijɨ ñɨhicugoco buhɨ agañɨɨmaño. Mɨɨro ñɨhicugo
ɨɨdaasuhɨgovɨ mɨɨnoco satyehi. Jaamaño iiguiibovɨ gaijɨ imino jusitɨhiica.
19 Jaanotɨ naha mɨɨhai Moocaanico magaijɨhi itɨconɨ mɨɨhaico diibo
agaijɨumaño. 20 Jaanotɨ saatoho: Uujoho Moocaanico gaijɨhi, onoomo
inahaboco ɨjɨɨhegueme bañɨfifihi. Jaamo mɨɨno nahabo mahatyɨmeebeque
magaijɨtɨmo, ¿mɨllɨ bu Moocaanico magaijɨjirahi mahatyɨmetɨɨboco?
21 Jaabo mɨɨhaico atajɨɨbauno jino Moocaanico agaijɨɨbo tollɨro inahaboco
igaijɨqui.

Miyaavogo Jiinɨjeque Guiinonɨhi.

5 Paryɨ famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme
iicamo. Jaamo bu caanico agaijɨmo tollɨro iseemeque gaijɨfihi. 2 Jaamo
Moocaanico magaijɨmo, diibo tajɨɨbaco momoonɨsumi magaajahi diibo
seemeque, bu magaijɨnoco. 3 Mɨɨro Moocaanico magaijɨno itajɨɨbaco
momoonɨno. Jaano itajɨɨba sihidɨ jeevatɨhi. 4 Mɨɨro oono paryɨ Moocaani
seeme iicamo jiinɨjeque guiinonɨhi. Jaano momiyaavogofeenedɨ jiinɨjeque
miguiinonɨhi. 5 Mɨɨro ɨdɨɨboro jiinɨjeque guiinonɨhi Jesu Moocaani Achi
iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

6 Mɨɨro diibo Jesucristo asaauno jɨɨbogocafutuuhi nɨfaihufeenedɨ, bu
itɨɨjohofeenedɨ icano. Jaabo initɨcafutusumi unuuneriro icatɨno, bu tollɨro
iguijeveuneri icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jɨɨbeguehi,
diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo iicamaño. 7 Jaano jɨɨbogomɨnaa
icahi niquejefaño miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno; Moocaani, Illi, Igaija icano.
Jinoodɨmo icarumo saafiivɨro gataacɨnɨhi.[a] 8 Jaabadɨro bu minoocɨ, sano
ɨdɨɨno icahi jiinɨjehallɨri; Moocaani Gaija, bu nɨfaihu, bu tɨɨjoho icano.
Jaano jino minoocɨ, sano ɨdɨɨno iicano sabadɨro iimaahi. 9 Mɨɨro miyamɨnaa
onoonoco mimiyaavogonɨcɨhi. Jaamo bu, ¿mɨllɨ mimiyaaveguejitɨrahi
Moocaani Illi Jesucristo iicanoco ɨjɨɨbogonoco? 10 Jaamo Moocaani Achico
imiyaavogomo toono jɨɨbogoma icahi ijeebɨɨfaño. Jaanoco Moocaanico
imiyaavogotɨɨbo Moocaanico: Bañɨfifiiboti, neehi, Moocaani Illiditɨ
ɨjɨɨbogonoco imiyaavogotɨmaño. 11 Jaano jino Moocaani onoono: Diibo
mɨɨhaico ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno. Jaano toono fiivo Illima icahi. 12 Jaamo
Moocaani Achima iicamo ifinɨjitɨno fiivoma icahi. Jaanotɨ Moocaani
Achima iicatɨmo toofiivoma chahahi.

Niino Fajɨɨnɨ.

13 Jaamo amɨɨhaidi jinoco caatɨnɨhi Moocaani Achico mimiyaaveguemedi.
Jaamo magaajahi ifinɨjitɨno fiivoma mihicanoco.

---

a 5.7: Sahaamefaño ficuutimo: Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefaño miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

14 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco
siinoco midillunoco, ijeebɨɨ onoobadɨ, mɨɨhaico uguubunoco. 15 Jaano
mɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubuunoco magaajabadɨro,
bu magaajacuhi diiboco midillunoco mɨɨhaico aacɨcunoco.
16 Jaanotɨ saatoho inahabo imitɨco omoonɨruno guijevefaño
ɨɨfutusutɨnehiica iicahachiijɨ, diibohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui. Jaadɨ
diiboco Moocaani acɨji fiivoco, guijevefaño ɨɨfutusuno imitɨ iicatɨhachiijɨ.
Mɨɨro jaanotɨ icano guijevefaño ɨɨfutusuno imitɨ. Jaanotɨ uujoho nootɨhi
toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaaqui. 17 Mɨɨro paryɨ fanooro imitɨ imitɨhi.
Jaarunofaño icano sanoodɨno imitɨ guijevefaño ɨɨfutusutɨno.
18 Mɨɨro magaajahi paryɨ Moocaani seeme iicamo iimitɨnoco
omoonɨtatɨnoco. Jaamoco Moocaani Achi otoomomaño ɨjɨ diitoco
dudɨɨcɨtatɨhi.
19 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu tollɨro paryɨ
jiinɨjeoto ɨjɨ mityaguiinovɨ iicanoco icano.
20 Tollɨro bu magaajahi Moocaani Achi asaauboro mɨɨhaico gaajaco
aacɨnoco, tooneri Miyaabo iicaabo Moocaanico magaajaqui. Mɨɨro bu
Miyaabo iicaaboma mihicahi, Illi Jesucristoma mihicahi. Jaabo jaanɨ
Moocaani Miyaabo, ifinɨjitɨno fiivoma iicaabo. 21 Taseeme, mehesɨcɨnɨ
jihovo ɨjɨnɨta caanimɨtɨ.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jɨɨbogofaño Mihica.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque monagotɨ
Moocaani ificuuguedi, tollɨro bu iseemeque uujoho miyaano agaijɨmedi.
Saafiiro uujoho icatɨno, bu paryɨ oono miyaanoco agaajacumo icano.
2 Jaabo uujoho amɨɨhaico gaijɨhi miyaano mojeebɨɨfaño iicanofeenedɨ.
Jaano fahiijɨvaro mɨɨhaima iicajino. 3 Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojɨɨbo
Jesucristo icamɨsi amɨɨhaico imino moonɨji, bu ɨdaasugueji, bu sajeebɨɨ
icaco acɨji icano miyaanofañodɨ, bu gaijɨfañodɨ icano.
4 Uujoho aivo imo imo icahi diseemetɨ saatoho miyanotɨro Moocaani
mɨɨhaico atajɨɨbabadɨ imino ɨɨgomoco aatyɨmeneri. 5 Jaanegui tañago,
jisumi masɨɨ sabadɨro magaijɨcasiqui. Jino ɨco onoono bohono tajɨɨba
icatɨno, itɨconɨtɨro toonoma mihicacuunoco neehi: 6 Mɨɨro Moocaani
atajɨɨbabadɨ mihicano toono gaijama mihicano. Jaano toono tajɨɨba
itɨconɨtɨro muguubucuuno, gaijɨcasifaño mihica, onoono.

Bañɨmɨnaa.

7 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri sihidɨ icamo bañɨfiiramɨnaa, Jesucristo
jiinɨjehallɨvɨ miya miyamɨnaafibadɨ asaauboco utuunamaaimo. Tollɨ
iicaabo, jillɨ bañɨmɨnaafi, Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo. 8 Jaanegui
amɨɨhai imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhai dudɨcamaajetɨ mɨhɨcɨcuunoco
mɨmɨtasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryɨ magaayɨcɨhi.
9 Jaanotɨ saatoho Cristo ɨjɨɨbugunoco ejeevesumoro sihɨgovɨ
iminifotomo, bu Moocaanitɨ buhɨgovɨ minifetehi. Jaanotɨ Cristo
jɨɨbogofaño mihicahachiijɨ Moocaanima mihicahi, bu tollɨro Illima
mihicahi icano. 10 Jaaneguiiha saatoho jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaijaago
agasevamoro Cristo jɨɨbogoma ofootɨmoco amɨɨhai iijafaño
magaayɨcɨdino, bu: Tahɨ imino difoo, meneedino icano. 11 Mɨɨro diitoco
ifitacumo diito imitɨfaño bu minifetefihi.

Niino Iimaa.

12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotɨhi aamefeenedɨ,
acaatɨnɨnoco. Cusumihacho feeji amɨɨhaima faño mihiimaacasiqui. Jaaneri
mohimohica imino ijusiqui.
13 Moocaani ɨɨcɨcugo, dinago seeme dijaa iijɨco galluuhi.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onooboti, Imino Ihiimaano.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatinihi jihaameque agaijiibo tañahabo
Gayodi, diiboco miyanotiro agaijiibedi.
2 Agaijiibo tañahabo, dihallivi Moocaanima iimaahicahi. Fanoova iima imino
ifeequi tolliro guihuvatiibo diicaqui, bu oono imino dijeebii ofoobadi diicaqui
icano. 3 Miiro saatoho monahabomi asaaumo imino dijeebii miyaanofañodi
iicanoco, bu imino jiibogo onoobadi idiicanoco icano ijiibuguunoco
uguubuhiniiboro imo imo icahi. 4 Jaano toonobadi chahahi sanooba uco imo
imo iminiiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodi imino mihigonoco guubuhi.
5 Agaijiibo tañahabo, imino aivo moonihicahi monahabomico adaamusuubo
sihigoti asaamoco adaamusunofeenedi aivo imino moonihicahi. 6 Jaanoco diito
Moocaani iijanominaafeenevi jiibeguehicahi iijoho sihidi gaijima idiicanoco.
Jaanegui diitoco imino daamusu, ucuujivaachunehejeque daaci imino ifeequi,
Moocaani imogobadi. 7 Miiro diito Cristo dudicamaajeguiiha iigomo. Jaamo
imogotihi Moocaanico agaajatimo aacinehejeque agaayicinoco. 8 Jaaneguiiha
miihai diitoco imino momooninofeenedi mahamusuqui iimino jiibogoco.

Diotrefe Onoobo Imitino Iicano.

9 Uujoho caatiniuhi aameque Moocaani iijaminaadi. Jaarunoco Diotrefe
guubuutihi miihai iijico, diitofeenevi aivojiiboti iicanoco imogooboro.
10 Jaaneguiiha ofoohachiiji faamo imefeenevi ro neeji: Miihaiditi
sicamañooco ihiimaaboro abañihicanoco, bu tolliro monahabomi tahi
iifotomoco gaayicihicatiibo, bu agaayicigomoco gaayicisuhicatiibo icano.
Jaaboro Moocaani iijati diitoco gañiihicaabo.
11 Jaaneguiiha agaijiibo tañahabo, diito imitino omoonibadi diicadino
iminoro diica. Miiro iiminoco omooniibo, Moocaanitahe. Jaanoti
iimitinoco omooniibo, Moocaanico atyimetihiica.

Demetrio Imino Omoonino.

12 Jaanoti famooro Demetrioti imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedi
gaajacafetehi. Jaanoco miihai bu tolliro mijiibeguehi. Bu jaanoco amiihai
magaajahi miyaano iicanoco.

Niino Iimaa.

13 Sihidi ico neejirahi. Jaaruubo imogotihi caatinitafaihu, bu caatinitai
icanofeenedi eheetavonoco. 14 Imeguehi goovano ico aatyimeneque. Jaadi
jari mihiimaacasiji faño.
15 Jaanegui sajeebii diica. Juuga nahabomi dijaa iijico galluuhi. Iijoho bu
paryi famooro monahabomico moojico daaci.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

SAN JUDA AAME

Juda Caatiniuhi Moocaani Ocoovamedi.

1 Uujoho Juda Jesucristo jeecivominaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque
caatinihi Moocaani ocoovaaboro itati ijeevadi ificumedi. Jaamo imino
toomocinihi Jesucristofeenedi. 2 Jaabo Moocaani amiihaico sihidi
idaasugueji, bu gaijiji, bu sajeebii icaco aciji icano.

Sicamañooco Abañifimo.

3 Agaijimo tañahabomi, sihidi imogorahi mataajajinohallivi amiihaidi
acaatininoco. Jaarunaa momiyaavogoditi amiihaidi caatinihi. Jaamo
momiyaavogohalliti mejenaauqui, Moocaanita iicamoco aacinohalliti,
toonoco mubuunanijitirahi. 4 Jaanaaca sihidi bañiminaa amiihaifeenevi
icacuhi. Jaamo gaajaciratino amiihaifeenevi jicamaaimo siicijetiro
Caatinihaamefaño diitoti ijiibugucumo, ciijigaifaño ifeequi iicacumo.
Jaamo imifitino miyaminaa, Moocaani imihiijico iicimoro siibadi
miniiyuhicamo fanoova imitinocoro iimoyiiciqui. Jaamoro idiiboro
Mohabajaabo Aivojiibo Jesucristoco tuunamaaihicamo.
5 Amiihairyo magaajacurunoco siino amiihaico esaayuhi. Moocaani
Israel cuumiminaaco Egipto jiinijeti taajasuuhi. Jaadi saatoho
imiyaavuguutimoco finisuubo. 6 Tolliro itoomominaa niquejefaño imino
iicaurumo, Moocaani atajiibauno mityaco aacijirunoco iimogotimoro
iijanoco jeevesuuhi. Jaamoco Moocaani civojaniuhi civonoguiino ifinijitino
jigaiñehineri isisiuboro niinofucuguiiha ificuumo. 7 Jaabadiro Sodoma,
Gomorra onoocuumici miyaminaa, bu ifiitino iicaucuumijeminaama
Moocaani ifinijitino ciijigairi jigasuuhi, itoomominaa imitino iicaumoco
omoonibadiro. Jaamo Moocaani toomominaa iicaubadi imitino icaumo:
Sano gaifiimiro gaifiimima iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui
eheetavunoco ejeevesumoro, siibadiro iicaneheje fanoovaaco moonihicahi.
Jaamoco tolli mooniibo. Jaanoti famooro igaajaqui tolli iicahicamo
ifinijitino ciijigairi idaasuno ijigajinoco.
8 Jaamoco imitino gaija onoobadi omoonimo ifiico idicuno moonihi.
Moocaani iijico mityagotimo, niqueje toomominaati imitino iimaamo.
9 Jaarunaaca Moocaani toomominaa aivojiibo Miguel icaruubo Moise
chuumuhuhalliti ijima ihiibacasiusumi iidicuno nuutihi idiinoro
nuubo: Moocaani jei ico iibaji, nooboro. 10 Jaanoti diito imitino
iimaahicahi agaajatinoti. Jaamo sahiijitiro jiibogoratino gaajamo bajio
asimi ihesicinima chaharumo agaajamoro omooninicibadi, moonimo
ifihalliviro ifiniqui. 11 iIdaasucani icajimo! Cain imiticoro agaajaumo,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

nɨhɨbamɨco iimoyɨɨcɨmaño mɨtamo Balaam iicaubadɨ. Jaamo finɨji Core
iicaubadɨ ɨsɨfiiratuuboro Moocaani onoonoco imuguutɨmaño guijeveubo.
12 Jaabobadɨ iicamo amɨɨhai imo imo mamachuqui mihigaivomoma
ofoomo amɨɨhaico nucufevesuhicahi iimitɨri. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ imo
imo iicamoro sihidɨ amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetɨmo.
Itaadɨmo iicarumoco jeecɨvotɨmo ifiicoro toomomo. Aimuufai nɨfaihuma
achahanoco guibuhuba asatyonɨcɨbadɨ ejeevamo. Ɨmoho onoovafisumi
onoovatɨhobadɨ aivo ifahifema agaijuyɨcɨho aivo ochoomonɨcɨbadɨ
ejeevamo. 13 Muuai tyuucai aivo ɨsɨfiirano ijɨvaaseque agañɨɨnɨcɨbadɨ
diito imitɨ ɨfuvusuhi nucufesuno. Meecɨrɨgai ijɨɨhaitɨ ɨmɨtaabo iicabadɨ.
Moocaani diitoco ficuji cɨvono fucuro ifinɨjitɨnoguiino.
14 Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoobofeenedɨ,
diitedɨtɨ Moocaani nuuhi: Memeecɨ, Aivojɨɨbo Jesu ajashutɨno
itoomomɨnaama asaajinoco. 15 Jaabo famooco dilluji. Jaaboro parɨɨ
imifitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨji, imitɨno imoonɨhicanohallɨtɨ, parɨɨ
diibedɨtɨ imifitɨmo aivo imitɨno iimaahicanohallɨtɨ icano, nooboro.
16 Jaamo fanoovatɨ famañovaje iimaafifimo, sitaadɨtɨ iimaafifimo, iimitɨco
iguiraasumo, ifihallɨvɨro ifiico mityano eesɨcɨnɨmoro sitaaco neefimo.
Jaamoro saatohodɨtɨ imino iimaamo siinoco diitedɨtɨ ihɨcɨquiro.

Cristotaco Afagoono.

17 Jaanotɨ amɨɨhai, agaijɨmo tañahabomɨ, mehesɨcɨnɨ, sɨɨcɨjetɨro
amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo minɨsumɨnaa unuucuunoco:
18 Niinosumi icajimo dejecumɨnaa imitɨjeebɨɨ onoobadɨ iicamo, noomoro.
19 Jaamo amɨɨhaico dugaacusuji, jiinɨje iimogobadɨ iicamo Moocaani
Gaijama chahahi.
20 Jaanotɨ amɨɨhai, agaijɨmo tañahabomɨ, quehecuno mihica amɨɨhai
imi miyaavogofaño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodɨ.
21 Moocaani gaijɨfaño mihicamoro, motoomo Mohaivojɨɨbo Jesucristo
ɨɨdaasugofeenedɨ ifinɨjitɨno ifiico mɨɨhaico aacɨjinoco.
22 Imino imiyaavogotɨmoco, mimiyaavugusu. 23 Saatohoco mataajasu
cɨɨjɨgaitɨ. Sitaaco mɨhɨdaasugo. Jaarumo diito imitɨtɨ gaihuɨnɨmoro, bu
jɨɨheguemere icano.

Niino Iimaa.

24-25 Ɨdɨɨboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasumɨnaafi icano imityari
amɨɨhaico teemeji acototɨmo miicaqui, mɨhɨnivatɨmoco isatyequi imo imo
iimihɨmefeenevɨ. Jaaboco mihimo, sihidɨ ejeevanoco, imityaco, itajɨɨbaco,
Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ sɨɨcɨjetɨro, bu jisumi, bu fahiijɨvaro icano.
Fɨne.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

APOCALIPSIS

Jesucristo ɨhɨɨfusuuno.

1 Moocaani Jesucristoco acɨuhi diibo idudɨcamaajemɨnaaco ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ɨfusuuhi idudɨcamaajemɨnaafico Juaco itoomomɨnaafico agalluubofeenedɨ. [2] Jaabo uujoho Jua miyaanoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco, bu Moocaani iijɨco icano Jesucristo onoonofeenedɨ.
[3] Imicani iicamo jihaameque ɨhɨɨfɨnɨcɨmo. Tollɨro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodɨ ihiimaanoco uguubunɨcɨmoro imino jihaamefaño onoonoco omoonɨmo. Mɨɨro tufucu fiitɨvucuuhi.

Jua Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨhi.

[4] Uujoho Jua caatɨnɨhi Moocaani iijano Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajemɨnaadi. Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tollɨro sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano imino gaijamɨ Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri iicamo aacɨnoco magaayɨcɨ. [5] Bu tollɨro Jesucristo aacɨnoco magaayɨcɨ. Diibo miyaanoco ɨjɨɨbogoobo, bu iguijevemefeenetɨ itɨconɨ ububeeteubo. Jaabo jiinɨjemɨnaa aivojɨto aivojɨibo iicaabo. Jaabo Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro itɨɨjeheri mohimitɨco nitɨuhi. [6] Jaaboro mɨɨhaico aivojɨtotɨ, bu sacerdotetɨ icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeecɨvequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacisu icano icahi fahiijɨvaro finɨratɨno. Fɨne.
[7] Memeecɨ oono Cristo aimuufaifeenedɨ saaji. Jaaboco famooro atyɨmeji, bu diiboco ahaamɨumo atyɨmeji icano. Jaaboco paryɨ jiinɨjemɨnaa aatyɨmemere taaji. Jɨɨhɨ tolliji. Fɨne.
[8] Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, abecedario itɨconɨ A iicabadɨ, bu allɨbatɨ Z iicabadɨ iicaabo, noobo Jesu Aivojɨibo Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

[9] Uujoho Jua miyaavogofaño amɨɨhai nahabo. Jaabo amɨɨhaima sano ɨdaasuno icahi, bu Moocaani aivojɨfaño icahi, bu tollɨro jaabɨcɨco Jesucristo aacɨnofaño icano. Jaabo uco ɨcɨvojaanɨujirunohachuta uco gañɨɨumo Patmo onoochugaivɨ Moocaani iijɨ Jesucristofañodɨ miyaano iicanoco ɨjɨɨbeguehicaunohallɨtɨ.
[10] Jaanaaca Aivojɨibo fucu jaguisɨfucusumi uujoho Moocaani Gaijafeenedɨ esamaaihicaunaaca tabujɨnaagotɨ sefano guubuvusuuno mɨriicu ojɨbadɨ. [11] Jaano uco nuuhi:[a] Jino adaatyɨmeneque aamefaño caatɨnɨ. Jaaboro Asia jiinɨjeri sahuse

a 1.11: Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano A, Z icano iicabadɨ, onoonoco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

juugahuseti mijaaci icano iicajahajejaagovi gallu. Jino imomo iicajahajejaagovi;
Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.
12 Jaaneguiiha acafesaavooboro meeciuhi: ¿Miijoho ico, fine, uuma
iimaahi? nooboro. Jaabo atyimeuhi sahuse juugahuseti minooci icano
cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco. 13 Jaanofeeneri Miyaminaafibadi
Ifiivuubo ifibadi iicaaboco atyimeuhi. Jaabo itihaicivi ifotocinichehuco
jiiciniiboco jaachehu oro niivigaimeeheri siyicinuhi ifeeyijevi.
14 Jaabo nigaijeeneu aivo seseene jadiotobadi. Jaanoti ihaalliinou
ciijigaiguiihunobadi jeevauhi. 15 Jaanoti itihaiñou namecuno ifuvusuhi
bronce aparyicisucininobadi, ciijigaifañodi eheetavocininobadi. Jaanoti
ico sefano guubuvusuuhi sihidi guiisino uguubuvusunicibadi. 16 Jaanoti
imiyanaagohusefaño icaumo meeciri sahuse juugahuseti miimisiici idiimo.
Jaanoti iijifañoti inoociniga niisuga siijevaga fahigovahaciti siijevasuciniga.
Jaanoti ihime nihiba sefano aachicinisumi iicabadi jeevauhi.
17 Jaaboco aatyimeuneri iguiinovi acutuuhi chuumuhubadi. Jaarunaaca
imiyanaagohuseque tahallivi ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho
iticoniioobo, bu diiboro alliviioobo iicaabo icano. 18 Uujoho iicaabo guijeveurahi.
Jaaruubo buheehi, ufucuro milli icacutiibo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve
janaanici mityacuuhi. Jaaneguiiha guijevemina iicahigo uudi sihidi jeevatino.
Jilli iimogobadi moonijirahi. 19 Jaaneguiiha jino adaatyimeneque caatini,
jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano. 20 Jino tamiyanaagohusefaño
sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirico adaatyimeme agaajaratino jilli
eneejiruno: Jaamo diito meeciri sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani
iijano jiibogominaaditi, eneejiruno. Jaanoti bu sahuse juugahuseti minooci icano
cuugahu ficuta iicuno oro eetavota jilli eneejiruno: Sahuse juugahuseti mijaaci
icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

Moocaani Iijanojaagovi Iijico Agalluuno: Efeso cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

2 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jiibogominaafidi caatini: Jilli noobo
imiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirima
iicaabo, bu tolliro sahuse juugahuseti minooci icano oro eetavota cuugahu ficuta
iicunofeenedi iigoobo icano: 2 Uujoho gaajahi paryi fanoovaaco edeetavehicanoco,
bu sefano dudicamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabicihicanoco icano. Bu
tolliro gaajahi iimitimoco adaabicitinoco. Bu uujoho tolliro gaajahi Moocaani
gallminaa eneehicarumo miyaano iicatimoco iijoho inisuuboro bañiminaa
iicanoco agaajacinoco. 3 Jaabo iijoho sihidi daabicihicahi, sihidi idaasuno
dicahicahi, bu uuguiiha sihidi dudicamaaihicahi niinovatotiibo icano. 4 Jaarunaa
dihalliviicano sano: Miiro iticoni imiyaavuguusumi uco sihidi gaijiuhi. Jaaruubo
jisumi miidinoro gaijicuuhi. 5 Jaaneguiiha deesafoto iticoni edeesamaaiunoco.
Jaaboro difiico dimibachuubo iticoni omoonihicaubadi mooni. Jaanoti tolli
omoonitihachiiji dijaagovi ofooboro dicuugahu iicuco idiiti dumitiiciji, dihimitico
edeevesutihachiiji. 6 Jaarunofaño jino iimino dihallivi icahi, Nicolaitami
omoninoco idiiheguene. Jaanoco bu uujoho jiiheguehi. 7 Amiihai nohojima
mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco:
Mityano iicamoco fiivo imoho Moocaani goohasihallititi icaho noovatati machusuji.

Esmirna Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

8 Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jiibogominaafidi caatini: Jilli
noobo imegaoobo, bu diiboro alliviioobo icano iicaabo, iguijeveuruubo,

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

siino ubuheeteubo: [9] Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco,
ɨdaasuno idiicahicanoco, bu fanoovatɨ ucuujɨvaachunoco icano. Jaaruubo
ɨɨjoho jinejetɨ cuujɨvaachutɨhi. Tollɨro bu uujoho gaajahi: Mɨɨhai judiomɨ,
unuurumo ɨɨditɨ imitɨno ihiimaahicanoco. Jaamo judiomɨ unuurumo jillɨ
Satanas ɨjɨ igaivomɨnaaro. [10] Jaaneguiiha diguetedino ɨdaasuno idiicajinotɨ.
Mɨɨro ɨjɨ amɨɨhaitɨ saatohoco cɨvojafaño jɨɨhacusuji. Jaamo paryɨ amɨɨhai
mɨnɨsucafetehi. Jaamo fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨ ɨdaasuno mihicaji.
Jaarunofaño suufenɨtɨɨbo diica iguijevejinohachuta. Jaachiijɨ toono jaada
ɨco uujoho fiivoco acɨji. [11] Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu jino
Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicamo
iguijeveme cɨɨjɨgaifaño feejitɨhi.

Pergamo Cuumijaago Iijɨco Agalluuno.

[12] Tollɨro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi
caatɨnɨ: Jillɨ noobo iniisuga fahɨgovacitɨ ɨsɨɨjevasucɨnɨgama iicaabo:
[13] Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco, bu gaajahi Satanas
atajɨɨbahɨgo ɨɨjoho idiicanoco. Jaaruubo ɨɨjoho uco jeevesutɨɨbo diicahicahi.
Bu tamiya jɨɨbogomɨnaafi Antipa onooboco amɨɨhaifeenevɨ oono Satanas
iicamañovɨ agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutɨɨbo diicahicahi.
[14] Jaarunofaño dihallɨvɨ fiivaano icano: Toono Pergamo cuumivɨ ɨɨma
iicamo saatoho Balaam jɨɨbogoco jeevesutɨmo icamo. Jaabo diibo Balaam
onoobo Balac onooboco fajɨɨnɨuhi israelmɨ imitɨco imoonɨqui jihovo
caanimɨ jeecɨvo asimɨco uduuneri, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui
icano. [15] Tollɨro bu ɨɨma icamo oono Nicolaitamɨ jɨɨbogoco jeevesutɨmo
iicamo, toonoco uujoho ɨjɨɨheguene. [16] Jaaneguiiha iimitɨco mejeevesu.
Jaanotɨ mejeevesutɨhachiijɨ goovano amɨɨhaijaago feeji. Jaaboro diitoma
amocasiji taajɨfañotɨ ihiinoga niisuga fahɨgovahacitɨ ɨsɨɨjeva iicagari.
[17] Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani
iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicaaboco toovono iicano manatɨ
machusuji. Jaaboro diiboco acɨji seseeyɨ guiisiyɨco. Jaayɨhallɨvɨ bohono
imomo caatɨnɨcɨnɨji. Jaamomoco mɨɨjoho gaajajitɨhi ɨdɨɨboro toonoco
agaayɨcɨɨbo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

[18] Tollɨro bu caatɨnɨ Tiatirari Moocaani iija iicaja jɨɨbogomɨnaafidi:
Jillɨ noobo Moocaani Achi oono ihaallɨino cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ iicaabo,
bu ɨtɨhaiño bronce aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ iicaabo: [19] Uujoho gaajahi
paryɨɨcino ɨɨjoho omoonɨhicanoco, gaijɨma idiicanoco gaajahi, bu
dimiyaavogoco gaajahi, edeecɨvehicanoco, dijaabɨcɨco icano. Bu gaajahi
ɨtɨconɨ omoonɨuno janaanɨcɨvɨ jisumi omoonɨnoco. [20] Jaarunaaca sano
icahi dihallɨvɨ. Oono Jezabel onoogo: Moocaanijaagodɨ iimaahi, onoogoro
tajeecɨvomɨnaaco ɨjɨɨbegueneri abañɨhicagoco adaabɨcɨhicanoco. Diigo
jɨɨbeguehicahi diitoco gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui, bu tollɨro
jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨnoco iduuhicaqui. [21] Jaagoco uujoho
teemehicarahi iimitɨco ɨjeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhicatɨgo.
[22] Jaaneguiiha diigo omoonɨhicanoco diito ejeevesutɨhachiijɨ diigoco
uujoho guihuvasuji, diigojaago efeehicamo ɨdaasuno iicaqui. [23] Jaaboro
diigo seemeque gaisiraicɨji. Jillɨtɨ paryɨɨcino Moocaani iijanomɨnaa
gaajaji uujoho miyamɨnaa esamaajeneque paryɨ agaajanoco, bu paryɨ
ɨjeebɨɨnofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryɨ amɨɨhaico amɨɨhai

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

momoonɨhicano jaadaco acɨji. 24 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saatoho toono Tiatira
cuumiri mihicamo tobogoco mihimogotɨmo, bu oono diito sihidɨ ejeevano
agaajaratɨno Satanas iijɨ eneehicanoco mɨnɨsutɨmoco neehi: Sibogoco siino
amɨɨhaihallɨvɨ ficutɨhi. 25 Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho
tahɨ asaajinohachuta. 26 Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco
eetavomoro nijequevɨ ɨɨfotomoco acɨji mityaco jiinɨjemɨnaahallɨvɨ. 27 Jino
uco Guihirubi mityaco aacɨbadɨ. Jaamo jiinɨjemɨnaaco tajɨɨbaji sefano
jɨgaiñehiri nɨfaqui illunoco magasuucunɨcɨno iicabadɨ. 28 Jaamoco bu
cuujetavɨo meecɨrɨgaico acɨji. 29 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu
Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

Sardi Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

3 Tollɨro bu caatɨnɨ Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi:
Jillɨ noobo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino Moocaani
gaijamɨma iicaabo, bu tonoodɨmoro imeecɨrɨgaimɨma iicaabo: Uujoho
gaajahi paryɨɨcɨno ɨɨjoho omoonɨhicanoco, bu saatoho: Buheebe, ɨco
eneehicarunoco. Jaarunaa ɨco dijeebɨɨ iguijevecunoco uujoho gaajahi.
2 Jaaneguiiha deesɨcɨnɨɨboro sefatusu imino omoonɨnoco, mɨɨro oono
fiitɨcuuno mɨɨnoco imɨtasuquiguiiha. Mɨɨro uujoho gaajahi toono ɨɨjoho
omoonɨhicano Moocaani ɨmegavɨ imino iicatɨnoco. 3 Jaanegui desafoto
oono jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco deevesudino. Jaaboro dihimitɨco deevesu.
Jaanotɨ edeesɨcɨnɨtɨhachiijɨ oono nanivamɨnaafi ofoonɨcɨbadɨ gaajacɨratɨno
uujoho dijaa feeji ɨco dihimitɨhallɨtɨ aamɨqui. 4 Jaarunofaño ɨɨma icamo
tahɨ Sardi cuumivɨ mɨɨdɨmo imino iicamo imitɨco eetavotɨmoro iicamo.
Jaamo uuma seseechehujefaño ɨjɨcamaaimoro ɨgueji imino iicamaño.
5 Jaamaño mityano iicamo seseechehujefaño jɨcucafeteji. Jaamo ifinɨjitɨno
fiivoma iicamo momoco caatɨnɨhi fiivohaamefaño. Toohaamefañotɨ
imomoco fillujitɨhi. Jillɨro diitoco Guihirubi ɨmefeenevɨ, bu itoomomɨnaa
ɨmefeenevɨ icano: Diitoco uujoho gaajahi, neeji. 6 Amɨɨhai nohojɨma
mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

7 Tollɨro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi
caatɨnɨ: Jillɨ noobo iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivojɨɨbo David llavema
iicaabo. Jaabo afaayɨcɨnoco mɨɨjoho fabaacujitɨrahi, bu afabaacɨnɨnoco
mɨɨjoho faayɨcɨjitɨrahi icano: 8 Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco.
Jaabo uujoho dihɨmegavɨ guhugaco faayɨcɨhi dɨɨbeguequi. Jaanoco
mɨɨhaiñooba jillɨ: Dɨɨbeguedino, neejitɨrahi. Mɨɨro sihidɨ sefatɨruubo
tajɨɨbogoco agaayɨcɨɨboro uco tuunamaaitɨhi. 9 Jaaneguiiha Satanas
ɨgaivomɨnaaco galluji: Mɨɨhai judiomɨ, noomoro abañɨfifihicamoco.
Jaaboro diguiinovɨ diitoco tajɨɨbaji imemuɨɨnamaaiqui, toonotɨ ɨco uujoho
agaijɨnoco igaajaqui. 10 Jaanotɨ uujoho atajɨɨbanoco imino moonɨhi ɨɨjoho
fanoovaaco adaabɨcɨɨbo. Jaaneguiiha bu ɨco uujoho imino teemeji nɨsufucu
paryɨ jiinɨjehallɨvɨ asaajinotɨ, paryɨɨcɨno jiinɨje miyamɨnaaco nɨsuqui.
11 Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu ɨɨma iicanoco, sita dihacɨtaco
dumɨtɨɨcɨdino. 12 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño
ficuji tooja ɨmahacɨnobadɨ iicaqui; jaamo tahɨgotɨ ufucuro inuucuutɨmo
iicaqui. Jaamohallɨvɨ uujoho caatɨnɨji Taacaani momoco, bu Taacaani
cuumi momoco icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañotɨ asaacuumi
momo bohono Jerusale onoocuumi. Tollɨro bu uujoho diitohallɨvɨ tamomo

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

bomomo iicamomoco caatiniji. 13 Amiihai nohojima mihicamo muguubu
Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

14 Tolliro bu caatini Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja
jiibogominaafidi: Jilli noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco
eneefiibo, diiboti paryi Moocaani ifiivusuno atanoociniibo: 15 Jaabo
uujoho gaajahi iijoho paryi omoonihicanoco. Jaabo iijoho miidino
miyaavogoma idiicaabo miivi nifaihu aiguucufaihubadi edeevanoco
gaajahi. 16 Jaaneguiiha iijifañoti foomovaiba iicafaihuco agañiiniciibadi
ico uujoho esicinihi. 17 Miiro: Uujoho sihidi busumijema icahi, bu uuma
aivo imino foono neehicahi, bu jinejebati ucuujivaachutihi, neehicahi.
Jaaruubo iijoho gaajaciihi idaasuubo idiicanoco, imo icama idiicatinoco,
bu cuujivaachuma idiicanoco, dihaalliinoma achahanoco, bu botiibo
idiicanoco icano. 18 Jaaneguiiha ico uujoho neehi: Uuti naaje oroco
ciijigairi imino imibachucinicunobadi iicano miyaavogoco. Jaabo
miyanotiro sihidi busumijema diicahi. Bu jaaboro uuditi naaje eseseene
gaachehunoco. Jaabo idicamaaiboro nucufesuno sicaibo diicacujitihi.
Tolliro bu uuditi aalliino taabutaco anaajeebere dihaalliinofaño ficu.
Jaabo imino daatyimehi. 19 Uujoho agaijimoco ibahi, aamihi icano.
Jaaneguiiha aivo quehecuno diicaabo dihimitico deevesu. 20 Meeci jino
uujoho dihimegari julleecinihi coovaaboro. Jaanoco cajaatyohacho
uco uguubuuboro: Tajaa disaa, onooboma icaji, bu diibo uuma icaji
icano.[b] 21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivoji icagahallivi
tacojivi casiihacuji, oono uujoho mityano iicamaño Guihirubima ihaivoji
icagahallivi acasiivobadi. 22 Amiihai nohojima mihicamo muguubu
Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

4 Jinobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefaño guhuga faayicinihugaco.
Jaanaaca oono uuma miriicu ojibadi iticoni ihiimaauno uco nuuhi:
Juu caamovi disaa, jinobuunati iicajinehejeque ico iifusuqui.
2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguiinovi minifutuuhi.
Jaabo atyimeuhi aivoji icaga niquejefaño iicagaco. Jaagahallivi saafi
gicinii boco atyimeuhi. 3 Jaanohalliri igicinii bo ifi ifuvusuuhi namecuno
jaspe onoono guiisiyi namecubadi, bu cornalina onoono guiisiyi
namecubadi icanoco. Jaagahallidi bu tiihi cajetacinihi esmeralda
onoono guiisiyi namecubadi inamecu icaabo. 4 Jaagahallidi bu sigaaje
veinticuatrodigaava gicinigaaje icauhi. Jaagaajehallivi iticovoocivi
quillahuto icauhi. Jaamo seseechehujefaño jicucuucinihi, bu
inigainohalliri icauno oro eetavota chaahimigano icano. 5 Jaagafañoti
anamebanoro sefano sisiimi guubuvusuhicauhi. Bu jaaga imegati
nifotocinihicauno sahuse juugahuseti minooci idiino cuugahuno. Jaano
toono Moocaani gaijano sahuse juugahuseti minooci idiino iicano.
6 Jaaga imegavi bu icauno muuaibadi jeevano jacuno sinaagonovi foovono
iifuvusuno. Bu jaagahallidi icaumo igueenemehejedimova fahigovati
sihidi ihaalliinoma iicaumo. 7 Jaamoti saafiu leonbadi jeevauhi. Jaanoti

---

b 3.20: Griego iijiri noono: Meeci jino uujoho guhuga imegari julleecinihi tetecuuboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayicimo iijafaño jicafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

allɨvɨoobo torobadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo miyamɨnaafi ɨmebadɨ
jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo ciɨmɨmɨ mogaaje agahafotoobobadɨ jeevauhi.
8 Jaamo paryɨ diito ɨtɨcovoocivɨ sahuse juugahusetɨ sacu ɨdɨɨno ɨjɨjecunoma
icauhi. Jaamo ifi sanohaallɨɨneriro gahafɨcɨnɨuhi allɨomotɨ fañoomotɨ
icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenɨtɨmo neehicauhi:

Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojɨɨbo, Moocaani sihidɨ ejeevaabo.
Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo,
bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.

9 Jaamoro diito ihaivojɨ icagafaño ɨgɨcɨnɨɨbo ufucuro ifinɨjɨtɨɨboco
acahacɨsusumi, iimosumi, obocɨgosumi icano 10 oono veinticuatrodɨmo
quillahuto iicamo diibo ɨmegavɨ ememuɨɨvomoro imehicahi ono ufucuro
ifinɨjɨtɨɨboco. Jaamoro diibo aivojɨ icaga ɨmega ichaahimɨganoco
atafusumoro neehicamo:

11 Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevamaño gaayɨcɨ;
cahacɨsuco, bocɨgoco, mityaco icano, ɨɨjoho fanoovaaco
edeetavumaño, ɨɨjoho idiimogomaño ifiivuunoro icano, noomoro.

Afaayɨcɨratɨno Aame.

5 Jaadɨ atyɨmeuhi ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagovɨ usefaño
aame paɨmicɨnɨhaame fahɨgovaacɨtɨ caatɨnɨcɨnɨhaameque. Jaahaame
sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨneri cuhufono sisɨcɨnɨuhi. 2 Jaanaa
guubuuhi Moocaani toomomɨnaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaanɨ fɨne
aivo iimiibo isisɨtaaco udubaicɨɨboro jihaameque faayɨcɨjirahi? nooboro.
3 Jaarunofaño niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ, bu jiinɨjeguiino icano
mɨɨhaiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayɨcɨmoro emeecɨjirumo.
4 Jaaneri uujoho sihidɨro taahicauhi. Sano imifɨtɨmoro iicauneri
toohaameque afaayɨcɨɨboro jillɨ ajashunogayɨ emeecɨjiruubo achahauneri.
5 Jaanaa quillahutotɨ saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Mɨɨro Juda cuumi
Leon onoobo, aivojɨɨbo David Iyaachimɨhaioobo iicaabo fanoohimɨtɨco
guiinonɨcuuhi. Jaaboro paryɨ toohaame sisɨtaaco udubaicɨɨboro
ifaayɨcɨqui.
6 Jaanaaca ihaivojɨ icaga, bu igueenemehejedɨmova iicamo, bu
quillahutofeenevɨ icano atyɨmeuhi saafi Corderobadɨ iicaabo julleecɨnɨuboco.
Jaabo agaicaaucɨnɨɨbo ifibadɨ ifi ɨɨfuvusuuhi. Jaabo sahuse juugahusetɨ
minoocɨ ɨdɨɨno iinicunoma icaubo, bu tonoodinoro icauno ihaallɨɨno. Jaano
toono ihaallɨɨno sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iicano Moocaani gaijano
paryɨ faajɨinɨjehallɨvɨro agalluuno. 7 Jaanaa diibo Corderobadɨ iicaabo
ufuuboro ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagohusefañotɨ toohaameque
ɨcɨjeuhi.[c] 8 Jaahaameque gaayɨcɨubaaca igueenemehejedɨmo iicaumo, bu
veinticuatrodɨmo quillahuto iicaumo icano diibo Corderobadɨ iicaabo ɨmega
memuɨɨnamaaiuhi. Jaamo iquillahuto ɨtɨcovoocɨvɨ iharpanoma icauhi, bu
oro guirihillunofaño maaniguijɨnoma icauhi icano. Jaamo Moocaanita
iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijɨco ɨjɨgasuno diibojaa uusunɨcɨbadɨ
jeevahi. 9 Jaamo jiijɨ bohono masijɨco jillɨ masivahicauhi:

ɨɨjoho aivo idiimimaño toohaameque ɨdɨɨcɨɨboro isisɨtaaco sinaayu.
Mɨɨro iguijeveumaño ditɨɨjeheri diitoco Moocaanidi naajeuhi
fahɨgova miyamɨnaatɨ, fanoohiijɨ miyamɨnaatɨ, faacuumivatɨ,
bu fanoojiinɨje cuumino miyamɨnaatɨ icano. 10 Jaaboro diitoco

---

c 5.5-7: (Lc 1.33)

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Moocaanidi aivojitoti, bu sacerdotemiti icano deetavehi.
Jaamo diito jiinijehallivi tajiibaji, noomoro.
11 Jaadi emeeciubo guubuuhi ajashutimo Moocaani toomominaa
ihiimaaunoco, togahallidi, bu igueenemehejedimo iicaumohallidi, bu
quillahuto iicaumohallidi icano. Jaamo itoomominaa aivo ajashuutimo
millones y millonesdimo iicamo sefano neehicauhi:
12 Jaani Corderobadi iicaabo agaicaaucafutuubo aivo iimimaño,
jaafa gaayiciibo mityaco, sihidi busumijeque, bu gaajaco,
bu sefaco, bu bocigoco, bu cahacisuco, bu imoco icano, onoonoco.
13 Tolliro bu guubuuhi fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefaño iicano,
bu jiinijehalliri iicano, bu jiinijeguiino iicano, bu muuaifaño iicano, paryi
tonehejefaño iicano jilli unuuno:
Bocigoco, bu imoco, bu cahacisuco, bu mityaco icano jaafa
acicafetehi oono ihaivoji icagahalliri igiciniiboco,
bu tolliro Corderobadi iicaaboco fahiijivaaciviro, unuunoco.
14 Jaanoti oono igueenemehejedimo iicamo neehicauhi: Jaafa tolli icano,
noomoro.
Jaanoti bu veinticuatrodimo iicamo iquillahuto ememuiivuumoro
imuumo fahiijivaro iicaaboco.[d]

Sahuse Juugahuseti Minooci Idiino Isisita Icano.

6 Jaadi atyimeuhi Icorderobadi iicaabo toohaame sisitaati sanooco
iticoniibo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo
iicamoti saafi sefano sisi igiiriribabadi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco
unuunoco.
2 Jaaneguiiha emeeciubo atyimeuhi caballo seseebeque. Jaabohalliri
iicaubo usefaño tiibuga icauhi. Jaaboco Moocaani aciuhi chaahimigaco.
Jaanoma fuubo guiinoniiboro, bu fahiijivaro guiinoniiboro iicaqui.
3 Jaanaa alliviо sisitaaco siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi
guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro
uco unuunoco.
4 Jaabo atyimeuhi sicaballo tifaibo ihiinuuboco. Jaabohalliri iicaubo
mityaco gaayiciuhi jiinijehalliti sajeebii icaco ifinisuuboro miyaminaaco
fahigovavi imoonicasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutino niisugaco aciuhi.
5 Jaano alliviонoco bu siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi
guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro
uco unuunoco.
Jaanegui emeeciibo atyimeuhi saafi caballo civooboco. Jaabohalliri
iicaubo oovota meecuco gaayiciniuhi. 6 Jaanaa guubuuhi
igueenemehejedimo iicaumofeeneti unuunoco: Safucuo dudicamaaje
jaada trigoti sano kilovіro ifeteji; jaabadiro bu safucuo dudicamaaje
jaada cebadati tres kilodinoviro ifeteji icano. Jaanoti diiribanoco, bu
vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.
7 Jaanobuunati bu siino alliviо sisitaaco Icorderobadi iicaabo
isinaayuuno ticovovi igueenemehejedimo iicaumoti niinoobo: ¡Juu saabo
meeciva! nooboro uco unuunoco.
8 Jaaneguiiha emeeciubo atyimeuhi saafi caballo guiguivaaboco.
Jaabohalliri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojicuti saaubo

---

d 5.13, 14: (Filipenses 2.9-11)

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

saafi guijevemɨnaa iicahɨgo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani
mityaco acɨuhi jiinɨje miyamɨnaatɨ samañootohallɨvɨ diitoco ɨmɨnaanɨneri,
bu ajebari, bu guihuvari, bu jiinɨjehallɨri iicamo ɨñɨhicufiino asimɨri icano
iguijenɨqui.
9 Jaano allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ
jeecɨvoco omoonɨfinoguiino, iicamoco atyɨmeuhi Moocaani iijɨ miyaano
iicanoco ɨjɨɨbugunohallɨtɨ iguijenɨumo jeebɨɨnoco. 10 Jaamo sefano jillɨ
neehicauhi: Idiimiibo Aivojɨɨbo, onoonoco abañɨtatɨɨbo, ¿mɨhachutahiica
diicaji mɨɨhaico iguijenɨumo jiinɨjehallɨri iicamoco emeecɨɨboro ɨjaadaco
adaacɨjino? noomoro.
11 Jaasumiro diitoco Moocaani acɨuhi seseeneene gaachehunoco.
Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisɨhiica jaafahi amɨɨhai nahabomɨ Cristodi
ududɨcamaaimo ihoovovɨ ɨfetehi, jaamoco amɨɨhaico iicaubadɨro
agaicaaunohachuta, nooboro.
12 Jaano allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ
emeecɨubo atyɨmeuhi jiinɨje sefano amaryɨbanoro udujavanamaaiunoco, bu
nɨhɨba ɨcɨvono gaachehubadɨ iminifutuunoco. Jaanotɨ fucuo nɨhɨba tɨɨjohobadɨ
minifutuuhi. 13 Bu meecɨrɨ niquejefañotɨ jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi oono ɨmoho
noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavɨ aaifonɨcɨbadɨ. 14 Bu niqueje
sano finɨuhi aameque mapaɨmirubadɨ. Bu paryɨ ifabaɨno, bu ifachugaiño
icano simañehejevɨ jeeneuhi. 15 Jaano ñɨhicutɨ jiinɨje aivojɨto ifahojɨnofaño, bu
guiisigajɨnofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahɨ fanoohaivojɨtoma, sihidɨ
inɨhɨbamɨnoma iicamehejema, bu amocasimɨnaa aivojɨtehejema, bu aivo
sihidɨ ejeevafiimoma, bu paryɨ faaboho jɨjovotoma, bu jɨjovoto iicatɨmoma
icano 16 ifabaɨnoco, ifagajɨnoco icano neehicauhi: Mohallɨvɨ mahaifo. Jaanoro
mɨɨhaico jaadi johono ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbeditɨ mafataanɨ, bu oono
sihidɨ jeevaneri Corderobadɨ iicaabo aamɨjino ñɨhicutɨ icano.
17 Mɨɨro jino sihidɨ jeevano ahaamɨjifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu mɨɨjoho
jaabɨcɨjirahi? noomoro.

Israel Cuumimɨnaatɨ ɨɨcɨmo.

7 Toonobuunatɨ atyɨmeuhi igueenemehejedɨmo Moocaani toomomɨnaa
paryɨ jiinɨjejɨnibacɨhallɨri jullelleecɨnɨmoco. Jaamo igueenemehejedɨno
iicano jiinɨje guibuhubaco gaayɨcɨnɨuhi, jiinɨjehallɨvɨ ajashuno
guibuutɨno iicaqui, bu muuaihallɨvɨ, bu ɨmohonohallɨvɨ icano. 2 Tollɨro
bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi Moocaani iicaabo mityama
icaabo aamɨjɨjaagotɨ saauboco. Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho
igueenemehejedɨmo iicaumo jiinɨjeque, bu muuaico icano imitɨno
imoonɨqui mityaco agaayɨcɨumoco. 3 Jillɨ nooboro: Jiinɨjeque imitɨno
momoonɨdino, bu muuaico, bu ɨmohonoco icano Moocaani jeecɨvomɨnaaco
ihɨmecunotɨ diitoco Moocaani gaajataco mificutɨnohachuta icano, nooboro.
4 Jaamo diito ɨɨcɨcafutuumo oovoco jinoodɨno guubuuhi: Ciento cuarenta
y cuatro mildɨmo paryɨ israelmɨ cuuminootɨ. 5 Jillɨ faacuumivatotɨ
ɨɨcɨubo. Juda cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu doce mildɨmo
Ruben cuumitɨ oovocafutuuhi, bu Gad cuumitɨ doce mildɨmo
oovocafutuuhi, 6 bu Ase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Neftali
cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Manase cuumitɨ doce mildɨmo
oovocafutuuhi, 7 bu Simeon cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Levi
cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Isaca cuumitɨ doce mildɨmo
oovocafutuuhi, 8 bu Zabulo cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Jose

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

cuumiti doce mildimo oovocafutuuhi, bu Benjamin cuumiti doce mildimo oovocafutuuhi icano. Jaamo famooro ciento cuarenta y cuatro mildimou.

Ajashutimo Seseechehujefaño Ijiicucuucinimo.

9 Toonobuunati emeeciubo atyimeuhi ajashutimo miyaminaaco
fanoojiinijeminaaototi, bu simiyaminaaototi, bu faajiva miyaminaaototi,
bu faacuumivaototi icano. Jaamo julleeciniuhi aivoji icaga imegavi, bu
Corderobadi iicaabo imegavi icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutino
icaumo oovorautimo seseechehujefaño jicucucinimo tucojihunoco
gaayiciniumo. 10 Jaamo paryi famooro sefano neehicauhi:
Moocaani ihaivoji icagahalliri igiciniiboti, bu Corderobadi iicaaboti
icano taajasu saahi, noomoro.
11 Jaanaa paryi Moocaani toomominaa jullelleeciniuhi Moocaani aivoji
icagahallidi, bu quillahutohallidi, bu igueenemehejedino iicaumohallidi
icano. Jaamo toga imega jiinijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico
iimomo nuuhi:
12 ¡Fine! Cahacisucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono,
bu bocigo, bu mitya, bu sefa icano.
Jaafa Moocaanidi icahi fahiijivaro icano. Fine, noomoro.
13 Jaanaaca quillahutooboti saafi uco dilluuhi: ¿Miijoho jino jito
seseechehunofaño ijiicucuucinimo, cuucati asaamo? nooboro.
14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivojiibo iiro gaajahi, nooboro.
Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidi jeevano iidaasufañodi afatyomo.
Jaamo imifiiutimoco Corderobadi iicaabo tiijeri iimitusucuumo.
15 Jaamaño Moocaani aivoji icaga imefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta,
fucuhachuta icano diiboco itemplojafaño jeecivomoro icahicahi. Jaamoco
ihaivoji icagahalliri igiciniibo imityaguiino ficuji; ¿Milli icatimo iicaqui?
16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano idaasuno icacujitihi, bu nihiba
ihaiguucuri diitoco jigasucujitihi, bu jinejeba aiguucu diitoco idaasuno
moonicujitihi icano. 17 Oono miiro Corderobadi iicaabo aivoji iicagafeeneri
iicaabo diitoco teemeji ovejamico motoomonicibadi. Jaaboro fiivoco
aacino nifaihunojaagovi diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani
buusuji icano.

Niino Sisitaaco Isinaayuuno.

8 Jaanaaca Icorderobadi iicaabo niino sisitaaco isinaayuuno ticovovi
niquejefaño lliivi icauno fine sano nihiba oovofeene ticovoviro.
2 Jaadi atyimeuhi sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani
toomominaa Moocaani imefeeneri julleecinomoco. Jaamoco iticovoocivi
aciuno miriicunoco. 3 Jaanobuunati saaubo sifi Moocaani toomominaafi
maaniguiijino jigasutahiillu oro eetavotahilluma. Jaaboro jeecivobuje
imegavi julleeveuhi. Jaaboco saafi aciuhi sihidi maaniguiijinoco paryi
Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihaciqui.
Jaaboro jeecivobuje oro eetavotahallivi ificuuboro ijigasuqui. Oono ihaivoji
icaga imega iicabujehallivi. 4 Jaano imaaniguiijinoco ijigasuuno aimuufai
itoomominaafi usefañoti Moocaanijaagovi fuuhi sano Moocaanita iicamo
diiboma ihiimaanehejema. 5 Jaadi bu imaanijigasuta iilluco itoomominaafi
iciuboro tubuje ciijigaicuneri tohilluco agahafusuuboro jiinijehallivi
ganicaruhi. Jaaneri sihidi sisiimi icauhi, bu jiinije sefano guubuvusuuhi,
sihidi namebahicauno, bu jiinije sefano maryibauhi icano.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

Mɨriicuno.

6 Jaanaaca sahuse juugahuseti miimisiici ɨdiino iicaumo Moocaani
toomominaa iticovovi miriicunoma iicaumo imibaivuuhi iguisiqui.
7 Jaadi saafi ticoniuhi imiriicuco iguisiubo. Jaano ticovovi jiinijehalliviɨ
aifuuno nifaihu ifiigatyono guiisiyinobadi ejeevano, bu ciijigai icano sano
tiijohoma caisecinino. Jaaneri samañooje jiinije jigauhi. Jaabadiro bu
imohonoti samañoono jigauhi, bu faijihuti icano.
8 Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ifabaibadi jeevano
jiganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tiijohoti minifutuuhi.
9 Jaaneri tumuuaijefaño iicaumoti samañooto guijeveuhi, bu tolliro ciijigai
meeneneti samañoono finiuhi icano.
10 Jaanaa allivioobo imiriicuco iguiisiuno ticovovi ajashutino meecirigai
niquejefañoti acutuuhi nifotociniiboro teehinoti samañoonohallivi, bu
pisirigañoti samañoonohallivi icano. 11 Jaabo momou Namita onoobo.
Jaaneri paryi nifaihunoti samañoono namitati minifutuuhi. Jaaneri sihidi
miyaminaa chuumuuhi inifaihu faafaño iminifutuuneri.
12 Jaanaa allivioobo bu imiriicuco iguiisiuno ticovovi nihibati
samañoobo jabaavuuhi, bu fucuooboti samañoobo jabaavuuhi, tolliro
bu meeciriti samañoobo jabaavuuhi icano. Jaamaño diitoti samaño
achicicuutihi. Jaamaño cuujeti samañoono achicicuutihi. Jaabadiro fucuti
samañoono achicicuutihi.
13 Jaadi emeeciubo atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi
niquejefeenedi ciimimi mogaaje agahafobadi fuuhi, sefano jilli
nooboro: ¡Ayii! Ɨdaasucani jiinijehalliri iicamo icaji siino miimisiici,
saafi ɨdiinehiica iicamo Moocaani toomominaa imiriicunoco iguiisidi,
nooboro.

9 Jaanaaca bu allivioobo imiriicuco iguiisino ticovovi bu atyimeuhi saafi
meecirigai jiinijehalliviɨ aacutuuno. Jaaboco iñihicuno oji llaveque
aaciunoco atyimeuhi. 2 Jaahojico afaayiciuneri tohojifañoti sihidi aimuufai
inuuhi gaicuhai aimuufaibadi. Jaahoji aimuufairi iinuuneri nihibaco
fabaacuuhi. Jaaneri jiinije civutuuhi. 3 Jaano toono ihaimuufaifañoti inuumo
sihidi chahacami jiinijehalliviɨ gahafomoro. Jaamo mityaco gaayiciuhi
iniiqui oono jiinije juuvemi iicabadi. 4 Jaamoco tajiibaubo: Jiinije faijihuco
imitino momoonidino, bu jinejebaco, imohobaco icano. Jaanoti ɨdiimocoro
miyaminaaco Moocaani gaajatari ihimecunoti agaajaratimoco momooni,
nooboro. 5 Jaaruumo miyaminaaco muchuumusudino jilliro sahuse nihibava
ticovovi mahaivuvusu, nooboro. Jaamo iniino aivo juuvehu iniino aivobadi
jeevauhi. 6 Jaasumi miyaminaa guijeveque guiineji. Jaarumo atyimejitihi.
Iguijevequi moonirumedi guijeve chahaji.
7 Jaamo ichahacami caballomico aamocasivi ifeequi imibachunicibadi
jeevauhi. Jaamo nigainohalliri oro chaahimigabadi jeevano icauhi
ihimeneu miyaminaa imenebadi jeevauhi. 8 Jaanoti imeebaiguino gaigoomi
meebaiguinobadi jeevauhi. Jaanoti igaiño jicu igaiñobadi jeevauhi. 9 Jaanoti
imeehene cuhufunuuhi jigaiñomeehunobadi. Jaanoti bu ijijecuno sefano
guubuvusuuhi aamocasivi ofoomo sihidi caballomi icarronoco iguicino
uguubuvusuunicibadi, 10 bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadi jeevauhi
nijequeneti ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya
icauhi miyaminaaco sahuse nihibava ticovovi aivono imooniqui. 11 Jaabo
ichahacami aivojiibo toono iñihicuhoji abajaabuu. Jaabo momo hebreomi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iijiri Abadon onoobo. Jaanoti griegomi iijiri Apolion onoobo. Jaanoti moojiri
Finisuminaafi onoobo.
12 Jino imegao idaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minooci.
13 Jaano allivioobo imiriicuco iguiisiuno ticovovi guubuuhi Moocaani
imegari iicano ijeecivobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje
iicaunofañoti diiboco unuunoco: 14 Sinaayu oono igueenemehejedimo
iicaumo imitino toomominaa Eufrate onoomuuaijiniri isisicinimoco,
noonoro.
15 Jaamo diito igueenemehejedimo iicaumo sinaayucafutuuhi
miyaminaati sanoodimoco iguijeniqui. Jaamo toono horavi, tufucuvi,
bu tonihibavi, bu toficabavi icano tolli imooniqui ifiivusuumo. 16 Jaamo
amocasiminaa caballomihalliri iicaumo oovo doscientos millones ticovovi
iifutuunoco guubuuhi.
17 Jilli uujoho icaballomico gaijafeenedi atyimeuhi. Jaamohalliri
iicaumo ifeeyijehallivi cuhufono jigaiño meehu tifaiño, bu atyivano,
bu guiguivano icaneri tifaisucininoma iicaunoco. Jaanoti icaballomi
nigainou jicu nigaibadi jeevauhi. Jaamo iijinoti ciijigai, aimuufai, azufre
icano ineehicauhi. 18 Jaaneri miyaminaati sanoodimo guijeveuhi toono
minooci, sano idiino icano imiti diito iijinoti iineehicauneri. Jaano toono
minooci, sano idiino iicano imiti ciijigai, bu aimuufai, bu azufre icano.
19 Jaamo diito icaballomi mitya icauhi iijinofaño, bu ibuhunofaño icano.
Jaanoti ibuhuno nigacino jiinimo nigainobadi jeevauhi. Jaaneri imitino
miyaminaaco moonihicaumo.
20 Jaanoti sanoodimo diitoco idaasuno omoonicuurunoti guijevetimo
ataajaumo iimitico jeevesuutihi. Jilli suufenitimo imitino gaijamico,
bu oro, plata, bronce, guiisiba, imoho icano eetavota ijimico
icano jeecivehicauhi; jaamo ihijimi atyimetimo, bu guubutimo,
igotimo icamoco. 21 Bu tolliro suufeniutimo sitaaco agaicaaunoco,
bu agaibaninoco, bu gaigoomima imitinoono iicanehejeque, bu
ananivanehejeque icano.

Moocaani Toomominaafi Aamegayima Iicaabo.

10 Jaadi atyimeuhi bu sifi Moocaani toomominaafi sihidi jeevaabo,
aimuufairi minicinii bo, inigaihalliti tiihi cajetaciniuboma
niquejefañoti iniituunoco. Jaabo ime nihibabadi achiciniuhi, bu
idiino ciijigai imahacinobadi jeevauhi. 2 Jaabo usefaño aamegayi
faayicinihaamegayi icauhi. Jaabo imiyanaagotihaico muuaihallivi ficuuhi,
jaanoti inaninaagotihaico jiinijehallivi ficuubo icano. 3 Jaaboro sefano
coovadiivuubo oono jicu sefano iniigonicibadi. Jaano ticovovi sahuse
juugahuseti miimisiici idiino sisiimi ojiuhi. 4 Jaamo isisiimi oojiunoco
uujoho caatiniqui mooniunaaca sifi niquejefañoti uco unuunoco guubuuhi:
Jilli lliivi guubunici oono sisiimi ihiimaanoco. Jaaboro caatinidino,
unuunoco.
5 Jaanaaca Moocaani toomominaafi jiinijehallivi, bu muuaihallivi icano
ujulleeciniubo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovi gañiiyiciuhi.
6 Jaaboro fahiijivaro iicaabo niquejeque, jiinijeque, muuaiñooco, bu paryi
tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodi miyaano iicanoco
nuuhi: Tusumi mihicacuuhi. 7 Niinoobo imiriicuco iguiisicudi Moocaani
esamaaje agaajarahicatino icacuuji ijeecivominaa, ihiimaaminaa iicamoco
unuubadi, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

8 Jaanaaca niquejefañoti uuma ihiimaauno siino bu uco nuuhi: Foobo
dihicito jaadi Moocaani toomominaafi johono muuaihalliri, jiinijehalliri
icano ujulleeciniibo usefaño iicahaame afaayicinihaamegayico,
nooboro.
9 Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayico diiboco dilluuhi uco
ihaciqui.
Jaanegui uco nuubo: Ifaaji machu. Jaano diijifaño imono naamejino
iimihubadi. Jaanoti dihibafaño faafaityejino, nooboro.
10 Jaaneguiiha diibo usefañoti toohaamegayico iiciuboro machuuhi.
Jaano taajifaño imiino iimihu imobadi. Jaanoco amachuuno taabafaño
faafaituuhi. 11 Jaadi uco nuumo: Siino diibogo ajashutino cuuminoditi,
jiinijeminaaditi, siijiminaaditi, bu aivojitoditi icano Moocaani onoonoco,
noomoro.[e]

Miimisiici Moocaaniti Ihiimaamisi.

11 Jaadi uco aciumo noofaijicuco metrobadi iicanoco. Jaamoro
uco nuuhi: Gañiivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu
ijeecivobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa minoodimo tomañovi
ejeecivehicamo miyaminaa icahi? 2 Jaanoti idiinocoro igoohasico
deevedino tohasi siicuumijeo miyaminaaguiiharucu iicano. Jaamo
diito tuucuumi imino cuumico quicuji cuarenta y dosdi nihibava
ticovovi. 3 Jaasumi uujoho tajiibogominaatisico galluji uujoho onoonoco
ijiibeguequi mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi, civochehujefaño
jiicinimisico.
4 Jaamisi diitisi Moocaani jiinije Aivojiibo imega iicahooci olivohooci,
bu cuugahu ficuta miihiicuuci icahicuci iicanobadi jeevamisi. 5 Jaamisico
saatoho imitino omoonigohachiiji diitisi iijiti ciijigai iineeji diito iminaaco
ijigasuqui. Tolli guijevejimo paryi diitisico imitino imooniqui omoonimo.
6 Jaamisi jiinijehallivi Moocaaniti ihiimaanohachuta aigotino iicaqui
niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tolliro nifaihuco tiijohoti
iminiiyujino mityama icahi, bu jiinijeminaaco idaasuno fanoovari
imugusumi omoonijino mityama icahi icano. 7 Jaamisi idudicamaajeque
iimivucuudi iñihicuubo oono iñihicuhojifañoti asaaboro diitisico
moonivaji. Jaabo diitisico iguiinoniiboro gaicaauji. 8 Jaamisi chuumuhuno
tuucuumi sihidi ejeevacuumi, Mohaivojiiboco etetecuucuumi jiihaifaño
acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovi oovicinihi. 9 Bu jaamisi ciirajitihi
mifucuci, safucu, bu sifucutifeenedi icano icajimisi. Jaamisico faaboho
miyaminaa, faacuumiva miyaminaa, faajiva miyaminaa, bu faajiinije
miyaminaa icamo ihatyimequi. 10 Jaamisi iguijeveneri jiinije miyaminaa
sihidi imobaaji. Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahigovavi acicasiji;
Oono diitisi Moocaaniti ijiibeguehicamisi diitoco idaasuno omoonihicamisi
iguijeveneri. 11 Jaarunaa mifucuci, safucu, sifucutifeenedi icano nijequeti
Moocaani diitisico siino buheetesuji. Jaamisico paryi aatyimemere sihidi
iguetejimo. 12 Jaanaa diitisico sefano niquejefañoti: Juu caamovi masaa,
unuunoco guubumisi.
Jaaneguiiha caamo fuumisi aimuufaifeenedi. Jaanoco iminaa
atyimeuhi. 13 Jaano ticovovi aivo sefano jiinije amaryibauneri tuucuumiti
fahuseecijaava iicamañoti sajaaro callajaavehicauhi. Jaabadiro

---

e 10.11: Sahaamefaño: nooboro, noono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tuucuumiviro ajashutino iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildimo miyaminaa guijeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco imuuhi.
14 Jino allivíono imiti fatyehi. Jaano allivio imiti goovajino asaano.

Niino Miriicuco Iguiisino.

15 Jaadi niinoobo Moocaani toomominaafi imiriicuco iguiisiuno ticovovi sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutimo jilli unuuno:
Jiinije aivojino Mohaivojiibedi, bu Icristodi icano icacuuhi.
Jaabo tajiibaji fahiijivaro, noomoro.
16 Jaanaa veinticuatrodimo quillahuto Moocaani imefeeneri ihaivoji icaganohalliri iicaumo jiinijehalliví ajavucamaaiumoro Moocaanico imuuhi, 17 jilli noomoro:
Ico mihimehi Moocaani sihidi mityama idiicaaboco.
Ijoho idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano,
bu dimityaco agaayiciiboro atajiibacuumaño icano.
18 Miiro jiinijeminaa dijaa sifiiratehi. Jaarunofaño iijoho
adaamijifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano
gasecuuhi. Jaasumi dijeecivominaa iijoho onoonoco
ijiibeguehicamoco, bu iidiro iicahicamoco, bu dimomoco
obociguehicamoco icano sabadiro sihidi ejeevamehejeque,
bu sihidi ejeevatimehejeque icano adaadujifucu, bu tolliro
jiinijeque ifinisuhicamoco ifinisujino icano, noomoro.
19 Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaani unuunohaameque ificuuba cajonbaco atyimeuhi. Jaasumiro sisiimi sihidi namebauhi, jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sisiimi giiriribauhi, bu jiinije sefano maryibauhi, bu guiisiyinobadi ejeevano sihidi sefano aifuuhi icano.

Iñihicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

12 Jaanobuunati niquejefaño jabafiirano iifuvusuuno: gaigo nihibari imibocinigobadi aricuno iifuvusuuno, fucuo nihibahalliri julleecinigo, docedimo meeciriri ichaahimiga eheetavocinigaco javucinigo.
2 Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi. 3 Jaanobuunati bu siino niquejefaño ifuvusuuhi: dragon ñihicuubo tifaibo, sahuse juugahuseti miyiici idiino inigainoma icaubo, bu fahuseecidino inicuno, bu inigaino ticovoocivi ichaahimiganoma icaaubo. 4 Jaabo ibuhuri samañooto meecirico niquejefañoti ubuutuuciuboro jiinijehalliví gañiiuhi. Jaaboro iseemevaqui omooniugo imegavi julleeveubo diigo eseemevasumiro tooseeque iduuqui. 5 Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinijeminaaco sefano tajiibaji jigaiñohiri iicanicibadi. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani aivoji icagahalliri iicaabojaago. 6 Jaanoti igaigo gaauhi sicaihigo iicahigovi Moocaani diiguedi imibachuhigo tahi diigoco machuco ihaciqui mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi.
7 Jaanobuunati niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma moonicasiubo Moocaani toomominaa aivojiibo Miguel onoobo iyotoma.
8 Jaaruubo idragonco sahigotiro guiinoniumo, bu tahi niquejefaño diito iicajirumaño samaño chahauhi. 9 Jaamaño diibo sihidi ejeevano dragonco baavi gañiiumo, johono siicijeo jiinimo oono imomo iji, Satanas iicaaboco. Jaabo jiinijeminaaco abañihicaaboco iyotoma baavi jiinijehalliví gañiiumo.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

10 Jaanaa guubuuhi sefano niquejefañoti unuunoco: Moocaaniti asaano
taajasu, bu imitya, bu ihaivoji icano, bu Icristo mitya icano gasecuuhi.
Miiro baavi gañiicafutucuubo Moocaanico monahabomihallivi imitino
ijiibeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano. 11 Jaaruuboco
monahabomi guiinoniicuuhi Corderobadi iicaabo tiijohofañodi, bu
Moocaani jiibogo miyaano iicanoco ijiibeguehicaneri icano. Miiro ifiico
gaijiutimo, bu guijeveque iguihiutimo icano. 12 Jaaneri niquejefaño
iicamo imo imo icahi, bu amiihai tahi paryi mihicamo icano. Jaanoti
idaasucani mihicaji amiihai jiinijehalliri, bu muuaiñofaño mihicamo icano.
Miiro oono iji tahigo sihidi isifiiratooboro niitehi gueenene iicajitinoco
agaajaaboro.
13 Jaabo idragonco agañiiunoma iicaabo oono gaifiico eseemevaugoco
bucasiubo. 14 Jaanegui diigoco ciimimi mogaaje jijecuucico
aciumo jiinimobadi iicaaboti tehesino igaaqui sicaihigovi diiguedi
iimibachuuhigovi. Tahi diigoco machuco ihaciqui mificabaci, bu saficaba,
bu sificabatifeenedi icano ticovovi. 15 Jaago dojicuti ijiinimobadi iicaabo
iijifañoti nifaihuco galluuhi muuaiti ifiivotonoro diigoco ibecasuqui.
16 Jaarunofaño jiinije diigoco amusuuhi, idragon iijifañoti agalluufaihuco
aaduneri. 17 Jaanoma iicaabo diigojaa sihidi isifiiratuuboro fuuhi diigo
iyaachimihai aatyuvuudimo sanoodimo Moocaani tajiibaco imino
omoonimoro, bu Jesucristo jiibogoco jeevesutimo iicahicaumoma
ihamocasiqui.

Iñihicumisi.

13 Jaadi muuai jiinigaibaahohallivi ujulleeveubo atyimeuhi iñihicuubo
muuaifañoti inuuboco. Jaabo nigainou sahuse juugahuseti miyiici
icano, bu iniicuno fahuseecidinou icano. Jaano iiniicuno iticovoocivi
ichaahimiganoma icauhi, bu inigainohallivi caatinicinuno Moocaaniditi
idicuno onoono momo icano. 2 Jaabo iñihicuubo jicubadi ejeevaubo,
tihaiño jeeji tihaiñobadi jeevauhi, bu iiji leon iijibadi jeevauhi icano.
Jaaboco idragon imitya, ihaivoji icaga, sihidi boci iiji icanoco aciuhi.
3 Jaabo iñihicuubo nigaiti sahiti icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadi
iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryi jiinije miyaminaa
ajabafiituumoro diiboco miyaavuguuhi. 4 Jaamoro idragonco cahacisuumo
diibo iñihicuuboco mityaco aaciumaño. Jaabadiro bu iñihicuuboco
cahacisuumo jilli noomoro: ¿Miijoho fine jaani iñihicuubobadi jeevahi?
¿Miijoho fine diiboma amocasijirahi? noomoro.
5 Bu tolliro diibo iñihicuubo Moocaaniditi idicunoono ihiimaauno
jaabicicafutuuhi cuarenta y dosdi nihibava ticovovi tolli imoonìqui.
6 Jaamaño ticovaubo Moocaaniditi imitino ihiimaaboro imomoco
idicunoono nuuhi, bu diibo iimihiijati, bu niquejefaño paryi iicamoti
icano. 7 Tolliro bu ajaabiciuboro jilli iifiniciubo Moocaanita iicamoma
amocasiuboro diitoco iguiinoniunoco. Bu gaayiciubo mityaco fahigova
miyaminaahalliviì, bu faacuumivahalliviì, fanoohiiji miyaminaahalliviì, bu
faajiinije miyaminaahalliviì icano. 8 Jaabo diibo iñihicuuboco cahacisuumo
paryi jiinijehalliri iicamo oono jiinije ifiivuunotiro diito momono
Corderobadi iicaabo agaicaaucufutuubo fiivohaamefaño acaatinirautimo.
9 Amiihai nohojima mihicamo jinooco imino muguubu. 10 Sitaaco
civojafaño asatyomo, bu tolliro civojafaño satyocafeteji. Jaanoti
bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaaucafeteji. Jilli
iicaneguiiha Moocaanita iicamo imiyaavogomoro ijaabicihicaqui.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

11 Jaanobuunati sifi iñihicuubo jiinijefañoti asaaunoco atyimeuhi.
Jaabo iiniicuuci cordero iniicuucibadi jeevauhi. Jaaruubo dragonbadi
iimaahicauhi. 12 Jaabo iticonio ñihicuubo mityaco paryi gaayiciuhi,
diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi. Jaaboro jiinijeque, bu toojehalliri
iicamoco icano tajiibaubo iticonio ñihicuubo oono sihidi ejeevauno
itujaavo ubuhuuboco icahacisuqui. 13 Bu tolliro sihidi ejeevanehejeque,
bu niquejefañoti miyaminaa imefeenevi jiinijehallivi ciijigaico
iniitusunehejeque icano. 14 Tonehejeque diibo iticonio ñihicuubo
imefeenevi omoonihicaunofeenedi jiinije miyaminaaco bañiubo. Jaaboro
diitoco tajiibaubo diibo iticonio ñihicuubo niisugari agaviriicunoma
iicauruubo ubuheeteubo ijico iheetavequi. 15 Jaadi diibohallivi
asaauno ñihicuuboco mitya acicafutuuhi iticonio ñihicuubo ijico
eetavuuboco ijeebiico aaciiboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotimoco
igaisiraicisuqui. 16 Jaabadiro bu tajiibaubo paryi miyaminaaco ihoovoco
imiyanaagohuseneti, bu ihimecunoti icano ificuuqui; sihidi ejeevatimoco,
bu sihidi ejeevamoco, bu idaasumehejeque, bu sihidi inihibamima
iicamehejeque, bu miyaamoco, bu jijovotoco icano. 17 Jaadi miihaiñooba
ticovono naajejitihi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo
iñihicuubo momo, bu imomo oovo icano. 18 Jaano jino gaajacoro esuhi.
Agaajaabo jino iñihicuubo oovoco gaajaci; jino saafi miyaminaafi oovota.
Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildimo Amasivano.

14 Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi Corderobadi iicaaboco Sion
cuumibaihalliri julleeciniuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta
y cuatro mildimo miyaminaa ihimecunoti Corderobadi iicaabo momo, bu
Caani momo icano acaatinicinimo. 2 Jaadi guubuuhi niquejefañoti sihidi
teehiguiisi uguubuvusunicibadi, bu sisi sefano igiiriribanicibadi icano
uguubuvusunoco. Jaanou sihidi miyaminaa iharpanoco oojisunicibadi
jeevauhi. 3 Jaamo bohono masijico masivahicauhi Moocaani aivoji icaga
imegavi, bu igueenemehejedimo iicaumo imegavi, bu quillahuto imegavi
icano. Jaajico miihaiñooba aivo gaajahicautihi idiimoro diito ciento cuarenta
y cuatro mildimo iicaumo jiinije miyaminaafeeneti ataajasucafutuumoro.
4 Jaamo diito gaigoomivi ijivuutimo. Jaamaño mihinivatimo iicaumo.
Jaamo Corderobadi iicaabo dojicuti feehicahi diibo fahigova ofoohigovi.
Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanoti Moocaani, bu Corderobadi iicaabo
iicamisi gaajacuhi sihidi ataajasucafetejinoco. 5 Jaamo Moocaani imegavi
mihinivatimo iicaumaño diitofaño bañifiira atyimerautihi.

Moocaani Toomominaa Miimisiici, Saafi Idiino Ijiibogono.

6 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi niquejeguiinodi
ifinijitino taajasujiibogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jiinijeminaaco,
bu famoovaaco, bu faajiva miyaminaaco, bu faacuumiva miyaminaaco
icano ijiibeguequi. 7 Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro diiboco
mihimo. Miiro jino tufucu gasecuuhi iimitihalliti jiinijeminaaco idaasuno
omoonijifucu. Jaaneguiiha niquejeque, bu jiinijeque, bu muuaiñooco, bu
pisirigañooco icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.
8 Jaanobuunati bu sifi saauhi jilli nooboro: Acutucuuno, acutucuuno
sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi paryi jiinijeminaaco ihajevari
iguiriicavusumaño, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

9 Jaanobuunati niinoobo saauhi sefano jilli nooboro: Oono iñihicuuboco,
bu ihijico icano, imomoro ihoovotaco ihusevi, bu ihimecuvi icano
ificuusumoco 10 Moocaani ñihicuno mooniji. Jaamo idaasuno moonicafeteji
ciijigai azufrema iicaneri Moocaani toomominaa imefeenevi, bu
Corderobadi iicaabo imefeenevi icano. 11 Jaano diitoco idaasuno omoonino
aimuufai icaji fahiijivaro ufucuro finiratino fucuhachuta, cuujehachuta
icano jaguisisuratino diito iñihicuuboco, bu ihijico icano acahacisumoco,
bu imomo oovoco agaayicimoco icano. 12 Jilli iicaneguiiha Moocaanita
iicacuumo, diibo atajiibanoco omoonimo, bu Jesuco jeevesutimo iicamo
icano jaabicima iicaqui.
13 Jaanaa guubuuhi niquejefañoti: Jinooco caatini, noonoro uco
unuunoco: Jisumiti imicani icajimo Aivojiibo Cristo imiyaavogomo
iguijeveme. Jiihi tolli, noobo Moocaani Gaija: idudicamaajeti jaguisijimo,
bu imino omoonihicanoti gaajaveechujimo icano.

**Basuta Ujusicunoco Mihicinicibadi Moocaani
Niinofucu Naniji Iimifiimoco Imino Imooniqui, Jaanoti
Iimitifiimoco Imitino Imooniqui Icano.**

14 Jaadi emeeciubo atyimeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohalliri
giciniubo saafi miyaminaafi seemenebadi jeevaabo. Jaabo ichaahimiga
oroogaco inigaihallivi javuciniuhi, bu meeyuhu siijevahuco gaayiciniuboco.
15 Jaanaa templojafañoti saafi Moocaani toomominaafi inuuhi. Jaaboro
sefano nuuhi oono aimuufaihalliri igiciniuboco: Dimeeyuhuri quiticiibo
basuta noovataco diicicu tufucu mihicacuuhi. Jino jiinije basuta noova
tifaicuuhi, nooboro.
16 Jaaneguiiha aimuufaihalliri igiciniubo imeeyuhuco jiinijehallidi
iguiiyiciuboro jiinije basuta noovataco iciuhi.
17 Jaanobuunati bu sifi Moocaani toomominaafi inuuhi niquejefaño
iicaja templojafañoti, tolliro bu ihusefaño siijevahu meeyuhu icahuma.
18 Jaanaaca bu sifi Moocaani toomominaafi Moocaani jeecivobujejaagoti
saauhi ciijigaihallivi mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu siijevahuma
iicauboco sefano nuuhi: Disijeva meeyuhuri quiticiibo diici jiinije baacuco
oono icivucuunoco, nooboro.
19 Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiiyiciuboro iciuhi
jiinije baacuco. Jaaboro ajashutiba Moocaani sifiira nitibafaño gañiiuhi
imahamicafetequi. 20 Jaanoco cuumiti buhigovi mahamicafutuuhi.
Jaano initibafañoti tiijoho ucuuno trescientos kilometrohachuta
ifutuuhi fahigovavi, bu ifaicuva ifutuuhi caballomi ujulleecinimo
iijihachuta icano. Miyaminaa tiijoho eneejiruno baacutofaihuviro
oovicicafutuuhi.

Niino Imiti Iicajino.

15 Jaadi bu siino atyimeuhi niquejefaño iifuvusuuno jabafiiranoco.
Jaanou sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa
iticovoocivi niino idaasuno omoonijinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi
Moocaani sifiirataco.
2 Tolliro bu atyimeuhi muuai vidriobadi jeevano ciijigaima icano foovono
sinaagonovi iifuvusunoco. Jaanojiniri jullelleeciniumo Moocaani aaciuno
iharpanoma johono iñihicuuboco, bu ihijico icano iguiinoniumoro, bu
diibo momo oovotaco agaayiciutimo. 3 Jaamo masivahicauhi Moocaani

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

jeecivominaafi Moise masijico, bu Corderobadi iicaabo masijico icano jilli noomoro:

Aivo ajashutino, olli jeevatino paryi iijoho edeetavono Aivojiibo
Moocaani sihidi imityaabo. Jaano diica aivo tiquevehi, bu aivo
miyaano icano, Ijoho jiinije miyaminaa Aivojiibo idiicaabo.
4 ¿Miijoho bu ico, Aivojiibo, ñihicugotimo icajirahi? Paryi
famooro ico cahacisuji. Miiro iijoho idiiboro imihinivatiibo.
Jaamaño fanoojiinije miyaminaa asaamoro ico imeji,
aivo iijoho imino omoonino aatyimecafotomaño, noomoro.
5 Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefañoti temploja iimimañoma
iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovi tajiiba guiisibabujecico
ificuhicaumaño. 6 Jaamaño iimimañoti inuumo diito sahuse juugahuseti
miimisiici idiimo Moocaani toomominaa Moocaani idaasuno
omoonijinoma iticovoocivi iicaumo. Jaamo imichehuje, aricuchehuje,
mihinivatichehujefaño jiiciniumo. Jaamo oro niivigaimeeheneri
ifeeyijenehallidi siyiyiiciniuhi. 7 Jaamoco igueenemehejedimo iicaumoti
saafi aciuhi iticovoocivi oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani
fahiijivaro iicaabo sifiira gahaficinoma. 8 Jaasumiro iimimaño onoomaño
aimuufairi gahafuuhi Moocaani sihidi ejeevano, bu mityati icano asaauno.
Jahigo miihaiñooba jicafutuujitirahi oono sahuse juugahuseti miimisiici
icano iicaumo Moocaani toomominaa iticovoocivi Moocaani idaasuno
omoonijinoco asatyumo toonoco omoonumo imivuutinohachuta.

Moocaani Sifiira Guirihilluno Aamitaditi Ijiibogono.

16 Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimimañoti Moocaani
toomominaa sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumoco sefano
unuunoco: Mofoomoro jiinijehallivi mutucaruto toono sihidi ejeevano
Moocaani sifiira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.
2 Jaaneguiiha diitoti saafi ticoniuhi jiinijehallivi iguirihillufaño
iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryi miyaminaa oono iñihicuubo oovotaco
agaayiciumoco, bu ihijico iimuumoco icano fiivuuno idicuno ciinisino
sihidi aivonoono.
3 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñofaño tucaruuhi.
Jaaneri inifaihuno chuumuhu tiijohobadi minifutuuhi. Jaaneri paryi
tumuuaijefaño iicaumo chuumuuhi.
4 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehinohallivi,
pisirigañohallivi icano tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno tiijohoti minifutuuhi.
5 Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivojiibo Moocaani, iijoho aivo
imino omoonifiibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo
icano. 6 Miiro diito iidiro iicaumoco, bu dijiibogoco ihiimaaumoco icano
itiijohoco agañiiumoro guijeniuhi. Jaamaño iijoho jisumi diitoco tiijohoco
diisuhi tolli diito imogomaño, nooboro.
7 Jaanaaca bu guubuuhi saafi Moocaani jeecivobuje iicauhigoti
unuunoco: Jii, Aivojiibo Moocaani sihidi mityama idiicaabo,
miyaanohalliti imino moonihi, nooboro.
8 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco nihibahallivi tucaruuhi.
Jaaboro inihibaco mityaco aciubo miyaminaaco ihaiguucuri ijigasuqui.
9 Jaaneri paryi miyaminaaco ñihicuuno jigasuubo. Jaarunofaño iimitico
jeevesuutimo, bu Moocaanico imuutimo icano; jilliro diibediti idicunoono
iimaaumo toono iñihicuunoono imitihallivi mityama iicaubediti.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

10 Jaano allɨvɨoobo iguirihillufaño iicaunoco oono ɨñɨhicuubo
aivojɨ icagahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaneri diibo aivojɨ jiinɨje cɨvonoguiino
minifutuuhi. Jaanaa miyamɨnaa aaivovomoro cuhufono imicɨcɨfotomoro
majaabɨcɨnɨcɨbadɨro diito inehejebanoco jɨmɨcamaaihicauhi. 11 Jaarumo
iimitɨco jeevesutɨmo omoonɨmoro Moocaani niquejefaño iicaabedɨtɨ
imitɨnoono iimaauhi icɨɨnisiino, bu aivono icanohallɨtɨ.
12 Jaano allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidɨ ejeevamuuai
Eufrate onoomuuaifaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuuhi jɨɨhaitɨ
iminifetequi tojɨri aamɨjɨjaagotɨ jiinɨje aivojɨto isaaqui.
13 Jaadɨ atyɨmeuhi dragon iijɨfañotɨ, bu ɨñɨhicuubo iijɨfañotɨ, bu jihovo
iimaamɨnaafi iijɨfañotɨ icano inuumoco, miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmova
iimitɨno gaijamɨ jacucugamɨbadɨ jeevamoco. 14 Jaamo diitou ɨjɨ gaijamɨ
sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨhicaumo, bu jiinɨjemɨnaa aivojɨtoco
iigaiyɨɨcɨtuumo Moocaani sihidɨ ejeevaaboma ihamocasiqui. 15 Jaanegui
mehesɨcɨnɨ uujoho gaajacɨratɨno saaji nanivamɨnaafi asaanɨcɨbadɨ. Imicani
icajiibo ifiico imino imibachuubo gaachehuco imibachunɨcɨbadɨ. Jaabo
ɨcɨgatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ teemejiibo. Jaabo nucufeguecujitɨɨbo sɨcaibo iicaabo
iicanɨcɨbadɨ. 16 Jaamo diito imitɨno gaijamɨ aivojɨtoco igaiyɨɨcɨuhi hebreomɨ
iijɨri Armagedon onoomañovɨ.
17 Jaanobuunatɨ niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tucaruuhi sɨcaisituvɨ.
Jaanaa niquejefaño iicaja iimimañotɨ Moocaani aivojɨ icagatɨ sefano
unuuno guubuvusuuhi: Fɨne imivocafutucuuno, noonoro.
18 Jaasumiro sihidɨ namebauno, bu jiinɨje ñɨhicuno guubuvusuuhi,
bu sihidɨ sisiimɨ icauhi icano. Jaaneri sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbauhi
jiinɨjehallɨri miyamɨnaa iicanotɨ amaryɨbahicauno janaanɨcɨvɨ. 19 Jaaneri
sihidɨ ejeevacuumi dujavavuuhifeenedɨ minoocɨ, sano ɨdɨino. Tollɨro
bu jiinɨje miyamɨnaa cuumino callajanamaaiuhi icano. Jaadɨ bu
Moocaani sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumitɨ esafutuuhi. Tuucuumico
isɨfiirafaihuco ifayɨɨsuqui tuucuumijaago ɨsɨfiiratuuboro agalluufaihuco.
20 Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaino icano buuhicauno. 21 Tollɨro bu
miyamɨnaahallɨvɨ niquejefañotɨ guiisibanobadɨ ejeevano aifuuhi. Jaanaa
saba bocɨ cuarenta kilodɨno icauhi. Jaanohallɨtɨ miyamɨnaa Moocaanico:
Imitɨnoono, nuuhi jihishɨtɨneri diitoco ɨdaasuno omoonɨunohallɨtɨ.

Sihidɨ Ejeevano Ajevamɨnaagoco Ahaamɨno.

17 Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomomɨnaa sɨfiira
guirihillunoma iicaumotɨ saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ɨco
ɨɨfusuqui oono sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago muuaiñohallɨri ɨgɨcɨnɨgoco
ahaamɨnoco, nooboro. 2 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma imitɨno
icahicahi. Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehicahi.
3 Jaanobuunatɨ Moocaani Gaija uco ɨɨfusuunofañodɨ Moocaani toomomɨnaafi
uco sɨcaihɨgovɨ satyuuhi. Jahɨgo atyɨmeuhi gaigooco ɨñɨhicuubo tɨfaibohallɨri
gɨcɨnɨgoco. Jaabo ɨñɨhicuubohallɨ sihidɨ caatɨnɨcɨnɨuno Moocaanidɨtɨ
ɨdicuno onooneheje, bu jaabo nigaino sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨino, bu
fahuseecɨdɨno iinicuno icano. 4 Jaago diigo diibohallɨri ɨgɨcɨnɨugo jɨɨcɨnɨuhi
tɨfaihɨba iicachehuri, bu atyɨvachehuco icano. Jaago imibaiquimaaicɨnɨuhi
orori, bu iminoono guiisiyɨneri, bu perlari icano. Jaago gaayɨcɨnɨuhi oro
guirihilluco ɨɨdicuneneri, bu ihajeva ɨdicuri icano gatyuucɨ icahilluco. 5 Jaago
ɨmecuri caatɨnɨcɨnɨuno ɨtɨhɨino momo: Sihidɨ ejeevano Babilonia cuumi
ajevamɨnaa seejɨ, bu paryɨ jiinɨjehallɨri iicano ɨɨdicunoono seejɨ icano, onoono.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

6 Jaadɨ uujoho gaajacɨuhi diigo Moocaanita iicamo tɨɨjeheri, bu Jesu miyaabo
iicanoco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjeheri icano imo imo iicagoro guiriicavocɨnɨgoco.
Jaanoco aatyɨmeuboro sihidɨ jabafiituuhi.
7 Jaaneguiiha Moocaani toomomɨnaafi uco nuuhi: ¿Collɨhi daabafiitehi?
Łco uujoho gaajasuji oono ɨtɨhɨino diigoco adaatyɨmene mɨllɨ eneejirunoco,
bu ɨñɨhicuubo sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨino, bu fahuseecɨ iinicuno
iicaabo diigoco ifiiseebetɨ icano. 8 Diibo ɨñɨhicuuboco adaatyɨmeebe johono
iicahinɨɨbo. Jaaruubo jisumi chahacuhi. Jaaruubo siino ɨñɨhicuhojɨfañotɨ
saajiibo ifinɨcujihɨgovɨ efeejino ɨmegavɨ. Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo jiinɨje
ifiivuunotɨro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidɨro jabafiiteji oono
ɨñɨhicuubo iicahinɨɨbo, achahacuubo, siino asaadɨ.
9 Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Mɨɨro oono inigaɨno, sahuse
juugahusetɨ mibaɨcɨ ɨdɨino ifabaɨno iicanoco eneejiruno: Tobaɨjehallɨri
diigo ɨgɨcɨnɨbaɨjeditɨ. 10 Jaayɨɨjere bu sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino
aivojɨto iicamedɨtɨ eneejiruno. Jaamotɨ sahusedɨmo finɨcuuhi. Jaanotɨ saafi
jino icahi. Jaanotɨ saafihiica gasetɨhi. Jaaruubo agasedɨ gueenene icajitɨhi.
11 Jaabo oono ɨñɨhicuubo iicahinɨɨbo, achahacuuruubo diitobuunatɨ
asaajiibo aivojɨɨbotɨ iicaqui. Jaaboma ochodɨmo minifetejimo. Jaabo bu
diito sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumooboro. Jaadɨ feejiibo
ifinɨcujihɨgovɨ.
12 Jaanotɨ bu fahuseecɨdɨno iinicunoco adaatyɨmene fahuseecɨdɨmo
aivojɨto iicajimoco onoono. Jaamo tajɨɨbatɨhiica. Jaarumo sano nɨhɨba
oovotɨ aivojɨ iijɨco gaayɨcɨjimo sano oono ɨñɨhicuuboma. 13 Jaamo diito
aivojɨto sabadɨ ihiimaamoro imitya, bu ihaivojɨ icanoco oono ɨñɨhicuuboco
acɨjimo. 14 Jaamoro Corderobadɨ iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco
Corderobadɨ iicaabo guiinonɨji, mɨɨro diibo aivojɨto Aivojɨɨbo, bu
tajɨɨbamɨnaa Tajɨɨbamɨnaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani
ocoovauboro ɨcɨuhi. Jaamo diiboco jeevesutɨmo icahi, nooboro.
15 Jaadɨ bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevamɨnaago
tumuuaijehallɨri gɨcɨnɨgoco adatyɨmemuuaije oono cuumino miyamɨnaa,
bu fanoohiijɨ miyamɨnaa, bu jiinɨjemɨnaa icano. 16 Jaabadɨro bu oono
ɨñɨhicuubo nigaɨnohallɨvɨ fahuseecɨdɨno iinicunoco adaatyɨmene
ajevamɨnagoco ɨjɨɨhevenere sɨcaiigoco jeevesujimo, bu tollɨro diigo
uucunoco uduumoro diigoco cɨɨjɨgaifaño jɨgasujimo icano. 17 Mɨɨro
Moocaani diito jeebɨɨfaño ficuji diibo iimogobadɨ diito imoonɨqui.
Jaamaño sabadɨro ihiimaamoro ihaivojɨ iijɨco ɨñɨhicuuboco acɨjimo
Moocaani unuuno imivocafotonohachuta. 18 Jaanotɨ bu gaigooco
adaatyɨmene oono sihidɨ ejeevacuumi jiinɨje miyamɨnaa aivojɨtoco
atajɨɨbahicacuumitɨ onoono, nooboro.

Babilonia Cuumi Ifinɨjino.

18 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ mityama
icaabo niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo seseene jiinɨjeque
achɨcɨuhi iharɨcuri. 2 Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno
sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi ɨjɨmɨ iijanotɨro fiivutucuuno, bu
fanoohimitɨ gaijamɨ iijanorucu, bu faaboho jooɨ agahafomo ɨɨdicufiimo, bu
ɨjɨɨhechufiimo icamo iijanurucu icano. 3 Mɨɨro paryɨ jiinɨjemɨnaa tuucuumi
ajevafaño imo imo icahicahi, bu jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma ihajevari
imitɨneheje icahicahi, bu jiinɨje naajemɨnaa tuucuumi imitɨ naajeteque
omoonɨmoro sihidɨro nɨhɨbamɨvahicahi icano, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

4 Jaadɨ siino guubuuhi niquejefañotɨ unuunoco: Amɨɨhai tatya
mihicamo tuucuumitɨ mihiino tuucuumi imitɨfañodɨ mihicadino, bu
tuucuumico ɨdaasuno omoonɨjino amɨɨhaivɨ ɨfetedino. 5 Mɨɨro tuucuumi
imitɨ ajashutɨno jiinɨjetɨ niquejevɨ ɨɨfutucuuhi. Jaaneri Moocaani diigo
imitɨco esafutucuuhi. 6 Jaanegui diigoco mahacɨ oono saatohoco diigo
aacɨhicabadɨro buuna. Bu diigoco majaadu oono diigo omoonɨuno
allɨnoocivɨ. Bu oono diigo sitaaco iimitɨno eheetavehicano janaanɨcivɨ
meheetavo diiguedi. 7 Sihidɨro aivono, ɨdaasuno icano diigoco momoonɨ
oono diigo sihidɨ mitya mitya icahicagoro, sihidɨ imitɨco iimogogoro
omoonɨhicano tɨcovovɨ icano. Mɨɨro diigo ɨjeebɨɨfañodɨ neehicahi: Jino
uujoho aivojɨgobadɨ icahi, bu uujoho fibaijɨgo iicatɨmaño ɨdaasuno icajitɨhi,
noogoro. 8 Jaamaño safucudɨro diigoco ɨdaasuno omoonɨjino ihallɨvɨ gaseji:
guijeve, bu ɨdaasu, bu ajeba, bu cɨɨjɨgairi jɨgasucafetejigo icano. Mɨɨro
jishɨtɨɨbo Moocaani diigohallɨvɨ jillɨ neehi.
9 Jaaneri jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma iicahicamo, bu imitɨco sihidɨ
iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidɨ diigueri ɨdaasuveji diigo ɨjɨgano
aimuufaico aatyɨmemere. 10 Jaamoro diigoco ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ
tehesino iicahɨgotɨ neejimo: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani diicahi, ɨɨjoho Babilonia
cuumi iguiraacuumi, sihidɨ edeevacuumi. Dihallɨvɨ sano goovanogayɨ ɨco
ɨdaasuno omoonɨno gasehi, noomoro.
11 Bu tollɨro jiinɨje naajemɨnaa tuucuumico ɨɨdaasuvomoro taacasiji
diito inaajeteque ɨsɨvanoco mɨɨhaiñooba anaajecuujitɨneri. 12 Jaano
diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosɨino guiisiyɨneheje,
perlaneheje, bu iiminoono gaachehuboogano, sedaboogano, aatyɨvaneheje,
bu tɨfaihɨba iicaneheje icano, bu tollɨro fanoova ɨmohono afacɨcɨnoono,
bu marfilneheje, bu iimino ɨmohono, bu broncenehеje, jɨgaiñoneheje, bu
ucuhufono guiisibano marmol onooneheje, 13 bu canelaneheje naajete, bu
afacɨcɨnoono, maaniguiijino, mirraneheje, facɨcɨfaihuno, vinofaihuno,
dɨɨrɨbano, bu harinaguiijino, bu ñaavaneheje, bu tollɨro asimɨnaajeteneheje,
ovejamɨ, caballomɨ, bu carrono, bu miyamɨnaa jɨjovotehejeque icano.
14 Jaamoro tuucuumico neejimo: Ɨɨjoho sihidɨ ɨdimeguehicano chahacuuhi,
bu fahiijɨvaro chahacuujino sihidɨ dibusumije, dihovosɨneheje icano,
noomoro.
15 Paryɨ jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvahicamo
tehesinotɨro iicajimo tuucuumico ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ, ihɨdaasuri
ataamoro neeji: 16 ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Mɨɨro gaigo
imichehujefaño, ɨtɨfaihɨba iicachehujefaño, aatyɨvachehujefaño icano
jɨɨcɨnɨgo, bu orori, imino guiisiyɨneri, perlari icano imibachucɨnɨgobadɨ
jeevauhi. 17 Jaano ajashutɨno busumije mɨllɨ goovanogayɨ finɨhi, noomoro.
Jaabadɨro bu paryɨ cɨɨjɨgaimeenene aivojɨto bu togajeri ɨɨgomo, bu
togaje dudɨcamaajemɨnaa, bu paryɨ muuaiñofaño ududɨcamaaimeheje
icano tehesinoro julleecamaaiji. 18 Jaamoro tuucuumi ɨjɨgano aimuufaico
aatyɨmene ɨdaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jiicuumi ɨvɨbadɨ
iicacuumi chahahi? noomoro 19 inigaɨnohallɨvɨ jiininoco gavaracuuji
ɨɨdaasuvomoro, taacasimoro gaibacasiji: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ
ejeevacuumi icahi. Mɨɨro tuucuumi busumijeri paryɨ muuaifaño
icɨɨjɨgaimeenenema iicamo sihidɨ nɨhɨbamɨvahicahi. Jaacuumi mɨllɨ
goovanogayɨ finɨhi, noomoro.
20 Jaarunofaño amɨɨhai niquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu
amɨɨhai Moocaani minɨsumɨnaa bu mihimoba, bu paryɨ Moocaani iijɨco

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

mɨjɨɨbeguehicamo, bu diibota mihicamo icano. Mɨɨro tuucuumico tollɨ
omoonɨneri amɨɨhaiño jaadaco Moocaani ɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo guiisibatyɨgabaco
gañiiyɨcɨuhi machuta cahasutaguiisibatyɨgababadɨ iicabaco. Jaaboro
muuaifaño gañɨɨuhi, jillɨ nooboro: Jillɨ gañɨɨcafetejicuumi baavɨ sihidɨ
ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyɨmeracujitɨhi. 22 Bu
ufucuro dijɨɨhaiñofaño arpa, bu siru, mɨriicuno icano guubuvusucuujitɨhi,
bu fanoodudɨcamaajemɨnaa, bu machutaaco acahasuno guubuvusucuujitɨhi
icano, 23 bu ɨco achɨcɨnɨhicano cɨɨjɨgaimecuno ɨfuvusucuujitɨhi, bu ufucuro
ɨɨvɨ guubuvusucuujitɨno taabava jɨɨbaimo masino icano, dinaajemɨnaa sihidɨ
ejeevamo paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco dihapichuneri abañɨhicaumaño.
24 Mɨɨro tuucuumifaño Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjohoco
agañɨɨuno atyɨmecafetehi, bu tollɨro Moocaanita iicamo tɨɨjoho, bu paryɨ
jiinɨjehallɨvɨ agaicaauhicamo tɨɨjoho icano, nooboro.

19 Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ sefano sihidɨ miyamɨnaa unuunoco
guubuuhi:
¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryɨ Moocaanino.
2 Mɨɨro diibo imino miyaanoro emeecɨɨboro dugaacufihi.
Mɨɨro sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago jiinɨjemɨnaaco ihajevari
ɨmɨhɨninɨgoco, toono jaadaco acɨcuubo. Ijeecɨvomɨnaa
tɨɨjohoco agañɨɨuno jaadaco ɨcɨcuubo, noomoro.
3 Jaadɨ siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco ɨjɨgasuno aimuufai
suufenɨtɨno aimuuji, noomoro.
4 Jaadɨ bu veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedɨmo
iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivojɨ
icagahallɨri iicaaboco imuumoro neehicauhi: ¡Fɨne! ¡Aleluya! noomoro.
5 Jaanaaca Moocaani aivojɨ icagajaagotɨ unuunoco guubuuhi:
Moocaanico mihimo paryɨ amɨɨhai diibo jeecɨvomɨnaa, diiboco mihiguimo
mequehefiimo, bu munumefiimo icano, noomoro.

Corderobadɨ Iicaabo Jɨɨbaimo Iicajino.

6 Tollɨro guubuuhi sihidɨ miyamɨnaa ihiimaabadɨ iicano, sefano
guubuvusuuhi guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ iicano, bu sefano sisiimɨ
ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano, jillɨ neehicauhi:
¡Aleluya! Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama iicaabo
atajɨɨbacumaño. 7 Masɨɨ imono mihicamoro imo
imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacɨsuqui.
Mɨɨro jino Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimo
iicajino gasecuuhi, bu mogai iicajigo imibaivucuuhi.
8 Jaagoco iimino gaachehu, mɨhɨnivatɨchehu,
arɨcuchehufaño jɨɨhacucuumo, noonoro.
Jaano toono iimichehufaño ɨjɨɨhacuno onoono Moocaanita iicamo
mɨhɨnivatɨmo iicanoco eneejiruno.
9 Jaadɨ uco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jinooco bu caatɨnɨ: Imicani
icajimo Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimojaagovɨ ucuuhuvamo,
nooboro.
Jaadɨ bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iijɨ aivo miyaano iicano,
nooboro.
10 Jaanegui uujoho diiboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imequi. Jaarunaa
uco nuubo: Tollɨ moonɨdino uujoho, bu tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaafi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

ɨɨjoho idiicabadɨro, bu dinahabomɨ Jesu jɨɨbogoco suufenɨtɨmo
ɨjɨɨbeguehicamobadɨro icano. Jaanegui Moocaanicoro diimo, nooboro.
Mɨɨro toono Jesu jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaa.

Eseseene Caballohallɨri Iicaabo.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi niqueje faayɨcɨnɨunoco. Jaanofañotɨ inuubo
seseebe caballo. Jaabohallɨri iicaubo momou Abañɨtatɨɨbo, Miyaabo
icano. Jaabo imino atajɨɨbahicaaboro miyaano iimitɨnoco iguiinonɨqui
mɨnaaco eheetavefiibo. 12 Jaabo aallɨino cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ
jeevauhi, bu inigaɨhallɨvɨ sihidɨ chaahimɨgano icauhi, bu imomo
caatɨnɨcɨnɨuhi. Jaamomoco ɨdɨɨboro diibo gaajauhi. 13 Bu jaabo tɨɨjohori
jeesucɨnɨchehufaño jɨɨcɨnɨuhi. Jaabo momou Moocaani Iimaa. 14 Jaabo
dojɨcutɨ fuumo niqueje amocasimɨnaa imichehuje, mɨhɨnivatɨchehuje,
seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo. Jaamo bu tollɨro seseefiimo
caballomɨhallɨri icaumo.[f] 15 Jaabo iijɨfañotɨ sɨɨjevaga niisuga inoocɨnɨuhi.
Togari jiinɨjemɨnaaco iguiinonɨqui. Jaaboro tajɨɨbajiibo jɨgaiñohiri
iicanɨcibadɨ. Jaaboro aamɨjiibo oono baacufaihuco ihɨcɨqui itɨhairi
iquicunɨcibadɨ. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo ɨdaasuno moonɨji.
16 Jaabo idɨhallɨvɨ igaachehutɨ caatɨnɨcɨnɨuno aivojɨto Aivojɨɨbo, bu
tajɨɨbamɨnaa Aivojɨɨbo icano onoomomo.
17 Jaadɨ bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi nɨhɨbahallɨri
julleecɨnɨɨboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryɨ joomɨ asimɨ
niquejeguiinodɨ agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutɨno
Moocaani machutajaagovɨ. 18 Jaamo aivojɨto uucunoco, amocasimɨnaa
aivojɨto uucunoco, bu esefafiimo uucunoco, bu caballomɨ uucunoco,
bu diitohallɨri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu jɨjovoto
uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano
muduuva, nooboro.
19 Jaadɨ atyɨmeuhi ɨñɨhicuuboco, bu tollɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto
ihamocasimɨnaama igaivuumoro oono eseseene caballohallɨri iicaaboma,
bu diibo amocasimɨnaama icano imoonɨcasiqui asaaumoco. 20 Jaadɨ
ɨñɨhicuuboco, bu jihovo iimaamɨnaafico icano sano agaayɨcɨuboro sisɨɨbo.
Jaabo diibo jihovo iimaamɨnaafi ɨñɨhicuubo ɨmegavɨ jabafiiranehejeque
omoonɨhicaubo. Tonehejefeenedɨ diibo jihovo iimaamɨnaafi miyamɨnaaco
bañɨhicauhi oono ɨñɨhicuubo oovotaco agaayɨcɨumoco, bu jaamoro diibo
ɨjɨco iimuumoco icano. Jaamɨsico gañɨɨubo buheemɨsico cɨɨjɨgai jɨcooba
azufrema ɨjɨgabafaño. 21 Jaanotɨ diitɨsi yoto guijenɨcafutuuhi oono
eseseene caballohallɨri iicaubo iijɨfañotɨ niisuga iinoocɨnɨugari. Jaamo
uucuneri paryɨ añɨmɨ sihidɨro tuvauhi.

Mil Año Tɨcovovɨ Imino Iicajino.

20 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi ihusefaño
ɨñɨhicuhojɨ llave, bu jɨgaiñehityɨgaba icanoma niquejefañotɨ
niituuboco. 2 Jaaboro dragonco agaayɨcɨuboro tohiri sisɨuhi. Jaaboco
sɨɨcɨjeo jiinimo, ɨjɨ, Satanas iicaaboco mil año tɨcovovɨ ficuubo. 3 Jaaboro
diiboco ɨñɨhicuhojɨfaño agañɨɨuboro ihallɨvɨ maaninɨuhi. Jaaboro tuhuga
ɨmega igaajataco ficuuhi siino miyamɨnaaco bañɨcuutɨɨbo iicaqui mil año

---

f 19.14-15: Griego iijɨri noono: Jaaboro diitoco iisujiibo Moocaani imityaabo sɨfiira aivofaihuco.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

tɨcovovɨ. Jaadɨ mil año afatyonobuunatɨ siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo
gueenene icajitɨibo.
4 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi sihidɨ aivojɨ icagano iicanoco. Jaanohallɨri
gɨcɨnɨumo itajɨibaqui mityaco agaayɨcɨumo. Tollɨro bu atyɨmeuhi johono
Moocaani iijɨco Jesucristofañodɨ ɨjɨibeguehicaunohallɨtɨ inigaɨnoco
iquitɨumo jeebɨinoco. Jaamo diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano
imuutɨhi. Tollɨro bu diibo oovotaco ficusuutɨmo ihɨmecutɨ, bu ihusetɨ
icano. Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año tɨcovovɨ tajɨibauhi.
5 Jaano toono itɨconɨo buheete iicajino. Jaanotɨ saatoho uchuumucuumo
buheeteutɨhi. Jari toono mil año afatyonobuunatɨ buheetejimo. 6 Imicani
icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuunatɨ itɨconɨo buheetefañodɨ
iicajimo. Jaamohallɨvɨ allɨvɨo guijeve imityama chahaji, diitoco cɨɨjɨgaifaño
agañɨɨjirunoma. Jillɨro ɨvɨ Moocaani Cristo iicamɨsi sacerdotemɨtɨro
icajimo. Jaamoro diiboma mil año tɨcovovɨ tajɨibajimo.
7 Jaano toono mil año afatyonobuunatɨ Satanas siino sinaayucafeteji
ɨñɨhicuhojɨfañotɨ. 8 Jaadɨ feejiibo paryɨ jiinɨjemɨnaaco ibañɨqui. Jaaboro
Magog cuumi, bu Gog cuumi icano iyotoma bañɨtejiibo. Jaaboro
tuucuumicɨ amocasimɨnaa ajashutɨmo muuaiño jiinɨgaiyɨhaiñobadɨ
iicamoco igaiyɨɨcɨjiibo mɨnaaguiiha. 9 Jaadɨ saajimo jiinɨjejɨnibacɨdɨ.
Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijɨcuumico, Jerusale
cuumico cabaacujimo. Jaarumohallɨvɨ Moocaani cɨɨjɨgaico agalluuno
paryɨ diitoco jɨgasuji. 10 Jaanotɨ ɨjɨ diitoco abañɨuboco gañɨɨjiibo cɨɨjɨgai
azufrema ɨjɨgano jɨcoobafaño; oono ɨñɨhicuubo, bu jihovo iimaamɨnaafi
icamɨsico agañɨɨubafaño. Jahɨgo ɨdaasuno aivono moonɨcafetejimo
fahiijɨvaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidɨ Ejeevano Eseseene Aivojɨ Icaga.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi sihidɨ jeevano seseene aivojɨ icagaco, bu togahallɨri
ɨgɨcɨnɨuboco icano. Jaabo ɨmefeenetɨ niqueje, jiinɨje icano sano finɨuhi
atyɨmeratɨno. Jaamaño diito iicaujirumaño atyɨmerautɨhi. 12 Jaadɨ
atyɨmeuhi paryɨ iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano
sahɨgo Moocaani ɨmefeenevɨ jullelleecɨnɨmoco. Jaadɨ faayɨcɨumo
aameneque, tollɨro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadɨ
uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonɨhicaunoco toohaamejefaño
iicaubadɨ. 13 Jaasumi iguijeveumo teehinofaño, bu muuaiñofaño icano
buheeteuhi. Jaabadɨro bu famooro iguijeveumo jeebɨino buheeteuhi
guijevemɨnaa iicahicaumañotɨ. Jaamoco paryɨ jaaducafutuuhi
omoonɨhicaunehejeque emeecɨɨboro. 14 Jaadɨ guijeve, bu guijevemɨnaa
iicahicaumaño icano gañɨɨcafutuuhi cɨɨjɨgai jɨcoobafaño. Jaaba toba
cɨɨjɨgai jɨcooba allɨvɨo guijeve iicano. 15 Jahɨgo bu tollɨro gañɨɨcafutuumo
fiivo aamefaño imomono acaatɨnɨrautɨmo icano.

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiinɨje Icano.

21 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi bohono niquejeque, bu bohono
jiinɨjeque icano. Mɨɨro itɨconɨo niqueje, bu itɨconɨo jiinɨje
icano ifinɨcuumaño, bu tollɨro muuaiño chahacuuhi icano. 2 Uujoho
Jua, atyɨmeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañotɨ
Moocaani ɨmefeenetɨ iniituucuumico. Jaacuumi imino imibachucɨnɨuhi
gaigo itajevaqui iimibaiquimaainɨcɨbadɨ. 3 Jaanaaca niquejefañotɨ sefano
unuunoco guubuuhi: Meecɨ, jino Moocaani miyamɨnaafeeneri jisumi

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiibo. Jaanoti diiteji diibo cuumiminaa
icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caaniti iicaqui icano. 4 Jaamo
taafiirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadi siino guijeve chahacuuji, bu
taafiira chahacuuji, bu idaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene
achahacuujimaño, noonoro.
5 Jaanaaca ihaivoji icagahalliri igiciniubo nuuhi: Meeci, paryi uujoho
bonehejeque eetavehi, nooboro.
Jaadi bu nuubo: Caatini, jino aivo miyahiiji aivo miyaano iicano,
nooboro. 6 Jaadi bu uco siino nuubo: Fine, imivocafutucuuno. Uujoho
imegaoobo, bu alliviioobo icano, oono A, Z icano iicabadi iicaabo. Jaabo
uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nifaihu fiivoco aacifaihuti isuuji
jaadusurati no. 7 Bu mityano iicamo paryi toonoco gaayiciji oono caani
busumijeque illi agaayicinicibadi. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanoti diiteji
taseeme icano. 8 Jaanoti iñihicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatimoco,
bu fanoova imitiminaaco, bu agaicaaufihicamoco, bu gaigoomima
imitinoono iicahicamoco, bu apichunoco ihiimaahicamoco, bu jihovo caani
ijimico ejeecivehicamoco, bu paryi abañififihicamoco icano gañiijimo
ciijigaima azufre ijigano jicoobafaño. Jino alliviio guijeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

9 Jaanaaca Moocaani toomominaafi sahuse juugahuseti miimisiici idiimo
niinoono Moocaani sifiira guirihillunoma iicaumoti saafi tajaa asaauboro
uco nuuhi: Juu disaa ico Corderobadi iicaabo taaba iicagoco iifusuqui,
nooboro.
10 Jaano toono uco Moocaani Gaija iifusuunofaño atyimeuhi Moocaani
toomominaafi uco caamovobai guiraabai nijequevi asatyuuboro ifusuuhi
iimino cuumi sihidi ejeevacuumi, Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani
imefeeneti iniitucuumico. 11 Jaacuumi seseene achicinihi Moocaani
aricuri. Jaano iharicu ifuvusuuhi imino guiisiba aricubadi, jaspe
guiisiba aricu imino oonogoonovi iifuvusunicibadi. 12 Jaacuumihallidi
cuhufono guiisiri meeguecinuno ajashutino caamovono. Jaanoti icauno
fahuseeci motihaiti mihugaaci idiino. Jaahugaje ticovovi Moocaani
toomominaa saafiisa icauhi, bu jaahugajehalliv Israel cuumino fahuseeci
motihaiti miicuumici idiino iicacuumije momono caatinicinihi icano.
13 Jaano aamijinaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idiino, bu
nijequenaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idiino, bu sanaago
gaicujaati mihugaaci, sahuga idiino, bu sinaago gaicujaati mihugaaci,
sahuga idiino icano. 14 Jaano tuucuumihallidi fahuseeci motihaiti
miibaaci idiino guiisibaneri eetavocinihi. Jaanohallidi imeegueta icauhi.
Jaabaajehalliv Corderobadi iicaabo minisuminaa momono caatinicinihi.
15 Jaabo Moocaani toomominaafi uuma ihiimaahicaubo oro imeima icaubo
tuucuumico iheevequi iguhuganoco, bu imeeguetaco icano. 16 Jaacuumi
tehesi sanoodinoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu.
Jaacuumico Moocaani toomominaafi ihimeiri uhuuvuuno aciuhi, dos mil
doscientos kilometrohachuta. Jaano itehesi, bu caamovi icaamovo, bu
icarecu icano samañoviruu icano. 17 Jaadi bu imeeguetaco uhuuvuuno
icaamovo aciuhi sesenta y cuatro metrodino miyaminaa oovoniciyomoneri
Moocaani toomominaafi uhuuvuuno. 18 Jaanaa imeegueta jaspe guiisibaneri
eetavocinihi. Jaanoti ifaacuumiu boti orori nicucinihi. Jaano vidriobadi
mihinivatino ifuvusuuhi. 19 Jaanoti bu imeegueta tano guiisibano fanoova

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

iminoono guiisibaneri imibachucinıuhi: Itıconıooba jaspe guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba zafiro onoono guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba agata onoono guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba esmeralda guiisibari imibachucinıuhi; 20 Jaano allıvıoba onice guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba cornalina guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba crisolito guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba berilo guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba topacio guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba crisoprasa guiisibari imibachucinıuhi; jaano allıvıoba jacinto guiisibari imibachucinıuhi; bu niinooba amatista guiisibari imibachucinıuhi icano. 21 Jaanotı iguhugano docedıno iicano perlanorou. Jaahugaje itıcovoocıvı sano perlariro eetavocinıuhi. Jaanotı tuucuumifeene jıihai sano ororiro eetavocinıuhi, imino vidriobadı foovono onoogoonovı ıfuvusuuhi.

22 Jaacuumifaño templojaco atyımeutıhi Aivojıibo Moocaani sihidı imityaabo, bu Corderobadı iicaabo icamısico famañovavıro tuucuumifaño mejeecıveji. 23 Jahıgo cuujeo nıhıba, fucuo nıhıba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico ahachıcinımaño, bu Corderobadı iicaabo tuucuumico aachıcinıibo iicamaño icano. 24 Jaacuumi seseefañodı jiinıjeminaa ataajasucafutuumo ıgueji. Bu jiinıjeminaa aivojıto tuucuumijaago imitya, ibocı icanoco satyeji. 25 Jaacuumi guhugano foboocırahicajitıhi tahıgo fucu achahacujimaño. 26 Jahıgo jiinıjeminaa imityaco, ibocıco icano satyeji. 27 Jaanotı ımıhınivanoba tahıgo feejitıhi, bu ıidicunoonoco, bu bañıfiiraco icano omoonıhicamo tahı feejitıhi icano. Jaanotı naha ıdıimoro Corderobadı iicaabohaame fiivohaamefaño imomono acaatınicinımo feeji.

22 Jaadı bu uco ıifusuubo muuai imino inıfaihu fiivoco aacımuuaico. Jaamuuai nıfaihu jaacuhi cristalbadı icahi. Moocaani, Corderobadı iicaabo iicamısi aivojı icagatı iinoocinıuhi cuumifeenedı. 2 Jaacuumi iicauji jıihai imiyaji guiiraaji. Jaaji guiraaro tumuuaijınicıdıro icaji. Jaanojınivı fiivo ımohooci icahi fanaagovaacijijınivı. Jaahooci faficabavavıro ıfanıhıbava tıcovovı noova icahi fanıhıbavavıro. Jaahooci aamene jiinıjeminaaco itaabuqui iicano. 3 Bu jahıgo afaijacinino chahaji. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadı iicaabo iicamısi aivojı icaga icaji. Jaamısico ijeecıvominaa imehicaji. 4 Jaamo bu diiboco faño ihımeque atyımehicaji, bu diibo momo ihımecunotı icanoma icajimo icano. 5 Jahıgo fucu chahaji. Jaamaño tuucuumifaño iicamo siino seseeque esucuujitıhi cıijıgaimecuno seseeque, bu nıhıba seseeque icano esucuujitıhi Aivojıibo Moocaani diitoco ahachıcinıjimaño. Jahıgo diito fahiijıvaro aivojıtotı icaji.

Jesucristo Asaajino Fiitıcuuhi.

6 Jaadı bu uco siino Moocaani toomominaafi nuuhi: Jino aivo miyahiijı. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojıibo Moocaani ihiimaaminaaco, Igaijaco aacifiibo itoomominaafico jino galluuhi ijeecıvominaafico ihıfusuqui goovano iicajinehejeque.

7 Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefaño Moocaani jıibogo acaatınicinıno onoobadı omoonıibo, nooboro.

8 Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyımeuhi icano. Jaadı diibo Moocaani toomominaafi tonehejeque uco ıifusuuboguiino memuıivuuhi diiboco imeequi. 9 Jaarunofaño uco nuubo: Tollı moonıdino. Mıiro uujoho Moocaani jeecıvominaafi ıibadıro, bu oono dinahabomı Moocaani iijıco ıjıibeguehicamobadı, bu paryı oono jihaamefaño acaatınicinınoco imiyaaveguehicamobadı icano. Jaanegui Moocaanicoro dihimo, nooboro.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

10 Tollɨro bu uco nuubo: Jino Moocaani jɨɨbogo jihaamefaño
acaatɨnɨcɨnɨnoco toovono ficuudino. Mɨɨro fiitɨcuujino toneheje iicano.
11 Jaanegui jaafa iimitɨɨbo iimitɨco moonɨɨboro icahi. Jaanotɨ bu ɨɨdicuubo
jaafa ihɨdicuunoco moonɨɨboro icahi. Jaanotɨ bu iimiibo jaafa iiminoco
moonɨɨboro icahi. Jaanotɨ bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutɨɨbo
iicaqui.
12 Jɨɨhɨ goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sɨvaji paryɨ
omoonɨhicaneheje jaadaco diitoco aacɨqui. 13 Jaabo uujoho ɨmegaoobo, bu
allɨvɨoobo icano, bu itɨconɨoobo, bu nijequeoobo oono A, Z icano iicabadɨ
iicaabo, nooboro.
14 Imicani icamo imifiiutɨmoco iimitusucuumo fiivoco aacɨno ɨmohotɨ
imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño ijɨcafetequi icano. 15 Jaanotɨ
ɨɨdicufiimo, bu apichuco ihiimaahicamo, bu gaigooma imitɨnoono
iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jihovo ɨjɨmɨco ejeecɨvefimo, bu
paryɨ famooro bañɨfiiraco iimogomoro omoonɨfimo icano buhɨgoro icaji.
16 Jaabo uujoho Jesu tatyoomɨnaafico galluuhi paryɨ jinehejeque
Moocaani iijanomɨnaaco ɨjɨɨbeguequi. Jaabo uujoho David tyadimɨhai
tanoobo, bu iyaachimɨhaioobo icano. Bu tollɨro uujoho aarɨcuubo
cuujetavɨo meecɨrɨgaibadɨ jeevahi, nooboro.
17 Jillɨ Moocaani Gaija, bu Corderobadɨ iicaabo taaba icano neehi: Disaa.
Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.
Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro
mahaduva. Jino ifinɨjitɨno fiivoco tɨcovono mahacɨji jaadusuratɨno.
18 Jaabadɨro bu jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨno Moocaani iijɨco paryɨ
uguubuhicamoco jino uujoho neehi: Cajaatyohacho jihaamefaño
onoonehejeque janaanɨcɨ ucuubaryuhachiijɨ, bu diitohallɨvɨ Moocaani
galluuji isɨfiira ɨdaasuno omoonɨjinoco jihaamefaño eneehicacuunoco.
19 Jaabadɨro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iijɨ acaatɨnɨcɨnɨnotɨ
samañooco agañɨɨhachiijɨ, diiboco fiivo ɨmoho noovatatɨ ɨcɨtɨɨbocoro
imicuumifañotɨ gañɨɨji. Jihaamefaño fiivo ɨmohohallɨdɨ, bu
imicuumihallɨdɨ icano fone iimaacuuhi.
20 Jinehejeque ɨjɨɨbogoobo jillɨ neehi: Jɨɨhɨ goovajino asaano, nooboro.
Jɨɨhɨ. ¡Disaa, Aivojɨɨbo Jesu!
21 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨ amɨɨhaico imino moonɨhi. Fɨne.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

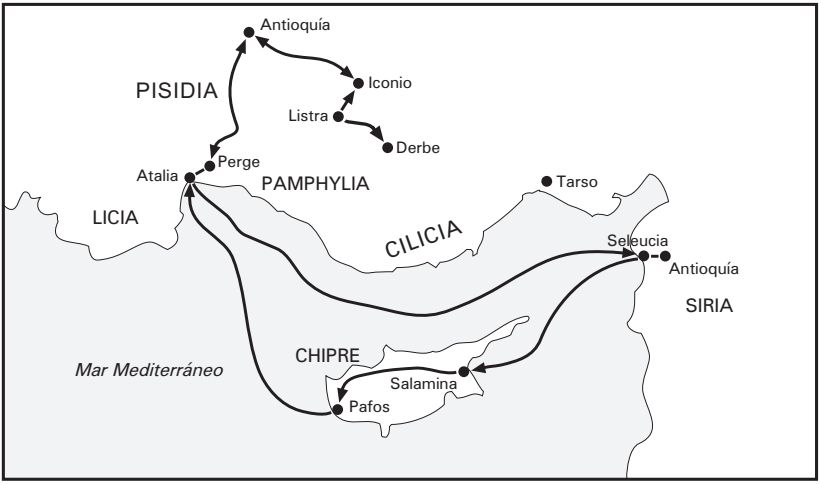

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

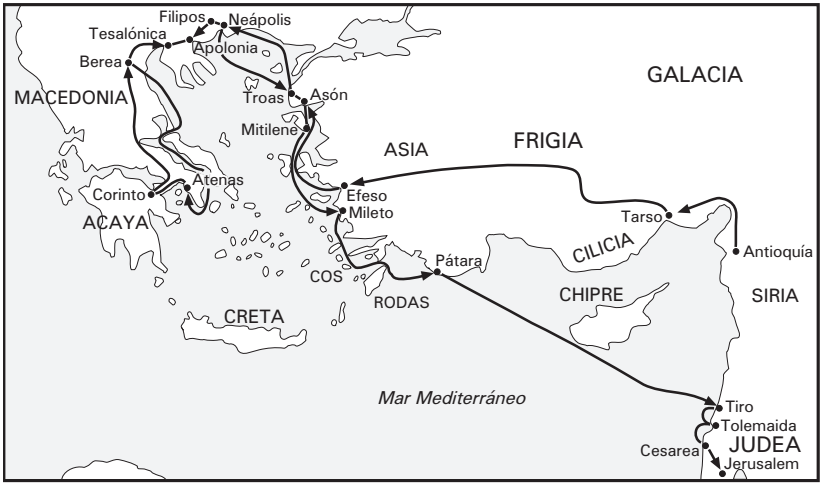

TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

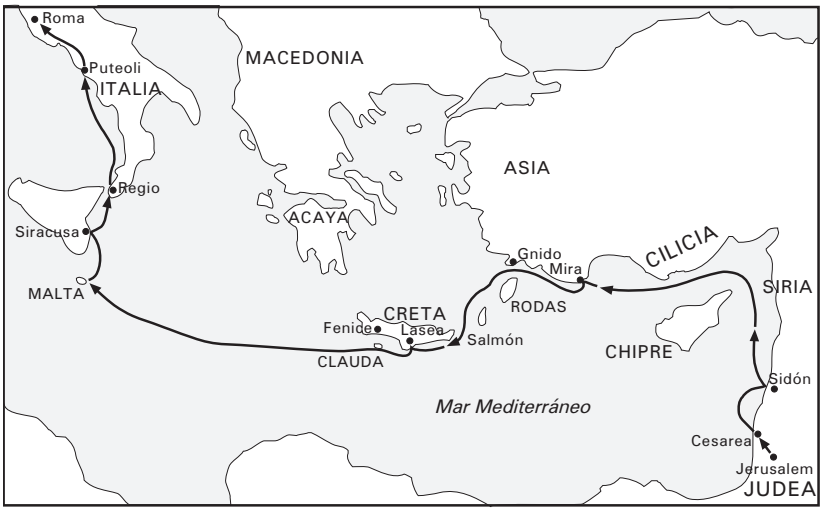

VIAJE DE PABLO A ROMA

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

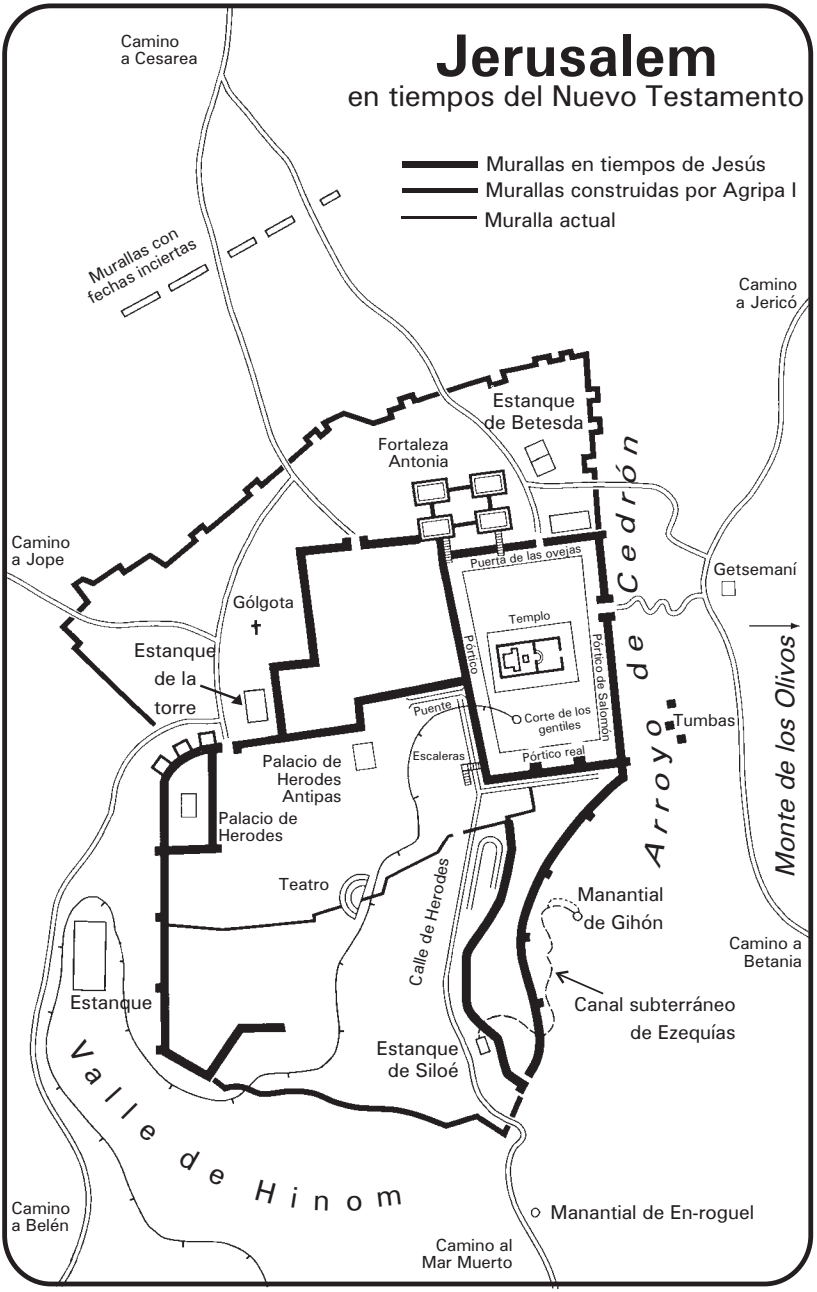

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

El Templo en el tiempo de Jesucristo

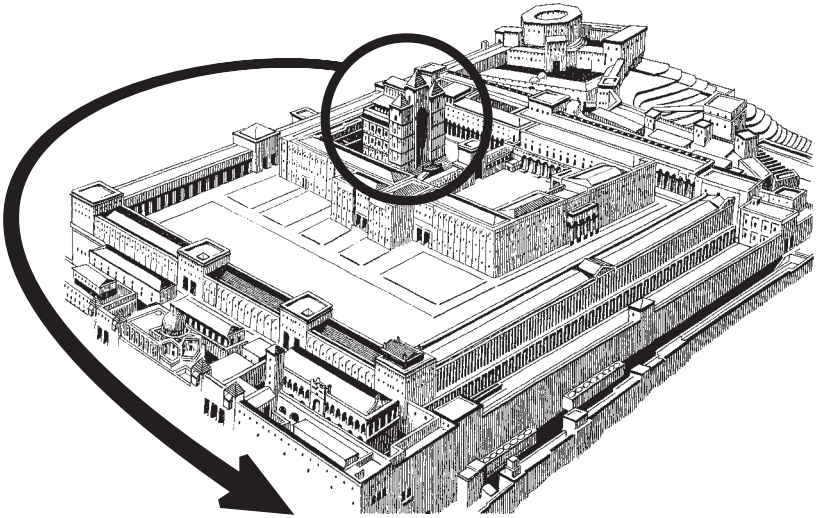

Plano del Interior del Templo

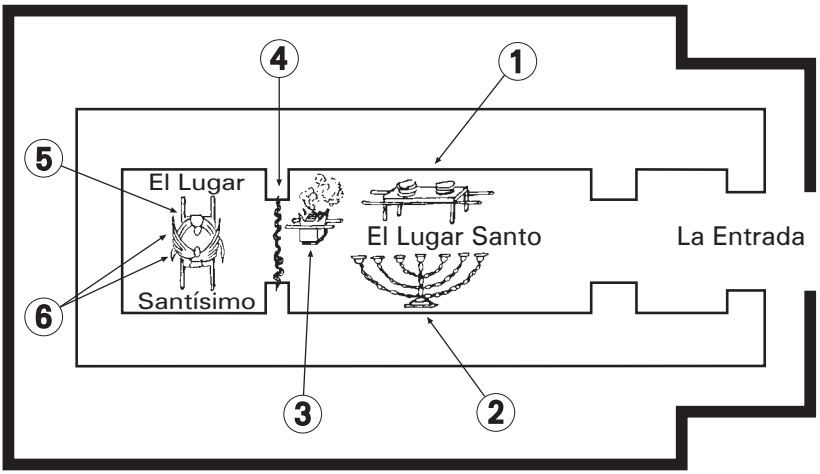

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.

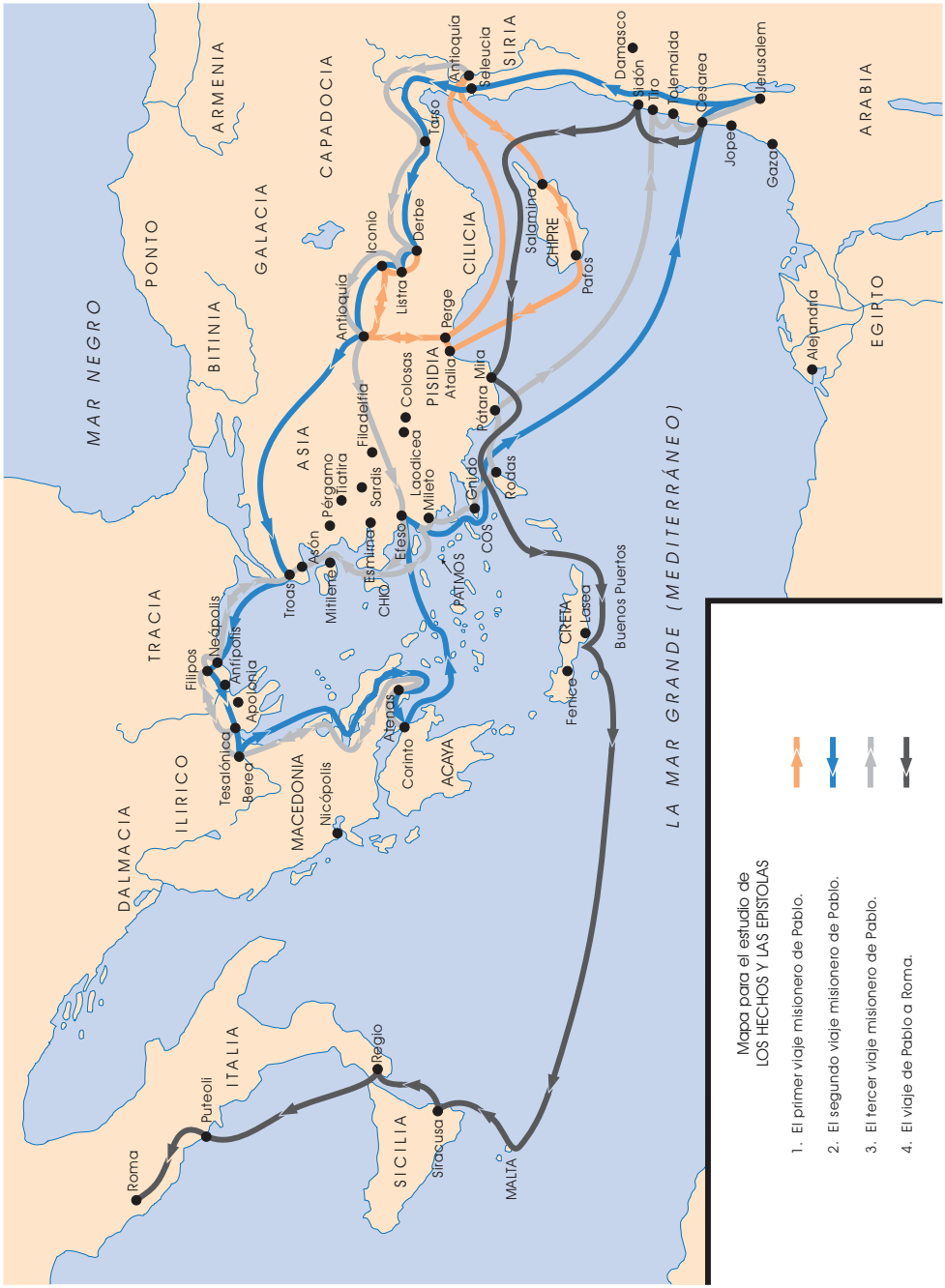

Mapa para el estudio de
LOS HECHOS Y LAS EPISTOLAS

1. El primer viaje misionero de Pablo.
2. El segundo viaje misionero de Pablo.
3. El tercer viaje misionero de Pablo.
4. El viaje de Pablo a Roma.

El Nuevo Testamento en muinane de Colombia, 2da ed. © 2009, Wycliffe Bible Translators Inc.